

S. FL. MARIANU

NUNTA LA ROMÂNI

NUNTA
LA
ROMÂNII

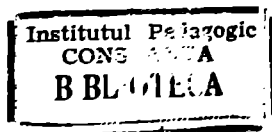
STUDIU
ISTORICO-ETNOGRAFICŪ COMPARATIVŪ

DE

S. FL. MARIANŪ

Mebra alé Academiei române.

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE.

BUCURESCI
TIPOGRAFIA CAROL GÖBL
16, STRADA DOAMNEI, 16
1890.

~~23234~~

PRECUVÎNTARE.

În sesiunea generală din anul 1885 *Academia română* escrise, între altele, și următorul concurs:

«*Premiul Statului Heliade-Rădulescu*, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1888 celei mai bune disertațiuni scrise în limba română asupra următorului subiect:

«*Nunta la Români. Studiul istorico-etnografic comparativ.*

«Usurile nupțiale trebuiesc studiate în varietățile lor după toate provinciile Române, comparându-se cu nunta la vechii Români și la popoarele neo-latine pe de o parte, cu nunta la vecinii Românilor (Slavi, Unguri, Greci, Albanesi), pe de alta, de unde să reeasă apoi de la sine o concluziune istorico-etnografică.

«Manuscrisul va trebui să cuprindă materie pentru 200—300 pagini de tipar în 8° *garmond.*»

Cetind acest concurs mă-am propus să concurez și eu, mai ales că aveam deja mai multe notițe asupra nunții românesce adunate de mai înainte.

Nu mult după acesta însă cetind *Cuvinte din bătrâni*, t. II, de d-lu B. P. Hasdeu și dându la p. 558 peste cuvintele «*în opera mea despre căsătoria la Români, la care lucrez de mai mulți ani, . . .*» am cugetat că de bună seamă

IV

va concura și d-lă Hasdeu. Prin urmare mă lăsaî cu totul de propusul meu de mai nainte, sciindă prea bine că nu este lucru ușor a mă lua la luptă literară cu d-lă Hasdeu.

Doi ani după acésta, și anume în sesiunea generală din anulă 1887 a Academiei, la care luaî și eu parte, aflaî dela unii colegi și mai după aceea chiar de la d-lă Hasdeu însuși, că d-sa, fiindă ocupată cu alte lucrări, și mai alesă cu *Etymologicum magnum Romaniae*, nu-î rămâne timpă să se mai ocupe și cu nunțile, prin urmare nici vorbă ca să concureze.

Acuma îmi păru rău de ceea ce făcusemă. Ce folosă însă că era prea târdu, de ore-ce numai optă luni mai rămăsese până la espirarea concursului.

Cu tôte acestea, îndemnată și încurajată fiindă de mai mulți amici, mă puseî pe lucru și compuindă până la finea anulă 1887 partea II și III precum și vr'o câte-va capitule din partea I a studiului de față, le și supuseî la terminulă hotărîtă aprecierii Academiei cu următorulă motto: *Nam cum sit hoc naturae commune animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas in ipso conjugio, proxima in liberis, deinde una domus, communia omnia. Id autem est principium urbis et quasi seminarium reipublicae. Cicero, de off. I, 17, 54.*»

Nu multă după trimiterea manuscrisului adresaî Academiei și următorea lămurire :

«Sfârșii de compusă și de prescrișă «*Nunta la Români*», când îmi trăseî pe sémă că ar fi bine să despărțescă datinele dela *nunta proprie* de celea ce premergă acesteia și să compună două tomuri de sine stătătore, adică t. I *Incredințarea*, t. II *Nunta*.

«Și cum mă-am trasă pe sémă, așa am și făcută. Tom. II, adică «*Nunta*,» l'am trimisă Academiei la timpulă hotărîtă; t. I însă, fiindă că nu apucasemă încă a-lă compune

întregu, ci numai unele capitule dintr'însulă, adică acelea, cari se țină strictu de nunți, nu l'am trimisă.

«Măi pe urmă, ptrechându încă o dată cu de-a-măruntulă tôte notițele adunate și vëdëndu că t. I n'ar putea să fie tocmai așa de voluminosă ca t. II și că multe dintre capitulele din t. I nu se țină tocmai strictu de nunți, imă păru rău de ceea ce am făcută, dar ce folosă, că acuma era prea târziă.

«Aducëndu acestă împrejurare la cunoscința Onor. Comisiuni însărcinate cu criticarea manuscriseloră «*Nunțile la Români*», o rogă să bine-voescă a lua în considerare manuscrisulă trimisă de mine și, dacă îlă va afla demnă de a fi premiată, eă mă obligă saă a întregi t. I. după cum l-am împărțită, saă a încorpora capitulele cele măi esențiale dintr'însulă, cari sânt gata, la manuscrisulă deja trimisă, adică după cum va afla Onor. Comisiune de bine.

«Onor. Comisiune lesne se va puté convinge, din indicele t. I, ce urmăză măi la vale, cari capitule se țină strictu de nunți, și cari s'ar puté lăsa cu totulă afară.

«Una însă trebuie să o spună din capulă locului, că cele măi însemnate și măi caracteristice datine de la nunți s'au trimisă, érá dintre cele rămase sânt numai *stărostia, peșirea, pe vedere, aședărea și încredințarea*, și acestea încă sânt gata.»

Comisiunea, însărcinată cu esaminarea manuscriseloră întrate la concursă, cercetândă și manuscrisulă meă, nu mi-lă putu recomanda spre premiare din cauza capituleloră, ce nu apucasemă încă a le trimite, dar recunoscëndu-i meritulă literară, propuse Academiei ca să-mi dee ună ajutoriă óre-și care spre a-lă putea tipări.

Academia, în urma acestei propuneră, luă, în ședința din 12 Aprilie 1888, decisiunea de a-mi acorda o *încurajare* de 2.000 fr. și tot o dată de-a tipări manuscrisulă pe spesele sale, dacă voiă supune delegațiunii și complementele promișe

VI

Scurtă timpă după luarea acestei decisiuni supuind și capitulele, cari lipsiau, opulă începu *pe'ncetulă* a se tipări și étă că acuma, mulțămită încurăjării din partea savantului corpă, se presintă Onor. publică cetitoriă, însă nu în două tomuri, cum proectasemă la începută, nici în trei, octavă mică, cum proectasemă mai pe urmă, ci numai într'ună singură tomă octavă mare împărțită în trei părți.

În fine dătoriă sunt de-a esprima aice sincera mea mulțămită și aceloră P. T. domni, cari, urmândă apelului meu, aă avută deosebita amabilitate de a-mă trimite mai multe datine, ôrații, poesii și credințe, ce nu-mă erau încă cunoscute, și prin acésta a-mă înlesni complectarea opulă de față.

Sucéva, în ziua de *Duminica-mare*, 1890.

S. FL. MARIANŪ.

PARTEA ÎNTĂIA

INAINTE DE NUNTĂ.

I. SCOPULŢ CĂSĂTORIEI.

Scopul căsătoriei la Români, după cum rezultă din unele versuri ale oraşilor ce se vor reproduce în decursul acestui studiu, apoi din unele balade şi doine populare, precum şi din unele poveşti, e

ântâii : de-a avé o consórtie spre ajutorare şi petrecere, spre mângăere şi alinarea durerilor în casă de nefericire şi suferinţă, mai pe scurtă spre împărtăşirea binelui şi a rului, a bucuriei şi întristării în decursul întregii vieţi ;

alú doilea : de-a avé urmaşi legitimi (1), cari să păstreze numele de familie, ca sângele şi seminţia loră să nu se stingă nică odată, apoi ca să aibă cine moşteni averea părintescă, ca acesta să nu trecă în mâni străine, mai departe să aibă cine a se îngriji de dinşii, şi a-i sprijini

(1) V. Alecsandri : Poesii populare ale Românilor, Bucureşti 1866, p. 47 :

— Fată de birău !
Fă pe dorulă meu.
— Ba, bădiţă, ba,
Nu te-oļu asculta,
Că mē-I înşela
Şi nu mē-I lua.
— Giurū pe mândrulă sóre,
Ce sfârşitū nu are,
Că ei vreū să-mi fi
Mamă la copii !...

la bătrânețe, érá după mórte să aibă cine a-í jeli și înmorménta creștinesce, a-í pomeni și a le da de pomană, și a se ruga pentru iertarea păcatelorú sale. (1) In fine

alú treilea : ca să nu li se facă aruncare că numai de giaba s'au născutú și trăitú în lumea acésta, după cum prea adese-orí se'ntémplă că li se face celorú ce rămânú necăsătoriți.

(1) I. Popú Țetegan-olú : Povești ardelenesci culese din gura poporului, partea IV. Brașovú 1888, p. 34 : «A fostú unú împératú și-o împérátésă, care, cu tóte că erau trecuți cu anii, nu aveau nici unú copilú, de care să se bucure, care să facă să le trecă de năcazurí, să mai uite de suferințele vieții acesteia ;... n'aveau nici unú copilú, pe care din dragoste părintéscă să-lú desmierde, împodobindu-lú ca pe-unú copilú de împératú, și sárutându-lú ca pe-unú singurú copilú la casa părintéscă.

«Tóte acestea arú fi fostú și-acú fi trecutú, dar' durerea cea mai mare era, că nu avea cine să moștenéscú scaunulú împérátescú, avuțiile cele multe, căci avea împératulú multă blagă, multe scumpeturi, din care să fi máncațú cu lingura și totú nu s'arú fi gătatú în veci.

«Dar' ce plătiați tóte, dacă nu avea cine să le foloséscă ?

«Și astă durere câtú de cu greú, totuși mai trecea ; de una însă erau mai îngândurați ca de tóte, și aceea era că li se stinge sângele, seminția lorú.

«Oh ! Dómne ! și mare lucru era ásta. Când își aduceau bfeții aminte de acésta, plángeau ca niște copii mici. Cum să nu aibă năcazú și suferințe, cum să nu-lú ajungă jelea pe orí-cine, când scie că n'are cine să-lú cante. cine să-lú plângă cu adevératú durere la mórtea lui, și cine să-lú pomínéscú cu sfințenie după aceea.

«Nu însă numai ei erau supérați, totú poporulú din împérăția lorú era pátrunșú de durere, vedéndú că se stinge seminția împératului...»

P. Ispirescu : Legende sau basmele Románilorú adunate din gura poporului, Bucuresci 1882, p. 95 : «A fostú odată o babă și-unú unchiasú. Ei până la vreme de bătrânețe nu avurá nici unú copilú. Ce nu făcurá. Ce nu dreserá ? Și ca să aibă și ei măcarú o miarță de copilú, nici câtú. Ba merserá pe la descántátorese, ba pe la meșteri vrájitori, ba pe la cetitori de stele, și ca să rămáte baba grea, nici gândú n'avea.

«Ajunși la vreme de bătrânețe începurá a se îngrijura.

«Ce ne facemú noi, babo, — díse într'o dí unchiasulú, — de vomú ajunge nicai-va díle de neputință orí de nevoie. Tu scii că am făcutú totú ce m'a statú prin putință, și ca să ne dea Dumneđeú și nóuě unú copilașú, care să fie toia-gulú bătránețelorá nóstre, nu s'a înduratú.

«De ! unchiasú, cine e de viná ? Tu scii că am umblatú și crucișú și curme-dișú pe la meșterese, pe la vráci, am făcutú totú ce m'au învățatú unii și alții, și ca să avemú și noi o mánghere pentru párdalnicele de bătránețe, că grele mai sunt ! a fostú peste póte...»

Totû cam acesta a fostû și este scopulû cãsătoriei la *Grecii cei vechi*, (1) la *Romani* (2) precum și la alte națiuni atât din vechime câtû și din timpulû de față.

(1) D. Friedrich Lübker : Reallexikon des klassischen Alterthums für Gymnasien. Zweite Auflage, Leipzig 1860, p. 283.

(2) Instit. 1, 9, 1 : Connubium est viri et mulieris coniunctio individuum vitae consuetudinem continens.

Cãsatoria este o legătură între bărbatû și muere, cuprindeîndû în sine comunicațiunea nedespărțibilă pe viață.

Digest. 23, 2, 1 : Connubium est omnis divini et humani juris communicatio.

Cãsatoria este împărtășirea întregului dreptû dumnezeescû și omnescû.

Enniu la Fest. v. quaeso : Duxit me uxorem liberum quaerendorum gratia.

Mă Iea de muere pentru ca să-și câștige copii.

Varro la Macrob. : Uxorém liberorum quaerendorum causa ducere, religiosum est.

A se însura spre a câștiga copii, e unû lucru sântû.

II. ETATEA.

Epoca, în care îndătinază *Românii din Dacia traiană* a se căsători, este pentru partea femească în genere dela 15—20 ani, érá pentru cea bărbătésă dela 18—30 ani. (1) Dela 20 respective dela 30 ani începéndü înainte, fetele devinü *fete bătrâne* ér' feciorii *burlaci*, saü *feciori tomnatici*.

La *Românii din Macedonia* nu e hotăritü la ce vërstä trebuie părinții să-și logodésă fii lorü ; s'a vëđutü însă multe familii logodindu-și copiii încă din fașă.

Dela vërsta de 12 ani fetele se potü mărita, ér' flăcăii dela 18 ani.

În *Pindü* este obiceiulü ca fetele să nu se mărite până ce nu împlinescü 20 de ani. (2)

S'a întêmplatü însă adese-orî și la Româniî din Dacia traiană că unele fete s'aü măritatü chîar și cu 13 ani. Do vadă despre acésta avemü și următorîulü cântecü din ținu-tulü Dornei în Bucovina :

Frunđă verde lemnü uscatü,
Tinerelü m'amü însuratü,
Tinerică mă-amü luatü,

(1) Vëđi : «Columna lui Traianü», an. IX. Nöua serie. t.III. Bucuresci 1882. p. 381.

(2) T. T. Burada : Datinele la nunți ale poporului românü din Macedonia. publ. în «Revista pentru istorie, archeologie și filologie, an. I. Vol. II. Fasc. II Bucuresci 1883. p. 417.

Numai de *trei-spre-ce ani*,
Și iubea numai ciobani.
Tinerea s'o măritată,
De iubită nu s'o lăsată.
Lasă că mi s'a lăsa
Scândura cândă i-a suna,
Popa cu cadelnița ! (1)

Cu toate acestea însă datina generală este ca copilele să nu se mărite nici când înainte de a fi devenită *fete mari*, și băieții să nu se însore înainte de a fi devenită *feciori*. Eră *fată mare* sau simplu *fată* se numesce o copilă atunci, când, fiind deplină dezvoltată își schimbă portul (2) și maica sa, sau, în lipsa acesteia, o soră mai mare sau și altă nevastă, înrudită cu dînsa o scote *la jocă* sau *la Bere*. (3) Un băiat se numesce *fecioră*, *fecioră holtei* sau simplu *holtei* și *flăcău*, *când a ieșit la jocă* sau *a dat în Bere*.

(1) Din Căndreni, com. de Petru Ursul.

(2) Atât în Bucovina, cât și în celelalte țări locuite de Români este datină ca copilele și copilandrele să amlie altmintrelea îmbrăcate și mai ales îmbrăbodite de cum amlă *fetele mari*. Așa în unele sate din Bucovina copilele amlă vara mai multă cu capul gol, er' érna îmbrăbodite cu nisce tulpăneșe. În alte sate însă, bună-ora în *Mahala*, ținutul Cernăuțului, portă *măneștergure* (ștergare). Acest port il întrebuințază ele până la 15—16 ani, adică *pând ce iesă la jocă*. Dacă este o soră mai mare înaintea celei ieșite la jocă, care încă e fată, apoi cea mai mică încă mai portă ștergarul prin căi-va ani tot ca în copilărie, numindu-se *codeancă* pentru că portă *părul* în codă simplă și ștergarul simplu legat. Măritându-se cea de'naintea ei, sau fiind numai unica la părinți, apoi după 16—17 ani își schimbă portul capului, purtându *părul* capului împletit în *găță* și ștergarul legat peste găță alt-fel, nu ca *codencele*, ba la hramuri și sărbător mari amlându numai în gățe pe vârful capului, cari (gățe) le înfrumusețază cu păn și cu felurite flori de tîrgă.

Veđi despre portul dia urmă: «Moravuri și datine pop.» culese de G. Tomoiagă între Români dintre Prut și Nistru, și publ. în «Aurora română» an. II. Cernăuț. p. 42.

(3) Despre cuv. «Bere» sau «Bereană», în Transilvania «*Ospățul feciorilor*» să se vadă mai pe larg în capitoul «*Cunoscința*».

Din această și începându fetele sunt bune de măritat și feciorii de însurat. (1)

Mai bună de măritat însă e o fată atunci, când, după spusa poporului, știe cum se cade toate lucrurile câte se ceru dela o fată de țerană, și mai alesu când a prinsu destulă minte în cană, er' feciorii sunt bunii de însurat când se pricepu cum se cuvine la rëndulă gospodăriei.

Că Români, și mai alesu cei din Dacia traiană, punu forțe mare prețu pe aceea ca ficele loră să știe bine a lucra și că nu prea îndăfinéză înainte de acesta a le mărita, ca nu cum-va mai pe urmă să tragă rușine după dinsele, se pôte vedé și din următorea doină :

— Frunță verde mneduniță
Mărită-mă, măiculiță !

(1) Sub verb. a mărita și a se mărita se înțelege atăta cătu a căsător și a se căsători, dar, mai multu cu privire la femei. Despre unu fecorū se dice numai atunci că se mărită, când nu duce pre mirésă la dînsulă a-casă, ci elū se stabileșce cu locuința în casa miresei.

La Români din munții apuseni ai Transilvaniei, dacă unu fecorū a luat în căsătorie pre o fată cu moșie și s'a stabilitu cu locuința în casa ei este datină nu numai de a se dice, ca'n Bucovina, că s'a măritatū, în locū că s'a însuratū, ci a adopta totū-o-dată și numele de familie alū socrului său, după vatra stră-bună, ca să nu jără numele moșiesului. Unū asemenea bărbatū căsătoritū, dacă e din altū satū, totū-d'a-una este consideratū de veneticū, și numai după o lungă purtare bună pôte să albă cuvëntū în afacerile satului. (Veđi despre acesta, «Români din Munții apuseni (Moții)» de Teofilū Frâncu și George Candrea. Scriere etnografică cu 10 ilustrațiuni în fotografie. Bucuresci 1888. p. 115).

Prin măritare fetele în genere pierdū numele de familie alū părinților și adoptă pre celū alū bărbatului. De aici vine apoi că verbulū a mărita se întrebuințéză adese-orī nu numai în înțelesū de a căsător, ci și în înțelesū de a pierde. N. a măritatū lucrulū cutare = N. a pierduțū lucrulū cutare.

Derivatele de la verb. a mărita suntū : măritare sf. ; măritatū și măritatā adj. ; măritatū sm. ; măritișū pl. măritișuri.

Sub verb. a însura și a se însura se înțelege asemenea a căsător și a se căsător dar' numai cu privire la bărbați. Cu privire la femei se întrebuințéză; verbulū acesta forțe rarū și anume numai atunci când mirésă ȳea pre mirē la sine.

Derivatele dela verb. însura suntū : însurare, sf. ; însuratū adj. ; însuratū sm. ; însurătore sf. ; însurăturā sf. ; însurătorū sm. ; însurđelū sm. ; însurđie sf. ; însurđiune sf.

— Cumu foculū te-oiū mărita
Dacă tu nu sciī lucra !
— M'a învăța sócră-mea !
— Dacă nu-ī sci tare bine
Totū mie-mī va fi rușine ! (1)

Ér' cum-că nu îndătinéză a lua fete prea tinere, pe lângă experiența de tóte ȓilele, ne póte servi spre dovadă încă și cânteculū următorū :

Frunȓă verde érbă négră,
Am avutū o mândră dragă
Și-am lăsat'o să măi créscă,
Minte'n capū să dobândéscă.
Ea s'o pusū s'o măritatū
Și de scire nu mī-o datū
Că și eū o-așī fi luatū,
Măcarū n'am fostū de'nsuratū
Nici ca ea de măritatū.
Ba de s'arū fi măritatū
Dela noi a treia satū
Nu mī-arū fi așa bănatū,
Da-ī numai a treia casă
Cândū o védū la jocū schimbată
Inima mi-ī judecată. (2)

Apoi și o variantă a acestui cântecū, care se începe astū-felū :

Frunȓă verde frunȓuliȓă,
Am avutū o mândruliȓă
Și-am lăsat'o să măi créscă
Minte'n capū să dobândéscă
Mândruȓa s'a măritatū...
Vaī de mine ce păcatū !

(1) Din colecția mea inedită.

(2) V. Alesiu : Căntece populare, publ. în «Convorbiri literare» an. XXII. Bucuresci 1888. p. 700.

Și nu mă-arū fi cu bănatū,
Mândra de-ar avea bărbatū
Din vr'unū satū măi depărtatū,
Dar' mândra s'o măritatū
Dela noī a treia casă
Și mi-ī inimuța arsă... (1)

Maī de multū, după cumū mi s'a spusū, fetele se măritaū dela 20 ér' feciorii se însuraū dela 30 de anī înainte și nime nu-ī considera la vârsta acēsta de prea bătrānī, din contrā cum maī bunī de însuratū și fetele de măritatū.

Feciorii se însuraū și se maī însorā încă și acuma sub 20 de anī numai în casurī extraordinare, adică când suntū orfanī și le trebuie soție spre ajutorū ca să nu se pērdā averea moștenită dela părinți, și, dacă maī sunt și alți copii maī mici de câtū dînșii ca să aibā cine le căuta de grijă.

Ce se atinge de deosebirea ce trebuie să existe între etatea mirelui și a miresei, se căută maī nainte ca mirele să fie numai cu vr'o câți-va anī maī bătrānū de câtū mirésa, adică cu vr'o 1—5 anī. În timpul de față pōte să fie și cu 10 anī maī bătrānū. (2)

S'a întēplatū însă și se maī întēplā încă și acuma ca mirele să fie maī micū de anī de câtū mirésa. Rarū cândū însă există între astū-felū de părechī o deplinā armonie și fericire.

Despre acēsta ne putemū așisderea încredința dintr'o mulțime de doīne poporane.

Ētā una din Horodniculū-de-josū, satū în districtulū Rădăușului :

Tinerelū mă însurāi
Și bătrānā imī luaī,

(1) Dr. Iónū Urban Iarnik și Andreiū Bārsanū : Doīne și strigături din Ardēlū. Bucuresci 1885. p. 99.

(2) Veđi și «Columna lui Traianū», an. IX. p.406.

Nu mi-î cîudă că-î bĕtrănă
Cumŭ mi-î cîudă că-î nebună.
Eŭ o mînŭ după surcele
Ea-mî aduce viorele,
Eŭ o mînŭ după viŭei
Ea-mî aduce clopoŭei.
O ! tu hătută de stele,
Asară ŭi-am datŭ inele,
Astă-ŭi nu te vĕdŭ cu ele.
A-sară ŭi-am datŭ cercei,
Astă-ŭi nu te vĕdŭ cu ei.
Dacă mî-aî fi tu drăguŭă
N'ai'mbla pe brumă desculŭă
Ŗi pe rŭuă încălŭată
Tocma ca Ŗi o blăstĕmată !...
Vaî de mine ce pĕcatŭ,
Ce nevastă mî-amŭ luatŭ.
Deminĕŭta nu o dată
Mănăncă Ŗi nespălătă,
Sara se culcă ne'nchinătă.
Ea-î pĕcatulŭ meŭ,
Da nu e pĕcatulŭ meŭ
C'aŖa mî-a dat'o D-ŭeŭ ! (1)

In genere luatŭ, poporulŭ romănŭ caută totŭ-d'auna ca să nu se căsătorească de-aceia, cari nu se prea *lovescŭ* sau *potrivescŭ* unulŭ cu altulŭ in privinŭta etăŭii, Ŗi acesta din causă ca nu cum-va mai pe urmă să se nască neplăceri Ŗi desbinări inŭtre cei căsătoriŭi, sciindŭ prea bine că :

Cine nu-ŭi este de potrivă
Iŭi va fi totŭ impotrivă. (2)

(1) Din colecŭia mea inedită

(2) Antonŭ Pann : Culegere de proverburĭ sau Povestea vorbii. Partea II. Bucuresci 1853. p. 151.

III. FECIORII BĂTRÂNI.

Sunt o mulțime de feciori, cari nu se'nsoră între anii 18—30, cându, după datină din străbuni și după cumu am arătatū în capitolulū premergătorū, e timpulū celū mai potrivitū pentru însurare, sunt erăși fôrte mulți și de aceia carii nu se'nsoră de felū.

Acelū soiū de feciori, cari, după credința poporului, rămânū ne-însurați din causă că sunt saū prea urți și proști, saū prea pretențioși, saū pentru că li-ī *ursita mică*, saū pentru că le-aū *muritū ursita*, saū din altă causă ořeșicare, se numescū în genere în Bucovina; *burlaci* sing. *burlacū*, *feciori* saū *flăcăi tomnatici*, *feciori* saū *flăcăi bătrâni*, *feciori bătuți de brumă* și *omeni răsuflați*.

Acei feciori, a cărorū ursită e mică, adică a cărorū ursită s'a-născutū cu multū mai târziu de câtū dînșii, trebuie să aștepte până ce le cresce ursita mare să fie bună de măritatū, și de aceea, fiindū necesități a aștepta atâta timpū, îmbătrânescū. Cândū însă ursita a crescutū mare, de și sunt bătrâni, totuși se însoră.

Acei feciori însă, cari nu se însoră nici o dată, fiindū că li-aū muritū saū n'aū avutū de felū ursită, cari *holteescū* totă viața lorū și morū la urma urmelorū ne-însurați, sunt, după credința unora, și mai alesū dacă s'aū purtatū bine, fôrte buni la Dumneđeū, pentru că ei, câtū aū trăitū, n'aū

sciutū ce-ī bine și ce-ī rău pe lume; după credința mai multora însă astū felū de feciorī sunt pécătoși, nefericiți, morți cu sufletulū și cu trupulū și la a două înviere n'au să aibă soție.

Românului în genere, și mai alesū ce se atinge de feciorī, nu-i place nici de cum ca aceștia să *burlăcescă* totă viața lorū, ci voința și dorința lui este ca să se însore, *să fie gospodarī în loculū părințilorū, să stăpânescă averea rămasă de la aceștia și să-ī pomenescă din némū în némū*, ca să nu se țină mai pe urmă, după cum e datina de a se crede și a vorbi, că *numai de géba au trăitū în lumea asta, dacă nu le-au rămasū și lorū urmași, cari să le perpetueze numele de familie, să-ī pomenescă și să le dea de pomană.* (1)

Dreptū aceea orī și când i se dă Românului prilejū, elū totū-d'a-una se apucă de capulū unorū feciorī ca aceștia, îi sfătuesce și-ī îndemnă să se însore, *să fie și ei în rândū cu ómenii*, ca să pótă muri mai liniștitū *că nu i s'a stinsū semēnța*. Ér' dacă sfaturile cele bune și înțelepte nu ajută nimicū, atunci nu-ī cruță, ci-ī apucă nu o dată și la trei parale prin o mulțime de istorioare și cântece satirice.

Insă nu numai Românului căsătoritū, nu numai celui în stare nu-ī place astū-felū de feciorī, ci și tineretului. De aceea feciorii cei bătrâni fórte adese-orī sunt luați peste piciorū de cătră cei tineri. Și ocasiunea cea mai bună și mai potrivită pentru acesta suntū nunțile.

Așa auđi nu o dată câte pre unū feciorū tēnerū, care vede pre unū burlacū că se amestecă în jocū și-ī ia alésa inimei sale de'naintea nasului ca să jóce cu dinsa strigândū :

Frunđă verde tilipinū,
Am rămasū *flăcăū bătrânū*

(1) Veđi și «Columna lui Traianū» an. IX. p. 384.

Și așî vrea ca să îné'nsorû,
Dar' fetele nu mă vorû
Pentru că sunt cam căruntû
Și de țile nu-sû de multû,
Numai de cincî-șeci de aî
Și nu potû mânca malaiû,
Că-î malaîlû camû uscatû.
Da eû totû isû de'nsuratû.
Gura mea-î fără de dinți
Eû bêtrânû făr'de părinți,
Șî-arû fi bine să mă 'nsorû
S'am și eû ce-v'ajutorû! (1)

Saû :

Frunță verde rușmărinû,
Rêû îți stă june bêtrânû.
Maïoranû crescutû în erbă
Rêû îți stă june cu barbă. (2)

Șî-apoi, dacă numai fecîorii cei tinerî î-arû lua astû-feliû peste piciorû, pôte că totû arû mai merge, cum arû mai merge. Dar' mai supêracîosû pentru dinșii e, că nu odată, și fetele îi apucă la trei parale, și cântecele alcătuite și cântate de acestea pe sama lorû adese-orî sunt cu multû mai impungêtoare și pișcătore de câtû chiuiturile satirice ale fecîorilorû tinerî.

Êtă unulû :

Frunță verde stejereleû,
Când eram eû tinerelû
Luamû satulû de-a lungulû,
De-a lungulû și de-a latulû.
Care mândră mă vedea
Cu mânuța că-mî făcea,
Porțile că-mî deschidea,

(1) Din Căndrenî com. de P. Ursulû.

(2) Tomulû liricû din «Noua bibliotecă română», cursulû 1882—83, Brașovû 1882, p. 30.

Focu'n vatră-lă desvălă,
Făclii pe masă puneă,
In casă că mă poftă
Și din gură că-mi ăicea :
« Vină, bade, pe-acolea,
« Că tu ești de sama mea. »
Și cu vină că mă cinstă,
Nume mie că-mi puneă :
« Spate late de voinică,
« Buze moă de copilă mică. »
Frună verde lemnă dubită,
După ce-am înbetrănită,
Luamă satulă de-a lungulă,
De-a lungulă și de a latulă.
Care mândră mă vedea
Ca pe căni mă hicăia
Și din gură că-mi ăicea :
« Ce cați, bade, pe-acolea,
« Că nu ești de sama mea ? !
Porțile că-mi închidea,
Făcliile le sîngea,
Focu'n vatră-lă învălă,
Nume mie că-mi puneă :
« Spate late'ncărjobate,
« Buze moă dăbălăzate. » (1)

Pretutindenă și oră de cine e prea bine cunoscută că *nurorile* în genere nu trăescă bine cu *sócrele* loră. Decă mulți fecioră nu se'nsoră de grabă sau rêmănă pentru totă-d'a-una ne'nsurați din simpla causă ca să nu facă maiceloră sale prin însurare necază și supărare. Și acésta se vede fórte răsvedită dintr'o mulțime de hore sau chiuitură poporane pre cară le chiue eă ca ună felă de desvinovățire și răs-punsă la învinovățirile ce li se facă de cătră ceă căsătorăți precum și de cătră fecioră ceă holteă.

Étă una din mulțimea aceloră chiuitură :

(1) Din colecția mea inedită.

23877

Florile de pe isvorū
Tóte-mi strigă să mē'nsorū,
C'arū fi prea mare păcatū
Să rămānū ne-īnsuratū ;
Numai flórea cea din ȳazū
Imi ȳice să mē maī lasū
Sē nu-mi legū de capū năcazū. (1)

Sau astū-felū :

Pus'am gândulū să mē 'nsorū
S'aducū maīciī ajutorū ;
Dar' gândiī ca să mē lasū,
Să n'aducū maīciī năcazū ! (2)

Sau, în fine, și așa :

Pus'am gândulū să mē'nsorū
S'aducū maīciī ajutorū,
Să o bată de cuptorū.
Și de vatră câte-o-dată
Cândū va fi cam supērată. (3)

Și bărbațiī precum și feciorii cei tineri, vėdēndū dela unū timpū că numai de gīaba își batū capulū cu astū-felū de ómenī că nici într'unū chipū nu-ī potū face ca să se īnsóre, ținēndu-se de vorba veche, care sună : «până la 20 de anī se īnsórá cine-va singurū ; de la 20—25 ilū īnsórá alțiī ; dela 25—30 ilū īnsórá o babă, ér' dela 30 de anī înainte numai dracu-ī vine de hacū,» (4) le daū bună pace să facă ce le place. ~

(1) I. P. Laza : Chiote pop. din Selagiū, publ. în «Tribuna» an. III. Sibiu. 1886. No. 10.

(2) Idemū de eadem publ. în «Tribuna» an III No. 140.

(3) Idem de eadem, publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. L. Brașovū 1887. No. 6

(4) Ioanū Creangă : Stanū Pățitulū, poveste, publ. în «Convorbiri literare,» an. XI. Iași 1878. p. 22.

IV. FETELE BÊTRÂNE.

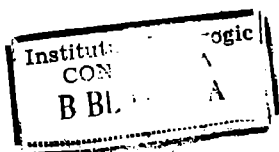
Sunt și o mulțime de fete, cari încă nu se mărită când li-e timpul, adică între anii 15—20, ci cu multă mai târziu, ér' altele de felü.

Acestü soü de fete se numescü de cătră Româniî din Bucovina: *fete bêtrâne, fete stütute, fete 'n përu, cosiță albă.*

Causele pentru ce astü-felü de fete nu se potü mărita sunt multe și diferite. Unele nu se mărită pentru că, după cumü crede poporulü, *le-a muritü ursitulü* sau nu le-a so-sitü încă *partea*, altele pentru că-sü prea leneșe, cele mai multe însă pentru că sunt urâte sau pentru că nu și-au păzitü cinstea.

Ce-î dreptü fetele s'arü mărita bucuröse. Nicî una n'arü rămâne nemăritată. Dar'ce folosü că feciorî nu vorü să le iee. Ba! nu e destulü numai cu atâta! Feciorî adeseorî le ieu și pre ele peste piciorü, ca și pre feciorî cei bêtrâni, de și cele mai multe dintre dinsele nu sunt întru nimica vinovate c'aü rămasü nemăritate. Căci ce potü fi ele vinovate, bună-öră, dacă de la natură sunt urâte sau dacă referințele materiale ale părinșilorü sunt așa de nefavorabile că nu potü să le îndestreze.

Ei, dar' feciorî nu vorü să scie nimica despre tôte acestea. Ei, și mai alesü când sunt förte bine dispuși, pre tôte,

fără deosebire, le țieu peste picioru, chiuindu-le felurite chiuituri satirice și anume :

Celoru leneșe :

Dragă-mi ești și te-ași lua,
Dar' mi-a spusă vecină-ta,
Că te culci sară cu sóre,
Și te scoli la prânđulú mare,
Și 'ncă-ți pare cu bănatú,
Că de nópte te-aí sculatú. (1)

Saú așa :

Frunđă verde trei bujorí,
După Pasci în sərbătorí,
Mí-a đisú tata să mă 'nsorú
Să nu rėmănú totú feciorú.
Dară mama nu mă lasă
Să-í aducú leneșa'n casă
Și urăta după masă. (2).

Celorú gușate și buzate :

M'am cătatú într'o *ghilėtá* (3)
M'am găsitú fată buzată,
 Și buzată,
 Și gușată,
C'am rėmasú nemăritată. (4)

Celorú urâte și sbărcite :

Frunđă verde și una,
Mărita-m'ași mărita,
Mărita-m'ași, mamă, da
De m'arú lua cine-va.

(1) S. Fl. Marianú : Poesii populare române. t. II. Doine și hore. Cernăuți 1875, p. 226.

(2) Din colecția mea inedită.

(3) *Ghilėtá* = gălėtá = cfuturá.

(4) Din Calafindesc', satú în districtulú Siretului, în Bucovina, dict. de Sofia Fráncu.

Mărita-m'ași, mamă, eū.
Mărita-m'ași, mamă, dēū,
Mărita-m'ași, da nu vreū,
Că feciorii nu mă ieū,
Că-s urătă și sbărcită,
Nu potū mânca nici plăcintă,
Că mi-ī gura *folfăcală*, (1)
Nu potū mânca nici *scofală*. (2)

In genere tuturorū celorū urâte :

Astă fată-mī place mie,
Că-ī cu locū și cu moșie
Locu-ī bunū, moșia-mī place,
Dar' cu hida ce voiū face?
Locu-ī bunū, și muncitorū,
Dar' urātu-ī stătătorū !
Pentru pămintū de ogorū
Aducū cūma'ntre cuptorū ;
Pămintulū nu l'amū aratū
Cūma-mī cere de mīncatū.
Pentru doi ciocoī de boī,
Aduseī cūma la noī ;
Cândū am fostū la cununie,
Dumneđeū era'n câmpie
Cu piperū și cu tāmăe
De mine n'a vrutū să scie.
Săracele sutele
Cum mărită mutele!
Săracele decile
Cum mărită secile!
Lăcomii și eū la o sută
Și-mī luaī și eū o mută :

(1) Despre ómenii cei bētrāni, cārorā le-aū picatū tóte mēselele și din cauza acēsta nu potū nici mīnca nici vorbi bine, se đice cā *folfădescū*. De la verb. a *folfă* s'aū formatū apoi in decurgerea timpului și alte cuvinte, precum: *folfăditū-ă* adj.; *folfădelū* sf.; *folfăitură* sf.; *folfăilū* sm. *foflea*.

(2) Din Căndreni, com. de P. Ursulū. — *scofală* ∞ unū felū de bucate.

Lăcomii și eū la o vacă
Și-mi luat și eū o sacă! (1)

Celorū inaintate în vĕrstă, dar cu tóte acestea totuși
arū voi să se mărite ca să scape o-dată de *fetia* blăstĕmată:

Văi de m'ași vedé scăpată
De fetia blăstĕmată,
Că-ī rușine să morū fată,
Bĕtrână, nemăritată. (2)

Saū așa :

Maică, nu măi vine nime,
Ēr' te-ī amări cu mine.
Dă-le, maică, bĕtură,
Să nu mă cate la gură;
Dă-le, maică, de mănecare
Să nu mă cerce de mare.
Nici n'amū dinți, nici n'amū mĕsele
C'au căđutū ca văi de ele. (3)

Celorū ce le-au trecutū acuma de multū timpulū mări-
tatului:

Mĕ duseī a peți'n Boī
La fata cu șese boī,
Boi-mī placū, boīi suntū bunī,
Dar'fata-ī de mulți Crăciunī. (4)

Saū așa :

Fata, care e bĕtrână,
Șade'n casă, țesă lână,

(1) B. C. Fontanele : Doīne și Hore din Cămpia Ardĕlului, publ. în «*Șeđĕ-
tóra*» an. VI. Buda-Pesta 1880 p. 51.

(2) Iuliu Moldovanū : Căntece și chiuiturī pop. publ. în «*Gazeta Transilva-
niei*», an. LI. Brașovū 1888 No. 128.

(3) Idem de eadem.

(4) Idem de eadem.

Că ei vremea ȋ-a trecutŭ,
De a' mai. sci de ȋubitŭ. (1)

Saŭ astfelŭ :

Mătrăgună rătezată.
Mărită-mă, Dómne-odată,
Că de cândŭ isŭ *fată mare*,
Patruđeci de anŭ imŭ pare.
Mă duseŭ intr'o grădină
Mă uitaŭ intr'o fântână
Mă veđui *fată bėtrână*.
Dar'după ce m'amŭ uitatŭ
Mŭ-amŭ pusŭ hobotulŭ in capŭ
Ca să mėrgă vestea'n satŭ
Că ŭi eŭ m'amŭ măritatŭ. (2)

Astfelŭ chiue feciorŭ fetelorŭ bėtrâne !

Dar ei nu se mulțămescŭ numai cu fetele. Eŭ adeseorŭ
ieŭ ŭi pre mamele acestora preste piciorŭ, chiindu-le nu
odată ŭi lorŭ :

La rachita rāmurată
Șede-o mamă supărată,
Că fata-ȋ nemăritată.
Nu da, mamă, vină feteŭ,
Ci dă vina cui n'o cere,
Că fata s'ar mărita,
Dac'ar fi cine-o lua ! (3)

Saŭ așă :

La răchita rāmurată
Șede-o mamă supărată
Că-ȋ fata nemăritată.

(1) A. I. Hodoșŭ : Poesiŭ pop. din Comitatulŭ Turda-Arieșu, publ. in «Familia»
an XXIV. Oradia mare 1888 p. 199.

(2). Din Dorna, colecția mea inedită.

(3) I. P. Lazarŭ : Strigăturŭ pop. din Selagiŭ, publ. in «Gazeta Transilvaniei»,
an. L. No. 14.

Mărita-o-ar, nu se'ndură,
Că mai are-ună dinte'n gură
Legală într'o pânătură. (1)

Și óre ce spună bítele fete la tóte acestea ?... Ce facă
ele ca să nu fie necontentitú luate'n batjocură și amărite ?

Eată ce :

La vatra cu doî tăciunî
Facă fetele rugăciunî
Sâmbăta, Duminica,
Dóră să polă mărita. (2)

(1) Din Bucovina, colecția mea inedită.

(2) Din Calafindescul, dict. de S. Frâncu.

V. URSIREA

O sémă dintre *fetele cele bătrâne*, vëdëndü cã de multü le-a trecutü acuma timpulü mãritișului și cu tóte acestea totuși nu se mai potü mãrita, pentru cã nici unü feciorü nu se aratã ca sã le peșescã, cugetã cã vr'unü dușmanü sau vr'o dușmancã óre-și-care *le-a fãcutü* anume ca sã nu fie iúbite și peșite. Dreptü aceea cautã ele acuma tóte chipurile și mijlócele cum arü putea face sã placã feciorilorü. Și dacã prin mijlóce bine vëdute nu-și potü ajunge scopulü, atunci își iëü refugiulü la *farmece* și *vrãji*.

Farmecele în genere aü scopü bunü, cãci printr'insele, dupã credința poporului, fata, ce le folosese, se curãtesce numai de *ura* și *fãcãtura* de care se crede a fi cuprinsã și se face plãcutã și iúbitã de feciorü. *Vrajile* din contrã aü totü-d'a-una scopü rëü, cãci fata care *vrãjesce*, dupã credința generalã a poporului, nu numai constrãnge pre feciorü de a se amorea într'insa, ci ea, luãndu-și adese-orü refugiulü și la spiritele cele necurate ca acelea sã-i vie întru ajutorü și sã-i aducã *ursitulü* cu nepusa în masã orü de unde s'ar afla acela, ilü necesitezã nu numai ca s'o iúbescã, ci tot-o-datã s'o iea și de soție de-ar fi nu numai bãtrãnã, ci chiar ca și nóptea de urãtã.

Deci fiind-cã o atare fatã, care cu orü și ce prețü voesce sã se mãrite, începe mai ântãiu cu *farmecele*, și numai

după ce vede că acestea nu i-au ajutatū nimica, își ȳea refugiulū la vrăji, și eū voiū reproduce în șirele următore mai ăntăiū unū *farmecū*, ca cetitorii acestui studiū să aibă o idee măcarū cătū de mică despre chipulū cumū îndătinéză o sémă de fete *a-și face «pe dragoste»*, și apoi o *vrajă* din care se va vedé cumū își facū ele *«pe ursitū»* sau cumū își *ursescū*, cumū își aducū *ursitulū*.

Fata, care își face pe ăragoste se duce în revărsatulū zorilorū la o apă cugătore; ajunsă la starea locului își plécă corpulū și ținendū mănele cu degetele incleștate în apa cea curgătore rostescé de trei orī după olaltă versurile următorului *farmecū* :

Bună diminéța apa lui Iordanū
Cu stropiī lui Avramū
Bună diminéța apa lui Ichimū
Cu stropiī de vinū !
Eū Marți diminéța m'am sculatū,
Pe obrazū nu m'am spălatū,
La icóne nu m'am închinatū,
Pe cale pe cărare m'am luatū,
Pe cărare necălcătă,
Pe róuă nescuturată,
Pe dragoste neluată,
Și m'am trezitū de o-dată
De picióre'mpĕdicatā,
De mănurī legatā,
Cu ură'n fașă aruncatā,
De urechi surdā,
De gură mutā,
De ochi chĭorā,
Plăngendū,
Oftandū,
Și dăulindū.
Nime nu m'o vĕđutū,
Nime nu m'o auđitū.
Numai Măica Pĕcista,

Numai ea că m'o vĕđutū,
Numai ea m'o auđitū
Din împĕrășĕia ceriului,
Din pórta raifulū.
Și ea cum m'o vĕđutū,
Cum m'o auđitū
La mine-o venitū
Cu rumū și cu vinū
Și m'o întreatū,
Și mĭ-o cuvĭntatū :
— Ce plāngi N. ce oftezī,
Ce te dăulescī ?
— Măică Precuratā !
Eū cum n'oiū plānge
Cu lacrimi de sânge,
Cum nu m'oiū dăuli,
Că eū Marți deminéță m'am scu-
latū,
Pe obrazū nu m'am spălatū,
La icóne nu m'am închinatū,
Pe cale, pe cărare m'am luatū,
Pe cărare necălcătă,
Pe róuă nescuturatā,
Pe dragoste neluatā,

Și m'am trezitū de-o' dată
De picîore'mpîedicată,
De mînurî legată,
Cu ură'n faț'aruncată,
De urechî surdă,
De gură mută,
De ochî chîoră,
Totū plângendū,
Oflândū
Și dăulindū.
— Tacî N. nu plînge
Cu lacrimî de sînge,
Nu te dăuli,
Că eū picîorele țî le-oiū despîe-
[dica,
Mînurile țî le oiū deslega,
Cu urechile ũ auqî,
Cu gura-î puté grăi,
Cu ochi-î puté vedé.
Tacî nu plînge
Cu lacrimî de sînge,
Nu te dăuli,
Că eū de ură te-oiū mîntuî.
Cu rumū și cu vinū te-oiū
[stropî.
Sórele 'n capū țî l-oiū resări,
Cu luna te-oiū încălța,
Cu steléle te-oiū infrumuseța,
Rujuțele sóreluî
In umeréle obrazuluî
Pune-țî-le-oiū,
Luceferî in umerî așeđa țî-oiū,
Stele
Mînunțele
In spete pune-țî-oiū,
Frumosū găli-te-oiū,
Frumosū inpodobi-te-oiū,
Cu dragoste învêli-te oiū,
Cu rumū și cu vinū stropi-te-oiū;

Trâmbițā de-argintū in gurā pu-
[ne-țî-oiū,
Clonțū de cucū in mîna dréptā
[pune-țî-oiū,
Sulițā de-argintū
In mîna stîngā pune-țî-oiū,
Pe calulū sînteî Duminicî
Incălica-te oiū
La bisericā porni-te-oiū,
P'e ulițā când ũ ajunge
Băețî
Și ómenî
Prânqu'n masā l'orū lăsa
Peste gardurî s'orū arunca
Și la tine s'orū uita
Și cu toțî s'orū mira :
Ce împērătésā,
Ce vodésā,
Ce crăiasā,
Ce preotésā,
Ce dăscălițā,
Ce vornicițā ?
Da nu-sū vornicițā,
Nu-sū dăscălițā,
Nu-sū preotésā
Nu-sū crăiasā,
Nu-sū vodésā,
Nu-sū împērătésā,
Da sū N. cea alésā,
Mândrā și frumósā !
In bisericā când oiū intra
Sînțî s'orū bucura,
Popa cu cartea'n mîn'a sta
Și la mine s'a uita.
Toțî ómenî, cățî s'orū afla
In bisericā, la mine s'orū uita,
Și s'orū mira :
Ce împērătésā,
Ce vodésā,

Ce crăiasă,
Ce preotésă,
Ce dăscăliță,
Ce vorniciță ?
Da nu-să vorniciță,
Nu-să dăscăliță,
Nu-să preotésă,
Nu-să crăiasă,
Nu-să vodésă,
Nu-să împērătésă,
Da-să N. cea alésă,
Mândră și frumósă.
Din biserică cândă oiă eși
Din trâmăbiță oiă trâmăbița,

Din clonțul celă de cucă oiă cânta,
Din suliț'oiă sulița.
Cum așteptă fie-care
Cu dragă să audă cucă,
Și cum îi drăgălaşă cucă,
Așa să fiă dragă și eă.
La flēcăi și la tótă lumea,
Și precum îi trâmăbița
Drăgălaşă si vestită,
Și s'aude de departe,
Și-o ascultă ómeniă,
Așa cu dragă să mă asculte
Și pre mine toți flēcăii
Și s'audă vorba mea...

După rostirea acestorū versurī iea apă în pumnī și arun-
când'o peste capū rostese versurile următóre asemenea
de trei orī :

Căți stropī sarū peste mine
Atăța ómeni
Să mă grăescă de bine ! (1)

Étă acuma și o vrajă :

Eă, focule, te'nvălescă,
Dară tu te desvălesce,
Și te fă laurū,
Balaurū
Cu solziă de aurū,
Cu 99 de limbī,
Cu 99 de ochī,
Cu 99 de mână,
Cu 99 de picīóre,
Cu 99 de capete,
Și te du peste hotară,
Tocma peste-a noua țară

Și-mī adă ursitulū meă
Celū lăsatū de Dumneđeă.
De le-ī găsī la masă bëndū
Svérle-ī paharu din mână,
De le-ī găsī mănćandū
Svérle-ī lingura din mână.
De le-ī găsī pe patū
Dă-lū sub patū,
De le-ī găsī pe laiță
Dă-lū sub laiță,
De le-ī găsī pe cuptīoriū
Dă-lū sub cuptīoriū,

(1) Farmeculū acesta, culesū dela o Romăncă din Mitoculū Dragomirnel, satū
în Bucovina nu departe de Sucéva, mi l'a comunicatū d-lū Dr. St. Saghină.

Și-lă pornesce și mi-lă adă :
Peste ape fără podū
Peste pădure lupesce,
Peste câmpurī epuresce,
Prin pădure fără sine,
Prin satū fără de rușine,
Și-lă ad'anume la mine.
Ca feciorū il adă...
Cu mânele mi-lă împinge,
Și cu limbele mi-lă linge;

Cu ochi-lă ochesce,
Cu códa-lă plesnesce,
Spre mine-lă pornesce,
La mine-lă sosesce.
Cu dinsulū în astă sară
Aeve să mă visăzū
Pe dinsulū pe mâne sară
Cu ochi-aeve să-lū vēđū,
Cu dinsulū să mă 'ntălnescū,
Cu dinsulū eū să vorbescū!

Fata, care voesce a-și aduce ursitulū în chipulū cumū s'a arĕtatū, în timpulū acela câtū ține rostirea versurilorū vrăjei, invălesce foculū cu unū resteū furatū în sara Sf. Andreiū saū a Sf. Vasile dela o casă, unde ómenii nu sunt de-a doua óră cununați. Ér' după ce a sfârșitū de rostitū cuvintele de mai susū iesă a'ară și asvĕrle resteulū peste casă.

Se 'ntĕmplă însă ad'se-orī că nu numai fetele cele stă-tute își iĕū refugiulū la farmece și vrăji, ci multe și dintre cele-lalte, căroră nu li-a trecutū încă timpulū măritișului. Cele din urmă însă nu o facū acĕsta nici o dată din causă că nime n'arū voi să le iĕe, ci mai multū de témă că feciorii, pe cariī și-aū pusū ele ochil, pre cariī îi iubescū cu pasiune, și cariī, la rĕndulū lorū, încă nu s'aū arĕtatū indiferinți față de dînsele, mai pe urmă le vorū urī și vorū da mâna cu altele. Decī ca să fie sigure că feciorii aleși de dînsele nici cândū nu le vorū părăsi, îi farmecă.

Dovadă despre acĕstă apucătură a fetelorū *amorizate*, cum se đice, *până peste urechĭ*, avemū, între multe altele, și următórea doină din Hârlău în Moldova :

Frundză verdi pómă négră,
Sórii-ī la tócă,
M'am tálnitū cu puica'n pórtă.
— Na-ț puicuț'on leū bătutū
Și'nī disfă ci nī-ăi făcutū.

— Nu ți-am făcut să-ți disfacă,
Că-am făcut, că-ni ești dragă.
— Na'ț puicuț'on irmilic
Si-ni disfa ei ni-ai făcut.
— Macarū si-ni da'i ni di lei,
Nu ți-am făcut ca să chie'i,
Ți am făcut ca să mă ie'i.
Ha'i dragă ma'i la vali,
Să găsimū o vrăjitori
Și i-o'ū da și eū pārali
Și ti-a farmaca ma'i tari. (1)

Apoi acēsta :

— Desfă-mi, mândră, ce-ai făcuti,
Că eū sūnt băiat pierdut !
Și-mi deslégă, ce-ai legatū,
Că eū sūnt băiatū stricatū!
— Bădițū, bădișorulū meū,
Nu ți-am făcuti să-ți desfacū,
Da ți-am făcuti, că-mi ești dragū.
Pērū din capū eū ți-am luatū,
Pe apă l-am aruncatū ;
Cumū mergea apa de lină,
Fără min'să n'ai hodină ;
Cumū mergea apa de tare,
Fără mine să n'ai stare. 2)

In fine și acēsta :

Drumū la delū și drumū la vale,
Imi facū véculū totū pe cale,
N'am in lume sērbătore
Nici n'am partea mea la sōre.
Bat'o crucea ursitōre,

(1) Michailū Canianū : Poesii populare, Doine, culese și publicate întocmai cum se dicū. Iași, 1888. p. 69.

(2) Alesiu V. : Poesii populare, publ. în «Convorbiri literare,» an. XXII. Bucu-
ersci 1889. p. 919.

*Care m'a ursitū pe mine
Să n'am nici o ȃi cu bine!
Ostenitū mereū de ducă,
Nóptea'n codri mă apucă,
Copacilorū suntū nălucă!
Ochi-mī nu se mai usucă!
Unde mergū, în orī ce parte
Dragostele-mī sunt deșarte.
Aolică, lică flóre!
De n'aī fi fărmeccătóre
Nu mai abate din cale
Să calcū pe urmele talc ! 1)*

1) V. Alecsandri : Poezii populare ale Românilorū, Bucuresci 1866, p. 277.

VI. ÎNSUȘIRILE MIRESEI.

O fată mare, care voesce să se mărite până a nu deveni fată bătrână, trebuie să possadă următoarele însușiri principale, și anume: să fie onestă, stătornică, sirguincioasă, strângătoare, grijulie, istetă, înțeleptă, frumoasă și mai presus decât toate acestea sănătoasă. (1)

Și cum că intru adevărul acestea sunt însușirile cele mai de frunte și mai căutate de poporul român ne putem încredința nu numai din experiența de toate zilele, ci și dintr'o mulțime de proverbe și cântece populare, cari sunt răspândite în toate părțile locuite de Români.

Așa în privința onestității sau a purtării celei bune un proverb ne spune că *«cinstea e mai scumpă de câtă toate»*. (2)

În privința sirguinței un proverb foarte vechi și destul de răspândit ȳice :

Sirguința
Țese pânza,
Ără lenea
Pierde vremea.

(1) Veđi și «Columna lui Traiană», an. IX. p. 284.

(2) A. Pann : Povestea vorbil, t. II. p. 134.

Altă proverbă totu atât de răspândită spune :

Cine mișcă
Totu mai pișcă,
Cine șade
Coda-î cade.

Prin urmare fetele oneste și sîrguincioase și mai alesu acelea ce se pricepū cum se cade în ale gospodăriei sunt totu-deauna preferate. Din contră cele leneșe și mai alesu acelea ce nu-și prea batū capulū cu torsulū, țesutulū, cusutulū și cu prepararea bucatelorū, lucruri pre cari o fată de țeranū trebuie numai de câtū să le scie, nu numai că sunt trecute cu vederea, ci adese-orī luate chiar și'n risū.

Așa o doină poporană din Transilvania și anume din Solnocū Doboca ne spune următoarele despre o fată, care nu scie țesē și tórce :

— Iubita mea Dorofată
De te așī vedē măritată
Nu te-așī da pe lumea tótă.
— Maică, de-o sută de orī
M'am totū pusū p'angă feciorī
Și le am șoptitū la ureche,
Că sunt tēnēră, nu veche;
Dar' *răsboiulū*, (1) mănec-lū foculū,
Ala mī-a stricatū noroculū,
Cândū la furcū mē puncamū,
Tótă qiua cā dormiamū. (2)

Altă doină, totū din Transilvania, și totū despre fetele cele leneșe, cari nu și-au prea bătutū capulū cu cusutulū, țesutulū și fiertulū, țice :

Trecuī valea și-unū părăū,
Mē 'ntālnei cu socru-meū;

(1) Răsboiū = stative.

(2) Laura Veturia Mureșanū : Doine din Ardélū (Solnocū-Doboca) publ. în «Familia». An. XXI. Oradia-mare 1885 p. 440 No. 37.

Socru țice cătră mine :
— Ie-mî fata și-mî fi ginere !
— «De mî-aî da chîar șese boî,
Fata ta nu e de noi ;
Maîca vrea o cusutóre,
Fata-ți dórme'n șeșetóre.
La răsboiú nu sê pricepe
De mîncare nu sci fierbe, (1)

Êr' despre o fată, care nu scie nicî fierbe nicî cóce, o
doîná din Satmarú ne spune următórele :

Mărita-m'ași, mărita,
Páne nu sciú frămánta ;
Mărita-m'ași și eú bîatá,
Că de multú isú și eú fatá ;
Și pěrulú prin clopú 2) sã-î íasá,
Numaî sã mē vėdú mirésá,
Sã mē pue după masă. 3)

O variantă a acestei doîne sună ast-felú :

Mărita-m'ași, mărita,
Pită nu sciú frămánta,
Nicî de pită n'arú fi baîú,
Dar' nu sciú face mălaîú.
Nicî de mălaîú n'arú fi hibă,
Nu sciú face mămăligă. 4)

In fine și unú proverbú din Bucovina ne spune despre o
fată leneșă, care samėná că nu va fi bună gospodină,
următórele : *Acéstă fată pare că nu-și va uita cuțitulú în bār-
bânța cu brândă.*»

(1) Victoria Farcașú : Poesii pop. din Cacucia, publ. în «Gazeta Transilvaniei,»
an. XLIX. Brașov. 1886. No. 228.

2) Clopú=pělărie.

3) Florian Danciu : Poesii pop. de prin Satmarú, publ. în «Familia,» an. XXIII.
Oradia-mare 1887 No. 2. p. 19.

4) Val. Branisce : Chiote pop. din Valea Buiú, publ. în «Tribuna,» an. I Sibitú
1881, No. 146.

Nu-î placû Românului fetele leneşe, dar nici pre cele mârşave încă nu le pôte suferi. Êtä ce ne spune elü în privinţa celorü din urmă :

Eü la voi n'am fostü de-a sară,
Pare c'a trecutü o vară;
Şi la voi n'am fostü de ieri,
Pare c'aü trecutü trei veri.
Am fostü a sară la voi,
Casa-î plină de gunoü,
Şi pe laîţă-i zăhăitü,
Më miramü la ce-am venitü,
In casă nu-î măturatü,
Më miramü ce-am mai cătatü. . .1)

In privinţa frumuseţei unü proverbü din Bucovina đice :

De câtü oü întinge'n untü
Şi m'oü uita in pământü,
Mai bine-oü întinge'n sare
Şi më voiü uita la sóre.

Saü, după cum spunü Româniü din Muntenia :

De cât să mânâncü mămăligă cu untü
Şi să më uitü in pământü,
Mai bine pâne cu sare
Şi să më uitü la ea ca la sóre. 2)

Pentru că :

Totü de-a-una feţişóra
Mărită pe feţişóra. 3)

adică : decât voiü lua o sluţenie avută şi nu voiü puté căuta la đinsa, mai bine voiü lua una mai sărăcuţă, dar frumósă cu care să potü trăi in pace şi fericire, căci :

1) Din colecţia mea inedită.

2) A. Pann: Povestea vorbiü, t. II. p. 129.

3) Idem de cadem p. 129.

De câtü c'o nevestă hidă
Maï bine cu boi'n smidă,
De câtü c'o nevestă próstă
Maï bine cu boi pe cóstă. 1)

Cu tóte acestea însă dacă se cere ca o mirésă să fie frumósă, trebuie în același timpü să fie și istéță și înțeleptă, căci :

Frumuseța vesteșce,
Ér' înțelepciunea cresce. (2)

Și apoï :

Nevasta cu minte bune
E bărbatului cunună. (3)

Așisderea să caută ca mirésa să nu fie prea frumósă, pentru-că dacă e prea frumósă, éráși nu e bine, căci ñice-o doină :

Însura-m'ași insura,
Fat'urătă n'ași lua,
Nicï prea frumósă nu-mï place,
Că prea mulți prietenï își face (4)

Prin urmare, după părerea poporului, é cu multü maï bine :

Să-ți ieï nevestă de casă }
Ñicï urită, nicï frumósă. (5) }

căci e :

Maï bine unü dramü de nurețe
De câtü unü carü de frumusețe. (6)

(1) Gr. Sima a lui Ionü : Cântece pop. din Ardealü, publ. în «Familia», an. XXI. Oradia-mare. 1885. No. 39. p. 464.

(2) Simion Rotariu : Ȑicëtóre din Selagiü, publ. în «Șeđétóreá» an. IV. Buda-Pesta, 1878. p. 5.

(3) A. Pann : Povestea vorbiï. t. II. p. 110.

(4) Tomulü lyricü. p. 27.

(5) A. Pann : Povestea vorbiï, t. II. p. 151.

(6) Ídem de eadem. t. II. p. 129.

Pentru că :

Ce-î frumosă la toți le place,
Dar' nu scie'n elū ce zace. (1)

Și apoi :

(Ce folosū de chipū frumosū
Dacă nu e lipicioșū. (2)

Din cauza arătată apoi nu unū feciorū își caută mirésă de o frumuseță mijlocie, fiindū deplinū încredințatū că cu o atare va duce-o cu multū mai bine, decât cu una prea frumósă. Afară de acésta :

De s'arū lua numai dragī,
N'arū mai fi în codri fagi,
Dar' se iéū și ceī urīlī,
Dacă-sū fagiī grāmădiți. (3)

Sau, după cum spunū Bucovineniī :

De s'arū lua numai dragī,
N'arū mai fi frunță pe fagi,
Da se iéū și ceī urīți
De-aceea-sū fagi'nfrunțiți. (4)

Pe lângă însușirile înșirate mai sus, mai caută fie-care feciorū, și mai alesū părințiī sēi ca mirésa să fie dintr'unū *némū bună, viță bună, din ómenī de ómenie*, cinstiți și cu vađă 'n satū, (5) ținēndu-se în privința acésta fórtē strictū de proverbulū străvechiū :

Vița de vie
Totū invie
Ér' cea de rogozū
Cade gřosū.

(1) Idem de eadem. t. II. p. 110.

(2) Idem de eadem t. II. p. 129.

(3) N. Petru ; Poesii pop. publ. în «Familia», an. VIII. Pesta 1872. No. 13. p. 11.

(4) Din colecția mea inedită.

(5) Veđi și «Columna lui Traian,» an. IX. p. 384.

Starea, în care se află cea mai mare parte a poporului român în timpul de față l'a constrinsă a se gândi mai mult la avere, punându-și cum în umbră celelalte însușiri ale miresei. Dacă voesce ca feciorul, ce are a se căsători, să pôtă mai ușor și mai bine trăi. Însă nu totu așa era și mai de mult, pe când fie-care Român avea o stăricică mai bună, pe când putea să înzestreze de-o potrivă pre toți fiii săi fără a face vre-unuia strîmbătate. Atunci averea nu se căuta așa de tare ca în ziua de astăzi. Atunci fie-care dicea : *«nu căuta să fie bogată, ci caută să fie de trébă și sîrguincîosă, căci cu una sîrguincîosă poți face ori și când casă ; i avere, pe când cu una leneșă, și ceea ce ai, pierzi.»* Și-apoi, *«nu averea face pe om, ci omul face averea»*, pentru că *«banii ai și țiganii. ér' omenie n'ai»*.

Cu toate acestea poporul nostru chiar și în timpul de față, când e vorba despre viitorul său, preferă mai de grabă a-și lua de nevastă o fată mai sormană și mai puțin pretențioasă, decât una avută și cu o mulțime de fumuri în cap. Și acesta o putem cunosce foarte lesne din mulțimea doinelor și horelor, cari le auzim mai la fie-care adunare și petrecere.

Etă ce ne spune un fecior din Transilvania și anume din ținutul Bărgăului în privința acesta :

Insura-m'ași insura,
Nu sciū ce fata-și lua ;
Ași lua de om bogat,
Rēu mē temū de vr'unū păcatū
Ea mī-arū cere lumea tōtă,
Făr'a se gândi la plată,
Și mī-arū cere pīei de smeū
Să'ncałte piciorulū sēu,
Că de capră
Lesne crapă
Și de oīe
Se despōie

Și de țapū
Sare 'n capū.
Oïū lua o șermăncuță,
Care pörtă opincuțe,
Și cămeșă cu altițe,
Și-î incinsă cu catriuță. (1)

Altū feciorū, totū din Transilvania, ȓice :

Însura-m'așī însura,
Nu sciū sócra ce'mī va da :
Coșarca cu fusele.
Cotruțulū cu mâțele ?
Însura-m'așī însura,
Nu sciū ce fata-șī lua:
Așī lua de omū bogatū...
Totū mī-e témă de-unū păcatū,
Că-mī va cere lumea'ntregă,
Și chīar cīobote de capră
Că de ôie
Se despóie
Și de țapū
I sarū in capū !
Așī lua de la Bărgăū
Mē temū c'a fi lucru rēū,
Că fetele din Bărgăū
Totū rógă pe Dumneȓeū
Sē nu le dea bărbatū rēū,
Așī lua din alte sate
Chīeltuélă-ī și departe.
Voīū lua mai șermănuță,
I-oīū cumpēra opincuțe,
Ea șī-acelea să le cruțe,
C'a âmbla mai multū descuță. (2)

(1) I. Dologa : Doine și hore din Ardélū din țiuutulū Bărgăului, publ. in «Familia», an. XX. Oradia-mare 1884. No. 48 p. 575.

(2) Căntece pop. publ. in «Amicul ȓoporului», foae pop. An. I. Pesta. 1867. No. 32. p. 264.

Românul¹ adevărat² nu suferă nici când ca femeea să fie stăpână peste dînsul³, ea să-î cânte și el⁴ să jöce după cum va voi ea. Prin urmare el⁵ își caută tot-d'auna mi-résă, care nu e cu mult⁶ mai avută decăt dînsul⁷.

De-ași trăi cât⁸ piétra'n vie,
Nu iéu fată cu moșie
Să-mi poruncéscă ea mie,
Cî-oîu lua una săracă,
Ce voîu ñice eü să facă
Numai cât⁹ mie să-mi placă. (1)

Sau așa :

De-ași trăi cât¹⁰ frunđa'n vie
Nu iéu fată cu moșie,
Să-mi poruncéscă ea mie,
Cî-oîu lua una săracă
Ce i-oîu porunci să facă
Și să-mi fie mie dragă (2).

căci, ñice el¹¹ în altă doîná :

Dragă-mi-î fata săracă,
Că cu mâna ei se'mbracă ;
Ér' fata de gasďă mare
Vinde-o vacă și-și ié póle ;
Vinde-o vacă și-un¹² vițel¹³
Și-și ié póle și spăcel¹⁴. (3)

Sunt, cum am ñis¹⁵, mulți și de-aceia, cari¹⁶ caută nu-mai la avere, ér' cât¹⁷ despre cele-lalte însușiri ale miresei prea puțin¹⁸ le pasă. Mai pe urmă însă, partea cea mai

(1) Domide și Șorobetea : Doîne de pe Valea Rodnei, publ. în «Traian» an II. Băcureșci, 1870. No. 10.

(2) Iuliu Bugnariu : Doîne și hore[pop. din gîrul Năsăudului publ. în «Familia» an XXII. Oradia-mare 1866. p. 19.

(3) I. P. Lazar : Strigături pop. din Selagiu publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. L. Brașov¹⁹ 1887. No. 6.

mare dintre ast-felū de feciori se căescū amarū de ceea-ce
aū făcutū, dar' ce folosū că e prea târqlū.

Étă spre exemplu cum se căesce unū bărbatū, care s'a
lăcomitū la prea mare avere și și-a luatū o mirésă din
părinți mai avuți de câtū ai sēi :

Orbū am fostū, orī dōră batū
Cândū am pornitū la'nsuratū.
Frunță verde'n codru desū,
Tōtă lumea și-a alesū
Ce-a fostū bunū și mai fălosū,
Ce-a fostū verde și frumosū,
Dar' eū, Dōmne, am alesū
Ce-a fostū mai răū in ovēsū :
Treī fire de neghinuță
O mândruță
C'o murguță,
Lăcomīamū că-ī gasdă mare
Șī-o luāi de peste vale.
Sāracile sutele
Cum mărită slutele.
Mē'mbiai și eū la sută
Și luai și eū o mută.
Când o vėdū la focū ședēndū
Par'că-ī ursu mormāindū ;
Când o vėdū nepīeptēnată,
Par'că-ī buha impēnată.
Imi dā blidulū nespēlatū.
Și lingura de sub patū. (1)

Maī pe scurtū fie care feciorū așēdatū și prevēdētorū își
alege, cum đice proverbulū «*peticiū după saculū sēū*».

(1) Iuliu Moldovanū : Cāntece și chiuituri pop. publ. in «Gazeta Țransilvaniei»
an. LI. Brașovū 1888. No. 128.

VII. ÎNSUȘIRILE MIRELUI.

Acelea-și însușiri, cari se pretindă dela mirésă, se pretindă și dela mire, cu acea deosebire numai că pe frumusețea mirelui nu se pune atâta prețu ca pe a miresei, de unde se vede că s'a născutū apoi și proverbulū nu prea măgulitorū : **bărbatulū să fie puțințelū mai frumosū decât draculū.* (1)

Dacă alegerea mirelui arū atârna numai dela fetele, cari aū să se mărite, atunci de bună sémă că prima însușire, care s'arū lua de cătră cele mai multe dintre dinsele în considerațiune, arū fi frumusețea.

Dar' ce folosū că la alegerea mirelui saū mai bine ȃisū a ginerelei primulū votū ilū aū părinții fetei.

Ba ! mai de multū era datinā mai totū așā ca și la Romānii de aȃi din Macedonia, că fata nici nu era întrebātā de voesce a se mărita după cutare feciorū, orī nu, ci, dacā părinții tinerilor se înțelegēā între olaltā, tinerii trebuiaū să se supue și să se căsătorēscā chīar și'n casulū acela când n'ar fi avutū nici cea mai micā atragere și aplecare unulū cătră altulū.

Din causa acēsta apoi se nāsceā mai nainte între cei mai mulți căsătoriți nu numai ne'nțelegeri, certe, desbi-nări, ci până chīar și despărțiri.

(1) A. Pann : Povestea vorbit, t. II p. 129.

În timpulū din urmă însă, de și nu pretutîndeni, totuși în cele mai multe părți aū venitū omenii la convingere că :

Silita cāsătorie
E frigurā de Livie. (1)

De-aceea rarū cānd se'ntēmplā acuma ca pārinții sā si-lēscā pre ficele lorū a se cāsatori după cine nu voescū ele.

Èr dacā cū tōte acestea se mai aflā și astāđi pārinți, cari nu vorū sā iee în considerare voința fi:celorū sale, dacā le constrîngū a se duce după bărbați urii, fie aceia orī și cātū de stātornici și avuți, nici de cum nu le fericescū prin acēsta, din contrā *le légā numai lumea*, saū, după cum se mai exprimā poporulū, *le îngropā de viē*. Căci, după cum ne spunū o mulțime de doine poporane, nimicū nu e mai rēū pe lume decāt uritulū. Tōte bōlcle aū léculū lorū, tōte se potū vindeca, uritulū însă, după cum prea bine se pōte vedē și din următōrea doină, u'are nici unū lécū, dōrā numai mōrtea :

Vai, măjcuță. ce păcatū,
C'am avutū drăgușū în satū,
M'a cerutū și nu m'ai datū.
Pān' ce-ī, maică, cam sāraccū,
Bine că mi-ī mie dragū.
Maică, dā-mē după dragū
Septe sārindare-ți facū
Și ți le-oiū pune la capū ;
De me-ī da după uritū
Sā n'ai odihnā'n pāmētū.
Nu mē da după uritū
De-arū avea casā de zidū ;
Dā-mē după cine-mī place,
De n'are casā, și-a face,
C'om sluji o lunā, dōuē,
Și ne-om face casā nōuē,

(1) A. Pann : Povestea vorbił, t. II. p. 152.

Și-om sluji unū anū și doi
Și ne-omū face carū și boi.
Dă-mă, mamă, pe plăcere
Nu âmbra după avere,
Averea s'a pustii,
Cu uritū nu potū trăi,
Și averea și-o va bé,
Cu uritū nu potū ședé.
Maică, mare-î Mureșulū,
Da-î mai mare uritulū.
Mureșulū, maică, l-oiū trece,
Uritulū nu-lū potū petrece,
Că uritulū n'are lécu
Numai trei scândurī de bradū
Și-o pīētră mare la capū. (1)

O altă doină, care asemenea se referesce la bărbații cei
urii, sună precum urmază :

Frunță verdi di doi scai,
Cătă maică cui mă dai,
Nu căta arjintulū
Și mă dă urituluī,
Că arjintu șede'n ladă
Da uritu șede'n vatră
Și mă'ntrébă câte-o dată :
«Ce ședī dragă supērată ?»
— «Nu ședū, dragă, nicī de-unū răū,
Ci ședū de uritu tēū.» (2)

Cu totul altmintrelea e însă, când bărbatulū e tinerelū,
frumuselū și blândū. Atunci fata fōrte bucurōsă sē des-
părtesce de părinții sēi și se duce āupă dīnsulū, căci :

De călū unū tală și-o mumă
Se te certe pentru-o glumă,

(1) Doine pop. culese și publ. de I. P. R. în «Tribuna», an. II. Sibiiū 1885. 273.

(2) M. Lupescu : Poesii pop. publ. în «Contimpuranulū», an. V. Iași 1886. p. 530.

Maî bine unû bărbăţelû
Dacă-î blândû şi tinerelû,
Căþi spune două, trei glume,
De-a dragulû trăesci în lume.
De câtû unû bărbatû uritû
Maî bine-unû mândru iubitû,
Câtû şeþi cu elû împreună
Grăesci totû cuvinte'n glumă,
Nóptea orî câtû-î de mare,
Ea totû mică þi sê pare. (1)

Póte să fie însă feciorulû orî şi câtû defrumosû, dar' dacă nu e în acelaşi timpû şi *voinicû*, atunci rarû care fată de românû caută la dînsulû, căci ðice ea :

De câtû pâne cu hemeû
Şi s'o mîncû c'unû meteleû,
Maî bine-oiû mânca pogace
Cu voiniculû care-mî place. (2)

Saû :

De câtû sfântă c'unû mişelû
Maî bine c'unû voinicelû ;
Voiniculû are norocû
Şi cu dînsulû treci prin focû. (3)

^ Româncele în genere sunt vesele, glumeþe, şi aû fórte mare aplecare pentru voinicî. Unû omû vrednicû, care *rupe mâta în două*, după cum spune proverbulû poporalû, plătesce fórte multû în ochiî lorû. Dreptû aceea fie unû astûfelû de omû orî şi câtû de săracû, e preferatû unû avutû nevrednicû. Dovadă despre acêsta avemû, între altele, şi următóarele versuri :

— Radă, Rădişórá,
Mândrá viişórá !

(1) I. Dologa : Doîne şi hore din ţinutulû Bărgăului în Ardealû, publ. în «Familia», an. XX. Oradia-mare 1884, No. 46. p. 552.

(2) «Albina Carpaţilor», an. III. Sibiiû 1878. p. 265.

(3) V. Alecsandri, op. cit. p. 328.

Ie-mă tu pe mine
Că te-oîă ținea bine
Și țî-oîă da eă ție
Ruble chîar o mie,
Papucî în badiî
Adușî din Indiî,
Blană lungă, môle,
Cu samurû în pôle,
Și unû așternutû
Cu aurû țesutû.

Rada mi-lû videa
Și îî respundea :
— Căpitanû Mateiû,
Mă vreî, nu mă vreî,
Câtû eșî de bogatû
Nu mi-î fi bărbatû
Că țî-e barba sură
Și n'aî dințî în gură.
Bărbatû oiă lua,
Care s'a afla
Dunărea să'nóte
Rădicândû din cóte,
În picîóre stândû,
Buzduganû purtândû.

Așa-î răspunde Rada căpitanului avutû. Și elû arû voi să 'mplinescă dorința ei, ce folosû însă că nici elû, nici cei-alalți «negustori de viî» nu se'ncumetă a sări în Dunăre și-a o trece de-a'notulû.

Ér'unû *argățelû*
Tênerû, voînicelû,
Pe locû s'apuca
De se încerca,
Dunărea trecea,
Și ér' se'ntorcea
Din cóte'notândû,
În picîóre stândû,
Buzduganû purtândû.

Rada, cum vădă acésta se umplù de veselie și đise :

— Vin' voinicule,
Argățelule!
Pe tine te vreū,
Bărbatū să te ieū,
Că-ī o đicétore
De insurătore :
Cine bate Dunărea
Nu mi-lū bate muerca ! (1)

Amū đisū mai sus că unii părinți nu prea caută la frumusețea viitoriului lorū ginere. De-aice însă nu urméză, că ei n'arū căuta și la cele-lalte însușiri ale acestuia. Din contră ei caută tot-deauna ca acesta să fie nu numai cu stare, ca să aibă cu ce-și susține familia, ci totū o dată și statornicū, sirguinciosū, sănétosū, ca să nu-și nefericéscă copila dând'o după unū omū bolnăviciosū sau istrăvitoriū.

Dreptū aceea ei, mai nainte de ce-și dau fata după unū feciorū, caută a se încredința cu deamăruntulū nu numai despre referințele sale materiale, ci și despre purtarea și sănătatea sa.

În unele părți ale Bucovinei este datină chîiar de a da pețitoriului când vine în pețitū de gustare bucate pipărate și iuți anume ca să se încredințeze despre starea sănătăței sale launtrice, și dacă pețitoriulū mănăncă din bucatele ce i s'aū pusū dinainte, fără a face óreși-care obiectiune și fără a schimba fețe, atunci e unū semnū că e sănătosū, ér de nu voesce să mănânce, atunci nici nu mai staū multū de vorbă cu dînsulū.

Dar' nu numai părinții, ci și fetele punū fórte mare prețū pe aceea că viitoriū lorū soți să fie sănătoși, statornicī, cinstiți și cu vađa 'n satū. Și dacă cei ce le cerū

(1) V. Alecsandri, op. cit. p. 121—123.

nu poşedū aceste însuşiri nici nu se ducū după dînşii, ci mai de grabă preferă să rămână fete în pĕrū. Étă ce spune o fată din Transilvania unui feciorū bolnăviciosū şi cu purtări rele :

Flóre mândră pe hinteū,
Bade, bădişorulū meū !
De iubitū să ne iūbimū,
De luatū să nu gāndimū !
Ómeniī ne vorovescū
Şi părinţī nu voescū !...
Lumea tótă de pe lume
Nī-a şi pusū urite nume :
Mie grăū, ũie tăciune ;
Mie frunđă de sălcuţă,
Că-sū copilă tĕnĕruţă,
Ţie roşmalinū ciontatū,
Că eşti copilū blăstĕmatū ;
Mie flórea florilorū
Şi scumpa feciorilorū,
Ţie rĕulū rĕilorū
Şi plĕva ómenilorū ! (1)

Stăruindū feciorulū şi mai departe, atunci fata, voinđū să se mântuĕscă de dînsulū, ũi hotăresce ca să nu se a dreseze mai multū cătră dînsa, ci, dacă numai decăt voesce s'o aibă de soũie, să mĕrgă şi s'o cĕră de la părinţī sĕi, đicĕndu-ī :

Cine vrea ca să mă ĩee
Mĕrg'a casă să mă cee,
Mĕrg'a casă la părinţī
Cu inima luī in dinţī ! (2)

sciindū prea bine că, dacă va şi face-o acĕsta, părinţī sĕi n'orū să consimţĕscă, şi aşa va scăpa mai lesne de dînsulū.

(1) Iarnik et Bărsanū, op. cit. p. 65.

(2) V. Alecsandri, op. cit. p. 49

VIII. INCUSCRIREA.

Precum nu îndătinéază feciorii de românū a se însura cu fete și fetele române a se mărita după feciorī, cari n'arū avé dacā nu tocmai tóte, celū puținū o parte dintre însușirile principale arătate mai sus, totū așa nu îndătinéază feciorii a se însura cu fete din alte sate, ci mai fie-care feciorū cautā a se căsători cu o fatā din satulū sēū. Mai alesū însă fetele sunt acelea, cărora nu le convine nici de cum a se mărita prin sate străine.

Fata să rămāie în satulū părinților sēi, ȃice Românulū, și să se mărite după unū bărbatū, care *e omū din ómenī*, adicā după unulū, care are némuri și amici.

E dreptū, că cū câtū mai de departe vine mirele, cu atāta mai mare e onórea, care se face familieī; dar cū câtū se măritā fata mai departe, cu atāta mai multū pīerde tatālū sēū din stimā.

Și-a datū fata din satū; asta nici unū românū n'ó suferé ușorū ca să i se spuīe.

De e mirele avutū, de e unū bărbatū frumosū, de e dintre'ó familie respectabilā; tóte acestea nu schimbā lucrulū (1).

Nenumērate cāntece poporane din tóte provinciile lo-

(1) I. Slavici: Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukovina. Wien und Teschen 1881, p. 129.

cuite de Români deplângu sôrtea muerii, care s'a măritatū din satulū sēū.

Ētă, spre exemplu, unū cântecū, care ne aratā cum se plânge o tēnēră nevestă maiceī sale, pentru că nu i-a ascultatū rugăminteā ca s'o mărite în satulū sēū, ci a măritat'o într'unū satū străinū :

Spusu-ți-am, măicuță, bine
Să ți dăle pentru mine,
Să mă dai în satū cu tine.
Si ți-am spusū, măicuță forte,
Să ți posturile tôte
Să scapū de străinătate.
Și-ai ținutū dăle vrēstate
Și m'ai datū pe alte sate,
N'ai ținutū dăle deplinū
Și m'ai datū în satū străinū ! (1)

Altă nevestă se plânge de tatălū sēū ast-felū :

Frunță verde trei masline,
Ce-o să mă facū, vai de mine,
C'aū venitū din satulū meū,
Tătuca a dīsū că-i rēū,
Și pe mine nu m'a datū.
Și-aū venitū și din altū satū
Nesciutū și ne'trebatū
Și tătuca că m'aū datū,
Eū de dorū că m'am uscatū.
Și tătuca m'a'ntrebatū :
De mi-i bine la bărbatū,
Inima nu i-amū stricatū
Și totū amū dīsū că mi-i bine,
N'a rămasū inimă'n mine,
Sufletulū m'i-a'nveninatū,
Veninū negru închegatū
Dela bărbatū căștigatū,

(1) I. Dologă : Doine și hore din Ardealū, din ținutulū Bărgăului publ. în «Familia» an. XXII. Oradia-mare 1886 p. 190.

Venină negru de catrană,
Tătuca să dee samă. (1)

A treia nevestă, care asemenea a fostă măritată în sată străină și încă după ună fecioră sërmană, care nu avea nimic pe lângă casa sa, se plânge maicei sale în următorul mod :

Mullă eă, maică, te-amă rugată
Să mă măriți în Bănată,
Să țină țile pentru mine,
Să mă dai în sată cu tine ;
Țile, maică, nu ținși,
Nici în sată nu mă dăduși,
Ci puseși picioru'n scară,
Mă dăduși în altă țară
Peste Crișă în Chioră
Dup'ună căne de fecioră,
Casa lui e susă și'naltă
Și de tôte-î șușugată
Și de pită și de sare
Și de căte-să pe sub sóre,
Și de pită și de untă.
Și de căte-să pe pământă ;
Dar' la șură nu-î strânsură
Cătă ar lua-ună puă în gură,
În ocolă nu-î ună tuleă,
Potă umbla în portulă meă
Cu pólele sufulcate
Că nu te-oă stropi cu lapte,
Și cu cisme roșiore,
Că nu te-oă îmbăligare,
Să pună mânele în șolduri,
Că nu m'oă lovî de ștoguri. (2)

(1) Sevastos, op. cit. p. 240.

(2) Niculae Popovici : Doine din poporă, publ. în «Șeșetőrea», an. V. Buda-Pesta 1879. p. 165.

Cătü de neplăcutü și durerosü e fetelorü a se mărita în-
tr'unü satü străinü se vede și din următórea doină :

De-arü da Dumneđeü să dee
Pe totü rezorulü bujorü
Și'n tótă casa feciorü.
De-arü da Dumneđeü bucate
Și-o fată la șapte sate,
Aceeä încă se móră
Cólea când va fi fecióră
Și s'o'ngrópe'ntre pelinü
Și să n'o dee 'ntre străinü. (1)

Căci :

De cătü în țară străină
Cu pită și cu slănină,
Maï bine în satulü tēü
Cu malaïulü cătü de rēü. (2)

Pentru că :

Bine-ï feteï până-ï fată
De-a mânca'n treï ñile-odată ;
Fata, dacă șe mărită,
E cu inimuța friptă. (3)

Și dacă părinții silescü pre fetele lorü a se mărita în
satü străinü, nu numai că se plângü, ci nu o dată le auđi
đicēndü :

M'ai datü, maică, și nu-mï place
Mórte cu mâna mï-oïü face
În ușa bisericiï
Unde cântă dieciï
Și-apoi din mormēntulü meü
Vă da bunulü Dumneđeü

(1) Iuliu Moldovanü : Căntece pop. din Transilvania. publ. în «Gazeta Tran-
silvaniei» an. LI. Brașovü. 1888. No 121.

(2 -3) Din Transilvania, com. de d-lü I. Popü Răteganulü.

Și-a ieși unŭ firŭ de linte
Biserica s'a aprinde
Să se 'nvețe maicele
Cum își dau fetițele. (1)

Ba fetele, după cum arată și doina următoare, chiar și în casulŭ acela, când ar fi dispuse a se mărita într'unŭ satŭ străinŭ, se rŭgă părinților și cu deosebire maice-
lorŭ ca să nu le dee în orŭ și ce satŭ :

Nu mẽ da, mamă, la delŭ
Că se face grăulŭ rarŭ
Și érba numai podbalŭ
Ci mẽ dă, mamă, la șesŭ
Că se face grăulŭ desŭ
Și érba numai ovésŭ. (2)

Chiar și fetele acelea, cari din propria lorŭ voe se mărită în altŭ satŭ, mai pe urmă încă bănuiescŭ :

Care fată-și lasă satulŭ
Mance-o jelea și bănatulŭ,
Că și eŭ mi l'am lăsatŭ
Multă jale m'a mâncałŭ,
Până ce m'am învățatŭ
Și de casă am uitatŭ, (3)

Unŭ proverbŭ românescŭ ȓice : «*maŭ bună e hula din satulŭ tȑeu, de câtŭ lauda din satulŭ străinŭ*», adică mai bunŭ e unŭ feciorŭ din satulŭ tȑeu, de-arŭ fi elŭ orŭ și câtŭ de batjocoritŭ și hulitŭ, dar despre care prea bine se scie cine este și ce pŭte să fie dintr'insulŭ, de câtŭ unulŭ străinŭ, alŭ căruŭ caracterŭ și purtare nimėruŭ nu este cunoscută. De-aice vine apoi că numai fórte puținŭ feciorŭ de români se ducŭ prin sate străine a pețŭ, și numai fórte puținŭ pă-

(1—2) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Rėteganulŭ.

(3) Ionŭ Dologă : Doinė și hore din Cămpia Ardealulŭ, publ. în «Familia» an. XXIII. Oradia-mare 1887. No. 8. p. 92.

rinți sunt, cariî vor să-și dea ficele loră după feciorî din alte sate.

Păreră Româniloră despre aceî feciorî, cariî se ducă prin alte sate a peți, în genere nu e bună. Ei credă adică și dică că ună ast-felă de fecioră, dacă ară fi statornică și de omenie, n'ară âmbra colindândă prin alte sate, ci ușoră și-ară puté afla mirésă de obrazulă lui și în satulă sê.

Atătă feciorî câtă și fetele, cari se însoră și se mărită în altă sată și se stabilescă acolo, sunt priviți de cătră locuitorî satului respectivă ca nisce *străini*, arătându-le dispreț și numindu-î *venetică*, érá în satulă din care aș eșită nu numai fetele, ci și feciorî sunt priviți ca *măritați*, adică ca ce-va *femeetică*. (1)

Păreră ce-va măi bună are Românulă numai despre aceî feciorî, cariî se tragă dintr'ă viță măi alésă, saș despre aceia, aî căroră părinți sunt fórte avuți și despre cariî prea bine se scie că nu le dă mâna a lua oră și ce fată de nevastă : (2)

O horă ne spune în privința acésta următorele :

«Ce cați, Barbule, la noi,
Nu sunt fete pe la voi ?
— Ba sunt, da'să cam mititele
Nu mă polă iubi cu ele,
La voi sunt măi năltișore,
Și de chipă măi bălățore,
Mi le-a făcută Dumneșeu
Tocmă de pe placulă meș !
«Barbule dela Munteni,
De-aî venită la Moldoveni»

(1) Columna lui Traian, an. IX. p. 25.

(2) Columna lui Traian, an. IX. p. 35 : «Rară se 'ntemplă ca ună flăcău saș o fată să se căsătorésă în altă sată, și atunci sunt priviți în satulă din care aș leșită cu jale, dorindu-le care măi de care bună sórtă, érá în satulă în care aș intrată sunt priviți ca măi aleși de câtă acei din acélă sată.»

Potóle-ți dorințele
Și nu-ți pierde mințile.
— Mî-oîu semăna numele
P'in tóte cărările
Să răsăie florî de dorū
Cu mirosū pătrunđătorū.
Să le pórte fetele,
Fetele, nevestele,
Să le mérgă vestele ! (1)

Éră o baladă se începe astū-felū :

Vine Magdulū de pe vale
Și 'ntălnesce-o fată'n cale :
«Magdule din Răsucenî
Ce cați la noi la Strîmbenî ?
Ce cați Magdule la noi ?
Orî nu-sū fete pe la voi ?
— Ba sunt ele dar isū micî,
Nu sunt încă de voinicî,
Și am venitū să cercū pe-aicî,
De-oîū găsi una mai mare
Să-mî fie de însurare.
«Ba sunt fete măricele,
Câte florî și câte stele,
Dar' nicî una nu-î ca mine...
— Te alegū dar' eū pe tine,
Amēdoî să trăimū bine... (2)

Și intru adevărū că orî numai feciorîi cei mai avuți și dintr'unū némū mai alesū, orî numai cei mai săracî saū cei ce din cauza purtării lorū prea rele nu voesce nicî o fată din satulū lorū să mérgă după dînșii, se ducū prin alte sate a peți. Toți ceialalți își iéu neveste din satulū lorū, saū celū puținū mai de multū făceau ast-felū, căci de unū timpū încóce și mai alesū de când sărăcia și ne-

(1) V. Alecsandri : op. cit. p. 315.

(2) V. Alecsandri : Poesii pop. p. 377.

ajunsurile aŭ începutŭ a se încuiba în sînulŭ poporului, mulți aŭ începutŭ a se abate de la acéstă datină și credință veche și a pune mai mare prețŭ pe avere, de câtŭ pe stătornicia și consimțirea aceleea, care și-o alege de consórtie pentru tótă viața.

Amŭ đisŭ puținŭ mai susŭ că Româniŭ numai rarŭ când îndătineză a lua fete din alte sate, și părinții acestora numai rarŭ când vorŭ să le mărite după astŭ-felŭ de feciori.

Și dacă o facŭ ei acéstă față cu fecioriŭ de aceeași naționalitate, cu *Români* ca și dinșii, cu atâta mai multŭ se ferescŭ ei a-și da fiicele după fecioriŭ de altă naționalitate, fie aceștia nu numai din altŭ satŭ, ci chiar din satulŭ lorŭ propriŭ și ori-câtŭ de avuți și de cinstiți.

◊ Românuŭ e unulŭ dintre popórele cele mai tolerante și mai primitóre din Europa. Fie ori și cine acela, care bate la ușa sa și-ŭ cere vre-unŭ ajutorŭ sau adăpostŭ, elŭ nu-lŭ respinge, ci lŭ primesce cu cea mai mare bună-voință. Pre celŭ nevoeșŭ il ajutoră cu câtŭ îi ărtă mijlócele, pre călătorŭ ilŭ adăpostesce, celŭ ce are trebuință de vre-unŭ sfatŭ ilŭ capătă.

Nu totŭ așa însă se arată elŭ cu cei de altă naționalitate și mai cu sémă și de altă religie și atunci când e vorba să-și însóre feciorulŭ sau să și mărite fata.

Și étă de ce !

Îndelungata și trista sa experiință îi spuse nu o dată și nu la o ocasiune, că străinulŭ, fie elŭ ori și cine arŭ fi și de ți s'arŭ păré ori și câtŭ de bunŭ, totŭ-și străinŭ rămâne, totu-și nu poți face dintr'insulŭ ceea ce-ți doresce inima, căci :

Străinulŭ e totŭ străinŭ
Ca și mursa de pelinŭ,
Dulce-ŭ mursa de zaharŭ,
Dar' pelinu-ŭ totŭ amarŭ

Și străinu-î totu dușmanu
Și la inimă tirană.
N'a fostu frate, nici n'a fi,
Până lumea va trăi
Și sórele va luci ! (1)

Și precum îi e inima, așa-î e și vorba, căci étă ce ne
spune altă doină :

Frunță verde rugu de muře,
Mi-î căsuța sub pădure,
Prin prejură cu mărăcine,
Coperită cu cîuline
Și patulă mi-î mărăcine,
Când mă culcă întră prin mine.
Iesă afară cată la spină
Număi négră-să de străină.
Ardă-lă foculă de străină,
Că-î ca amarulă pelină ;
Pe din față măgulesce,
Pe din dosă te otrăvesce.
Inimăora mă-a rănită ;
Nu e rană de cuțitū,
Ci-î chîar rană de cuvëntū .
Că de cuțitū dac'arū fi,
De multū s'arū tāmădui.
Dar' aceea de cuvëntū
Maî tare că m'a rănitū. (2)

Și dacă inima și vorba străinului sunt astă-felū, nici
casa și masa lui nu potū să fie altmintrelea :

Frunză verdi di cicóri,
Bat'o focu vrăjitori,
Că ghini m'o maî vrăjitū,
Că-s copchilū ninorocitū.

(1) Din Zaharesc, sată în Bucovina, districtulă Suceviă, com. de d-lă G. Tomofagă.

(2) Sevastos, op. cit. p. 216.

Una am fostă la părinți
Ca luna pintri doi sfinți,
Și părinți-să plini de averi,
Eū lī-am fostă di mângâeri.
Parinți s'o induratū
Pi mini m'o măritatū,
La negri streinī m'o datū
Pisti munți
La celi curți.
Ci ni-sū buni curțili ?
Dă-o-ar focu'ntrînsili !
Părinți ședē la masă.
Eū ținēmū lumina 'n casă,
Mē punēmū sâ ședū și eū
Părinți sâ uita rēu.
Când luamū o 'mbucătură
Lacrânili-ajungē 'n gură
Când luamū alū doilea óră,
Lacrânile-ajungē 'n pólă.
Dumnēdeū și-o făcutū nilă.
C'o vėdzutū că sunt străinā,
M'o făcutū o paseré
Ca sâ sborū la maică-mé.
Maică-mé când m'o vėdzutū
M'o luatū la hăciitū.
Malcă stăi nu hăcii,
Pân' n'oīu prindī-a povesti
Cum trăescū cu străini :
Cini-ș dă copchilu pi'n străinī .
Nu-i nilă ca di cânī,
Așișdirea și din mini,
Di m'o datū pi'n țērī străini,
Pi mâna străinilorū
Pi gura păgânilorū (1).

Maī pe scurtū după cum spune o doină din Ungaria :

(1) Canian, op. cit. p. 161.

Pelinu-î fără sēmênță,
Străinu-î fără credință.
Străinulū să aibă vreme
Tăia-o-arū din tine lemne,
Străinulū să aibă modū
Te-arū face scară la podū (1).

Êtă causa de ce nu voesce Românulū să se *încuscrescă* cu altulū de altă naționalitate !

Petru Maiorū observă lui Engel că : «Româniî peste totū grăindū s'aū îngreșoșatū a se căsători cu mueri de altū nēmū (2).

Pentru Românū *legea sa e sfântă*, mai sfântă de câtū a a orî-căruia. Și dacă s'arū încuscri cu unulū de altă lege crede că *se pângăresce, se pricăiesce, își spurcă legea*.

Frunță verde grăî spălatū,
Numai legea mî-am spurcatū
C'unū urătū, c'unū blăstematū.
Cu duchulū celū necuratū. (3)

Prin urmare Românulū adevăratū, necorcitū, nu voesce cu nicî unū prejū a-și amesteca sângele sēu cu alū unū străinū de altă lege și naționalitate.

«Experiența ne învață, — ȕice d. T. Bojinca, — cum că ararū se află adevăratū *românū* să ia muere de altū nēmū, tocma și din gintele cele cu sine de o lege, ba încă nicî într'alte sate bucurosū caută sie-și muere ȕicēndū : «*să-î sci vița și sēmēnța*» (4).

Dar acēsta se pōte cunōsce nu numai din experiența de tōte ȕilele, ci și dintr'o mulȕime de doine poporane.

Așa o doină poporană din Transilvania ne spune, între altele, și următōrele :

(1) Din colecția mea inedită.

(2) Ist. pt. încep. Românilorū în Dacia. § 62.

(3) Din Bucovina, colecția mea inedită.

(4) Anticile Romanilorū. Partea I. Buda 1832, p. 203, Nota 1.

De-ai fi, mândră, de Român,
Pune-ți-ași gurița 'n sină ;
Dar *nu ești de legea mea,*
Ne-omă iubi de vomă putea.

Altă doină, totu din Transilvania sună precum urmază :

Mândrlică, draga mea,
Te-ași iubi de te-ași putea,
Dar maica mea nu te vrea,
Că *nu ești de legea mea ;*
Dac'ai fi o Româncușă,
Te-ași lua eu de mânușă,
Și de-ară vrea maica, saă ba,
Noi, dragă, ne-amă cununa (1)

A treia doină, din Ungaria, ăice :

Mândră-î, nana, ochișea,
Numai *nu-î de legea mea.*
Mândră-î, nana, și'năltușă,
Potu-o prinde drăgușă.
De-î mândră să ne iubimă,
Că bine ne potrivimă
Și la ochi și la sprâncene
Ca și doî păunî la pene.
De-î mândră să ne iubimă,
De luată să ne ferimă,
De luată mare păcată.
De lasată mare banată (2)

Nu voră feciorî, după cum arată doînele citate, a lua fete de altă nămă, cu atăta mai pușină fetele, carî totu-d'auna sunt mai conservatôre.

Ătă ce ne spune una :

D'ai fi, badeo, vr'ună română,
Ți-ași purta dragostea'n sină,

(1) Ioan Muntean : Doîne pop. publ. în «Tribună», an. II Sibiu 1886. No. 160.

(2) Din colecția mea inedită.

Dar *nu ești de legea mea,*
Ne-amă iubi și n'omă putea (1).

Altă fată, anume *Angelina*, din balada «*Radulă și călugărița*», preferă mai de grabă a apuca pugalulă, ca o a două Lucreție, a-lă înfige în pieptă, de cătă să iubească pre ună păgănu, căci ȃice ea ;

Maă bine trăescă puăină
De cătă să iubescă păgănu ! (2)

Ér Romăncă din Basarabia respinge fără îndurare căiar și pre acela ce e romănu, dacă se convinge că s'a moscălită saă căzăcită :

Dragă mă-a fostă drumă într'acóce,
Și n'am pentru cine-lă face !
Puăculița ce-am iubită
ȃice că m'am moscălită
Și-mă vorbesce dușmănesce,
De pe mală când mă privesce,
Și-mă totă ȃice : fugă departe,
Că de mine tu n'ai parte !
Când eraă romănu curată,
Sufletulă meă și l-am dată,
Dar' de când te-aă căzăcită
Ești ca draculă de urită !... (3)

Maă pe scurtă Romănulă se feresce cătă póte de a-și amesteca și corci sângele, căci căsătoria amestecată e considerată de dănsulă de ună păcată maă multă saă maă puăină greă.

Despre fecioră, cară umblă și alegă prea multă, poporulă ȃice :

Totă alege, alege,
Până ce-a culege

(1) Tomulă lirică, p. 29.

(2) At. M. Marienescu : *Poesia populară, Balade t. I. Pesta. 1859. p. 100.*

(3) V. Alecsandri. *Poesii pop. ale rom.* p. 411.

Sau :

Celū ce totū alege
Pe urmă culege.

Și feciorulū cui i se spunū aceste cuvinte, ca să scape odată de «*Gura satului*» se jură că mai multū n'a alege, ci va lua orī și pre care fată i-a veni înainte, fie aceea chīar și de altă naționalitate. Dar când vine vorba la adică, atunci e altă trebă.

Êtă ce ne spune elū :

Am ȓisū ȓeū și pre-a mea lege,
Că de-acuma n'oiū alege,
Nici jidancă, nici armancă.
Număi prisne moldovancă (1)

S'aū făcutū însă excepțiunī cu popórele de legea nóstră.

În părțile acelea unde trăescū Româniī amestecați cu alte popóre de legea ort. or. bună óră ca în Bucovina cu Ruteniī și în Banatū cu Sêrbiī, trebuiă să fie în privința căsătoriilorū amestecate ce-va mai indulgenți, căci aū fostū timpuri, când cestiunea de lege s'a rădicatū peste cestiunea de sânge, și Românulū pre celū ce se închina ca dînsulū ilū numīa *Românū*.

Religiunea a fostū unū factorū puternicū la conserva-rea némuluiū nostru românescū.

Dară să întrebămū și poporulū : ce pedépsă are pentru celū ce va călca acéstă lege, *curcîndu-și sângele* ?

«*Să ȓa, — ȓice elū, — să ȓa céră și să-și ungă trupulū sêū, să-ȓ dé focū, și, scăpândū din flacări, e mântuitū de păcatū!*» (2)

La *Liomanī* era în timpurile cele vechi datină, ca pă-

(1) Din colecția mea. inedită.

(2) Fóia soc. Românismulū. an, I. p. 19.

rinții să-și caute *gineri* numai în *gintea* (gens) lor; (1) de-aceea măritarea mueriloră afară de *ginte* se amintese ca unu ce extra-ordinarū. (2)

Căsătoria cu persōne de altă *ginte* sau *nație* nici când n'a fostū bine privită; din contră ea a fostū ținută de *rușinosă* și contrare năravurilor străbune, de aceea esclamă poetulū Horațiu;

«N'a trăitū ostașulū luī Crassū în căsătorie rușinosă cu o femeie barbară? și, — o curie, o năravuri întorse! — n'a înbetrănitū în armele socrilorū dușmanī sub rege Medicū unū Marsū și Appulū uitându-și de anciliī (scuturile cele sfinte) și de nume și togă și Vesta (vatra) eternă, fiindū Joe și cetatea Roma încă în vigōre?» (3)

Despre feciorulū, care ȳea fată de lege străină sau fata, care se mărită după unū feciorū de naționalitate străină, se vorbesce în genere că respectivulū trebuie să se tragă din aceeași naționalitate, (4) pentru că... *sângele apă nu se face*.

(1) Augustinū, de civ. d. 15, 16 : Fuit autem antiquis patribus religiosae curae, ne ipsa propinquitas se paulatim propaginum ordinibus dirimens longius abiret et propinquitas esse desisteret, eam nondum longe positam rursus matrimonii vinculo colligare et quodammodo revocare fugientem.

Ca să nu se prea depărteze înnemurirea, despărțindu-se prin șirulū urmașilorū, și să nu înceteze cu timpulū, purtaū părinții din vechime grija consciinciosă, de a lega de nou înnemurirea nu prea depărtată prin legătura căsătoriei și astūfelū a rechema înnemurirea fugētōre.

(2) Despre muerile, ce se măritaū afară de *gintea* lor se ȳice : *enubere e patribus* (Liv. 4, 4, 7 ; 10, 23, 4), *enubere extraneo* (Isidori opp. ed. Migne VII. p. 1327).

(3) Lib. III : Carm. V :

Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vicit? et hostium,
Pro Curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege medo Marsus et Appulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oulitus aeternaeque Vestae,
Incolumi love et urbe Roma?

(4) Veȳi și «Columna luī Traian», an. IX. p. 409—410.

Românul, care se căsătorește cu o muere străină, după părerea celor mai mulți Români, încetază de a fi și mai departe Român și toate consecințele pângăririi le încarcă asupra sa. Despre un preot, care nu ține o româncă de soție, mai că nici nu poate fi vorba, pentru că nu s'ar putea afla nici o comună, care l'ar suferi. (1) Un român cult care ține o străină de soție, pierde încrederea poporului, și numai foarte greu poate avea conexiuni și cu familiile altor români culti. În scurtă, căsătoria cu un străin e un păcat, care numai foarte greu se poate escusa, și anume numai atunci, când nevasta e de-o frumusețe surprinzătoare, când are o zestre mare, sau când iubesc într'un mod bător la ochi datinele române și prin acesta lingușese poporului.

Și mai aspru se muștră muerile, când se mărită după un străin; relațiunea conjugală a acestora se consideră ca ilegală, și o astă-fel de căsătorie se tratăză cu îngăduință numai în acele casuri, când femeea căsătorită a trăit mai înainte în concubinat. Dar cu o astă-fel de muere se intrerumpe în genere ori și ce conexiune. (2)

Mai departe fie-care Român caută totu-deauna să-și alégă de soție pre o fată, care e de séma sa, și despre care presupune că va trăi în pace și liniște cu dinsa. Elă nici când nu caută a se prea înălța, și étă de ce :

Rădăcină de maslină,
Place-mi fata de Român,
C'o poți duce și la fênă;
Êr pe care-î *domnișoră*
N'o poți scote nici afară. (3)

(1) O excepțiune în privința acésta face numai Bucovina și Banatul.

(2) I. Slavici, op. cit. p. 128.

(3) I. P. Lazar: Chiote pop. publ. în «Tribuna», an. III. Sibiu, 1886, No. 139.

Saŭ :

De ași trăi până la toamnă
Să mă 'nsorū să ieu o dómna.
Lasă-le la foculū dómne,
Că și ele morū de fómē!(1)

Nu voesce elū să se prea înalțe, dar' în același timpū se simșesce celū mai nefericitū omū de pe lume, când e nevoitū a-și da fīca sa după unū servitorū. Și acésta se póte vedé din următórea doină din Transilvania, care se cāntă cu una dintre cele mai duióse arii :

Năcājitu-ī omulū, dómne,
Cānd se culcā și nu dórme,
Năcājitu-ī omu-atuncī,
Cānd își dā boiī pe juncī,
Și vacile pe junincī,
Și copila după slugī! (2)

Dreptū aceea căsătorie între argați și stăpānī nu se întēplă de cătū numai fórte rarū și în casuri escepționale. (3)

La Romani era chiar opritū ca cetățēnulū romanū să-și lée de soție o *libertinā*, carea din sclavă a devenitū liberă, asemenea și *libertinulū* l-a fostū opritū ca să se căsătorēscă cu o romană. Numai Senatulū putea concede din casū în casū astū-felū de căsătorii. (4)

Abia după legea Papia Popaea, adusă de împēratulū Augustū, s'a tertatū civilorū romani căsătorīa cu libertine, īnsa ea a fostū oprită acuma și senatorilorū și pruncilorū acestora. (5)

În unele părți din districtulū Bacăului în Romānia ar-

(1) A. M. Popū. Doine și hore pop. din Cāmpia Transilvaniei, publ. în «Familia», an. VIII. Pesta, 1872. p. 581. No. 49.

(2) Din colecția mea inedită.

(3) Columna lui Traian, an. IX. p. 89.

(4) Senatus consultum. Hispalae libertinae permissum est, et enubera posset neque ei, qui eam duxisset, id fraudi esset.

(5) Ut omnibus ingenuis, praeter senatorēs, eorumque liberos, uxores libertinas habere liceret.

gatulă e privitū ca o rudă, căci stăpânulă îlă iubescē și compătinescē pentru elū. În părțile acēste deci se întēmplă mai adese ori cāsătorīa între stăpânī și argați, și acēsta din causă că saū mōre stăpânulă și, fiind credinciosū argatulă, îlă voescē stăpână a-l înlocui soțulă sēu, saū se întēmplă ca argatulă să se cāsătorēscă chīar cu fetele stăpânului, ca unulă ce e înțeleptū și robacū.

Totū în acēstū districtū multe femeī, murindu-le hārbații și rēmāindū vēduve, aū obiceiū de a se mārīta dupā argații lorū. Asemenea și bārbații se însōră cu argatele lorū, când le morū femeile (1).

Insă astū-felū de cāsătorīi sunt totū-d'auna privite cu ořeși-care compătīmie, dacā stăpânīi aū fostū nevoiți de împrejurări să se cāsătorēscă cu argații lorū, saū cu disprețū, dacā s'aū cāsătoritū de bună voe, fără să-i fi constrānsū împrejurările la acēsta.

Ce se atinge de *rezeși* și *clăcași*, apoi și între acēstia rarū când se întēmplă vre-o cāsătorie, dōră numai atunci când fața saū flăcăulă de clăcașū însușescē ce-va mai alesū, și în acēstū casū cāsătorīile sunt privite de bune și dintr'o parte și dintr'alta (2).

Asemenea rarū se întēmplă și mai alesū la poporulă de rēndū ca să se cāsătorēscă doi tinerī, cari sunt de aproape înrudiți, temēndu-se, ca să nu le mērgă rēu în cāsătorie, apoi și pentru aceea, ca progenitura să nu le fie slăbănōgă, căci pretutīdene există credința la poporulă nostru, că copīi celorū ce s'aū cāsătoritū, fiind fōrte aproape înrudiți, devinū infirmī, neputincioși.

(1) Columna lui Traian, an. IX. p. 89—90.

(2) Columna lui Traian, an. IX. p. 178. — «Biserica ortodoxă română» an. VI. București 1882. p. 400 : «De multe ori și până astă-zi se observă în Moldova, că unū băiatū săracū, intrāndū în casa unui *rezeșū*, mai întâiū în calitate de *argatū*, devine, fără de nici o învoială prealabilă, ginerele rezeșului, dacā în calitatea de argatū elū a probatū onestitate și purtare bună față cu părinți fetei, în timpū de mai mulți ani.»

Amestecarea de sânge, — acesta e termenul popular pentru căsătoria între rude, — amestecarea de sânge aduce cu sine stângerea fatală asupra familiei celei noue.

S'a vădută adese-orî că dispusațiunile episcopale, papale sau ale capului statului și-au perdut tot efectul în fața temerii și superstițiunei poporului.

Verii căsătoriți s'aună făcutu părinții unei generațiuni infirme și în fine săgețile bigotismului rărîră totu ce e mai scumpu : grăbiră distrugerea familiei.

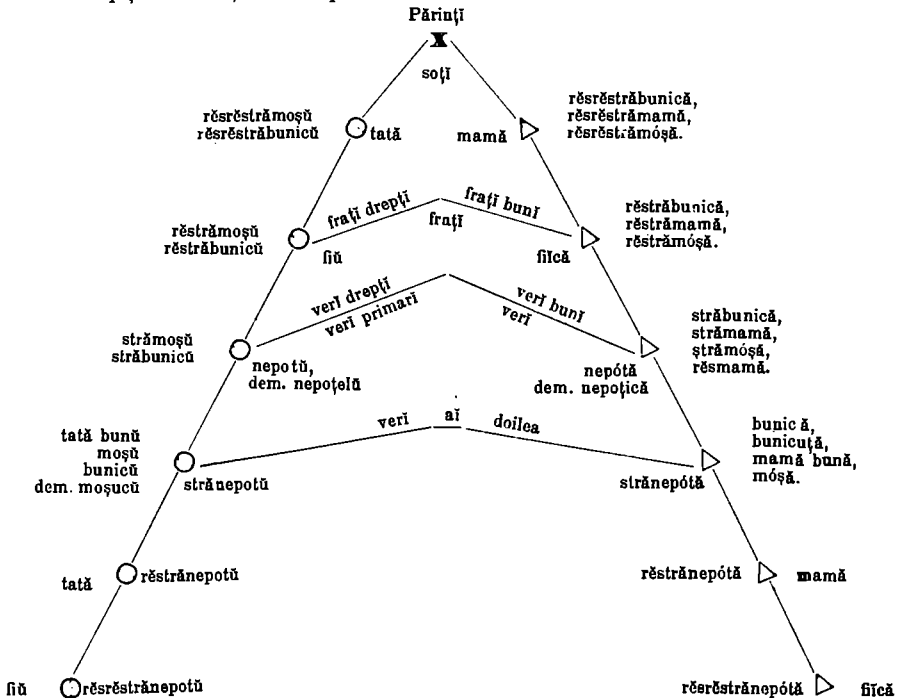
Din anticitate *Oedip* și *Jocasta* ne presintă înfiorătorul tablou despre urmările fatale ale acestei crime (1).

Majoritatea poporului românu ține după pravilele vechi, că este păcatu a se căsători până la a șeptea spița ; ér minoritatea ține a fi păcatu până la a patra spița. (2).

(1) Fôia soc. Românismul, an. I. p. 19.

(2) Columna lui Traian, an. IX. p. 409.

Spița némului, linia dréptă :

La Romani se ținea căsătoria între membrii unei familii, cari, stând sub unu *pater familias*, erau toți *liberorum loco*, asemenea de nemorală și ilegală (nefariae et incestae nuptiae). (1) Acestu principiū de dreptu însă nu se referia la desvoltarea naturală a familiei, care află locū prin descendență și înnemurirea lăturașă, ci asupra unei definițiunii anumite, după care, sub membrii familiei (cognati) se înțelegu aceia, cari sunt înnemuriți până într'alu șaselea gradū (2).

Erăși mai crede poporul românū a fi păcatū și prin urmare piedică la căsătorie și *rudenia sufletescă*; precum: *cumetriu, frăția, cumnăția* și altele.

Dacă se întâmpla ca unu nașū să boteze doi copii de sexuri diferite, acei copii sunt socotiți de poporū ca frați sufletesci și nu se însoțescū, precum asemenea se socotesc și rudenia din cumetrie. (3)

Frați sufletesci se consideră și acei copii, de sexuri diferite, cari aū fostū botezați în una și aceeași apă. Deci și aceștia, mai alesū însă în Moldova, nu se 'ncumetă a se căsători între olaltă. (4)

Copilulū luatū de sufletū, după credința mai de pretutindene a Românilorū, nu pôte să se căsătorască cu copilulū adevăratū alū tatălui său de sufletū, nici cu vre-o rudenie de ale acestuia. (5)

În fine încă vr'o câte-va cuvinte asupra terminilorū tehnici întrebuițați de poporulū românū la înnemurire, și apoi terminămū capitolulū acesta.

Tatălū mirelui și alū miresei, din momentulū, când aceștia

(1) Gaius, 1, 59, 64. Cod. Just. 5, 27, 7.

(2) I. Marquardt : Das Privatleben der Römer. Erst. Th. Leipzig. 1879, p. 29.

(3) Columna lui Traian, an. IX. p. 409.

(4) Aușitū de la mai mulți Români din Moldova.

(5) Columna lui Traian, an. I. p. 409 — 410.

se cunună, devinū *cuscri*. ér' mamele lorū *cuscre*. sing. *cuscru-cuscără*, mrom. *cuscru*, art. *cuscurlu* pl. *cuscurli*, fem. *cuscră* pl. *cuscărle*, dar' și *cuscrële*, lat. consocer-consocrus ; dem. *cuscrișorū*, *cuscrișoră*, *cuscriță*.

Acțiunea : *încuscrire* de la verb. *a se încuscri* ; actulū împlinitū : *cuscrenie*, *cuscrie* ; adj. *încuscrită-ă*.

Frații și surorile mirelui față cu părinții mirelui și cu frații și surorile acestea încă sunt *cuscri-cuscre* și vice-versa.

În *Macedonia* se numescū *cuscri* nu numai socrii și frații ginerelui și ai miresei, ci și ceialalți nuntași, adică amicii și rudele ginerelui și ai miresei. (1)

Cuscri sunt numiți nuntașii, după cum mi s'a scrisū, și'n unele părți ale Transilvaniei apusene și ale Ungariei, (2) dar' mai alesū se numescū astū-feliū în părțile din urmă, după cum se pôte cunoște și din următoarele versuri, ce le reproducemū dintr'unū bocetū, frații de mire și stegariulū mirelui :

La crășma de nucū
Beū voinicii și se ducū
Tot *riđen'* și *povestin'*
La Firuța a peți.
Când fu *Joi pe lângă sérū*,
Pe Fira o'ncredințară.
Vineri bôla o lovi
Și Sâmbătă și muri.
Când era Dumineca,
Cuscri frumosū se găta,
La Firuța a pleca,
Și dela pörtă striga :
Deschideți porțile
Să între căruțele !

(1) Vangeliu Petrescu (Crușevénū) : Mostre de dialectulū Macedo-românū. Par-tea II. Basme și poesii populare. Bucuresci 1882 p. 97.

(2) Com. de d-niț El. Pop și T. Dusănescu.

P. St. Marianu : Nunta la Români.

Eși mama Firii
Până 'n pragul țindii
Și din graiū așa grăi :
Stați *cuscri* nu vă grăbiți,
De pe cai nu scoboriți,
Că Firuța-î mórta 'n casă.
Cuscri 'napoi so 'nturnară... (1)

Părinții mirelui față de mirésă și ai miresei față de mire sunt *socri* sing. *socru* dem. *socrișorū* fem. *sócră* lat. *socer* (*socerus*), *socera* (*socra*, *socrus*).

Mirele cu frații și surorile miresei precum și cu frații și surorile mirelui sunt *camnați* sing. *cumnatū*, lat *cognatus*, dem. *cumnățelū*; fem. *cumnată*, dem. *cumnățea*, *cumnățică*; acțiunea: *cumnățire*, *incumnățire* dela verb: *a se incumnăți*; *cumnăție* sf. *cumnățescū-ască* adj.; *cumnățescū* adv.

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 176 și 151.

IX. CUNOSCINȚA.

Am arătat în capitolele premergătoare ce fel de însușiri trebuie să aibă fetele mari și feciorii holtei ca să se pótă mai iute și mai ușor mărita și însura și cu cine anume le este lor după credința și usul general încuviințat a se încuscri și înemuri.

Să vedem acuma cam la ce fel de ocașuni și cum îndătină feciorii noștri, înțelegem pe cei de țerană, a face cunoscință mai de aproape cu fetele, pre cari le ieu ei mai pe urmă în căsătorie?

Ocașunile, la cari tineretul român face cunoscință, sunt felurite, érá modul cum face el cunoscință este foarte simplu.

Mai nainte de tóte trebuie să amintim aici, că există un fel de petrecere, care o face tineretul român în fie-care an la începutul cășlegilor de érnă și care în Bucovina se numesce «*Bere*» sau «*Berénă*», érá în Transilvania «*Ospățul feciorilor*». La această petrecere, care de comună se face la casa unui om mai ales din sat, îndătină în genere mamele de a scóte pre ficele lor, cari aș ajunsu etatea când pot să se mărite, ántăia-și dată în public, și totu la această petrecere iesu și cei mai mulți *băetani* sau *flăcăuandri* pentru prima órá în lume. Deci «*Berea*» sau «*Ospățul feciorilor*,» care de regulă duréză două sau trei zile, este prima ocașune publică, la care tineretul român póte să facă cunoscință.

După «*Bere*» sau «*Ospêțul feciorilor*» suntü jocurile, cari se facü mai în fie-care Duminică și sêrbătóre de fruptü, sau cum spunü Transilvãnenii, de dulce de peste anü. Vinü apoi clãcile de prãșitü, de seceratü și de desfãcatü pãpușoiulü (porumbulü); ședëtorele fetelorü de peste érnã și nunțile.

La tóte întrunirile și petrecerile acestea, afarã de unele nunți, feciórii aü ocasiune de a face cunoscință mai multü cu fetele din satulü lorü. Cu fete din alte sate facü ei cunoscință mai lesne și mai de aprópe pe la *hramurî*, *rugî* sau *nedee*, și anume la joculü care se face de regulã în restimpulü acestora într'unü locü deschisü, pe unü tapșanü din mijloculü satulüi sau pe imașulü din marginea acestuia, la care jocü iéu parte nu numai feciórii și fetele din satulü, unde se face hramulü sau ruga, ci și o mulțime de fecóri și fete de prin satele învecinate.

Afarã de aceste întruniri publice, la cari fie-cãruia îi este încuviințatü a lua parte, se mai potü aminti încã și o mulțime de alte ocasiuni, bunã-órã : culesulü viilorü, întórcerea dela lucrulü câmpulü, dela horã sau dela alune, precum și la târgurile mari sau bãlcïurile din orașele apropiate, la cari tinerii anume mergü îmbrãcați sêrbãtoresce, ca sã se întãlnescã, sã facã cunoscință și sã se petrecã.

Deci feciórulü, càruia i-a sositü timpulü de însuratü, la fie-care dintre aceste conveniri, întruniri și petreceri necontenitü, își aruncã privirile în drépta și stãnga pãnã ce aflã o fatã, care sã fie nu numai dupã placulü sêu, ci totü o datã și bunã pãreche cu dînsulü.

Și dacã și-a pusü ochulü pe una, atunci se'nțelege de sine cã trebuie sã-i descopere și dorința, sã-i dea de cunoscutü cã-i place și c'arü vol s'o iée de soție. Și acêsta o face elü aü nemijlocitü, aü pe 'necișorulü, dupã cum crede cã-și va ajunge mai de grabã scopulü, și dupã ce, dacã e

din altă sată, s'a informată mai întâiu : de e din nēmă, cu purtări bune, harnică, avută și de n'are vre-ună adoratoră, căruia ea saă părinții ei să-i fi dată cuvântulă.

Dacă voesce să-i descopere dorința nemijlocită după ce a făcută cunoscința cu dinsa, atunci fără multă șovăire îi spune totă ceea ce are la inimă, ér' dacă voesce s'o lee pe departe, atunci caută, ca elă să fie celă d'ântăiu, care o ia la jocă, jăcă și converséză mai multă cu dinsa, și totă elă să fie acela, care-i chiue cele mai plăcute și mai măgulitoră chiuituri în jocă.

Afară de acésta fórte mulți fecioră aă datină de a face feteloră, pe cari și-aă pusă ei ochil, încă și ună felă de serenadă, adică a se preumpla încolo și 'ncóce pe la înserate pe lângă casele loră și a le cânta diferite doine de dragoste din trișcă, flueră saă din frunđă.

Dar' nu e de ajunsă numai atăta că feciorulă, care voesce să se însóre, s'a declarată fetei că vrea s'o lee de soție, și acésta i-a dată cuvântă că va merge după dînsulă, ci elă trebuie acuma să descopere dorința sa și părinților săi, să vadă oră de voră fi și aceștia înțeleși cu alegerea sa și de voră consimți și ei și oră de va putea căpeta dela dînsii «*părintésca binecuvântare,*» căci fără de acésta, după cum ne vom încredința mai apoi, rară care fecioră se încumetă a păși înainte altarului cu alésa inimă sale.

Mai nainte însă de ce vomă vorbi despre consimțirea părinților să ne oprimă puțină încă la ună felă de convenire și petrecere, unde asemenea face tineretulă cunoscință, dar' care nu s'a amintită mai susă și care e usitată numai la Românii din munții apusenă ai Transilvaniei, adică la așa numitulă «*Târgă de fete*».

X. TÂRGULŪ DE FETE.

În munții apusenî ai Transilvaniei, în «țara *Moșilorŭ*» se află în partea despre mēdă-đi-apusŭ unŭ munte numitŭ «*Găina*,» care are o înălțime de 1744 metri peste nivelulŭ mării. La pōlele acestŭi munte e comuna *Vidra de susŭ* și numirea sa se ascunde în întunericulŭ miticŭ.

Vidrenii spunŭ, cā în timpulŭ cānd și în munții Bihariei se lucraŭ băile, o găină de aurŭ eșia din băi spre a se așeđa în vârfulŭ muntelui pe culbulŭ sēu, în care erauŭ óuele sale de aurŭ. Vidrenii atrași de frumusețea ne mai pomenită a găinei, în multe rēndurī s'aŭ încercatŭ s'o prindă, ea însă a fugitŭ în jurulŭ minelorŭ de aurŭ dela *Roșia*. De atunci ne mai putēndu-se găsi aurŭ în băile din acestŭ ținutŭ, Moșii aŭ încetatŭ de a le mai lucra, fiindŭ-cā găina din poveste, era *Velva băilorŭ*, și ea a dusŭ aurulŭ cu sine în părțile unde a sburatŭ.

Muntele Găina are două piscuri, unulŭ mai înaltŭ și pleșuvŭ, ér' altulŭ mai micŭ și încunjuratŭ de păduri de fagŭ, în mijloculŭ cărora e unŭ monumentŭ rădicatŭ în amintirea călătoriei împēratului Austriei, Francisc Iosef I, pe care a făcut'o în țara Moșilorŭ la 1852.

Din Găina se zărescŭ o mulțime de poeni și de o parte și de cea-laltă a muntelui, care desparte teritoriulŭ comunei Vidra-de-susŭ de celŭ alŭ comunei Bulzești, saŭ mai bine đisŭ, *hotarulŭ Moșului de alŭ Crișanului*.

Mai în jos să vedem case de ale locuitorilor, unele isolate și altele în grupe așezate, er' pe la pôlele Găinei șerpuesce *Rîul-mic* în ale căruî unde cristaline se scaldă rađa sórelui și bea curcubeulă apă (1).

În ziua de *Sân-Petru*, după unii (2), după alții însă, în cea d'întâiu Duminecă după Sân-Petru, (3) liniștea de pe Găina se întrerupe, căci în această zi se ține aici ună felă de târgă numită «*târgulă de fete*», la care între mulți alții, iaă parte și *fetele mari* sau *fetele de măritat*, de prin totă împrejurimea anume ca să fie pețite de feciori (4).

În zori de zi de dimineță, de pe tôte delurile *curgă* Moți și Môte, Crișeni și Crișene. toți în haîne de sərbătore. Cântecelă *igreților* (lăutarilor) asurdescă pădurile.

Desă de dimineță doi delegați din partea Moților din Vidra-de-susă și doi din partea Crișenilor din Bulzești tragă o linie de despărțire între Moți și între Crișeni, în câmpulă târgului, care se ține pe pajeste verde ce se întinde între cele două piscuri ale muntelui. Linia e trasă ast-felă, că Moții își aședă merindele în partea de cătră răsărită, Crișenii în partea de cătră apusă (5).

Fetele, cari voră să iee parte la acestă târgă, se prepară ană întregă pentru ziua acesta, fiindă că ele trebuie să-și iee și destrea cu dinsele. Neconținută să tórce, să țese, să cósă și să împletească: mama, mătușa, bunica și alte mueri dintre amice contribuescă câte ce-va din propria loră destre, după aceea tôte lucrurile se pachetază în lădi frumosă

(1) Teofilă Frâncu și George Cordrea : *Românii din munții apuseni (Moții)*. Scriere etnografică cu 10 ilustrațiuni în fotografie. Bucuresci 1888, p. 67-69.

(2) Ioan Slavic : op. cit. p. 123. Dr. Carl Reissenberger : *Siebenbürgen* 1881, apud Frâncu, op. cit. p. 72.

(3) Frâncu, op. cit. p. 69.—Rubin Patița : *Târgulă de fete la Găina*, publ. în «*Familia*» an. VIII Pesta 1872, p. 94.

(4) I. Slavic, op. cit. p. 123.

(5) Frâncu, op. cit. p. 69.

sculptate și cu flori colorate și se încarcă pe cei mai frumoși cai ai familiei. Afară de acesta alege încă și partea cea mai frumoasă din vite, stupi și altele, parte ca țește pentru fată, parte spre vedere.

Pe culmea Găinei își rădică apoi fie-care familie, care are fată de măritat, un cort propriu, în care se espondește țeștea și aleșii familiei așteptă pe pețitori.

Feciorii încă se adună însoțiți de familiile lor sau cel puțin de protectori (patroni) aleși, aducă cu sine ceea ce au mai bun, mai ales însă o curea frumoasă plină de argint și aur, și după ce și-au ales o mirasă urmăzează încredințarea înaintea publicului adunat prin schimbarea de năframă, numite «credințe». După acesta se cumpără darurile de mai înainte hotărâte pentru mirasă.

Nu se întâmplă însă mai nici o dată, ca vre o fată să iee parte la acest târg cu țeștea sa și să nu afle mirele dorit, pentru că *de facto totu târgul acesta nu e nimic decât un rendez-vous general pentru atari părechă, a căror căsătorie s'a hotărât de mai înainte, și mergându fata la târg, ea scie acuma, că e acolo așteptată. Acele fete, care nu au mire, de regulă nu-și ia țeștea cu dinsele, nu au cort și merg la târg mai mult ca privitoare; dacă însă cu toate acestea își află un mire, bucuria lor e nespus de mare.*

Odiniora trebuie să fi fost altmintrelea. În timpul de față însă, după părerea Moșului, numai o încredințare, care s'a săvârșit pe culmea Găinei, poate să aducă noroc; prin urmare datina, care și acuma se observă cu cea mai mare strictețe, trebuie să aibă o origină rațională.

Mai înainte de toate târgul acesta este menit numai pentru fetele Moșilor și numai Moșii au voie să le pețescă. Moșul nu-și dă fiica după un străin; el nu

are nevoie s'o facă; elū pierde prin acēsta stima generală și pentru dînsulū orī cine e străinū, care nu e Moțū.

Dar pentru aceea și Moțulū trebuie să se'nsóre numai cu o *Moțogancă*, căci căsătoria cu alte mueri e nu numai degradătore, ci totū odată și necurată. (1) De aici vine apoi că numai rarū când se căsătorește unū Crișanū cu o Mótă, nici o dată însă unū Moțū cu o Crișană (2). Și totū de aici vine că *Mocani* din Valachia și Moldova, nu numai păstorii (pēcuararii, ciobanii), ci și partea cea mai mare dintre cei domiciliați se însoră numai cu *Mocane*, și dacă nu află la dînșii acasă o atare, își aducū soții din Transilvania și'n specialū din partea aceea, de unde se tragū ei.

Datina *târgului de fete* de pe Găina, ne revocă așa dară în memorie timpulū, când Moții își căutaū cine scie unde prin lume pășiune pentru turmele lorū. Atunci, când trăiaū ei așa de împrăsciați prin lume, era la unū evenimentū atătū de însemnatū alū vieții, cum e alegerea unei soții, o adunare generală nu numai raționabilă, ci tot odată și necesară.

Părechile, cari s'aū înredințatū la Sân-Petru pe Găina; nu se potū cununa mai de grabă decâtū în primăvara viitoare. Sân-Petru însă la Români e ca și Sân-Georgiū unū termenū generalū pentru tóte contractele. După Sân-Petru oile se pornescū la iernaticū prin țarine, ér' la Sân-Georgiū se'ntorcū îndereptū la pascătorea de vară de prin munți. Prin urmare în restimpulū dela Sân-Petru până la Sân-Georgiū mirele n'a fostū a casă, și elū póte să se cunune cu mireasa sa numai primă-vara după ce s'a întorsū.

Astă dī unū românū domiciliatū nu-și dă flică-sa după

(1) I. Slavic, op. cit. pag. 123—125.

(2) T. Frâncu, op. cit. p. 72.

unū cîobanū, și cei mai mulți cîobani de aceea s'aū aședatū în Moldova, Valachia și Dobrogea, pentru că almintrelea n'arū fi aflatū nici o soție. Inșă *Mocanulū*, care petrece cu turma sa peste vară în munții nordici,  ră peste  rnă în Dobrogea, totū-d'auna află o soție pe la Brașovū, Făgărașū și Sibiu. Cu t te acestea elū nu o ia cu sine în călătoriile sale, ci o lasă dimpreună cu copiii acasă, unde adese-or  se int rce abia după mai mulți ani, dar' și atunci pentru un  timp  scurt .

Din contr  *Rom nii macedonenii* din Tesalia și Epir , cari, ca și Mocanii, ducă o vieță p stor sc , se tragă dimpreună cu familiile lor  la p sc t rea de vară ast fel , c  satele lor  peste vară r m n  mai pustii.

Așa a trebuit  să fi fost  odat , c nd pășunile se afla  în apropiere, și la M ți (1).

T rguri de fete asemenea celor  de pe Găina, se mai află în Transilvania inc  și la *Recea* din țera Făgărașului, care se ține în  iua de Bobot z , apoi la *Teuș * de pe vatra Mureșului, care se ține la S nt -Marie, și la *Blașii*, care se ține la Ispas  (2).

La aceste t rguri inșă fetele nu-ș  ia   strea cu d nele și incredințarea nu se face la starea locului.

În Banat  și mai departe spre orient  datina *târgului de fete* s'a pref cut  intr'un  *hram  bisericesc * ca cel  obi-cinuit  la Germanii.

În  iua hramului bisericesc  se ține în comunele cele mai mari din aceste părți o serbare, numit  *rug *, la care ia  parte locuitorii din împrejurime; nevestele cele tinere p rt  la ocasiunea ac sta vestmintele de mir s ; p rechile incredințate se recomandă aici cunoscuților și cele mai multe *cunoscințe* se facă la rug . Și aici se r -

(1) I. Slavici, op. cit., p. 125—126.

(2) T. Fr ncu. op. cit. p. 72..... I. Slavici, op. cit. p. 129.

dică de regulă în apropierea bisericeii corturii în cari se esponeză o mulțime de obiecte. Fetele însă nu-și iaă țeștea cu sine nici nu se săvêrșesce nici o încredințare. După sfirșitulă liturghieii deschide (începe) joculă conformă datinei, celă mai stimatū preotū presentū, adică protopopolū, dacă e vre-unulă de față, și la care, nu fiecărēi-fete, care se află de față, îi este încuviințatū a lua parte(1).

Dar' să lăsămū rugele saū hramurile bisericesci și să ne întorcemū érășii la *târgulă de fete* de pe Găina.

Până pe la orele 10 diminețā, afară de feciorii și fetele, cari vorū să-și afle aici partea, toți cei-alaltii sunt ocupați cu cumpêrarea și vênđarea lucrurilor de casă și agricole, cari sunt expuse, precum : cōse, ștrêngurii, greble, tulnice, ôle și diferite pōme și legume aduse în târgū de Crișeni.

După încredințarea celorū, ce și-aū datū mâna și după târguirea celorū trebuincioșe, lumea începe să prândescă pe erbă verde și să se adune împrejurulă *igrețilorū*, cari cântă câte lângă o *berbințā* (butoiū) cu vinū, ori cu vinū arsū de cireșe, saū cu *rosolie* (ital. rosoglio), unū felū de vinū-arsū roșu îndulcitū cu zaharū, saū cu mlere de stupū, și apoi joculă saū hora se încinge peste întregū târgulū în câte optū și 10 grupe separate și formate din Moii și din Crișeni, cari la sunetulă ceterelorū, clarinetelorū, cimpōelorū și fluerelorū, jucândū își adresézā prin chiuituri totū felulă de satire, strigândū Crișanulă cătră Moțū.

Ține Moțū de hasta straiță
Să mă *hițū* (jocū) cu hasta mōțā ;
Până mă hițai cu mōța
Să duse Moțulă cu straița !

(1) I. Slavici, op. cit. p 129—130.

Ér' Moțulă îi răspunde :

Măi Crișene lapte'n teocū
Adă fata să țî-o jocū .
De nu țî-oiū juca-o bine
Intre smeri'n ea și 'n tire !

Din aceste glume adese se nascū micī certe, carī îndată se aplăneză de cătră delegații însărcinați cu păstrarea ordinei, și carī numai atunci degenerază în bătăi și nerândueli, când poliția străinului se amestecă.

Când sórele e numai de o sulită pe cerū, până să apuie ómenii începū să plece riđendū și glumindū. Crișanulū iute la fire și rēū la mânia, fiindū-că nu și-a pututū vinde ólele începe a le sparge cu bāta, ér' moțulū. voindū ca ólele cumpérate să ajungă mai iute de câtū elū acasă, le dă drumulū din delū și până în vale.

În vremile de multū, păstorii din muntele Găina, făceaū în fie-care anū câte o feștanie în mijloculū turmelorū. Cu acea ocașiune Vidrenii ducēū mīncārī și bēuturī și se ospātaū cu *popa* lorū pe érbā verde și între brađi. În urmă feștania a dispărutū, 'ér petrecerea a rēmasū și se ține în fie-care anū la Sān-Petru. Crișenii din apropiere aū începutū și ei să íee parte la petrecerea Vidrenilorū, și așa dintr'o petrecere locală a Vidrenilorū, cu timpulū a ajunsū să fie o petrecere generală a Moțilorū și Crișenilorū.

Mai era și obiceiulū ca la Sān-Petru să plătēscā Vidrenii despotulū proprietarū feudalū Holaky din Halmăgelū arēndā p-ntru pășunatulū vitelorū în Găina; de aceea în diua numită, Moții cu nevestele și cu copil lorū, ospētāndu-se de bucurie, că *s'aū plătītū de satana*, participaū la acēstā veselie și Crișenii, carī aflāndū că Vidrenii aveā bēuturā, duceaū și ei în schimbū spre vēndare totū felulū de unelte și astū-felū s'a nāscutū *tārgulū de fete* din Găina.

Totû în acestû modû aû fostû înființate și alte trei târguri în munți : în *Lespești*, *Biharia* și *Călinésa*. Celû din-tâiû, nefiindû cercetatû, a încetatû la anulû 1830,  r târgulû din Biharia a încetatû cu câți-va ani mai nainte din cauza deselorû furtune. Biharia e unû munte în adev ratulû înțelesû alû cuv ntului. V ntur  reci și o negură d s  acopere mai în tot -d'auna acelu munte.

A mai r mas  în ființă *t rgul  din C lin sa*, care e cu mult  mai neînsemnat  ca cel  din Găina. Participatorii la t rgul  din C lin sa sunt mai cu s m  păstorii din acelu munte și pușinii locuitor  de pe Someșul  caldă și rece din spre Huedin  și afară de l n  dus  la t rg  de Moșii din Sc rișora nu sunt alte mărfuri de v ndare.

Posiția muntelui Găina pentru ținerea unui t rg  e însă cu mult  mai favorabil ; de  re ce  mprejurul  ei fiind  o mulțime de sate, form z  calea de comunicațiune între Moșii și Crișeni.

Despre originea târgului se istorisese c  în într'o  i Vidrenii petrec ndu-șii în Găina, a  fost  surprinșii de *Curușii* și *Lobonșii*, (1) pe cari resping ndu-ı, în amintirea acelei  vingeri și-ar  petrece Moșii în  iua anumit . (2)

Tot  cam în acest  sens  vorbesce și etnograful  german  d. Reissenberger, care  ice c  Mongolii n v lind  în Ungaria, Rom nii din țara Ungur c , cari locuiau la p lele despre apus  ale Bihariei, ı-a  gonită pe munte, unde fiind

(1) *Curucz* (espr. *Curuș*) e un  cuv nt  maghiară, care să derivă dela lat. *crucius* sau *cruciatas* (miles). Probabil  c  cuv. lat. s'a format  în timpul  expedițiunilor  cruciate. Mai t rșiu s'a numit  *Curușii* aderenții contelui *Emerich T k ly* și ai lui *Francisc Rakoczi I*, cari s'a  resculat  în diferite timpuri în potriua  mp ratului *Leopold I* (1657—1705). Revolta lui *Francisc Rakoczi II* fu suprimată abla în timpul   mp ratului *Iosif I* (1705—1711). *Labancz* (rom. lobonș), care se derivă dela cuv. magh. *lab* (picfor ), este un  nume de bațjocur  prin care apostrofa  partizanii contelui *Emerich T k ly* și cei ai lui *Francisc Rakoczi II*. pre aderenții guvernului în genere și mai ales  pe pedestrașii împărătesci.

(2) T. Fr ncu ; op. cit. p. 69—72.

întimpinați de Români transilvani, pe toți i-au omorît. «În amintirea acelei învingeri își petrecu Românii în fiecare an la Sânu-Petru în muntele Găina și cu care ocaziune se contractă și unele căsătorii.» (1)

Din cele înșirate până aicea ară resulta că originea *târgului de fete* de pe Găina n'ară fi tocmai tare veche, ci celă multă de pe timpul *Mongolilor* sau al *Curuților* și că întemeetorii lui ară fi Moții.

A susține însă așa ce-va, ară fi o rătăcire foarte mare.

Din contra eū sunt de părere, că originea *târgului de fete* de pe Găina se pierde în cea mai profundă vechime, și că datinele, cari se observă la acestă târgă, sunt numai prefăcute de cătră Moți și acomodate vieței lor proprii și nici o parte a poporului român nu le-au păstrat cu atăta strictetă ca dânșii. (2)

Adunări, târguri și serbări de felul târgului din cestiune, la cari aū luat și mai ieu încă și astă-đi parte *fetele de măritatū* spre a fi vędute și pețite de feciori, se află nu numai la Români din Transilvania, ci și la alte națiuni.

Așa în o sēmă de guvernamente din Rusia domnesce încă și astă-đi datina străveche de a expona în ȓile anumite de preste anū *fetele de măritatū* la așa numitele «*pețiri*» (*Brautschau*). Chīar și'n Petersburgū a existatū o ast-felū de datinā a doua ȓi dupā Rusaliū în grădina de varā. De vr'o trei-ȓeci de ani încōce însă *pețirea* de mai nainte din Petersburgū s'a schimbatū într'o splendidă promenadā, care o făcū în ȓiua îndatinatā mamele dimpreună

(1) Reissenberger apud Frāncu, op. cit. p. 72.

(2) De acēstā părere se vede că e și d. I. Slavici cānd ȓice op. cit. p. 128 : «Es wäre jedoch voreilig behaupten zu wollen, dass diese Sitten bei den Motzen ihren Ursprung nahmen ; aller Wahrscheinlichkeit nach sind es uralte Sitten, welche von den Motzen nur umgebildet und dem eigenen Leben angepasst worden sind. Es hat auch kein Theil des romänischen Volkes dieselben so streng bewahrt, wie die Motzen.

cu fiicele lor, cari sunt foarte frumosă gătite. În guvernamentul Novgorodului însă *peșirea* acesta s'a păstrat până în ziua de astăzi, și a rămasă totuodată terminulă (epoca), la care junelor fete de acolo le este pentru prima oră incuviințat de a se arăta în publică. (1)

A susținè acuma că Românii din munții apusenii ai Transilvaniei arū fi adoptatū datina târgului de fete dela Ruși sau vice-versa, arū fi totū atâtū de absurdū ca și susținerea înființării acestei datini de către Moși.

Prin urmare originea târgului de fete de pe muntele Găina trebuie căutată într'o epocă, cândū căsătoriile la cele mai multe națiuni se încheiau în urma răpirei cu puterea a viitorilor soții, bună oră cum a fostū cea a *Romanilor cu Sabinele*, cari au luatū parte la *sărbătorea cu jocuri*, anume înscenată de *Romulū* și cari, pe când toți cei adunați priviau fără de grijă la jocurile ce se executau în onórea *Deului consus*, fură răpite de bărbații romani (2).

În fine ce se atinge de numirea «*târgū de fete*» dată acestei întruniri, ea pòte să fie de origină străină, după cum credū d niī Frāncu, Candrea (3) și Patița (4), dar' totū atâtū de bine s'a pututū numi târgulū acesta ast-felū și de către Romāni. Căci aici nu e vorba despre vre o vândare a fetelorū, după cum pòte că vorū fi cređendū și susținendū unii străini, ci de o întâlnire și cunoșcința scoposită a unui numărū mai considerabilū de fete mari cu feciorii. Și apoi nu numai în munții apusenii, ci și'n alte

(1) Ida von Düringsfeld und Otto Freiherr von Rheinsberg-Düringsfeld: Hochzeitsbuch. Brauch und Glaube der Hochzeit bei den Christlichen Völkern Europas. Leipzig 1871. p. 22 și 23.

(2) Oscar Jäger: Istoria Romanilorū Traducere. Bucuresc: 1885. p. 5.

(3) Op. cit. p. 71. «... astfelū s'a născutū *târgulū din Găina*, rēū și fără cale numitū de străin: «*târgū de fete*».

(4) Loc. citatū mai susū.

părți locuite de Români, o adunare mai mare de fete și neveste tinere încă se numesce «*târgă*». Ca dovadă despre acesta ne poate servi și următoarea horă din giurul Clușului :

Auđit'amă, auđită,
Auđit'amă o poveste,
C'acuma-î *târgă de neveste*,
Pintre ele suntă și fete,
Merge-oîă să-mi iaă o păreche,
O păreche ochișea,
Care-a fi de séma mea ! (1)

1) S. Podóbă : Doine și hore pop. din giurul Clușului, publ. în «*Familia*», an. VIII. Pesta 1872, p. 413.

XI. CONSIMȚIREA PARINȚILORŪ.

La încheierea căsătoriei între unŭ feciorŭ și o fată se recere tot-dauna învoirea și consimțirea părinților din amândouă părțile, căci űice poporulŭ :

Binecuvântarea părinților
Intăresce casa fiilorŭ
Êr' blăstēmulŭ părinților
Răsipesce casa fiilorŭ.

La casa nebinecuvântată de părinți nici când nu e Dómne-ajută. Êr' dacă se mai și blastēma, atunci e cu atâta mai rău, pentru că după cum spune poporulŭ și după cum arată și poesia următoare, *blăstēmulŭ nu cade nici o dată pe pietrore* :

Maï ține-ți, maică, gura
Și nu mă mai blăstēma,
Că eŭ, maică, bine vėdŭ
De ce n'am vrutŭ să te credŭ.
Și blăstēmulŭ dumitale
Nu cade pe pietri 'n vale
Cade pe ósele mele.
Blăstēmulŭ de la măicuă,
El te ajunge pe uliță,
Și blăstēmulŭ de părinți
Ilŭ plângi cu lacrimŭ ferbinți (1)

(1) Tomulŭ liricŭ. p. 35.

S. Ft. Marianŭ : Nunta la Románl.

Cine nu ascultă de părinți, cine se căsătorește contra voinței acestora, acela nici când nu poate să aibă norocū căci scurtū timpū după aceea îl bate Dumneḑeu pentru neascultarea sa :

Cine n'ascultă de mamă
N'are 'n lume nici o samă,
Cine n'ascultă de tată
N'are norocū nici odată.
Nici eū nu ȳ amū ascultatū,
Și Dumneḑeu m'a cercatū ;
Și-amū făcutū precumū am vrutū
Și Dumneḑeu m'a bătutū (1).

Cum că invoirea și consimțirea părinților e de neapărată trebuință la încheierea căsătoriei se vede mai departe încă și din următorea doină din Transilvania :

Frunḑă verde-amū se face,
Ce ȳbescū mamī nu-ȳ place ;
De arū plăcea mamī ca mie,
Māne-așī mere 'n cununie
De-arū plăcea și la tata .
Incă aḑī ne-am cununa (2).

Apoi și dintr'acēsta :

Vai de mine ce m'oiū face,
Ce ȳbescū mamī nu-ȳ place ,
De-arū plăcea mamī ca mie
M'așī duce la cucunie (3)

Saū din o variantă a acestei doīne, care sună astū-felū :

Frunḑă verde-acum se face,
Ce ȳbescū mameī nu-ȳ place...
De-arū plăcea mameī ca mie,
Aḑī m'așī duce'n cununie. (4)

(1) Elena D. O. Sevastos : Cāntece moldovenesci, Iași 1888, p. 34.

(2) I. Popū Rețeganulū : Trandafir și viorele p. 153.

(3) Tomul liricū, p. 23.

(4) Iarnik et Bārsanū, op. cit. p. 58.

In fine și dintr'acésta :

Haï, mândră, să ne înbimă,
La luatū să nu gândimū,
C'avemū doi bētrāni a casă
Ne amū lua și nu ne lasă. (1)

Maï cu sēmă însă se cere învoirea și consimțirea tată-lui, pentru că acesta e capul familiei.

In vechime învoirea părinților era nu numai cu rigóre cerută, ci părinții mergeau și maï departe alegēndū singurī atâtū pre mire câtū și pre mirésă. Èr, dacă fii lorū erau încă tineri, atunci, ca și la vechii Romāni, (2) nici vorbă nu era de-pre propria lorū voință, ci cum voiaū părinții și cu deosebire tatălū, așa trebuia să fie.

Acésta datinā veche s'a maï păstratū în timpulū de față numai la Romāni din Macedonia.

«Părinții—macedo-romāni—atātū ai fetei câtū și ai flăcăului hotărāscū logodna, cu cine voescū ei. fără a întreba vre-o dată pre fii sau fiicele lorū dacă consimtū și ei; de multe ori cei logodiți nu se vedū de câtū în ziua cununiei, fiind că nu cutéză a se opune voinței părinților.» (3)

Consimțirea părinților, după datina și credința generală, e de neapărată trebuință din două puncte de privire, și anume :

Ântăiū : pentru că, după cum ne spune proverbulū, «*nu tôte paserile câte sbóră sunt bune de mâncare*». Așa și feciorii și fetele nu sunt totū-deauna ast-felū după cum se arată la prima vedere. Decī dacă nu s'arū pune la mijlocū părinții, dacă fii arū fi lăsați în voie să alégă și să facă ceea cé le place lorū, fôrte lesne arū putea să se înșele. Părinții însă, ca unii ce sunt maï maturi și maï

(1) Iarnik et Bârsanū, op. cit. p. 60.

(2) Paulus 2, 19, 2, Dig. 23, 2, 35. 23, 1, 7, §. 1. Cod. Iust. 5, 4, 2.

(3) T. T. Burada : Revista pt. ist. etc. p. 417.

expert, voindă a le asigura fericirea casnică, nu-î lasă nici când să facă unu pasu, care aru putea să fie spre nefericirea saū chiār pierderea lorū.

Al dollea : Româniī dela sate nu voescū cu nici unū prețu a-și mărita mai întâiū fetele cele mici saū a-și însura feciorii cei mai tineri înaintea celorū mai înaintați, în vērstă ; ei dicū că «*nu se'ncepe nici o datā saculū dela fundū*».

Româniī păzescū cu cea mai mare strictețā ca să se mărite mai întâiū fetele cele mai mari, și apoi cele mai mici. Totū așa și feciorii. (1)

Când se'ntrēbā fata cea mai micā, atunci e mare supărare atātū pentru părinți cātū și pentru cele-lalte surori.

Deci dacā fiii arū fi lăsați în voia lorū, atunci fōrte lesne s'arū putē întēpla ca cei mai tineri în vērstă să se căsătorēscā înaintea celorū-l'altī. Țēr' cei mai bētrāni și cu deosebire fetele ușorū arū putē să rēmāie din cauza acēsta lungū timpū saū chiār pentru totū-deauna nemāritate. Și așa ce-va părințiī nu vorū nici într'unū chipū ca să se întēple.

Se'nțēplā, nu-î vorbā, că uniī părinți măritā pre fiica mai micā înaintea celei mai mari, însă ei n'o facū acēsta de bună voe, ci numai atunci, când cea mai mare are ore-și care defectū corporalū saū spiritualū, și din cauza acēsta nu vorū, după cum se escuzā ei, ca să strice noroculū celei mai mici.

În cele mai multe părți locuite de Romāni e datinā că atunci cândū se măritā vr'o fatā saū se'nsorā vr'unū flăcāū totū dauna să se ținā sfatū întru cei de casā, și acēsta se face astū-felū :

I. După ce se ducū peșitorii la o fatā apoi părințiī ei

(1) Veđi și : Columna lui Traian, an. IX. p. 413—414.

nu primescū nimică atunci, ci le spunū să vină în altū timpū, și acēsta o facū numai pentru ca să aibă timpū de a se sfătui între ei; în urmă se sfătuescū, se decidū ce e de făcutū și acēstă decisiune o facū cunoscută peșitorilorū a doua óră,

II. Dacă unū flăcăū voesce a se însura, apoi spune părinșilorū ce anume fată îi place, și în urmă părinșii lui se consultă dacă merită a fi luată aceea saū nu, și decisiunea lorū o spunū fiului lorū, consiliindu-lū să urmeze după sfaturile lorū.

III. Dacă părinșii voescū a căsătorii pre vre unū fiū alū lorū fără că acela să fie amarezatū de vr'o fată de mai înainte pe care s'o cēră de soșie, atunci părinșii flăcăului se sfătuescū pre care anume fată din satū s'o cēră a o lua ca noră, se decidū, și după aceea rógă pe niscaii rude saū prietini ai lorū de se ducū în peșitū cu fiulū lorū la fata ce le-arū conveni (1).

Dacă părinșii nu mai trăescū, atunci se cere consimșimentulū rudelorū celorū mai de aprópe (2).

Copiul orfant se sfătuescū mai ántáiū cu némurile cele mai de aprópe, apoi cu ómenii cei mai de omenie și mai înșelepșii, și abia după aceea se decidū ce aū se'ncépă și să facă.

Dacă e unū frate mai mare și mai cu minte, care ține loculū tatálui seū, și acela cunosce mai de aprópe referinșele peșitoriului, atunci rămâne după sfatulū seū.

În scurtū șisū se pretinde cu rigoșitate ca atátū feciorulū câtū și fata să aibă mai ántáiū încuviinșare dela părinșii saū, în lipsa acestora, dela némurile cele mai de aprópe și abia după aceea să se căsătorēscă.

(1) Columna lui Traianū an. IX p. 408—409.

(2) În Bucovina, veđi și Columna lui Traianū, an. IX p. 407.

Avându feciorulū incuviințarea și binecuvântarea părintescă nu-î mai remâne nimicã alta de făcutū, decãlū ca să și alégã o ți potrivită pentru *peșirea fetei* pe care și-a pusū ochiulū și doiesce s'o aibã de soție.

XII. TIMPULU CĂSĂTORIEI.

Sunt zile bune și zile rele, zile fericite și nefericite, după cari poporul român se orientează în toate întreprinderile și afacerile sale. El nu nici când nu întreprinde vre-unu lucru într'o zi, care, după credința sa, este o zi rea, nenorocică și nefericită, ci totu-deauna într'o zi bună.

Amesuratū credinței acestea urmăze elū și la căsătorie.

Zilele cele mai potrivite, bune și mai norocoze de pornitū în peșitū, de logoditū și de cununatū sunt după credința Românilorū de pretutindene, *Joi* și *Duminica*.

Luni nu-i bine de a merge în peșitū pentru că ziua acēsta e începutulū săptămānei, și de cum va fata, pe care și-a pusū feciorulū ochiulū și la care a mersū într'o *Luni* în peșite, n'arū voi să se ducă după dīnsulū, lesne pōte să i se intāmple mai pe urmă că nici altā fatā n'a voi să'lū lee de bărbatū ba, i se pōte fōrte lesne intēmpla încă și altā neplăcere saū nenorocire.

Marti nu-i bine de pornitū în peșitū, nici de logoditū și cununatū, pentru că în acēstā zi s'a pornitū lumea. Dreptū aceea romāncele nu îndātinezā în acēstā zi nici când a începe vre-unū lucru noū și de o duratā mai lungā, bună orā : a urzi, a porni pānda, a croi o cămeșā,

mai pe scurtă nimic nu începă din nou a lucra ca nu cum va să le mérgă trebile pe dosă. De aici se vede că vine apoi și proverbul : «*tóte pe dosă și nunta Marția*», care e fórte răspândit în Bucovina, și care însemnéază : cum se potrivescă tóte lucrurile pe dosă, așa se potrivescă și nunta Marția.

Miercuria încă nu-î bine a porni în peșit pentru că *Mercuria e stinghere* pe lume, *Mercuria e vėduvă*, și celú ce peșescă saú se cunună în acéstă și fórte lesne póte să rămăe *vėduoiú*. Acéstă credință se vede că e fórte răspândită, pentru că unú proverbú din Muntenia sună :

După ce tóte 'sú în cercuri (1)

Și nunta o avemú *Miercuri* (2)

Vineria așisdera nu e bine nici de peșit, nici de logodit și nici de cununat și mai alesú pentru tineretú, care doresce să trălască câtú se póte de multú, căci đice unú proverbú :

După ce nu eraú lineri

Se logodiră și *Vineri* (3)

Cum că în đilele amintite nu e bine de a începe și a închela o căsătorie se vede și din următorulú cântecú alú unuí bărbatú, care nu trăia bine cu nevasta sa :

Frunđă verde lemnú uscatú,
Par'că *Marți* m'amú insuratú,
Par'că *Vineri* amú vorbitú
Și *Marția* m'amú logoditú,
Că de felú nu'sú fericitú,
Că de când m'am insuratú

(1) In cercuri=în învėrteli.

(2) A. Pann: Culegere de proverburí saú pov. verb. Partea II. Bucuresci 1853 p. 148.

(3) Idem de eadem. p. 148. — G. S. Ioneanu : Mica colecțiune de superștițiile póporului românú, Buzėú, 1888, p. 28 : «O logodná nu este bine să se facă *Marția, Mercuria și Vineria, fiindú đile pđgubitóre.*»

Peste multe rele-am dat
Și de multe-orî am oftat...
Par'că nime nu-î măhnit,
Ca mine nefericit !...

Apoi și din acesta :

Frunză verde de păsat,
Tinerelū m'am însurat,
Tinerică mî-am luat,
Tinerică și frumoasă,
La iubitū cam lăcomosă,
Iubesc și micū și mare
Și-mî face-adesū supărare.
Că trăescū totū cu bănat
Numai eū isū vinovat
Că 'ntr'o Marți m'am însurat.
Pôte că-sū ceva cam hidū
Ea frumoasă, m'a urit.
Și pe alții a 'ndrăgit,
Asta încă-î de creșutū (1)

Deci ȃilele menite și cele mai potrivite pentru pețire, încredințare și cununie sunt *Joia și Dumineca*. Și românii, după câtū imi este mie până acuma cunoscutū, numai în aceste doue ȃile îndătinază a peți, a se încredința și cununa.

Dovadă despre acēsta, pe lângă experiența de tōte ȃilele, mai avem încă și următōrea doină din Hirilău în Moldova :

Frunză verdi di doi nucî,
Plinū î codru di voinicî
La tăt fagu patru, cincî,
Dar' la fagu din cārari
Dzacî-un voinicū de lungōri
Cu puicuța la chiciōri.

(1) Amēndouē cāntecele acestea din ținutulū Dornei mi le-a com. P. Ursulă

— Dzacî drăguță orî ti scólă,
Orî înî dă și niî o bólă
Să dzăcemû alătura,
Să ni privescă lumîa.
Să 'mpărțimû bóla cu anu
Și dragostea cu dramu.
Dzacî drăguță orî ti scólă,
Că niî-n vinû pșitorî
In tătâ Gioia căli doî
Și n Duminică căti rîncă.
Că eû lari m'am săturatû,
Totû mulându ț perina
Și la umbra și la sóri
Și la caldû și la recóri
Și la capû și la chicîori.
— Oh, dragă și prea iubită
Plécă-le și mẽ sărută
Și te du di ti mărîlă
Că vedû că lî aî săturatû
Dî-atăta bólă ci dzacû. (1)

Apoi și din următóarele versurî scóse dintr'unû bocetû
din munșii apusenî ai Transilvaniei :

La crășma de nucû
Beû voîniciî și se ducû
Totû *rișin' și povestin'*
La Firuța a peșî.
Când fu *Joî pe lângă séră*
Pe Fira o'ncredințură... (2)

(1) Mihailû Canianû : Poesiî populare, Doine. Iași 1888, p. 78. Veđi totû despre acésta și poesia următóre spre fine.

(2) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 176.

În *Selagiû*, după cum îmi scrie dl. El. Popû, este datină ca feclorîl sêmérgă la peșite în nóplea *Bobotezei* (Bolezulû Domnului). În presara Bobotezei se adună feclorîl și fetele la unû locû, unde și-aû fostû ținutû ei *Haba* (Seqêtoarea). Aici se sfătuesc care are să mérgă la peșite pe sate și care în conuna sa. Se depărtéză apoi fie-care cu speranța că dóră-și va afla o păreche, ér' fetele că dóră își vorû afla iubitulû lorû cu credința recerută cătră ele.

Vechii Români diceau : « *A. Jove principium.* (1). La noi, la Români. « *dies Jovis* » începe atâtu posturile precum și cununile. De aceea în Muntenia și anume în Ialomița ține o nuntă țărănească chîolhanu de *Joî* și până *Joî*, optă zile (2).

Ca și Români, totu așa credu și *Italienii* că nu e bine a se căsători *Marțîa*, *Mercurîa* și *Vinerîa*, pentru că acestea suntū zilele deului *Marte* și a deitei *Vinerîi*. Dreptu aceea locuitorii neapolitanî nici când nu îndătinéză a se căsători în una din aceste trei zile nefericite, ci numai în cele norocite, adică : *Lunî*, *Joî* și *Dumînecă*.

Un proverbû, care e preste totă Italia respânditû și care face pre feciorii de însuratû luători de samă ca să nu pețescă *Vinerîa* și *Marțîa*, sună :

Nè di Venere, nè di Marte
Non si sposa, nè si parte

Altû proverbû spune că *mirésa de Miercurî e mai rea decâtû bruma* :

Sposa mercorina
E peggiore della brina ;

Sau : « *Mirésa de Miercurî aduce pre bărbatû în nenorocire* » :

Sposa mercorina
Fa andare il marito in rovina (3)

La *Ispaniolii din Castilia* cununia se serbéză mai totû deauna *Dumîneca* după amedă-dî, *nicî când însă Marțîa* (4).

Mai departe crede poporul românû că nu e bine a se cununa în sêrbătorile mari, precum în ziua de *Cră-*

(1) Vêrg. Aen III. 60.

(2) B. P. Hașdêu : Dicționarul limb. rom. t. II p. 1331.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 98.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 265.

Crăciun și *Pasci*. Totu așa și când e lună nouă, ci numaș când e lună plină anume ca celoru căsătoriș să le mérgă tóte in plinũ.

Italieniș din Neapole spunũ :

Per Pasqua e Natale
Non t'accasare,

adicã : «*la Pasci și la Crăciunũ nu te căsători.*»

Er' cei din *Terra di Bari* din Apulia se temũ a se căsători chiarũ și'n *Séptemána luminată*, căci unũ proverbũ țice :

Non t'inzirãnu di Semana Sant
Non accettã ciócciere au mese di Masce

adicã : «*nu te lega in séptemána Sântã (luminată), nu cum-pěra asinũ in luna lui Maiũ.*» (1)

In fine trebuie să mai amintimũ încã și aceea că timpulũ celũ mai usitatũ la Romãni pentru incheierea saũ facerea *nunșilorũ* e *tómna*, dupã ce s'a sfârșitũ totũ lucrulũ câmpului și s'a storsũ vinulũ căci țice o doinã :

Fóe verde siminocũ,
Đis'a badea să nu jocũ
Pãn' *la storsu vinului*
Când voiũ fi *mirésa Iur.*
Étã storsulũ a trecutũ
Și badea încã n'o vintũ,
Ba și bruma a picatũ,
Badea'n capũ nu m'o legatũ!
Snflã vântulũ frigurosũ,
Badea nu s'a mai întorsũ.
Iatã postulũ lui Crăciunũ
Badea n'are sufletũ bunũ ! (2)

Darũ mai cu sémã *Cășlegile de érnã* saũ *Cârnilegile*.

Dacã nu tocmai tóte nunșile, apoi partea cea mai mare

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 98.

(2) Iarnik et Bãrsanũ, op. cit. p. 142.

se facū în aceste câșlegi și anume de aceea pentru că poporul în acestū răstimpū are cu multū mai puținū de lucru ca primă-vara saū vara, și apoi unū cântecū poporanū đice :

Când e vremea de'nsuratū,
Nu ai vreme de lucratū,
Că mergendū ca să lucređi
Din inimă totū ofteđi,
Și când vreī ca să muncesci
La iubită ta gândesci,
Și de locū nu poți munci
Când vreī să mergi a peți,
Și de locū nu poți lucra
Când vreī a te însura
Și să fii de alū lău rëndū
Să nu ambli totū gândindū. (1)

Ērū unū proverbū đice :

Cuī stă gândulū la'nsuratū
Ămbă pare că e batū,

adică : pre cine l'aū pălitū gândurile și l'aū ajunsū dorulū de însuratū, nu are nici unū sporiū la lucru.

Despre serbarea nunții în timpū de *tómna*, pe lângă doīna arătată mai susū, ne mai spūne și alta următórele:

Frunđă verde de grănate,
Osindi-te-arū și te-arū bate,
Bade, a mea direptate,
Și te-arū bate sfântulū postū,
Că tu mare căne-ai fostū,
Căci câtū fu vara de mare
Totū điceai că mi-i luare,
Dară când veni *tómna*
Dăduși mâna cu alta ! (2)

1) Din ținutul Dornei com. de P. Ursulū.

(2) Niculaiū Popovicū : Doīne din pop. publ. în «Șeđetőrea,» an. V. Buda-Pesta, 1879, p. 165.

Dar' cum că *Câșlegile de érnă* suntū mai cū sémă me-
nite pentru facerea nunțilorū se póte cunosce dintr'o
mulțime de doine poporane, carī se cântă mai alesū în
decursulū acestorū câșlegi.

Étă una din Transilvania :

Sună, sună'n codru sună,
Și ce sună, nu ți minciună :
Câșlegile-sū târgū de țară
Ce cumperī nu poți da érá ;
Câșlegile-sū târgū bătutū,
Ce cumperī nu-ī de vëndutū ;
Câșlegile-sū liturghie
Ce cumperī al tēū să fie. (1)

Alta totū de-acolo :

Auđi mândră, popa tócă,
Ieși afară și te rógă
La păreți, la chiotorī
Ca să-ți vie *pețitorī* !
— Las'să vii la furcile,
Căci a trecutū *Dulcile!* (2)

Dar' mai alesū din unele doine, carī sunt îndătinate a
se cânta spre sfârșitulū acestorū câșlegi, și anume în *dîna*
lăsatulū de secū precum :

Astă-đi e lăsatū de secū,
Mē ducū, maică, să mē'necū,
Unde-a fi tăulū mai latū,
C'am rămasū ne-însuratū,
Unde-a fi tăulū mai linū
C'am rămasū feciorū bētrânū,
C'am rămasū de risū în satū
Pentru că-sū ne-însuratū. (3)

(1) Din Transilvania, com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

(2) Tomulū liricū, p. 26.

(3) Din Căndreni, com. de P. Ursulū.

Sau așa :

Astă-qi e lăsată de secă,
Mă ducă, maică, să mă'necă.
Unde a fi balta măi lină,
C'am rămasă fată bătrână,
Unde-a fi valea măi 'ată,
C'am rămasă nemăritată,
Și de toți lepădată,
Și am rămasă de risă în lume
Ca fetele celii bătrâne ! (1)

În sfârșit :

Oră dă-mă bărbată oră că plecă
Să mă ducă să mă inecă
Und'o fi laculă măi secă.
Că astă-qi se lasă secă ! (2)

În cele-l'alte câșlegi de peste ană se facă încă nunți dar' măi multă de *văduvoă*, cari au rămasă cu măi mulți copii și cari nu sunt în stare a griji cum se cade de dinșit dacă nu se'nsoră și le aduce o mamă—vitregă— ca să'î caute.

(1) Din Căndrenă, com. de P. Ursulă.

(2) A. Pann : Povestea vorbit, t. II. p. 107.

XIII. STĂROSTIA.

După ce și-a pusă fecio. ulu de 'nsurată ochiul și inima pe o fată mare. *fată de măritată*, care socote elu că aru fi *bună păreche* cu dînsul, după ce și-a declarat el dorința sa, și după ce în fine, descoperindu-și elu dorința și părinților săi și a căpătatu de la dînșii *incuviințare* și *bine-cuviințare* atunci holteiulu își caută doi ómeni, pre cari îi rógă să mERGă la părinții fetei ca să cERă pre fîca lórú pentru dînsul.

Feciorii cei mai avuși, mai cu putere, cari de regulă se numescú *fruntași*, alegú totú-deauna pre doi ómeni, cari aú mai mare și mai bună vađă în satú, ERă cei mai sĂrăcuși, adicĂ *codășii*, alegú pre doi inși de pĂnura și stamba lorú, însă fie-care caută ca ómenii aleși de dînșii să fie câtú se póte mai buní de gură, mai vorbĂreși și mai veseli, cari se pricepú bine în ale *peșitelorú* și cari când vorú merge *în peșitú* sau în *stărostitú* să scie ce vorbi și cum ai lua cu cuvĕntulú pre părinții fetei.

Ómenii aceștia se numescú în cele mai multe părți ale Bucovinei *peșitori* sing. *peșitoriú* de la lat. *petitor*, apoi *stărosti* sing. *staroste* de la mros. *starosta* pl. *starosty* (senex-bĕtrĂnĂ) (1); în Transilvania : *peșitori* (2) *starosti*, *vorbitori* (3)

(1) Düringsfeld op. cit. p. 31.

(2) Iosifú Vulcanú : Novele. t. II. Pesta 1872, p. 23. — Com. de I. Popú Reteganulú.

(3) Com. de I. Popú Reteganulú.

și dacă-să mueri *vótre* sing; *vótră* (1) în Ungaria : *peșitorî starostî, grăitorî* numiți almintrelea în glumă și *straiță gólă* și *gura satului* (2); în România : *peșitorî* și *starostî* (3) iară când se ducă să *céră* pre cutare fată pentru cutare fecioru se dice că se ducă *a peși, în peșitū, în peșite, la peșitū, la peșite, în stărostitū* și *în stărostie*, când *o cerū* spunū că *o peșescū, o stărostescū, o votrescū, o cerū* pentru cutare feciorū, érá actulū întregū se numesce *peșire* și *peșitū, stărostie* (4) și *votrîre* (5); în fine repeșirea peșirei se numesce *peșitorie* și *peșitură* isp. pedidură. (6)

Maî nainte de ce vomū descrie solia *peșitorilorū* saū *starostilorū* să ne oprimū pușinū la însemnarea și rēpândirea cuvintelorū cu carî suntū eî numiți.

Sub cuv. *peșitoriiū* după însemnarea sa originală (7) precum și după usulū generalū, se înțelege maî cu sēmă *feciorulū*, care, voindū a se căsători, își *cércă* noroculū ba la o fată, ba la alta să vadă dacă va voi să se mărite după dînsulū, d. e. dacă *Ionū* merge și *cere* (8) pre *Maria* de ne-

(1) I. C. Panțu : Niță dragă, schiță din viēța unui muncitorū. Brasovū. 1888 p. 65 : «In clipa aceea întră pe pórtă o femeu. Niță tresări și nu-l párea bine că se întâlnește cu ea; o cunoscu îndată că era *vótra* care *votrise* pe Chiva». Să se vadă despre acēsta și «*Revista nouă*» an. I. Bucuresci 1888 p. 104—106.

(2) Com. de d. El. Popū, învățătorū în Șomcuta-mare.

(3) Iacobū Negruzzi : Copil de pe natură, Bucuresci 1874. p. 49 și urm.

(4) Com. de d. I. Popū Reteganulū : «In glurulū Abrudului persoanele, carî umblă cu junele *în peșitū*, se numescū *staroste*, eî mergū *în stărostie, stărostescū* și numai junele *peșescu*, pe cădnū pe Someșulū-mare. *stărostia* e altū-ceva, adică recitarea dialogurilorū la pórtă miresei, unde *starostele*, ce vine cu ómenii mirelui *se mândnéc în vorbū cu starostele* ce-l în fruntea ómenilorū miresei de la pórtă.»

Starostele așa dară pe Someș se numesce persóna, care în alte locuri e numită *coldeariiū* saū mai bine *diș colceriiū*.

(5) Revista nouă, an. I. p. 104—106.

(6) Cihac, dict. t. I. p. 202.

(7) Appul. Met. 4. p. 309. Oud : Nec quisquam cupiens eius nuptiarum, petitor accedit. Și nu vine nici unulū, care dorește a se însura peste altulū ca *peșitoriiū*.

(8) Verb. *a cere* = *a peși* este fórte respânditū. O doină de pe Valea-Someșului din Transilvania, în care provine de două ori, sună :

Ardă-mi-te foculū, lele,
Și pe celū ce mi te *cere*,
Num'odată *te-amū cerutū*,
Lumea'ntrégă m'a sciutū.

vastă de la părinții acesteia, se țice *pețitorii*. Acuma e totu una : fost'a elu mai nainte de-a merge la Maria ca s'o cëră cunoscutu cu dinsa orî nu, stătut'aũ ei mai nainte de acêsta în ôre-și carî relațiuni de amoru orî ba, elu e *pețitorii* ; și de când a prinsu a-și *cerca noroculu* fie numaî la o singurâ fată fie la mai multe. și până ce se hotărâsce pentru una, elu e totu *pețitorii*, *âmbli a peți* (1) sau *în pețite*. (2)

Persónele, carî sunt trimise ca *să pețescă* în numele seũ pre cutare fată sau carî il însoțescũ când se duce singuru la pețitu, se numescũ *pețitori* numaî în ziua sau în sêra aceea când s'aũ dusu în pețitu, pe când feciorulu de însuratũ rêmâne totu *pețitorii* până ce se decide a se incredința cu una din fetele pețite.

Cuv. *staroste*, precum și tóte cele-lalte cuvinte, carî s'aũ înșiratu mai susũ și carî aũ aceea-și însemnare, de și sunt respândite și întrebunțate în mai multe părți locuite de români, totu-și n'aũ străbătutu în literatura poporană ; celu pușinũ până acuma nu-mî este nici o doină sau altă poesie poporană cunoscută, în care ar proveni vre unulu din aceste cuvinte, unũ semnũ că sunt de provenința cu multũ mai nóuă.

Din contră cuv. *pețitorii* atâtũ în adevêratulu înțelesũ al cuvêntuluĩ câtũ și în înțelesũ de *staroste* sau *vorbitorii* e mai

(1) Iarnik et Bârsanũ, op. cit. p. 266 :

Fóle verde de dudăũ.
Bade, hădișoru meũ,
Cându-l mere a peți
Și la mine nu-l veni,
Calu țî se poticnescă,
Pe tine să te trântescă,
Mâna stângă
Să țî-o frângă,
Pe cea-laltă să țî-o rupă,
Să țîl frăulũ cu dințîl.
Să nu poți mere a peți !

(2) În Bucovina, Transilvania și Ungaria.

vechiu, mai răspândit și mai întrebuițat. Totu așa și cu cele lalte cuvinte înrudite cu dînsul.

Și-acuma, după ce cunoscem însemnarea cuv. *peșitoriu* și *staroste* și după ce am vădit care dintre aceste două cuvinte e cel mai răspândit și mai întrebuițat, să trecem la solia Peșitorilor sau Starostilor.

Feciorul, care vrea să se însore de starostilor, mai nainte de-a se duce aceștia în stărostie, o ploscă sau un șip cu vin sau cu rachi.

Starostii, îmbrăcându-se srbătoresce, ia plosca, și într'o di sau sra anumita, când adică le vine lor mai bine la socotela, se pornesc și se duc la parinții fetei, pe care feciorul, ce i-a manat, și-a pus ochiul și dorește ca să-i fie soje.

Ajunși la starea locului, după îndatinata dare de *bună ziua*, *bună sra* sau *bună vremea*, după cuviințele și îndatinatele salutări și întrebări de sănătate a întregii familii, atât a parinților fetei, cât și din partea cestora, încep starostii pe de departe a cerca voia parinților, ca nu cum-va refusându-le aceștia, să pătescă rușine. Așa încep ei mai întâi a vorbi despre timp, despre afacerile sătesci, despre vre-o întâmplare nouă, și abia mai pe urmă aduc vorba și despre serbarea nunților.

Venind vorba despre nunți, unul dintre starosti, care e mai isteț și mai îndrăneț, apucă iute cuvntul și îndreptea cam următoarele cuvinte către stăpânul casei:

— Să nu-ți ulți cuvntul, bade N!... Dumniavostă încă aveți o fată mare, un bujor de copilă, coala, cum e mai bună de maritat, și acuma, aflându-ne în *caslegi*, nu v'ati gândit încă s'o maritați, și ca man-poimani să ne poftiți și pre noi la nuntă?

Fata, care se afla până acuma în casă și asculta ce vorbesc Starostii și parinții sei, cum aude în cotro e

ținută vorba, își face ce-va de lucru și iese afară din casă, érá tatălú ei, dacă voesce s'o mărite dice :

— Ne-am gânditú noi la acésta, dar' fiica nóstră e încă prea ténără... Mai are timpú când să se mărite... Harú Domnului ! nu avemú nici o témă c'a remâne *fată'n pėrú*.

— O scimú noi asta destulú de bine, — urméză mai departe starostele, — dar' totuși ce poți face astá-đi nu lása pe mâne, vorba ceea : «*cine mánecă mai de deminétă, ajunge mai departe*». Și apoi, dacă v'am afia unú ténărú bunú și de omenie, credú că și D-vóstră v'ați schimba hotărirea !

— Nu ăicú ba ! — răspunde părintele fetei, — însă mí-arú plăcea mai ántáiú să sciú : cine e ténărulú acela, care voesce să ne fie *ginere* ?

La cuvintele acestea starostií, încurájați fiindú, se scólă íute de pe loculú unde áu ședutú până atunci, și scoténdú unulú de sub curea saú din trăistuța plosca cea cu vinú saú rachiú o pune pe masă.

La scóterea ploscei, care până acuma starostií o ținéau îndositá părinții fetei se convingú pe deplinú că íntru adevérú óspeții aceștia suntú *starosti*. Decí íntrebá mai departe :

— S'auđimú, care e numele feciorului ?

Atunci unú staroste, care e mai bunú de gurá și scie mai frumosú *urá*, se'ndreptéză cátrá părinții fetei și cuvintéză :

Ténărulú nostru 'mpėratú (1)	Dóuě slugulițe Cu buná credința, Micí de statú Și buní de sfatú,
N. (2) celú de toți ládatú	
Ne-a alesú pre noi,	
Pre noi pre-acești doí,	

(1) Sub «*impėratú*» ín tóte *orațiile*, cáte se vorú cita ín decursulú descriereií acesteea, sc'ntelége «*nirele*».

(2) Adică cum e numele și connumele feciorului.

Micî de statură
 Și bunî de gură,
 Și-a ȗisû să mergemû
 Și să-î aducemû
 Cu cai în olacû (1)
 Unû mândru conacû, (2)
 Carê de fênû
 Și buți de vinû
Ialovițe (3) grase
 Și *jemne* (4) la masă.
 Tênerulû nostru 'mpêratû
 A auȗitû, a aflatû,
 Că'n grădina D-vóstră
 Astă frumósă și mare
 Este unû corcîû fôrte frumosû,
 Care-a cresce, cresce,
 Și-a 'nflori, 'nflorse,

Locu 'mpodobesce,
 Dar'a rodi nu rodesce.
 Și ér'a aflatû
 Têneru 'mpêratû,
 C'odraslele-î crescû
 Și-a 'nflori, 'nfloroscû,
 Dară nu rodescû,
 Locû nu 'mpodobescû.
 Și elû v'arû ruga,
 V'arû pofii așa
 Luî odrésle-î da,
 S'o dați împêratului
 La săraurile lui,
 Ca a cresce, să créscă
 Și-a 'nflori, să 'nfloréscă
 Și-a rodi, să rodéscă
 Locû să 'mpodobéscă! (5)

După rostirea acestei orații sfârșescû ȗicêndû :

-- Acuma sciți pentru ce am venitû și pentru cine am vorbitû!... Dee Dumneȗeû să fi vorbitû într'unû ciasû bunû și cu norocû!...

Dacă părinții nu suntû înȗeleși cu propunerea starostilorû, atunci rêspondû că le pare rêu, că fata lorû nu e încă de măritatû, că într'adevêrû e prea têneră, nepricepută; saû că nu suntû încă gata, n'au tôte cele trebuinciose pentru nuntă; mai pe scurtû află ei destule cuvinte fine prin cari să se pótă desbăra câtû mai de grabă de starosti.

Dacă însă părinții suntû înȗeleși, atunci chiamă pre fată în casă, ca să vadă, ce-a spune și ea la propunerea acêsta. Și cum întră înăuntru tatălû seû îi ȗice :

(1) *Cai de olacû* = de alergătură, de dirvală.

(2) *Conacû*, după spusa recitatorului, arû însemna aice atâta cât *masă*, sălaşû.

(3) *Ialovițe* = juninci.

(4) *Jemne* = franzelă, bulcă, pânișóră.

(5) Din Igești, satû în districtulû Storojinețului, dict. de Ilie a lui Onufreiu Fruuȗă, rezeșû.

— Țcă acești ómení de omenie te pețescú pentru N. N. ești înțelésă ?

Dacă fata răspunde «*cum a vrea tata și mama*» saú nu-mai afirmă din capú, fără să rostéscă vre-unú cuvêntú, e unú semnú că voesce să mérgă după fecíorulú, pentru care este stárostitá. Și atunci párinții o mai întreabá încá odatá: orí de întru adevêrú voesce să mérgă după fecíorulú care o cere, đicêndu-í între multe altele și acestea:

— Cásătoria nu este unú pádurețú pre care dacă-lú muscí, să-lú aruncí sub laiță!.. Gándesce-te bine la pasulú ce voescí să-lú faci!

Ne dândú fata nicí unú răspunsú afirmativú, atunci nu se mai face nimicú, și starostií întorcêndu-se cum aú venitú îndêrêptú spunú rezultatulú fecíorului, care í-a trimisú în stárostie.

Dacă însá *capêtú cuvêntú* atâtú din partea párințilorú câtú și din partea fícei acestora atunci destapá plosca, începú a cinstí dintr'insa și a se veseli.

Mulți starosti și mai cu sémă cei mai de aprópe cunoscuți saú înrudiți cu párinții fetei, începú a cinsti pre aceștia înainte de-a spune la ce aú venitú. Atunci, dacă párinții nu suntú înțeleși saú fata nu voesce odatá cu capulú să se măríte după fecíorulú, pentru care s'a stárostitú, facú ce facú pe nesimțite și îndatá aducú pe atáta rachiú pe câtú s'a bêutú și umplêndú éráși plosca saú șipulú ilú punú de'naintea starostilorú. Acesta e unú semnú idvederatú, că eí nu suntú înțeleși și prin urmare nu potú să priméscă cinstea fecíorului. Starostií atunci íaú plosca și-și cautá câtú mai de grabá de drumú, vêđêndú că n'aú ce să steie mai multú.

Fiindú párinții și fata înțeleși, atunci mama fetei, câtú aí bate în palme scóte și pune pe masá ce-va de gustare pentru starosti, ca să nu mérgă bêutura în secú. Érá fata,

se 'nțelege dacă tóte s'aũ făcutũ după placulũ și dorința ei, dacă-ĩ place feciorulũ, care a peĩt'o, nu scie cum sã 'și dea rëndulũ și cum sã omenescã și mulțãmescã pre starostĩ.

Starostii, la rëndulũ lorũ, inchinã atãtũ în sãnãtatea pãrinților cãtũ și a tinerilorũ și nu încetãzũ de a lãuda pre feciorulũ, pentru care aũ fostũ atãtũ de norociți ca sã vie în stãrostie. Èrã coela, cândũ vedũ cã rachiulũ se sfãrșesce se scólã dela masã, își iaũ rãmasũ bunũ de la cei de casã, și pornescũ sã spue mai de grabã rezultatulũ soliei lorũ feciorului ce ĩ-a trimisũ.

Plosca saũ șipulũ, care l'aũ adusũ ei, rãmãne la pãrinții fetei.

Fata petrece pe starostĩ pãnã afarã, èrã dupã ce se întornã ĩnapoi se apucã de grabã sã deretice prin casã, cãci în scurtũ timpũ are sã vie și feciorulũ dimpreunã cu starostii saũ vorbitorii ca s'o *pelescã*.

În unele pãrți ale *Transilvaniei*, precum bunã órã în *Șcheu*, mai nainte vreme feciorulũ totũ se mai ducea la fatã în casã, ĩnainte de a o cere, de s'arũ fi dusũ măcarũ o jumãtate de anũ de ñile, de se cunoscea bine cu fata, și dacã *nu ĩ se pãrea*, nu se mai ducea, èrũ dacã fata ĩi plãcea și *era de la Dumnezeu o lua*. Elũ trimitea la fatã *vótre* sã-lũ *votrãscã*.

Unii feciori, prea pușini, lãceaũ cum se face astã-ñi: dupã ce puneãu ochii pre vr'o fatã, de care credea fiecare, cã e de nasulũ lui și cã ĩ-arũ fi potrivitã de nevastã, trimiteãu de-a dreptulũ *vótre* fãrã sã fi cãlcatũ mai ĩntãiu ei peste pragulũ casei fetei.

Vótrele mergeãu la pãrinții fetei, luaũ lucrurile de pe departe și din vorbã în vorbã ajungeãu sã vorbescã despre cãsãtorii; și pomeneãu de feciorũ, cã ĩ-arũ fi vremea sã se ĩnsóre, cã arũ fi bine sã ĩ se gãsescã o fatã bunã, cã

și elu e fecioru bunu, și că aru fi o bună potrivélă dacă părinții fetei aru vol să-lu aibă de ginere.

De obiceiă părinții fetei rugau pre vótre să le dea rēgazū «*să se mai gândească*» și nici odată nu se făceau lucrurile de-odată. Și când părinții nu voiau să-și dea fata după feciorulū, care o cerea, nici odată nu-ī spunea de-a dreptulū, că nu ī-o dă; ci găsia modru de-a amāna lucrurile: ba că fata e prea tēnēră, ba că nu e gata din đestre orī din haīne, ba că nu au gāndū să o mārīte īn acelū anū pentru cutare și cutare pricină și altele, și totū deauna adāogea: «*să mai aștepte și de va fi de la Dumneđeū se va face.*»

Nu totū așa se'ntēmpla când fetei și părinților fetei le plăcea feciorulū. Eī atunci, după ce se mai gāndiau și din nou veniau vótrele și din nou le spuneaū: «*să facemū dacă e datū de la Dumneđeū să facemū*» din vorbă īn vorbă īncepeau să spună din gură vótrele: ce avere are feciorulū; părinții fetei, ce đestre are acēsta (1).

īn alte părți ale Transilvaniei și anume despre Maramureșū, pețitorii, după ce mai āntaiū iaū pe de departe pre părinții fetei și cunoscū din vorbele acestora, că aru vol să'și mārīte fata, scóte unulū de sub sumanū o ploscă de rachiū, ér' celalaltū unū *mērū* și le punū pe masă.

Plosca e ca tóte ploscele, īnsă *mērulū* se deosibesce multū de alte mere. īn elū suntū bāgați de regulā vr'o doi-trei talerī, vr'o cāți-va pușori (pițule) și celū puținū unū galbēnū, după cum e adicā și starea feciorulū, care 'ī-a trimesū īn pețitū. Și fie care banū trebuie să fie nou.

La vederea acestorū obiecte toți cei de casā se convingū pe deplinū, că óspeții aceștia suntū *pețitori*. Toți o sciū că *mērulū* e semnulū īncredințării, ér' plosca de

(1) G. I. Pitișu: Nunta din Șcheiū, publ. īn «Revista nouă» an. I. p. 104—106.

rachiū se golesce după încredințare. Căci în aceste părți *încredințarea se face printr'unū mērū* (1). Peșitorii dau fetei în mână *unū mērū înḑestratū cu banī* (2) dacă ea primesee mērulū, încredințarea se face numai decâtū și se bea rachiulū veselindu-se toți.

Dacă însă mai târziū mirésa vrea să se desfacă, să frângă logodirea, ea trimite îndērēptū mērulū, dar' atunci trebuie să întorcă indoitū banii ce erau puși în mērū.

Cu câtū junele e mai bogatū, cu atāta și în mērū se punū mai mulți banī.

De cumva însă fata nu primesce mērulū dela peșitorī, e semnū, că ea refușă, și atuncea nu se mai face nimicū și peșitorii luāndū plosca cu rachiū și mērulū se depărteza ducēndu-se la feciorulū care i-a trimesū și dāndu-i-le îndērētū (3).

În fine în unele părți din România este datinā că în séra, când peșitorii se ducū la o fatā, după ce bea și ea din plosca cu vinū, pe nebāgate de sēmā pune în acea ploscă o micā bucașică de lemnū dintr'unū jugū ca, de va lua în căsătorie pre flăcăulū ce-o peșesce, să fie amēndoi nedespărțiți ca doi boi într'unū jugū *și în viața lorū să tragă d-o potrivă în dreptate* (4).

(1) Iosifū Vulcanū: Novele, tom. II, Pesta, 1872, p. 24—25: «Acestū mērū din logodna poporală romānă ne reamintesce mērulū *de aurū* din grādinele Hesperidelorū. Scimū că numai unū Hercule a reușitū a-și căștiga acestū mērū. Mirele poporalū romānū oferindū mērulū din grādina inimei sale—unei ființe alese de soție, prin asta-l declară, că este învingētōre asupra lui.

«Dar' mērulū acesta ne mai revōcă în memorie și mērulū ḑinei *Eris*, memorabilulū mērū de cērtă alū sexulū frumosū, care apoi de cătrā *Paris* fu judecatū *Vinerei*.

«Întocmai ca *Paris*, care a datū mērulū celei mai frumōse, astū felū și mirele din poporulū romānū dă unū mērū ființei alese dintre lōte femeile.»

(2) Despre întrebuițarea banilor ca semnū de credință să se vadă mai pe largū în capitululū «*Încredințarea*».

(3) Iosifū Vulcanū: Novele, t. II, Pesta 1872, p. 5, 22—30.

(4) G. S. Ioneanū, op. cit. p. 28.

XIV. PEȚIREA.

Dacă feciorulū, ce voesce să se căsătorască, a căpétatū prin starostii sēi cuvētū atātū de la părinții alesei sale câtū și de la acēsta, atunci într'o *Joi* sau *Sâmbătă* sēra urmēzā *pețirea formală*. Adică feciorulū merge acuma cu părinții sēi, cu starostii și cu vr'o câte-ya nēmuri mai de aproape precum și cu vr'o doi lăutari sau unū cimpoieșū, ca împreună toți aceștia să *pețescă* pre alēsa sa și nemijlocitū după pețire să facă și *aședarea*.

Se înțelege de sine. că feciorulū, mai nainte de a se porni cu părinții sēi *în pețitū*, se însciințeză prin unū trimisū alū sēu : ori de se află părinții fetei acasă și ori de arū putea ei să-lū primescă pre dînsulū și *suila sa* ?

Insă atātū părinții, câtū și fiica acestora, după ce le aū plăcutū feciorulū și aū datū odată *cuvētū* starostilorū sēi, sunt totū-d'auna pregătiți de pețitori și cu cea mai mare plăcere îi așteptă in totū momentulū ca să vie.

Deci pornindu-se acuma feciorulū, părinții acestuia și cu cei-alalți inși și ajungēndū la viitorii *socri*, respective *cuseri*, cum întră in casa acestora, îndată după cuviințioșele și îndătinatele sălutări și întrebări de sănătate din amēndouē părțile, începe unū staroste, care e mai bunū de gură și scie mai frumosū *ura*, a țice :

Bună vremea,
Bună vremea,
Boerî pământesci
Și sfetnicî domnescî!
Boerîulū de casă
Afară să iasă,
Căcî cu elū voimū
Ce-va să vorbimū!

Tatălū fetē :

Cine sunteți dumnîavostră.
Ce cătați la curtea noastră ?
Spuneți de unde sunteți,
La ce-ați venitū și ce vreți ?

Starostele :

Maî incetū, pe 'nctișorulū
Să'ți putemū spune adevărulū !
Noî suntemū trimiși domnescî,
Sfetnicî mari, împărătescî.
Tênerulū nostru 'mpêratū
Pe aici c'a mai âmblatū,
Și primblându-se 'n primblare
A vêdutū o mândră flóre
În aceste curți mărețe,
O flóre mândră de raiu,
Care-a 'nflori, 'nflorea
Și din ți 'n ți, ce mergea,
Totū maî mândră se făcea,
Dar' de roditū nu rodea.
Și s'a hotărîtū s'o ia,
S'o ducă, cum va putea,
Peste văi și peste munți
Pân' la ale sale curți;
Pân' la curtea 'mpêrătêscă,
Acolo s'o rêsădêscă
Ca maî mândru să 'nflorêscă
Și de roditū să rodêscă.

Și-a nost' tēnerū împêratū
Deminetă s'a sculatū,
Pe obrazū cū s'a spălatū,
La icône s'a 'nchinatū
Luî Dumneđeū s'a rugatū.
Pe calū murgū a 'ncălicatū
Și la vênatū a plecatū.
Și-a vênatū, câtū a vênatū
De cu ți pân' ce-a 'nsêratū,
Și nêmică n'a aflatū.
Er' colea de cătră sară
Dă peste-o urmă de fêră
Stă loculū... și se mîfară :
Să fie urmă de fêră ?
Și fiindū-cū nu sciă
Cam ce felū de urmă e
A strânsū felū de felū de domnî
Și filosofî invêțați
Și-a făcutū unū mare sfatū
Și pe toți i-a intreatū
Să-i spue cū-adeveratū :
De ce-i urma ce-a aflatū ?
Unî sta și cumpenea
Și pe urm'ășa țicea :
Că-i urmă de fêră mare
Să fie de 'mpreunare
Tênerulū împêratū.
Alți er' așa țicea :
Că e flóre de grădină
Să fie de-ați de la cină
Cu 'mpêratulū dimpreună.
Tênerulū nostru 'mpêratū
Pre toți cum i-a ascultatū
Peste dinșii s'a uitatū
Și pre noi că ne-a 'nsemnatū,
Pre noi pre-acești doi bărbați
Micî de statū
Și bunî de sfatū,

Mici de statură
Și buni de gură.
Și după ce ne-a 'nsemnată
Pe locu că ne-a și mânătu
Pe crângu ceriului,
Pe rațele sórelui
Pe numărul steleloru
Flórea sá i-o căutămú
Și pe locu sá i-o ducemú.
Noi, elú cum ne-a poruncitú,
Índată ne-am și pornitú
Și-am cătatú câtú am cătatú
Și nemică n'am aflatú.
Și pe când pe gândurí stamú
Și ce-om face nu sciamú,
Ét'atuncea că se lasă
O stea mândrú, luminósă
Dreptú spre curtea Dumníavóstră.
Noi după stea ne-am luatú
Și ncóce ne-am îndreptatú
Și după ce ne'am pornitú
Pân'aice am venitú,
Și-aice când am sositú

O variantă a orației acesteia, care se ține asemenea la pețire, sună precum urmază.

Bună ziua,
Bună ziua,
Boeri mari, lumesci
Boeri pământesci!

Tutălú fetci :

Mulțămimú Dumilorvóstre
Sfetnici mari, împărătesci!
Dar'ce'mblați,
Ce căutați?
Bine sama să ne dați!

Flórea'n curte am zăritú.
Deci să sciți c'am venitú
Flórea s'o luămú
La curți s'o ducemú,
La curți mari, domnesci,
Curți împărătesci,
Deci să n'aveți vr'o chitelă
Să ne faceți de smintelă
Nici óre-și care prepusú
Ca să nu ne dați răspunsú.
Că noi am venitú
Flórea s'o luămú
La curți s'o ducemú
La curți mari, domnesci,
Curți împărătesci,
Că acolo este
Locú de in floritú.
Locú de odrăslitú,
Sara a'nflori,
Deminé't'a odrăslí
Și părinților va fi
Pomană câtú orú trăi
Și chiar după ce-orú muri. (1).

Starostele :

Noi ce'mblămú
Ce căutămú,
Orí în cotro ne'nturnămú
Bine sama că ne dămú.
A nostú ténérú imdératú
Deminé'ta s'a sculatú,
Pe obrazú că s'a spălatú,
La icóne s'a'nchinatú,
Lui Dumneđeú s'a rugatú.
Măndre haíne a'mbrăcatú,

(1) Din Gura-Ho norului, com. de Andrei Prodanu, stud. gimn.

Pe calū negru-a'ncălicatū,
Mândră oste-a rădicatū :
Totū boerī bētrānī
Și feciorī tinerī
Și-aū plecābū
La vēnatū ,
Și-aū vēnatū :
Cāmpii cu florile,
Luncele
Cu frunțele,
Văile
Cu apele,
Văi adāncī
Cu ape reci,
Satele
Cu fetele,
Și codri cu fērele.
Și-aū vēnatū,
Cātū aū vēnatū
Și nemică n'aū aflatū.
Și vēnară
Cātū vēnară :
Di de vară
Până 'n sară
Și nemică nu aflară.
Ēr' colea de cătră sară
Daū pēste-o urmă de fēră,
Stă ostea'n locū și se mīră
Să fie urmă de fēră,
Orī pōte de *đinișorū* ?
Unī-aū đisū, că-ī flōre-alēsă
Să fie de ađi mirēsă
Cu'mpēratulū la o masă.
Alții : că-ī flōre de raiū
Să fie intru mulți ai
Cu'mpēratulū de bunū traiū.
Și ér' alți-aū đisū că-ī fēră
Să fie din astă sară
' La'mpēratulū sojioră.

Dar'unū filosofū invētatū,
Micū de statū
Și cam māncatū de vērsatū
A cuvētatū :
— Bucură-te împērate,
Īmpērate prea'nālțate !
Că urm'acēsta-ī de đină,
Să fie de-ađi dela cină
Cu Măria Ta 'mpreună,
Amēndoī unū trupū să fiți
Și'ntru mulți anī să trăiți !
A nos' tēnērū împēratū
Fōrte mi s'a bucuratū,
Īn scări de-aurū s'a'nālțatū
Peste oste-a căutatū
Și ne-a alesū pre noi
Pre-acești doi
Voinici
Mici de statū
Și buni de sfațū.
Din gură îndrāsneți,
Din cai sumeți.
Și pe locū, cum ne-a alesū,
Inainte ne-a trimesū
Pe numărulū stelelorū,
Pe rațele cerilui,
Pe suflarea vēntului,
Đina să ī-o căutāmū.
Pe locū să ī-o aducemū,
Orī de nu, bine nu 'mblāmū.
Noi, cum ni s'a poruncitū,
Indatā ne-am și pornitū.
Dar' orī și cātū am umblatū
Noi nemică n'am aflatū.
Ēr' cānd am ajuns și-am datū,
Să intrāmū in acestū satū,
O stea ni s'a arātatū,
De urma đineī am datū,
După đinsa ne-am luatū.

Și când am fostū	Mare, mândră și frumósă.
În dreptulū acesteî case	Decî orî đina ne-arătađi,
Étă sténa-că se lasă	Orî de nu, bine nu 'mblađi,
Și đina intră în casă.	Că noi n'am bėutū holercă
Dar' și noi mullū n'am stătutū,	Să ne fie cuvėntulū de nemică,
Ci pe locū ne-am abătutū	Cî-am bėutū buđi de vinū
La acéstū curte-alésă	Să ne fie cuvėntulū deplinū !(1)

Oratorîulū tace aice puținū, ér' cimpoieșulū saū lăutariî, carî aū venitū cu dînșîi, întonéză o melodie veselă dintr'unū cotū, saū de lângă ușă, dar' așa de domolū și încetū, în cât' pre tođi să-î umfle rîsulū.

Părinđii feteî rėspundū, că acestū felū de fėră n'aū venitū la casa lorū.

Oratorîulū însă. și cei lalđi peđitoriî, ér' mai alesū celū d'întăiū cu întrega sa putere retorică, cei de pe urmă cu ploscele scóse din trăistuțe, scotū cei de casă pe *bunica feteî și đicū* :

— Pre acésta o căutađi ?

Lăutariî saū cimpoieșulū pornesce atunci unū bócetū de jele și supėrăcíosū, ér' peđitoriî strigă cu tođii :

— Nu ! nu e acésta !

Bunica face atunci locū *mameî feteî.*

— Póte pre acésta o voiđi ?

— Nu ! nu !... nu pre acésta o căutămū noi ! — strigă cu tođii.

— După mamă scotū pre o *servitóre bėtrănă* și urită, hídū și cotrinđosū îmbrăcată și đicū :

— Eî !... n'avo !... v'amū aflat'o !...

— O nu !... nu ! — rėspunde oratorîulū, — acésta nu e fėra, pre care o căutămū noi, pentru că a nóstră e cu pėrulū ca aurulū, cu ochiî negri ca murile și cu dinđi ca

(1) Din Ilișesci, dict. de Ilie alū lui Marcu Ungurėnū, ecomom.

mărgăritarele, cu buțele ca trandafirii, cu fața din sóre și cu chipe frumosu de dînă.

După aceste ceremonii scotă părinții pre fata loră din o cămară saă din altă locă, unde a fostă până acuma, și le-o aducă îmbrăcată câtă se póte mai frumosă și mai bine.

Lăutarii, cum o vedă, iși rupă strunele cântându și jucându la ușa de bucurie că se găsi fêra, pre care a vedut' o tînerulă împêrată, când a fostă cu dînșii la vênatú. (1)

Lăutarii cântă mereu, er' pețitorii scotă ploscile pline cu vină saă cu rachiú și cinstescă pre cei de casă.

Stăpânulă căsi, la rëndulă seă, poftesce pre pețitoră să cuprindă locă pe laițe, er' pre fecioră și pre părinții ace-stuia, ca pre cei mai de frunte și mai plăcuși óspeți îi aședă după masă *în capulă cinstei*.

După acésta întrebă părinții feciorulă atătú pre viitorii *cuscri*, câtă și pre viitorea *noră*, oră de întrú adevêrú simțescă cu dorința loră, mai cu sémă pre fată o întrebă ei : de-i e cu voe să se mărite după fiulă loră, și oră de nu este silită de părinții seă, ca să mérgă după dînsulă.

La acésta întrebare rëspundă atătú părinții, câtă și fata, că li este cu voia, căci dacă nu li-ar fi fostă cu voia, atuncă *n'arú fi datú cuvêntú* starostiloră.

De aici înainte urméză apoi închinările și urările de norocă și de voe bună. Mai cu sémă starostii facă mare hază și veselie, că și-aă ajunsă scopulă.

Cinstea și veselia acésta duréză ca la vr' o dóuê oare, când apoi urmédă «aședarea» despre care vom vorbi mai pe urmă.

Dacă feciorulă, ce voesce să se însóre, nu e dintr'ună sată cu alésa sa și prin urmare n'a pututú de mai nainte să-i descopere dorința, căci numai din vedute saă aúđite

(1) «Nunțile la țară» publ. în «Calendarulă pentru ducatulă Bucovinei», Cernăuți, 1857.

o cunoşce, atunci nu trimite mai întâiu starostiî la părinţii ei. ci de regulă se duce elū singurū dimpreună cu tatălū sēū, sau şi cu alţi doi ómeni, ca s'ó peţescă. Ér' dacă feciorulū n'are tată, sau acesta nu e în stare să mérgă cu dînsulū, apoi se duce elū numai cu unulū sau doi ómeni, cari asemenea se numescū *starosti* sau *peţitori*.

În casulū acesta atâtū *Stărostia* câtū şi *Peţirea* urmédă în una şi aceea-şi đî, întrebuintându-se cam acelea-şi obiceiuri, cari s'aū arētatū mai susū.

Ér' după ce a peţitū fata şi feciorulū a căpētatū cuvēntū atâtū din partea ei câtū şi din partea părinţilor sēi, se punū cu toţi la masă, şi scoţēndū peţitoriî o ploscă de rachiū, care aū adus'ó cu sine, începū a cinsti pre cei de casă şi a se veseli.

În acela-şi timpū, câtū şedū la masă, tineriî îşi dau în schimbū nisce obiecte ca seranū de *legătură*, şi anume feciorulū îi dă fetei vr'ó *câte-va monete de-argintū* sau unū *galbenū*, ér' ea îi dă orî o *năframă* frumosū cusută, orî ună tulpanū sau o năframă de mētasă, adică care ce póte şi după cum li-î şi starea.

După ce aū schimbatū aceste obiecte, feciorulū se dă de-o parte cu fata ca să facă cunoscinça mai de-aprópe cu dînsa, să-î descopere aplecarea ce o are spre dînsa, s'ó 'ntrebe orî de-o trage inima să se mărite după dînsulū, sau numai silită fiind vrea să'mplinescă voinţa părinţilor.

Pe când feciorulū stă de vorbă cu fata starostiî se dau în vorbă cu părinţii, spunēndu-le ce avere capētă feciorulū dela părinţii sēi, ce purtare are şi câtū de fericitā va fi fata lorū dacă vorū mărita-o după dînsulū.

Nu-î vorbă că starostiî de multe orî laudă pre feciorū mai multū de câtū meritā. Cu tóte acestea însă se ferescū fórtē tare ca să nu le íasă din gurā nisce cuvinte nerumegate sau chîar nisce minciuni, temēndu-se ca să nu pă-

țescă mai pe urmă rușine, și-apoi cu totu cuvântulū ce li-s'a datū mai nainte, să se alégă atâtū ei câtū și feciorulū cu o... *coșarcă*.

În fine după ce feciorulū a vorbitū câtū i-a plăcutū cu fata, după ce i-a spusū totū ce a avutū să-i spue, și după ce aū închinatū cu toții încă vr'o câte-va păhare în sănătatea celorū de casă și a peșitorilorū, își iéu peșitorii rămasū bunū dela părinți și dela fată și se întorcū acasă, rămândū a se face «*aședarea*» după «*pe vedere*».

În Moldova, de care s'a ținutū mai nainte Bucovina, peșirea s'a făcutū în vechime și se mai face încă și acuma mai totū așa ca și'n Bucovina.

Êtă ce ne spune în privința acésta principele Dim. Cantemirū :

«Dacă unui june îi place o fecioră; trimite la părinții ei *starosti*, cari se chîamă *peșitori* dela cuv. latinū *Petitores*. Aceștia cercă mai întâiū pe de departe voia părinților fetei, ca nu cum-va refusându-le să pață rușine ; când apoi vèdū că părinții n'arū fi în contră de a-și mărita fata, atunci mergū cu toți consângenii mirelū la casa fiitórei mirese, și celū mai de frunte din ei, care se numesce *Staroste*, ține o scurtă cuvântare, prin care cere fata. Cuvântarea acésta e mai în totū loculū asemenea, pentru aceea o transcriemū aicea precum urmèză :

— «Mai marii noștri, moși și strămoși, âmbândū la vènatū prin codri, aū datū de țara acésta în care trăimū și noi acum, și ne nutrimū și ne delectămū cu laptele și cu mierea ei. Așa la exemplulū lorū s'a îndemnatū și măritulū boerū N.N. de aū mersū la vènatū prin câmpī, prin codri și prin munți, și aū datū de o căprioră, care fiind rușinosă și onestă, n'a statū față cu elū, ci a fugitū și s'a ascunsū în culcușurile sale. Noi venindū totū pe urma ei, ne-aū adusū în acésta casă. Decī D-vóstră trebue să ne-o dați, saū să ne arètați în cotro

a fugitū această căprieoră, pre care noi cu atâta ostenelă și sudore am urmărit-o prin păduri și prin câmpii».

«La aceste mai adaoge oratoriul încă alte alegorii și metafore după cum se pricepe. Părinții negă mai întâiu că arū fi intratū în casele lorū vênatulū ce-lū cerea; pôte i-a rătăcitū urma, și se va fi ascunsū unde va în vecinī. Peșitorii insistă să li se arâte căpriora. Atunci părinții le aducū innainte o fată bêtrână și urîtă, îmbrăcată în vestminte sdrenșose, și-i întrebă, dacă asta este căprieora pe care o caută. Peșitorii rêspondū» :

— «Nu; nu este asta. Căprieora noastră are pêrulū galbênū ca aurulū, ochii ca ai șoimulū, dinții ca mârgelele înșirate, buzele mai roșii ca cirêșa, trupulū ca o leoică, pîeptulū ca de gânscă, grumazii ca de lebădă, degetele mai fine de câtū cêra, fața mai strêlucitôre de câtū sôrele și de câtū luna.»

«Și dacă părinții totū negă, că n'aū vêđutū pe la ei cea căprieoră, atunci peșitorii rêspondū și đicū» :

«— Căniī noștri sciū urmări fôrte bine; ei nici odată nu ne-aū înșelatū; și chîar acūm ne-aū datū semnele cele mai invederate, că aici trebuie să fie ascunsă căprieora pe care o căutămū».

»După aceea îi amenință, că dacă nu o daū de voe bună, vorū întrebuiņa arma și o vorū lua cu puterea. Atunci părinții mergū și aducū fata, îmbrăcată frumosū, după starea și aveirea lorū. Peșitorii vêđendu-o îndată strigă» :

— «Asta e căprieora cea dorită!» (1)

În unele părți din *districtulū Bacăulū* «părinții saū vr'o rudenie din partea flăcăului, — care voesce să se însore, — se ducū la casa părinților fetel și le propunū de a-și da fata după acelu flăcăū; și dacă nu se apêră, urmêđă a se mai duce odată cu flăcăulū pentru a se înșelege părinții flăcăului

(1) Descrierea Moldovei. ed. Acad. rom. p. 143—144.

cu al fetei; și putându-se pune la cale, se dă mâna, adică flăcăul cu fata și părinții ambilor asemenea, determinându și ziua de a se logodi.

În alte părți totu din *districtul Bacăului*, spre încheierea logodnei se facu mai multe întruniri sau adunări, pentru ca flăcăul și fata să se potă plăcea unul altuia. După aceea mergu părinții flăcăului, însoțiți de flăcău și de alte persoane din satu mai deosebite, la fată spre a se înțelege cu părinții fetei, adică dicu, că *mergu în peșitū* spre a se pute alcătu din drestea ce o dau fetei, spunendu și ce-l dau flăcăului; și dacă se potū învol chiar în momentul acela începū logodna. (1)

În *munții Vrancei* datina peșirei sau *împășirei* se practică astū-felū :

«Vornicelulū țindū o năframă cusută în mână, merge întovărășitū de alți doi omeni la părinții fetei și dice :

«Bună vremea la cinstita adunare ! și la cinstiții socri mari ! cum trăiți ? cum vă aflați ?

Socrii răspundū :

«Mila Domnului, ne aflămū bine ; dar' și D-vostră sēma vă dați, pe la noi ce căutați ?

Vornicelulū se închină și dice :

Noi cum umblămū,
Și ce căutămū,
Sama bine ne dămū,
Frica nimēruī nu purtămū.
De unde venimū
Scimū,
Și unde mergemū
Cunoscemū,
Că noi suntemū solī împērătescī
Omeni bunī dumneȚeescī,
Și avemū poruncă împērătescā

Nime să nu ne oprēscā.
Decī d-vostră sunteți rugați
Bine să ne ascultați,
Când omū cuvēnta
Și sama ne-omū da :
Alū nostru tēnērū împērātū
De cu sară ne-a chiēmatū
Și acēstā poruncā ne-a datū :
Să strāngeți cete de voīnicī
Cu topōrē mari și micī,
Ca să fac'o vēnătore,

(1) Columna lui Traianū. an. IX. p. 382.

De paseri gălbioare,
De blânde căprioare.
Noi cu toții ne-am supusă,
La vânătoare ne-am dusă.
Er' împăratul în de sară,
Zări o urmă ușoră
De sprintenă fără.
Unii țiseră
Că-î urmă de pasere de raiă,
Să fie împăratului bună de traiă.
Alții țiseră că î urmă de țină
Să fie împăratului grădină,
De frumoșe roduri plină.
Atunci ténărul nostru împărată
În scări de aură s'a rădicată,
Peste mândră ôste a cătată
Și a țisă : cine a fi în stare
Să prindă acea fără,
Și pe urmă-î să se ducă

Si răspunsă apoi s'aducă ?
Atunci noi ne-am alesă
Și pe locă am purcesă
Din urmă în urmă
Ca păstoritul după turmă.
Și venindă noi trei voinici,
Și ajungendă pe aici
Cu suflarea vântului,
Pe fața pământului,
Am zărită cădendă pe casă
O stea mândră, luminosă,
Și-amă mai vedută o floricea.
Mai mândră de câtă o stea,
Care'n flori înfloreșce,
Dar' de rodită nu rodeșce.
Împăratul nostru o vrea,
Și ne-a trimisă după ea,
Ca să î-o ducemă mirésă,
Să și-o facă împărătesă! (1)

În *Transilvania* și anume pe *Someșulă-mare*, junele și juna, cari aă a se căsători, dacă sunt de mai înainte cunoscuți, hotărășcu în înțelegere cu părinții loră precum și cu alte rude mai de-aprope o seră, în care părinții viitoareii mireșe, pregătindă o cină constatătoare din plăcinte, carne și friptură, și însoțită cu vină, vinarsă sau bere, așteptă pre junele pețitoră, care vine dimpreună cu părinții și cu rudele sale, și care aduce cu sine partea cea mai mare de bețură precum și lăutari—ceterași.

Înrândă în casă începă a vorbi mai ântăiă despre lucrul indiferente. După aceea unulă dintre ômenii junelăi pețitorăi începe pe de departe a se recomanda ca ună *neguțătoră de junincă bune și frumoșe*, care vine din depărtare, și aușindă, că și stăpânulă cășii ară avea o *junincă*

(1) V. Alecsandri : Op. cit. p. 364.

de vëndutü, s'a abätutü pe la dînsulü cu scopü, ca, dacă va fi dela Dumneđeü datü, s'o cumpere.

După sfârșirea acestorü cuvinte se arată una dintre mueri, firesce că cea mai urită, și aceea se îmbie la târgü.

Neguțătorulü însă nu voesce s'o cumpere đicëndü, că e prea bętrână și slabă, că neavëndü dinți nu va putę mânca, saü că e schiöpă, etc. și prin urmare nu pöte s'o cumpere.

În urmă, după multe glume și risete, se arată fata cea adevărată.

Neguțătorulü, cum o vede, đice :

— Ia acęsta imi mai place, pre acęsta voiü s'o cumpęrü. Și fata, dacă atätü ea câtü și părinți sęi sunt înțeleși cu junele, care o cere, dă mâna cu dînsulü. (1)

În alte părți ale Transilvaniei *cererea saü pețirea* fetei se întęmplă cam de comunü așa, că tēnerulü, care voesce să se căsătoręscă, plęcă cu doi ómeni de ai sęi la locuința fetei, pre care voesce să o pețęscă. Întrândü în casă, se închină (salută), după datină, mai petrecü puținü în convorbiri despre unele și altele, în urmă unulü dintre *pețitorü* (adică dintre cei doi ómeni de încredere ai tēnerulü), începe așa :

«Cinstiți ómeni de omenie, și cinstită gazdă! după ce amü vorbitü despre mai multe lucruri cunoscute, e timpulü să vorbimü ce-va și despre lucrulü, pentru care amü venitü aici la casa D-vóstră».

«Odiniórá patriarchulü Avramü voindü a-și însura pre Isacü, fiulü sęü, a chțematü pre credinciosulü sęü Eleazarü la sine și i-a đisü : juru-te pre tine Eleazăre să nu ieı fiuluiı Isacü muere din némulü Cananeilorü ; ci să te duci în pământulü meü, între rudeniile mele, și să-i alegi lui

(1) Com. de I. Popü Reteganulü.

soție după cuvântul meu. Deci Eleazară s'a și dusă în pământul lui Avramă, și sosindă în locul, unde locuiaș rudeniile lui, cu voia lui Dumneșeu a și întâlnit pre fata, care era dela Dumneșeu alasă pentru Isac, fiul lui Avramă. Spunendă și părinților în ce âmbă, aceștia numai decâtă au șis : «Dela Dumneșeu e rânduită, și nu-i putem lucra în protivă. Êtă fiica noastră Raveca, du-o soție stăpânului tău Isacă». Asemenea și noi suntem trimiși soli ai D-sale N. N. din N. ca, precum atunci Eleazară pentru Isac, așa și noi să fim mijlocitori pentru o soție fiului șeu N. și de ore-ce tēnerul nostru din iubire cătră fiica D-vóstră N. s'a hotărit, că — de va fi cu voia lui D-șeu și a D-vóstră, — să-și logodescă soție pre fiica D-vóstră, de aceea atâtă dela dinsa, câtă și dela D-v., așteptămă răspunsul îmbucurătoră».

Acum, dacă părinții se invoescă, se declară, că dinșii nu strică voia fetei, și deci atárnă numai dela dinsa. Dacă se invoesce și fata, tinerii daș mâna și se *încredințeză* numai decâtă, ori se hotărășce o și pentru facerea *credințeză*, — încredințare. (1)

La Români din Munții apusenă ai Transilvaniei feciorul, care a pusă ochii pe vre-o fată din altă sată și voindă a se însura, pornesce *la peșit* cu multă precaușune și rezervă. Mai ia cu sine ună omă de încredere, bună de gură și meșteră în ale *peșitului* și mergendă în satul fetei acolo tragă la ună cunoscută, cătră care adresându-se îi șic : —

— Frate, amă venită *a peși*, să faci bine să ostinesci până la N. N. (părintele fetei) și să-și spuă *cugetul* nostru.

Cunoscutul, primindă misiunea și aducendă ună răspunsă că părinții fetei îi așteptă, plécă tus-trei, și acolo după ce au vorbită despre unele și altele, omul de în-

(1) Benedictă Viciu : Colăcăritul. Obiceșurile țeranilor Români la nuntă. Sibiu. 1885 p. 1.

credere alū feciorului, așa numitulū *peșitorū*, care de regulă ia *ospēțū* face pe *vorniculū mirelui*, se rădică și ȃice :

— Frașilorū! de amū ședeā cātū amū ședeā, totū trebuie să mergemū. Să ne dāmū dar' *solia* pentru ce amū venitū.

Scimū din *sānta scripturā*, cā D-ȃeū a fācutū cerulū și pāmēntulū, tōte cele vȃȃute și nevȃȃute, mai pe urmā a fācutū și pe omū, cāruia, ca să nu-lū lase singurū în lume, i-a datū și o soșie pe strāmōsa nōstrā Eva. Așa și noi, sciindū cā D-vōstrā aveși o fetișōrā frumōsā și de omenie, ne-amū luatū voe să v'o ceremū pentru junele nostru de fașā ca să întemeiemū o nōuā casā.

Pārintele fetei rȃspunde :

— De va fi dela Dumneȃeū, D-ȃeū să ajute !

Cunoscutulū ȃice fetei :

— Nepōtā, noi amū venitū cālare, ieși afarā de veȃi nu s'aū deslegatū caii ?

Eșindū fata totū elū îi ȃice și feciorului :

— Nepōte, mergi și tu, să n'o lovēscā vr'unū calū cu piciorulū.

Afarā tinerii se înșelegū, întrebāndū feciorulū pe fatā dacā îi place de elū și dupā ce s'aū învoitū într'unū felū saū într'altulū, se întorcū în casā, de unde imediatū plēcā la locuinșā cunoscutului. Aici cunoscutulū și *peșitorulū* ascultā pārerea mirelui, care dacā i-a plācutū de fatā rōgā pe cunoscutū ca să mērgā numai de cātū la pārinșii fetei și sā-i întrebe dacā și lorū le-a plācutū de elū ?

Cunoscutulū aducēndū unū rȃspunsū favorabilū se ducū din nou tuse-trei la casa fetei, unde pārinșii ei, îi ospēțēzā și hotārāscū ȃiua, în care pārintele, saū *tutorulū* fetei însoșitū de trei omenī de încredere, are să mērgā «pe vedere» la casa feciorului. (1)

(1) T. Frāncu și Candrea, op. cit. p. 149—151.

În *Selagiu* și'n *Chioră*, adică în giurulă *Șomcutei-mari* din Ungaria, *peșitorul* și cu *grăitorul* său își întocmescă trebile astă-felū ca'n ziua de *Botezul Domnului* des-deminetă să fie acuma în casa omului cu fata de *mărită* (măritatū).

În rëndulū dintăiū peșitorii din aceste părți sunt numai *vădători* și nu capătă de astă dată nimică de mănecare, ci numai de bēutū.

Peșitorii dintr'o comună străină nicī cāndū nu se ducū de-a dreptulū la casa cu fata, ci tragū mai āntăiū la unū cunoscutū saū la unū vecinū de-a omului cu fata de *mărită*, și pre acela ilū trimitū apoi ca să cēră audiență. Și dacā li se spune că vorū fi primiși, nu se ducū îndatā, ci mai aștēptā pușinū pānā ce socotū că părinții fetei se vorū fi pututū pregăti de primire. După aceea se ducū, și dāndū *vinețe* dicū :

— Totū norocū bunū să vē dea Dumneșeū!

— Să trăiși cu bine! — rēspunde gazda casei, ér' bētrāna casei, care îi aștēptā stāndū inaintea cāminului și țindu-și fetița de māna drēptā, îndatā după intrare le-o recomāndā cu cuvintele :

— Din darulū luī Dumneșeū acēsta ni-ī fetița!

Peșitorii daū după acēsta māna cu fata și anume āntăiū grăitorulū, apoi junele peșitorū.

Părinții poftescū pre peșitorii să șașā după masā. Peșitorii se punū să ședā, dar' nu bēū nicī nu mānāncā nimică, pānā ce nu spunū la ce aū venitū. Dacā vēdū că suntū bine-primiși, peșitorulū, după mai multe ĩmbieturī, mānāncā din brānșā (1) pusā pe masā, și bé pușinū vinarsū, ér' grăitorulū bé cu părinții fetei pentru fericirea ti-

(1) E de 'nsemnatū că māncarea cea mai escelentā pentru unū peșitorū selaglanū e *brānșā*. Dar' îi vine omului a ride, cānd o vede că e sfārāmatā mērunțelū și lāngā dinsa nicī o furcușā. Unū peșitorū de *trēbū* însă trebue să atbī cușitașū la dinsulū și cu acela să mānānce brānșā sfārāmatā. E spl. Comunicatorul.

nerilorū și pentru ca D-deū să-ī *īntrolóce* dacā-și sunt rēnduiți.

Dupā gustare tinerii sunt lăsați singurī ca să-și vorbescā vorbele și să se īnțelégā, ér' bētrānii își facū de lucru cu altele, vorbindū saū despre economie saū despre alta ce-va.

Vorba tinerilorū se terminā celū multū īntr'unū pātrarū de órā aū positivū aū negativū. Dacā e positivū, atunci fata la despārțire đice pețitorulū :

— Să fii sănētosū, dar' pe'nturnate !

Dupā pețite feciorulū se'ntórce la quartirū, și pe când tragū clopotele la Biserică īn điua de Boteđulū Domnului atātū elū cātū și grāitorulū seū se aflā acumū īnaintea bisericeī locale, unde sunt și alți pețitori dimpreună cu grāitorii lorū adunați. (1)

Acestea sunt tóte datinele Romānilorū dela *Pețire*, cātele-amū pututū eū pānā acuma aduna.

O parte dintre datinile acestea le īntālnimū nu numai la Romāni, ci și la alte națiuni din Europa, și anume : dintre cele de viță latinā la *Italieni* și *Francesi*, ér' dintre cele de origine străinā la *Maghiari*, *Malorosieni* din *Ucraina* și la *Sērbii* din *Primorja*.

Īn șirele urmátore reproducemū datinele usitate la popórele amintite ca să se pótā cunosce īntru cātū se asemēnzā ele cu ale nóstre.

Așa la *Italieni* pețesce tatālū saū epítropulū junelui, care are să se cāsătorescā. Bētrānulū se duce la casa fetei alese și īndreptāndu-se cātrā pārinții acestea īi rógā ca să-ī dea o *porumbiță albā* și *nepātātā* saū o *vițicā albā*, despre care-ī este cunoscutū, cā se aflā īn posesiunea lorū. Alegēndū icóna din urmā, atunci mai adaoge : **ea arū fi māndria*

(1) Com. de d-lū El. Popū, īnvēț. īn Șomcuta-mare.

ciređii mele.» Ér' despre *porumbiță* ȃice : că arŭ fi mângăerea bătrânețelorŭ sale.

Părinții fetei se facŭ că nu sciŭ ce felŭ de ființă alésă arŭ fi căutându elŭ. Ei îi arată una după alta fetele lorŭ, numai pre cea adevărată nu, și la fie-care întrebă :

— Acésta e, pre care o căutați.

În urmă aducŭ așa ȃicându cu de-a sila, pre cea adevărată, căci ea, amésuratŭ datinei, trebuie să se apere cu mânele și cu piciórele.

La vederea fetei adevărate bătrânulŭ peșitorŭ se rădică în picióre, bate din pãlmi și strigă :

— Acésta e, care o cautŭ eŭ ! (1)

Țăranulŭ bretonŭ, când voia să ia o fată, trimitea la familia ei unŭ *bazvalan*, solŭ de dragoste, peșitorŭ. Acestŭ solŭ saŭ peșitorŭ era de obiceiŭ unŭ croitorŭ, căci aceștia aveaŭ mai de multŭ nume, că limba lorŭ li-arŭ fi fiindŭ așa de ascuțită ca și acele. Peșitorulŭ bretonŭ trebuia să fie fôrte ghibaciŭ la vorbă și fôrte bogatŭ în glume și tâlcuri ; trebuia să fie în stare a arăta cu măestrie tóte însușirile bune ale mirelui și să spună în tocmai căți cai, câte vite albe și câtă sėcară are acesta. Pleca la drumŭ, dacă se vedeaŭ semne prielnice, ér' dacă îi eșia înainte o țarcă saŭ unŭ corbŭ se înturna pe dată. Din potrivă mergea veselŭ, dacă i se arăta unŭ porumbŭ gurluindŭ.

Peșitorulŭ întrebuinta tóte podóbele poesiei poporane. Zimbindŭ venia elŭ la casa țăranului și ȃicea :

In numele tatãlui prea puternicŭ,
Alŭ fiuluŭ și sfântuluŭ Duhŭ,
Fie bine-cuvėntare în astă casă
Și mai multă bucurie de câtŭ a mea !

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 94.

Apărătorul :

Dară ce ai tu, amice,
De nu-ți este inima voioasă ?

Peșitorul :

Avemū eū o porumbiță
Trăindū în cotețū cu porumbulū,
Dar' étă c'a năvălitū unū șoimū,
Iute ca și vântulū :
Mī-a spăriatū porumbița
De-a fugitū nu se mai scie unde !

Apărătorul :

Și totu-și eū te vedū prea gătitū
Pentru unū omū atâtū de întristatū :
Ți-ai pteptenatū pērulū celū bălanū,
Ca și când ai merge la o horă.

Peșitorul :

Nu-ți bate jocū de mine, amice !
N'ați vădūtū voi alba-mi porumbiță ?
Eū nu voiū fi fericitū în lume,
Până nu-mi voiū găsi porumbița.

Apărătorul :

Eū n'amū vădūtū porumbița ta,
Nicī albulū sēū porumbelū.

Peșitorul :

Imi spuī minciunī, tinere !
Trecētorii din afară aū vădūt'o
Sburândū spre curtea ta
Și lāsându-se în grădină.

Apărătorul :

Eū n'am vĕdutŭ porumbița ta,
Nici albulŭ tĕū porumbelŭ.

Pețitorul :

Albulŭ meū porumbelŭ va muri
De nu-șĭ va găsi soția ;
Va muri bietulŭ porumbașŭ...
Las' să cautŭ eū prin ușă.

Apărătorul :

Stăi, amice! Nu e voie a trece!
Voiŭ merge să vĕdŭ eū singurŭ.

(Intră în casă, de unde apoi se întorce după o clipă).

M'am dusŭ, amice, în grădiniță,
Dar' n'am găsitŭ porubiță,
Ci o mulțime de flori,
Totŭ crini și trandafirĭ,
Și mai alesŭ unŭ *bobocelŭ*
Inflorindŭ în colțŭ printre tufe.
Mĕ ducŭ să ți-lŭ găsescŭ.
Ca să-ți fie inima voiosă.

(Intră ăra-șĭ în casă, și revine cu o mică fetiță).

Pețitorul :

Țĕū, frumósă flóre,
Tocmai să 'nveseléscă inima!
Dacă porumbelulŭ meū ar fi o *rouă*,
S'arŭ lăsa pe dina...

(După o pauză).

Mĕ voiŭ sui eū în podŭ :
Doră a nimeritŭ acolo porumbița.

Apărătorul :

Maî stăi, dragă amice,
Mă ducî eû însu-mî.

(Se reintôrce cu sócra).

Am fostü în podü,
Dar' n'am găsitü porumbiă,
Ci numai acestü *spicü* :
Pune-ți-lü în pălărie,
Ca să se maî mângăie.

Pețitorul :

Câte grăunțe are spiculü,
Atăția puî va purta porumbița-mî
Cea albă sub aripióarele eî,
Stândü ea în mijlocü duîósă.

(După o pausă).

Mă ducü s'ó cautü la câmpü.

Apărătorul :

Stăi, amice! Oprésce-te !
Iți veî mânji frumoșii papucî.
Las' să mă ducü eû pentru tine.

(Se întôrce cu bunica).

N'am găsitü nicăirî porumbiă.
Ci numai acestü *mărü*,
Mărü sbărcitü de vechime
Sub arbore pintre frunđe :
Pune-ți-lü în buzunarü.
Dă să-lü mănânce porumbulü tēü,
Și nu va maî plänge.

Peșitorîulū :

Mulțămescū, amice !
O ródă bună, fie și sbârcilă,
Nu-și pșerde profumulū ;
Dar' mie nu-mī trebue mērulū vostru,
Nici flórea, nici spiculū,
Ci vreū a mea porumbișă,
Și voiū găsi-o eū însu-mī.

Apērătorîulū :

O. Dumneșeule ! Ce șiretū maī este !
Vino dară, amice, vino cu mine ;
Porumbișă ta nu s'a pșerdutū :
Eū însu-mī am păzit'o
In odae într'o colivie de sedefū,
Cu gratie de aurū și de argintū ;
Ea este acolo, fórtē voīósă,
Fórtē drăgălașă, mândră și gătită. (1).

După acestū dialogū peșitorîulū merge prin casă, se așeză la masă, apoi aduce pre mire.

Tatălū fetei, cum ilū vede pre mire, îi dă o chingă (tafturū) de șea. Mirele o ia și încinge cu dinsa fata pre care o *cere*.

Atunci *breutaerulū*, adică apērătorîulū, cântă *cânteculū încingētóreī* (le chant de la ceinture). (2).

Dialogulū dintre *bazvalan* și *breutaer*, precum și prezentarea de cătră celū din urmă maī întâiū a unei copile, apoi a dómnei de casă și la urmă a bunichei, cum s'a arătatū în șirele de maī susū, se maī repeșesce odată,

(1) H. de la Villemarqué, Barzaz Breiz, chants populaires de la Bretagne, Paris, 1867, p. 413—416, apud : B. P. Hășdēū : Cuvinte din bētrānI, t. II. Bucuresci, 1879, p. 554—558.

(2) Paul Lafargue : Cântece și obiceiuri la nunți, studie despre originea familiei, traducere, publ. în «Contimpuranulū», an. VI. Iași 1887, No. 1, p. 5—7.

când vine mirele cu suita sa, ca să ıee pre mirésă și să se ducă cu dinsa la cununie. Totu atunci invocă breutaerul, tocmai ea și *Colăceriul* românü când cere *Iertăcünile*, binecuvântarea lui D-đeü, a prea curatei feciöre Maria, a tuturorü ängerilorü și a moșilorü, asupra miresei, care suspinändü ingenunchéză la piciórele moșului. (1).

La *Maghiari* este datină ca dimpreună cu pärintii junelui să se ducă a peți și un staroste (kérö).

Starostele spuindü pärintilorü fetei alese scopulü la ce äü venitü ñice :

— *O porumbița* förte iubită ne-a sburatü denaintea ochilorü și s'a opritü tocmai în casa D-vóstră; am voi decı să întrebämü nu cum-va äfi vëdut'o ?

Pärintii respundü :

— Nu, — *porumbița* D-vóstră n'am vëdut'o. Noi, ce-ı dreptü, avemü una, dară aceea e a nóstră. Puteți decı dară să mergeți mai departe și să căutați *porumbița* D-vóstră în altü locü unde-va !

Prin răspunsulü acesta starostiı fiindü äșa ñicëndü a-jungați din casă, de aceea se și ducü, dară îndată se întorcü îndërëptü și lasă a le spune prin staroste, că și-äü trasü pe samă, și că ei arü voi tocmai *porumbița*, despre care se ñice, că arü fi în casă ; ei arü pune-o într'o colivie förte frumósă și arü căuta förte bine de dinsa.

La acésta li se respunde :

— Acésta e altü ce-va! — Și totü äșa suntü de mai multe ori respinși din casă, adică până ce se găsece fata, apoi suntü läsați a intra și a sta în casă. (2).

În unele pärti din *Ucraina* starostiı când sosescü la casa, pärintilorü fetei ținü următórea orație :

— Bună sara ! sälutämü sórele, luna și stelele, casa, pre

(1) Düringsfeld, opı cit. p. 246. — Gubernatis, op. cit. p. 149.

(2) Düringsfeld. op. cit. p. 44.

D-vastră și pre toți cei ce se află aici, și declarăm că *cnézul* (impăratul, peștorul) nostru s'a dus la vânătură și a urmărit o *nevăstuică* (helge). Nevăstuica a fugit din pădure în câmp, din câmp în sat, prin sat în grădină și din grădină s'a furișat în casa D-vastră. Încuviința-ni-ți ca s'o căutăm aici? Voiți cu plăcere a o da cnézului nostru ori s'o mai lese la D-vastră?

Tatăl fetei răspunde :

— Eă nu știu. De veți afla-o aduceți-o, și de e a D-vastră, luați-o ; de e însă a noastră, atunci rămâne !

După acesta unul dintre stăroști se duce și aduce fata. (1).

În fine la *Sérbii din Primorja* adică depe litoralul din Stagno, vechitul teritoriul ală Ragusei, ăiaua încredințării se numesce «*punerea*» saă mai bine ăisă schimbarea inelurilor. Celă ce aduce *inelul* e, ca și 'n *Rizano*, tatălă marelui. Avorbirea e felicită și sună astă-feliu :

— Venindă cu petrecătorii mei pe drumă, amă zărită aici o *flóre roșie* minunată de frumoasă, pre care cu mare plăcere ași presădi-o în grădina mea. Te rogă așa dară, dacă este cu puțină, să mi-o dăruesci !

— Fôrte bucurosă, scumpe amice, mai alesă că am destule flori frumoșe ! — răspunde tatălă fetei. După această scôte pre una dintre fetele sale și ăice :

— Aici e o flóre frumoșă !

Starostele răspunde :

— Ea este fôrte frumoșă, dar' nu e aceea, pre care am văđut' o eă !— Și rostindă cuvintele acestea dăruesce copilei aduse de părinți ună mără și mulțamesce pentru dinsa.

Totă așa e respinsă și a doua copilă, care i se aduce, și abia la a treia, adică celei adevărate la care a venită în peșită i se pune inelulă pe degetă. (2).

(1) Düringsfeld. op. cit. p. 74.

(2) Düringsfeld. op. cit. p. 74.

Din cele ce s'aũ înșirată până aici lesne pôte orĩ și cine să vadă câtũ de mare e asemnarea între modulũ de pețire alũ Romnãnilorũ și'ntre celũ alũ nașunilorũ amintite mai susũ.

Se nasce acuma întrebarea : care de la care dintre aceste nașuni a împrumutatũ saũ a pututũ să împrumute datinile și orașile usitate la pețire ?

La acestã întrebare de o cam datã, până ce nu vomũ cunósce și datinele, dar' mai alesũ orașile de la *Conãcãrie*, pre cele înainte de plecare la cununie, precum și pre cele de la *Colãcãrie*, cari, dupã cum ne vomũ încredința mai pe urmã, staũ în strãnsã legãturã, nu putemũ da nici unũ rãspunsũ.

XV. PE VEDERE.

Amă arătată mai susă cum feciorulă și cu tatălă sėu, când aă mersă să pețescă într'ună sată străină, 'și-aă aruncată privirile în tóte părțile ca să vadă cu de-amė-runtulă ce felă de avere și rėnduėlă aă părinții fetei, și ce felă de gospodină póte să fie fata pețită, judecându-o după rėnduėla și îngrijirea casei, precum și după infățișarea și purtarea loră.

Precum feciorulă și cu tată-sėu, numai după ce s'aă incredințată pe deplină despre tóte, aă dată mână cu părinții fetei și cu fata, așa și părinții fetei voescă acuma încă să scie mai de-aprópe: cine e feciorulă ce le-a pețită fata?... ce purtare are?... și cam ce felă de avere potă să-i dee părinții sėi? ca nu cum-va mai pe urmă, dându-și fata numai pe vorbe góle, să se căescă amară de ceea ce-aă făcută.

Și acėsta o facă ei nu numai ca să păstreze obiceiulă strămoșescă, ci mai multă încă și din acea cauză, pentru că experiența i-aă învățată, că mulți, cari s'aă lăsată numai pe obrazulă și vorbele pețitoriloră, s'aă înșelată fórtē rėu, pentru că tóte câte li s'aă spusă, câte li s'aă laudată, aă fostă numai nisce ne-adevėruri și înșelăciuni.

Deci în cea mai de-aprópe Duminică saă sėrbătóre, ér' dacă cășlegile sunt scurte, în cea mai apropiată și după pețirea fetei, se gătescă și se ducă și ei la părinții fecio-

rului, ca să se încredințeze cum că într'adevăr tóte câte li s'aũ spusũ sunt drepte.

Acéstã vizitã se numesce în limba poporului din Bucovina și a celui din Transilvania «*pe vedere*», ér' a celui din Ungaria «*věđutã*» și «*vedere*».

Pãrinții fetei, de regulã, se ducũ «*pe vedere*» numai singuri, neluãndũ cu dînșii pre nime altulũ, nici lãutari și nici vre-unũ felũ de bẽturã.

Ajunși a-casã la pãrinții feciorului cautã acuma și pãrinții fetei ce felũ de gospodari sunt viitorii lorũ cuscri și ce felũ de purtare și apucãturi are feciorulũ, ce felũ de orẽnduelã se aflã pe lângã casã ?

Cãtũ despre purtarea feciorului, trebuie sã mãi amintimũ, cã ei nu se mulțãmescũ numai cu aceea dupã cum îl vėdũ, ci ei cautã a se încredința și prin alți ómeni nepãrtinitori, cari le descopěrũ totũ adevěrulũ. Firesce cã despre acéstã spionare feciorulũ nu trebuie nimica sã scie, cãci apoi lesne arũ putẽ sã se nascã între dînșii ne'ncredere și nemulțãmiri, ceea-ce de multe ori le-arũ fi spre óre-și-care daunã saũ pãrere de rėũ.

Așa dar' cum aũ ajunsũ și și-aũ aruncatũ privirile prin ogradã și pe la acareturi, îndatã se'ncredințezã pe deplinũ cu cine aũ de-a face.

Și dacã din întẽmplare s'aũ înșelatũ în așteptarea lorũ, dacã nu vėdũ numai puținũ saũ mãi nimicã din cele ce li s'aũ spusũ cã arũ avẽ feciorulũ sã capete ca đestre, atunci *nu facũ prea mulți pureci*, ci prin câte-va cuvinte daũ de cunoscutũ cã nu li-i voia sã-și mãrite fata dupã feciorulũ, ce-a pețit-o, cã s'orũ mãi lua pe sãmã, cã nici copila nu prea voesce sã se mãrite, mãi pe scurtũ lėgã teie de curmeie, pãnã ce se vėdũ eșiți și scãpați din casã ; și cu acéstã s'a incheiatũ apoi tótã afacerea.

Èr' dacã pãrinților fetei le-aũ plãcutũ tóte și sunt mul-

țamiți cu ceea-ce au vedulă, apoi se pună la vorbă, începă a istorisi despre câte și mai câte, daă adică de cunoscută că le place totă.

În casulă acesta părintele feciorului dacă trăesce, trimite îndată să aducă ună șipă de rachiă sau altă beătură, ér' mama lui caută să fie de grabă ce-va de gustare pentru óspeți.

N'a apucată însă a sosi celă trimisă cu rachiulă, și numai ce veđi că întră în casă vr'ună némă de-ală feciorului, sau vr'ună vecină, sau vr'o mătușă bătrână, căreia cine sci de unde i-a amirosită a voe bună, făcându se că a venită te miră pentru ce lucru.

— Eă ce mai veste ne-aducă mătușă? — întreabă zimbîndă stăpânulă casei.

— Totă bine, dragulă mătușă!... Ia amă mai venită și eă să vedă ce faceți! — răspunde acésta uilându-se cu códa ochiului la cei străini.

— Facemă bine, mătușă, că suntemă sănătoși!...

— Și voioși, după cum vă arată căutătura! — urméză mai departe baba. — Apoi dá!... cine are feciori holtei, feciori de 'nsurată ca D-vóstră nici n'are cum să nu fie veselă... Hei! când ași mai avé eă vr'o fată de măritată, ce n'ași face ca să mi-lă potă căpéta pre d-lui de ginere, căci đeă! nu trebuie să vi-lă laudă, dar' e ună feciorașă să-lă puă coela la inimă, bună și de omenie, și pe lângă tóte acestea focă de harnică, că nu se mai află în totă satulă altulă ca dînsulă...

— Apoi dá, mătușă, — vorbesce éráși stăpânulă casei — D-ta țai măritată fetele, dar' D-loră — arătându pe óspeți, — abia acuma voescă să și le mărite și dacă va fi împărțită dela Dumneđeș și ne vom puté înțelege una are să ne fie *noră*, tocmai aă venită D-loră «*pe vedere*».

— Așa?!... apoi norocă să vă dee Dumneđeș!...

Pe când vorbește baba, étă că și trimisul sosesce cu rachiul, stăpâna de casă pune ce-va de gustare pe masă, apoi se pună cu toții la masă, începă a cinsti și a mânca, în care timpă urmază și «aședarea».

Astă felă e usitată «pe vederea» în Bucovina.

«Vederea» e saă celă puțină era mai nainte usitată și în unele părți ale Transilvaniei. Étă ce ne scrie în privința acésta d-lă G. T. Pitișă :

«Dacă părinții fetei se'nvoiaă cu *vótrele*, cari vorbeiaă în numele feciorului și ală părinților lui, dacă se'nvoiaă adică și din ăestre rămănea să «*mérgă la vedere*» într'o séra pe care o hotăria feciorulă în înțelegere cu părinții fetei. Feciorulă mergea cu *vótrele* și cu vr'ună vecină saă rudă ce-va; și la mirésă mai găsia pre câte cine-va afară de-ai casei, fie rudă, fie vecină. După ce întra în casă și era poftiți să ședă, venia și mirésa și da bună séra și săruta mâna străiniloră, până și ginerelul, apoi după ce mai sta de vorbă, de obiceiă aducea ce-va cinste la óspeți. Mirésa, oră cine ară fi întreat'o, trebuia să răspundă și trebuia să se arete deștéptă și rușinósă. — După o vreme óre care feciorulă eșia afară și cu *vótrele*, cari îlă întreba dacă îi place fata, și de-ă plăcea le spunea să facă, ér' de nu, rămănea într'o nemică.» (1)

În munții apusenă ai Transilvaniei, dacă visitorii, în ăiua *vederă* se convingă de buna purtare și stare a feciorului, otărăscă împreună cu părinții ăiua *credinței* (logodnei), dacă însă nu le convine, atunci se depărtéză fără a mai întinde multă vorbă. (2)

În *Selagă* și *Chioră* la vr'o treă saă patru ăile, după ce s'a întorsă feciorulă dela pețite, îi și vine o comisiune din partea familiei la care a pețită fata. Acestei comisiă, care

(1) Nunta din Șcheiă, publ. în «Revista nouă» an. I. Bucuresci 1888 p. 106—107.

(2) T. Frâncu și Candrea, op. cit. p. 151.

constă din trei membrii : o muere (mama fetei sau o soră saă mătușă), părintele fetei și cu unū feciorū consângenu, îi ȓicū «*vederoi*». *Vederoi*, după ce s'aū incredințatū despre starea și purtarea feciorului și după ce aū ospetatu puținū, la plecare, declară că dacă tineri se invoescū între olaltă, ei încă nu aū nimică în contră. Apoi, puindū termenulū *credințarei*, se'ntorcū spre casă. (1)

(1) Com. de d-lū El. Popū.

XVI. AȘEDAREA.

Așe
)

Dacă tinerii sunt din unul și același sat, atunci părinții fetei nu se mai ducă *pe vedere*, căci n'aū trebuință de-acēsta, de ore ce ei sciū de mai nainte prea bine : ce purtare are viitorulū lorū *ginere* și cam ce felū de avere pōte să capete dela părinții săi. Prin urmare *aședarea* se face așa-și în aceea-și ȕi, când aū venitū părinții feciorului de-aū pețitū formalū pre fată. Dacă însă tinerii nu sunt din acela și sat, atunci *aședarea* urmēză totū deauna după *pe vedere*.

În casulū primū se face *aședarea* de regulă la părinții fetei, ér' în casulū alū doilea la părinții feciorului.

Aședarea, numită altmintrelea și *legătură*, *invoire*, *tocmēlă*, însemnēză punerea în cale și conțelegerea părinților din amēndouē părțile asupra tuturilor obiectelor, ce se prindū și se lēgă că vorū da aceștia ca ȕestre tinerilor, ce aū să se căsătorēscă.

Deci, după ce s'aū inchinatū vr'o câte-ve paharē de bētură în sănētatea părinților, a tinerilor și a óspeților adunași îndată urmeză și *aședarea*.

Mai āntāiū apucă de comunū vorba în privința acēsta părintele feciorului, care cuvintēză cam următorele :

— Cinstițilorū gospodarī și meseni ! până acuma vēdū

că ne-a mersă la toți minunată de bine, căci *țina* cea multă căutată,

Acea scumpă floricea
Maî mândră de câtă o stea,
Care a'nflori'nfloresce
Și locul împodobesce,
Dar' de rodită nu rodesce,

amă aflat'o și Dumnia-lorū, stăpânil de casă, s'aū învoitū s'o dee *tênărului împăratū*, însă eū unulū nu mă potū mulțami numai cu atăta, ci mī-arū plăcea să sciū încă și aceea, ce ne mai daū D-lorū pe lângă dīnsa, cu ce vorū s'o înđestreze?... *

— Da !... da ! — răspundū óspeții într'unū glosū—s'auđimū și noi ce felū de đestre îi daū !

La aceste întrebări răspunde tatălū fetei đicēndū :

— Din câtă avere mī-a datū bunulū Dumneđeū potū să daū fiicei mele acēsta și acēsta !...

Aici începe apoi a înșira tóte lucrurile pe rēndū, câte este în stare și voesce să dee fiicei sale ca đestre. Ér' după ce le-a înșiratū pre tóte încheie đicēndū :

— Atăta dela mine, ér' dela Dumneđeū mai multū !...

Fiind mulțamitū tatălū flăcăului cu cele promise ia unū păharū de rachiū și închināndū la tatălū fetei đice :

— Să trăesci *cuscre* la mulți ai !... D đeu să dea tinerilorū viață îndelungată și fericită, și nouē de asemenea ca să ne putemū bucura de dīnșii !

— Aminū !... Dumneđeū să te-audă ! — adaoge tatălū fetei, apoi urmēză :

— Ași vrea acuma să sciū și eū ce dăi și D-ta tēnărului împăratū ?

Aici înșiră și tatălū feciorului tóte lucrurile și tótă averea mișcătore și nemișcătore, câtă are de gândū să o dea fiului său.

După ce, în acestu chipu, se'nțelegu în privința ȑestreii, dau amendoii bętrânii mâna și cinstescu câte unu păharu de bętură de bine.

— Norocü ! să dea Dumneȑeu norocü ! — strigă atunci toți óspeții adunați. Ȑr' dacă se află și lăutari de față, apoi aceștia întónă din vióre unu cântecü veselü, care se'ndătinéză totdeauna la asemenea ocașii.

Dacă tóte celea până aicea înșirate se petrecu la părinții feciorului, unde nu se află mai mulți óspeți adunați, apoi *așeȑarea* sau *legătura* acęsta se face cu óre-și-care liniște și monotonie. Înșă dacă se face la părinții fetei, unde se află mai mulți inși și chęar lăutari adunați, atunci cu ocașia așeȑării se facu și o mulȑime de glume. Mai alesu atunci, când viitorii cuscri nu se potü împăca dintr'o dată în privința ȑestreii, fie-care din óspeți caută din ręșputeri să-i pue în cale și să-i aducă la învoială. Așa numai ce auȑi pre unulü ȑicęndü :

— Da ęan lăsați-vę nu mai faceți atăta cioroborü pentru unu toporü și sfadă pentr'o bardă, ci'nvoiiți-vę odată, căci dóră n'aveți să pierȑeți o țară !... fiii sunt ai D-vóstrę, ce vę mai puneți de pricină ?... puteți să le dați câtü de multü !...

Și totü așa prin glume și prin risete, nu se lasă cei de față până ce nu-ȑi aducü la învoială.

În urmă, după tóte ceremoniile și glumele aceștea, mai închinându încă câte unu păharü sau două de bętură își ęau cei străini ręmasü bunü dela căsași și fie-care se duce pe-a casă, după ce întrebă mai ęntăiiu pe când va fi «*incredinȑarea*» sau, «*ȑogodna*».

XVII. FÓEA DE ȚESTRE.

Maî de multû și maî alesû la clasele cele avute și maî civilisate era datină ca nemijlocitû după *Aședare* să se facă și unû felû de *inventariû*, (1) în care se înșira tôte lucrurile, ce le căpeta mirésa ca țestre și care în limba poporului se numîa și se maî numesce încã și acuma *fóe de țestre*, *carte* saû *înscrișû* și *scrisóre*.

Și'n ȝiua de aȝi încã se face în unele părți acéstă *fóe de țestre*, dar' cele maî de multe ori, când cuscri se cunoscû fórté bine și aû deplină încredere unulû în altulû, n'o maî facû, ci legătura saû învoiala lorû se'nchlee numaî înaintea marturilor, rudeniilorû și alû viitorului nunû alû tinerilorû. (2)

Dacã credû că e numaî de câtû de lipsă ca să aibă *fóe de țestre* în scrisû, atunci chîamă pre unulû, care scie bine scrie și acela compune *fóea*, în care însémná lucrurile cele maî de frunte, precum : locû, vite, banî etc., ce s'aû obligatû amêndouë părțile, că vorû da tinerilorû.

(1) Dim. Cantemirû : op. cit. p. 146—147.

(2) Veȝi și «Columna lui Traianû», an IX. p. 411—413.

Îmbrăcămintea, așternutul și lucrurile trebuincioase pentru bucătărie ale fetei nu se mai înșiră în fôea acésta cu atâta acuratéță, precum era mai nainte datină de a se însemna până chiar și celū mai micū și neînsemnatū obiectū.

Fôea de ștestre se iscălesce apoi atâtū de părinții tinerilorū, ca uniū, ce aū datū, câtū și de tineri ca primitori, precum și de martoriū, cari s'aū aflatū față la aședare. Ér' când are să plece mirésa după cununie la mire și a-nume nemijlocitū înainte de scóterea și jucarea ștestreī, celū ce a compusū fôea saū și altū cărtutarū o ia dela părinți și o cetesce cu vóce înaltă și clără în auđulū tuturorū nuntașilorū ca fie-care să aibă cunosința despre cele ce aū căpătatū tineriū și cu deosebire mirésa dela părinții sēi, apoi o dă érá-și îndērēptū spre strângere și păstrare.

Fôea de ștestre era usitată și la Romanī (1) și avea diferite numiri, precum : *tabulae dotales*, (2) *instrumenta dotis*, *dotalia* (3)

Contracte căsătoriale însă ca cele usitate pe timpulū împérașilorū romanī și numite *tabulae nuptiales* și *sponsales*, (4) adică prin cari tineriū ce vorū să se căsătorésca s'arū lega saū obliga într'unū chipū óre-și-care în privința viețuirei, n'aū fostū nici cândū în usū la Romāni.

Dar' astū-felū de contracte dintru începutū nici la Romanī n'aū existatū, ci ele s'aū în'rodusū abia sub Iustian 526—565 d. Ch.

(1) Suet. Claud. 26 : dote inter auspices, consignata, — fiind ștestreā protocolatā între observatoriū paserilorū.

Iuvenal, 10, 366 : veniet cum signatoribus auspex, — va veni auspicele cu scriitorii (foi de ștestre).

(2) Dig. 28, 4, 29.

(3) Cod. Iust. 5, 4, 13, 22, 23 § 7.

(4) Cod. Iust. 6, 4, 9, Apul. de mag. c. 68, 88. — Tertull. ad. ux. 2, 3.

De aici vine apoi că contractele acestea, dacă nu exista învoială și consimțire între cei ce voiau să se căsătorească, nu aveau nici o valoare. (1).

(5) Quintil, 5, 11, 32 : Nihil obstat, quominus iustum matrimonium sit mente coeuntium, etiamsi tabulae signatae non fuerint ; nihil enim proderit signasse tabulas, si mentem matrimonii non fuisse constabit.

Căsătoria poate fi dreptă chiar numai prin gândul (învoiala nescrisă) a celor doi se însoră, de și nu s'ar fi făcut contract în scris ; căci nu va ajuta nimic contractul scris, dacă se va constata că a lipsit gândul (învoiala) de căsătorie.

Dositheus Hadr. sent. § 11 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ Ῥωμαϊκὴν αὐτὴν γεγονέναι, καὶ δέλους μόνον συγγεγραμέναι, γάμους δὲ μὴ γεγονέναι.

Respunse femeea, că ea s'a născut ca Romană și că a scris numai contractul fără să fi fost nunta.

Dig. 45, 1, 134, Cod. Iust. 5, 4, 13 : Neque sine nuptiis instrumenta facta ad probationem matrimonii sunt idonea, diversum veritate continente, neque non interpositis instrumentis iure contractum matrimonium irritum est, cum omissa quoque scriptura cetera nuptiarum indicia non sint irrita.

Nici fără nuntă s'a făcut instrumentele potrivite pentru dovedirea căsătoriei dacă adevărul conține contrariul, nici nefiind întrepuse instrumentele căsătoriei încheiată după dreptul nu este invalidă, fiind că lipsind chiar contractul în scris celelalte indicii ale nunții nu sunt invalide.

XVIII. DESTREA.

Pentru *destrea* fie-cărei fete de țerană se îngrijescă totu-deauna âmbil săi părinți și anume : pentru cele din casă e obligată mai alesă maică-sa, érá pentru cele-l'alte, precum : locă, vite, bană și altele, tatălă săă.

Dacă părinții fetei nu mai trăescă, atunci o îndestréază acela la care a crescută și la care póte că a rămasă ceva dela părinții săi saă, întemplându-se să aibă frați saă alte rude mai cu milă asupra-í, o îndestréază aceștia. Dar' dacă nu í-a rămasă nici o avere dela părinți și neavându nici rude spre a o îndestra, atunci este silită a servi la vr'ună stăpână și ași face destre (1). sciindă prea bine că fără nici ună pică de destre cu greă í-a fi să se mărite.

A înșira însă tóte lucrurile câte le capătă o fată de țerană, când se mărită, e peste puțină, pentru că fie-care Română fruntașă, mijlocașă saă codașă dá fiicei sale atâta câtă póte și-lă trage inima.

Că tóte acestea eă voă înșira aici lucrurile cele mai principale câte le capătă fata unui Română de stare mijlocie.

Ună tală, care e ce-va mai avută, care se ține binișoră face și dá fiicei sale cândă o mărită cam urmátóarele lu-

(1) Columna lui Traiană, an. IX. p. 411—413.

crurî : Ună *cojocă* (1) sau *ilică* (2) ună *pieptariă*, ună *sumană de mițe* sau *mnîțe* ca să-lă aibă de serbători și unulă *lăă* să-lă aibă de purtată. Apoi o păreche de ciobote (cisme) «*în portarecșu*», adică să aibă ce purta și una de serbători, precum și o păreche de *papucă*.

Tóte obiectele acestea sunt nóuc.

Afară de lucrurile acestea totă tatălă seă îi mai dă din vite, și anume : o *păreche de boi* sau *juncană*, o *vacă* sau două cu viței și vr'o câte-va *oă*. Dacă vacile suntă a fêta și fată nu multă după căsătoria fetei, atunci maica sa îi cumpără și-i dă încă și o *doniță* și-o *sîtișcă*.

Pe lângă tóte câte s'aă înșirată până aice, îi mai dă tată seă, dacă are de unde, încă și o *falce* sau *jumătate de falce de locă*, precum și o sumă óreși-care de banî.

Tóte acestea însă atárnă mai multă sau mai puțină dela frumuseța și cele lalte însușiri ale fetei. Dacă fata e frumósă părintele seă îi dă câtă póte și-lă trage inima. Dacă nu e frumósă, atunci, voindă ca s'o lee cine-va, cu câtă e mai urită cu atăta trebuie să dee mai multă. De aici se vede apoi că s'a născută și đicala :

Đecile
Mărită secile,

(1) Dintre tóte haînele Româniloră dela pótele munșiloră apusenî din Transilvania mai de podóbă este *cojoculă*, care costă 40 până la 60 fl. Dreptă aceea fără de *cojocă* nici o fată din părțile acestea nu se póte mărita. (Frâncu și Candrea, op. cit. p. 19).

(2) *Ilică* pl. *ilice*, e ună felie de *cojocă* lungă mai până la pământă, largă, și pe margini cusută cu plele de dihoră. de asemenea pe la măneci și pe la brău, érá pe la póle împestrită cu niște postavă roșă ca fesurile turcesce.

În unele sate de pe malurile Prutului din Bucovina, precum bună órá în *Ma-hala*, fata, care nu are *ilică*, se numără între cele mai sărace; ba chiar și cele mai sărace se opintescă să albă, că alt-feliă nu se daă duse la cununie. Dreptă aceea fie-care economă, ce vrea să-și mărite fata, este silită să-i cumpere *ilică* care costă, celă mai slabă, 25 fl. ér' celă mai de frunte și până peste 30 fl. (Veđi : G. Tomoagă : Moravuri și datine etc. publ. în «Aurora română», op. cit. p. 42-43).

Sutele
Mărită mutele,
Miile
Mărită urgiile ;

Saū :

Țestrea tóte le astupă
Ea și pe dracu ilū pupă (1)

Maī de multū, după cum spunū bătrâniī, nici vorbă nu era ca fetele să capete și parte de locū, ci numai în-brăcăminte dimpreună cu o ladă în care se aflaū acestea așēdate, ér' frașiī, dacă aveaū frași, le plăteaū bănesce partea de locū ce li se cuvenea, éră loculū se împărția numai între frași, nu și'ntre surori, ca'n ȓiua de aȓi.

Dacă la părinți erau numai fete, atunci se'nȓelege de sine că loculū se împărția, între acestea.

Mama, care e maī avută, face și dă fiicei sale ca ȓestre: o *scórȓă*, o *cergă*, unū *ȓolū*, o păreche de *traiste*, și una de *desagi*, și peste *cinci lăicere*. Tóte acestea țesute din lână. Apoi îi dă vr'o câte-va *ȓole*, *saci* și *lepedee* de *buci*. După acestea îi maī dă douē *oghăaluri* și vr'o optū perine. Apoi trei *catrințe*, douē țesute cu strēmătură, ca să le aibă de serbători și una maī simplă de purtatū; douē *brăie* mari de încinsū și la fie-care catrința câte unū *brănețū* (2). Douē *prigitori*, douē *peștimane*, însă aceste douē obiecte numai în acele sate, unde e datină de a le purta.

(1) Simeonū Rotariū : ȓicătóre din Selăgiū publ. în «Șeȓetórcă» an. VI. Buda-Pesta 1878, p. 117.

(2) Acestū soīū de *brăie*, înguste ca de douē degete, și lungi ca de unū slănjenū și maī bine se numesce în Calafindesci, «*frânghiū*» sing. «*frânghie*». În cele-lalte sate din Bucovina se numesce *brănețū* încă și unū *ștergariū* îngustū de inū saū huruncucū cusutū pe la capete cu diferite flori de strēmătură și mētasă, care în timpulū de față ilū punū ca'nfrumusețare pe la icóne. Maī de multū însă, după cum mi s'a spusū, femeile se încingeaū cu asemenea *brănețe* și capetele le lăsa se spânzure în josū.

Două *prostiri* și două *fețe de masă*. Apoi *mânișterguri* de de'mbroboditū, vr'o câte-va *ștergare* de ștersū pe mână și vr'o câte-va *șervete*.

Din *pânđeturī* îi dă: vr'o două-trei valuri de pânđă de fuiorū și vr'o două de călți; apoi vr'o șese *cămeși* de sēr bători, vr'o câte-va de purtatū, și vr'o două sau trei *cămeșóc*.

Totū cam aceste lucruri obicinuescū a le da și *Românii din România*.

În districtulū Hușului bunăoră, șterea miresei, afară de vite, se compune din: o ladă sau două, plină de pânđuri de inū și de cânepă, felurite pânđaturī de burungiuć, șervete, fețe de masă, prostiri; din celū pujinū 12 perini, din mai multe lavicere și scorțuri (covoră) alese lucrute de mirésă; din sute de coți de pânđă, de saci și de țoluri de pusū pe cară (1).

În districtulū Bacăului lucrurile ce se dau obicinuitū ca șteste împreună cu mirésa suntū: 2 perine lungi, 4 scurte, 2 mititele; o cergă sau plapomă; 4 foi de scórță; 1 țolū; 4 saci; 4 prosópe; 2 fețe de masă; 4 cămeși; 2 catrințe; *căpătăiulū* sau lucrurile de-a îmbrăca o casă țărănescă, și straele miresei; érá cele ce se dau mai pe urmă, suntū vitele destinate ca șteste.

În alte părți totū din districtulū Bacăului se dau ca șteste: vite, pământū și obiecte din casă ca: lavicere, cergi, cojóce, sumane, sarice etc. Acestea se dau unele înainte odată cu mirésa, și altele în urmă după cum le e invoiala (2).

Se'nțelege de sine că o fată sirguincióasă, mai tóte lucrurile din casă 'și le face mai multū numai ea singură

(1) I. Mărza: *Regulele Nunțilorū* p. 10.

(2) *Columna lui Traianū* an. IX, p. 412.

în timpul în care *fetesce*, avându maica sa a se'ngriji mai mult numai pentru materialul trebuincios.

O fată, care nu sei torce, țese și cose, după părerea și exprimarea poporului, și după cum am vădit deja în capitolul II al acestui studiu, nu e încă bună de măritat, de și a trecut de mult peste anii fetei.

Pentru rëndul bucătăriei capătă o fată de țerană foarte puține lucruri, dără ceia ce-i sunt mai întâiu și 'ntâiu de lipsă.

Pe lângă acestea îi mai dă totu maică sa, dacă voesce, și vr'o păreche de *gânsce*. *Găini* nu e obicei a se da nici odată, căci se dice că *găinile* duc sărăcia dela casa părinților la casa fiilor.

Precum e în ziua de astă-zi, așa era și mai nainte datină ca fie-care mire, chăr și cel mai serman, să mērgă cālare la ~~cununie~~; care trebuia să se ducă pe jos era, ca și'n ziua de azi, privit de cel mai nefericit mire. Dreptu aceea îndătinău mai de mult părinții miresei de a da ginerele și un cal cu care se ducea la cununie. Acestu cal se numia «*cal de ginere*». De la ~~acēstă~~ datină se vede că vine apoi și proverbul «*după mōrte și cal de ginere*» (1)

Cum că obiectele, cari s'au înșirat până aice, sunt obicnute a se da miresei ca dēstre, se pōte cunoșce și din următoarele doine :

Despre boi :

Frună verde usturoiū,
De ți-i dorū, bade, de noi,
Fă-ți unū sfārnarū de oi
Și vină'n gasdă la noi,
C'are tata șese boi
Și din șese mī-a da doi

(1) A. Pann : Proverbur t. III. p. 15.

S. Fl. Marianu : Nunta la Romāni.

Doi îi vinde, doi opresce,
Doi mi-î dă mie de ăestre ;
Până boii veți tocni
Amêndoî ne-omă logodi (1)

Sau astfeliu :

Făe verde usturoiă,
De-ți e dragă, neico, de noi
Fă-te negustoriă de boi
Și vino'n gasdă la noi,
Că-are taica șese boi,
Doi 'i vinde, doi opresce
Doi mi-î dă mie de ăestre,
Pe roșulă și pe plăvițu
Cumpărați din Mehedințu
Până boii veți tocni
Amêndoî *ne omă logodi* (2).

Despre locu, boi și vaci :

Nu veni, bade, la noi,
Că nu țî-a da tata boi,
Da țî-a da *o junincuță*,
Cătă se cade la fētuță ;
Dar'te du la cea găsdacă,
Că țî-a da *doi boi și-o vacă*,
Și *loculă de peste apă* ;
Loculă apa l'a spăla,
Boii căniî î-oră mănca
Și hid'a fi tolă a ta ;
Vaca-î da-o de belită
Și tu rêmăi păcălită ! (3)

(1) Laura Veturia Mureșană : Doine din Ardeală (Solnoc-Doboca) publ. în «Familia» an. XXI. Oradia-mare 1984 No. 30 p. 356.

(2) Trandafir și viorele p. 146-147.

(3) Laura Veturia Mureșană : Doine din Ardeală Solnoc-Doboca, publ. în «Familia» an. XXI. No. 37. p. 440.

Amă vĕqutŭ pân'acuma ce capĕtă ca đestre o fată de țĕranŭ, când se mărită, decĭ urmĕză ca să arĕtŭ mai departe și aceea ce capĕtă și unŭ fecĭorŭ dela părinții sĕi.

Fecĭorulŭ unŭ gospodariŭ de starea mijlocie saŭ a unŭ *mijlocașŭ* capĕtă dela tatălŭ sĕŭ unŭ *carŭ cu boi*, o *cărușă cu cai*, o *sanie*, apoi vr'o douĕ vaci și vr'o câte-va oi dacă suntŭ. Mai departe îi dă locŭ în țarină și locŭ de casă cu o bucată de livadă.

Dacă tatălŭ sĕŭ nu i-a făcutŭ încă de mai nainte casă pe loculŭ ce l-a căpĕtatŭ, atunci îi ajută mai pe urmă ca s'o facă.

În anulŭ dintăiŭ ajută tată-sĕŭ ași ara loculŭ căpătatŭ dându-i tot-dată și sĕmĕnța trebuincĭoasă de sĕmĕnatŭ. De lucratŭ însă trebuie să 'și-lŭ lucreze acuma fecĭorulŭ singurŭ dimpreună cu soția sa.'

Ce s'atinge de îmbrăcăminte, apoi îi dă tată-sĕŭ numai câte unŭ rĕndŭ și anume: unŭ *cojocŭ*, unŭ *pĕpterașŭ*, unŭ *cojocelŭ scurtŭ* (mintĕnŭ), unŭ *pĕptariŭ*, douĕ *sumane*, o *manta*, o *curea* și o păreche saŭ douĕ de *cĭoreci* saŭ *ițari*.

Mă-sa, afară de douĕ rĕnduri de schimburĭ și-o năframă la gătŭ, nu'i dă nemică altă. Așternutulŭ și tóte celel'alte trebuie să le aducă mirĕsa dela mă-sa.

Româniĭ mai sermani, *codășii*, neavĕndŭ de unde, se înțelege de sine că nu dau fiilorŭ sĕi nici odată ceea ce le dau cei mai avuți, adică *fruntașii*. Așa đestrea unei fete mai sermane constă din *lăicere*, *țole*, *straiste*, *saci*, *desajĭ* etc. de buci și nu de lână. Catrințele și hrăele sunt cu multŭ mai simple. Pândături, schimburĭ și vesminte cu multŭ mai puține. Locŭ și vite nu capĕtă, dóră numai vr'o vacă și vr'o câte-va oițe. Ba în unele comune de la munte și mai alesŭ în unele comune din Macedo-

nia nici nu e datină ca miresele să ducă *deştre* bărbaților săi (1).

Dacă o fată are multă *deştre*, atunci se țice că ea este foarte frumosă, foarte *bine îndeştrată*, că părinții săi s'au îngrijit cum se cuvine de dînsa, și toți ómenii îi laudă și fericesc pentru acéstă faptă. Dacă din contră o fată are puțină *deştre*, se țice că e *rău îndeştrată*, și părinții săi, mai alesă cândă suntă în stare s'o îndeştreze, dar' de șgărçiți ce suntă nu-ı daă mai nemică, suntă foarte rău priviți și vorbiți nu numai de némurile mirelui, ci și de ceialalți ómenii.

Suntă mulți părinții, cariă promită chăară între martori că voră da aceea și aceea fiicei loră, mai pe urmă însă nu voră să-și împlinescă promisiunea. Din cauza acéstă apoi nu odată se întemplă prigoniri și judecări pentru *deştre* între gineri și socri.

În asemenea casuri fetele măritate țină de regulă cu bărbații, ér' nici decum cu părinții loră.

Dacă bărbatulă pierde *deştre* femeii sale, atunci îl urmăresc rudele ei și prin judecată îi scotă *deştre*. De aici vine apoi și vorba în poporă; *«deştre* femeii nu se pierde nici în apă.»

În cele mai multe părți însă, pierdendă bărbatulă *deştre* nevestei sale nu se mai face nimică, după cum nu s'a făcută nici o formalitate și la luarea în samă a acelei *deştre*.

Ér' nevasta numai atunci pierde dreptulă la *deştre* sa, când s'a dată la lucruri deșerte și s'a alesă rea, și din acéstă causă nu merită să mai viețuească cu bărba-

(1) T. T. Burada: Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 418. «În genere nici odată nu se cercelază ce *deştre* are fata: mai multă încă, în multe comune, precum în comuna Crușova și altele, este oprită prin o dispozițiune comunală a se cere vre o *deştre* dela părinții fetei.»

tulă ei, și totu odată are copii la cără trece dreptulă acesteă ȑestre (1).

La Romană, ca și la *Română* din unele părți ale Macedonei, dintru începutu muerile nu duceău ȑestre la bărbatū : mai târziu însă duceău, și dacă se'ntempla că se făcea *despărțire* (divorțu) din vina bărbatului, acesta trebuia să re'ntorcă totă ȑestrea, și cându arū fi fostu copil din căsătorie, ne fiindu silă ca să rămână ce-va la bărbatū pentru copii(2); dacă despărțirea se făcea din vina muerii, atunci bărbatulu avea dreptū ca să reține din ȑestre pentru fie-care pruncū a șesea parte, și peste totu până la jumătate din ȑestre.(3).

(1) Columna lui Traianū, an. IX. p. 411-413.

(2) Cic. în Topic. : Si viri culpa factum est divortium, pro liberis manere, nihil oportet ;

Dacă s'a făcutu despărțirea prin vina bărbatului, nu trebuie să rămăne nimicū pentru copil.

(3) Paulus de dotibus : Si divortium sine culpa mulieris fiat dotem integram repeti. Si contra, in singulis liberis sextam partem dotis a marito, usque ad mediam eius partem duntaxat retineri.

Dacă se face despărțirea fără vina femeii, se cere înapoi ȑestrea întrégă ; în casulū contrarū se reține pentru fie-care copilū a șesea parte a ȑestrei de la femeie, măcarū până la jumătate.

XIX. RĂPIREA.

Dacă feciorul, care voesce să iee pre o fată de nevastă, e dintr'o familie mai sermană și cu mai puțină reputațiune de câtă părinții fetei, și dacă părinții acesteia, cu tóte că fata ilă iubesce și-lă voesce din tótă inima de bărbat, nu voră nici într'ună chipă s'o dee după dînsul, atuncî feciorul, avendă invoirea fetei, o răpesce, și după ce se face cu dînsa nevedută vr'o lună, două, saă și nu-mai vr'o câte-va zile, se întorcă éră-și amendoi în satul lor, unde se cunună, și dacă părinții voescă să dee fetei ce-va, bine, ér' de nu, feciorul nu le mai face nici o pretenție.

Acestă casă de răpire, cândă fata e mai totdeauna gata de a părăsi de bună voe pră părinții săi și a se duce oră și unde cu alesul inimei sale, se numesce în limba poporului în generă «*fugă*».

Fuga acăsta a fostă și este încă și acuma fôrte respândită nu numai la Români din Bucovina, ci și în cele-lalte țeri locuite de Români.

W. de Kotzebue în «*o istorie țărănescă*» din Moldova ni spune în privința ei următoarele:

«Răpirea acăsta nu e lucru rară la țară și a intrat ast-fel în obiceiul, încată nu se mai miră nimeni. Fără indoelă că trebuie să se invoescă fata ca s'o fure, alt-fel

arū fi lucru greū din pricina pumnilorū celorū sdraveni cu cari a îndestratū Dumneđeū pre fata Romānului. Dacă isbutescū îndrāgiŃi sǎ scape o nǒpte întrēgǎ de gǒna ce le-o dǎ tatǎlū infuriatū, atunci rēsǎritulū sǒrelui luminēzǎ de regulǎ impǎcǎciunea (1).

D-lū El. Popū, invēŃǎtorū in Ŗomcuta-mare, ne scrie :

«Dacǎ unei fete din Selagiū Ńi place fǒrte multū fectorulū, care o cere de nevastǎ, dar' pǎrinŃii ei de locū nu vreū sǎ o dea dupǎ dīnsulū, atunci fata cu feciorulū se inŃelegū ca sǎ fugǎ peste voinŃa pǎrinŃilorū feciorului saū ai fetei. Ŗi dacǎ se'ntēmplǎ o ast-felū de fugǎ se Ńice cǎ fectorulū a fostū a peŃi la fata cutrare, dar' nevrēndū pǎrinŃii aceleia s'o dea dupǎ dīnsulū elū *a furat'o*, a *rǎpit'o*.»

«Rǎpirea acēsta, — incheie d-lū Popū, — e o datinǎ de tǒte Ńilele la Romānii din Selagiū.»

Pe lāngǎ cele citate aici ne mai servescū ca dovadǎ despre fuga acēsta incǎ Ńi o mulŃime de doīne poporane din tǒte provinciile locuite de Romāni. Ba ce este incǎ Ńi mai multū, unū numērū insemnatū de doīne, dupǎ cumū ne vomū convinge Ńi din cele ce le vomū reproduce mai la vale, nī-aratǎ cǎ nu numai feciorii suntū aceia, cari indēmnǎ pre amantele lorū la fugǎ, ci fǒrte adese-orī Ńi fetele pre amanŃii lorū. Ŗi nici nu trebuie sǎ ne mirǎmū despre acēsta, dacǎ vomū lua in consideraŃiune cǎ mulŃi pǎrinŃi nu vorū nimicū sǎ scie despre aplecarea Ńi voinŃa fiicelorū lorū cānd vreū sǎ le mǎrite.

Dar' sǎ lāsǎmū acēsta Ńi sǎ ne intǒrcemū la doīne.

O doīnǎ din *Bucovina*, care nī-aratǎ cumū indēmnǎ o fatǎ pre iubitulū ei ca s'o cērǎ dela maica sa, Ńi dacǎ acēsta n'a voi s'o deie, se fugǎ cu dīnsa, sunǎ ast-felū :

(1) Din Moldova, descrieri Ńi schiŃe, traducere din limba germanǎ. Bucuresc 1884. p 179.

Constantine Balucele !
Légă calul de zebrele
Și-î dă fênû cu floricele
Și-lû adapă'n covățele,
Și ie'n mână *dóue mere,*
Vin' la mama de mē cere...
De m'a da, de nu m'a da,
Scrie'n carte că-sû a ta...
Pe feréstă m'oiû fura
Și-oiû veni la Dumnîa-ta,
Și-omû fugi'n Moldova mică,
Mămuța n'a sci nemică.
Și-omû fugi'n Moldova mare
Mămuța nu ne-a cătare.
După ce ne-omû depărta
La sór' ne-omû încredînța,
La lună ne-omû cununa.
Este-unû popă'ntre moliđi
Ce cunună pe fugiți,
Este-unû popă între fagi
Ce cunună pe cei dragi.
Popa-î omû bunû și vioiû
Ne-a cununa și pe noi.
După ce ne-omû cununa
Eû straele mî-oiû lua,
Mî-oiû lua straele mele
Și le-oiû pune'n trăsurrele ;
Și le-oiû duce'ntre hotară
Și le-oiû dare focû și pară,
Și le-oiû dare focû să ardă
Tóte mamele să vadă,
Să vadă și mama mea
Că eû m'amû dusû dela ea ! (1)

*Luna &
Bacile
Pagnison*

O variantă din *Moldova* a acestei doine, care aseme-
nea ni-arată cum îndemnă o fată pre iubitulû ei ca să

(1) S. Fl, Marianu : Poesii populare române. t. II. Doine și Hore. Cernăuți,
1875, p. 30.

viie și s'o cêră de la mă-sa, și'n casă dacă acesta n'arū fi
dispusă s'o dee, să fugă cu dînsa, sună așa :

Frunță verde trei smincele,
Měi băete, mēi muntene
Vină sara maī de vreme,
Légă calulū la zăbrele
Și-ī dă fēnū cu floricele
Și apoī cu viorele,
Mōră dușmanīi de jele ;
Intră'n casă, nu te teme,
Vin' la maīca de mē cere,
De m'a da, de nu m'a da,
Pe ferestă ne-omū fura,
La lună ne-omū cununa (1)

Altă doină, din *Transilvania* și anume din Solnoc-Doboca, în care se aminteste despre pregătirea de fugă a
doi inși, sună precum urmază :

Frunță verde ȧasomie,
Badea din cancelarie
Mī-a scrisū pe-unū picū de hârtie,
Că voescu-lū ca să viie ?
Eū ī-amū scrisū lui îndērēptū,
Ca să vie că-lū așteptū.
Ėcă sară a venitū
Și bădița n'a sositū ;
Când a fostū la despărțitū
Bădița a și grăitū :
— Haī, mândră, să ne luămū,
Pe lunī să ne cununămū !
De n'orū voi părințīi
Deū noī, mândră, vomū fugi
Pe țermurii Prutului
In țara Muscanului ! (2)

(1) Sevastos op. cit. p. 86.

(2) Laura Veturia Mureșanū : Doīne din Ardealū (Solnoc-Doboca), publ. în
«Familia» an. XXI. Oradia-mare 1885. p. 416.

A treia doină, asemenea din Transilvania, în care éráși o fată îndemná pre iubitulú ei să fugă, đice :

Měi bădiță, chică creță,
Mână boii pe fenață,
Și-î légă de trei proptele,
Cu trei fire de mărgele,
Și vin' la noi de mă cere,
De m'orú da de nu m'orú da,
M'a da frunđa și érba,
Și-oiú fugi cu dumnăata. (1)

7
7

paginon

Unele doine ne'ndegetéză că feciorulú, ce are de scopú să fugă cu alésa inimei sale, arú fi dispusú să trăescă cu dinsa și *necununatú*, precum bună órá cea următóre :

Frunđa verde di aclasú,
Haí llénă la Galațú,
Să-ți facú rochií de optú lațí,
Să'ți daú franci ninumérați
Să trăimú *necununați*
Să gíurămú că suntemú frați (2)

Cu tóte acestea ínsă *cei fugiți*, după cumú amú arétatú și la ínceputulú acestuí capítulú, nici ínr'unú casú nu petrecú tótă viața lorú *necununați*, ci după unú timpú óre-și care se întorcú éráși în satulú lorú îndéréptú, unde, căpétândú ínvoirea párințilorú, se cunună.

O doină poporană din Transilvania đice în privínța a-césta :

Mers'a hiríulú la Galațú,
Că m'amú iubitú cu doi frați,
Și-amú trăitú *necununați*
Da hiríu-a veni'napoi
Că ne-omú lua améndoí (3).

(1) Iarnik et Bărsanú : op. cit. p. 48.

(2) M. Canianu, op. cit. p. 23.

(3) I. Pop. Reteganulú : Trandafirí și viorele, p. 156.

Saŭ, ceea ce s'a întemplatŭ sŭrte adese ori, iŝi caută vre unŭ preotŭ mai puŝinŭ scrupulosŭ, care nu-ŝi prea bate capulŭ de aŭ tinerii, ce aŭ venitŭ la dŭnsulŭ ca să-l cunune, binecuvântarea părintescă ori nu, ŝi se lasă a fi cununaŝi de acela, ŝi apoi se întorcŭ.

Acestŭ abusŭ s'a întemplatŭ nu o dată în timpurile trecute, când legile civile nu erau așa de aspre ŝi preoŝii mai puŝinŭ luminaŝi si consciincioŝi, ca în ziua de astăzi.

Despre acēsta ne putemŭ asemenea încredința dintr'o mulțime de doŭne poporane.

Ētă una din Bedeleŭ în Transilvania :

Haid' mândră cu mine'n lume,
La maica ta nici nu spune.
Ia ŝi haŭnele depe patŭ,
Haid'cu mine la Banatŭ,
Că Banatu-i țară bună,
Aflămŭ popi de ne cunună.
Pentru o litră de vinŭ
Cunună ori ce străinŭ,
Pentru o litră de here
Voŭniculŭ e cu muere (1)

Altă doŭnă, totŭ din Transilvania :

Haide, mândro, să fugimŭ,
Amendoi să pribigimŭ,
Că noi bine ne lovimŭ
ŝi la ochi ŝi la sprincene
Ca doi păunaŝi la pene !...
Haide, mândro, să fugimŭ,
Pe din susŭ de ținterimŭ,
Să călcămŭ cărările
Să'mpărțimŭ dragostele !...
Haide, mândro, să fugimŭ,
Amendoi să pribegimŭ,

(1) Iónŭ Vesa : Poesii pop. din Bedeleŭ, lângă Trașca în Transilvania, publ. în «Gazeta poporului» an. IV Timișora 1888 No. 19.

C'acuma-î vremea de fugă ;
Până suntă holdele'n pângă :

Unde calcî

Urmă nu faci,

Unde şeđi

Nu te mai veđi!...

Haide, mândro, să fugimū,

Amendoî să ne'nsoşimū,

Unde-sū munţii rouaşi

Că-î unū popă printre brađi

~~Şi cunună ne'ntrebaşi.~~

Este unū popă d'ei unişi

Şi cunună d'ei fugişi! (1)

Alū doilea casū de răpire e acela, care se'ntemplă fără vola fetei şi fără scirea părinţilor. Acesta se'ntemplă mai alesū atunci, cândū unū feciorū, punēdu-şi ochii pe o fată, şi-a datū tótă silinţa ca s'o capete de nevestă, dar' fie că din cauza stării şi purtării sale, fie că din cauza familiei saū din altă causă ořeşi care atātū fata, pre care voesce numaî decātū s'o albă de nevestă, cātū şi părinţii acesteia nu vorū nimicū să scie despre dīnsulū. Acestă răpire se'ntemplă mai cu samă atunci, cândū fata voesce să se mărite după unū altū feciorū, care e inpricinatū saū induşmănitū cu celū ce şi-a propusū să o răpescă, şi care, după părerea sa, nu e cu nemicū mai superiorū de cātū dīnsulū. Decī feciorulū, care şi-a pusū ochulū pe fată, voindū a veni de hacū atātū acesteia, cātū şi alesulū inimei sale şi părinţilor sēi, o răpescē de comunū înainte de cununie.

Acestū felū de răpire însă se'ntemplă fórte rarū, şi numaî rarū cândū urmēză dintr'insa o căsătorie adevērată între răpitorū şi fata răpită, căci părinţii fetei nu se lasă până nu prindū şi pedepsescū pre răpitorū.

In unele părţi din Romānia, precum bună oară in satulū

(1) Iarnic et Bârsanū : op. cit. p. 57.

Pufesci, e chiaru datină ca fie-care flăcău, cându îl vine vremea de însurătoare, să-și fure nevasta, și de-î întrebî de ce o facu acestă, îi spunu că așa au apucatu din bētrāni. (1)

Alu trellea și celū de pe urmă casū de răpire e acela, care se 'ntēplă nu numai cu învoirea fetei, ci și cu învoirea și șcirea părinților saū celū puținū cu învoirea mamei. Cândū mama unei fete voesce a da pre fiica sa după cutare feciorū, ér' tatălū fetei nu, atunci se 'ntrebuințeză șarlatanie între mamă și fată, și fură feciorulū fata fără voia tatălui; în urmă vine soția lui și-î spune, adică tocmai după ce a mai trecutū timpu'ū.

Cu învoirea și scirea amēndurorū părinților se face acestă răpire *inchipuită* numai atunci, cândū părinții voescu a scuti cheltuelile nunții saū cândū feciorulū e de altă naționalitate și prin urmare să nu credă cea-l'alți Romāni că căsătoria între cei tineri arū fi cu voia părinților (2).

Acestū soțū de răpire și fugă provine așisderea sōrte rarū la Romāni și anume: āntāiū pentru că poporulū românū în genere, cândū e vorba mai alesū de nuntă, nu se aratā prea cruțătorilū, și alū doilea pentru că elū, după cumū ne-amū incredințatū în altū locū, nu îndātinēzā a-și da fiicele după feciorī de altă naționalitate.

În genere luatū, *răpirea fetelorū* înainte de cununie nu e înrādēcinatā la poporulū românū, nu este unū obiceiū așa de răspāditū, ca fie-care feciorū să-lū indeplinēscā. Dreptū aceea răpirea unei fete se considerā de cātrā poporū ca cea mai mare rușine atātū pentru părinții fetei cātū și pentru nēmurile acesteia.

Fetele ce fugū dela părinți suntū blāstēmate, afurisite și

(1). Elena D. O. Sevastosū : Călătorii prin țara romānescā, Iași 1898 p. 85.

(2) Veđi : «Din obiceiele juridice ale poporului românū» publ. în «Columna lui Traianū» an. IX. Nouă serie, tum. III. Bucuresci 1882. p. 406-407.

lipsite de toate drepturile de către părinți, pentru că au călcată cuvântul părintescă. In ochii fie-căruia însă feciorulă răpitoră are tot-deauna mai mare vină, pentru că elă scote fata din minte, elă o răpescă și fugă cu dînsa.

Și fiindă că la încheierea unei căsătorii, după cumă amă arătată deja, se cere tot-dauna învoirea și binecuvântarea părinților, ără în lipsa acestora învoirea și consimțirea nămuriloră mai de aprăoc, de-aceea, după credința poporulă română, nici o căsătorie ce se face între doi fugiți nu pôte să albă urmări binecuvântate și mai alesă cândă fugiții nu caută toate chipurile și mijlocele ca să înbuneze pre părinți și să căștigate de la dînșii binecuvântarea părintescă.

Acastă credință se pôte cunosce și din următoreea doină poporană :

Multă mă bată gânduri nebune
Să-mă ție cală și arme bune
Să mă ducă cu mândra'n lume,
Dar' nu-să popă să ne cunune.
Dar' nu-ă baă de cununie
Dacă-mă place fata mie.
Dacă-ă place ei de mine
Mergă-omă să nu scie nime
Cândă oră da de-a ne căta
Nicăiri nu ne-oră afla
Dice-oră că ne-amă inecată,
Dară cumă s'ară fi'necată
De nime nu ă-a aflată !
Dar' ore unde s'au dusă,
De cătră nime n'au spusă
Și ei n'au spusă cătră nime
C'au gândită c'oră trăi bine,
Dar' trăescă în foculă loră,
Ei trăescă mai că nu moră,
S'au dusă ei dar' ără vină,
Că n'au nici apă nici vină.

Să scie și estea fete
Că deū se uscă de sete,
Până-î lumea n'arū fugi,
Ba nici nu s'arū învăli,
Că-î mai bine desvilită
De câtū să fie fugită,
Mai bine chica pe spate
De câtū în străinătate (1)

Datina de-a răpi fetele înainte de cununie, fie cu voia saū fără voia lorū, se află nu numai la Români, ci și la alte popóre, precum Spanioli (2), Albaneji, Morlachii, Neogrecii de pe insulele ionice, Bulgarii, Uscochii din Carneolia, Osseții arii din Caucas (3), etc.

Răpirea la aceste popóre nu numai că, cu unele excepțiuni mici, se face ca și la Români, ci ea se sfârșește mai totū așa, ca și la aceștia prin cedarea și învoirea părinților lorū fetei răpite și căsătoria formală a celorū fugiți.

Cu toate acestea însă nu se pôte dice că datina răpirei acestora ar' fi introdusă la Români în timpulū mai noū, pentru că noi o aflămū nu numai la popórele de astă-đi, cari le-amū amintitū, ci și la cele vechi, precum la *Indieni*, *Romani* și *Elini*.

Dionys (II 30) escusă răpirea Sabinelorū de către Romulū prin aceea, că ea arū fi o datină străveche elină, ér' Plutarch raportéză despre Spartanii: «El își procură mueri prin răpire.» (4)

«Desonórea unei fecióre era ținută de către Elinii numai de o amestecare în drepturile străine, care prin căsătoria

(1) P. Draga: Cântece populare din comitatulū Bradului, publ. în «Albina» an. II. Viena 1867 No. 12.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 265.

(3) Dargun, op. cit. p. 97—98.

(4) Dargun, op. cit. p. 99.

ulteri6ră se aplană cu totulă saũ se pedepsia numai cu o injurie uş6ra.» (1).

În Bisanţ6 răpirea unei fete era pedepsită tocmai prin aceea, că răpitorul6 trebuia să se căsătorească cu fata răpitiă : » εἰ τις ἀρπάξας παρθένον φθάσειεν, ποιήσας γυναικα, γάμον ἔχειν ζήμιαν. » (2)

Becker (Göll), bāsându-se pe citatul6 de mai sus6 din Dionys, susţine, că răpirea miresei în tot6 casul6 dintru început6 ar6 fi fost6 o datină generală helenică. (3)

(1) Dargun, op. cit. p. 100.

(2).. Plutarch Sol. 23 Hermann Symb. ad doct. iur. Att. de iniur. act. Gott 1847 p. 25, şi Plut. despre Comediile lui Menandru. Qu. sympos VII. 8, 3. p. 712: αἱ δὲ φθοραὶ τῶν παρθένων εἰ γάμους ἐπιτεκῶς καταστρέφουσι.» - cit. la Hermann Lehrb. der griech. Privatalterthümer, herausg. von Blümner, 1882. p. 253.

(3). Charikles ed 1878. III 368 apud Dargun, op. cit. p. 99.

XX. AUGURATULŪ.

Serbarea nunții la vechii *Romani* se începea totu-d'euina cu *auspicie*, (1) cari de regulă se sorțiau de cătră Auspici proprii în liniștea desdemiției. (2) În timpul vechiū se observa sburatulū paserilorū, (3) mai pe urmă însă atâtū în viața publică câtū și cea privată, acestū modū de divi-

(1). Serv. ad. Aen. 4,45: nuptiae enim captatis fiebant auguriis.— Nunta se făcea după observarea presemnelorū augurale;—Serv. ad. Aen. 4,340: Maiores omnia auspicato gerebant,—Străbuniū noștri făceaū tôte după ce observaū auguriulū;—Cic. de div. 1, 2, 3: Nihil publice sine auspiciis nec domi nec militiae gerebatur.—Nemică nu se făcea în republică fără auspicie, nici în timpū de pace nici în războiū;—Val. Max. 2, 1,1: Apud antiquos non solum publice sed etiam privatim nihil gerebatur nisi auspicio prius sumpto. — La cei vechi nu numef în viața publică, ci și în cea privată nu se făcea nemică fără a observa mai întâiū sborulū paserilorū.

(2). Serv. ad. Aen. 4,45: Varro de pudicitia ait, auspices in nuptiis appellatos ab auspiciis, quae ab marito et nova nupta per hos auspices captabantur in nuptiis.

Varo. «de pudicitia» dice că *auspiciū* la nunți s'aū numitū de la auspiciile, cari se făceaū la nuntă de cătră mire și mirésă prin «auspicū».

(3). Plin. n. h. 10, 21: Accipitrum genera sedecim invenimus; ex iis aegilthum-prosperrimi auguri nuptialibus negotiis.

Aflămū 16 feluri de uli; din aceștia suntū *ulii cei mici* (Parrus coeruleus, pițigolulū vênētū, Blaumeise) pentru augurū cel mai cu norocū la afaceri de nuntă.—Auspicia de coelo, adecă fulgerulū și tunetulū erau atâtū pentru comiții (Mommsen Staatsrecht I² p. 77) câtū și pentru căsătorie o împlicare anume pentru *confarreatio*.

națiune se suplini prin celū mai ușorū alū *haruspicielorū* (1). Cum se adună oșteșii îndată veniaū auspicii ca să prevestescă rezultatulū auspicielorū (2), și abia după aceea se încheia contractulū de căsătorie (3).

Acastă datină de a sorți saū de a pređice sörtea și noroculū celorū ce aū să se căsătorescă, mai alesū a miresei, de și nu tocmai în tóte amēnunțele sale, se află și la poporulū românū.

În *Selagiū* bună-óră și în împrejurimea *Șomcutei-mari* mama miresei chlamă înainte de încredințare, dar mai cu samă în ajunulū cununiei, pre bătrānele cele mai iscusite în ale descāntecelorū și vrājilorū, — căci la Romāni vrājitorēle sunt auspicii de odinioară ai Romanilorū, — și acestea tóte până într'una *cótă* (4) adică *descāntă miresei de deochiū*. Și daū apoi đin apa cea descāntată și carbonisată ca să bea și să se ude pe frunte și mólele capulū înainte de a se încredința saū a merge la cununie. (5)

În cele mai multe locuri din Transilvania, nesciindū fata, ce are să se căsătorescă, cum îi va fi *sörtea, ursita, scrisa*, bună saū rea? face-s'a încredințarea și cununia

(1) Cic. de div. 1, 16, 28: Nihil fere quondam maioris rei nisi auspiciato, ne privatim quidem, gerebatur, quod etiamnunc nuptiarum auspices declarant, qui re omissa, nomen tantum tenent. Nam ut nunc extis, sic tunc avibus magnae res impetiri solebant.

Odată nu se întreprindea mai că nici unū lucru mai însemnatū fără privirea sborului paserilorū, nici chiarū în viața privată, ceea ce dovedescū și acuma observatoriū paserilorū întrebuințați la nunți, cari, fiindū lucrulū neîntrebuințatū și păstrează numai numele. Căci precum acuma prin observarea intestinelorū și mărunțăilorū, așa se obișnuia atunci prin observarea paserilorū a isbuti unū lucru mare.

(2) Tac. ann. 11, 27: atque illam audisse: auspicum verba.

Și că ea a auđiū cuvintele auspiciilorū.

(3) Ioachi și Marquardt: Das Privatleben der Römer. Erster Th. Leipzig, 1879, p. 46.

(4) Cótă caută, provincialismū.

(5) Com. de d-lū El. Popū.

intr'ună *časă bună* sau *rău*? îndălinéză a-și căuta înainte de acesta sörtea și noroculü la *pascalii*. (1)

Totü așa facü și miresele din Bucovina. Pe lângă acesta însă se mai crede în Bucovina încă și aceea că, dacă ȓiua în care aü cei tineri să se cunune, e *plöösă*, tötä viața lorü va fi mănösă; dacă e senină și frumösă, asemenea va fi și viața lorü; ér dacă e viförösă sau furtunosă, atunci și viața lorü va fi astfelü.

În Transilvania din contră feciorii nici o dată nu mănâncă din ölä anume, ca să nu le plöe pe vremea nunții. (2)

Mai departe consideră Româniü din Bucovina trecerea unui iepure pe denaintea feciorului, când acesta se duce să se încredințeze, sau a nunții, mai alesü când plécă la cununie, precum și eșirea cu cofele deșerte de unü semnü răü. Dreptü aceea mai toți locuitorii, pe lângă cariü trece nunta, iesü cu cofele pline de apă și le varsă înaintea nuntașilorü trecători, anume ca tinerilorü să le mERGă töte în plinü. Pentru fapta acesta mirele scöte și dä fie-cäruia, care a eșitü cu plinü înainte, câte unü bacșișü.

Cânteculü unei găini cocoșesce sau a cucului în mâna stângă orï în spate, (3) aparițiunea bufniței pe sară, ur-

(1) Com. de d-lü I. Georgescu.

(2) Cälindarulü Poporului pe anulü comunü 1889. An. IV. Sibiiü, p. 72.

(3) Dr. I. Urban Iarnik și And. Bärsanü : Doine și strigäturi din Ardealü. Bucuresci 1885. p. 43 :

Auđi, mändrä, cucu cöntă,
leși afară și-lü ascultă! . . .
De ți-a cönta cucu bine,
Träge nădejde de mine;
De ți-a cönta cucu răü,
Grijască-te Dumneđu!

Idem de eadem, p. 335 :

Auđi mändrä, cucu cöntă,
leși afară și-lü ascultă!
De ți-a cönta cucu bine,
le-ți halnele, hal cu mine
De ți-a cönta cucu răü,
Mai römăi în satulü töü!

letulă cânelui său mórtea unei vite din curte, sunt atâtea *semne rele*, cari de multe ori împiedică nunta saú celú puşinú o amână. Splina şi ficatulú vitei tăiate pentru logodná prevestesce familieí lipsă saú abundenţa, după cum sunt pline saú seci. (1)

În fine dacă osulú pşeptului dela vr'o pasere domestică, tăiată la nuntă, este dreptú, acésta e semnú că ámbii soşí sunt fideli unulú altuia şi că fericirea familieí e asigurată. Dacă centrulú unui osú e de-o colóre roşie, e semnú că paupertatea e departe de acea păreche de soşí, ér dacă colórea e albă saú puşinú roşie, însemnézá că avuşia nu-í prea íubesce. (2)

La Romaní se împiedica totulú când semnele erau rele.

La noi însă uneori rigórea lorú e lovită de creştinismú.

Cu tóte acestea, dacă cásătoria s'a făcutú, ori ce lo-vire a sórtei în familie revócă în memorie prevestirea cobeí.

Când semnele sunt favorabile, bucuria e nespusă. (3)

(1) În Bucovina şi Transilvania, veđi : I. C. Tacitú : Nunta la poporulú românú în comparaşione cu nunta la Elení şi la Romaní, publ. în «Fóia societăşii românismului,» an. I. Bucurescí 1870. p. 20.

(2) G. Dem. Teodorescu : Incercări critice asupra unorú credinşe, datine şi moravuri ale poporulú românú. Bucurescí 1874. p. 92.

(3) I. C. Tacitú. op. cit. p. 20.

XXI. ÎNCREDINȚAREA.

La vr'o câte-va zile după «*aședare*» sau «*legătură*», adică după ce părinții tinerilor s'aũ învoitũ pe deplinũ în privința *đestrũ*, urmédã «*încredințarea*» sau «*logodna*».

Maĩ nainte însă de ce vomũ începe a înșira datinele și credințele dela încredințare, să ne oprimũ puținũ la cuvintele cu cari obicĩnescũ Romãniĩ a numi acestũ actũ.

Cuv. *logodnã*, *logornã*, *logolnã* (1), *logodire*, a *logodi*, *logodnicũ*, *logoditũ*, *logodnicã* și *logoditã*, cari tôte se reducũ la vsl. *lagoditi* (convenire, adulari), s'aũ introdusũ în poporũ, după părerea nãstrã, prin biserica creștinã și anume în timpulũ acela, când limba slavonã era la Romãniĩ limba statului și a bisericeĩ.

Cu tôte însă cã cuvintele acestea sunt cunoscute în tôte provinciile romãne din Dacia trãianã, totu-și ele nu sunt așa de răspândite și de desũ întrebuintate ca cuvintele *credințã* și *încredințare*, cari aũ aceea-și însemnare.

Pe când preoții, adică administranții logodneĩ, ținẽndu-se de cãrțile bisericesci, întrebuintezã numai cuv. *logodnã*, pe-atunci poporulũ de josũ se ține maĩ multũ de cuvintele strãbune *credințã* și *încredințare*.

Ba! sunt unele provincii sau părți de provincii, în cari

(1) Revista nãuã, an. I. p. 153.

poporul de jos nu întrebuițeză de felu cuv. *logodnă*. Așa Românii din Banat și cei din munții apuseni ai Transilvaniei întrebuițeză numai *credință* și *încredințare*, nici când însă *logodnă*. N. și-a încredințat pre N. = N. s'a logodit cu N. (1).

Pe *Câmpie* în partea Mureșului de sus și dela Mureș până spre Banat se întrebuițeză asemenea numai *credință* și *încredințare*: *aū făcutū credință* = s'aū încredințatū = s'aū logoditū; *și-a stricatū credința* = și-a stricatū *logodna*.

Pe lângă isvorul Someșului-mare, pe la Reteag și pe Târnavă se aud tustrei terminii, adică: *credință*, *încredințare* și *logodnă*; și-aū datū *credința* = s'aū logoditū. Totu-și cuv. *logodnă* se aude mai mult în părțile despre România și mai ales începându dela Brașov, pe când *credință* și *încredințare* în părțile despre Ungaria. (2)

În Selagi și Chior se aud așisderea tustrei terminii. Ba! pe lângă *credință* și *încredințare* se întrebuițeză în părțile acestea încă și *credințare* (3)

În Bucovina, Basarabia, Moldova și Muntenia se întrebuițeză mai mult cuv. *logodnă*. Totu-și și'n aceste țeri se aude nu o-dată și cuv. *credință*. Așa într'o baladă fragmentară din Câmpulung în Bucovina, care trătază despre un voinic, ce se află la închisore, dăm peste cuv. *credință* cu'nțelesul de *logodnă*. Etă și versurile respective:

Mergū feciorī cu feciorīțe
Și cuconī cu cuconițe,
Și merea și-a lui mândruță
Cu inelulū de credință,
Că să-lū scōtă din temniță.

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 151. Ioanū Slavicī, op. cit. p. 124.

(2) Com. de d-nil George Barițū și I. Popū Reteganulū.

(3) Com. de d-lū El. Popū.

— Domnule dela Bârgău
Slobođesce-mi puñlũ meũ !.. (1).

Într'o variantă a acestei balade de pe lângă Crişul-negru versurile din cestiuone sună aşa :

Merge-o fată feciorită
Cu *inelaşu de credinţă*.
— Dragulũ meũ Todorũ birăũ,
Slobođiţi draguţulũ meũ !.. (2)

Cuvintele, cari corespundũ verb. a *logodi* şi derivatelorũ sale şi cari sunt asemenea pretutindenĩ răspândite şi întrebunţate, sunt afară de *credinţă*, *credinţare* şi *încredinţare*, următoarele : a *credinţa*, şi *încredinţa* sau a *credinţi* şi *încredinţi*, apoi *credinţatũ*, *credinţatã* sau *încredinţatũ* şi *încredinţatã*.

Verb. a *credinţi* — credinţescũ — e usitatũ pe la Re-teagũ, (3) ẽr' a *încredinţi* pe la Giurgesci în Transilvania.

O doinã poporanã din Transilvania, în care provine verbulũ din urmã, se'ncepe ast felũ :

Mẽ dusei în dumbrãviã,
Mẽ'ntãlnii c'o copiliã,
Eũ de mãnã o-am luatũ,
La pãrinţi în sam'o-am datũ,
Sã o crească, s'o mãrãscã,
Minte'n capũ sã-i dobãndãscã.
Şi-ĩo-am pusũ picĩoru'n scarã
Şi-am trecutũ în altã țarã.
Nici trei ani n'am zãbãvitũ
Hiriũ de-a casã mĩ-a venitũ
Cã mãndra mĩ-o'ncredinţitũ... (4)

La Romãniĩ din *Macedonia* cuv. *logodnã* nu este de felũ cunoscutũ, ci numai cuv. *isusire* pl. *isusiri* artel. *isusirle*. (5)

(1) Din colecţia mea ineditã.

(2) M. Pompiliu: Balade pop. romãne. Iaşi 1870. p. 82.

(3) Com. de d-lũ I. Popũ Reteganulũ.

(4) I. Popũ Reteganulũ: Trandafiri şi viorele, op. cit. p. 90.

(5) Com. de d-niĩ Caragiani şi M. Iuã.

Și acum, după ce am văzut, care dintre cuv. *logodnă* și *încredințare* e cel mai răspândit și mai tare întrebuintat, să trecem la desfășurarea datinelor și credințelor de la încredințare.

În unele părți ale Bucovinei, precum d. e. în ținutul Dornei, și al Câmpulungului, se face încredințarea în următorul mod :

Feciorul, ce are să se însore, poftesce într'una din serii, mai alesu *într'o Joi*, pre mai mulți inși dintre nemurile sale la dînsul acasă și apoi, dimpreună cu părinții săi, cu cei poftiți și c'o părechie de lăutari, se duce la părinții alesei sale, ca să se încredințeze cu acesta.

Părinții fetei, la cari asemenea se află mai mulți oșpeți dintre nemuri, cunoscuți și vecini adunați, cum zăresc că vine feciorul cu oșpeții săi. îndată încue ușele și nu le dau drumul să intre în casă.

Atunci unul dintre oșpeții sosiți și mai alesu acela, care e menit să fie *colceriu* în decursul nunții, cum ajunge suita pețitorului lângă casa fetei pețite, vedându că nu li se dă cu una cu două drumul în nuntru, se postează lângă ușa tinzii sau lângă o ferestă și ține următoarea orăție :

Bună sara,

Bună sara,

Cinstiți boeri pămîntesci

Și sfetnici împărătesci!

Pe sfetnicu'mpărătescū

La noi afară-lū poftescū

Ca cu dînsul să vorbescū.

Că noi încă suntem solî împărătesci

De-alū nostru 'mpăratū trimeși

Că-alū nost' tînerū împăratū

Totă oștea o adunatū

Și a scos'o la vînatū

Ca să veneze:

Munții
Cu riși,
Codrii
Cu urși.
Măgurile
Cu ferele,
Bătecele
Cu ciutele,
Stâncile
Cu caprele,
Rediurile
Cu vulpile,
Belțile
Cu peștele,
Satele
Cu fetele,
Câmpiile
Cu florile,
Poienile
Cu ținele,
Dumbrăvile
Cu isvórele.

Dumbrăvi mari și umbriciose,
Văi adânci și răcoróse,
Câmpuri largi, înfloritóre
Cu isvóre
Curgétóre
Și răcoritóre.

Să prindemú sobolii și riși,
Să'npușcămú vulpi, lupi și urși.
Când aú fostú la o milă de locú
Státú tótá óstea pe locú.
Dădú peste-o urmă de fěră mare,
Și cumú dădú de acea urmă de fěră
Státú singurú împératulú și se mīară :
«Urm'acésta de ce să fie?»
Și elú îndat'a strânsú sfetnicí,
Și filosofí mari și vrednicí,

Sfetnicii se slătuia
Êr filosofi tăcea
Şi la urmă totu privia ;
Sfetnicii au sfătuitu,
Êr filosofi au găcitū,
Sfetniculū dintăiū a disū :
— Acēsta-î urmă ~~de dină~~
Ca să fie sojă bună
Cu'mpēratulū dimpreună !
Sfetniculū alū doile-a disū :
— Acēsta-î urmă ~~de flōre de raiū,~~
Care cu alū nostru împēratū
Va fi unū sojū de bunū traīū ;
C'a nost' tēnērū împēratū
Pe-aceste locuri a vēratū
 Şi a ernatū
 Şi scie florile
 Şi garofele
 Unde crescū
 Şi'nflorescū,
Şi-a vēdūtū în rēsăriturile
Dumnilor-vōstre ~~o flōre~~
~~Cu rađe de sōre,~~
Care ūia înfloresce,
 Nōptea cresce
Şi-a odrăsli nu mai odrăslesce.
Êr alū nost' tēnērū împēratū
Aşa a pusū la socotinjă
Ca să mute-acēstă flōre
 Cu rađe de sōre,
Din rēsăriturile Dumnilor-vōstre
In grădina'mpērătēscă
Unde ūia să'nflorēscă,
Şi nōptea să odrăslēscă
Tōtă lumea să-I fericēscă,
 Şi-a gânditū,
 Şi-a socotitū
 S'o ducă la munji
 Cărunji

L'ale Dumni-sale curți,
Că acolo va 'nflori
 Și va odrăsli
Și Dumneșeș' înc'a scieș'ă
Alū nost' tēnērū împēratū
Deminetă s'a sculatū
Și pe obrazū s'a spălatū,
 Pe obrazū
 Cu vinarsū
 Și pe mân'
 Cu vinū bunū,
Și'n scări de-argintū s'a rădicatū,
Peste oște s'a uītatū:
 Și pe noi
 Pe-aceștī doī
 Voīnicī
 Micī
 De statū
 Și bunī de sfatū,
 Din cai sumeșī
La oște indrāsneșī,
Carī acum stāmū sub păreșī,
 Ne-a alesū
 Și ne-a trimesū
 Din olacū
 In olacū
 Să stringemū haracū
 Unū mândru colacū,
Unū colacū mândru frumosū
Ca și fața lui Christosū,
 Jireșī de fēnū,
 Bușī de vinū,
 Ialovișe grase,
 Copile frumose.
Și pe-aceștī doī ne alēsă
Și'nainte ne trimēsă
Pe *clugulū* pāmīntulū,
Pe *stireșīa* sōrelū,
Pe stelele cerīulū

Totū săltândū
Și jucândū
Și din plosce vinū bunū bëndū,
Din pistole înpușcândū,
Rađe luminóse slobodindū,
Mare veselie
Și bucurie
Pretutinde făcendū,
Pre Dumneđeū lăudândū...
Dar noi când amū fostū
Pe'ndreptulū acesteī case
Ét'o stea că ni se lasă,
Deci orī stéua ne-aréțaī,
Orī răspunsū bunū să ne daī,
Că n'amū bēutū buī de holercă
Să ne fie vorba de nemică,
Ci amū bēutū buī de vinū
Să ne fie vorba deplinū!
Răspunsulū nostru ce este?
Ușele să descuieī,
Că de nu, dămū din armăī,
Și vomū da cu-armățile
Și vomū sparge ușele,
Și vomū da cu pistolele
Și-omū sfărma fereștile! (1)

După rostirea acesteī orații părinții fetei deschidū ușele și-ī slobodū în nuntru.

Unii părinți însă nu încue ușele, din contră cum simțescū că vine feciorulū cu părinții sēi și cu óspeții li iesū întru întimpinare și-ī poftescū pre toți să între în casă.

Pe când se petrecū aceste ceremonii pe la ferești și pe la ușe, pe când stăpânii casei poftescū pre óspeți să între în lăuntru, fata pețită se ascunde de grabă într'o cămară saū într'o odae deosebită.

După ce aū intratū acuma feciorulū și cu óspeții sēi în

(1) Din Pojorita, satū în districtulū Cămpulungulū, com. de I. Flocea, stud. gimn.

nuntru, și după ce fie-care a cuprinsă locu unde a apucată, unele mueri dintre némurile feciorului se dau degrabă și caută în colo și încóce dóră află fata, ce s'a ascunsu.

Neputându-o afla degrabă și vedëndü nerăbdarea óspeților, întrebă feciorul :

— Unde-mi este flórea cea alésă, prea 'nálțata împărătésă?... unde ați ascuns'o?... aduceți-mi-o mai degrabă, căci óstea mea este nerăbdătoare, voesce s'o vadă cât mai iute.

Némurile fetei răspundü :

— Înălțate împérate! fii bunü și mai așteptă puținü, căci acuși ți-omü aduce-o.

Apoi se ducü și-i aducü mai ántáiü o babă bėtrână și urátă saü unü flēcăü îmbrăcatü mueresce și cu cosițe pe capü, și aducéndu-i đicü, că aceștia-sü împărătesa, ce-o caută elü.

Maï pe scurtü ca și la pețire, așa și la incredințare până ce se gátesce fata și până ce-o aducü în casă, facü cei adunați o mulțime de glume, de cari trebuie să ridă cu toți.

În restimpulü acesta ómenii, mai alesü ai feciorului se punü la masă și începü a inchina, a cinsti și-a se veseli cu toți până ce cei de casă aducü pre fată frumosü gătită din cămara saü odaia, unde-a fostü cu puținü mai nainte de acesta ascunsă.

Feciorulü, cum zăresce pre fată, care întră smerită și cu capulü plecatü în josü în casă, de-a una se duce la dinsa, o apucă de mână și așa apoi se ducü amėndoi și se punü alătura în capulü saü în crucile mesei.

Masa, în capulü căreia se aședă acum tinerii, este de mai nainte acoperită c'o față de masă fórte frumosă, ér' în mijloculü ei, în dreptulü tinerilorü se află unü blidü plinü de grâu alesü. În grăulü acesta vîră feciorulü, după ces'a pusü în capulü mesei, vr'o cățiva bani de argintü, éră fata vîră o năframă frumosă, cusută de dinsa.

După ce s'aū vîrîtu obiectele acestea în grăulū din blidū, și după mai multe glume și risete, ȃice unulū dintre nēmurile fetei :

— Ie-ȃi copilă lucrulū tēū! — adică năframa.

— Ba nu! — ȃice îndată unulū dintre nēmurile feciorului, — Ie-ȃi mai bine banii, copilă dragă, căci pentru lucrulū tēū ȃi sunt plată acești bani!

După schimbarea acestorū cuvinte întindū amēdoī tinerii mânia și vîrîndu-le în blidulū cu grăū scōte feciorulū năframa, ēră fata banii, și după ce le scōtū, aruncă amēdoī cu puținū grăū încrucișū peste ōspeȃi. Ceealaltă parte de grăū însă, cātă mai rēmāne în blidū, parinȃii fetei o strāngū și-o păstrează pānă după cununie, adică pānă la *colăcārie*.

Fata, cum a luatū banii, ȃi strānge bine. Feciorulū însă dā atātū năframa scōsă cāt și strāistuȃ ce-o pōrtă atārnată de-a umērulū și cușma din capū viitorului sēu socru.

Socru-sēū, cum ie dela dīnsulū aȃeste trei obiecte, de-auna ȃi pune pālăria sa în capū, ca aȃesta să nu stee cu capulū golū. Apōi dā obiectele luate fiȃcei sale și acēsta cōsă năframa la curēua strāistuȃei. ēră la cușmā ȃi cōsă o *pană* (1) frumōsă, făcută din pene de pāunū și la mijlocū cu sorocoveȃi saū cu alȃi bani de argintū. După ce sfirșese de cusutū dā obiectele tātāne-sēū, ēră acesta le întōrce îndērēptū viitorului sēu ginere, luāndu-șī în același timpū pēlăria sa înapōi și urāndū amēndurorū tinerilorū să trāescă mulȃi și fericiȃi anī.

Așa se facū incredinȃările în unele sate din ȃinutulū Dornei și ale Cāmpungulūi. (2).

(1) Cuv. *pană* în locū de flōre e usitatū mai cu sēmă în Transilvania. În Bucovina numai în ȃinutulū Dornei. În cele-lalte părȃi ale Bucovinei întimpināmū Cuvīntulū acesta numai în cāntece, nu însă și'n vorȃa de tōte ȃilele.

(2) Com. de d-lū Petru Ursulū, fost cānt. bis. în Cāndrenī.

În celelalte părți ale Bucovinei, după ce s'aun adunată toți cei poftiți la unu locu, după ce aducū pre fată în casă și se aședă după masă, alegū părinții celorū tineri pre unulu dintre óspeții de față, care e mai bētrānū și mai cu vađă, ca elū să încredințeze pre tineri. Acela, luāndū blidulū celū cu grāū, ascunde *inelele tinerilorū* intr'insulū și anume alū feciorului într'o margine de blidū, érá pre alū fetei în cealaltă margine. Érá după ce în acestū chipū le ascunde, pune blidulū dinaintea tinerilorū cari staū alătorea și-lū învērte astfeliū, ca inelulū feciorului să vie în dreptulū fetei, érá alū fetei în dreptulū feciorului.

După acēsta procedurā đice omulū cătră cei tineri să scōtă inelele și să le puie pe degete.

Tinerii se supunū. Scotū cu sfielā inelele, cari acuma sunt schimbate și le punū pe degete, feciorulū pe alū fetei, érá fata pe alū feciorului și anume fie-care pe degetulū alū patrulea.

O parte din grāulū, care se află în blidū, ilū aruncă tinerii încredințați în crucișū prin casă, érá o parte se păstréză până după cununie, adică până la *colăcārie*, după cum s'a arētatū și mai susū.

Din minutulū, în care și-aun schimbatū cei tineri inelele adică din minutulū, în care s'aun *încredințatū, logoditū*, și până după *Uncropū*, feciorulū încredințatū se numesce în Bucovina *mire* saū *mnire* și *ñire*, érá fata încredințată *mirésă, mnirésă* saū *ñirésă*.

În prejurulū Bucurescilorū precum și'n alte părți din Romānia feciorulū încredințatū se numesce *ginere* dem. *ginerică* în locū de *mire*, nu numai de cătră socri, părinții fetei, ci și de cătră toți ceialalți nuntași; așa bună-óră lăutarii đicū: «*să trāesci domnule ginere, să trāesci gine-*

rică, în locū de: să trăești domnule mire! (1). Fetei încredințate însă și aici i se țice *mirésă*.

În sudul Transilvaniei se țice, ca și 'mprejurul Bucurescilor, *ginere* în locū de *mire*, în celelalte părți însă, ca și'n Bucovina, *mire* și *mirésă*, dem. *miresucă* (2).

În Banatū se țice numai *june*. Cuvintulū *mirésă* însă și aici e cunoscutū.

În Selagū și Chiorū se țice asemenea *mire* și *mirésă* dem. *miresuță*. (3).

În Macedonia, după cum mi s'a spusū, nu există de felū cuv. *mire* și *mirésă*, ci mirelū i se țice *gzinire* sau *gzinere* pl. *gzinerli*, ér miresei mai alesū în părțile Tesaliei și ale Albaniei, ' *nvésta naua* pl. ' *nvéste nale*. Dacă aū trecutū mai multe țile dela nuntă se țice simplu ' *nvésta*. (4)

Nevasta nouă se numesce *mirésa* și'n Comitatulū Zarendulul precum și în unele părți ale Transilvaniei. (5)

Ce se atinge de numirea *ginere*, lat. *gener-eri*, acesta este pretutindene lățită și cunoscută și'n Bucovina, însă aice nu are însemnarea de *încredințatū*, *fidențatū* (Bräutigam), ci numai de *bărbatulū fiței măritate* (Schwiegersohn).

Ca și la Români, așa și la Romani, cuv. *ginere*, avea două însemnări: una de *fidențatū* (Bräutigam), (6) și alta de *bărbatulū fiței măritate* (Schwiegersohn) (7).

(1) Com. de d-lū Dem. Teodorescu. — «Lumina pentru toți», an. IV, Bucuresci 1888, No. 7 și 8, p. 230 și 231.

(2) Com. de d-lū I. Georgescu și I. Popū Reteganulū.

*Miresuca cu cunună
Se cunoște c'a fi bună,
Cămeșa pe dînsa sună.*

Dintr'o doină pop. din Transilvania.

(3) Com. de d-lū I. Popū.

(4) Com. de d-nil Caragiani și M. Iuță.

(5) Com. de d-lū T. Dușanescu.

(6) Hor. epod. 6, 13; Virgil Aen. 2. 342.

(7) Cic. de offic. 1. 35. 129: Cum soceris generi non lavantur.

Socrulū nu se scaldă cu gineril la unū locū.

All. 1. 1. Qui ducat, quum te viderit, socerum, generibus tantum esse impietatem.

Care să crédă când te vede pre tine ca socru, că genurile aū o împietate atât de mare.

În decursul nunții se mai numesce *mirele* pretutindene, în toate țările locuite de Români și mai ales în *orații*, și *împărată*, *împărată mare*, *crăi nouă*, și *crăișoră*, 'er mirésa *împăratésă* și *crăiasă nouă*.

După cununie feciorul încredințat și cununat devine pentru socri săi *ginere*, 'eră fata cununată *noră* dela lat. *nurus*, *us*, genetiv *nurorēi* pl. *nurorī*, dem. *nurióră* :

De vedea și 'er vedea
Că logodnicī îi venia,
La pețitū că mi-ī primia,
Nurióra că-și tocma,
Nurióra-și logodia,
Zestre bună că-ī dedea,
Frumușelū că mī-o gătia,
Nuntă mare că-ī făcea.
De se ducea pomina... (1)

'Eră la vr'o câte-va săptămâni după nuntă amândurora li se țice *însurăței*.

Noi în cele următoare îi vomū numi până la cununie *mire* și *mirésă*, 'er după cununie cum va cere trebuința.

Mai de multă era datină în Bucovina, ca și'n celelalte țeri locuite de Români, că tinerii, după *aședare* se duceau împreună cu părinții lorū la preotulū localū și înaintea acestuia făceau încredințarea, elū îi încredința, și numai în casulū acela, cândū preotulū era împiedicatū cu alte trebuințe mai urgente, și prin urmare nu se putea face încredințarea la dînsulū, se duceau acasă la părinții miresei și aice chîemaū apoi părinții amândurorū tinerilorū pre nêmurile cele mai deaprobe și pre cei mai bêtrâni dintre vecini și înaintea acestora se făcea *logodna*, care,

(1) G. Dem. Teodorescu : poezii pop. p. 167.

după spusa Românilorū din cele mai multe părți, e jumătate de cununie. (1)

De când însă legile împărătesci și ordinațiunile consistoriale au opritu sub aspră pedepsă ca să se sevêrșescă încredințarea cu mai multe țile sau chiar și săptămâni înainte de cununie, de atunci preoțimea din Bucovina încredințază pre cei tineri tot-deuna precisu înainte de cununie după ritualulū, care-lū prescrie biserica noastră ortodoxă-orientală.

Însă cu tôte aceste ordinațiuni și opriri amenințătore, Români, credincioși datinelorū și credințelorū păstrate din moși-strămoși, serbeză încredințarea filorū săi și acuma, ca și în vechime, cu vr'o câte-va țile sau săptămâni înainte de cununie, și fără de preoți, după cum s'a arătatū mai susū, cu acea deosebire numai că la acéstă încredințare nu se cetesce de nimeni nici o rugăciune, ci numai se schimbă inelele, sau banii de argintū și năframa.

Nemijlocitu, după încredințare ieau părinții pre mirésă și o ducū érași înapoi în cămara sau odaia, unde a fostū mai nainte ascunsă, și-acolo o lasă apoi să stee până ce se'ncepe joculū (2).

În restimpulū dintre încredințare și până ce se'ncepe joculū, după cum vomū vedé acușū, părinții tinerilorū în-

(1) Cred. Românilorū din Bucovina și a celorū din Ungaria și Banatū. Veđi despre acéstă și «*Płunū Petrișorū*» novelă de G. Trăilă, publ. în «*Familia*», an. III. Pesta 1868. p. 282.

(2) Datina acéstă se vede că este fórte veche, de óre-ce și Dim. Cantemirū încă o amintesce. Elă ce ne spune elū în privința acéstă : «După aceea, adică după pețire, chlamă unū preotū sau dacă acesta este împledecatū cu alte ocupațiuni, trimitu și chlamă pre cei mai bătrâni din vecini, și în prezența acestora mirii schimbă inelele. Apoi părinții ducū numai decăt fata înderăptū, și érași o ascundū. Reintorcându se punū cu pețitorii la masă așternută, și nu se rădică mai înainte de a se desige ziua cununii. E de observatū că dacă mirii sunt feciori de boerū, nici încredințarea, nici cununia nu se póte face fără de consensulū Domnului și fără de atestatulū dela episcopū, pentru ca de o parte să nu se întempe căsătorii oprite de legile divine și bisericesci. ér de alta ca să nu se unescă mai de aprópe prin acéstă legătură multe familii boeresci, fără de invoirea Domnului». Descrierea Moldovei; ed. Acad. rom. p. 144.

credințați hotărăscu ziua pe când va fi cununia. Apoi, hotărîndu-se și acéstă zi, maica miresei și cu celelalte neveste, némuri cu diinsa, punu pe masă diferite bucate și începü cu toții a ospëta, a cinsti și a se veseli. Acéstă ospëtare și cinstire durezä mai bine de-o örä. Apoi se scölä cu toții de la masä și începü a juca.

Nemijlocitü insä înainte de-a începe a gusta din bucatele puse pe masä unulü dintre pețitori, adresändu-se cätträ öspeți, ține urmätörea orație:

Multü iubiți säteni,
Prea cinstiți meseni!
Căți aici v'ați adunatü,
Pe D-vösträ v'a așteptatü
Acestü cinstitü göspodarü
Cu vinü tocmai din Cotnarü
Și când v'a vedütü venindü
Așa mändri și gätiți
Ca pomii cei înfloriți
Pre portari că i-a chïematü
Și lorü poruncä li-a datü
Sä deschidä porțile
Sä întindä mesele.
Portarii că s'aü grăbitü,
Porunca aü implinitü.
Porțile-aü deschisü,
Mesele-aü întinsü,
Așternute mese
Cu fețe alese.
Pe mese plinü de șipurü
Cu felurite bëuturi,
Și sahanes cu fripturi
Pentru ale D-vöstre gurü.
Și furcuțe zugrăvite
Și linguri totü cäsăpitate
Pentru ale D-vöstre gurü gătite.

Deci poftimă luați
Și ospetați!..
Cari n'aveți linguri și furcuți
Faceți bine și'ngăduiți,
Că am să'ncalecū pe-unū mândū
Să mă ducū la Cernăuțū
S'aducū lingurī și furcuți,
Dară eū în Cernăuți
Póte că voiū zăbăvi,
Că póte lingurī n'orū fi,
Furcuți póte n'oiū găsi.
Trageți-mī bine în samă
C'am să încalecū câtū de grabă
Pe o epușoră albă
Și m'oiū duce la Sucévă,
Și de-acolo, cum m'oiū duce,
Sciū prea bine c'oiū aduce
Lingurī și furcuți.
Cariī nu-ți avé lingurī și furcuți
Măi rupeți și cu cei dinți,
Că așa ne aū învățatū
Pe noi aī noștri părinți.
De nu știți cum, apoi stați
Și la mine vē uitați
Cum eū singurū oiū lua
Și din bucate-oiū gusta.
Cine măi sci,
Póte c'orū fi
Furcuțele ruginite,
Bucatele otrăvite.
Și decât a perī
Óstea împératului,
Măi bine eū
Unū purice alū satului.
Poftimă luați și ospetați,
Dar din barbă să nu dați! (1)

(1) Din Ilieșci, dict. de Ilie Ungureanū. Acéstă orație se măi ține încă și la
«Masă-mare și Uncropă.»

Am amintitū, mai susū, că mirele, când se duce să se încredințeze, ȳea cu sine pre mai mulți őspeți dintre némurile sale precum și o păreche de lăutari. Între őspeții aceștia, precum și'ntre cei poftiți de părinții miresei, se află de multe ori, afară de bărbați și neveste, încă și feciori și fete. Decī după ce s'aū logoditū ácuma tinerii, după ce aū statū la masă, aū ospetatū de-ajunsū și-aū închinatū mai multe păharē de bētură în sănătatea unora și a altora, se scólă cu toții de la masă și spunū lăutarilorū :
să mai tragă vr'o una și de jocū.

Lăutarii, cariī până ácuma aū statū în vr'unū ungherū de casă și-aū cântatū numai cântece de masă, n'asteptă să fie multū rugați, ci cum li s'a spusū, de-a-una intoneză o horă.

Őspeții adunați, și mai alesū tineretulū, setosū de petrecere și de jocū, cum audū că lăutarii *aū întorsū arcușulū pe altă strună*, de-a-una se prindū cu toții la jocū și petrecū până în ȳiuă.

Când aū începutū lăutarii a cânta de jocū, atunci se ducū părinții, saū nisce némuri de-ale miresei și-o aducū pre acesta érăși în casă, de unde apoi nu se depărtēză mai multū.

Sócra-cea-mare, adică maica mirelui, care firesce încă trebuie să jōce măcarū unū jocū, fiindū fōrtē bine dispusă și voindū a îndemna la voe bună și veselie pre ceilalți őspeți, începe a chiuū ast-felū :

Mulțamescū lui Dumneȳeū,
Că-mī e bine, nu-mī e rēū!
Mulțamescū celui de susū,
C'aceste ȳile-am ajunsū (1).

De altă parte o nevasță tēnēră, nevrendū a rēmānē în

(1) Din Crasna, dict. de Maria Bărbuȳă.

urma sócrei celei mari, începe în numele mirelui a chiui următoarea chiuitură :

Astă vară mî-am văratŭ
Sub unŭ cîungŭ de bradŭ uscatŭ
C'o puică de căpĕtatŭ,
Dar la érnă mî-oîŭ şedé
Cu puicăŭa drépt'a mea (1)

N'a apucatŭ însă bine a sfârşi nevasta chiuitura sa, când numai ce auđi din altă parte a horei pre altă nevestă, némŭ cu mirésa, luândŭ pre mire óre-şi cum peste piciorŭ şi anume :

Mĕi bădiţă, mĕi Ióne !
Cătŭ a fostŭ vara de mare.
Totŭ ai đisŭ că me-î lua.
Étă c'a venitŭ tómnă
Şi-ai datŭ mâna cu alta.
Ce-ai gânditŭ
De m'ai uritŭ ?
Ce-ai mâncatŭ,
De m'ai lăsatŭ ?

Dar' lasŭ că şi-a datŭ peste omŭ ! Năintaşa sa nu-î dá cu una cu doué rĕndŭ ca să păcăléscă pre mire, căruia i s'aŭ adresatŭ aceste versuri, apostrofându-lŭ de-unŭ omŭ care nu-şi ţine cuvîntulŭ. Ea răspunde îndată :

Am mâncatŭ zăharŭ pisatŭ,
Şi đicŭ đeu că te-am lăsatŭ,
Am mâncatŭ zaharŭ bătutŭ,
Şi đicŭ đeu că te-am uritŭ,
C'alţi-aŭ mersŭ şi-aŭ logoditŭ,
Eŭ am âmblatŭ într'o vară
Acesti-aŭ mersŭ întro sară
Şi-aŭ luatŭ o buz'amară ! (2)

(1) De-acolo de idem.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Când sfârșește chiuitorea versurile acestea toți cei de față încep să rîde cu hohot și a face multă voe bună.

Și totu așa prin glume și rîsete, unii jucându și chiuind diferite chiuituri, cari se potrivesc mai ales la această petrecere, er alții, și mai ales cei bătrani, bîndu și istorisind felu de felu de întemplantari, se petrecu și se veselesc cu toții pînă în ziua.

Când se revarsă de ziua, atuncea se imprăștie cu toții ducendu-se fie-care pe-acasă și căulându-și de trebile sale.

În fine voi să mai amintesc încă și aceea, că mirele din ziua, în care s'a încredințat și pînă după *Uncropu*, pörtă necontentit, atât în sêrbători cât și în zilele cele de lucru, *pana* adică *flórea* ce i-a cusut'o mirésa la cușmă și năframa la curéua trăistuței.

În acele părți ale Bucovinei, unde feciorii n'a datină de-a purta trăistuțe cu sine, se cósă totu în ziua de încredințare numai *o flóre de târgu* la cușma mirelui, pe care, ca și panu, o pörtă mirele din ziua încredințării și pînă după *Uncropu*.

Pe-acéstă flóre saă pană apoi, precum și pe năframa dela curéua străistuței, cunosc Români, care fecioru e *mire*, pentru că în zilele de lucru numai *miru* îndătinază de a purta flori scumpe la cușme.

În România și anume în districtul Bacăului încredințarea saă logodna se face în următorul mod :

Se aduce o strachină cu *grâu*, saă dacă fata e mai alésă, una cu *orezu*, se punu *inelele* în nuntru și se schimbă de vr'o trei ori de cine va din ómenii de față. Nemijlocit după acésta fata pune la căciula saă pălăria flăcăului *o flóre de târgu*. Flăcăul, adică mirele, iese apoi afară și impuşcă de vr'o câte-va ori dintr'unu pistolu, dând prin acésta sâteniloru de cunoscutu cum că s'a logodit.

După logodnă se întinde o masă, la care iewă parte atât őspeții adunați câtü și mirele dimpreună cu părinții săi.

În unele părți din acestü districtü logodna se consideră ca terminată atunci, când flăcăulü și fata aü schimbatü inelele unulü cu altulü în fața părințilorü și a mai multorü ómenï, rude, prietenï saü cunoscuți, în alte părți însă se socotesce pe deplinü făcută numai atunci, când e săvârșită de preotü. (1)

În prejurulü Bucurescilorü se face logodna, în lipsa unui preotü, tot-deauna de celü mai bătrânü din familie. (2)

În *Transilvania* și anume pe Valea Someșului se face încredințarea astfel :

Peșitorilü dă fetei peșite unü *inelü*, numitü *inelü de credință* saü simplu *credință*, ér fata îi dă o *năframă de buzunarü* numită ași-derea *năframă de credință* saü simplu *credință*. După acesta își dau amendoi mâna dréptă, ér grăitorilü îi stropesce cu apă și le *taie* (desparte) mâ-nile ca și la orï-care altü târgü încheiatü.

Totü cam aceste obiecte se schimbă la încredințare între tineri și pe Târnave, pe Valea Jiului ardelenescü și pe Valea Hașegului, (3) precum și'n alte părți ale Transilvaniei (4) cu acea deosebire numai că pe Târnave în locü de *năframă* se đice *cârpă de credință*.

Inelulü, care-lü dă mirele miresei, e de metalü, de regulă de aramă, la cel mai avuși de argintü, rare-orï și de aurü, ér' *năframa* e lucrată și tivită de mirésă. În Valea Jiului și a Hașegului *năframa* e pestriță, cu flori, și asemenea lucrată și împestrițată de mirésă.

(1) Columna lui Tralanü, an. IX. p. 332—383.

(2) Com. de d-lü G. Dem. Teodorescu.

(3) Com. de d-lü I. Popü Reteganulü.

(4) B. Viciü, op. cit. p. 2 : «Încredințarea se face cu saü fără preotü, după datina comună prin încredințarea inelelorü și a năfrănilorü de mână înaintea celorü douë mărturii.»

Încredințarea în susul numitele locuri se face de regulă înaintea preotului și a fiitorilor nași. După încredințare se dă un ospăț, care în unele părți se numește *tocmélă*; se pună cu toții la masă, ospéteză și beu, apoi se dau la joc, care ține cam dela 4--8 ore (1) Pe unele locuri la ocasiunea acésta se croescă și vestmintele trebuincioase pentru nuntă. (2)

În *Șcheii*, mai înainte, după «*fostu la vedere*» urma *logodna*: la unii mai curéndu, la alții mai târziu.

Sócra mică avea grijă să se pregătéscă de logodnă, și să fie cu tóte în bună rânduială.

În ziua de logodnă, prin amurgulú serei, venia plocónele dela ginere, trimise la sócra mică prin mueri, doué ori trei némuri de ale ginerelui. Ca ploconu se aducea: carne de porc, unul sau doi purcei *jumulii*, doué plosci de vinu și doi colaci. Sócra mică cinstea la muerile, cari aduceau plocónele cu câte un slotu la trei inse, sau câte șése bancuțe, câte un paharu de vinu din plosci și le tăia câte o firu de colacu. Mai apoi cei tineri trebuia să mergă la popa sau dacă nu, venia popa acasă la mirésă de-i *logodia*. Popa întreba pre fie-care: că cu voia lor e, nu sunt siliți de nimeni? Ginerile spunea din vorba cea dintăiu: «*cu voia mea*», mirésă nu prea spunea din vorba a dintăiu, apoi totu spunea și ea: «*cu voia mea*» sau putea să dică tocmai atunci, că nu e cu voia ei. Dacă dicea că nu e cu voia lor, nu-i logodia, rămăneau nelogodiți. După ce răspundea că e cu voia lor, popa scotea inelulú miresei și alu ginerelui și dicea: «*cu voia lor la améndoi se împreunéză fiulú cutare cu fiica cutare*».

Inelele la bărbați erau de aramă ori de plumb cu scaun,

(1) Com. de d-lu I. Popu Reteganulú.

(2) Com. de d-lu I. Georgescu.

cu câtă erau mai mari, cu atâta erau mai de preț; fetele purtau inele cu câte trei lumini.

Ce-va mai târziu *după logodire* adică pe la nouă sau dece ore venia *logodna*, adică masa, pe cari o da sócra mică. Lua parte la ea cei poftiți din partea socrilor mari și mici, de aceea era vorba : « *te duci la logodnă ?* » ori « *te-achăemată la logodnă.* »

Lăutarii așteptau pre óspeți la pragul porții și când vedea că vine câte un poftit, începeau să țină marșul, și când era nor și întuneric pe invitați îi cunoscă după lampășele ori felinarele, cu cari veniau ; une-ori se înșelau de țină la trecători.

În casă mesele erau puse de mai nainte și cei ce veniau începeau să se așeze la masă ; cei ce veniau mai târziu trebuiau să ședă mai în còda mesei, dacă nu cumva se întâmpla să fie vre-un om mai de samă.

La unele logodne lua parte și popa și locul lui era totu-deauna în fruntea mesei. După ce vedea că cei poftiți s'aun cam adunat, începea să se aducă bucate la masă.

Dacă sócra mică voia să o ajungă mai puțin, făcea logodna cu fiertură și pâne și la urmă colac, ér dacă îi da mâna să cheltuască mai mult și voia să facă logodnă mai mare decât nunta ; șervet, cușit, furculiță și lingură, de era fiertură, își aducea fie-care invitat.

De bătut se aducea la masă rachi sau vin, după darea de mâna a sócrei mici.

Câtă ținea masa lăutarii împărțiți în toate casele, în care erau așezate mese, țină într'una cântece de masă.

Mese erau *bașca* pentru ómeni, *bașca* pentru mueri și *bașca* pentru feciori ; pe feciori de obicei îi punea mai la o parte prin câte o casă ori căscioră mai dosnică. Și când la sócra mică nu era destul loc, punea și la câte un vecin.

Une ori se făcea *logodna* fără lautari, dar a doua zi dicea lumea că a făcutu pomană.

Câtă ținea masa, ginerele ajuta și elu la muerile, cari duceau pe masă, și trebuia să fie cu băgare de sémă ca să nu se mânjască pe haïne.

Când era pe la sfârșitul mesei, ginerele mergea de șe-dea la masă cu cei-lalți feciori, și i se aducea o sticlă sau două de vinu, de închina cu ei. Apoi venia mirésa și pe o tavă îi aducea florî, o garófă. Ginerele lua florile și dăruia pe mirésă, după cum îi da mâna și avea plăcere; după aceea mirésa lua și da florî și la ceialalți feciori.

După ce se isprăvia cu masa, se rēdica mesele și se scotea afară și se începea jocul; mai întâiu de tôte se cânta «*hora miresei*». Din lume după unu jocu două începea să plece acasă; alții sta până la sfârșitu, când nu mai avea cine să jôce.

Plocónele aduse dela ginere le frigea și le punea la socri mari «*alú doilea masă.*»

A doua zi după logodnă mirésa spăla vasele. (1)

În alte părți totu în Transilvania, după ce atâtu tinerii câtu și părinții acestora s'aú înțelesu între olaltă, junele cu soții sei acompaniatu de lautari, plēcă într'o zi anumită cu daruri la fiitorea lui consórtă. Darurile predate, unu preotú sau în absența acestuia, celú mai bătrânú *schimbă inelele*, desemnându ast-felú mutuala legătură între fiitorii căsătorii. Mese cu toasturi, jocuri cu strigări și chiuituri distragú pre óspeți. În fine juna tórnă în batista sa unu păharú de vinu, în care junele a pusú câte-va monete. Vinulú se scurge prin casă — libașune adusă *șeilorú penafi* pentru a-í câștiga pentru casa cea nouă — ér monetele, legate într'insa, se păstréză neatinse până după

(1) G. I. Pitișú : Nunta în Șcheiú, publ. în «*Revista nouă*» an. I. Bucuresci 1888. p. 106—108.

nuntă, arătându astă-felū, că mirésa își ia angajamentulū a fi económă și a păstra ceea ce bărbatulū îi va aduce în casă. Cu acésta se termină pactulū de *bună-credință*. (1)

În țara *Moșilorū* la ȕiua hotărită pentru *credință*, feciorulū însoțitū de *pețitorū*, de nănași și de doi trei ómeni de încredere, merge la părinții fetei și credința se face de preotū saū de unū altū omū de încredere, care după primirea declarațiunilorū obicinuite, schimbă inelele tinerilorū.

Împlinindu-se aceste formalități se aședă la masă și hotărescū ȕiua cununiei și a *ospēțuluū*. (2)

În *Selagiū* și'n jurulū *Șomcutei-mari* încredințarea se face de comunū în presara unei Duminici saū a unei sērbători, nici decum însă în altă sară. Feciorulū în sara menită pentru încredințare merge cu grăitorilū sēu la fata pețită și de aicea apoi, după ce sărută mânilē părințilorū fetei, atâtū elū, câtū și grăitorilū și *pețita* se ducū la preotulū, dar așa de târȕiū ca nime să nu-i vadă pe drumū și dacă din întimplare îi întâlnește cine-va caută ca să nu-i pótă cunoște cine-sū și'n cotro se ducū. După ce aū ajunsū la preotulū, care a fostū de mai nainte însciințatū despre venirea lorū și după ce dau *binețele* cuviinciose, grăitorilū, luândū cuvintulū, spune preotuluī la ce aū venitū. Preotulū poftesce pre pețită și pre grăitorilū să părăsescă pe vr'o câte-va minute chilia, éră pre pețitorilū, care rēmăne cu dīnsulū, arătându-i mai întâiū părțile cele bune precum și cele rele ale cāsătoriei, îlū întrebă de are aplicare a se cāsatori cu fata respectivă saū nu. În casū dacă feciorulū rēspunde negativū nu mai întinde multă vorbă cu dīnșii, ci lē spune să mērgă în trebă-și de unde aū venitū, éră dacă rēspunde afirmativū fecio-

(1) I. C. Tacitū : Nunta la pop. rom. etc. publicatū în «Românismulū», an. I. Bucuresci 1870. p. 20.

(2) Frāncu și Candrea, op. cit. p. 151.

rulă iese din chilie și'n urma sa întră fata. Preotulă o întrăbă și pre acésta de voesce a se duce după fecioră din bună-voe ori nu, după ce mai ântăiă îi ține și ei o *predicație* despre însemnătatea căsătoriei și cum trebuie să se pórte ca nevastă. Sfârșindă și cu dînsa întră cu toții în nuntru. Preotulă chîamă acuma și pre cantorulă bisericei saă pre *fetă* (pălimariă) ca să fie martoră, pune apoi pre ambii tineri alătura, feciorulă la stînga. ér fata la drepta preotulă, cum stă acesta față'n față cu ei, și-î întrăbă din noă în prezența martoriloră de se iubescă și de vreă din bună voe, ne'ndemnați și nesiliți de nime a se lua? După afirmările reciproce le ăea mînilă drepte și punêndu-le la olaltă le spune să đică ună «*Tatălă nostru.*» După *Tatălă nostru* le cere schimbarea semneloră de credință.

În unele părți din Chioră se'ntemplă încredințarea ca și în Selagiă, numai că pună ună taieră cu grăă, pe acela pună semnele și anume : năfrămă, bană și inele și după o rugăciune, daă mînele, schimbă semnele și starostele aruncă peste ei grăă. După schimbarea semneloră se'ntorcă acasă, unde cinéză, însă fără jocă și fără să scie sătenii despre celea ce s'ăă petrecută. Ba ! adese-oră se'ntemplă că nici frații însurați și surorile măritate nu sciă nimică ce s'a 'ntemplată în familia loră până a doua-đi.

În decursulă cinei, urméză după împrejurări și determinarea đilei, când *încredințatulă* și *încredințata* aă să-și serbeze cununia, căți și cari óspeți aă să se cheme la nuntă saă *ospetă*, cine va fi *nănașă-mare*, pre cine să ăea de *nune* saă *fete-de-nune*, *fete-după-masă*, *frați-de-mire* și de *miresă*, și ce felă de lăutară aă să le cante la nuntă.

Cu ocasiunea desbateriloră acestora atâtă *mirele* câtă și *miresă* se pórta cu fórte mare băgare de samă ca nu cumva să și pėrdă gustulă unulă pentru altulă.

După încredințare nu veđi mai multă nici pe mire

nicî pre mirésă în adunările tineretului, ci fie-care își are gândurile și treburile sale. Și dacă se și arată vre-o dată, e foarte bătătoriu la ochi că feciorul încredințatū nicî când nu vorbește cu mirésa sa, ci cu alte fete. Asemenea și mirésa. (1)

În fine în unele părți ale Macedoniei *logodna* saū, după cum spunū Macedo Romāniū, *isusirea* se face în modulū următoriu :

«Părinții flăcăului trimitū la părinții fetei unulū saū mai mulți pețitori, cari *daū semnulū*, adică, ducū unū *nielū* legatū cu o cordea (panglică) vênătă saū *alică* (roșie) și mai multe moneși de aurū.

«După ce părinții flăcăului și ai fetei s'aū înțelesū între ei a se face *logodna*, urméză *schimbarea inelelorū*, care se face numai între părinți, fără ca viitorii soți să ia parte la acéstă ceremonie.

«În timpulū când se face schimbarea inelelorū, se dă cu pușca la casa logodnicului, ér dela casa logodnicei se impușcă asemenea ca semnū de răspunsū.

«În genere *logodnele* se facū sara, și cei invitați se ducū și se întorcū cu torțe aprinse, fiindū însoțiți de multe ori și de *ghifți* (lăutari) urându fie-care unulū după altulū : «*să bāneză, să incherdisescă și nă óra tră eta* = să trăescă, să se folosescă și acéstă *logodnă* să fie odată pentru tótă viața.

«Câte-odată, însă foarte rarū, óspeții rógă pre părinții fetei ca să le-o arate, când atunci *ii facū méstere*, adică îi daū fie-care câte unū banū de aurū, saū alte daruri femeesci, inele, cercei, ér ea spre mulțămire sărulă mâna la toți, fie bărbați, fie femei. (2)

(1) Com. de d-lū El. Popū, învățătorū.

(2) T. T. Burada : «Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia», publ. în «Revista pentru filologie», p. 417—418.

În alte părți ale Macedoniei *isusirea* se face astfel :

După ce părinții fetei și-au *băgată fata*, adică după ce au imbiat'o unul fecioru' și au căpătat' de la părinții aceluia *sborulū* (cuvintulū), îi dau *semnulū*, care de regulă e un *nell* (inelū). După aceea tinerii se ducă la preotulū localū ca să le schimbe *nellele*.

Preotulū atinge mai întâiū *nellele* de barbă, apoi le schimbă. Pe urmă binecuvintéză și feliicitéză pre tēnēra păreche. Asistenții, la rēndulū lorū, încă o feliicitéză urāndu-i să *bāneză* — să trăescă.

După aceea *isusita* sau *'nvēsta naua* sărută mână preotulū precum și a tuturorū celorū mai de vērstă, cari sunt de față, éra pre cei mai tineri îi sărută pe ambele fețe ale obrazulū. Aceste *bāșeri* (sărutari) se repeșcū de mai multe ori până la nuntă. (1)

În *Pindū* pe lângă cele înșirate până aici mai este obiceiulū să se ducă la casa logodnicei *o pede* (tipsie) mare: înfrumusețată cu feliiurite desemnuri încrustate, făcute în aluatū cu vērfulū cuțitulū mai înainte de a se pune la coptū, precum și unū *pagūrū* (2) cu rachiū, avēndū legată de elū mai multe *mahmudele* (3); pedēoa se învêlesce într'unū șervētū și se pune pe capulū unei fete, care întră în ogradă cu ea, după aceea se aduce și din partea logodnicei unū pagūrū cu rachiū și amestecāndu-se apoi rachiulū adusū de la logodnică cu acelū adusū dela logodnicū, se cinstescū óspeții și se punū la masă, și după ospētare uréză cu toții: *să bāneză*.

Fata odată logodită trebue să facă tôte chipurile ca să nu vadă nici să se întâlnească cu logodniculū ei, și dacă

(1) Com. de d-lū M. Iutza, Romānū din Macedonia.

(2) Ulcorū de metalū.

(3) Moneși de aurū turcesci.

din întemplantare îl zărește, atunci pléacă ochii în pământ și nu se uită la dinsul. (1)

Precum logodnica-*isusita*, așa și *ginerile* după *isusire* nu pôte să vadă mai multă fata până la *cununie*. Dela *isusire* (logodnă) până la *cununie* însă are voe să rupă, dacă la logodnă nu i-a plăcută fata; dar acea fată rareori se mărită. Astfeli părinții fetei sunt nevoiți să-i dea mai multă *zestre*, ca să nu se lase. (2)

Astfel se serbeză încredințarea la Români!

Inelul și năframa, despre cari am vorbit, în decursul acestui capitol, sunt semnele principale, cari se consideră și se întrebunțază pretutindene de toți Români ca *simbolul al unirei și credinței neștrămutate*. Despre acesta ne putem încredința nu numai din cele ce s'au arătat până aici, ci și dintr'o mulțime de cântece poporane, cari se reciteză și se cântă nu numai la nunți, ci și la alte ocaziuni.

Așa un cântec din Bucovina, care ne spune că un fecior a luat inelul unei fete, firesce că, ca *semn*, că va lua-o și de soție, însă fata nu-l voesce, sună precum urmază :

Inga, (3) mamă, mișelul,
Cum m'a luat inelul,
Eă il ceră ca să mi-lă dee,
Elă a spusă c'ar' să m'ă ăee.
Când aș sci că m'ară lua
Singură m'aș spânzura
De capătul brăului
In mijlocul drumului,
De mirarea târgului,

(1) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia publ. în op. cit. p. 418.

(2) Dim. Bolintineanu : Călătorii la Români din Macedonia, p. 88.

(3) Inga = în caută.

Să se mire și târgu-ŭ
Că ce pôte mișelulŭ (1).

Același cântecŭ, dar cu unele schimbări, se află și la
Româniî din Moldova. Elŭ sună așa :

Étă, maică, voinicu,
Cum imi cere inelu.
Eŭ îi dicŭ că nu l'oîŭ da.
Elŭ dice că m'a lua.
Când ași sci că m'arŭ lua
Singură m'ași spânzura
In mijloculŭ câmpuluî
In crénga sovêrvuluî
In drumulŭ voiniculuî. (2)

Totŭ același la Româniî din Transilvania sună astfeliŭ :

Uî-te, maică, uritulŭ,
Cum imi pörtă *inelulŭ* ;
Eŭ îlŭ totŭ cerŭ să mi-lŭ dee
Elŭ dice c'o să mē îee,
D'ași sci, maică, că m'ai da
Maî bine m'ași spânzura
De cîucurulŭ brăuluî
In mijloculŭ târguluî
Să se mire totŭ târgulŭ,
Ce mî-a făcutŭ urâtulŭ ;
Să se mire și lumea
Ce mî-a făcutŭ dragostea. (3)

Altŭ cântecŭ, și anume din *Vlacho-Clisurŭ*, la Româniî
din Olimpŭ, care ne arată ce felu de *inelŭ de încredin-*
țare a căpétatŭ o mirésă dela tatălŭ seŭ, sună astfeliŭ :

An, mușată, la fântâna !
«Dutșiz vĕ, că eu ni jin,
Că dad'a ni m'isusi.

(1) S. Fl. Marianŭ : Poesii pop. rom. t. II. Doine și hore. Cernăuți. 1875. p. 181.

(2) Sevastos, op. cit. p. 70.

(3) Iarnik și Bârsanŭ, op. cit. p. 274.

Aoaltadz, duminica,
Nel curat (1) ni aduseră,
Ș' tsints flurii nișeame (2).
Tu xirlu di mētase
Misticat cu hrisafe,
Tu mâna atșea 'ndrēptă
Ș'tu dzédzitlu atșel niclu.
Ah, dzédzit, tși ni stai bün
Ca sórele dimnétsa. (3)

Daco-romănesce :

Ha! frumoasă, la fântână !
«Duce-ți-vă, că eu nu vinu,
Că tată-meu mē'ncredință
Alaltăeri, duminica,
Inelū curatū mī-a adusū,
Și cincī florinī de credință
Intr'unū firū de mētasă
Mestecatū cu firū de aurū.
In mâna cea drēptă
Și'n degetulū celū micū.
Ah, degetū, ce-mī stai bine
Ca sórele diminéța.»

În fine o baladă din Moldova, în care se amintesc
inelulū alătura cu *năframa*, se'ncepe așa :

Fost'aū fostū unū crăișorū
Tinerelū, mândru feciorū
Cum e bradulū codrilorū
Susū, pe vērfulū munșilorū.
De soție și-aū luatū
O copilă din celū satū,

(1) Inelū de metalū adevēratū, nestimatū.

(2) Mirēsa capētă la încredințare dela mire o sumă de monete mari de argintū, cari înșirāndu-se, se pōrtă ca salbă la grumazū; cele mai căutate monete sunt Taleriī Mariei Teresiei.

(3) Dr. Gustav Weigand: Die Sprache der Olympo-Walachen, nebst einer Einleitung über Land und Leute. Leipzig 1888. p. 136.

Copiliță, Românceuță,
Toți vecinilor drăguță;
Cu chip dulce luminos
Cu trup gingaș mlădios
Cum e florea câmpului
În lumina soarelui.
Etă lui că i-a sosit,
Carte mare de pornit
La tabără de ieșit.
Elu în suflet s'a măhnit
Și din gură a grăit:
«Draga mea, sufletul meu,
Ține tu *inelul meu*,
Pune-l în degetul tău.
Când *inelu-a rugini*
Să scii dragă, c'oiu muri!
— De mă lași plângându acasă,
Na-ți *năframa* de mătășă
Pe margini cu aur trasă.
Aurul când s'a topi
Să scii, frate, c'oiu muri!»

După acesta tînerul crăișor pleca la tabără, dar nu apucă a ajunge departe, și uitându-se la năframă, vede că aurul de pe marginile acesteia s'a topit, un semn că i-a murit soția. Se'ntorce deci degrabă înderept să vadă ce s'a întemplat, și află că tatăl său i-a aruncat nevasta într'unu tău lung și lat, unde s'a și înecat. Tînerul, de ntristare că și-a perdut soția, careia nu numai că i-a jurat credință eternă și unire nedespărțită ci i-a dat încă și *inelul său* ca semn că-și va ține promisiunea, s'aruncă și el în apă și se înecă cu scop ca cel puțin după mörte să fie nedespărțit.

În fine balada se'ncheie c'unu blăstem asupra tuturor acelora, cari despărțesc pre cei ce se iubesc din totă inima :

Tună, Dómne și trăsnesce,
Tună'n cine despărțesce
Dulcea dragoste'nfocată
De-unū feciorū și de o fată. (1)

Într'o poveste din Transilvania, în care asemenea se amintesce despre *inelul și năframa* de 'ncredințare cetimū următóarele :

«Fiindū astfeliū invoiala gata, sócra mică chīamă nu-mai decât pe popa și pe nisce némurī, și tinerī se logodescū primindū binecuvintarea și schimbândū câte unū *inelū* și o *năframă*, după obiceiulū de atunci. Adică feciorulū îi dă fetei unū *inelū de aurū* și o *năframă de mē-tasă*, ér fata îi dădu cu sfială unū *inelū* și o *năframă*, de care bletū avea. După aceea își petrecură cu toții până sara târșiū, *stătorindū ziua de cununie* pe de atunci în două săptămāni.» (2)

Voindū acuma a asēmēna datinele și credințele Romānilorū dela încredințare, vomū afla că cele mai multe dintre dñsele se află și la alte națiuni.

La încredințarea *Romanilorū* era de ajunsū, ca și la Romāni, unū *nudis consensus* (3). În timpulū republicei nu aveaū trebuință, ca mai pe urmă în timpulū împērațiilor, nici de martori, de și adeseori luaū și aceștia parte(4),

(1) V. Alecsandri : op. cit. p. 20. Totū la acela p. 21 veđi și o variantă a baladei citate.

(2) Mărginēnulū : Țina împērālēsă și péna ei alēsă, poveste din poporū, din «biblioteca poporală a «Tribunel». No. 32. Sibiiū 1886. p. 7.

(3) Dig. 23, 1, 4 pr. și 11.

(4) Macrob. Sat. 1, 6, 29 : Nam Asinae cognomentum Cornelii datum est, quoniam princeps Corneliae gentis empto fundo seu filia data marito, cum sponsores ab eo solemniter poscerentur, asinam cum pecuniae onere produxit in forum, quasi pro sponsoribus praensens pignus.

«Căci Corneliiilorū li s'a datū porecla «Asina» pentru că celū dintāiū din vița Corneliiilorū, după ce cumpērase o moșie saū după ce a datū pre fiica sa după unū bărbatū, cerēndu-i se în modū solemnū chezeși, aduse pe plăță o asină măgăriță) încărcată cu banī, ca zălogū de față în locū de chezeșū.»

nică de vre o îndătorire scrisuală (1). Era însă datină, ca mirele să dea miresei ca arvună (arra) o monedă, după cum se întâmpla acesta mai la toate contractele (2) sau un inel (3). Dacă mirele era din clasa de jos, adică din popor, inelul era de fier (4), era dacă mirele era patriciu, atunci inelul era de aur (5). Fata încă îi da un inel (6), dar acesta nu avea o însemnătate așa de mare ca al inelului, pentru că numai mirele era obligat să dea miresei un inel ca arvună spre împlinirea datorințelor sale proprii, din care cauză se și numea *pignus* (7).

Inelele, ce le schimba tinerii romani între oaltă, se numeau : *anuli pronubi, mutuae fidei signa*, adică inele de

Ambrosius de lapsu virginum 6: Nam si inter decem testes confectis sponsalibus, nuptiis consummatis, quaevis femina viro coniuncta mortali non sine magno periculo penetrat ad adulterium.

Căci, fiind încheiată logodna între zece martori și sfârșită nunta, fie-care femeie însoțită cu un bărbat trece la adulteriu cu cel mai mare pericol.

(1) Dig. 23, 1, 7, § 1.

(2) Dig. 14, 3, 5, § 15: Si institor, cum oleum vendidisset, anulum arrae nomine acceperit, neque eum reddat, dominum institoria teneri.

Dacă un comerciant, vânzându-l oleu, a primit un inel ca arvună și nu-l dă înapoi, stăpânul procedează conform legii de comerț.

(3) Plin. n. h. 33, 28: ad sponsiones etiamnum anulo exsiliente: Sărind și acum la logodne un inel.

Isidor. or. 19, 32, 4: Feminae non usae anulii nisi quos virgini sponsus miserat.

Românește: Unei femei, care n'a întrebuințat inele afară de cele ce i-a trimis și ea ca fată logodnicul.

(4) Plin. n. h. 33, 12: Etiam nunc sponsae muneris vice ferreus anulus mittitur isque sine gemma.

Încă și acum se trimite logodnicei ca prezent un inel de fier și anume fără pietre scumpe.

(5) Tertull. apol. 6: Aurum nulla norat praeter uno digito, quem sponsus oppignerasset, pronubo anulo.

Aurul nu-l cunoștea nici una, afară decât la un deget, pe care l'a zălogit logodnicul cu inelul de nuntă.

(6) Terent. Eun: 3, 4, 3: dati anuli, locus, constitutum est.

S'a dat inelele, s'a hotărât locul și timpul.

(7) Inv. 6, 27.

căsătorie ca semn al credinței împrumutate, și mirésa, inelul ce-lu căpăta dela mire, îl pune și purta de regulă, ca și miresele române, pe degetul al patrulea (1).

Pe timpul împăraților romani, serbarea încredințării se făcea totdeauna în prezența oșpeților invitați (2), și se sfârșia, ca și la Români de azi, cu o masă (3), în timpul căreia se hotăria locul și timpul nunții (4).

Mirésa primia daruri atât în ziua încredințării, cât și mai pe urmă la nuntă (5).

La *Italianii din Roma* adevărata serbare a căsătoriei e *încredințarea* (capitoli), care află locul sara și care se anunță nemişurilor și amicilor prin cărți de invitare frumos tipărite.

În decursul încredințării se cetesce și iscălesce contractul căsătorial, ăr tânăra păreche primesce îmbrășările nemişurilor și felicitările tuturor celor prezenți. Totă lumea adunată e foarte fericită.

Cu aceeași solemnitate se serbeză încredințarea (sposalizio) și la clasele de jos, precum și la țerani din împrejurimile Romei. Tinerii mânăncă, beu și jocă dimpreună cu amicii lor și se numesc de-acuma înainte, tocmai ca și la Români, *sposo* (mire) și *sposa* (mirésă).

Ce se atinge de daruri, cari se aduc la această oca-

(1) Isidor. de eccles. offic. 2, 20, 8: Quod in primis anulus a sponsosponsae datur, fit hoc nimirum vel propter mutuae fidei signum vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda iungantur. Unde et quarto digito anulus idem inseritur.

Că se dă logodnicel de cătră mire mai întâiu un inel, acesta se face neșșit ori ca să fie un semn de credință reciprocă sau pentru aceea, ca să se împreune inimile lor prin același zalogu. De aceea se pune același inel pe degetul al patrulea.

(2) Suet. Oct. 53: In turba sponsaliorum die vexatus.

Tertull. de idololatr. 16: — Plin. ep. 1. 9. — Senec. de benef. 4. 39. 3.

(3) Plin. n. h. 9, 117; Cicero ad. Q. fr. 2. 6.

(4) Terent. Eun. 3, 4, 3, loc. citatū mai sus.

(5) Papinianu. Dig. 16, 3, 25.

siune și cari compunū mieđulū festivității, tôte sunt menite numai pentru mirésă (1).

În *Genua* semnele de credință sunt, ca și'n cele mai multe părți la Români, unū *inelū* și o *năframă*. Dacă fata le primesce pre amëndouē, e unū semnū că s'a înțelesū.

Inelulū în totū casulū e de mai mare însemnătate, decât *năframa*. Elū decide, elū légă.

În *Apeniniū ligurici* se cântă unū cântecū fôrte atrăgătoriu, din alū carui cuprinsū rezultă că și aici inelulū e în usū la încredințare (2).

În împrejurimea *Albei* junele, când vizitează fata, precare voesce s'o iee de soție, îi aruncă o *năframă*. Dacă fata o primesce, îlū voesce, dacă respinge *năframa*, e unū semnū că respinge și inima aceluī ce i-a dat'o (3).

La *Albaneji* este datină ca în casū când părinții fetel saū nēmurile acesteia vorū s'o dee după feciorulū, pentru care a fostū cerută de soție, să schimbe între olaltă ca semnū de *încredințare*, bani vechi de aurū și de argintū.

Dacă, ceea ce nici când nu se'ntêmplă fără ôreși-cari cause ponderose, se'ntôrce schimbulū trimisū îndereptū, atunci încredințarea se consideră ca disfăcută.

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 97.

(2) Düringsfeld : op. cit. p. 100. Cânteculū, despre care am amintitū, sună ast-felū :

— V'ho mai dovert a st'ora
Nanca vi voi dervi.
«La porta di voi, bella,
Mai piū la rivedrò.
— Se vū mi bandonate
Mi morirò d'magon.
Ma'mpreme il mio onore
Tant com'il vostro amore :
Abbiè un po' compassion.
— « Vi lass'la bonà sira ;
Diman ritornirò ;
Vi porterò ù anello
Tutto dorrața e bello ;
Con quel vi sposerò.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 101.

Dacă încredințarea nu s'a disfăcută, și timpul, care s'a hotărât pentru nuntă, se apropie, atunci într'o *Joi* sau *Duminică* sara înainte de cununie se ducă trei înși din partea mirelui, de regulă doi bărbați și o muere, la mirésă și aici se serbeză apoi adevărata încredințare prin schimbarea de inele de aur și de argint. Inelele se pun de mai multe ori lângă olaltă *pe o grămăgioră de făină de grâu*, rostindu-se în același timp formula: «*dulce pâne și nedespărțiți*» și dorindu-se tinerilor încredințai noroc, ér amëndurorū familiilor unite durată eternă.

După ceremonia încredințării urméză o masă la care iaū parte trimiși mirelui (1).

Întrebuințarea *inelelor* ca semn de *credință* sau *încredințare* e usitată nu numai la popórele de viță romană și la Albaneji, după cum s'a arătat în șirele de mai sus, ci și la alte popóre indo-europene, precum la *Grecii noi* și la *Sérbi* (2). Cu tóte acestea însă întrebuințarea lorú atátú la încredințarea oficiósă sau bisericescă câtú și mai nainte de acesta la cea neoficiósă, când se schimbă numai de unul dintre bētrâni, cari se află de față, e de origine curatú romană (3), și anume din timpulú acela, când *arróna* nu era încă destulú de mișcátóre (4).

Ce se atinge de întrebuințarea celorlalte obiecte, cari asemenea sunt usitate a se da miresei din partea mirelui ca semn de *încredințare*, precum sunt bună-óră *monedele*, apoi originea acestei datine trebuie căutată într'unú

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 60.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 56, 67, 68, 76.

(3) Theologisches Universal-Lexicon zum Handgebrauche für Geistliche und gebildete Nichttheologen. Erster Band. Elberfeld. 1874. Cuv. *Brautring*: Der Gebrauch des Ringes als Zeichen der Verlobung ist von den Römern übernommen.

(4) Plin. 33, 1, 6: Consuetudo ad sponsiones etiamnum anulo exiliente tracta ab eo tempore, quo nondum erat arrha velocior.

Obicetulú inelului la încredințari se trage din timpulú, când încă *arróna* nu era mai mișcátóre.

timpū cu multū mai depărtatū decât celū alū Romanilorū, deși datina acesta se află, după cum amū vēdūtū mai susū și la Romani.

Fenicienii, Tracii, Grecii cei vechi, Indienii, și, după cum rezultă din unele locuri ale sf. scripturii, și Israilenii aveau datina de a cumpăra fetele, cu cari voiaū să se căsătorască (1).

La orii ce cumpăratură a fostū și este datina din cele mai depărtate timpuri de a se da mai întâiū unū obiectū ořeși care ca *arrónă* și abia după aceea a întregi suma cu care s'a arvonitū obiectulū(2).

Totū așa se făcea și atuncea, când se cumpăraū fetele cu cari aveau să se căsătorască (3).

Ētă deci de unde se trage datina de a da monede ca semnū de credință!

Romanii se vede că vorū fi adoptatū datina acesta, ca multe altele, de la Grecii cei vechi, ér noi Romanii nu rămâne nici o îndolală că amū moștenit'o dela Romani, străbunii noștri.

(1) Isid. de Orsiulū : Manualū de archeologie biblică. Cernăuți 1884 p. 148.

(2) Isid. Orig. 5, 25 : Interest in loquendi usu inter pignus et arrham. Nam pignus est, quod datur propter rem creditam, quae dum redditur, statim pignus auferitur. Arrha vero, quae primum pro re bonae fidei contractu emta ex parte datur, et postea completur. Est enim arrha complenda, non auferenda; unde qui habet arrham, non reddet sicut pignus, sed desiderat plenitudinem.

In usulū vorbirei este deosebire între chizășie (zălogū) și arvónă. Căci chizășie este aceea ce se dă înapoi pentru unū lucru incredințatū, care dacă se dă înapoi pe locū se ia și zălogulū. Arvóna însă este aceea parte de banū, care se dă întâiū pentru unū lucru și apoi se îndeplinesce. Arvóna deci nu se ia înapoi, ci se îndeplinesce și acela care are arvóna nu o va da înapoi ci cere îndeplinire.

(3) Plaut. Mil. 4. 1. 11, Hunc arrhabonem amoris primum a me accipe.

Primesce deia mine această primă arvónă a amorului.

XXII. STRIGĂRILE.

Timpul, câtă are să trecă de la *încredințare* și până la *cununie*, nu e stătoritū prin nici o lege saū usū óreșicare apucată din moși-strămoși. Elū atárnă totū-deauna dela voința și chibzuința tinerilorū încredințați precum și dela părinții acestora, dar mai cu samă dela împrejurări.

În *Macedonia* bună-óra, unde atâtū fetele câtū și feciorii se mărită și se însoră după voia părinților și unde o samă de părechī *sunt forte de mici logodite, chiar din fașă*, (1) e lucru firescū ca să trecă unū timpū mai îndelungatū. În provinciile române din Dacia-traiană însă, unde se logodescū de regulă când sunt maturi, nu trece, mai alesū la poporulū de josū, mai multū decât două până la patru săptămāni. (2)

Dacă tinerii încredințați și părinții acestora s'aū înțelesū și-aū pusū la cale ca cununia să urmeze câtū se póte mai de grabă după încredințare, și dacă încredințarea s'a făcutū făr'de preotū, atunci mirele și mirésa se ducū la preotulū localū, împărășescū acestuia că s'aū încredințatū atunci și-atunci și-lū rógă totū-odată ca să însciințeze în biserică pre poporulū adunatū despre încredințarea lorū.

(1) Dim. Bolintinēnū, op. cit. p. 94.— T. T. Burada: *Datinile la nunți ale pop. rom. din Macedonia*, publ. în op. cit. p. 417.

(2) În Bucovina și Moldova, veđi: *Columna I. Tr. an. IX. p. 382.*

Acastă inștiințare sau anunțare publică se numește în Bucovina cu un termen popular *strigări* sau *vestiri*, în Transilvania, pe lângă acești doi termeni, se mai dice încă și *mărturisiri*, (1) ér în *Selagiū* și în prejurulū *Șomcutei-mari* simplu *strigări*. (2) Terminarea vestirilor se exprimă prin cuv. *ieșire*: «*atunci și-atunci i-au ieșitū lui N. vestirele*, — s'aū sfârșitū, s'aū terminatū.

Strigările sau *Vestirele*, cari sunt menite spre descoperirea pĕdicelorū, cari arū puté să se nască după încredințare și arū puté să zădărnicescă căsătoria, se strigă de regulă în biserică în trei Duminici sau sĕrbători după olaltă.

Preotulū, după sfârșirea serviului d-ȕescū, se arată în «*ușa raiului*» sau «*ușa domnescă*» orī iesă lângă tetrapodū și de-aice apoi «*strigă vestirele*» sau «*mărturisesce*» poporului adunatū, care așteptă cu cea mai mare nerăbdare, cu deosebire însă fetele și muerile, ca să audă dela preotū cine cu cine s'a logoditū, ȕicĕndū : «*N. feciorulū lui N. N. s'a încredințatū cu N. fiica lui N. N. și vorū să pășescă la taina sf. căsătorii. Cine dintre D-vostră scie vr'o pĕdică ȕreși-care între dinșii s'o aducă la cunoscințā maicii nōstre bisericii!*»

Totū așa face preotulū și'n Duminicile următore.

Dacă poporulū cunōsce ȕreși-care pĕdică de căsătorie între cei încredințați, sau unulū dintre dinșii a datū altuia mâna, adică dacă sunt prea deaprobe înrudiți etc., atunci de regulă în biserică e tăcere generală, ér dacă nimĕrui nu-i e nici o pĕdică cunoscută, atunci mai multe voci din publicū se audū ȕicĕndū :

«*Dumneȕeū să le ajute!*» — sau «*Dumneȕeū să le dee*

(1) Com. de I. Popū Reteganulū și I. Georgescu.

(2) Com. de El. Popū.

norocū și fericire! — sau «să aibă parte unulū de altulū!» (1)

Dacă încredințații nu sunt din unulū și același satū, atunci *vestirele se strigă* în amândouē satele, adică atâtū în satulū mirelui câtū și în celū alū miresei. În cazul de pe urmă *strigările* sună astū-felū : «N. feciorulū (fiica) lui N. N. s'a încredințatū cu N. fiica (feciorulū) lui N. N. din satulū N.» etc.

În fine e de'nsemnatū încă și aceea că, dacă încredințații nu sunt din unulū și același satū, mirele sau miresa, după ce li s'aū strigatū acuma vestirele, trebuie să ducă preotulū, care are să-ī cunune, «*mărturie de vestiri*,» prin care să adeverească că li s'aū strigatū tōte vestirele și că nu este nici o pīdică la mijlocū, care ī-arū opri dela cununie. Fără de acēstă mărturie de vestiri, celū puținū în Bucovina, nime nu-ī cunună.

Iscāndu-se, în urma strigărilorū vre-o pīdică ořeși-care, atunci sau se amānă cāsătoria până după delăturarea pīdicei respective sau se nimicesce cu totulū. Atātū amānarea câtū și desfacerea sau nimicirea atārnă de la mārimea pīdicei, dela timpū, precum și dela împrejurările în cari se află tineriī încredințați.

(1) În Bucovina, Transilvania și Ungaria com. de I. Popū Reteganulū, I. Georgescu și El. Popū. Veđi și Pitișov : Nunta din Șchetū, în op. cit. p. 103.

XXIII. PREGĂTIREA

Românii țeranî, după câtu sciũ eũ, și după cum am arãtatũ în capitolulũ premergãtoriu, nu hotãrãscũ nici-odată unũ timpũ anumitũ, care arũ avé sã dureze între *încredințare* sãu *logodnã* și între *cununie*, ci ei se orientãzã totũ-deauna dupã împrejurãri. Asemenea nu-mĩ este cunoscutũ pãnã acuma, ca Românii țeranî sã'ncredințeze pre fiii lorũ de micĩ, și prin urmãre timpulũ între încredințare și cununie sã dureze anĩ întregĩ.

Dacã pețirea, aședãrea și încredințarea unei fete s'a întẽmplatũ, cum s'arũ đice, pe neașteptate, și prin urmãre pãrinții miresei n'ãu avutũ destulũ timpũ sã se pregãtescã pentru tôte lucrurile ce sunt de neapãratã trebuințã fiiceĩ lorũ, sãu dacã alte pãdicĩ neprevãđute aũ intratũ la mijlocũ, atunci timpulũ dintre încredințare și cununie durézá mai lungũ. Dacã insã pãrinții miresei sunt pregãtiți de mai nainte, dacã tótã đestrea fiiceĩ lorũ se aflã în bunã rãnduélã, și nicĩ o pãdicã neprevãđutã nu intrã la mijlocũ, atunci cununia se serbézá mai totũ-deauna la trei sãu, cãnd sunt serbãtori la mijlocũ, în cari sã se pótã striga cele trei *vestiri*, chĩar și la douẽ sãptãmãni dupã încredințare.

În casulũ dintãiu pãrinții miresei își daũ tótã silințã ca în restimpulũ dintre încredințare și cununie sã pregãtescã

tóte cele trebuincióse fícei lorú, ér dacă mai provinú și óreși-carí pĕdicí, se sílescú a le delátura câtú se póte mai de grabă.

Asemenea și mirele caută din rĕsputeri a delátura tóte pĕdicile, câte cadú în partea sa și a grăbi cu cununia, ca nu cum-va mai pe urmă, venindú altú feciorú, să-í *ștérgă mirésa* de naintea ochilorú, adecă să se încredinjeze și să se cununé acela cu dinsa.

Casurí de-acestea s'aú întĕmplatú de multe orí și se mai întĕmplă încá și acuma la poporulú românú, mai alesú când feciorulú din urmă e ce-va mai avutú și place atâtú fetei câtú și părințilorú acesteia mai multú decât logodniculú dintâiú.

În casulú alú doilea adică când zestrea miresei e în bună rĕnduélă și nu se află nici o pĕdică la mijlocú, caută atât logodnicii, cât și părinții acestora, a se pregăti cum mai de grabă pentru cele trebuincióse la serbarea unei nunți.

Părinții dintr'amĕndoué părțile se'ngrijescú adică de mâncări și béuturí, de plata láutarilorú și a altorú spese, de bucătărițe, dacă aú lipsă și de acestea, de fărínă și carne próspĕtă pentru rĕndulú ospĕțului și altele de asemenea. Mai pe scurtú ei se îngrijescú de tóte așa, ca în ajunulú cununieii să nu lipséscă nemică, și nime să n'aibă cuvintú de-a se plânge și-a cárti că nunta n'a fostú cum arú fi pututú și cum ar fi trebuitú să fie.

Logodnicii, adică mirele și mirésa, încá aú destulú de lucru în restimpulú acesta. Ei trebuie să-și alégă acuma persónele, carí aú să funcționeze în decursulú nunții, adică *vătăjeii* saú *vorniceii* și *druscele*, și totú cu înțelegerea lorú se alegú și *nunii cei mari*.

Mirele tocmesce *láutarii* și cumpĕră darurile pentru mirésă.

Mirésa caută să pregătéscă câtú mai de grabă darurile

pentru starostii, pentru nunții cei mari, pentru cumnați și cumnate. Apoi *schimburile* pentru mire și socrii cei mari, părinții mirelui.

Fie-care are câte ce-va de lucru, fie-care se gătesce și se pregătesce. Însă dintre toți mirésa are celū mai multū de lucru.

Deci noi vomū lăsa pre părinți să-și caute de trebile lorū cum vorū puté și vorū cugeta ei că va fi mai bine și vomū urmări de-o cam dată numai pre logodnici saū încredințați, vomū descrie adică tóte cu deamăruntulū : cum își alegū aceștia *vorniceii* și *druscele*, *nunții cei mari*, ce felū de funcții aū să împlinésca fie-care dintre acești factori cardinali, în decursulū nunții ; cum se numescū *darurile* trebuincioase și cum le prepară ei pre acestea ?... Vomū începe așa dară mai întâiū cu *funcționarii*.

XXIV. FUNCȚIONARIÎ.

Pe lângă funcționaril bisericesci, caril sunt *preotul* și *dascălul* său *cantorul* și caril sunt îndătoriți să funcționeze la ori și ce nuntă, mai sunt încă și alți funcționari caril ocupă în decursul unei nunți diferite funcții. Deci noi, în șirele următoare, vom vorbi numai despre cei din urmă.

Vom începe mai întâi cu **Nuniî**.

Pretutindene în Bucovina, Moldova și în cele mai multe părți din Muntenia persoanele, caril asistă ca martori cu luminele aprinse la sevârșirea unei cununii se numesc c'ună cuvânt tehnice popular *nunî* sing. *nunū* fem. *nună* pl. *nune*, dem. *nunuță* și *nunișoră*. Dacă la sevârșirea unei cununii se află două sau și trei părechi de asistenți, ceea ce foarte adeseori se întâmplă, mai ales la Români cel mai avuți, atunci o păreche dintre aceștia, care e mai inteligentă și cu mai mare autoritate, se numește *nunî mare*, érá celelalte părechi *nunî mici*. Dacă e numai o singură păreche. apoi și acesta se numește de regulă *nunî mare*.

Fiind mai multe părechi de nuni, atunci *nunî mare* au totdeauna întâietate înaintea *nunilor mici*.

Nunî mare și *nunî mici*, la sing. *nunū mare* și *nunū mică* se numesc în suscitatele țeri bărbații asistenți, érá *nune mare* și *nune mici*, la sing. *nună mare* și *nună mică*, fe-

meile asistente, cari în genere sunt soțiile nunilor, de multe ori însă și alte femei străine.

În unele ținuturi din Transilvania și Ungaria, precum și'n unele părți ale Munteniei se numesc acești asistenți *nași* (1) și *cumetri* (2).

Numirile din urmă sunt cunoscute și usitate și în Bucovina, dar nu în înțelesul de *nunți* ci sub cuv. *cumetri* pl. *cumetri* tem. *cumătră* pl. *cumetre*, înțelegu Bucovinenii numai pre acele persoane, bărbați și mueri, cari asistă cu luminele aprinse la încreștinarea unui copil, érá *nași* sau *nânași* sing. *nașu* sau *nânașu* dem. *nânășucă*, fem. *nașă* sau *nânașă* dem. *nânășucă* sunt numiți asistenții aceștia astfelu numai de către *finii* lor, adică numai de către persoanele botezate sau cununate de dinșii. Cu alte cuvinte *nunți* se numesc numai cei ce cunună, érá *cumetri* numai cei ce botéză.

Nunți mari sunt numiți asistenții cununiiilor de către toți óspeții, afară de mire și mirésă, cari îi numesc *nași* sau *nânași*, numai în decursul nunții. Cum se sfârșesce însă nunta pierdu acéstă numire, rămându-le pentru totdeuna numai cea de *cumetri*, cu care îi intitulezá socii mari, și cea de *nași* sau *nânași* cu care îi intitulezá tinerii căsătoriți.

Cum că numirea *nunți* trebuie să fie cea mai veche și mai corespunđătoare asistenților unei cununii, decât *cumetri*, se vede încă și de-acolo pentru că totă serbarea nemijlocitú înainte de cununie și după cununia duorú tineri se numesce *nuntă*, mrom. *nuntă* pl. *numțiile*, (3) care cuvintú

(1) D. I. Bojâncă: Anticele Romanilorú, Buda 1832, p. 213 și 215. Notele 1 și 2. — G. Trăilă: Nunta țărânescă înprejurulú Timișorei, publ. în Familia an. III. Pesta 1867, p. 445. — Com. de D-lú G. Dem. Teodorescu, prof. gimn. în Bucuresci.

(2) G. Trăilă: Nunta țărânescă, loculú cit.

(3) Com. de d-lú M. Iuță, românú din Macedonia.

În unele părți din Transilvania și Ungaria se numesce acéstă serbare *ospetú*.

e mai pretutindene lătitu și cunoscutu, apoi óspeșii *nuntași* și *nuntălași* (1) petrecerea *nuntire*, și a se pêtrece a *nuntii*, mrom. a *face numtă* (2), cari tóte aceste cuvinte se reducú la o unică răděcină.

Pe când în tótă Bucovina, Moldova (3), Muntenia (4) și Dobrogiá (5) asistenții cununiiloró pórta una și aceeași numire de *nunți*, pe atunci în Transilvania, Maramureșu, Ungaria și Banatú pórta schimbișú când *nași* sau *nánași*, *nașú*, și *nánașú mare*, *nașá*, și *nánașá mare* (6), când *cuměiri* și când *nunți*.

Dovadá despre acésta avemú mai multe balade poporane, precum și alte scrieré din țérite din urmá.

Așa într'o baladá poporaná din ținutulú Sibitulu anume «*Ioné Bradú și soro-sa*» aflámú că asistenții acéștia se numescú *nánași*.

Écă și textulú baladei :

— Maică, maículița mea,
Să-mi dai mi pe soro-mea.
Țara, lumea am ocolitú
Ca și dinsa n'am găsitú,
Nici în față, nici în dosú,
Nici în portú așa frumosú !
— După tine-oíú da-o eú
De m-i face, puílulú meú,
Podú de-aramá
Peste vamá

pl. *ospete*, ér' *nuntașii ospeciorí* și *ospeciorí*. Cuv. *nuntă* în părțile respective e privitú ca o vorbá scandalósá. (Com. de d-lú I. Popú Reteganulú).

(1) D. T. Bojânca, op. cit. p. 214. Nota 1 : *Urézteorii* sau strigátorii Românilorú adeseori se dicú *Nuntălași*, dóră de la *Nun-Talasiú*.

(2) Com. de d-lú M. Iuță.

(3) I. Mărza, op. cit.

(4) I. C. Fundescu : *Basme, orașii etc.* ed. II. Bucuresci 1870, p. 151.

(5) T. T. Burada : *O călătorie în Dobrogea* p. 212 și urm.

(6) Com. de d-lú I. Popú Reteganulú : «Pe valea Someșulu persónele, cari cununá se numescú nu numai *nánași*, ci și *părinți sufleteci*.»

Podu de-argintu,
Peste pamintu,
Scaricica pan' la sora
Sa ve fie *nanașu mare*.
Si lunața
Nanașita,
Steluțele calarașii,
Er luceferii diplașii (1)

Totu *nanași* se numescu acestia și in *Tara-Oasului*, după cum ne arata o balada din *Satu-Mare*, din care scotem urmatoarele :

— Sora, sora Irodie!
Fa-ti colaci din noue graie,
Si sa blemu (2) la cununie,
Pana-i popa la itrosu,
Si se roga lui Christosu!
— «Ba, io frate nu m'oitu duce,
Pana tu nu mi-i aduce:
Nanașu mare
Santulu sora,
Si luna
Nanașa
Si *fetele*
Stelele,
Feciorii
Luceferii (3)

In o alta balada intitulata «*Nunta*» și culesa de pe la Dobra, aflamu ca maica feclorului, care cere pre sora-sa de soție, numesce pre asistenti «*cumetri*.»

Etă și cuvintele baladei numite :

— Mamă, câte tu mi-ai disu,
Le-am facutu ca și in visu,

(1) Mironu Pompiliu: Balade populare romane, Iasi 1870, p. 92. «*Diplașu*» insemna *ldutaru*.

(2) *Blemu*, provincialismu, insemna *vind*.

(3) *Irodia*, balada pop. culesa de I. T. Fane și publ. in «*Familia*» an. X. Buda-Pesta 1874, p. 29.

Dă-mi acum pe soră-mea,
Pîeptu-mi bate după ea.
— «Bine! o vei căpêta,
Dacă tu îmi vei chîema
Luna de *cumêtră mică*,
Să-mi facă nuntă fără frică.
Sóreie *cumêtru mare*
Să cunună făr' supêrare! (1).

Intr'o variantă din Bucovina a baladelorū citate mai susū, pasagîlulū despre care nî-e vorba, sună precum urmêzã.

•Sorã dragã, soriórã!
Imbracã-te'n rochiórã,
Ia-ți nãframa din chilie
Fã colacî din nouê grãie
Și haîdemū la cununie,
Cã tu ce mî-ai poruncitū
Frumosū tóte s'aū gãtitū!
Sorã-sa Margalina
Din gurã mi-î cuvînta:
— «La bisericã n'oîū pleca
P'an'ce tu nu ți-î chîema
Sfântulū sóre
Nãnașū mare,
Sfânta lunã
Mare nunã,
Și steluțe
De druscuțe,
Luceferiī vãtãjei
C'acea-su m'ai frumusei,
Sã ne fie dragū cu ei! (2)

In fine numirea de *nunã* o întãlnimū de mai multe ori și in «*Colãcãritulū*» saū «*Vornicitulū*» usitatū la *nunțile* din Transilvania, (3) precum și'n alte locuri.

(1) At. M. Marienescu: Balade pop. t. I Pesta 1859 p. 31.

(2) S. Fl. Marianū: Poesii pop. romãne t. I. Balade. Cernãuți, 1873. p. 155

(3) Petru Bancilã. Colindele Crãciunului și ale Pascilorū etc. la care s'aū adaosū Colãcãritulū saū Vornicitulū usitatū la nunți. Sibiiū 1875, p. 59-73.

În Macedonia, omul care stă lângă ginere cu făclia în mână în timpul ceremoniei bisericești, nu se numește *nașu* sau *nunū*, ci *fărtatū*. Femeea care stă lângă mirésă nu se dice *nașă* sau *nună*, ci se dice *suratā*.

La spatele tinerilor însă stă în picioare un om care e disū *nunū*.

Dacă *nunulū* are nevestă, acesta se dice *nună*, și ea șede lângă *nunū*, la spatele tinerilor. Dacă *nunulū* n'are nevestă, nici că e nevoie de *nună*, de ore-ce lângă mirésă se află *surata*.

Omul alesū să fie *fărtatū*, este unū amicū alū ginere-lui. Pentru aceea Românii din Macedonia dicū *fărtatū* unul om care n'a fostū până atunci *fărtatū* la nunta lorū dar care este amiculū lorū, care călătorește cu dișii, care lucrăză cu dișii, etc.

Nunū se numește în Macedonia și omul care botéză unū copilū, ér nu se dice *nașū*. Cândū copilulū e botezatū de o muerc, acesta se numește *nună*, ér nu *nașă* (1).

Și acuma, după ce amū văđutū cum se numescū asis-tenții de la cununie în toate țerile locuite de Români, urméză să arătămū și aceea : când și cine-l alege pre dișii și ce felii de funcții îndeplinescū ei în decursulū nunții?

În Bucovina *nunū* se alegū în genere dintre némurile sau cunoscuții mai de aprópe ai socrilorū mari cu vr'o săptămână sau și mai bine înainte de cununie și mai tot-deuna cu înțelegerea și învoirea tinerilorū incredințați, adică a mirelui și a miresei. În unele părți din Transilvania însă se alege de regulă acelū bărbatū de nunū, care a ținutū pre mire la botezū. Și numai unde lipsese acesta mirii își caută pre alți inși de nunū. (2)

(1) Vangeliu Petrescu (Crușovenū): Mostre de dialectulū Macedo-românū. Basme și poesii populare. București 1881 p. 155.

(2) Com. de d-lū I. Georgescu inv. în Scoreiū.

Afară de acesta mai e încă și aceea de observată că *nună*, dar mai cu samă *nună* trebuie să fie, ca și la vechii Români, o femeie atâtăia oră măritată, (1) nici de cum însă și nici când o fată mare. Asemenea se caută ca nuna, care cunună, să nu fie însărcinată, căci, fiindu însărcinată, se crede că *nu voru trăi copiii noiloru căsătoriți*. (2)

Nunulū mare, afară de aceea că asistă cu lumina aprinsă la cununie, eserciteză o guvernare absolută în totu decursulū nunții. Elū dispune în cele mai multe părți de timpulū cununiei și ținerea prânzului, apoi de strigarea cinstelorū și jucarea miresei, unde sunt acestea usitate, precum și de multe altele. Toți sunt supuși lui. Elū ține ordinea ca să nu degenereze nunta în scandalū. Elū prestă în unele părți *sovonulū* (hobotulū); solvesce de jumătate pre lăutari și alte daruri miresei (3) și unora din membrii activi ai nunții.

În Macedonia e *nunulū* asemenea persóna cea mai însemnată de la nunta. De aice vine apoi că unū omū, care se prea fălesce, se numesce în batjocură *nunū*. (4)

Nuna mare, afară de aceea că asistă alătura cu soșulū seū, cu nunulū, la cununie și stă totdeuna cu acesta la masă; mai are încă și următorele îndătoriri de implinitū. Ea are de pregătitū *luminele de cununie*, cari în genere la Români țeranī se facū din cēră curată. Ea duce în cele mai multe părți pre mirēsă de la părinții seī acasă la

(1) Festus p. 242 b: Pronubae ad hibentur nuptis, quae semel nupserunt, ut matrimonii perpetuitatem suspicantes.

De *nune* se leaū la mirese acele, cari s'aū măritatū odată, ca și cândū arū fi de începutū bunū pentru perpetuitatea căsătoriei.

Festi ep. p. 244, 3. Serv. ad. Aen. 4,166. Varo pronubam dicit, quae ante nupserit quaeque uni tantum nupta est, ideoque auspices deliguntur ad nuptias.

Varo numesce *nunū* pre aceea, care s'a măritatū mai înainte și este măritată numai după unulū și de aceea se alegū ele la nunți ca unū felū de mijlocitore.

(2) G. S. Ioneanū, op. cit. p. 32.

(3) G. Trăilă: Nunta țărănescă, op. cit.

(4) Com. de d-lū M. Iuță.

mire. Ea aşterne patulū nupţialū alū tinerilorū căsătorii şi-i petrece la odihnă. Nuna pîeptănă a dóua đî de cununie pre mirésă şi-i pune *cârpa* în capū, şi totū ea eser-ciază, după cum ne vomū încredinţa mai pe urmă, o gu-vernare absolută la serbarea «*Uncropuluş*».

Afară de cele înşirate până aicea mai aū *nunî ceî marî* încă şi multe alte îndătoriri şi lucruri de implinitū, însă despre acelea se va vorbî mai pe largū la loculū sēū.

Vorniceii. În tóte ţerile locuite de Români este da-tină ca atâtū mirele câtū şi mirésa să-şi alégă înainte de cununie câte doi saū şi mulţi feciorî, cariî în decursulū nunţii sunt îndătorii să'mplinéscă mai multe funcţii.

Feciorî aceştia, după câtū sciū eū până acuma şi după câtū ne putemū convinge şi din unele descrieri şi notiţe din mai multe părţi privitoare la nunţile ţerănesci se numescū în Moldova şi Muntenia cu unū cuvintū poporalū *vorniceî* sing. *vornicelū*; în Bucovina în unele ţinuturi *vorniceî*, érá în altele *vătăji*, *vătăjeî* şi *vetejeî*, sing. *vătavū*, *vătăjelū* şi *vetejelū*; în Transilvania şi anume pe Someşū şi în ţinutulū Braşovului *chēmătorî*, (1) în alte locuri însă *fraţi-de-mire* şi *de mirésă* sing. *frate-de-mire*. Pe Târnave *vifelî*, în Țara-Haţegului *giaverî* saū *ghăaverî* sing. *giaverū* şi *ghăaverū*; în jurulū Năsăudului *feciorî-de-împēratū* saū, ca şi 'n unele părţi ale Ungariei, simplu *feciorî*; în munţii apusenî ai Transilvaniei *diaverî* sing. *diaverū*, *vornicū* pl. póte că de la magh. în jurulū Satmarului *velfî* sing. *velfiū*, *vornicî*; şi *vifelî*; *vöflu*; (2) în ţinutulū Timişorei *diverū* şi *deverū*; (3) în Selagiū şi Chiorū *vătavî* şi *fraţi-de-mirésă* (de mire nu'sū).(4)

(1) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū, veđt şi «Revista nouă», an. I. p. 103.

(2) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū, veđt şi «Trandafiri şi Vişere» poesii pop. culese şi aranjate de acela-şl. Tom. I. Gherla 1886. p. 197.

(3) G. Trăilă : Nunta ţerănescă, op. cit.

(4) Com. de d. El. Popū.

Dintre toate numerele, câte s'aũ înșirată până aicea, cele mai răspândite și mai usitate se par a fi *vornicelulũ*, pre care îlũ întâlnimũ, afarã de Macedonia, în toate celelalte țeri locuite de Români, apoi *chîemãtorulũ*, care e usitatũ în Transilvania, Ungaria și Bucovina, *vãtãjelulũ*, care e pretutindene cunoscutũ în Bucovina și în Selagiũ și pe urmã *feciorũ-de-impãratũ* sau simplu *feciorũ*.

Cum cã numirile *chîemãtorĩ* și *feciorĩ* trebuie sã fie foarte răspândite mai alesũ la Româniĩ din Transilvania ne putemũ incredința din versurile reproduse mai susũ dintr'o baladã din Satu-mare intitulatã «*Irodia*,» apoi și din cele urmãtoare, pre cari le scõtemũ din altã baladã poporanã din Transilvania intitulatã «*Gruãa lui Novacũ*.»

Pre tine te-oũ însura
Pe Vinerĩ diminãta,
Țĩ-oũ da fune nevasta,
Cununã-Țĩ va fi furca,
Inima goronului
Din fața pãmintului ;
Chîemãtorĩ
IȚĩ vorũ fi corbĩ
Nãnașele
Vrãbiile
Nãnașĩ
Pițigoĩ,
Și sócrele
Cĩõarele !... (1)

Voĩnicei sau *vãtãjei* la Româniĩ din Bucovina se alegũ totdeauna dintre nãmurile cele mai de aproape ale incredințașilorũ și anume : mirele își alege pre unũ frate alũ seũ mai micũ și pre unũ vërũ, era dacã nu are frați și veri, apoi pre alți doi feciori strãini, cu cariũ aũ trãitũ clũ mai bine în totũ decursulũ holteiei sale, pre doi din cei mai bunĩ prietini ai sei.

(1) I. Popũ Reteganulũ : Trandafir și Viorele p. 66.

Ca și mirele, așa și mirésa încă își alege de vorniceî pre unū frate și vèrù, érá în lipsa acestora pre alți doi feciori, cari îi sunt ei mai plăcuți și cari în totū decursulū fetiei sale, s'aū purtatū cu dînsa fôrte omenesce și pîrîtesce.

Lucrulū principalū alū *vorniceilorū* este de-a *pofti* saū a *chiema* pre óspeți la nuntă, de-a conduce jocurile atătū la mire, câtū și la mirésă, de a primi și-a cinsti pre óspeți și de a petrece pre tinerii încredințați la cununie și după cununie înderéptū spre casă.

În ajunulū cununiei, adică Sâmbătă după améđi, dacă cununia se serbézá Duminica, saū Miercuri după améđi, dacă cununia se serbézá Joi, se adună vorniceii mirelui a casă la mire, érá ai miresei a casă la mirésă. După ce s'aū adunatū, care unde a fostū menitū ca să se adune, capetă fie-care atătū de la mire câtū și de la mirésă câte o *ploscă* plină de vinū saū rachiu și câte o năframă pre care o légă cu cordele roșii, galbene și albastre, saū și cu tortū de lână de aceeași colóre în partea superióră a unui *bățū de alunū* (1) apoi și câte-o flóre frumósă de tîrgū, pre care vorniceii o prindū la cușmă, de unde n'ó mai lépădă până după nuntă.

În satele românesce de pe lângă țermurii Prutului din Bucovina, unde unulū dintre cei doi vorniceî se numesce *vătăjelū* saū *vetejelū* și *vorniculū nunții*, érá celalaltū *drujbū* (2)

(1) În cele mai multe părți *bețele* vorniceilorū sunt făcute din lemnū de *alunū verde*, pentru că alunulū, după credința generală a Românilorū, are o putere miraculósă. Ele se înpestrițéză prin luarea în formă de spirală a unei părți de cójă ast-felū ca să se formeze două dungī pe dînsule: una albă și alta cum-e colóreă alunului din care s'aū făcutū.

(2) O chiuitură din Boianū, com. de d-lū V. Turfureanū, pre care o chiuie *sfascele* vătăjeilorū în decursulū nunții și'n care figuréză numirea acésta, sună:

Frunđă verde rogojelū,
Vorniculū ni-i frumușelū.
Frunđă verde bobū și linte,
Drujbulū nostru îi cu mințe.

(de la mros. *druško*, magh. drusba) poartă celū d'intăiū în funcțiunile sale unū bățū albū cu năframă și unū păharū în brău saū în mână, érá celalaltū unū colacū atárnatū de-o năframă întórsă pe după mână și o ploscă cu bēutură (rachiū). (1)

După ce aū căpētātū fie-care vornicelū obiectele amintite se pornescū tuspatru vorniceii prin satū și începū a pofti pre säteni (2) la «Danțū» saū «Vedre» și anume vorniceii mirelui poftescū în acéstă sară numai la mire. érá ai miresei numai la mirésă. Asemenea și a doua ți la cununie poftescū vorniceii miresei pre óspeți numai la mirésă.

Vorniceii miresei, cari se cunoscū îndată dintre ai mirelui pe năfrămile de la bețe și florile de la cușmă, fiindū acestea cu multū mai frumoșe, decât celea ale vorniceilor mirelui, funcționéză de regulă numai până séra după cununie. Ai mirelui însă până după «Masă-mare», când se înlocuescū apoi prin «vătăjite.»

Intre vorniceii ambelorū părți esistă o diferență de demnitate și anume, vorniceii mirelui aū mai totdeauna atâtietate înaintea vorniceilor miresei.

Mai departe e de 'nsemnatū încă și aceea, că unulū dintre vorniceii mirelui, care e mai istețū și mai ghibaciū, se numesce, spre deosebire de celalaltī, *vornicelū-primare*. Acesta, deosebitū că e mai totdeauna înaintea celorlaltī vorniceii, are privilegiū și imputernicire de la mire și de la nunulū celū mare, de-a răpi mirésa după cununie din mijloculū tineretului ce jócă și a o duce mirelui, de a înhóbotă mirésă, de a conduce danțulū când scotū pre mirésă din casa părintescă ca s'o ducă la casa bărbatului

(1) Com. de d-lū V. Turfureanū și M. Dimitrovici, fostū stud. gimn.

(2) E de'nsemnatū că'n satele amestecate, unde se află și alte nații afară de Români, nici când străinii și cu deosebire cei de altă religie nu sunt invitați la nuntă, ci numai singurī Români.

său și de a porunci «*cărăușilor*» și «*călărașilor*» ca să se pregătescă de drum și să stea gata de pornire pe când se va scula *împăratul* și *împărătesa* de la masă și vor ieși cu danțul afară.

Ce se atinge însă de aranjarea și conducerea jocului la mirésă, înainte de răpirea acesteia, trebuie să spunem, că aici numai vorniceii miresei au a dispune, ei conduc jocurile după cum le place lor, neavându vorniceii mirelui mai întru nemică a se amesteca, și totu ei caută ca întregu tineretulu să se petrecă câtu se pôte de bine, și mai alesu fetele.

Afară de acesta atâtu vorniceii mirelui, câtu și ai miresei, sunt îndatoriți de a nu trece pre nime cu vederea, ci a cinsti pre toți oșpeții adunați, cari stău și privesc la tineretulu ce jôcă.

Astfelu în Bucovina.

În *Transilvania*, și anume în Șcheiu, ginerile își puna mai demultu *chiemători* dintre némuri ori din prietini. Dacă mirésa avea vr'unu nému fi spunea să-lu pună și pre acela din parte-i și atunci ginerile nu puna decât unul. (1)

În alte părți ale Transilvaniei precum pe Valea Someșului mare și pe la Reteag, chiemătorii sunt doi până la patru inși la mire și toți isă îmbrăcați sêrbătoresce, toți pörtă *bâte*, *baticuțe* cu petele în mâna dréptă, érá unulú dintre dinșii și anume celú mai sfătosu pörtă în mâna stângă saú legatú la brău cu o năframă încă și unú colacú mare de grâu înpodobitú cu năframă și petele. În munții apusenî în locú de colacú au chiemătorii unulú o ploscă cu vinú altulú o ploscă cu vinarsú. În jurul Năsêudului au colaci mai mici legați cu o curea lângă șerparú. În valea-Jiului pörtă numai o ploscă cu vinarsú. (2)

(1) Revista nouă p. 108

(2) Com. de d-lu I. Popú Reteganulú.

În Selagiu există deosebire între *vatarei* sau *vătăjei* și între *frații-de-mirésă*. Sub *vătăjei* se înțeleg doi feciori cărui sunt aleși de cătră mire și trimiși de acesta ca să invite tineretul la nuntă. Ei pörtă, ca și vătăjeii din Bucovina, bețe frumoșe de cari sunt legate năfrămii cu pețele. Êr sub *frații-de-mirésă* se 'nțeleg acei feciori, cari sunt destinați ca să petrecă mirésa dela casa părinților acesteia la casa mirelui, (1) și cari corespundă *paranimiloră* la Romani. (2)

Despre *giaverü*, *ghäverü*, *diaverü*, *diverü* și *dëverü*, care numire e împrumutată dela Sêrbii, vechiu—sêrbü **Дѣвер**, (3) d. G. Trăilă scrie următoarele :

«După aceea, adică după nunii cei mari vine conducătorul miresei, care în prejurul Timișorei se numesce «*diverü*». Pe acesta îl alege mirele. Elü are datorința a invita de la nașü (nunü) până la celü mai de pe urmă öspe, atâtü alü mirelui câtü și alü miresei c'o ñi mai înainte de cununie. Elü în ziua de cununie des-deminéță trebuie să se afle la casa miresei, pre care o numesce «*soră*», și ea-lü numesce «*frate*». Elü o conduce la biserică și acasă. Elü șede sub decursul nunții cu mirésa în ușa cuinei, și pre cei întrânđi de la nașü și până la celü din urnă öspe numai pe lângă solvirea *galbënului*—unü cruceiü saü după voe mai mulți — apoi la nuntă nu e vorbă de alți bani, numai de galbeni pentru care *diverulü* le inchină cu rachie, érá mirésa îi sãrută deãrëndulü. La demãndarea nașului elü trebuie să se presin-teze cu mirésa în chilia *nunții*. Elü o conduce la *joculü*

(1) Com. de d-lü El. Popü.

(2) Fest. p. 245: Patrimi et matrimi pueri tres, nubentem deducunt, unus qui facem prefert et spina alba, duo qui tenent iubentem.

Trei hãteți, caril ad tatã și mamã conducü mirésa, un ilü care duce înainte o facie de spinü albü (ciritelü), doi caril ținü mirésa.

(3) Veđi «Illustrirte Welt» Jahrg. XXXII. p. 555.

mîresei, la casa mirelui, și în urmă la culcatu, predându-o mirelui. Diverulă se cunósce pe unu ștergariu mare, care i-lu pune mirésa pe umeru, și i-lu légă subsuóra cu cordele roșie, în formă precum coloneliă aú la sábií; și pe plosca cea cu cunună de mirésă înfrumusețată, care o ține în mână.» (1)

Numirea *diveră*, după câtu sciú eú, nu e nici decuni cunoscută Românilorú din Bucovina, Moldova și Muntenia, dar după descrierea de mai susú ea corespunde numirei de «*vornicelú primare*.» pentru că ceea ce e datorú să facă *diverulă* la Românií din Transilvania și Ungaria, mai totú aceea face și *vornicelulú primare* la Românií din Bucovina și Moldova, după cum se va vedé în decursulú descrierii datinelorú din partea II a studiului acestuia.

Totuși există óre-și care deosebire între funcțiile *diverulă* și ale *vornicelulă primare*, și mai alesú întru aceea, că în Bucovina nici cândú nu duce vornicelulú pre mirésă la culcatu, ci totdeauna nuna cea mare. Mai de parte, după cum s'a arétatú mai susú și după cum scrie și Bojâncea, pe când în Bucovina petrece nuna cea mare pe mirésă la casa mirelui, atunci în Transilvania și Ungaria duce *diverulú* saú *deverulú* pre mirésă de mână, seú o povăluște, mergéndú înaintea ei, la casa bărbatului. (2) Datina din urmă se pare că Românií și mai alesú cel din Ungaria aú adoptat'ó dela *Sérbí*, (3) de la carií aú imprumutatú și numirea *diveră*.

Afară de aceste deosebiri esențiale între funcțiile dive-

(1) Nunta țărănescă op. cit.

(2) D. I. Bojâncea op. cit. p. 209, Nota 1.

(3) Düringfeld, op. cit. p. 65 : «*Deverulú* (Djever-ulú) e păzitorulú specialú alú miresei, pre care o té în samă dela fratele seú și o predă nunulú... Elú o petrece pe drumú și-i ține calulú, în casa mirelui atâtú înainte de cununie câtú și după cununie o păzesce până ce se predă bărbatului seú.»

rului și ale vornicelului primare, mai există și altele, dar despre acelea se va scrie mai pe larg la locul său.

În fine trebuie să mai amintim încă și aceea că *vorniceii* sau *chămătorii* provin mai la toate popoarele indo-europene.

Colăceriul. Precum nu se face nici o nuntă țărănească, la care să nu se rostescă diferite orații, așa nu există nici un sat locuit de Români în care să nu se afle mai mulți sau cel puțin un singur *orator* sau *urător*, care să nu știe mai multe *orații* sau *urări* și să nu le ureze la o ocazie ca acesta a nunților.

Fiind însă că nunțile țărănesci țin mai multe zile și fiind că în decursul acestora se dau mai multe mese, unde voia cea bună și veselia depărtază totdeauna ori și ce nevoi și grije, ori ce scârbe, neplăceri și neajunsuri, de aceea e chiar peste putință ca Românii să n'aibă un om ales, un orator ghibaciu care cu orațiile și cu glumele sale se dea întregii sărbători un avânt înveselitoriu și un aer mai îmbucurătoriu, decât la alte petreceri ordinare.

Dreptu aceea Românii țeranî, ca unii ce au rămas credincioși datinelor și credințelor străbune, ca unii ce prin sute de ani le-au păstrat cu scumpătate ca pe cea mai strălucită și prețioasă comoră moștenită de la strămoșii lor, ori și când serbeză o nuntă, trebuie să aibă și un orator, care să le rostescă orațiile îndătinat din bunii străbuni și să-î înveselască cu cântecele sale cele adeseori foarte haslii și storcătore de risu.

Acestu orator popular, acestu bărbatu pretutindene căutat și foarte plăcutu tuturor, care singuru pre sine se dă de unu «*purece alu satulu*» și ȳice că e

Micū de statū
Și bunū de sfatū,

Micū de stătură
Și bunū de gură,

se numesce în unele părți ale Bucovinei *colceriu* și *colăceriu*, în altele însă *vatavă*; în Moldova și Muntenia *colăcaru*, *coloceriu* și *colăceriu*, (1) în vechime *vatavă* și *vanică*; (2) ~~era în Transilvania *colăceriu* și *colăcariu*.~~ (3)

(1) Pr. S. S. Ep. Melchisedecū : «Literatura religioasă populară», publ. în *Convorbiri literare*, an. XIV. Iași 1880, p. 295, Nota 1. — G. Dem. Teodorescu *Poesii pop. Bucuresci* 1885, p. 162.

(2) «Lumina pentru toți», an. IV. Bucuresci 1888, No. 7 și 8. p. 229 : «Orățiile se recităză mai alesū de flăcăii, cari mergū călări; ei se numlaū în vechime *vătarī*, *vanici*, apoi *condcari*, ăr astă-đi *colăcari* și *colăceri*».

(3) B. Viciū, op. cit. p. 5. — G. I. Pitișū: *Nunta în Șcheu*, publ. în op. cit. p. 151 : «Când pornia dela biserică, lăutarii începea să ăică marșuri, și ăicea într'una până ajungea unde se făcea nunta. Ei mergea atâtū; după ei venia *chiamătorii* (colăcerii) incinși peste mijlocū, peste halne, cu câte o cărpă făcută în două în colțuri, adică incinși cu basmalele dela mirésă, dela pungă; ei era călări și caii gătiți și ei legați cu cărpe la urechi de-a drépta și de-a stânga de frăt de alărna în glosū. Apoi venia băeții, cari duceau făcliile...»

Pr. S. S. Ep. Melchisedecū e de părere că cuv. *colăcaru* și *colăcerie*, se derivă dela cuv. lat. *colloquium* = convorbire, conversare. Ță ce ne spune Pr. S. S. (Conv. lit. cit. p. 295, Nota 1) în privința acésta : «*colăcerie, colăcaru*. Aceste ăiceri se derivă dela latinul *colloquium* = convorbire, conversare. Prin urmare dreptū romănesce trebue a se pronunța și scrie *colăcerie, colăcaru*; căci *colăcerie* nu este altū ce-va de cătū conversație oratorică, cu care *colăcaru* (în țara muntenescă *colăcaru* se numescū *colăceri*, veđi: *Colind. ist. și lit. 1859* Bucuresci p. 151) întreține la sciute timpuri conversațiile cele mai însemnate din partea mirelui și a miresei cătră părinți și celalalti nuntași, *Colăcariulū* dar nu este altū ce-va, decât oratorulū nunții. A degeneratū în *colăcerie* și *colăcaru*, prin asemnarea ce este între sunetele ăicerilorū turcesci : *conacū și de aice colăcaru*, introduse în limbă mai în urmă, care însemnă *gazdă, găzduire*. Celū ce se trimetea a pregăti gazdă sa ū conacū, se numia *conacariū*. Vederatū e dar că ideile, ce conținū *colăcerie* și *colăcaru*, nici de cum nu se potrivescū cu *conaculū* și *colăcariulū* turcescū. Cea dintăiū e conversația și conversatorulū; a două esecutorulū ce se trimete a pregăti primirea unei persoane marī.»

Că cuvintele *colăcaru* și *colăcerie* nu au nemică de a face cu cuv. *colăcaru* și *colăcerie*, despre acésta nime nu mai pôte să stele la îndofală. Confundarea lorū provine, după părerea mea, numai de-acolo, pentru că atâtū la adevărata *colăcerie*, adică la procedura ce se face. Sămbătă séra, cândū mirele, fiindū dintr'unū satū străinū și pornindu-se Sămbătă desdeminéță trimete pre vorniceii sēi înainte la mirésă să se îngrijescă de gazdă, de *conacū*, ca să aibă unde mânca peste nopte, cătū și la *colăcerie*, adică la procedura dela pórta și

Pe lângă aceea că toți nuntașii din Bucovina îl numesc pre acestu oratoru și *vătavu*, mai avem dovadă

de'naintea căsiei miresei când vine să o ducă pre acesta, se rostesc, cu puține abateri, mai totu aceleași orații și de cătră aceleași persoane. Și confundarea acesta se face numai în Moldova, unde cuv. turcesci *conacü* și *condcarü* sau: *conocariü* și *conocarie* (Veđi: Columna lui Trafanu, an. IX, p. 414—415) sunt mai bine cunoscute; pe când în Bucovina și Transilvania nici odată.

Dar de-aice nu urmază că cuv. *colăcarü* și *colăcarie* arü fi derivate dela lat. *colloquium*, căci dacă s'arü pute admite acesta, atunci ele s'arü întrebuița nu numai la nunți și'n specialu când vine mirele cu ai săi după mirésă, ci și de altă dată la alte festivităđi, unde asemenea îndătinéză poporul a ține diferite orații.

Dela cuv. *colloquium* au pututu să se formeze numai cuv. *colocerü* sau *colăcerü*, usitate în țara muntenescă și Transilvania, precum și cuv. scurtatu *colcerü* fem. *colceriđă*, usitate în Bucovina și, judecându după numele de familie *Colcerü* forte respândilü în Transilvania, și'n această țară.

Din cele espuse aice rezultă așa dară că cuvintele :

a) *Colăcarü*, *colăcarie* și *colăcelü* = *colăcarü* (Veđi Tacitu op. cit. p. 22 și 25) sunt derivate dela *colacü*, dela care mai avem încă și unü altü cuvintü usitatu în Bucovina, anume *Colăcime*, numele unei datine, la care érá-și *colacii* jocă rolulü celü dintăitü.

b) *Colocerü* sau *colăcerü* și *colcerü* fem. *colceriđă* de la lat. *colloquium*. — D-lü G. Dem. Teodorescu e în eróre, când spune op. cit. p. 162, că «forma *colăcerü* e pronunție necorectă», prin care ne de cunoscutü că arü trebui să se dică «*condcerü*».

Atătu vorniceii mirelui cătu și ai miresei, pe lângă cele ce s'au arătatü și se va mai arăta în decursul acestui studiü, mai au încă și îndătorirea de-a împăca pre înpricinađi, în casü când arü fi să se nască vre-o cértă óreși-care întré nuntași, și cu deosebire între tineretü, de aice apoi numirea lorü de *vornici* dem. *vornicei*;

Ei, ca reprezentanți ai mirelui și ai miresei, esecută totü ce se cere spre a se da nunții splendóra convenită; ei privighiază asupra tineretului, și totü ef conducü danșurile, în cari se află mirele și mirésa, de-aice apoi numirea lorü de *rđtavi* dem. *rđtăjei* și *retejei*;

Ei suntü îndătorii să chleme la nuntă, de-aice apoi *chiemători*;

Ei se trimitü de cătră mire spre a-lü anunța părinților miresei și a-i pregăti gazdă, *conacü*, de-aici *condcari* sau *conocari*;

Ei pórtă *colacii* cari se schimbă cu ocasiunea *colăceriei*. În munții apuseni ai Transilvaniei, alătorea cu *vorniculü* sunt alți doi ómeni, cari ducü unü *colacü* numitü *pupăză*, și care are o formă împletită lungă ca de o jumétate metru. *Cei cari ducü colaculü se numescü colăcari* și *pupăza* o daü la pórtă vornicului miresei spre a o da tinerei crăișóre, care o imparte fetelorü de etatea ei. (T. Francu, op. cit. p. 152). De-aice apoi numirea de *colăcari*;

Ei închină *schimburile* aduse, după cum spunü orațiile respective, cu corăbiile, de-aice apoi și numirea de *corăbieri*;

despre această numire a sa încă și unele orații, ce se țin la masă, în cari singurū oratorūlū, supēratū fiindū pe bucătărițe, că nu caută de dînsulū cum se cade și nu-î punū la timpū bucatele de'nainte, se numește *vătavū*, cîndū ȝice :

Nu caută de mine de-unū *vătavū*,
Că eū-sū mai tēnērū și mai slabū. (1)

Colăcerūi sau *colcerū* în înțelesulū adevēratū alū cuvîntulū pōte fi numai unū bărbatū însuratū, care se alege de cătră mire, și numai atunci cînd nu se află bărbați însurați, cari se scie frumosū *ura*, pōte să fie *colcerū* și unulū dintre feciorī. În casulū din urmă ilū suplinesce de comunū unū vornicelū. Ēră dacā nicī între vorniceī nu se află oratorī bunī, atunci și numai atunci se pune de *colcerū* unū feciorū.

Datina de-a pune numai bărbați însurați ca *colăceri* sau *colceri* la nunți vine de-acolo, pentru că adevēratulū colcerū trebuie să stea totdeuna la masă, pe cînd feciorī, după cum vomū vedē mai pe urmă, n'aū nicī cînd intrare la masa celorū însurați, la masă bētrānilorū și mai alesū la *Mașă-mare* și *Uncropū*.

Prin urmare și dacā suplinesce vre-unū feciorū pre colcerū, apoi ilū suplinesce numai în unele privințe, adică unde îi incuviințēză modestia sa de feciorū.

Ocupația principală a colcerūlulū e de-a rosti tōte orațiile îndātinate la nunți, de-a inchina schimburile, de-a lua de la părinți iertăciune în numele tinerilorū, de-a strînge baniū la *Mașă-mare* și *Uncropū* și de-a înveseli pre őspeți cu diferite glume și cāntece satirice.

El ținū, dacā nu tocmai tōte, apoi partea cea mai mare de orații în decursulū nunții, de-aici *colocerī*, *colăcerī* și *colcerī*;

El în fine în cele mai multe părți servescū la masă, de unde apoi și *stolnici*

Ētā deci de unde vine confundarea numirilorū despre carī am vorbitū mai susū

(1) Dintr'o orație culēsă în Căndrenī.

În Transilvania sunt de regulă doi *colăceri* : unul al mirelui și altul al miresei. Însă atât unul cât și altul trebuie să fie, ca și colăcerii din Bucovina, niște oameni foarte buni de gură. Colăceriul transilvănean e *staroste* peste tot locul, el știe mai multe, el vorbește, el dă ordine, el îmbeie, el închină, el umple paharele, el face glumele. (1)

Era *Vatavă* se numește în Transilvania conducătorul călărașilor. (2)

În *Selagiu* și *Chioră* colăceriul se numește *grăitoriu*, și se află unul la mire și altul la mirésă.

Grăitoriu marelui se cunoște pe aceea, că el, mai ales când se ducă după mirésă ca s'o ia de-acasă și s'o ducă la cununie, are o traistă de *țipoș* (țipăi sing. țipău, un fel de pânișore mici și rotunde), un oluț cu vinarsă, balțul miresei, paharul cu mierea, lumine, tămâie, prima négră de care se țin toți cei ce încunjură masa la cununie. Țr bastonul lui în cele mai multe locuri e totu împetelat și cu multu mai lungu decât dînsul.

Grăitorilor din părțile susu numite nu le este de felu iertat că să lipsescă în decursul nunții.

În fine în Chioră grăitorii sunt aceia, cari chiamă la nuntă, și nu vorniceii sau chiamătorii, ca în alte părți. (3)

Tarisfatul. În ținutul *Temisorei* nunul are pe lângă sine un om, care îi poartă traista, și care se numește *tarisfatu*. Acesta poartă plosca cu rachiu a nunului și primește în traistă competența nunului și a sa, din pogăcile aduse daruri la nuntă, și are dreptu a vorbi în numele nunului. (4)

Numirea *tarisfatu* vine de la sêrbescul «*stari-svatû*»

(1) Com. de d-lu I. Popu Reteganul.

(2) Com. de d-lu I. Georgescu.

(3) Com. de d-lu El. Popu.

(4) G. Trăilă : Nunta țărănească, în op. cit.

sfetnică bătrână, celă mai însemnată nuntașă) care, ca și la Români din ținutul Timișorei, e asistentul nunului. (1)

Stegarii. Intre funcționarii de genul bărbătesc al unei nunți mai sunt de a se înșira încă și purtătorii de flamure sau stéguri, cari în Transilvania se numesc *stegari*, érá în prejurul Timișorei *stegiși*.

Fiind că, după câtă știu eu până acuma, numai la Români din Transilvania și Ungaria este datină în ajutorul cununiei sau și cu vr'o câte-va zile mai înainte de acesta de a se face un fel de flamure sau stéguri și a le împinti pe casa nunului mare, érá în Bucovina neexistândă această datină, voiu să mă servesc de descrierea *stegișilor*, cari poartă aceste stéguri, de ceea ce ne spun despre dinșii d-nii I. Popă Reteganul și G. Trăilă.

«*Stegariul*—dice d. I. Popă Reteganul—trebuie să amble cu stégul în totă decursul nunții, în cară, pe jos, pe unde numai are de condusă nunta; elă e totdeauna în frunte. Stegariul trebuie să fie celă mai bună jucător.

În Transilvania e numai ună singură stegariă și acela e soțul colăcarului de la mire.

Despre stegarii din Ungaria d-lă G. Trăilă scrie următoarele:

«Aceștia sunt de multe ori câte trei, a cumetrului mare, a mirelui și a miresei, de rândă însă unulă trebuie să fie și acesta a nașului, care își face o flamură de *catrințe* roșii cusute de țărance ori de mărămă frumoasă de catun, cu cordele pendente de mătăasă cu ghirlandă de flori, cu *zergalaie* în verfu înfrumusețat. Acestă până în ăiuă pune flamura pe casa nașului ori pe a cumetrului, și are dătorința a *wreza* la conducturile nunteii.» (2)

Din cuvintele de pe urmă ale d-lui Trăilă deducem că *stegariă* sau *stegiși* la Români din Transilvania și Un-

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 66 și urm.

(2) Nunta țărânescă, op. cit.

garia, întru ceea ce privesce a *ureza*, adică a *ura*, ocupă postul *Colceriului* la Români din Bucovina.

Lăutarii. — Nunta e unu actū de bucurie și veselie. Prin urmare nu există nici o nuntă românească, celū puținū în Bucovina, la care să nu fie și *lăutari* (1) Esecțiune de la regula generală se face dóră numai atunci, când unulū dintre tinerii ce se căsătorescū e în doliū, sau când unulū dintre dinșii a mai fostū odată căsătoritū și prin urmare nu vorū să mai facă multă *șfară în țeră*; aceștia facū *nuntă tăcută*, adică fără lăutari. De almintrelea, fie fidențații câtū de sărmanī, trebuie să aibă măcar câte o păreche de lăutari. Celū ce face nuntă fără lăutari nu e bine privitū de consătenii săi, din contră e ținutū de unū omū sgărcitū, cărpēnosū și morocānosū, care nu voesce ca și alții să aibă parte de bucuria și veselia lui. Despre astū-felū de ómenī se și ȓice apoi că *nu facū nuntă, ci prasnicū*.

Cum că lăutarii sunt usitați nu numai la Români din Bucovina, ci pretutindene la toți Români ne putemū încredința, afară de experiența de tóte ȓilele, încă și dintr'omulȓime de balade precum și alte cāntece poporane (2), apoi și din următóarele proverbe, cari sunt fórtē rēspāndite :

Cu lăutari și cu masă
Aducī pe dracu în casă.

Sau :

Cu lăuta și cu tóba
Aduseī în casă glóba (3).

(1) *Lăutarii* se mai numescū almintrelea în Bucovina și *scripcari* dela *scripcă*, violină; apoi ȓicari (în ținutul Dornei); în Transilvania : *ceterași* dela *ceteră*, *ȓicalași* și *ȓicălăi* dela a ȓice, a cānta.

(2) T. T. Burada : O călătorie în Dobrogea, p. 178 :

Pe Stāncuȓa me-o lua
Lăutari elū își tocniȓa,
Mare nuntă cā făcea
Fericitū cu ea trāȓa.

(3) A. Pann : Povestea vorb. t. II. p. 111.

În Bucovina e datină ca atât părinții miresei cât și mirele să tocmească câte una sau și mai multe părechii de lăutari.

Lăutarii tocmiți de părinții miresei cântă numai la mirésă și anume de Sâmbătă sară, când se pornesce nunta, și până Duminecă sară, când plecă mirésa de la părinții săi la casa mirelui. Ai mirelui însă cântă de Sâmbătă sara și până ce se sfârșesce *Uncropulū* și nu numai la mire, ci și la mirésă. Lăutarii mirelui trebuie să-lū petrécă pre mire atât atunci când acesta se duce după mirésă cât și atunci când duce mirésa a casă și să cânte totū timpulū câtū stă mirele la părinții miresei.

Plata lăutarilor, cari de regulă la poporul de josū sunt ómeni simpli și mai alesū țigani, atárnă tot-d'auna de la împrejurările materiale ale tinerilorū ce se căsătorescū, sau mai bine ȓisū ale părințilorū acestora. Unii capetă mai multū, alții mai puținū, după cum se potū învoi. Afară de *tocmélă* mai capetă de la socri mari încă și *câte o păreche de colaci și unū șipū de rachii* pe de asupra, ér de la mirésă câte o năframă pre care o légă de gătulū violinei.

În decursulū nunții, conformū datinei, capetă de la nuntași câte unū bacșișū, și mai alesū când își împlinescū cum se cuvine dătorința. Er feciorii, dreptū mulțamită pentru că le cântă cum se cade, pe lângă aceea că și ei le daū câte unū bacșișū, le mai strigă în jocū încă și următórea chiuitură :

U ! sáraculū dumníalū
Bine ȓice orí și cuí !
U ! sáraculū bine mere,
Pare că e unsū cu mĭere,
Și cu mĭere d'arū fi unsū,
Așa bin' nu s'arū fi dusū ! (1)

(1) Din colecția mea inedită.

Druscele. Până aici am înșirată, afară de *nună*, numai pre funcționarii de partea bărbătească, arătându pe scurtu ce felu de funcție în deosebii ocupă fie-care dintre dânșii în decursulu nunții.

Urméză acuma ca să înșirămü și pre funcționarele de la nunți și să arătămü ce felu de funcții sunt îndătorite a le implini și acestea.

Funcționarele nunțilorü țărănesci, afară de *nună* (nașă) despre care am vorbitü deja, sunt următoarele : *Druscele*, *vătăjițele* și *bucătărițele*.

Dintre aceste trei specii de funcționare *druscele* sing. *drușcă* dem. *drușcuță* (vsl. *družika*), cari trebuie tot-d'auna să fie fete, ocupă loculü celü dintâiu. Prin urmare noi ne vomü opri mai întâiu la acestea, și apoi vomü trece la cele-l'alte.

La fie-care nuntă mai alésă din Bucovina trebuie să fie celü puținü patru drusce și anume două la mire și două la mirésă.

Ca și vorniceii, așa și druscele se alegü de regulă dintre némurile cele mai de aproape ale încredințațilorü și anume surori saü vere cu mirele și mirésa și numai atunci când încredințații n'aü surori și vere alegü câte alte două fete, cu cari aü trăitü ei mai bine înainte de a se căsători.

Atätü mirele câtü și mirésa își alegü singurii *druscele* cu vr'o câte-va zile saü săptămâni înainte de cununie.

Druscele mirelui, cari se adună totü-d'auna la mire, sunt îndătorite de a cöse năfrămile ce se légă la bețele vornicielorü mirelui înainte de ce se pornescü aceștia să poftescă pre óspeți la nuntă ; apoi de a sta după masă una de-a drépta și alta de-a stânga mirelui, când Joi saü Sâmbătă séra i se aducü acestuia și i se închină *schimburile*, ce i s'aü trimisü de mirésă. Mai departe trebuie ele să ıea pre mire în mijloculü lorü când esü după cununie

cu *danțulu* din ograda bisericeii, și când, după *colăcările*, intră mirele cu danțulu în casa părinților miresei.

Pe lângă acestea mai aũ druscele mirelui de a-ĩ ajuta și la alte lucruri.

Druscele miresei aũ cu multũ mai multũ de lucru, decãt cele ale mirelui. Acestea sunt îndãtorite, în restimpulũ dintre încredințare și cununie, a cõse, dupã cum vomũ vedé la loculũ sèũ, nu numai nãfrãmile pentru vorniceii, ei și cele pentru *cãraușii* și *lãutarii*, apoi a cõse și a pregãti și alte daruri, ce din moșii-strãmoșii sunt usitate de a se împãrți în decursulũ nunții atãtũ între némurile mai de aprõpe ale mirelui, cãtũ și între alții õspeții.

Mai departe și aceste drusce staũ Joi sau Sãmbãtã sèra dupã masã una de-a drèpta și alta de-a stãnga miresei, când i se aducũ acesteia și i se închinã *darurile* ce i le trimite mirele.

Înainte de a se porni mirèsa la cununie druscele sale o gãtescũ ; ele o pèptenã, o ìmplelescũ, ele îi punũ cununa pe capũ, și totũ ele îi aședã hobotulũ pe spate.

În bisericã, înainte de cununie, mirèsa stã totũ-d'a-una între druscele sale denaintea celorũ-lalte femeii și ascultã st. liturghie.

Dupã cununie, când ese mirèsa cu danțulu din ograda bisericeii, druscele trebuie s'o însoțescã (iind'o una de mãna drèptã și cealaltã de mãna stãngã.

Înainte de a înhobota mirèsa, când are acèsta sã se pornescã de la casa pãrintescã și sã se ducã la casa bãrbatului sèũ, druscele miresei se urcã pe laișã la spatele acesteia și nu lasã pre *vorniceii* s'o înhobote, pãnã ce nu capetã unũ darũ.

Mai pe scurtũ *druscele miresei* jocã unũ rolũ fõrte mare în decursulũ unei nunții țerãnesci.

Precum nici o nuntã mai alèsã și mai pompõsã nu se

póte face în Bucovina fără de *vorniceă*, așa nu se póte ea face nici fără de drusce.

Funcțiile druscelorū, atâtū ale mirelui câtū și ale miresei duréză numai până ce nuntașii esū cu mirésa de la părinții acesteia și se ducū cu dinsa la casa mirelui. De acolo înainte ele nu mai aū nemicū de lucru.

Imbrăcăminte și gătirea druscelorū e de regulă aceeași, ca și în alte sėrbători și dumineci, când se ducū fetele la jocū; se gătescū adică totū-d'auna cu capul golū, în care își punū diferite flori, se imbracă în cămeși cu altițe, se încingū cu cele mai frumoșe catrințe, se imbracă în cojóce saū pıeptare și se încalță în papuci saū ciobote. Mai pe scurtū se gătescū astū-felū, după cum e și datina fetelorū de a se găti în Duminici și sėrbători în satulū, din care druscele facū parte.

Datină însă este pretutindene ca druscele să fie câtū se póte mai frumosū imbrăcate și gătite, ca să nu facă rușine tinerilorū, ce se căsătorescū. Asemenea caută tinerii încredințați ca să alegă de drusce totdeauna pre fetele cele mai istețe și cari se pricepū bine la cusutū.

Afară de cele înșirate până aicea trebuie să mai amintimū încă și aceea, că drușca ce stă totdeauna în mâna dréptă a miresei se numesce *drușcă primare*, ərə ceea ce stă de-a stंगा miresei se numesce *drușcă mică*.

Druscele în cele mai multe părți ale Transilvaniei se numescū *surori-de-mire* și de *mirésă*; apoi *drusce* (1), ca

(1) I. Popū Reteganulū: Trandafirī și Viorele, op. cit. p. 179: «*drusce*=fetele cari însoțescū pre mire la cununie, ori pre mirésă, de regulă două pentru mire și două pentru mirésă; ele amblă a chțema fetele la joculū ce se face în presara nunții, așa numita *sivotesce* dela unguresculū *sivatóest* (sara deplângerei), sara de adio, când adică o mirésă Iese dintre fete și mirele dintre feciori; de atunci până după cununie nu sunt nici junī nici căsătoriți sunt miri: dintre junī aū Ieșitū, între căsătoriți nu aū întratū. Druscele mai aū și misiunea de a întovărăși pre mire în carū până la mirésă, și apoi tóte patru însoțescū pre miri la cununie. Așa e pe la Reteagū, pe Someșulū mare.»

și în Bucovina ; pe Târnave *dravere* sau *gyavere*, în munții apuseni *vifelite* (1) erau în alte părți *nune* sing. *nună*. (2)

În *Selași* se numesc numai acelea fete *nune* sau *fete-de-nune*, cari mergu cu mirele după mirésă, ér fetele, cari le chiamă mirésă, se numesc *fete-după-masă*. (3)

Druscele provinu, ca și vorniceii, la tóte popórele indo-europene. Ele represintă la noi pre *virginele* (Virgines) *romane*, cari ca și la Români, se alegeau dintre némuririle sau amicele miresei. (4)

Vătăjițele, numite în unele locuri și *vornicițe* sau *neveste tinere*, erau în districtul Năsăudului și pe la Sân-Giorgiū în Transilvania *chiemătore*, sunt două sau și mai multe neveste tinere, istețe și glumețe, cari în ziua când se serbeză *Uncropulū* îndeplinescū mai multe funcții.

Acestea se alegu totdeauna a doua și după *masă-mare* de cătră mire dintre surorile și verel tinerilor căsătorii sau, dacă aceștia n'au surori și vere măritate, apoi dintre alte némuri, sau amice sau cunoscute mai de aproape cu tinerii.

Prima funcție a vătăjițelor este de-a înlocui pre vorniceii la pofțirea óspeților, și anume Lunii sau Marții după amedii, adică în ziua în care se serbeză *Uncropulū*, se a-

(1) Com. de d-lū I. Popū Retezanulū.

(2) V. R. Buticescu : Nunta Dochitei, noveletă publ. în «Familia», an. II Festa 1866, p. 460 :

»Da rogu-te și cu Dumneđu tu Palagie, cine-sū *zetele de nune*? Io nici acum nu știu, se pare, că nu sū din satū. — Asta o întreba o fată înțențelată, care e măniosă, căci Dochita nu o a chematū pe ea de *nună*. Scia ea destulū de bine că cine e *nună*.

»D'apoi cine să fie? că are două verișóre ca două pupadie — dóră n'a chiema străine.

»Hm, credū đio io surată, — da să veđi ce rochi le-a cumpératū maicele lorū la améndouē și náframă la mână ; — d'apoi cē pețele cu vrēste și cu pene, de unū latū de mână !

»D'apoi fie și ele *nune* odată, că știu că n'au mai fostū...»

(3) Com. de d-lū El. Popū.

(4) Virginele Românilorū representaū pre graciile din nunțile đeilorū. Veđi Rossbach Untersuchungen über die Róm. Ehe. Stuttg. 1853 p. 47.

dună ele la mire și după ce capătă dela acesta, ca și mai nainte vorniceii, câte-o ploscă plină de rachiū și câte unū bățu cu năframă și cordele legatū, se pornescū prin satū și începū a chiema pre óspeți la *Uncropū*.

În unele sate din Bucovina chiama pre óspeți la *Uncropū* numai singure vătăjițele, în altele însă chiama împreună cu dinsele și vorniceii mirelui, și éráși în altele nu e datină de-a numi vătăjițe și a-le trimite ca ele să poftescă pre óspeți, ci poftescū numai singurī vorniceii mirelui, cariī, în casulū acesta, rămânū și după *masă-mare* în funcția lorū de mai nainte.

În satele, unde e obiceiū de a se invita óspeți la *Uncropū* numai prin vătăjițe, vătăjițele se ducū pe la case și invită pre óspeți fără a mai face multe tãcãmuri și glume.

În satele, unde vătăjițele invită pre óspeți împreună cu vorniceii, mai la fie-care casă unde se ducū să invite, facū o mulțime de glume, jócă pe drumū și 'n ogrăđile celorū ce sunt invitați, chiue și cântă feliū de feliū de hore satirice, și pre cine îlū întâlnescū pe drumū nu-ī dau pace, ci-lū íeău peste piciorū și multe altele de-aseenea facū.

Imbrãcãmintea și gătirea vătăjițelorū saū a vornicițelorū este ca și a celor-l'alte neveste tinere din satulū în care se serbáză *Uncropulū*.

În satele romãnesci de pe lângă Prutū din Bucovina vornicițele se numescū *sfasce* sing. *sfașcă* dem. *sfășcuță*. Acéstă numire, care vine de la rusesculū «*svacha*» (Brautwerberin),(1) s'a întrodusū în limba romãnă abia în timpulū mai din urmă, adicã după alipirea Bucovinei la Austria, și se aude numai în acele sate, în cari Romãniī sunt în neconțință atingere cu Ruteniī. Și ea n'a întratū numai în vorba de tóte đilele, ci a strãbãtutū chiãr și'n literatura poporanã.

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 24 și urm.

Dovadă despre acesta fie-ne următorii cântecuri din *Mahala*, care se cântă în decursul nunții :

Sub răchita rămurată
Şede *sfaşca* supărată,
Că mirésa n'are tată,
N'are tată, d'are mire,
Şi s'orū mângăia mai bine.

Apoi şi acesta, totū din Mahala :

Colo 'n vale lângă târlă
Şede-o *sfaşcă* bată'n gărlă
De-unū păharū de bētură
C'unū cīolanū de carne'n gură. (1)

În urmă şi dintr'unulū din Boianū, care sună aşa :

Vine o *sfaşcă* de pe lanū
Cu trei puişorī pe *stanū*, (2)
Unu-ī roşū, altulū e verde,
Biue sfaşcei i se şede. (3)

Bucătăriţele. Nu e nici o Româncă, care să nu scie rēndulū bucătăriei, să nu scie fierbe şi pregăti mai multe eliuri de bucate, cari sunt usitate la Româniī noştri ţerani.

Fie-care Româncă harnică, fie-care económă bună fierbe şi pregătesce totdeuna singură bucatele trebuinciose pentru susţinerea casei sale.

În serbătorī şi la zile mari Româncele sciū să prepare

(1) Com. de d-lū G. Tomoşagă, cant. bis.

(2) Atātū *cămeşile* câtū şi *cămeşele* (sing. *cămeşoiū*) femeesci sunt compuse din două părţi principale, şi anume: partea dela brăū în susū, care dimpreună cu mânecile se numesce *stanū* pl. *stani*, şi partea dela brăū în josū care se numesce *pōlă* pl. *pōle*.

Stanulū, dem. *stănuşū*, *stănişorū*, se împărţesce éráşī în trei părţi: *plepşū* (se'ntrebuinteză mai multū în pluralū), *māneci* şi *spate*.

Puii, dem. *puişorū*, *puiuşū*, adică nisce cusuturi în diferite forme, se cosă numaī pe *māneci* şi pe *plepşū*.

(3) Com. de d-lū V. Turtureanū.

mai multe feluri de bucate, după cum adică s'aũ deprinsũ și aũ învățatũ și ele de la mamele și bunicele lorũ și după cum aũ vędutũ cã se preparã acestea și de alte femei la deosebite prilejurĩ și ospete.

Cu tóte acestea însă cã Romãncele se pricepũ fórtē bine la prepararea bucatelorũ poporale, la nunțĩ, mai alesũ la nunțile cele de frunte. unde este vorba de a cerne în restimpũ de câte-va țile corețe întregĩ de fãinã, de a cóce mai multe cuptióre de *pãne, colacĩ, cozonacĩ, mãlaie, plãcinte, babe, învirtite* și alte copturĩ, unde trebuie a se face mai multe turte de *togmagi* saũ *tãțetșĩ*, apoi *burețșĩ, burechĩșe* saũ *burechũște, sermale, gãlusce, ręciturĩ* (recĩ, aĩturĩ) și altelē de-aseenea, unde trebuie sã se ferbã óle întregĩ de zamã pentru nuntașĩi adunațĩ, mamele mirilorũ trebuie de timpuriũ sã se îngrijescã și sã-șĩ iewa și pre alte femei într'ajutorĩũ, ca tóte copturile și fierturile acestea sã le pótã gãti la timpulũ cuvenitũ.

Decĩ atãtũ *sócra-mare*, adică mama mirelui, cãtũ și *sócra-micã*, adică mama miresei, poftescũ cũ v'ro câte-va țile înainte de cununie pre nisce mãtușe de ale lorũ saũ pre alte muerĩ bętrãne, carĩ se pricepũ bine la rëndulũ bucãtãriei și le rógã ca acestea sã le stea mãnã de ajutorĩũ și sã le ajute a gãti tóte bucatele trebuincióse pentru nuntã.

Aceste muierĩ bętrãne, carĩ, mai de cum începe și pãnã ce se sfãrșescē nunta, staũ și ajutã sócrelorũ mari și mici a cóce și a fierbe, a ține bucãtãria în bunã rënduelã și a griji prin casã, se numescũ de poporolũ românũ din Bucovina *Bucãtãrișe* saũ și *Calcerișe*, după cum ne spunũ urmãtórele versurĩ, carĩ le scótemũ dintr'o orație ce se urězã la mesele de la nuntã :

Calcerișe, colcerișe,
Nu ședeți totũ prin cotrușe,

Ian mai Țeșiți și la lume
Ca să vă potă spune-ună nume,
Că n'aă meșteriă ce lucra,
Boeriă la masă cu ce sta
Și slugele de ce căta...

Calcerițe însă se numescă ele mai cu samă atunci, când puindă bucatele pe masă, obicinuescă și ele a rosti diferite orații scurte saă a cănta unele căntece glumețe.

Bucătărițele se adună într'o ți anumită înainte de cununie, fie-care unde este poftită, și împreună cu stăpăna de casă și cu alte femei începă a cerne făina, care este menită pentru nuntă, a o frământa și cōce.

Bucătărițele, cari se cunoscă de pe pestelcă, ce ne 'ntreruptă o pōrtă pe dinainte ca să nu se tăvălescă, când âmbă cu ôlele și cu talgerele, sunt de comună fōrte bine dispuse. Ele când daă bucatele la masă, când stringă talgerele, când vină și se întorcă, facă o mulțime de glume. Și cu cătă sunt mai bătrâne, cu atăta de multe ori și vioșia nuntașiloră e mai mare, căci atunci *Colceriulă* saă *Colăcărulă* numai încetăză de a le lua peste picioră, de a glumi cu dînsele și a le spune să nu âmble așa de încetă, ci să se pōrte mai ȳute ca nisce fete mari, și căte altele.

Dar las' apoi numai pe dînsele, că și ele sciă ce să respundă colceriului. Sciă să-lă pālăscă unde-lă dōre mai tare. Și atunci numai să veți risetele și strigătele de «bravo» ale nuntașiloră. Voia cea bună și veselia ajunge atunci la culme.

XXV. DARURILE

După *aședare* și *încredințare* începă încredințații a se îngriji și de *daruri*, căci este ună obiceiă străvechiă nu numai la Români din Bucovina, ci pretutindenă la toți Români (1) ca atâtă mirele câtă și mirésă să împărțescă în decursulă nunții mai multe feluri de daruri.

Darurile de cari se îngrijesce mirele și cari sunt me-nite mai cu samă pentru mirésă sunt următoarele : o *ladă*, numită în unele părți în decursulă nunții și *tronă* (2), în care își pachetéză mirésă înainte de nuntă o parte de zestre ; apoi o *păreche de ciobote* saă *papuci* ; ună *fesă roșă* ; ună *pieptene* ; o *oglinďă* ; o bucată de *soponă* ; o *păreche de colțună* ; *flori de târgă* cu cari se 'mpodobesce mirésă când plécă la cununie ; ună *tulpană* de lână saă de mētasă și ună *tistimelă*, celă dintăiă numită și *hobotă*, care îi servesce de *înhotată*, ér ală doilea de legată (*hobotulă*) peste frunte.

Pe unele locuri este datină de a procura miresei ca dară încă și ună *pieptară de mētasă* oră ună *cojocelă* saă

(1) I. Mărza : Regulele nunților, p. 6—9.—G. Trăilă : «Păună Petrișoră,» no-velă originală pop. publ. în «Familia» an. III. Pesta. 1867 p. 282. — T. T. Bu-rada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 418 : «După ună timpă ore care se factă *schimburi* de daruri reciprocă între familia logodnicului și a logodnicei ; acele daruri constă din *cămeși*, *colțună*, *batiste* și alte lucruri, mai cu samă relative la îmbrăcăminte.»

(2) I. C. Tacitū : Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 21.

unŭ *cojocŭ* muerescŭ cu mâneci precum și alte mărnușuri(1).

La clasele mai culte precum și la Români de prin orașe, cari sunt mai avuți, pe lângă unele din darurile înșirate, se procură încă și o *petelă* din *firŭ de aurŭ*, care servește miresei în locŭ de hobotŭ.

Tôte darurile acestea, cari se numescŭ «*daruri de mirésă*», le cumpără mirele cu vr'o săptămână saŭ și două înainte de cununie, și unele dintre dînsele, precum bună-ora *lada*, i le dă miresei cu vr'o câte-va zile înainte, altele însă și mai alesŭ cele ce aŭ să-i servescă spre schimbare, din care cauză se numescŭ ele și *schimburŭ*, abia în ajunulŭ cununiei.

Pe lângă aceste daruri mai cumpără mirele încă și o păreche de papuci saŭ cîobote pentru sócra cea mică, mama miresei, ér dacă mama acesteia nu trăește, apoi pentru ceea-ce o suplinesce.

Mirésa se'ngrijesce de daruri nu numai pentru mire, ci și pentru socrilŭ ceŭ mari, părinții mirelui, precum și pentru nunii ceŭ mari, starostii, cuscri, vătăjei și cărauși. De aceea darurile pregătite de mirésă se numescŭ : *daruri de mire, de socri, de cuscri* etc.

Darurile, cari le pregătesce mirésa anume pentru mire și pre cari le îmbracă acesta întâia órá când plécă la cununie, sunt următoarele : o *cămeșă* de burunciucŭ, de bum-bacŭ, de inŭ saŭ și de fuiorŭ, adică după cum e și starea materială a miresei; apoi unŭ *brâu*, o *năframă* și o *trăistușă*. Acesta din urmă însă numai în acele sate, unde este datină de a purta trăistușe. Afară de acestea îi mai

(1) G. Trăilă, op. cit. p. 282 : «Aci, adică la logodnă, mai întâiŭ se pertrac-léză despre *darulŭ miresei*. Anume pe aici mirésa cere : ladă nouă, cisme roșii, pieptariŭ de mătășă orŭ cojocelŭ, cojocŭ muerescŭ cu mâneci, sirmă de aurŭ pentru *turbențiŭ* orŭ cépsă pentru calma — conciu. — Așa câtŭ nu de puține orŭ se întâmplă că mirele cu toate provede pre mirésa sa. Acesta se numește „*tocma*„

cumpără și o *flóre de târgü* pre care mirele o pórtă de regulă în cușmă ca semn că e încredințatü (logoditü) de cum începü a li se striga *vestirile* și până după cununie. Pentru socrulü celü mare cóse mirésa numai o cămeșă, dar, și acésta nu e așa de frumósă, adică cu găurele; fluturî și canafi, ca a mirelú. Pentru sócră prepară asemenea o cămeșă precum și o *pânđătură* adică o mânistergură saü ștergarü de îmbroboditü, ér pentru ceialalți diferite ștergare și năfrămî.

Darurile mirelú le trimite mirésa, ca și mirele, abia în ajunulü cununiei, ér tóte cele-lalte le împărtesce după cununie, afară de năfrămile menite pentru vătăjei, cari le împărtesce înainte de a pleca aceștia ca să invite pre sătenî la *Danțü* saü *Vedre*.

Unele dintre obiectele înșirate mai susü fie-care mirésă le are de mai nainte gata, căci fie-care fată sîrguincióșă, care aștéptă să se mărite, se'ngrijesce de cu timpuriü să le aibă. Altele însă, precum cămeșile și cu deosebire cămeșa de mire, trăistuța și o samă de năfrămî, rămânü a fi preparate abia după logodná. Și mirésa trebuie să caute ca și acestea să fie numai decât gata până la cununie.

Fiindu-î însă miresei peste puțină de a pregăti singură tóte darurile câte sunt de lipsă, este datină ca înainte de cununie cu vr'o săptămână saü și cu două să se adune mai cu sémă serile la dinsa mai multe fete și neveste tinere, cu cari a trăitü ea mai bine în timpulü *fetiei* sale, însă mai alesü *druscele*, și acestea îi ajută apoi a croi și a cóse tóte darurile trebuincióse.

La acéstă ocașiune fetele și nevestele adunate nu numai că ajută miresei a lucra, nu numai că se învață una pe alta a cóse, ci povestescü și cântă o mulțime de cântece, dintre cari partea cea mai mare se referescü la mire și mirésă.

Și dacă mirele e pe placul miresei, dacă ea singură și l'a ales și se duce de bună voie după dînsul, atunci cea mai mare parte din cîntecele, cari se cîntă la această ocasiune, sunt de iubire, vesele...

Se 'ntîmplă însă, după cum am mai amintit, și la Români foarte adese-orî că o samă de părinți nu voru nimic să scie despre voia și plăcerea fiilor, ce voru să-î căsătorească, ci ei îi facu cu de-a sila să se ducă unul după altul, fără a-î întreba mai întăiu de se placu orî nu.

Pre acei părinți, cari se bată mai cu samă după prea mare avere sau silescă pre fiicele lor să se mărite a-nume ca să scape de dînsele, cari vreaū numai decăt să'mpingă cum se dice, *pîetrile din casă*, ceialalți Români nu-î prea fericescū.

Ună cîntecă poporană, cîntatū de o nevestă tîneră, silită de părinții săi ca să se ducă după unū feciorū ce nu i-a plăcutū, și numai de frica părinților săi s'a dusū după dînsul, și care de atunci în cōce nu odată se re-peșce la ocasiunea pregătirei darurilor, sună precum urmēză :

Frunță verde trei măsline,
Mai vină mamă la mine
Și me-î vedē și pre mine
Cum m'ai măritatū de bine.
M'ai datū dup'unū rēū de cāne,
Că se duce serile,
Vine deminețele.
Eū îi dau zamă de puū
Elū imi ie bicīlū din cuū.
Eu-î dau zamă de gāinā,
Er elū sare la pricinā.
A avutū unū comānacū,
L'a lāsātū la crīsmă pe dulapū.
Și-a avutū unū pîeptărușū
Și l'a bētū la crīsmușū...

Unŭ bărbatŭ, ce-a fostŭ silitŭ de părinții săi să ȳea pre o fată, care nu ȳ-a plăcutŭ, cântă :

Pentru locŭ și pentru casă
Mă am pusŭ tonta după masă.
Ține, mamă, ușa bine,
Că întră tonta la mine.
Orȳ o ține, orȳ o lasă,
Cu tonta cum să ținŭ casă,
Cu tonta cum oiŭ trăi ?
Că ea rău s'a 'mpodobitŭ
Cu basma năgră la gătŭ,
Cum mi-ȳ mie măi uritŭ.
Mama din bŭlă mă scŭte
Da din uritŭ nu mă pŭte,
Că uritulŭ n'are lăcŭ
Număi rānđă și toĳagŭ ! (1)...

În genere însă cele măi multe cântece, ce se cântă la acăstă ocaziune, se referescŭ la mirăsă.

Fetele, cărora le pare rău după surata lorŭ, că acăsta se despartă de dînsele, dară măi alesŭ nevestele, carȳ prea bine sciŭ ce pŭmă bună-ȳ măritatulŭ, cântă o mulțime de doine de jale, prin carȳ facŭ pre mirăsă nu odată să plāngă de se cutremură cămeșa pe dinsa.

Reproducemŭ vr'o căte-va din acele cântece.

Din Bucovina :

Fetiță din doȳ părinți,
Ce cugeți de te măriți ?
De-aȳ sci cum e măritată
Aȳ ședă la mă-ta fată.
Aȳ ședă și-aȳ măi feti,
Cosiț'alb'aȳ împleti ! (2)

Din Transilvania :

(1) Din colecția mea inedită.

(2) Din colecția mea inedită.

Draga tatiî, mândră fală,
Să sciî cum e măritată,
Şedé-o-aî la mă-ta fată,
Şi-aî trăi nemăritată.
Şi ți-aî purta *fetia*
Ca popa vangelia ! (1)

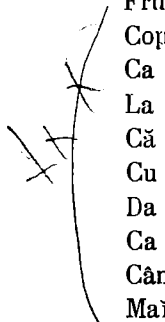
Totû din Transilvania :

Fetiţă din doi părinţi,
Ce cugeţi de te măriţi ?
De-aî sci cum e măritată
Aî şedé la mă-ta fată
Şi-aî mai şese pândă lată ! (2)

Saû astfeliû :

Copiliţă cu părinţi !
Nu sili să te măriţi,
Măritatu-î mare căne,
Nu-lû póte strica chîiar nime,
Nice popă. nicî vlădică
Fără mórtea cea grabnică ! (3)

Din Moldova :

Frunză verde trei aguđi,
Copilă cu doi părinţi
Ca luna între doi sfinţi
La ce tu te mai măriţi ?
Că mila de la părinţi
Cu mare greû c s'o uiţi,
Da mila de la bărbatû
Ca frunza-î de pěrû uscalî.
Când te puî să te umbrescî
Mai tare te dogorescî. 4)

(1) Din Reteagû, com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

(2) Gr. Sima a lui Ionû : Cântece pop. din Bucumû-Potenî, publ. în «Fami-
lia» an. XIX. Oradia-Mare, 1883, p. 32.

(3) Din colecţia mea inedită.

(4) El. D. O. Sevastos : Cântece Mold. p. 30.

Dacă mirésă se mărită în altă sată, și dacă din întem-
plare a avută ună iubită în satulă seă, după care bucu-
rósă ară fi mersă, însă părinții ei n'au voită s'o deede după
dinsulă, atunci fetele, între multe alte cântece cântă încă
și pre celă următoră :

Frunđulénă lozióră,
Prea iubită sorióră,
Când te vedă sara pe-afară
Arde inima-mă cu pară.
Când ședă pe prispă din dosă
Cu capulă plecată în josă
Cu scululă pe după capă,
Cu mătasa trasă'n acă,
Cum frumosă coșă *năframa*,
Ci-o să țî-o dai nună-ta,
Mi se rupe inima.
N'ară ajunge tatălă tēă
Cum te dă după ună rēă
Ne sciută și ne'trebată,
Lumea 'ntrég'o colindată
De nevastă nică c'au dată
Numai elă că s'au aflată
Pe tine să mi te dea,
Să-mă rupă inima mea.
Frunđă verde lozióră,
De te-ă duce, sorióră,
Cu străinu 'n altă țară,
Să mai viă și'n satulă tēă
Să me'trebă ce mai facă eă,
De-ă auđi c'am murită,
Tu să-mă trecă pe la mormintă,
Să-mă dai țerna într'o parte
Să găsească óse'nșirate
Să veđă dragostea ce póte,
Că duce la hală de mórte. 1)

Mirésă, auđindu-le și umplându-o jelea, nu se póte răbda

(1) El. D. O. Sevastos : Cântece Mold. p. 127.

de-a nu cânta și ea, și anume : dacă mirele e altă fecioră, și nu acela pre care l'a iubită :

Prutule, apă vioră,
Face-te-ai négră cernelă
Să-mă cernescă cu ea catrința
Ca să-mă jelescă pre bădița.
Bădița de peste delă
Ară veni și n'are cală.
Ie-ți, bădiț'-ună cală cu plată
Și-ă trece de-a lungă-o dată. (1)

Dacă mirele e *fecioră bătrână* :

Frunță verde și una,
Maică, măiculița mea,
După bătrână nu mă da !
Nu mă da după bătrână,
Că cară tómnă la fenu
Și merge pe drumă tăcendă
Și intră'n casă sfădindă.
Eă îi daă ca să mănance,
Elă mă sudue de cruce.
Eă ilă întrebă ce-a mânca,
Elă mă'ncepe-a blăstéma.
Că elă îi mai multă bătrână
Și-ă pică din gură 'n sină.
Dă-mă dup'ună feciorelă
Tinerelă și sprintinelă,
Că feciorulă tinerelă
Când cară tómnă la fenu
Vine sara șuerândă
Și intră 'n casă riqëndă.
Eă ilă întrebă ce-a mânca
Elă mă prinde-a desmierda,
Eă îi daă ca să mănance
Elă imă spune vorbă dulce. (2)

(1) Din *Boiană*, com. de d-lă V. Turturénă.

(2) Din *Boiană*, com. de d-lă V. Turturénă.

Dacă mirele e *văduvoiu* :

Mamă, suflețelulă meu!
Dă-mă după ună flăcău,
Că mila de la flăcău
Ca ună mără bună de sub brău,
Êr mila de văduvoiu
Ca oghiala din gunoău!(1)

Când se croesce și se cósă cămeșă de mire una dintre
neveste cântă :

Hăulesce fiiculiță,
Cătă veî fi la mă-ta'n gălă
Că dacă te-î mărita
Hăulitulă ți-î uîta
In casă de sócră-ta,
In tindă de socru-tău
Afară de soțu-tău.
Că sócră-ta nu ți-î mamă
Să ți ție cuvintu'n samă.
Și socru-tău nu ți-î nene
Să-ți deie fagurî de mîere,
Și bărbatulă nu ți-î frate,
Să socoî că nu te-a bate.
Că mila de la mămucă
Ca și mieșulă celă de nucă,
Și mila dela tătușă
Ca și mîerea din litrușă,
Êr mila de la bărbat
Ca crénga de mără uscată.
Când te puî să te umbrescî
Mai rău fața-ți dogorescî.
Dacă-î vrea ce-va a țice
Elă ți-a'mplea gura de sânge
Și te-a pune și-lă veî bea.

(1) Din Boiană, com. de d-lă V. Turturénă.

Mirésa

Dară eũ cum să mi-lũ beũ,
Dacă e sângele meũ ?
Și eũ dară cum l oũ bea,
C'acela-ĩ din carnea mea ?... (1)

Dintre tóte darurile, câte s'aũ înșiratũ mai susũ, cele mai principale suntũ *hobotulũ* și *cãmeșã de mire* saũ, dupã cum spunũ Selageniĩ, *cãmeșã de miroiũ*, (2) pentru cã aceste douẽ obiecte le întâlnimũ pretutindene la Români. Cu tóte acestea însă noi vomũ vorbi în șirele urmãtore despre fiecare darũ în deosebĩ.

Vomũ începe mai ântãiu cu *hobotulũ*.

Hobotulũ are în Bucovina mai multe numiri și anume : *hobotũ*, *balțũ* și *nimitețũ* saũ *nemitețũ*. Cea mai respânditã numire însă e *hobotũ*. Numirea *balțũ* se 'ntrebuințezã mai multũ în munții romãnesci despre Transilvania. Totũ în acele pãrți, unde esistã acestã numire, se aflã și verb. *a înbãlța*, în locũ de *inhobota* și *înbãlțare* în locũ de *inhobotare*, *înbãlțatã* în locũ de *inhobotatã*.

Numirea *nimitețũ* e usitatã mai multũ în districtulũ Storojinețului, adicã în pãrțile despre Prutũ. Totũ în aceste pãrți esistã și diferite cântece despre dinsulũ. Êtã unulũ din satulũ Crasna :

Legea ta de *nimitețũ*
Multũ ești suptirelũ și crețũ
Și-amãgesci copilele
Și le acoperi gãțele.
Și le ție codițele
Când li-ĩ lorũ lumea mai dragã,
Le puĩ pãndãturã albã. (3)

(1) Din Botanũ, com. de d-lũ V. Turturénũ.

(2) Com. de d-lũ El. Popũ.

(3) Dict. de M. Bãrbuțã. — Sub *pãnzãtura albã* se'nțelege aice mâniștergura saũ ștergariulũ cu care se îmbrobodescũ nevestele.

Altulū din satulū Vama, districtulū Cămpulungulū :

Bată-lū crucea *nimitețū*
Da elū mândru-ī și istețū :
Inșală copilele
Și le légă brațele,
Le-acopere cosițele
Și le'nchide cărările. (1)

În unele părți din Transilvania se numesce *balțū*, ér înpodobirea saū învélirea cu dînsulū se esprimă prin verb. *a îmbălți*—*îmbălțescū*, în altele *tulbentū*(2), *sovonū* saū *zovonū*, *potilatū* și *procovū*. (3)

Numirea *balțū* e întrebuițată mai cu samă în districtulū Năsăudulū, *sovonū* și *potilatū* în munții apusenī, singurū *potilatū* pe Târnave (4), ér *procovū*, după câtū îmī este mie până acuma cunoscutū, numai la Româniī din Șcheiu (5).

Cum că cuvîntulū *balțū* e forțe răspânditū în districtulū Năsăudulū se pôte cunosce și de acolo, pentru că îlū întâlnimū chiar și'n descântecele din acestū ținulū. Așa într'unū descântecū de «*Iele*» între multe alte versuri provinū și acestea :

O Maica Domnului cea sfântă,
Nu ne încide în ladă lădiță,
În lacră lacriță,
Nici în sdiocă de nucă nu ne băga,
În mare nu ne aruncă ;
Că ne-omū duce tare și vêrtosū
Cu puterea lui Hristosū
În virfulū munțilorū,

(1) Com. de G. Toma, stud. gimn.

(2) T. T. Burada : O călătorie în Dobrogiă. Iași 1880 p. 21.

(3) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū. — Veđi și «*Revista nouă*» an. I p. 109.

(4) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū. — Veđi și Frâncu și Candrea, op. cit. p. 169.

(5) *Revista nouă*, p. 109.

In crușile brașilor.
In cununa fetelor
In *balțul mireselor*,
In struțulu voinicilor,
In masa împăraților (1).

Èr cuv. *potilatü*, care vine de la mag. *potyilat*, îlă
întâlnimü în următórea doină :

Fost'am fată de bogatü,
Mers'am după blăstematü,
Ce-am avutü totü am mâncatü.
Am avutü vr'o doi, trei lei,
Și i-amü datü pe doi viței,
Și-aü grijitü lupii de ei ;
Și-am avutü și-unü *potilatü*,
Și acela că l'am datü
Pe pipă și pe tabacü,
Să nu mERGă sara 'n satü,
C'a veni cu capulü spartü...
Nu mi-i de durerea lui,
Dar mi-i de năcazulü meu,
Că mă face să-lü legü eü (2).

In Selagiü și Chiorü se numesce *balțü* (3), in cele-lalte
părți ale Ungariei *tulbentü* (4) și *turbențiu* (5).

In fine in Moldova se numesce *hobotü*, in Muntenia
sovonü și *zovonü*, a *sovoni* = a înveli, a inhobota, *zovonitã* =
inhobotatã (6) și *sobonü* (7), érá in Dobrogea *sovonü* (8).

(1) Lazarü Șalleanü: *Ielele* etc. studiü de mitologie comp. Bucuresci 1886, p. 12.

(2) Maria Precupü: Doine și hore din Ardealü, publ. în «Șeștóra» an. IV.
Buda-Pesta 1878 p. 45.

(3) Com. de d-lü El. Popü.

(4) D. T. Bojinca: Anticele Romanilorü, p. 207, Nota 2: «Asemenea pândã
— adică *flammeum* — întrebuințezã și miresele românesci cu numele *tulbentü*
ș. a. cu care așa se înveliuesc, acoperindü totü capulü, câtü numai ochii lorü
se potü vedé.»

(5) G. Trăilã, loc. cit.

(6) Com. de d-lü G. Dem. Teodorescu. — Biserica ortodoxã românã, an. VI.
Bucuresci 1882, p. 409.

(7) Hășdëu: Dicț. limb. rom. t. II, p. 1306: «In Vâlcea din România *hobotulü*
se numesce *sobonü*».

(8) T. T. Burada: O călătorie in Dobrogea, p. 20.

Hobotulă la Români din Bucovina e, după cum amă arătată și mai susă, ună tulpană de lână sau de mătășă de colóre mai multă roșă aprinsă.

Aceeași colóre, adică cea roșă, avea și hobotulă *flammeum* (1) mireșeloră romane, care își acoperiaă sauă mai bine ăisă își învėliau (nubit, obnubit) (2) capulă cu dinsulă chăar așa cum se învėlescă și mireșele române din timpulă de față. Hobotulă sauă vėlulă mireșeloră romane se deosebă de celă ce-lă purtaă tóte femeile, când eșăă la preumblăre (3) numai prin colóreă luă cea roșă (4).

În unele părți ale Transilvaniei hobotulă e o *pândă albă fină* cu care se învėlesce capulă mireșei după cununie (5). În alte părți însă, precum bunăoră în Scheiu, era mai nainte ună felă de materie necusată. Étă ce ne spune d-lă G. I. Pitișă atâtă în privința materiei câtă și în privința formei salé :

«*Procovu*, — adică hobotulă, — ilă cumpăra nașă, adică nuna, de se'nvoia să-lă cumpere, ori de nu, căpeta dela cine avea câte o *materie necusată*, și atunci trebuia

(1) Plin. n. h. lib. XXI. c. VIII. *Flumina* a fostă cea dintăiă femeie romană, care a întrehuințată astfelă de acoperișă, ce însemnă sňala și inocența fecoriei, fiindă că ea a fostă cea mai sfielósă și nevinovată în viața sa.

(2) Festi ep. p. 184: obnubit caput operit, unde et nuptiae dictae a capitis operitione.

Se înhobota, își acoperia capulă, de unde se ăice și nuntă, adică dela acoperirea capulă.

(3) Val. Max. 6, 3, 10 : (C. Sulpicius Gallus) uxorem dimisit, quod eam capite aperto foris versatam cognoverat.

(C. Sulpicius Gallus) a alungată femeea pentru că aflase că a petrecută afară cu capulă golă.

(4) În cele mai multe pasage, cari amintescă despre *Nuptiale flammeum* (v. Lexica și Rossbach : Untersuchungen p. 279) e vorba mai multă numai despre colóre care se însemnă *luteus color* = colóre rosă (Plin. n. h. 21, 46. Lucan 2,361) nu însă și despre formă. Câte odată se numesce *flammeum amictus* (Festi ep. p. 89: *Flammes amicitur nubens*. Schol. Juven. 6,225: *flammea genus amicti*) sau *vestimentum* (Festi. ep. p. 92, 16) ér despre o învėlitóre de capă nicăiri nu e vorba.

(5) Com. de d-lă I. Popă Reteganulă.

să o dea înderăptă. Când îl cumpăra naşa, *procovulă* rămânea miresei, care își făcea din elă sucnă, de era mai mare; de era stofă mai mică, își făcea șurțu. Materia, cum era, se lua dela unū capătū, și se'ndoia în lungū și se cosia pe muche așa că procovulū avea forma unei gluci și când punea în capū, partea lungă venia pe spate» (1).

Ce se atinge de colórea materiei amintite aice, de și nu ni se spune, se póte lesne presupune că ea a pututū să fie roșietică, pentru că sucnele și șurțurile de regulă le facū româncele din materiile pestrițe. Ér câtū pentru formă, apoi cam totū așa îndătinéză și miresele din Transilvania a-lū împături și a-lū pune pe spate când plăcă la cununie.

În Selagiū duce nănașa în presara cununiei *lalțulū*, cu care are să se *îmbălțeze* mirésa la casa mirelui și aice îlū dă ea *nunelorū* ca să-lū tivescă. Nunele, luându-lū, îlū tivescū cu *primă* (petea, pantlică) mīerie. Facū apoi din altă primă tricoloră precum și din *sasū* sau *bārbenogū* (lat. Vinca minor), după cum se numesce planta acésta în Chiorū, o *cunună* pre care o cosū pe balțū astfeliū, ca atunci când vorū pune-o miresei pe capū să vină tocmai de-asupra frunții. În unele sate, precum bună-óră în cele de prin apropierea orașelorū, balțulū dempreună cu cununa amintită se cumpără din boltă (dughénă). (2)

În Dobrogiā e unū feliū de pândă sau citū. (3)

(1) Revista nouă an. I. p. 109.

(2) Com. de d-lū El. Popū.

(3) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogiā p. 20, 21: «La nunți este obiceiul ca mirésa, după ce se gătesce cu *telū* (peléla), să fie acoperită peste totū capulū cu o pândă sau citū ce se numesce *sovonū* (hobotū) în câtū nu-i se vede de locū fața, ér la brău ține o oglindă, și astfeliū gătită este condusă de mână până la biserică.»

În fine la miresele române din Macedonia hobotulă e de colóre albă și transparentă. (1)

Cămeșa pe care mirésă indiană o țesă și o cosă pentru mire, ca și mirésă română saă cea rusă de ađi, servă mirelui spre a vedé lucrulă miresei.

Ună cântecă ilirică ne aduce aminte că între multe alte daruri, cari le presenta mirésă mirelui, era și o *cămeșă elegantă*, care nu era nici țesută nici împletită, dar pre care copila (fîca Dogelui venețiană) prin trei ani de-a rîndulă, ăia și nóptea, cu propriile sale mîni a lucrat'o și cusut'o cu cele mai fine fire de aură. În cele mai multe locuri din Italia, precum în Liguria, Piemont, Milan, Pesara, și Perugino, mirésă își dă cea mai mare silință ca să cósă cum mai bine cămeșa care o dă mirelui ca presentă. În Arpinate, în Abruzzi și pe lângă Lago-Maggiore, mirésă dăruiesce nu numai mirelui o cămeșă, ci tuturor bărbaților înrudiți cu mirele. Êr în Pistoia capătă, afară de mire, chiar și amêndoă vorniceii săi câte o cămeșă. (2)

Mirésă română, după câtă imi este mie până acuma cunoscută și după cum am arătată și mai susă, cósă câte o cămeșă numai pentru mire, socru și sócra cea mare, părinții mirelui, ér celorlalți bărbați înrudiți cu mirele, le împărtesce, după cum ne vomă încredința la loculă săă, alte daruri, precum : ștergare, năfrămă și tulpane saă testimele.

Cămeșa de mire și cea de sócra sunt cele mai scumpe și totă-odată mai frumosă cusute. Cea de mire o cósă de regulă mirésă din pânđă de dînsa lucrată. Mirésă, care nu scie tórce, țese și cósă, e luată în rîsă de întregă satulă nu numai în anulă celă dintăă, după ce s'a măritată, ci chiar până și la ală șeptelea anulă, și nu numai în cercuri

(1) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia publ. în op. cit. p. 421.

(2) Gubernatis, op. cit. p. 113-114.

mai restrînse, ci și la petreceri publice prin o mulțime de chiuituri satirice. Țtă una dintre acele chiuituri, care o strigă feciorii din Bucovina în decursul jocului fetelor ce nu știu țese :

Ha! la jocu, dragulă badii,
Nu sci țesă nicî urđi,
Tu faci pânza ca un sacu
Și đicî că e de bumbacū,
Tu faci pânza ca un țolū
Și đicî că e de fuiorū,
Țeși o țiră, nicî unū cotū,...
Ha!, mamă, că nu mai potū ! (1)

Alta, totū din Bucovina, care o chiue feciorii celorū ce nu știu cōse :

M'a mănatu mama de-acasă
Să-mî alegū una frumosă.
Mî-am alesū una mai hidă,
Care-î cu cămeșa mândră.
Mă sa 'mpunge, fata trage,
Vaî mândră cămeșă face.
Mă-sa 'mpunge, fata scōte
Și de lōtră (2) nu mai pōte. (3)

Și precum facū feciorii din Bucovina, tot așa facū și frații lorū din Transilvania. Țtă cum ieaū și acești din urmă pre fetele ce nu știu saū li-î lene a cōse peste piciorū :

Dragă mi-î fata sāracă,
Ea cu mîna eî se'mbracă,
Dar fata găsdacului
Dă-o 'n mîna dracului,
Că pe puii de la mînă
A datū brânđă și slănină,

(1) Din colecția mea inedită.

(2) *Lōtră* = mândră, = cochetă.

(3) Din colecția mea inedită.

Pe iie din brâu în sus
Treî mierþa de cucuruzã,
Pe iie din brâu în jos
Treî mierþe de grâu frumosü. (1)

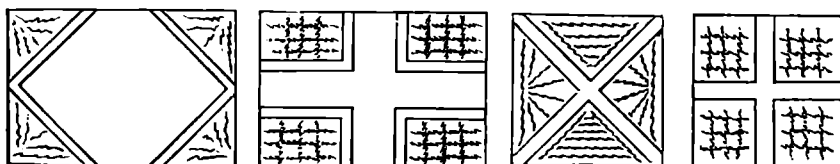
Cămeþa cea de socru* și de sócră le cósă de obiceiü una dintre drusce saü altă fată, care scie mai bine și mai frumosü cósă. *Năfrămile* le cosü de regulă druscele. Cea mai frumosă e *năframa de schimbü*, care o dă mirésa nănașului la *Masă mare*. Aceea în genere e *urðitã* (disenată) pe margini și prin cornuri cu negru, érá între *urðiturã* e *înfloritã* saü mai bine ðisü *umplutã* cu totü felilü de strãmăturã. Dupã ce se galã se împãturesce și se cósă pe-o cólã de hãrtie aþa, cã numai florile se vedü, ér câmpulü celü albü nu se vede de felü. (2)

În mai multe părți ale Italiei mirele, când are să facã vre o vizitã, îmbracã pre mirésã de totü nou. În alte părți însă îi procurã numai unele lucruri nouë. Și éráși în alte părți, precum d. e. în Carpignano, în Lombardia, se dãruescü numai unelte de lucru, precum : cuþite, acariþe, fõrfeci, degetare, saü, ca în Pescara, între cei sermani, o *furcã* fõrte frumosü lucratã. Datinele acestea întãresc datinele cele vechi ale Romanilorü, la cari utensiile nevestei, precum *furca*, *fusulü* și *urðala*, se duceã în urma mirelorü de cãtre unü june adolescentü numitü *camillus* (2).

(1) B. C. Fontanele: Doine și hore din Câmpia Ardealului, publ. în «Sedé tóra» an. IV. Buda-Pesta 1880 p. 51.

(2) Năframã desvelitã :

învãlitã

(3) Plin. n. h. VIII, 48 : Lanam cum colo et fuso Tanaquil, quae eadem Coecilia vocata est, in templo Sangi durasse, prodente se, autor est M. Varro, factamque ab ea togam regiam undulatam in aede Furtunae, qua Servius Tullus

Aceeași datină romană despre furca nupțială se manține încă și în Monferato Albese, în Monte Crestese, Ossola, Andorno, Sardinia, Corsica, după cum arată un cântec poporan corsic, care ține :

Quando anderiti sposata
Purteriti li frineri ;

adică : «când vei fi mirésă, vei pierde ficioria». Ți în Toscana se află un cântec poporan satiric, ce samănă cu o novelă, care vorbește despre nevasta ce nu scie tórce :

Frumósa dómna ce-a pierdutú furca !
Colindă tótă Lunia cercându-o ;
Marți o află singurá sfármată,
Miercuri o pórtă tocmindu-o,
Joia perde fuíorulú.
Vinerea ilú pune în furcă,
Sâmbătă își netețesce puținú capulú,
Dumineca nu tórce că-î sêrbátóre (1).

Acestú cântecú toscanú are fórte mare aseménare cu următoríulú cântecú românescú din Transilvania, prin care se íeáu în rísú nu numai fetele și nevestele ce nu scíu tórce, ci în genere tóte muerile cele leneșe :

Eú de când m'am apucatú
Lunía, Marțiá n'am lucratú ;

fuerat usus. Inde factum ut nubentes virgines comitaretur colus comta cum fuso et stamine.

Tanaquil, care se numesce și Cecilia, a torsú láná la furcă cu fusulú în templulú lui Sang ; acésta adeveresce Varro, care maí ține, că ea a făcutú o togá regescá undulatá în templulú Furtunei, cu care s'a îmbrăcatú Serv. Tullú De-aice vine că după mirese se duce furca cu fusulú și urđala.

(1) Gubernatis, op. cit. p. 114—115.

La bella donna che ha perso la rocca !
E tutto il lunedì la va cercando ;
Il martedì la trova mezza rotta,
Mercoledì la porta rassettando,
Il giovedì le pettina la stoppa,
Il venerdì la va inconocchiando,
Il Sabato si li scia un po'la testa.
Domenica non fila perch' è festa.

Mercurile-să între ele
Și se țină de multe rele.
Vinerile le cinstescă,
Nu lucru, că păcătuescă !
Sâmbăta-î prasnică legată :
Nu lucru, mă culcă în pătu !
Duminecă m'am sculată
Sapa 'n mână-o-am luată
Și la câmpă am alergată,
Dar popa cu tóca dată
Înapoi am înturnată :
Mă 'ntâlniî cu sântulă vină,
Mi-lă făcuî prietină deplină ! (1)

Apoi în cât-va și cu următórea poesie poporană copilărescă din Bucovina :

Luni îi Lunei,
Marți îi Macovei
Mercuri mergă la târgă,
Joî oîu târgui,
Vineri oîu veni,
Sâmbătă oîu odihni,
Duminecă oîu lucra
Dacă și pop'a lucra (2).

Sau după cum sună acéstă poesie în alte părți :

Luni, Lunei,
Marți, Marcovei,
Mercuri la târgă
Joî omă târgui,
Vineri omă veni,
Sâmbătă ne-omă lua.
Duminic'omă serba (3).

De și *furca* și *fusulă* după câtă îmi este mie până a-

(1) Șeșetórea, an. VII. Oradia-mare, 1881. p. 122.

(2) Din colecția mea inedită.

(3) Fóia familiei. an. I. Iași 1875, No. 3, p. 34.

cuma cunoscută, nu se țină în timpulă presinte de darurile ce le dă mirele miresei române, totuși credă că mai de multă se voră fi dată și aceste două obiecte, pentru că și astăzi atât în Bucovina cât și în Transilvania (1), ele trebuiesc numai decât să figureze între obiectele ce se ducă, ca și la vechii Români, dimpreună cu mirăsa, când părăsesce acesta casa părintescă și se duce la bărbatu-său. *Furca* și *fusul* sunt obiecte de cari o nevestă română nici când nu se despărțese. Și precum la Italiani, așa și la Români există o mulțime de cântece satirice prin cari se iacă în risă atât fetele cât și nevestele cele ce nu știu țorce și mai ales cele leneșe, cărora li cade greu a țorce.

Despre cele ce nu știu țese și cose am reproduș mai susă vr'o câte-va cântece. Acuma voi reproduce vr'o câte-va și despre cele ce nu știu să li-i lene a țorce.

Etă unulă din Bucovina :

Țorce furcă binișor
Că ți-oă pune inișor.
De când trecu badea'n susă
Nici ună firă pe *fus* n'am pusă,
Nici casa n'am măturat.
Nici blidele n'am spălat
Numa 'n cale ți-am cătat.
Țorce furcă și tu fus
Că eă mergă la crășmă'n susă,
Crășma-ți mare, frumusică,
Beă voinicii de se strică (2).

Altulă din Maramureș :

Cațeru-ți mare pedepsă,
Ași dormi și nu mă lasă.

(1) I. C. Tacită : Nunta la pop. rom. op. cit. p. 28.

(2) Din colecția mea inedită.

S. E. Mariană : Nunta la Români.

De când caieru te-am legatū,
Cugelca mī-a ruginatū.
Cu rugină din grădină.
Cu dorū de fată bētrână.
M'am rugatū eū cătră popa
Să strămute Dumineca
Să-mī potū tórce cânepa ;
Popa nu m'a ascultatū,
Țiua nu mī a strămutatū,
Cânepa nu mī-am gătatū (1).

În fine trebuie să mai amintescū încă și aceea că atâtū *cămeșă* de mire câtū și *cea de mirésă* unii nu numai dintre însurățeii din Bucovina, ci și din cele-lalte țeri locuite de Români nemijlocitū după nuntă le strângū bine și le păstrează dimpreună cu *inelulū* și *năframa de credință* până la adânci bētrânețe sau mai bine ȃisū până la mórte, și abia atunci se îmbracă éráși cu dinsele (2).

Unele neveste însă facū prima cămeșuică pentru nou-născuții lorū din cămeșă de mire a părinților sēi anume ca *să nu fugă noroculū tatălū lorū de la dinșii* (3).

În o samă de locuri din Italia precum în Tarent, Galerate, Turbigio din Lombardia, Casato și Palermo, se întrebuițeză, pe lângă alte obiecte, ca și la Români, cu deosebire *papucii* ca darū de nuntă.

(1) Tit. Budu : Doine și hore pop. din Maramureșū, publ. în «Familia» an. VIII. Pesta 1872 p. 425.

(2) D. T. Bojinca : Antic. Rom. Parțea I. p. 207 : «Datină este la Români în multe părți, a nu mărita fetele cu vesmintele cele de rēndū, ci aū nisce îmbrăcăminte anume de nuntă gătite, care apoi *după nuntă nu le pórte*».

— G. Misailū : «Nunțile la Români», publ. în «Ateneulū Românū», an. I București 1866, p. 151 :

«Vesmintele de cununie, cu cari se îmbracă mirésă și mirele, dar mai alesū cămeșă de mire, după ce s'a sfârșitū nunta, mulți inși nu le mai îmbracă, ci le păstrează până la mórte, când apoi sunt îmbrăcați și totū odată și înmormintați cu dinsele.»

(3) Com. de El. Popū.

Rusulă trimite miresei sale papucii pe o tavă anume ca atunci, când va păși întâiași dată pragul nupțial să pășescă cu papucii, cari nână atunci nu aũ fostũ de felũ atinși sau încãlțați.

În *Berry* miresa stătea cu piciórele góle, când sosia timpulũ să mérgã la bisericã și rudele ei cercaũ în zãdarũ, una dupã alta, sã o încalțe. Numãi mirele isbutea.

În *Wales* rudele miresei aruncaũ pe fereți în prietenii mirelui tóte încãlțãmintele vechi din casã. Pare cã ar fi vroitũ sã spunã cã nime din casã nu vrea sau nu póte merge la bisericã.

Datina de a da miresei papucĩ ca darũ este fórtã vechie.

Grigoriũ dela Tours (în scrierea sa *Vitae patrum*, cap. XX) ne spune, cã Leobardy, care mãi apoi s'a cãlugãritũ, la cãsãtoria sa a pusũ mãi ántãũ în degetulũ miresei unũ *inelũ* a sãrutat'o și i-a datũ unũ *papucũ*, apoi începũ ceremonia nunții.

Mirele germanũ devenea domnũ (stãpãnũ) preste mirésã prin aceea, cã o încãlța cu o pãreche nouã de papucĩ.

Lacedemonianulũ de asemenea dãdea miresei sale o încãlțãmintã. (1)

La Evrei vãduva trebuia sã scótã încãlțãmintea fratelui bãrbatu-seũ înainteã adunãrii bẽtrãnilorũ, dacã elũ nu vroia sã o ȳea pre dũsa. (2)

În fine *mirésã romanã* la prima intrare în casa mirelui nu i era ȳertatũ sã atingã pragulũ cu piciórele. (3)

De papucĩ se ȳinũ și *colțunĩ*.

Petela, numitã în unele pãrți și *betelã* (4) erã în Dobro-

(1) Lycurgus XXIII. Apud P. Lafargue.

(2) A 5. carte a lui Moisi XXV, q. Apud P. Lafargue.

(3) P. Lafargue: Cãntece și obiceiuri la nunți: publ. în «Contimporanul» an. VI. Iași 1887 p. 8.—Gubernatis, op. cit. p. 114.

(4) «Lumina pentru toți», an. IV. Bucuresci 1883 No. 7 și 8, p. 230 și 231. «România liberã», an. 1886, Octomvrie 23. Articl. «Vedrele» din foiță.

gea și Macedonia *telă*, plur. *teluuri*, care se face de regulă din fir de aur, rare ori și din fire de argint. și numită în casul din urmă *petelă albă*, e usitată și la Grecii noi. (1) Inșă și la aceștia, ca și la Români, e usitată mai multă la miresele din clasele mai înalte.

Fesulă dem. *fescioră*, ca dară din partea mirelui înainte de cununie, provine și la Albanezi. „Și precum Românele, așa și Albanezele îndătinéză a-lă purta mai cu samă în anulă celă dintău după cununie. (2)

Ună altă dară cu multă mai caracteristică decât cele înșirate mai sus e *brăulă*, *brânețulă*, *cingătórea*.

Brăulă era usitată și la miresele indiene, grece, romane și celtice. În Franția elă a fostă darulă celă mai obicínuită ală mirelui. Asemenea este cunoscută și puterea ce i se atribue brăului miresei de o legendă germană. Pe câtă timpă *Brunilda* nu se descinge,—dice legenda respectivă,— ea e minunată, cum îi cade înșă brăulă, e o muere ca tóte muerile (3).

De și brăulă, după cum ne vomă încredința mai pe urmă, jócă ună mare rolă și la miresele române, totuși, după câtă înă este mie până acuma cunoscută, nu e datină ca mirele să-lă dăruíască miresei, ci din contră mireșa îlă dăruiesce mirelui, așa se usiteză celă puțină în satele românesce de pe améndóue malurile Prutului din Bucovina (4).

La Români din *Pindă* este éráși datină ca némurile miresei să încingă pre mire, când vine acesta după mireșă, cu ună *brăă roșă* (5).

(1) Düringsfeld. op. cit. p. 57.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 60.

(3) Gubernatis, op. cit. p. 116.

(4) Com. de d-lă V. Turturénă.

(5) T. T. Burada : Nunta la Rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 421.

Ce se atinge în specialul de puterea miraculoasă ce i-o atribue brâului legenda germană, apoi aceeași putere i se atribue lui și de către baladele sau cântecele bătrânesci române, cu acea deosebire numai că, nu cu privire la mueri, ci la bărbați și în deosebii la volnici. Dovadă despre acesta avem următoarele versuri pre cari le reproducem dintr'o baladă populară intitulată «*Vidra*».

*Ei de brăve s'apucară
Și la luptă se luară
Și de vară până'n sară.
Când în locu mi se'nvêrtia,
Când la vale s'aducea,
Nici unul nu dovedia!
Dar Stoianu mereu slăbă
Brăul lui se descingea.
«Vidro puțulița mea!
Vin de-mi strânge brăul meu,
Apăra-te-ar Dumnezeu,
Că-mi slăbescă puterile,
Mi se ducă averile!»(1)*

Apoi și cele următoare, scoșe din altă baladă populară anume «*Ghiță Cătănuță*»:

*Așa dac'aū cuvintatū,
La luptă s'aū apucatū.
Se luptară într'o ți
Sorele până sfinți,
Dar în timpul de luptatū
Rea ispită s'a'nțemplatū.
Lui Ghiță, care-i păsa
Să-și scape nevasta sa,
Brăul i se slăbeșia
Și către mândra grăia:
«Mândro, lasă calu'n frău
Și nódă-mi pustiulū brău,*

(1) V. Alecsandri, op. cit. p. 99.

*Că-mă pune capulă Codrénă,
Ală mcă și ală tēū dușmanū!* (1)

După cum se vede din aceste două citate *puterea voiniciloră luptătoră* constă în *brăū*. Cum le cade acesta îndată devinū măi slabī, măi neputincioși.

Ce se atinge în fine de cele-lalte daruri, carī asemenea îndătinéză mirele românū a le da miréseī înainte de cununie, precum *oglinďă, nucă, turtă dulce* saū *zaharū etc.*, étă ce ni se spune :

«Miresele înainte de cununie, ca să fie vęđute de sócre, își ieaū mergęndū la biserică în sinū o *oglinďuță mică* cu dinsele, unū darabū de *zahărū* pre care după cununie îlū pune sócreī în mănăcare anume ca acęsta să fie întocmai ca zahărulū de dulce ; și apoi, nevręndī nicī una să nască copii, iea atâtea *nucă fripte* câți ani nu voesce să nască asemenea în sinū, pre carī apoi după cununie le ingrópă în unū locū însemnatū și đice : când aceste nucă vorū răsări, atunci să nască ea copii. Trecęndū termenulū pusū, iea totū atâtea *nucă bune*, le desgrópă pe cele fripte puse măi nainte și ingrópă pre cele bune đicęndū : «Când aceste nucă vorū răsări, atunci să nascū eū copii.» Se'nțelege că nucile cele bune răsarū și apoi femeea nasce.» (2).

(1) G. Dem. Teodorescu : Poesii pop. p. 632.

(2) «Luminătorulū», an. X. Timișóra 1889, No. 27. în «Foișóră».

XXVI. CERNUTULŪ.

Intr'o ȝi anumită înainte de cununie, femeile, cari sunt menite a fi bucătărițe, se adună la unŭ locŭ și dimpreună cu stăpâna de casă precum și cu alte femei începŭ a cerne făina meniță pentru nuntă, a o frământa și a o cöce.

Acéstă datină este förte răspândită la Români. Dovadă despre acésta avemŭ cuvintele Principelui *D. Cantemirŭ*, care, cu privire la datinele dela încredințări, scrie între altele și cele următore :

«După ce s'a defiptŭ ȝiua cununiei, *Luni* înainte de acéstă ȝi, după st. liturghie, mergŭ rudele atâtŭ la casa mirelui câtŭ și la a miresei, aducŭ musicanții din locŭ și își petrecŭ ca în familie la cântările și musica lăutarilorŭ. După ce se ridică masa și se termină petrecerea, fetele și alte femei ce sunt la casă, începŭ a cerne făina care este să fie pentru *ospățŭ*, pentru aceea se ȝice acésta *ȝiua cernutului* (1).

În Transilvania *Vineri* sara și nóptea despre *Sâmbătă*, sócra mică și ajutóarele aŭ de lucru cu frământatulŭ pânei și alŭ colacilorŭ pre cari îi cocŭ pentru nuntă (2).

(1) Op. cit. p. 144—145.

(2) Revista nouă, p. 108.

În Macedonia este datină ca *Joi* diminețã sã se strângã fetele și nevestele sã curețe grãulũ și orezulũ, și totũ în acẽstã zi se trimitũ mai mulți bãieți cu cãldãrușe sã care apã de la trei cișmele cu care are a se plãmãdi pãnea.

Vineri se trimite din partea logodnicului caî la pãdure ca sã aducã lemne și douẽ crengi mari, din cari una se pune pe ogeagulũ casei logodnicului, și celorũ ce le-aũ adusũ li se dã bacșișũ. Lemnele aduse servescũ pentru a se cõce pãnea și a se face bucatele pentru nuntã.

Totũ *Vineri* spre sarã se frãmẽntã aluatulũ cãnd femeile cu tõte în corũ și în unisonũ cãntã cãnteculũ urmãtorũ :

Nu va dada s'mi maritã
Ma-ni(1) dice cã escu ñicã(2)
ñicã, ñicã ca perdicã.
Scõlã dado s'mi maritã.
Nu escu fẽta di nouẽ anï,
Di noue ani calcai tu ñace
Ma ñica, nã õrã dada nu mi face.

Daco-romãnesce :

Nu vrea mama sã mẽ mãritũ.
Cã imi ñice cã sunt micã,
Micã, micã ca pãturnichea.
Scõlã, mamã, și mẽ mãritã,
Nu sunt fatã de nouẽ anï,
De nouẽ anï cãlcai pe ñece,
Dar micã, inc'odatã mama nu mẽ nasce.(3)

Sãu pre acesta :

Nu va muma, si me mãritũ
Cã alũ dzãsirã cã escu ñicã,

(1) ñ se citește ca *gn* franc:isũ.

(2) Romãnit din Dacia-Trãianã incã rostescũ cuvîntulũ acesta în cele mai multe pãrți *mñicã* și *ñicã* pe lângã *micã*.

(3) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 18.

nică, laie, (1) cât ună bute,
Cât ună bute niaryisită. (2)
Soatsile cu dzon di gușă (3),
Ș'eu laie, dormu la ușă ;
Soatsile 'ntrecū calarū (4)
Ș'eu, laie, tu chelarū (5) ;
Soatsile cu culopanū, (6),
Ș'eū, laie, cu mânăle góle (7).

Sâmbătă se cóce pânea tótă ȕiua și se pregătescū și cărnurile spre ospătare (8).

În fine mai e de observatū încă și aceea că mireșle din unele părți ale României îndătinéză la ocasiunea cernutului de a face o *azimă* (pâne) pe nisce desugi, érá după ce se cunună, mânăncă amêndoī mirii din acea azimă anume *ca să țină unulū la altulū, cum se ține o desagă de alta* (9).

(1) *Laié* = negru.

(2) *Niaryisită* = ne implulă.

(3) *Gușă* = grumază.

(4) *'ntrecū calarū* = trecū calare.

(5) *chelarū* = celarū, pivniță.

(6) *Κολόπρον* (*Win lei*) = pelinci, scutice.

(7) Dr. Gustav Weigand : Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute, Leipzig 1888. p. 112.

(8) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia. publ. în op. cit. p. 418.

(9) G. S. Ioneanū, op. cit. p. 30.

XXVII. STÉGULŪ

În Transilvania (1) și Ungaria (2) nu se face nici o nuntă fără *stégul*, care, ca și la militari, e luatū dreptū *simbolū alū eroismului* (3) și care, când se ducū nuntașii să aducă mireșa la mire, îl ū portă de regulă unū călărețū voinicū numitū *stegariū* sau *stegișū*.

În părțile despre Maramureșū ale Transilvaniei și anume pe lângă isvorulū fluviului *Someșulū mare* stégulū acesta se pregătesce cu vr'o câte-va zile înainte de cununie și numai în casuri de totū rari se face în ziua cununiei dimineața.

În ziua menită pentru prepararea stégului mirele alege 2-4 feciori dintre amicii săi pre cari îi însărcinează cu pregătirea lui.

Feciorii aleși pregătescū stégulū în următorulū modū :

Ieaū mai înainte de tôte douē năframī de aceeași mărime dar de diverse colorī, mai alesū de cele naționale : roșu, albastru și galbenū; năfrămile acestea, cari formēză *aripa stégului*, le cosū preste olaltă astū-felū ca stégulū să aibă douē fețe deosebite, și apoi le prindū de partea

(1) B. Viciū, op. cit. p. 4—5.

(2) Com. de d. El. Popū.

(3) Com. de d. I. Georgescu.

superioră a unei rude frumosă împestrită și ca de o orgie de lungă, dar ușoră de purtat, așa, ca să fluture în aer când stégulul e purtat. În vârful rudei înțepenește două bețișore în forma unei crucei drepte, care stă orizontală. Printre cornle crucei lăgă spice de grâu rupte din *cunună* (1) de la secerat, sau adunate vara anume spre acest scop, apoi fire de bîrbănoc, tisă și alte flori, în fiecare corn de cruce anină câte un colăcel anume făcut și câte 1—3 clopoțele mici, și er bîrbănoc.

Colăceii sunt ai mirilor. Dacă în decursul nunții cade ce-va de la crucea stégului, bună-ora unul or mai mulți clopoței or colăcei, e un semn rău, are să se întemple vre-o nenorocire, și cu cât e pierderea mai mare și mai aproape de cununie cu atâta și nenorocirea va fi mai mare (2).

Tot în aceste părți este datină că feciorii, cari sunt însărcinați cu pregătirea stégului să mîergă cu *ceterașii* la mirésă să ia de la *chîemătorele* acesteia cununile de bîrbănoc, ce le-au pregătit mai nainte de acesta anume pentru stég, și apoi, întorcîndu-se cu dinsele tot cîntînd și chiuind la mire, aici să le cósă pe marginea stégului. (3)

În munții apusenii ai Transilvaniei stégul se face dintr'un vîrf supțire de brad pe care se pun năframă de mîetasă împodobite cu panglici și printre coronele cetinei sunt strămături, er de coróna din vîrf e legat un clopoțel. Mîunchiul stégului e înfășurat cu *bráne* și cu *brăcile* de strămături. (4)

(1) «Cununa» e o datină usitată la Români din Transilvania pe timpul secerișului.

(2) Com. de d. I. Popă Ret-ganul.

(3) Com. de d. D. Cosmolei.

(4) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 151.

În *Selagiu* și împrejurul *Șomcutei mari* yinū la mire *nunele*, adică *druscele* cu totu felulū de florī de ȳrnă și cu trei năfrămī : una galbĕnă, una albastră și una roșă și din acestea facū apoi stĕgulū, punĕndu-ī totū odată pe de laturī și nisce *zurgăliu micuți*, ȳr la vĕrfū unū clopoțelū așīșderea fōrte micuțū. (1)

Împrejurulū *Timișorei* e însărcinatū cu facerea stĕgulūi stegariulū nănașului. Acesta ilū face de catrințe roșī țesute de țerance, orī de mărāmī frumōse de catunū cu cordele pendinte de mĕtasă, cu ghiarlandă de florī, în vĕrfū, ilū înfrumusețĕză cu zurgalae și până în ȳiuă ilū implăntă pe casa nașului orī pe a cumĕtrului mare. (2)

Totū așa se implăntă și la Sâncelū și pe lângă Blașiū, ȳr pe la Rodna ilū anină într'unū cuerīū orī pe grindă în casă, unde stă la vederea publică până ce plĕcă la cununie. (3)

După încorporarea Bucovinei la Austria Romāniī din cele mai multe sate, neconvenindu-le stăpânirea străină, părăsiră ȳetrile părintesci și trecură în Moldova. Scurtū după aceea însă, în loculū Romānilorū emigrați, pe lângă coloniile svăbesci, țiptĕresci, slovăcesci și ale Ciangăilorū, și pe lângă o mulțime de malorosieni și mazurī veniți din Galiția, trecură și se așezară în multe sate din Bucovina și Romāni din Transilvania și Maramureșū mai alesū de prin satele mărginașe, precum : Bărgău, Mocodū, Prislopū, Sângiorgiū etc. Acești din urmă firesce că aduseră cu sine și datinele străbune, dintre cari multe nu numai că le păstrară până în ȳiuă de astăzi, bună-ōră ca «*Berea*» sau «*Berĕnulū*,» ci le impuseră și Romānilorū baștinași. Unele însă le pĕrdură și ei singurī. Intre cele pĕrdute se numĕră și stĕgulū de la nunți.

(1) Com. de d. El. Popū.

(2) G. Trăilă : Nunta țĕrănescă împrejurulū Timișorei, publ. în op. cit. p. 445.

(3) Com de d. I. Popū Reteganulū.

Totuși amintirea lui se mai păstrează încă și astăzi în următorea chiuitură, care se chiue când scotă pre mirésă cu danțulă afară :

U ! de mine ce șirégă !
Ia păcată că n'are stégă !
O avută și l'o vëndută !
Da cu bani ce-o făcută ?
Cu mândrele ă-o bëntă,
Cu mândrele din Gălață
Cu percăunii rătezață,
Cu păpucă ca la Fundescă,
Totă să stai și să privească ! (1)

Stégulă e usitată și la nunțale Romăniloră din *Macedonia*, unde se numesce *flambură* (flamură, stégă). Aici se pune în vârfulă lui o cruce de lemnă, în ale cărei estremități se înfigă trei mere. (2).

Intrebuințarea stégulă la nunți sémână că e de origine slavonă, de ore-ce elă, după câtă imă este mie până acuma cunoscută, e usitată mai multă la poporele slave, precum la *Cazaci* (3) și la *Slovaci din Ungaria*, cari îlă pregătescă tocmai ea și Romăniă din *Transilvania* (4), apoi la *Serbi* din *Serbia* și la cei din *Riviera de la Castella*, romantică țermă litorală dintre *Spalato* și *Trau*. (5)

Romăniă și *Maghiari*, (6) cari asemenea îlă întrebuințeză, e probabilă că l'ău adoptată de la *Serbi*.

(1) Din *Ilișesc*, colecția autorulă.

(2) T. D. Burada : *Dălinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia*, publ. în op. cit. p. 420.

(3) *Düringsfeld*, op. cit. p. 37.

(4) *Düring-feld*, op. cit. p. 43 : «In diminița cununiei se pregătesce în casa miresei așa numitulă «stégă ală miresei», adică se prinde o năframă albă, roșă sau pestriță de-o rudă, care se nfrumusețeză de jură împrejură cu cununi și struțuri de flori și la vârfulă căreia se nțăresce în mijloculă ună struț mare de flori ună zurgălă, care servește spre acelă scopă, ca vornicelulă să potă da cu dănsulă, când are trebuință, ună semnă conductulă nupțială.»

(5) *Düringsfeld*, p. 70, 71 și 80.

(6) *Idem de eadem*. p. 46.

XXVIII. DESFACEREA.

Incredințarea saū *logodna*, după spusa poporului, e *ju-mătate de cununie*. Cu tóte acestea însă nime nu o consideră de obligatóre pentru tótă viéta ca cununia. De aice se vede că vine apoi și următorul proverb românesc :

Până nu m'oîu vedé cununată
Nu mă ținū că sunt măritată (1).

Și totū de aice urméză că fórté mulți incredințași se *desfacū* nu numai nemijlocitū după incredințare, ci și 'n timpulū *vestirilorū*, ba unii chiar și'n ajunulū cununiei.

Causele desfacerii sunt felurite, și anume : aū că s'aū născutū vorbe în satū, adică că fata n'a fostū cum trebuea să fie, aū că feciorulū este din ómeni proști, aū că-și iaū sama părinții să nu dea fiilorū sēi tóte cele ce le-aū promisū înainte de incredințare, aū că unū altū feciorū mai avutū, dintr'o viță mai bună și totū-odată și mai frumosū a venitū după incredințare de a cerutū fata, și atātū fetei câtū și părințilorū acesteia peștorulū din urmă le-aū plăcutū și le-aū convenitū mai bine (2), aū că, în sfârșitū, fata nu voesce odată cu capulū a se mărita după feciorulū cu care a fostū incredințată, saū și vice-versa,

(1) A. Panu : Proverburī t. III. p. 117.

(2) Veđi despre acēsta și Columna lui Traianū an. IX. p. 383.

și din cauza acésta nu stăruescū părinții și mai departe ca să se căsătoréscă.

Dacă desfacerea purcede din partea mirelui, atuncea a cesta chîamă pre unulū dintre starostiī sēi și dāndu-ī *semnele de încredințare* îi spune să se ducă la părinții miresei ca să le ducă vorbă că din cutare și cutare causă nu mai face.

Starostele, luāndū semnele și ducēndu-se la părinții miresei, dîce :

— Cinstite N. și cinstitā N. să nu vē fie cu supērare, vinū din partea mirelui și a părinților sēi, să vē aducū vorbă că nu mai face. A trimisū și *schimbulū* și s'a rugatū ca să iertați. Cātū despre încredințare vē veți înțelege și vē va întorče cheltuīala.

Părinții miresei răspundū de regulă cam următorele :

— Nu face nemicū, dacă n'a fostū de la Dumneđeū să fie... (1)

Totū cam in acestū chipū se anunță desfacerea și din partea părinților miresei.

In amēndouē casurile însă celū ce strică saū desface încredințarea este obligatū a întorče nu numai semnele de încredințare, ci și tōtā chieltuīala făcutā de cealaltă parte (2).

La *Italienii* din Genua, dacă se desface logodna, mireasa trebuie, ca și cea română, să întorcă *inelulū și năframa* de credință înapoi, și dacă feciorulū ce i le-a datū nu voesce să le priméscă in natură, ci pretinde ca să i se întorcă prețulū lorū, atunci le cumpără urmașulū sēu

(1) Veți despre acésta și Gazeta Transilvaniei an. LI. Brașovū 1888 No. 229 in foiletonū.

(2) Columna lui Traianū, an. IX. p. 383.

și le dăruiește din nou fetei, iar prețul îl dă feciorului, ce a fost mai înainte logodit cu dînsa (1).

Poporul român însă nici odată nu privește cu ochi buni pre acela, din cauza căruia a trebuit să se desfacă logodna, și mai ales când acesta a trebuit să se desfacă numai din cauza unor intrige sau din cauze materiale (2).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 100.

(2) În unele părți din România, după cum ne spune d. G. S. Ioneană, op. cit. p. 29, este datină că, după ce o fată se logodesce, atîtă ea cât și mă-sa cu celelalte surori, de mai are, nu mai torcî pînă se face nunta, *ca să nu se întorcă logodna*.

PARTEA A DOUA

NUNTA SAŢŢ OSPĒŢULŢ

S. Fl. MarianŢ : Nunta la RomŢni.

18

I. CHÎEMAREA.

În ajunul cununiei cam pe la vr'o două sau trei ore după amedă-și, după cum e și anotimpul când se serbeză nunta, se adună vorniceii miresei la mirésă érá aî mirelui la mire și după ce aũ căpătatũ de la aceștia tóte insigniile și lucrurile cele trebuincioase unui vornicelũ, se pornescũ cu toșii prin satũ ca sã chîeme pre locuitorii acestuia la nuntã sau ospéjũ.

În cele mai multe părți, după ce s'aũ pornitũ, nu se ducũ cu toșii la unũ locũ nici nu chîamã pre toși sãtenii de-a rëndulũ, ci se împărțescũ luândũ fie-care câte o parte anumitã de satũ și chîamã mai cu samã pre némuri, pre vecinii și pre cei mai de aprópe cunoscuți și prietini aî mirelui și aî miresei, sau mai bine ășisũ aî părinților acestora. Și vorniceii mirelui chîamã de regulã numai la mire, érá aî miresei numai la mirésã.

Chîemarea se'ncepe cam de comunũ de la nunii și socrii cei mari și se sfârșesce cu cei mai sërmani. Ér când ajungũ la o casã și intrã în lãuntru, se îndrèptã cãtrã stãpãnulũ sau stãpãna casei cu urmãtóarele cuvinte :

Mirele nostru vestitũ

Aș prin mine v'a poftitũ

Să faceți o cale
Și-o cărare
Pân' la curtea dumi-sale
La unŭ scaunŭ de odihnă
Și-unŭ păharŭ de bătură
Și mai multă voe bună.
Că și elŭ de multe ori
Vă va sta într'ajutoriu.
Eu sunt solŭ împăratescŭ
La curtea lui vă poftescŭ,
Și dacă mi-ți asculta
Cușma din capŭ mi-oŭ lua,
Pân' la pământŭ m'oŭ pleca,
Dumnia-vos'ră m'oŭ ruga
Să faceți bine să veniți,
Dară să nu bănuți (1).

După ce a rostitŭ cuvintele acestea scôte vornicelulŭ plosca și turnândŭ dintr'nsa rachiŭ într'unŭ păhărelŭ pre care de regulă îl ține sub curea saŭ brău cinstesce mai întâiŭ pre stăpânulŭ casei, apoi pre stăpână, și'n urmă, dacă mai sunt și alți oameni în casă, și pre aceia.

Stăpânulŭ casei, primindŭ păharulŭ,, mulțamesce ȕicându că numai dacă i-a fi cu putință nu-lŭ va trece pre mire respective pre mirésă cu vederea.

E de'nsemnatŭ aice încă și aceea, că vorniceii, ca *osteni și soli ai înălțatului împăratŭ*, și ai *înălțatei împărătese*, rarŭ în ce casă își rădică cușma din capŭ, ci ei totŭdeauna staŭ cu ȕansa în capŭ și așa cinstescŭ și chăimă la nuntă pre stăpânii casei.

Mai de multŭ, pe când timpurile erau mai bune și mai îmbelșugate și pe când locuitorii unui satŭ nu erau așa de ghemuiți cu locuințele ca în ȕiua de astăȕi, era datină ca vorniceii, numiți în casulŭ acesta de comunŭ

(1) Din Ilișesci, satŭ în Bucovina, districtulŭ Suceviŭ.

chîemători, să umble pe la casele ómenilor călare și așa să chîeme la nuntă. Și când aceștia se apropiau de o casă nu intrau în lăuntru, ca acuma, ci strigau :

Gospodariulú celú de casă
Poftimú afară să íasă !

și stăpánulú casei trebuia să íasă afară la dînșii, érá ei íi díceaú :

V'a poflitú jupánulú mire
Și jupánésa
Mirésa'
Să faceți cale
Și cărare
Pán' la curțile dumi-sale,
Că curțile dumi-sale
Pe din nuntru-sú zugrăvite,
Din afară vărúite (1),
Cu șindil'acoperite
Pentru d-vóstră gătite.
Poftimú,
Poftimú!
C'aveți fete și fecióri
Și v'orú fi trebúitori.
Și noi de státú amú mái sta,
Și mái multe v'amú ura,
Da ne tememú c'omú înséra,
Și ne ținú fécerele.
Cărările
Și ní-orú mánca lupii poclăđile (2).

În satele románesci de prin apropierea Prútului, unde datinele *Rușilor* și cu deosebire ale *Malo-rosienilor* au influențatú fórté multú asupra celorú románesci, este obiceiú de-a merge și a chîema dimpreună cu vornicelulú

(1) Într'o varianță se állă «*políte*» în locú de «*vărúite*».

(2) Dict. de Ilie Frunđă, rezeșú din Igescl, satú în Bucovina, districtulú Storojineșului.

și *drujbulă*. În aceste părți mergă mai întâiu la nunulă celă mare, apoi la nuna cea mare, dacă aceștia nu sunt soți, după aceea la viitorii socri și pe urmă la ceialalți, săteni. Țr când ajungă la o casă țice vornicelulă :

Vă poftescă la nuntă socrii cei mari, jupănulă mire și jupănesă mirésă și vă poftescă și eă!

După acésta scóte păharulă și diregându-i-lă drujbulă, cinstescă pre căsași(1).

Astfelău ămblă în *Bucovina* de-a lungulă și de-a latulă satulă pănă ce sfișescă de chîemată pre toți căți aă avută să-ı chîeme, apoi se'ntórcé fie-care îndereptă și a-nume vorniceii mirelă la mire, érá aı miresei la mirésă.

Vorniceii din *Moldova*, cărora li se ăncredințéză de capi nuntăi o listă după care aă să chîeme la nuntă, mergendă și intrăndă în casa de ănvitare, după ce daă mai ăntăiu bună țiua saă bună vremea, umplu păharulă ce-lă aă dindămănă și făcendă cunoscută visita loră, poftescă din partea socriloră, miriloră și nuniloră pre părinții saă tutoră tineriloră de casă să cinstescă și să vină dimpreună cu holtei și cu fetele loră la nuntă.

Cuvintele ce le ăntrebuințéză la acéstă ocasiune, sunt, ca și ale celoră din *Bucovina*, alese după cum și dinșii sunt aleși dintre holtei mai cu aptitudine în afacere, și unde sunt fete mari și inima ăi atrage mai tare, acolo ăntrebuințéză cele mai frumóse și patetice espresii în ănvitare. (2).

În *Transilvania* se face chîemarea astfelă :

Cu trei țile ănainte de cununie, care de comună se'n-templă Dumineca, mirele trimite *chîemătorii* pe la aceia,

(1) Din *Botană*, sată în *Bucovina*, districtulă Cernăuțului, com. de d. V. Tur-turénă, preotă.

(2) V. Săghinescu : «*Vedrele*», publ. în «*România liberă*», ăn. XI. Bucurescă 1887 No. #047.

pre carî voiescû să-î chîeme la ospëţû. Intrîndû chîemătorii în casa celui ce vorû să-lû chîeme la nuntă, salută după datină şi unulû dintre ei đice :

— Ne rugămû de iertare pentru că îndrăsnimû a întra în casa D-vóstră cu unû cuvîntû de la mirele N. N. care se rógă prin noi să nu pregetaţi de a veni şi D-vóstră poimâne, adică Duminică, la casa D-lorû, la a D-sale căsătorie cu N. N. într'o đi de veselie,

La unû taşerû de mâncare,
La unû păharû de bętură,
La maî multă voe bună,
Să petrecemû împreună,
Că cu dragû vę vomû vedé.

Saû aşa :

Când intră chîemătorii în casă şi se închină (salută), gasda casei îi poftesce să şedă, dar ei nu şedû, ci unulû dintre dînşii đice :

N'avemû scaunû de şedere,
Nici locû de rêmânere,
C'avemû cale de călătorie,
Ca Dumneđeû să ne ţie ;

Suntemû trimişii la D-vóstră cu un cuvîntû dela Dumneđeû şi dela mirele N. N. care vę rógă prin noi să veniţi, sę luaţi parte şi D-vóstră la ospëţulû D-sale poimâne, adică Duminică,

La unû taşerû de mâncare,
La unû păharû de bętură,
La maî multă voe bună,
Să petrecemû împreună,
Cu tótă inima vę poftesce,
Şi cu dragû vę şi aştéptă ! (1)

(1) B. Viciû, op. cit. p. 3.

Vorniceii de pe lângă isvorul *Someşului mare* din Transilvania, numiţi *feciorî-de-împĕratŭ*, chĭamă aşa :

Este slujbă şi'nchinare,
De la împĕratulŭ mare,
Dela părinţii dumi-sale,
Că ei frumosŭ s'aŭ rugatŭ,
Şi aşa că v'aŭ oftatŭ :
Să facei bine s'osteniŭ,
Şi la dînşii să veniŭ
La unŭ păharŭ de bĕtură,
La unŭ scaunŭ de hodină,
La mai multă voe bună,
Că sciŭ Dumnĭa-vóstră bine
C'asta-ŭ cale de căsătorie
Nu se face făr'de ómenĭ de ómenie,
C'aveŭ fete şi feciorĭ,
Şi vomŭ fi trebuitorĭ.
Póte vorbe arŭ fi mai multe,
Dar noi nu le scimŭ respunde.
Veŭ face bine-a iĕrta
Cum am sciutŭ cuvĭnta. (1).

În alte părţi, totŭ din Transilvania, este datină ca mirele să chĭeme la nuntă nu numai cu o ŭi, ci şi cu dóuĕ înainte de cununie şi anume prin doi soŭi ai sĕi, cariĭ se numescŭ simplu *feciorĭ*. Şi dacă chĭemătorĭi âmblă călare, atunci rostescŭ următórele cuvinte :

S'a 'nchinatŭ şi s'a rugatŭ,
N. N. feciorŭ din satŭ,
Că plĕcă mânĭ la 'nsuratŭ,
Să faci bine să te pregătescĭ,
Şi multŭ să nu zăbovescĭ,
Şi la dĭnsulŭ să pornescĭ
C'unŭ calŭ bunŭ
Cu picĭóre de alunŭ,

(1). Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, invĕŭătorŭ în Roĭna-veche.

Fie și cu capū de prună.
Numai ca să fie bună! (1).

În *Șcheiū*, adică în suburbiulū de susū alū *Brașovului*, era mai de multū datină ca chiemătorii și ginerele să mērgă călări a chiema, și ei mergeau aū tustrei împreună, aū se orēnduiau de mergeau câte unulū; de obiceiū însă ginerele mergea împreună cu un chiemătoriiū. Pe atunci se chiema la nuntă de Vineri, înainte de Dumineca nunții, începēndū de pe la două după amiazi și până sara; da cu plēsna în pōrtă, în streșina porții, în stoborū (uluci), orī în ce era, de eșia cine-va din casă: omū, muiere, feciorū orī fată, îi da să închine din ploșca ce o ducea fiecare chiemătoriiū cu elū, și după ce închina chiemătoriiulū dicea:

— Se cunună cutare cu cutare; s'aū rugatū soeri mari și mici și jupānulū nunū și cu tinerii dimpreună, să faceți dragoste să poftiți și D-vōstră.

De era numai vr'unū băiatū acasă, îi spunea lui: «spunē-ī, drăguțū, că sunt poftiți la nuntă». De nu era nimeni acasă, lăsa vorbă la vecini. (2)

Aceeași datină, care există la Romāniī din Bucovina, Moldova și Transilvania, când chiamă la nuntă, se află și la Romāniī din comitatulū *Zarandului* în *Ungaria*. Chiemătorii din acestū comitatū, când chiamă, dicū:

Vē poftesc N. prin mine,
Să faceți unū bine
Să veniți pe mână
La unū scaunū de odihnă,
La unū păharū de bētură,
La mai multă voe bună,
La unū prānđū bunū de māncare,

(1). Com. de d-lū I. Georgescu. *Invēțatorū în Scoreiū*.

(2). G. I. Pitișū: *Nunta în Șcheiū*, publ. în op. cit. p. 108.

La o ȕi de veselie,
Căcî ca mâne
Ca poimâne
Imprumutî o să vî fie. (1)

Êr cei din *Chiorî*, întrîndî asemenea în fie-care casă,
cuvintîză :

Cuvintulî lui Dumneȕeî
Este 'ntăia ora
Êr a doua ora
Este alî maiceî precurate
Şi a'î sfinȕilorî apostolî...
Şi-aste, câte spunemî, tôte
'Sî dela Dumneȕeî lăsatî.
Dar este cuvintî şi gra'î
Şi de la alî nostru cra'î,
Elî ȕice aşa şi grăesce :
Lui Dumneȕeî mulȕămesce
Pentru că î-a trimesî
Vreme de veselie,
Vreme de căsătorie.
Dar elî nu se pôte veseli,
Nu se pote căsători
Fără omeni de omenie
Cu dînsu'mpreună să fie.
De-aceea elî se grăbesce
Şi pe D-vostră vî poftesce
La unî scaunî de hodină,
La unî păharî de bîetură,
La mai multă voe bună
Să fimî cu toȕî împreună
Cu cinste
Şi cu dragoste
Strigîndî la Christosî
Să le dee Dumneȕeî
Fericitî norocî.
Êr dumnîa-vostră

(1). Com. de d-lî Teodorî Duşanescu, proprietarî în Mestîcînî.

Boerî, și ómenî de omenie
Îertați că nu scimũ grăi
Tocmai cum s'ar cuveni
La nisce boîerî ca D-vóstră...
Struțũ frumosũ de busuîocũ
S'aîbă tinerîi norocũ! (1).

În fine în unele părți ale *Macedoniei* se învită la nuntă nu ca pe la noi prin vorniceî saũ chîemătorî, ci cu teșcherele (răvașe) (2).

Chîemarea saũ *poftirea* la nuntă e usitată nu numai la Românî și la celelalte popóre neo-latine, ci ea se află mai la tóte popórele indo-europene. (3) Modulũ chîemării însă precum și cuprinsulũ orașiei saũ mai bine çisũ alũ orașiiilorũ, ce le rostescũ chîemătorîi, când intră în casele celorũ ce aũ să fie chîemați, e felîuritũ.

(1) Com. de d-lũ El. Popũ, învêțătorũ în Șomcuta-mare.

(2) T. T. Burada: *Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia*, publ. în op. cit. p. 419.

(3) A. de Gubernatis, op. cit. p. 136 și 137. — Düringsfeld, op. cit. p. 16, 24, 61, 66, 180, 191, 204 și 246.

II. CUNUNA.

După ce s'aũ pornitũ vorniceii prin satũ ca sã chieime pre sãtenii la nuntã, druscele miresei dimpreunã cu alte fete, cari așiderea sunt de mai nainte adunate, începũ a gãti și infrumuseța pre mirésã cum cugetã ele cã arũ fi mai frumosũ și mai bine și cum se cade fie-cãreii mirese sã fie în ajunulũ cununiei, adicã unele o péptenã, o impletescũ, o încingũ, o imbracã și îi punũ salbã la grumazũ, érá altele îi impletescũ din felturite flori o *cununã*, care e menitã a o purta pe capũ nu numai în presara cununiei, ci și a dóua ñi la cununie.

În unele comune din *Pindũ* este obiceiulũ, ca fetele totũ în acéstã sarã sã se retragã într'o cãmarã și sã punũ *ucnaoa* miresei, adicã sã-i vãpsescã pãrulũ cu unũ felũ de prafũ numitũ *ucnã*, care-i dã o colóre galbénã; unele își mai vãpsescũ totũ atunci unghiile, fãcẽndu-le roșii, și sprãncenele cu *mezi* (1), fãcẽndu-le negre (2), ca și miresele *Grecilorũ noi* din Arcadiã, mai alesũ însã ale celorũ din prejurulũ Tripoliței, cari aũ aceeași datinã (3).

(1) Semênța unui arbore ce are fructe mai ca alunele.

(2) T. T. Burada : datinele la nunț ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 419.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 57 : «In casã se începũ jocurile, și mirésã, cu petelã de aurũ în pãrũ și cu o învãlitóre de purpurã împrejurulũ capului, cu fața frumosũ rumenitã, și cu *genele și sprãncenele negru colorate*, Iese înaintea tuturorũ bărbaților ce intrã în nuntru ca sã le sãrute mâna».

Când îi punu ucnaoa este datină de-a se cânta următoriu lă cântecă :

Tine, fătă desmîrdată,
Çe'mi și imîi ahât adărată?
Te'nvêțară hóra tótă.
Cântecu'mîi îi aũ sculată.
— Las' să mẽnvêță, las' să mẽ scibă,
A mîia cu 'ncherdu să-mî hibă!
Aséră 'mîi me hărăsił,
Și pe unũ gione 'mîi me isosił.
Trecu 'n cale, și eũ ilı grîi;
Ilũ luat analtu, de' l tymsiı;
Mě băgă de me alăxił:
Cu dorũ mare 'mîi memuntri.
Me alăxił, 'și'mîi me adărał,
Și a luı multu hare ilı luat;
Imîi băgał fustanea de dibă;
De dada, nu'mîi aveam frică;
Fustanea de dibă vërde,
Inima ca cëra 'mîi arde;
Și-lı căftaı nellu dit mână
Ti dorlu çe se me'ncurună.

Tu, fată desmîrdată,
De ce-mî âmbli atătũ de gătıtă?
Te cunósce satulũ totũ,
Cântecũ mi țı-aũ scosũ.
— Las' să mẽ cunósca, las' să mẽ scie.
Mie de norocũ să-mı fie.
A-séră mẽ'nveselił,
Și c'unũ june mẽ fidențaı.
Elũ trecu'n cale, și eũ îi vorbił;
Ilũ chțemaı susũ, de-l făcuı onorurı.
Mě puse de mẽ primenił,
Cu dorũ mare mẽ privi,
Mě primenił și mẽ gătıı,
Și luı multũ îi plăcuı;
Imı puseı rochia de tibetũ
De mama n'aveamũ frică;
Rochia de tibetũ verde,
Inima ca cëra-mı arde,
Și-l cãutaı (luaı) inelulũ din mână
De dorulũ (ce am) ca să mẽ cunune.ı)

În Bucovina totũ timpulũ cãtũ o péptãnã, druscele și celelalte fete și maı alesũ nevestele înrudite cu mirësa, cãntã felıurite cãntece de jale, carı sunt cu totulũ contrare veseliei obstescı și prin carı chıar acuma de la începutũ îi înãdușã tóte ilusiile, ce și-arũ fi pututũ face bîata fatã despre fericirea în cãsãtorie.

Ètã unulu dın mulțimea acelorũ cãntece:

Copilã dın doı pãrinți
La ce focũtu te mãriți?
Sciı cã socerulũ nu țı-ı nene
Sã gãndescı cã-ı este jele,
Și sócra ta nu țı-ı mamã
Sã-ți ție cuvintu'n samã,
Și bãrbatulũ nu țı-ı frate
Sã gãndescı cã nu te-a bate.

(1) Vangeliu Petrescu (Crușoveanu) : Mostre de dialectulũ Macedo-romãnu, II parte. Basme și poesii populare. Bucuresci 1881, p. 78—81.

Că miluța de la nene
Făgnașu dulce de iniere,
Și miluța dela mamă
Struțușorū dulce de pómă,
Și mila dela surorī
Struțușorū verde de florī
Da mila dela cūmnaī
Frunță de moliți uscați,
Și mila dela bărbatū
Ca frunța de pērū uscatū
Când te bagī să te umbrescī
Și maī tare te negrescī. (1)

Maī étă încă unulū :

Copilă din doī părinți
La ce foculū te măriți,
Nu ti-i milă de părinți ?
Că mila de la mămuță
Ca și mursa din litruță
Da mila dela bărbatū
Ca crēnga de mērū uscatū. (2)

Asemenea cântece și c'unū tonū totū atâtū de duiosū și pătrunțetoriū îndătinéză a cânta la acēstă ocaziune și Românele din Transilvania precum și celea din Țara-Românescă.

Etă unulū din Transilvania și anume din Reteagū :

Copilă din doī părinți
Nu grăbi să te măriți,
Că mila dela părinți
Pân' trăescī
N'o'ntálnescī;
Dar mila dela bărbatū
E unū putrigaiū uscatū. (3).

(1) Din Crasna, satū in districtulū Storojinețului, dict. de Mărióra Bărbuță.

(2) Din Boianū, com. de d-lū V. Turturēnū.

(3) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

Alu doilea de pe Câmpie :

Fetișoră cu părinți
Nu sili să te măriți,
Că *măritu-î* lucru mare,
Nime nu-lă póte stricare,
Nici popa, dar nici birău
Numai singurú Dumneđeú (1).

În fine alú treilea, tragicó-comicú din Nimegea :

Copilă din doî părinți
La ce foculú te măriți?
De nu porți petelele
Ca tóte copilele ;
Petéua-î haînă ușóră,
Când o suflă vântulú, sbóră.
Dară cépsa-î haînă grea,
Multă grijă duci cu ea.
— Du, drace, pe popa'n ăadú,
Dómne, rěú ne-a cununată !
— Ba, nu-lú duce, sáracu,
Că va cununa de amú !
— Cununa-ne-a cununa,
Că ni-î mare grădina,
Cununa-ne-a și pe noi
Pentr'unú clopú de baraboú, (2).
C'a mai cununată vr'o doî.
Cununa-ne-a, căci a mere
Pentru o litrá de bere. (3)

Étă acuma unulú și din Țara-Románescă și anume din
Laculú-Săratú :

Copiliță cu părinți,
La ce foculú te măriți,
Că mila dela părinți
Anevoe-o s'o mai uți,

(1) «Gazeta Transilvaniei», an. I. Brașovú 1887 No. 267.

(2) Barabol=pere de pămîniță, napi sau rabule

(3) Com. de d-lú I. Popú Reteganulú

Că-î mila dela străini
Ca gardul de mărcini,
Și mila dela bărbat
Ca frunza de plop uscat:
 Când gândesc
 Să te umbresc
Atuncea te dogoresc,
Când gândesc să trăesc bine
Atuncea e vai de tine.
Copilași te o'mpresura,
Bărbănelul te-o mustra... (1).

Dacă mirésa n'are părinți, dacă e orfană și străină, atunci nevestele, totu pe când o péptănă druscele, cântă următorîul cântec :

Frunză verde de frăguță,
N'am nici tată nici mămuță.
De-ași avé mamă și tată
Ași trăi ca banu 'n lădă.
N'am nici tată nici mămuță,
Și trăescu ca banu'n frunză
N'am nici mămuță, nici tată,
Trăescu ca frunza pe baltă,
Și bălțița mî-a seca,
Frunțița mî s'a usca,
Și bălțița mî-a scăde,
Frunțița mî-a rămâne,
Săraca viața mea! (2)

În unele părți ale Bucovinei, precum bună oră în unele comune din ținutul Storojinețului și alu Dornei, îndătinéză a împleti numai o parte de pěrù, ér cealaltă parte o lasă despletită ca să atârne pe spate. Din pěrulù împletitù facù *gâță* în jurul căreia punù o flóre de târgù precum și trei saù mai multe cordele de colóre galbănă, albastră și roșă.

(1) G. Dem. Teodorescu : Poesii populare române. Bucuresc 1885, p. 270.

(2) Din Crașna, dict. de M. Bărbută.

Acastă flóre de târgü și cordelele prinse de dînsa se numescü *cunună* sau *corónă* mrom. *curună*.

Astü-felü de cununü, făcute din florü de târgü, pórtă și miresele din unele părți ale Transilvaniei și Ungariei. Étä ce ne spune în privința acésta d. I. Popü Reteganulü : «Mirésa când plécă la biserică, pune o cunună pe capü, pre care n'o aruncă până ce n'o învêlescü, adică până ce n'o împodobescü ca nevastă. Când aü s'o invêlescă, atuncü o íea de pe capü, ér după ce aü invêlit'o éráși o pune îndêrêptü preste invêlitóre. Acastă cunună e cununa ei proprie de mirésă, care o păstréză și după cununie în ladă. Ba ! pe unele locurü, precum bună-óră pe *Târnava-mică* cununa acésta o pórtă ca decorü de capü preste invêlitóre sau năframă nu numai în timpulü nunții, ci și după aceea unü anü întregü sau până ce a avutü primulü pruncü. Asemenea și mirele de pe aceste locurü nu aruncă *péna de mire* din pălărie, până ce nu aruncă nevasta sa cununa. Se'nțelege însă de la sine, că atâtü mirésa cununa, câtü și mirele péna de mire nu le pórtă și altă dată, ci numai în și de sêrbătóre. Cununile mireseleorü și *struțurile* și *penele* mirilorü sunt din florü de boltă, de târgü, ca unele ce se potü mai multü și mai bine conserva».

Cununa mireseleorü din ținutulü Dornei în Bucovina însă nu e făcută din florü de târgü, ca a celorü din ținutulü Storojinețului și din locurile mai susü amintite ale Transilvaniei și Ungariei, ci din diferite monete de argintü și de aurü. Ér cununa acésta se face astü-felü : se înșiră de-a lungulü unei petele atâtea monete câte sunt de ajunsü spre a cuprinde capulü miresei, la mijloculü petelei facü o rotiță, ér în nuntrulü acesteia o floriceică în forma unei stelute, și aceste totü de monete așa că floriceica să vie pre frunte érá peteua sau cealaltă parte

a cununei peste timples. Pe lângă petéua acésta mai înşiră încă şi alte petele de măргеle (1).

In cele mai multe părţi ale Bucovinei, precum şi'n celelalte ţeri locuite de Români, *cununa* acésta nu o facă nici din flori de târgă, adică din flori artificioşe, nici din monete, ci din diferite flori naturale atâtă de grădină (2) câtă şi de câmpă, pre cari şi le culege saă mirésa însaşi, ca şi în vechime *mirescele romane* (3), saă mirele, după cum arată şi următórea doină, care se cântă în timpulă împletirei :

Pe din josă de *Ostriţa* (4)
Pasce boii bădiţa.
Boii pască şi érba cresce
Şi mirele 'ntinereşce ;
Boii pască la érbă verde,
Mirele 'n zădară nu şede,
Elă cu mâna flori adună
Ilenăţă (5) de cunună
Cunună de busuñocă
Să i-o punemă de norocă,
Pe capu-i să i-o punemă.
Numele să i-lă schimbămă,
Pe gene
Şi pe sprâncene.
Pe codiţa ochiului,
Să fie dragă mirelui,

(1) Com. de P. Ursulă, fostă cânt. bis. în Căndreni.

(2) Com. de d. I. Popă Iteganulă : «Pe valea *Jiului* mirele pórtă peste pălărie, érá mirésa pe capulă descoperită câte o cunună de hărbănocă. Se foloşescă însă numaI în timpulă nunşii.»

(3) Festi. ep. p. 63 : Corollam nova nupta de floribus verbenis herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.

Mirésa purta sub vélă (hobolă) cununişă de mirtă şi de flori de câmpă culese de dinsa.

(4) *Ostriţa*, sată aprópe de Prută în Bucovina, ţinutulă Cernăuţului. In ţinutulă Câmpulungului se află ună sată care se numesce *Ostra*.

(5) Aice se pune totă-déuna numele de hoteză ală mireşel.

Mireluî și socrilorū
Cum a fostū părințilorū (1).

Fetele din Țara-românescă precum și cele de pe valea Someșului din Transilvania, unde miresele îndătinază a purta nu numai cununii de flori, ci și petele, ca'n Țara românescă (2), cântă așîșderea felurite cântece în timpul pregătirei și împletirei acestora, și anume cele din Transilvania când împletesc cununa :

Cătū mă uîțū p'aicî prin casă
Nu vĕdū ochî ca la mirésă
Mititei și cinășei (3),
Jocă lacrimile'n ei.
Miresuca cu cunună
Se cunósce c'a fi bună,
Cămeșă pe dînsa sună.
— Ei ! nicî mă-sa n'a fost rea ;
Numai ea de-arū fi așa !

Sau acesta :

Tu mirésă cu cunună
Mie-mî pare că-î fi bună.
De-î fi bună, bine-a fi,
De-î fi rea, rău îi păși !

(1) Corn. de d. G. Tomoiașă, cant. bis. în Mahala.

(2) Iónu Ghica : Scrisori cătră V. Alecsandri, edițiune nouă. Bucuresci 1887, p. 34 : »După ce fetele deschideau boccelele și admiraū darurile — aduse de călțunărese și închinat miresei, — ele tăhăraū pe tavele cu *petelă* și pe flori ; unele împleteau *cununile* : cruce întrĕgă pentru ginere și cruce jumătate pentru mirésă. Cele-l'alte desfășuraū jurubițele de petelă, le depănaū și făceaū o urzĕlă lungă de trei coți, podóba miresei, unū riū de aurū, în care se putea ascunde copila logodită din capū până în piclóre. Din vreme în vreme fetele trăgeaū cu códa ochiului și aruncaū flori sau noduri de petelă în partea flăcăilorū ; aceștia le ridicau și le aninaū de fermenele ; pe când fetele ca unele ce împărțiaū, își făceaū și ele parte, agățându-și la pŕeptū, în dreptulū inimei, snopuri de petelă.»

(3) *Cinaș* dela mag. *csinos*.

Când facă petela :

Frunză verde neghiniță,
Se mărit'o copiliță.
Floricea de măierénă,
Maî putea-î feti ună ană,
Să porî florî de măierénă ;
Să-î maî porî petelele
Ca tôte copilele.
Petéua nu-î haînă grea
Suffă vântulă și o îa ;
Petéua-î haînă ușoră,
Când o suffă vântulă, sboră. (1).

Cele din Țara-românescă, când nuna mare pune *petela* sau *betela* miresei pe capă :

Săriți florî de mbobociți
Că mie nu-mî trebuiți.
Până îeri cu fetele
Ș'astă-qi cu nevestele.
Bate, vântule, prin munți
Adă-mî doră dela părinți.
Bate-mî, vântule, prin florî
Adă-mî doră dela surorî.
Bate, vântule, prin brađi
Adă-mî doră dela doi frați. (2)

Totă cam așa îndătinéză a cânta la această ocaziune și fetele franceze.

Étă ună cântecă din Bretagne.

Diua măritării ei
Cea maî frumósă din tôte țilele ;
Mirésă-î împodobită cu trandafirî albi
Trandafirîi părerii de rău,

(1) Com. de d-lă I. Popă Releganulă.

(2) D. Ștefănescu : Studii asupra literaturii poporului, publ. în «Lumina pentru toți», an. IV. București 1888 No. 7. 8 p. 231.

Și panglica în trei colori
Lanțul suferințelor. (1).

Mirésa, care încă ajută suratelor sale a înșira la petelă și a împleti la cunună, cântă :

Câtă frunză-î pe pământu,
Tót'a dîsû să mă măritû.
Numai frunța de ovêsû
Dîce ca să mă mai lăsû.
Dară flórea scaîlulî
Spune-mî lungulû traîlulî,
Cacela-î unû lucru-asa
De nu-lû poîi lesne strica,
Nice popa, nicî birăû,
Numai singurû Dumneđeû,
Nicî popa, nicî vlădica,
Numai mórtea graboica. (2)

Dar mai alesû așa :

O! cunună, draga mea,
De-așî sci că te facû spre bine,
Te-așî totû face până mâne.
De-așî sci că te facû spre rêu
Mai bin' te-așî țipa'n părêu
Șî-așî ședé la tatá-meû ! (3)

Suratele, auđind'o ast-feliû cântândû, nu se potû reține de-a nu o îndemna să cânte și mai departe, să-și alineze tóte achturile inimel sale până ce e încă la părinți, până ce nu l-a părăsitû pre aceștia, căci după ce se va mărita, chîar de arû și voi, nu va cuteza :

Hori-ți, fétă, horile,
Ca dacá te-î mărita,

(1) P. Gebillot. La littérature orale de la Haute-Bretagne. 1881. Trad. de I. Nădejde. veđi «Contimporanulû», an. V. Iași 1887. p. 514.

(2) Din Selagiû, com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

(3) Com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

Ai hori, nu-i cuteza
In casă de sócră-ta
In tindă de socru-těi,
Afară de mutu-těi,
 In poiată
 De cumnată,
Şi nu-i hori nicî-odată. (1)

Adică tocmai după cum facă şi suratele din Bucovina,
căci şi acestea mai totă cu aceleaşi cuvinte îndemná pre-
mirésă să-şi continueze cânteculă începută :

Cântă, cântă,
Gură mândră,
După ce te-î mărita
Nu şî-a scăpa a cânta.

Său așa :

Hăulesce copiliță
Pân' ce eşti la mă-ta'n găță,
Căci dacă te-î mărita,
Orî îi hăuli, orî ba,
De muștrări totă nu-î scăja
In casă de sócră ta,
In tindă de socru-těi,
Afară de soțu-těi.
Soțu-těi te-a întreba :
Ce hăulescî puț-așa ?
Că şî-oiă da ună pumnă in dinşî,
Cătă îi trăi să nu-lă uşî! (2)

Dacă mirésă se mărită după ună fecioră din altă sată
apoi, pe lângă cânteculă citată mai susă, cântă încă şi
pre acesta :

De-ară fi tină până'n brău,
In satulă meă nu măi viă.
De-ară li tină până'n barbă,
In satu-mă nu măi am trébă.

(1) Com. de d-lă I. Popă Reșganulă,

(2) Din colecția mea inedită.

Cântați, fete, cununa,
Că și a vóstr'a fi așa.
Da a vóstr'a fi mai bine,
Că-ți avé pe óre-cine,
Dar mie mi-î cu bănată,
Că inama-î din susú de satú. (2)

În unele părți ale Transilvaniei, precum bunăoară în munții Abrudului, pregătirea florilor pentru cunună, după cum arată cântecul următoriu, se exprimă prin a «*brăzda cununa*» :

Fată de birău domnescú
Miercuri în grădin'a mersú,
Joí florile-a rátezatú,
Vineri *cununa'nbrăzdatú*,
Sămbătă a și gătatú,
Duminic'a și luatú,
Luní în picíóre-a călcatú.
--Ce folosú de tin', cunună,
Dacă nu-î inimă bună ! 1)

Datina mireșelor de a purta cununii, cari se împletesc în ajunul cununiei din felurite flori, precum și datina de a se cânta felurite cântece în timpul împletirii lor, există nu numai la Români, ci ea se află și la alte națiuni din Europa, precum la : Francezi, Spanioli, Slovenii din Ungaria, Germanii din munții urieși, Cechi, (2) Malo-rosienii din Bucovina, etc.

În același timp, când se'nșiră petela și se împletește cununa, este în cele mai multe părți datină de a face și *cununile oficióse*, adică acelea pe cari preotul la actul cununiei le pune dimpreună cu nunii cei mari pe capul mirelui și alú miresei.

Pe *Valea Jiului* cununile acestea se facú, ca și'n Bu-

(1) De lângă izvoarele Mureșului, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

(2) Gr. Sima : cântece pop. din Ardelú, veți op. cit. p. 359.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 248, 265, 43, 189, 190, și 191.

covina, dintr'unu cercu bine rotundü, îmbrăcatü cu stră-mătură și fire de *bercă*, adică lână colorată. (1)

La *Românii Crișeni* se facü din crengulițe de pomü ro-ditorü, cu deosebire de pruni, în forma unui cercü, și pórlă numele de «*cununü de muntă*.» (2)

În jurulü Retégului însä precum și pe Câmpia Ardé-lului acestü felü de cununü le facü fetele în ziua de *Dumineca-mare* sau *Rusaliü* sau și a dóua di după Ru-saliü, când iesü preoții cu crucea sä sfințescă hotarele. Aceste cununü, cari se facü din spice de grău curatü și din felurite flori de câmpü, le anină fetele de prapure, și le ducü cu acestea în biserică, unde se păstrează apoi pe la icóne pentru tóte cununiile de peste anü. (3)

Totü atunci, când se face cununa miresei, fetele din ținutulü Năsëudului în Transilvania și cele din Selagiü în Ungaria mai facü încă și *cununü de bär'bënocü* pentru *stégü* și *panü* sau *struțü* pentru mire și pentru frații mirelui. (4)

Salba e făcută, după cum e și datina unde se pórtă salbe, din diferite monete de argintü și de aurü, apoi din diferite mărgelë și *ghiocei*, (5) érá în părțile de la munte și cu vr'o câte-va cruci de aramă.

Când îi légă salba la gätü cântă :

Hăulesce copiliță
Până ești la mă-la'n gätü.
Și-ți fă salbă de leițe
De la gätă pân' la țite,
După ce te-î învăli
Dumneđeü sci cum (î-a li. 6)

(1) Com. de d-lü I Popü Reteganulü

(2) M. Pompiliü : Balade populare române, Iași 1870, p. 87.

(3) Com. de d-lü I. Popü Reteganulü.

(4) Com. de d-lü Dim. Cosmolei, fostü stud. gimn. în Năsëudü și d-lü El Popü.

(5) Sub cuv. *ghiocei* pl. *ghiocei*, dem. dela *ghioceü*, se'nțelege aicea găócea unü cobelciü (melcö) maritimü, care se numesce lat. *Cypraea* moneta

(6) Din Ceahorü, satü în Bucovina, ținutulü Cernăuțului.

După ce aŭ gătit'o de pŕeptenatŭ și imbrăcatŭ și după ce i-aŭ legatŭ acuma și-salba la gâtŭ, vine *socrulŭ micŭ*, adică tatălŭ miresei, dacă are tată, ăra dacă n'are, apoi unŭ frate saŭ vornicelulŭ primare și luând'o de mână o așeză după masă pe o *perină* (1) anume ca viața ei să fie ușoră și plăcută ca perina cea môle, și cu scopŭ ca să se odihnescă. In unele locuri însă, precum bunăoră in ținutulŭ Dornei, o așeză pe o păreche de scôrțe.

De-amândouă părțile miresei se așeză apoi druscele, cari asemenea sunt gălite, și anume drușca cea mare de-a drepta ăr cea mică de-a stânga, ăr de'naintea ei pe masă se punŭ unulŭ peste altulŭ doi colaci frumoși și mari.

Romanŭ, când mirésa era imbrăcată, considera ca da-

(1) Datina de a pune *perine* sub mirésă și sub mire, când aceștia ședŭ in timpulŭ nunțit după masă, trebuie să fie foarte veche și lătită la Români. căci despre dinsa se amintesc adeseori și prin povești. Ăta spre exemplu ce aflămŭ in privința acésta intr'o poveste din Țara românescă intitulată «*Balaurulŭ celŭ cu șapte capete*» : Păsămi-te bucătarulŭ împăratulŭ, unŭ țiganŭ negru și buzatŭ, se dusese d'a minune să vadă ce mai ala, bala, pe la flăcăit ce staŭ de pândă. Și dacă dete peste dinșit dormindŭ și peste dilhania spurcată fără resuflare, elŭ se aruncă cu satirulŭ de la bucătărie și-i tăe capetele. Apoi merse la împăratulŭ cu capetele și i le arătă, fălindu-se că elŭ a făcutŭ isbândă. Ăra împăratulŭ dacă vedŭ că se înfățișeză bucătarulŭ curțit cu isbândă, făcŭ o masă mare, ca să-lŭ *logodescă* cu fitca sa, și pusese in gândŭ să facă o nuntă, unde să cheme pe toți împărații.

«Țiganulŭ arătă la tótă lumea haŭnele sale pe care le umpluse de sânge ca să fie crețutŭ.

«Cândŭ ajunse vitézulŭ nostru (adică adevăratulŭ învingătorŭ alŭ Balaurului) la palatŭ, împăratulŭ cu voe bună ședea la masă; ăra *cioropina sta in capulŭ mesei pe șapte perne.*»

Apoi mai la vale :

«Cine amăgesce, dice votniculŭ liniștitŭ, să-și Ia pedépsa.

«Elŭ începŭ a scôte limbile din sinŭ și a le arăta la tótă adunarea, și de câte ori arăta câte o limbă, *de atâtea ori cădea și câte o pernă de sub țiganŭ, până ce, in cele din urmă, cădŭ și elŭ de pe scaunŭ; atătŭ de tare se spăriase dilhania.*»

Veđi P. Ispirescu: *Legende saŭ Basmele, Românilorŭ, București 1882, p. 202 și 204.*

tina cea mai bună, dacă se așeza cu haînele nupțiale pe pat, (1) p^ote că din aceeași cauză, ca și la Români noștri, că ómenii, când a^u să intreprendă nisce afaceri grele sa^u o cale lungă, mai întâi^u se pun^u să ședă. Și n adev^{er}u că Lici o întreprindere nu e așa de ponderosă și nici o cale așa de lungă, ca aceea pe care o întreprinde acuma t^{en}era mir^{es}ă. Ea căl^{et}oresce dela o lume la alta, dela o viață la alta, și nefăc^{en}d'o ac^{es}ta, lesne ar^u put^e în ultimul^u ei somn^u virginal^u să uite câte le lasă, și să se deștepte plină de speranțe plăcute. (2)

Părinții, cum s'a^u așezat^u mir^{es}a și druscele după masă, încep^u a plânge, ér mir^{es}a de abia mai put^{en}d^u de plâns^u, mai ales^u când mirele e urit^u, íea un^u pahar^u și închină la părinți și anume : ántái^u la tată-s^eu ; tatál^u luánd^u paharul^u cu mână inv^{el}it^u într'o năframă, închină érăși la mir^{es}ă, și prin plâns^u și lacrimⁱ íi ur^{ez}ă pâne și sare, viață îndelungată și traíul^u cel^u mai bun^u cu viitorul^u ei soț^u ; mir^{es}a închină apoi la mama sa, ac^{es}ta íi ur^{ez}ă érăși, și așa închină mir^{es}a pe r^{en}d^u la toți, frați, surorⁱ, unchi, mătuse și alte n^{em}urⁱ, carⁱ se află în casă.

După ce a^u închinat^u la toți, căți se află în casă, afară de nuntași, adică de tineret^u, poftesce vornicelul^u miresei pre părinții acesteia să-í *pu^{te} cununa făcută pe cap^u* și s'o binecuvinteze.

Părinții, luánd^u cununa din mână druscelor^u, o țin^u de-asupra capului miresei, atát^u tata cât^u și mama, și

(1) Festus p. 286-a : Regillis, tunicis albis et reticulis luteis utrisque rectis textis sursum versum a stantibus pridie nuptiarum diem virgines indutae cubitum ibant omnia causa, ut etiam in togis virilibus dandis observari solet.

Imbracă-te în tunici albe și rețele galbene, ambele drepte, țesute în sus stând^u înainte de ziua nunții mergea^u fectóarele la culcat^u, ca să fie într'un^u c^{es}u bun^u, un^u obicei^u care se observă și la darea logelor^u b^{ar}hătesci.

(2) Gubernatis, op. cit. p. 144.

binecuvîntând'o și urându-i éráși, i-o așeză pe cap, și o încoronéză. (1)

Tinerii nuntași, ce stau la masă împrejurul miresei, întonéză în același timp următorîul cîntec, pe când mirésa, părinții și druscele de abia mai potú vorbi de plânsu : (2)

Frunđa verde mărăcină
Ie-ți, mirésă, ziua bună
Dela frați, dela surori,
Dela grădina cu flori,
Dela stratú de busuîocú,
Dela feciorii din jocú,
Dela stratú de floricele
Și némuri și vericele,
Dela frunđa cea de bradú,
Dela puîlú celú lăsatú.
Plînge, mirésă, cu jele,
Că nu-î mai purta petele,
Nicî în degete inele,
Și nicî în urechi cercei,
Nicî nu-î ședea cu flăcăi.
Cununia ta cea verde

Cum te scóte dintre fete
Și te dá între neveste.
Și cununa cea de flori
Te scóte dintre feciorii
Și te pune'ntre nurorii.
Cîntați, fete, și horiți
Până sunteți la părinți,
Cîntați, fete, horile
Și vé purtați florile,
După ce ve-ți mărita
Horile nu-ți măi juca,
Florile nu-ți măi purta,
A cînta nu-ți cuteza
In casă de sócră-ta,
In tindă de socru-téu
Și-afar de bărbatu-téu. (3)

Sau acesta :

Pe din josú de Ostrița,
Pasce boii bădița.

Boii pascú ér érba creșce
Mirele întineresce ;

(1) În Boianú, după cum mi-a scrisú d-lú V. Turturénú, este datină ca *cununa*, care se face din *cóji de răchită* și se împodobesce cu *brebenei*, ale cărorú frunđe se ungu cu miere și se lipescú cu *păcostélú* galbénă și albă (Gold-und Silberpapier), să se puie mai întaiú pe colacii de pe masă. După aceea, așezându-se mirésa după masă între druscele sale, caile asemenea ședú pe perine, vine unú frate, în lipsa acestuia unú vèrú sau și altú nemú, de regulă însă unú bălatú, și luându cununa de pe colac i-o pune pe cap, érá druscele i-o așeză ca să stea bine.

(2) G. Tomolágă : Moravuri și datine populare, publ. în «Aurora română», an. II. Cernăuți, 1882, No. 3. p. 44.

(3) Din Fundulú-Moldovei, satú în ținutulú Câmpulungului în Bucovina, com. de d-lú Tóderú Leușleanú.

Boii pascu la erbă verde
Mirele'n zădaru nu șede,
Elu cu mâna florii adună
Măriorei de cunună,
Cunună de iasomie
Ș'o pornescă 'n cununie,
Cunană de mirtă creță
Să i-o slobozimă pe față
Cunună de bărbănocu
In două cu busuioču
Să i-o punemă de norocu.
Mărioră îi cântămă,
Mândră cunună-ți gătamă

Și pe capu că ți-o punemă,
Pe gene
Și pe sprâncene,
Pe codița ochiulu
Să fii dragă mirelu,
Mirelu și socrulu,
Socrei și cumnateloră,
Tuturoră nemuriloră,
Cum ai fostă părințiloră,
Căroră cu plecăciune
Le ceri astăđi ȳertăciune
Și cu acestă cunună
ȳi iei la ei điuă bună. 1)

(1) G. Tomoșagă : Moravuri și datine pop. publ. în op. cit. p. 53.

III. BĂRBIERITULU.

Cam în același timp, când druscele péptănă pre miresă, când o gătescū și-i punū cununa pe capū, poftesce mirele pre unulū dintre vorniceii sēi ca să-lū radă. Și pe când vornicelulū prinde a-lū soponī și a-lū rade, pe atunci feciorii ce se află de față și mai alesū bărbații de curëndū însurați, cariī sunt înrudiți cu mirele, cântă feliorite cântece numite în Dobrogea *Aolélă* sau *Daolélă* (1), prin cari i se descriū cu colorile cele mai posomorite nu numai pierderea libertății, ce o avuse ca holteiū, nu numai neajunsurile și grijele ce-lū așteptă, ci totū odată și neplăcerile ce are să le sufere din partea nevestei sale.

Étă unulū din mulțimea acelorū cântece :

Frunță verde mērū uscatū,
Pân' ce eramū ne'nsuratū
Aveamū calū de'ncălicatū,
Haīne bune de'mbrăcatū
Și mândre de sărutatū.
Dar dacă m'am insuratū
Calulū pe malaiū l-am datū,
Pērușorulū pe sēcară,
Dōr mē scōte'n primăvară.

(1) B. P. Hășdēu : Dicț. limb. ist. și pop. Rom. t. II. p. 1266.

Primăvara ȳ mama noastră
Le zăpada de pe cósă
Și bruma de pe feréstă
Și pune plugulŭ pe brasdă
Și sémănă pâne cópeză
Și satură lumea tótă (1).

Mai étă încă și altulŭ :

Frunză verde mere, pere,
Nu te'nsura, frate, vere!
Destul m'am însuratŭ eŭ
Și-am luatŭ unŭ lucru rėŭ.
M'am lăcomitŭ la avere
Și-am luatŭ făr de plăcere.
Ce folosŭ de-avere multă,
Dacă mi nu mi plăcută!
Plângeți ochi și lăcrămați,
Că voi sunteți vinovați
Că nu cătați ce luați.
Vă lăcomiți la avere
Și trăiți făr de plăcere (2).

Apoi și acesta :

Tinerelŭ m'am însuratŭ
Și femeie m'ı-am luatŭ.
M'ı-am luat'o de lucratŭ,
Da ea șede numa'n patŭ,
Cere cıobote de șapŭ.
Vaı de mine ! ce să facŭ ?
Numai să ȳeŭ lumea'n capŭ !
Mai bine m'ı-așı fi luatŭ
Una multŭ mai sărăcuță,
M'ı-arŭ fi fostŭ și mai drăguță,
Și-arŭ fi fostŭ mai hărnicuță,
Ș ȳo purtamŭ și'n opineuțe. (3)

(1) Din Gălinesci, satŭ în Bucovina, ținutulŭ Rădăușului.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Lăutarii, cariî încă trebuie să fie la acestû actû de fa-
ță, cântă așîderea diferite cîntece, mai alesû de jele,
până ce vornicelulû saû cine este sfârșese pre mire
de rasû.

Unulû dintre cîntecele, ce le cântă lăutarii și anume
cei din *Țara românească* la această ocașiune, e celû ur-
mătorû :

Fôe verde de bujorû,
In luna lui cuptorû
Veni vremea să mēnsorû.
Tôte fetele mē vorû
O bôță de preotêsă
Nu mē lasă să facû casă,
Dă eu spuză pe feréstă
Să mē frigă să mē arđă,
Să-mî arđă luminile
Să nu mai vędû fetele.
Fôe verde de susaiû,
De mititelû mēnsuraiî
Frumôsă mândră luaî.
Aoleo ! mândruța mea,
Supțirică ca soba,
Dréptă ca cobilița.
Iubiî de la Pascî in cóce,
Mai nemicû nu se cunósece,
Și să fi iubitû mai desû
De atunci s'arû fi alesû.
Iubiî fete și neveste
O sută și cincispredece
Și Româncă și Țigancă
Ce-o vrea Dumneđeû să facă.
Mai am să iubescû optû
Și o fată de protopopû
Să-mî stea inima la locû.
Când iubiâmû eû la copile
Eramû voînicelû in fire,
Er acuși m'am însuratû
Mullă dragoste-am stricatû.

N'am stricatū numai pe a mea
Și-am stricatū p'a multora.

Unii lăutari pe lângă aceste versuri mai adaogă încă și următoarele :

Cătū oiū fi, cătū oiū trai
Fată mare n'oiū iubi,
Fata mare se mărită,
Rămăi cu inima friptă;
Și-oiū iubi d'o copiliță,
Când vii sara de la muncă
Ea se urcă pe cpincă
Iti dă guriță de frică. (1)

Alți lăutari cântă la această ocasiune următorul cântec :

Foe verde și-unū dudău,
Bine mai trăiamū flăcău,
Incălicamū calulū meū
Și plecamū unde vreamū eu;
Dar'acum m'am însuratū,
Grija casei c'am luatū.
Busuțocū verde pe masă,
Rămăi, maică, sănătósă,
Dacă n'ai fostū bucurósă
Să fii cu feciorū la masă. (2)

Gătindu-se de rasū și îmbrăcându-se în haïnele de mire, părinții saū și nēmurile sale cele mai de aproape, după cum vomū vedē mai la vale, ilū ieau de mână și-lū așeză după masă. (3)

La Romăni de prin orașe este datină, saū mai bine disū era mai nainte, căci acuma pe ți ce merge începe a se stirpi, ca mirele să se rađă nemijlocitū după ce i

(1) P. I. Gilortēnū : «Unū obiceiū de la țară», publ. în «Țara nouă», an. IV, Bucuresci 1887. No. 5, p. 317.

(2) D. Ștefănescu : Studii asupra literaturēi pop. publ. în op. cit. p. 230.

(3) Datina Rom. din Tișeuțū, Ilișesci și alte sate din Bucovina.

s'aũ adusũ și închinatũ schimburile trimise de mirėsã. Pe atunci bãrbierulũ rãdea pre mire de nãntea futurorũ óspeșilorũ, cari se aflaũ de fașã, őr lãutarii cãntaũ diferite cãntece, dintre cari cele mai multe de jale, și numai puține vesele. Dupã ce-lũ sfãrșia de rasũ i se punea pe vërfulũ capului unũ colacũ învëlitũ într'unũ prosopũ noũ, ce i l'a trimisũ cu pușinũ mai nainte de acẽsta mirėsã dimpreunã cu cele-lalte schimburi. Acestũ prosopũ numitũ *prosopulũ bãrbierului* îlũ da apoi mirele dimpreunã cu colaculũ dintr'insulũ bãrbierului, care l'a rasũ. Totũ atunci cãpëtaũ și lãutarii cãte unũ darũ. (1)

La Romãni din *Macedonia* este datinã, ca și la *Grecii noi* din Epirũ, (2) cã mirele sã se radã înainte de a se duce la cununie. Atunci vine la dînsulũ bãrbierulũ ca sã-lũ lee și sã-lũ radã. Totũ atunci se adunã mai multe fete și neveste și cãntã unisonũ cãnteculũ ce urmëzã :

Lañi mi si spelañi mi
La șopotlu di tru cheare
Lañi mi doarele brașã
Ș-luai s ñi arunca! tru fașã
Și-ñi vequi un gione mavromat
Cu nel de asime curat.
— Gione, a bre gione,
Multu-ñi te alavdarã.
Prot hriscu eșil în hórã
Va sã-ți daũ un pãrã de asime.
Sã pórta 'nvesta di gușe.

Lã-më și spalã-më
La șopotũ de la apusũ,
Spalã-m! și cele dõue brașe,
Și luã! și-m! arunca! pe fașã,
Și-m! vequi unũ voñnicũ cu ochi negri
Cu inelũ de argintũ curatũ.
Voñnice, bre voñnice,
Multũ mi te lãudarã,
Celũ antãiu argintarũ eșil în satũ.
Am sã-ți daũ unũ banũ de-argintũ
Sã pórte nevasta la gãtũ.

Dupã ce bãrbierulũ a lãutũ pre mire, începe sã-lũ bãrbierescã, când atunci fetele și nevestele îi cãntã împrejurulũ lui *cãnteculũ de sursire*, adicã de rasũ, care este așa :

Ghine ne viñie birberũ
Tra sã ni sursascã grambelu.
Tine birber, aș! ñi bãnez!
S'ñi-l a dari mușat, mușat,

Bine ne vine bãrbierulũ,
Ca sã ne radã ginerile (mirele).
Tu hãrbierũ, așa sã-m! trãesc!
Sã mi-lũ faci frumosũ, frumosũ,

(1) Com. de d-lũ N. Avramũ, bãrbierũ în Sucëva.

(2) Düringfeld, op. cit. p. 57.

Ti la nun și ti la fartat,
Și tră la 'nvéstă ma mușat.
Ia-ni mutriți-lu pe sufrundéle
S-pare ca cerlu cu stéle,
Ia-ni mutriți'lu de pe frunte,
Calothie de-a lui parinte.
Ia-ni mutriți-lu de pe nare
Calothie de care 'l are.
Ia-ni mutriți-lu de pe dinți,
Calothie de acela părinti.
Ia-ni mutriți-lu de pe gușa
S-pare *bilbil* (1) cu mănusa.
Ia-ni mutriți-lu de pe chept,
S-pare ca un bilbil alept.
Ia-ni mutriți-lu de pe brân
S-pare ca callu cu frân.

Pentru roună și pentru fârtatū
Si pentru nevastă (mirésă) mai frumosū
Ia priviți-mi-lū la sprâncene,
Se pare ca cerfulū cu stele.
Ia priviți-mi-lū la frunte,
Ferice de-a lui părinte.
Ia priviți-mi-lū la nasū
Ferice de cine-lū are.
Ia priviți-mi-lū la dinți,
Ferice de acel părinti.
Ia priviți-mi-lū la gâtū,
Se pare ulcorū cu tórtă.
Ia priviți-mi-lū la pteptū
Se pare privighetóre alésă.
Ia priviți-mi-lū la brăū.
Se pare ca unū calū cu frăū. (2)

In alte părți cântecul de sursire sună astfelū :

Mea ghine, ne vinne birberlu,
Ta să nē sursescă grambeulu.
Mea lu, birber, ași-mi băneđi,
Să nē lu adari mușat, mușat;
Mea ti la nun ti la fârtat.
Și ti la 'nvéstă ma 'mușat.
Mea ia muntriți-lu de pe frimte,
Că se pare cu mare minte;
Muntriți-lu pe sufrundéle
Se pare ca cerlu cu stéle.
Ia muntriți-lu de pe nare
Că éste mult ti alavdare.
Ia muntriți-lu de pe dinți
Si alāvdați-li a lui părinti!
Ia muntriți-lu pe chept!
Se pare ca birbec allept.
Ia muntriți-lu pe bārnū
Se pare cu altu cu frēnlu!.

Apoi bine, ne vine hārbierulū
Ca să ne rađă ginerile.
Apoi tu, hārbierū, așa să trāesci.
Să ni-lū gātesci frumosū, frumosū.
Apoi pentru (3) la nunulū, la fārtatulū
Și pentru nevastă mai frumosū.
Apoi ia vedeți-lū pe frunte
Că se pare cu multă minte.
Priviți-I sprâncenele
Pare că e cerfulū cu stele.
Ia priviți-I nasulū,
Că éste multū de laudă.
Ia priviți-I dinți
Și lāudați părinti lui.
Ia priviți-I pteptulū,
Pare că arū fi herbecū alesū.
Ia priviți-I brăulū
Pare că arū fi calulū cu frăū!... (4)

După ce hārbierulū a sfârșitū de rasū pre mire se întorce cătră elū și-i cântă acestū cântecū :

(1) Se mai numesce și privighetóre.

(2) T. T. Burada : Datinele la nunțile pop. ro-n. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 419.

(3) Apoi pentru că o să mērgă la...

(4) V. Petrescu Crușoveanū, op. cit. p. 64.

Ție muma ți-e mușată
Ca lucéferlu diminéța,
Și-ași lumbrisește fața
Tistimele chindisită.
La tine Ți-avem în chisită.
Doile în cale ne-adunăm,
Fați stră cale s'nu crăpăm.
Scóte punga di-Ți l'u méscé
Un caragros cu mânușa,
Si-l pórtá 'nvésta di gușa.
—Nici-l voiu, nici-l láesc
Și hag vula și-l vulusesc.

Ție mamă Ți este frumósă
Ca lucéferulú diminéța.
Și așa strălucése fața
Ca năframa împodobită.
La tine pornisemú
Améndoí în cale ne-amú întâlnitú.
Te-abate din cale să nu murimú.
Scóte punga și fă unú darú,
Unú caragrosú cu veriguță
Să-lú pórté mirésá la gátú.
Nici ilú vreú, nici ilú desprețuescú.
It punú pecetea și-lú pecetluescú.

După ce mirele s'a gătitú frumosú îmbrăcându-se cu hânele cele maí alese, trimite la casa miresei trei schădiari (solí) cu o ploscă cu vinú, ca să dea de scire că vine mirele, și ajungéndú acolo, béú din ploscă și uréză dicéndú : «*să banéză, s'âncherdisască și turnatá la casele vóstre si la feciorli și fetele, se hărséscă de inimă si la schunchile a tei feciorli și fete, se vă hărsiți după inimă vóstră*», adică : să trăéscă, să se foloséscă, să vie réndulú și la casele vóstre și la feciorii și fetele vóstre, să se bucure din inimă, și la scumpii tei feciori și fete să vė bucurați după inima vóstră.

După aceea li se dá câte o mandilă (năframă) și se întorcú de grabă la casa mirelui; acolo se cântă sócrei miresei cânteculú următoriú :

Eși sócră ș'astépta nora ;
Nora ta cu hiliulu al teú.
Glíne vińie ghirachina
Și casa 'mplină de fărina,
De fărina și de luńina.

Fși sócră și astéptă nora,
Nora ta cu fulú teú.
Bine vine lebăda,
Și casa ne-o umple de făiná.
De făiná și de lumină.

Apoi sócrá cântă :

Depune 'nvéstí, depune.
— Nu depun, nu'ńi depun,
Că Ți caftu ce ni tacsiș.

Scobórá, mirésă, scobórá.
—Nu mé daú josú, nu mé daú,
Căci cerú ce mi-ai promisú. (1)

(1) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 420.

Datina bărbieritului, după câtă amă putut eă ceti și auđi până acuma, se află nu numai la Români, ci la tóte popóarele de pe peninsula Balcanică, apoi și la o samă dintre cele ce locuescú in Asia (1).

(1) «Biserica ortodoxă română.» an. VI. Bucuresci 1882. p. 406..

IV. VEDRELE

Nu multă după ce s'a așezatū mirésa după masă și i s'a pusū cununa pe capū, adică cam pe când începe a se îngâna ziua cu nóptea, începū a se aduna și sătenii, cariī aū fostū chiemați de vorniceī la nuntă și a aduce cu deosebire tineretulū diferite daruri pentru tineriī ce vorū să se căsătoréscă, precum : *colacī, făină de grâu, untū, brânză, lapte, sare, găini, oue, mere, pere, nucī* etc., mai pe scurtū cine ce are și ce îi dă mâna ca să aducă.

Aceste daruri se numescū în cele mai multe părți ale Bucovinei *Daruri și Cinste*, eră datina la care ocaziune se aducū și se închină se numescū în unele părți ale Moldovei, precum în districtulū Némțului, Romanului și alū Bacăului *Vedre* (1).

După ce aū sositū și aū intratū în casă punēndū darurile saū cinstea adusă pe masă de'naintea miresei dicū :

Bună vremea,
Bună vremea.
Inălțată'mpērătésū !
Sedeiī in cōte după masă
Ca și-o garófă frumósă,

(1) V. Săghinescu : *Vedrele*, publicate în «România Liberă» an. XI. București 1887 Nr. 3047. — «Columna lui Traianū», an. IX. p. 414.

De-accea femeile
Din toate părțile
Năzuescū ca albinele
La Dumia-vostră,
Și s'arată cu colăcei
Mândri și frumoșei
Să aveți parte de ei ;
Colacii mândri și frumoși
Ca și fața lui Christosū,
Să faceți bine să-î primiți
Și... să nu bănuți ! (1)

Mirésa se scólă, primesce *cinstea*, o pune pe masă sau o dă maicii sale ca s'o strîngă, apoi luându unū șipū cu rachiū cinstesce pre fie-carele, care i-a adusū cinstea. După acésta începe a cinsti și pre cei-lalți, cari se află în casă.

Totū așa facū și druscele ; ele încă cinstescū pre cei veniți.

Pe când némurile, vecinii și cei mai de aprópe cunoscuți și cunoscute ale miresei se adună la mirésă și aducū acesteia cinste, pe atunci némurile, vecinii și cei mai de aprópe cunoscuți ai mirelui dimpreună cu nunulū celū mare se adună la mire.

Ca și mirésa, așa și mirele încă se așeză pe-o perină după masă între druscele sale, cu acea deosebire numai că, pe când mirésa șede după masă gătită cu cunună pe capū, pe-atunci mirele șede cu cușma pe capū.

Aceeași cinste, care o primesce mirésa, i-se aduce și mirelui. Ér când punū cinstea pe masă de 'naintea lui dicū :

Bună vremea,
Bună vremea,
Inălțate
Impérate !

(1) Dict. de Gavrilū Bóncășū din Vatra-Dornei.

Sedeși în cote
După masă
Ca nisce garófe
Bătute, frumoșe,
Și năzuescú ómeni
La Dumia-vóstră
Și s'arată cu colăcei
Mândri și frumoșei,
Mândri și frumoși
Ca și fața lui Christosú ;
Să faceți bine să-ți primiți,
Dar să nu bănuți ! (1)

Astfeliiu atâtú mirésa câtú și mirele, stândú între druscele lorú după masă, primescú cinstea ce li se aduce și cinstescú câte cu unú paharú de rachiú pre fie-carele, care a adus'o până socotú ei că s'aú adunatú acuma toți *cinstași*.

În unele părți ale Bucovinei nu e datină ca mirele și mirésa să primescă singuri cinstea, ce li se aduce, ci o primescú în genere maícele lorú, adică sócra mare și sócra mică.

Étă acuma cum se practică acéstă datină în susú numitele districte din Moldova.

În sara spre ziua *canunărei* se face adunare cu petrecere la casa familiei mirelui, dacă mirésa e adusă din altă comună, saú la casa familiei miresei, dacă ambi miri sunt din aceeași comună.

Adunarea se compune din bătrâni și tineri de ambele sexe, poftiți de cu ziua de cătră *vornicelú*, cari, până ce acesta mântue de poftitú, conformú listei ce i s'a încredințatú de cătră capi nunții, se și adună la casa indicată, unde cântă deja tarafulú (lăutari).

(1) Dict. de G. Bóncășú din Vatra-Dornei.

Curëndu după acésta sosese la nuntă și vornicelulă, căci elū are multū de furcă astă sară și de aci înainte până după *uncropă*.

Ajunsū la tactū, vornicelulū își ia noulū rolū. Inchină mirilorū darurile ce le aducū tinerii nuntași și tinerele nuntașe, daruri cari constaū din păseri, vinū sau alte obiecte ; căci tinerii și tinerele, pentru cari mai cu samă se face nunta, nu vinū cu mâna golă aci.

Dar cum se face închinarea de daruri la *Vedre* ?

Rolulū vornicului are aice osebită însemnătate.

De regulă, în casulū când mirésa e adusă din altă comună, după ce tóta lumea, care a compusū nunta până aci, ospiteză din ceea ce i s'a pregătitū, mirii staū în capulū unei mese într'o osebită cămară sau în sala de dansū până se adună mai mulți dintre noi pofțiți, apoi începe dansarea, de unde urméză că închinarea darurilorū continuă deja.

După cum arëtarămū mai susū, tinerii nuntași și tinerele nuntașe vinū la *Vedre* câte cu o pasere sau cu unū boreanū cu vinū. Vornicelulū, care stă în adăstare, cam spre ușa intrării nuntașilorū, după rëndū,— cum ei sosescū,—primesce darulū și, avëndū în drépta sa pre aducătoriulū sau aducetőrea darului, se presentă în fața mirilorū (1), și dacā darulū adusū este vr'o pasere, cuvintarea prin care îlū închină constă din :

Bună vremea,
Bună vremea !
(Bună sara,
Bună sara !)
Cucóne mire
Și cucónă mirésă.

(1) Dacā mirii sau vornicelulū se află în dansū la sosirea noilorū nuntași, sunt avisați spre a se reltage pentru a se împlini ceremonia darului.

Ëtã vi se'nchinã N.
 Cu o iruncã
 De la ïuncã,
 Care pãnã nu scurmã
 Nu mãnãncã;
 Darulũ ce v'aduce este micũ
 Ër dragostea D-sale
 Ëste mare
 Asupra Dumilorũ-võstrã.
 Și vë rögã sã-lũ primiți
 Și cu cinste sã-ĩ mulțãmiți. (1)

Acuma mirii, cariĩ staũ în picioare, respundũ într'unũ glasũ :

 Fõrte mulțãminũ D-saleĩ
 De osteneã,
 Și Dumi-saleĩ
 De dragoste și chĩeltuelã !

Dupã acẽsta. complementãndu-se reciprocũ, nuntașii naintezã pãnã la miri, cu cariĩ dau mãna, își schimbã câte-va cuvinte de ocaziune, și iaũ parte la petrecere. Presentulũ se dã în pãstrarea unei persoane de gazdã care stã în prẽjmã.

Dacã presentulũ, ce se aduce, costã din vinũ, cuvintarea vornicelului e astfeliũ :

 Bunã vremea,
 Bunã vremea,
 Cucõne mire
 Și cucõnã miresã,
 Ëtã vi se'nchinã N.
 Cu o bute de vinũ
 Ce are dõgele de gorunũ
 Și cercurile de alunũ,

(1) Cãnd doi inși nuntași (fratele și sora) sunt cu același presentũ, vornicelulũ îngrijesce a face închinarea în pluralũ.

Ér vinulŭ e adusŭ dela Odobescŭ,
Când beŭ te veselescŭ ;
Darulŭ ce vi s'aduce e micŭ,
Ér dragosteŭa D-sale
E mare
Asupra Dumilor-vóstră ;
Vé rógă să-lŭ primiŭ
Şi cu ciuste să-ŭ mulŭămiŭ.

Apoi urméză mulŭămirea ca mai susŭ.

Din presentele aduse la *Vedre*, paserile servescŭ la completarea *Mescŭi mari* şŭ-a *Uncropulŭi*, unde iaŭ parte numai cei cásătoriŭi, pofŭiŭi cu aceeaşi rĕnduelă ca şŭ la *Vedre*, ér vinulŭ servescŭ spre îndestularea ostenelelorŭ la nuntă ; elŭ se asigură într'o butelie —întru adevĕrŭ de câte-va *Vedre*.⁽¹⁾

În Ţara-românescă, pe lângă darurile arĕtate mai susŭ, era mai nainte datină, cu deosebire la boerime, a se aduce încă şŭ multe altele, precum : florŭ pentru împodobirea cununelorŭ, şalurŭ, gŭuvaere, stofe scumpe, bani, cofeturŭ, etc. (2).

Ce se atinge de vechietatea şŭ respândirea datinei descrise în capitolulŭ de faŭă, care se află nu numai la Ro-

(1) V. Saghinescu, loc. cit.

(2) I. Ghica : Scrisorŭi cãtră V. Alecsandri, Bucurescŭ 1887, p. 33 : «În ajunulŭ nunŭii, cam după amĕzi, pornău *Cãlŭnãresele*, totŭ cucóne alese dintre rudele cele mai frumoşe ale ginerelŭi, în trãsuri înhãmate cu armãsariŭ de preŭ. Ântãta cãlŭnãresă intra la mirésă purtãndŭ o cãŭe de argintŭ cu florŭ suflata în aurŭ, din care eşa fumŭ de udagaciŭ şŭ de curse ; ea mai purta şŭ o stropitóre din care arunca apă de trandafirŭ, semnulŭ curãŭeniei, şŭ ură miresei să fie totdeauna spãlată şŭ parfumată. O a dóua cãlŭnãresă ducea pe tava de argintŭ florile cu carile se împodobău *cununii*. A treia cãlŭnãresă aducea o tavă cu pete!ă, semnulŭ bogãŭiei. Venău în urmă celelalte cãlŭnãrese cu dece, douĕspredece tave încãrcate cu totŭ felulŭ de daruri : şalurŭ, gŭuvaere, stofe scumpe, bani, cofeturŭ etc. Mulŭime de fete încunjurău pre mirésă şŭ lãutarŭi diceău din vióre şŭ din gură cânteculŭ vechiŭ :

Astãzi cu fetele
Mãnc cu nevetele.

mâinii din Bucovina și Moldova, ci și la cei din Țara-românească sub numirea de *poclonă*, înseamnă aice că ea trebuie să fie foarte veche, de ore ce despre o asemenea cinste se amintese și prin povești. (1)

Insemnămă totodată încă și aceea, că datina de a da astfelu de daruri sau cinste tinerilor încredințați se află nu numai la Români, ci și la alte națiuni, precum : la *Albaneji* (2), *Italieni* (3), *Franceji* (4), *Celți* (5), *Poloni* (6), etc, cu acea deosebire numai că, pe când la Români singurii nuntașii aducă *cinstea*, pe atunci la națiunile amintite, afară de Italieni, trebuie să se ducă după dînsa amicii încredințaților sau chiar însași mirésa.

După aducerea *cinstei*, respective după *vedre*, urmază *iertarea* sau *iertăciunea* și *închinarea schimburilor*, dacă mirele e din același sată din care e și mirésa. Dar dacă mirele e dintr'ună sată străină, atunci după *iertăciune* urmază mai întâi *conăcăria*, și abia după aceea închinarea schimburilor.

(1) I. C. Fundescu: *Basme, orații, păcălituri și gicituri*. București 1870. p. 104: «Pe timpulă acela era obiceiă ca la nunta unei fete de împărată fie-care locuitoră din acelu orașă, unde ședea împăratulă, să ducă câte ună *poclonă* ei.»

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 61.

(3) Gubernatis, op. cit. p. 112.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 250: «In *Amiens* și 'n orașele învecinate este datină ca cheltuețele nunții la căsătoriile sermaniloră să se acopere de cătră amicii încredințaților. Și dacă aceștia nu sunt în stare a o face, apoi se ducă pe la nămurile și cunoscuții încredințaților și rōză să le dea *galițe, carne pesce* și lōte câte mai sunt de lipsă.»

Idem de eadem, p. 258: «ca în *Bazadais* ospetulă nunții se prepară din oferte benevole, cu acea deosebire numai că aice e mirésa singur, aceea care se duce din casă în casă cu ună vâscioră și cu o străistuță ca să le adune.»

(5) Düringsfeld, op. cit. p. 180.

(6) Düringsfeld, op. cit. p. 204.

V. IERTAREA

Nu e mai nici unŭ poporŭ creștinŭ în totă Europa la care mirele și mirésa să nu-și céră *iertare și binecurintare* de la părinții săi mai nainte de a face unŭ pasŭ atătŭ de însemnatŭ în cursulŭ vieții, cum e *căsătoria*.

La tóte popóarele indo-europceae mirele și mirésa trebuie să-și íea mai ántáiŭ *iertare și binecurintare*, și abia după aceea plécă la cununie. (1)

Ce se atingé în specialŭ de poporulŭ Românŭ, apoi acesta, urmândŭ proverbulŭ străbunŭ :

Binecuvințarea părinților
Întăresce casa fiilorŭ,
Ér blăstémulŭ părinților
Resipesce casa fiilorŭ,

nu numai că ține fórté multŭ la acéstă datină, ci totodată pentru dinsulŭ *iertarea* saŭ *iertăciunea*, după cum o mai numesce elŭ, e unulŭ dintre cele mai solemne acte câte se sevêrșescŭ în decursulŭ nunții.

Colăceriulŭ, care e însărcinatŭ a cere iertăciune în numele tinerilorŭ, căci aceștia rarŭ când se'ntêmplă să o céră singuri, ține mai ántáiŭ o orație lungă, de regulă

(1) *Düringsfeld*. op. cit. p. 25, 34, 39, 41, 72, 76, 84, 95, 138, 180, 181, 192, 252.

în versuri, care în cele mai multe locuri constă din trei părți principale și anume : *partea întâia*, în care se arată cum a făcută Dumnezeu lumea și pre protopărinții noștri *Adam și Eva* și cum, cu toate că aceștia nu l'aun ascultată, că au călcată porunca ce le-a dat'o elă, și din cauza acésta i-a și alungată din raiă, totuși mai pe urmă se'ndură de dinșii, îi iartă și-i binecuvintéză, dicându-le să crească și să se înmulțescă și să stăpănescă pămîntulă ; *partea a doua*, în care arată că și acești tineri cari voră să se căsătoréscă, trăindă în lume, încă voră fi greșită și cu multe voră fi supérată pre părinți, dar fiindă că :

Pe întinderea luméscă
Nu-î fiă la părinți să crească
Și loră să nu le greșéscă,

de aceea în *partea a treia* provócă pre părinți ca să se indure de dinșii, să le ierte toate câte le-au greșită, și să-i binecuvinteze. Și părinții îi iartă și-i binecuvintéză.

În fine oratoriulă, pentru orația ce-a ținut'o, mai cere și pentru dînsulă, dreptă răsplată, ună păhară de vină, o năframă de ină și-o copilă tinerea să-și petrócă viața cu ea.

În unele sate din Bucovina și mai cu samă în cele ce se află în apropierea Prutului, este datină ca mirésa să-și iea iertăciune de la părinții sêi nu numai în ziua cununiei deminéța, înainte de a se porni la cununie și după améđi, nemijlocită înainte de a pleca de la părinții sêi la mire, ca în alte părți, ci și 'n ajunulă cununiei.

În unele părți ale Transilvaniei, după cum ne spune doîna următore, séménă că asemenea esistă datină de a-și lua iertăciune și'n ajunulă cununiei :

Frunđă verde de lămăe,
Măne mergă la cununie

Încă-mi ție și țiecăiune,
Pare că mă ducă din lume,
De la nemuri, de la tôte,
Fare că mă ducă la mörte,
De la frați, de la surori,
Pare că mă ducă să mori. (1)

După ce a primită mirésa de la fie-care óspe cinstea adusă și după ce i-au cinstită pre toți, se scólă de după masă și'n loculú ei și alú druscelorú sale se așeză părinții sêi, carii ținú o păreche de colaci și o huscă de sare pe brațe, érá colăceriulú, stândú în picióre la spatele miresei, care-îngenunche acuma inaintea părinților sêi, cere *iertarea saú țiecăiunea* în numele acesteia dicéndú :

Feciorași împrejurați
Cușmele din capú luați
Și la mine vé uitați
Eú cum cușma voii lua
Și din gur'oiú cuvinta.
Și Dumnia-vóstră cinstiți,
Buní și îndurați părinți,
Care sunteți rënduiți
Dela bunulú Dumneđeú
Ascultați cuvintulú meú,
Care vi l'oiú spune eú.
Acésta fiică iubită,
Ce-o vedeți aici smerită,
Cu fața în josú plecată
Și cu inima vighiată
Se rógă cu rugă mare
Să-i dați cuvintú de țietare
Și cú-adâncă plecăciune,
Ca să-i dați ei țiecăiune,
Și cu multă smerenie
Să i dați blagoslovenie,

Că nu este 'ncepenie
Dela acésta odraslă,
Dela fiica Dumnia-vóstră,
Că incepenia este
Dela moșulú nostrú-Adamú
Dela care suntemú némú.
Că Dumneđeú de'nceputú,
S'a înduratú și-a făcutú
Cerulú susú și josú pămîntulú
Singurú numai cu cuvintulú,
Marea și tôte diutr'insa,
Singurelú numai cu ăisa.
Și după ce le-a ziditú
Dumneđeú a'mpodobitú :
Cerulú cu stele
Mărunțele.
Cú luceferi luminoși,
Ce-i privimú isti pécătoși,
Cu sórele și cu luna,
Că-i ni-sú marturi totdeuna.
Pămîntulú l'a 'mpodobitú :

(1) Nicolae Reú : Doine de pe la Toplița din Ardélú, publ. în «Șeđetőrea» an. II. Buda-Pesta 1876 p. 41.

Cu pomî nalţi şi roditori
Şi cu multe mândre flori,
Şi cu paseri cântătoare,
Şi cu vite muncitoare,
Şi cu fere răpitoare
Şi cū-alte vîfeuitore.
Şi încă a mai făcuti
De parte spre răsăriti,
De-acesti pămînti de-osebiti,
Raîlul mare, strălucit,
Numai cu gândul, cu dîsul,
Cu tôte bunătăţile ntrînsul.
Şi la urmă a făcuti
Şi pe moşul nostru-Adam
De la care suntem nem,
Şi n raîl l'a dat să trăescă
Pomele să stăpănescă,
Şi-a dîs bunul Dumneleu :
— «Adame, iubitul meu!
Prin totu raîlul vei âmbra,
Din totu pomul vei mânca,
Dar din pomul cunoscînţii,
Priceperii şi-alu sciinţii,
Binelui şi alu rēului
Din mijlocul raîlului
Tu nici cînd nu vei gusta,
C'acest pom spinos şi 'nalt
E 'mprejurî incunjurat
De un şerpe 'nveninat,
Care gura a căscat
Şi de virvū s'a apucat
Şi n elu dîvolul n'rat.
Tu de nu me-î asculta,
Samă de nu vei lua,
Dintr'acest pom de-î gusta,
Pom'aceea n gâtul ū-a sta,
Şi tu rēu te-î spăimanta,
Măna'n sus vei rădica,

De gâtul că te-î apuca,
Şi cu pŕelea te-î alla,
Din raîl afară te-oiu da !»
Moşul Adam a ascultat,
Prin totu raîlul a âmblat,
Din totu pomul a gustat
Şi la urmă a venit
Şi la pomul cel vestit,
Unde era 'npletucit
Şerpele 'nveninat,
Dîvolul cel blăstemat,
La cel pom al cunoscînţii,
Priceperii şi-alu sciinţii,
Binelui şi-alu rēului,
Din mijlocul raîlului.
Şi elu lângă pom cum sta
Şi la dîsul căuta
Şerpele l'a 'mprejurat
Pomele ū-a arătat,
Pome mândre arătoşe,
Cărnicioşe şi frumoşe,
Şi pe Adam l'a îndemnat,
Şi din gură cuvîntat :
— «Adame ! ântăiul bărbat
Prin totu raîlul ai âmblat
Din totu pomul ai mâncat,
Dintr'acesta n'ai gustat.
Ha, Adame, şi-î lua
Şi dintr'însul vei gusta ;
Gustă şi dintr'acest pom,
Că doră şi pe-acest pom
Domnul l'a blagoslovit
Pola'n jos ū-a slobozit !»...
Adam mult n'a cugetat,
Pe samă nu şi-a luat,
Pe şerpe l'a ascultat
Dintr'acest pom a gustat.
Poma în gâtul că l-a stat.

Adamū rēū s'a spăimântatū,
Māna'n susū a rădicatū
Și de gātū s'a apucatū
Și cu pīlea s'a allatū.
Mintea i s'a turburatū
Și prin raiū a alergatū,
Și prin tufișuri s'a dusū
Și prin frunđe s'a ascunsū.
Dumneđeū s'a arētātū
Și vorbindū a intreatū :
— «Adame! de ce te-ascunđi
Prin tufișuri și prin frunđi ?
Spune-mi ce ți s'a întemplatū,
Orī porunca mī-ai călcatū ?»
Adamū din frunđe a eșitū
Și din gurā a vorbitū :
— «Șerpele celū blăstematū
Pe mine m'a indemnatū
Și din pomulū cunoscintīi
Priceperīi și-alū sciinđii,
Binelui și-alū rēului
Din mijlōculū raīului
Eū o pōmā am gustatū,
Porunca că ți-am călcatū
Și cu pīlea m'am allatū !»
Dumneđeū s'a supēratū,
De mână cā l'a luatū,
Din raiū afarā l'a datū.
Atuncī a'nceputū a plānge
Moșulū nostru-Adamū și-a đice:
— «Oleo, Oleo tu raīule,
Raīule iubitule!
Raīule, grādinā dulce
Nu mē 'ndurū din tine-a duce
De dulcēța pomilorū,
De mirōsna florilorū,
De cānteculū paserilorū,

De frēmātulū frunđelorū !»
Dumneđeū a ascultatū
Plānsulū luī, și-alū luī oftatū,
De dīnsulū s'a induratū,
Spre dīnsulū s'a înturnatū
Și din gur'a cuvīntatū :
— «Adame, nu suspina,
Nu plānge, nu te cānta.
C'acēsta-ī greșala ta.
Tu pe pāmīntū īī trāl
Pe pāmēntū cā te-ī hrānt
Și cu mōrte veī muri,
Și la raiū ērā-ī veni !»
Dar Adamū a cuvīntatū :
— «Aleī șerpe 'nveninatū
Da rēū m'āī māī inșelatū !
Unde omulū te-a găsi,
Lāngā drumū, orī unde-a fi,
Adormitū și'npletucitū,
Facā-ți capulū tēū sdrobotū !»
Și dupā ce-a cuvīntatū
Moșulū Adamū a āmblatū
Nouē anī și nouē lunī
Și pe atātea sēptēmānī
Pe cāmpīi nemārginite,
Prin pāduri in vecī umbrite,
Prin pustietāți deșerte...
Și-orī cātū elū a rātācitū
Cu nime n'a *gomonitū* (1).
Atuncī Dumneđeū a spusū,
Și vorbindū așa a đisū :
— «Ce mī-ī mie bunū omulū
Pe acestū pāmīntū singurū
Sā āmble, sā rātācēcū,
Cu nime sā nu vorbēcā,
De cu đī și pānā'n sarā
Ca o selbaticā fērā;

(1) *Gomonitū*-vorbitū.

Mie-mî trebuesce-unû omû
Pe pămîntû să fie Domnû
Să trăescă,
Să vorbescă,
Singurû ca să se hrînescă,
Şi 'n totû pasulû
Şi 'n totû césulû
Pre Dumneđeû să-lû mărêscă,
Luî Christosû să-î mulţămescă !
Şi-a datû Dumneđeû atunce
Moşulû Adamû somnû dulce
Şi-adormire grea,
Căcî a vrutû să-î ia
Din crescetû o părţicea
Ca să-î facû luî muere
Să-î fie spre mângăere
Ca să-î facû luî sojje,
Maî multû singurû să nu fie.
Dar i s'o părutû
Că nu-î potrivitû,
Căcî atuncia are
Să fie pre mare
Muerea decăt hărbatulû.
Şi ér s'a gânditû,
Şi érăşî a vrutû
Să-î îee din tâlpî,
Da i s'a pŕrutû
Că nu-î potrivitû,
Că muerea are
Să fie prea mică
Şi prea uşurică
Faţă cu alû eî hărbatû.
Şi de-aceea a luatû
Din trupu-i a noua cóstă
Şi-a ziditû pe mōşa nōstră
Şi-a pusû pe Adamû de-a drēpta
Pe mōşa nōstră de-a stānga.
Dar acuma s'a miratû

Şi singurû s'a întreatû :
«Cum să-î dee numele?»
Şi-a trimisû in patru părţî
Patru āngerî,
Şi-acei patru āngerî
In patru părţî că s'au dusû
Şi trei slove î-au adusû.
Dumneđeû că le-a luatû,
La unû locû le-a laturatû,
Numele «Eva» i-a datû
Şi cu duhulû a suslatû
Şi Eva vie a statû.
Cu duhulû s'a resullatû
Şi Adamû s'a deşteptatû
Şi reû s'a mai spăimāntatû
Sojû lângă elû cānd a aflatû.
Dar Dumneđeû luî i-a spusû
Şi vorbindû āşa i-a đisû :
— «Adame ! Adame !
Moşule Adame !
Nu te spăimānta,
Nu te 'ncrāncina,
Că muere-acēsta
E sojja ta,
Că acēsta-î sojulû tēû,
C'āşa a vrutû Dumneđeû ;
C'acēsta-î sojja ta
C'āşa a vrutû sfinjia sa !»
Atuncî-Adamû a spusû
Şi din gur'āşa a đisû :
«Mulţamescû,
Dōmne, mulţamescû, [meû,
C'āî făcutû trupû din trupulû
Osû din osulû meû,
Sānge din sāngele meû !»
Şi-atuncî Dumneđeû
I-a blagoslovitû
Şi-apoî le-a vorbitû :

• Adame! Adame!
Moşule Adame!
Ca năşipu'n mări.
Ca stelele 'n ceriū
Cresceţi şi vă înmulţiţi
Şi pământulū stăpăniţi!
De-atunci aū eşitū
Şi mi s'aū pornitū
Aīi cu lunele.
Cu septēmānile
Şi cu Ńilele
Din anū
In anū,
Din lunā
In lunā,
Din sēptēmānā
În sēptēmānā,
Din Ńi
Îu Ńi,
Din cōsū
In cōsū,
Pānā'ntr'acestū cōsū.
Aşa şi Dumnīa-vōstrā cinstiţi,
Bunī şi înduraţi părinţi
Dacă vē veţi îndura
Şi fiica vē veţi ȳerta,
Dupā cum s'aū înduratū
Unulū pre altulū de-aū ȳertatū
Ceī treī sfinţi dintāiū pe lume
Şi anume:
Avramū pe Isacū.
Isacū pe Iacobū,
Ērā Iacobū
Pe ceī doispreece patrierşi,
Carī aū fost ceī mai aleşi.
Atunci fiica Dumnīa-vōstrē
Şi scumpā prĕtina nōstrā
Māndru va māi odrāsli,

Māndru se va 'mpodobi
Ca toīagulū luī Moisi
Ce-a statū doispreece anī
Cu rădēcina in susū
Şi după doispreece anī
Māndru ēr'a odrāsliū
Şi frumosū s'a'mpodobitū.
Aşa scumpilorū părinţi,
Bunī, înduraţi şi cinstiţi
Dacă vē veţi îndura,
Fiica dacă vēţi ȳerta,
Māndru-a odrāsli,
Māndru a'nflori
Şi s'a 'mpodobi
Cu tōte podōbele,
Care māi frumoşele vorū fi.
Dar încă voiū māi spune
Vr'o doue treī cuvinte
Sā vē fie binc-aminte
Cātū degrabū sā vē 'ngrijiţi
Şi mie sā-mī dāruiţi
De-aici o basma de inū
Sā-mī ştergū mustēta de vinū
Daca nu de inū
Mācarū de mătasā,
Numāi sā fie alcēsā,
Cā nu sunt de multū de-acasā.
De nu de mētasā
Mācarū de bumbacū
Precum şi eū sunt de olacū.
Dar Dumnīa-vōstrā cinstiţi,
Bunī şi înduraţi părinţi
Sciū cā vē veţi supēra
Şi mie nu-ţi vre a-mī da.
Dar şi eū încă m'oiū şterge
In astā polā de manta.
Saū ce pe mine s'a afla,
Şi pe Dumnīa-vōstrā Ńubiţi,

Bunî şi înduraţi părinţi
Maî multū nu voiū maî ruga,
Nici nu voiū maî supăra.
Dară încă voiū maî spune
Vr'o done vr'o trei cuvinte
De vremea de maî nainte,
Să vă fie bine-aminte
Şi mie să-mî dăruiţi
O băţea
Sprincinăţea
Care pe mine m'a vrea,
Să am parte de ea :
Dacă nu m'a vrea
Dumnezeū s'o ăa
Dracului s'o dea
Să facū cimpoiū din ea,
Să cânte la nunta mea,
Căci când a sosi vremea
Eu voiū găsi şi pre-a mea,
Ca şi voiniculū ce-a mersū
La Domnulū nostru Christosū
Şi-acesta ă-a dăruiū
Unū calū mândru poteovitū,
Unū calū mândru porumbacū
Ca să-ă fie de olacū.

Trece într'o deminiciōră
Pe lâng'o casă marghiōlă
Şi ăes'o fată feciōră
C'unū păunū verde 'n cosiţe
Vede pre voinicū .. sughiţă
Şi Ńice : «Hă, hă bădiţă !»
Şi cine n'a Ńice : «amin !»
Să tragū o corobană de-arinū,
Dacă nu de-arinū
Măcarū de răchită
Totū a fi primită.
De nu de răchită
Fie şi de bradū
S'ăibă mirăsa bunū bărbatū,
Dacă nu de braiū
Măcarū de socū
S'ăibă tinerii norocū;
Dacă nu de socū
Măcarū de viţă
S'ăibă tinerii viaţă !
Şi-acum fie-vă de bine
La micū şi la mare,
Cariī aici v'ăă întemplatū
La acēstă adunare (1)

Sfârşindū oratoriulū de rostitū oraţia, părinţii binecuvintēză pre mirēsă cu pânea (colaculū) şi sarea, care în totū restimpulū acesta aū ţinut'o pe braţe.

(1) Dict. de Iōnū Pridie din Cēhorū, satū în apropierea Cernăuţului şi com. de M. Dimitroviciū, stud. gimn. din Sucēva.

VI. CONĂCĂRIA.

Dacă mirele nu e dintr'ună sată cu mirésa se pornesce încă de Sămbătă desdeminéță ca să aducă pre viitórea sa soție cu nunta acasă.

În casulă acesta chiamă mirele prin vorniceii sėi încă de Vineri sara pre tóte némurile, pre toți prietenii și cunoscuții sėi la sine acasă, unde, după ce i se aduce *cinstea* îndătinată, se jócă până târđiú nóptea.

Totú în acéstă sară poftesce elú pre feciorii, carií aú cai buní de călăritú anume ca să mérgă cu dînsulú după mirésă. Érá a dóua đí desdeminéță plécă cu dînșii ca și c'unú felíú de oștire spre aducerea mireseí.

Maí de multú insoșiaú pre mire și până la 50 de feciori călări și la vr'o 10—15 trăsuri cu cai și unú carú cu 4 boi. Acuma însă, fiindú timpurile maí grele, ilú insoșescú cu multú maí pușini.

Lăutarií, se înțelege de sine, că nu lipsescú. Aceștia încă plécă cu mirele căntândú felíurite marșuri și căntece.

În vecinătatea mireseí se caută de maí nainte o casă, care se pregătesce anume de *gazdă*, de *conacú*, unde trebuie să tragă mirele cu suita sa.

Mirele, ajunsú în satulú unde e mirésa, se apropie acolo cu tótă suita sa, și trimite înainte pre doi tineri

călări pe cai buni ; ca să vestescă miresei că mirele se apropie.

Ajungându-~~acești doi tineri~~, numiți «*conăcari*», la casa miresei, unul dintre dinșii, de regulă însă *colăcerind*, ține celorlaltor ce-i iesu înainte spre întâmpinare următoarea orăție :

Bună ziua,
Bună ziua
La D-vastră cinstiți
Și vestiți
Oșteni împărătesci,
Boeri pămîntesci!
Dar mai cu de-ales
Bună ziua,
Bună ziua,
La Dumniă-la
Stolnicu împărătescu
Căci cu Dumniă-la
Eū am să vorbescū!
Că noi
Ăcești doi
Suntemū aleși
Și trimeși
De la cinstita împărăție
În naltă solie,
Ca nime porțile să nu ne ție.
Eără D-Voștră de vreți,
Puteți
Să puneți
Pe porți lăcăți,
Grăsnice, cumpilite.
De nime clătite,
C'a nost' împăratū.
Tănărū, luminatū
Pe-aice când va veni
Lăcățile le-a zdrobi,
Șin nuntru când a intra

Pămîntulū s'a cutremura,
Porțile'n laturī s'orū da.
Ușele s'orū deschide.
Mesele s'orū întinde.
Că sciți D-voștră bine,
Ca și mine.
Că porunca împăratulū nostru
Este fôrte mare ;
Când elū va porunci
C'o sēptēmānă, cu douē saū tri,
Atunci să vē grăbiți
Mai nainte să vē gătiți :
Cu 22 de cară
Cu porți de lēnū
Și cu 22 de buți de vinū.
Și cu 12 ialovițe grase,
Ca să fie ađi la masă
Înaltulū împăratū.
C'a nost' tēnărū împăratū
Pe-aici calalū și-a primblatū,
În grădina D-voștră s'a uitatū
Și vēđēndū
O flōre'nflorindū
Și neodrăslindū.
În mintea lui a gānditū
Și singurū a socotitū
Pe-aici să mai vie
Și de-aici s'o ție
Și s'o mute
S'o strāmute
Peste deluri,

Peste malurî,
Peste luncî
Şi văi adâncî,
Peste codri, peste munţi,
L'ale Dumni-sale curî,
Acolo s'o răsădăscă
În grădina împărătescă
Acolo să înflorăscă,
Şi măndru să odrăslăscă,
Êr alŭ nostru înălţatŭ,
Tănărŭ împăratŭ,
Pe samă că şî-a luatŭ
Şi mai ântăiŭ a plecatŭ
La vênatŭ
Într'o ȝi de vară
Până 'n sară
Să vèneze fierŭ
Şi ȝderŭ.
Êr pe samă şî-a luatŭ,
Că fierŭ
Şi ȝderŭ
Îl pörtă numai craiŭ
Şi cu domniŭ.
Cu tôte-aceste s'a luatŭ
Şî-a vênatŭ
Munţiŭ
Cu *soborŭ*,
Văile
Cu florile,
Oraşele
Şi tôte satele
Cu fetele.
Şi a vênatŭ, câtŭ a vênatŭ
Şi nemică n'a aflatŭ,
Fără o urmă de lupŭ.
Toŝi oştenŭ-aŭ statŭ pe locŭ.
O samă întrebără :
Ce urmă de fără ?

O samă cuvintară :
Că nu-ŭ urmă de fără,
ȝi-ŭ urmă de ȝină
Că să fie cu alŭ nostru
Tănărŭ împăratŭ
Sara dimpreună.
O samă ȝicea :
Că totŭ nu-ŭ aşa.
Că-ŭ urmă de fără
Că să fie cu alŭ nostru
Luminatŭ
Impăratŭ
La masă de sară.
Êr'alŭ nosŭ tănărŭ împăratŭ
În scări de-aurŭ s'a nălţatŭ
Preste ôste s'a uŭtatŭ
Şi pre noi
Pre aceştŭ doi :
Micŭ de statŭ
Bunŭ de sfatŭ,
Micŭ de statură
Bunŭ de gură,
Slabŭ la minte
Bunŭ de cuvinte,
Ne-a alesŭ
Şi ne-a trimesŭ
Fera s'o căutămŭ
Înapoi să ne'nturnămŭ
Şi de seire ŭtŭ să-ŭ dămŭ.
Şi noi încă ne-amŭ luatŭ
Şi-amŭ plecatŭ
Pe crângulŭ pămîntului
Pe stelele cerului,
Pe lumina sôrelui.
Nu multŭ după ce-amŭ plecatŭ
O stea ni s'a arătătŭ,
O stea măndră, luminôsă,
Ce lucea spre acéstă casă.

Și cum ne-amî pornit
Ne'ncetatî amî totî venitî
Până ce ne-amî pomenitî,
Că'n dreptulî acestei case
Stéua noué ni se lasă.
Éră Dumnia-vóstră
Cinstitî stolnicî împărătescî
Orî că stéua ne-arétaî.
Orî cuvintî bunî să ne datî,
Ca noi n'amî bēntî buî de holereî
Să ne fie cuvintele de nemică,
Ci amî bēntî buî de vinî
Să ne fie cuvintele deplinî!
Și ér eu totî dicemî : amin !

Și cine n'a dice-amin ! [arinî.
Să se'mpfedece de-o cîotă de
Să dee cu capulî într'unî spinî.
Că noi dicemî : amin ! amin !
Și nōné ce ni se cuvintî ?
Unî pähărelî plinî de vinî,
Și o năframă de inî
Să ne ștergemî mustelele de vinî.
Da de-arî fi și de bumbacî,
Că nōné de acestea ne mai placî.
Și de-arî fi și-unî pähavî de ho-
lereă.
Că nu ne-arî mai fi nemică ! (1)

Conăcarî din Moldova asemenea îndătinézá , când a-
jungî la casa miresei , a ține o orație prin care daî de
scire părinșiloră miresei precum și tuturoră celorlalți nun-
tași adunași la acésta ca să se îngrijéscă câtî mai de
grabă de «conacî» și de tōte cele trebuinciose *înățatului*
impăratî , care iudată are să soséscă cu întrega sa suită.

Étă una dintre orațiile din Moldova , și anume din țin-
utulă Hușiloră , care se ține la acéstă ocașiune și care
nu e alta decât o variantă a celei din Bucovina , re-
produsă mai sus :

Bună đina,
Bună đina,
Horă frumósă,
Jupânî D-vóstră !
Amî venitî să vă întrebămî
De bună viață,
Și vedemî
Că Dumniă-vóstră
Viețuiți bine și frumosî
Din mila Domnului Christosî.

Vē rugămî să ne-arétaî
Care este gazda solitorî,
Să iasă să ne dămî soliile,
Să ne spunemî poruncile.
Căci noi prea multî
Nu vomî zăbovi,
Ci cuî ni s'a aréta
De sfetnicî împărătescî
Aceluă numai să-î voi bîna.
Că alî nostru tēnerî împăratî

(1) Dict. de P. t. rea Rolariū, din Ilișesci.

De Dumneșeu încoronat
Mare ôste-a adunat
Și la vênatū a plecat
Prin câmpī inlorașī,
Prin codri 'nfrunzișī.
Prin văi adânci
Cu isvôre rēcī,
Avêndū cu sine pentru oșteni
Buți cu vinū
Și balerșe cu rachiū.
Și ajungêndū in vênătore
Pân' la jumêtate cale,
Unde alū nostru tènêrū împêratū
De urma unei fêre a datū,
De care fêră
Tôtă ôstea se mîarū.
Și cu toți sfetnicii
Și filosofi
În locū s'au opritū
Și sfatū au ținutū. [raiū
Unii dicea : că arū fi urmă din
Ca să fie tènêrului împêratū de
traiū.
Alții dicea : că arū fi urmă de fêră
Să fie împêratului de împreunare.
Și-așa alū nostru tènêrū împêratū
Fôrte multū s'a bucuratū,
În scări de aurū s'a înălțatū
Preste totū ôste-a căutatū,
Și ne-a alesū pre noi
Voinicii cei mai cu sfatū
Mici de statū
Dar bunī de sfatū,
Carii avemū și cai de alergatū,
Și naiște ne-au mânatū
Pe crângulū ceriului
Și pe semnele pămîntului,
Dându-ne poruncă împêrătêscă

Ca fêra să i se găsêscă.
Deci vêdêndū cā stêua,
După care amū pornitū
Aicea s'a opritū, [tescī
De-asupra acesteī curți împêrū-
Încunjuratā de oști lumescī,
Noi aice-amū alergatū,
Ca saū fêra să ne dați.
Saū urma ei să ne-arêtați.
Că alū nostru tènêrū împêratū
Odinioară s'a mai preumblatū
Și pre aceste locuri a aflatū
În grădina D-vôstră
O flôre mândră și frumosă
Înflorindū
Și nerodindū,
Și êrăși sfatū făcêndū
Holări s'o cêră
Ca s'o sādêscă
În grădina împêrătêscă
Ca mai frumosū să'nflorêscă
Și să rodêscă
Și părintilorū să mulțâmêscă.
Așa dar jupāni Dumnīa-vôstră,
Pentru că ceea ce căutămū
Aice la Dumnīa-vôstră aflămū,
Semnū trebue să ne dați,
Și la frânele cailorū să-lū legați,
Ca de departe să vadă
Tènêrulū nost' împêratū
Că pe unde amū umblatū
E-tê lieru cū adevêratū.
Că noi înapoi ne învêrtejimū
Ca tènêrului împêratū să-i ve-
stimū.
Și pe D-vôstră vê rugămū
Ca conacū împêratului
Și ostașilorū lui

De grabă să gătați | Căci când se voru lovi *obusurile*(1),
 Și tot-odată să nu vă spăimântați | Atunci s'orū alege vetejiile. (2)

În fine și conăcarii români din Gubernia Chersonū în Rusia încă ținū la acēstă ocaziune o orație, care sună precum urmēză :

Bună vremea, horă frumósă	O floriceică liuă, malină,
Bine amū gāsītū la astă casă,	Ea de înfloritū infloresce,
Poftimū gasdă pân'afară,	Da de roditū nu rodesce,
Nu zăbovimū, ne ducemū éră.	Da nicī loculū nu-ī priesce,
— Dar ce umblați, ce căutați,	Ci maī multū se vesteșesce.
Sama nóue să ne dați!	Da noī dac'omū lua-o
— «Noī amū purcesū pe crāngulū ce-	Omū duce-o și omū da-o
Pe semuele pāmīntulū, [rīlulū]	Tēnērnlū nostru împēratū.
Pe zarea movilelorū.	Care pe-aicī s'a maī primblatū;
Pe clipirea stelelorū,	În grădina împērătēscū
Și-amū ajunsū la astă casă,	Frumosū să mī-o rodēscă,
Cinstiți boeri D-vóstră.	Acolo a înflori
Amū auđitū că aveți în grădină	Acolo a și rodi. (3)

După sfârșirea acesteī orații se légă câte o năframă frumósă la frānele cailorū *Conăcariilorū* și însoțiți de unū călăuzū dintre nuntașii miresei se întorecū la punctulū, unde mirele așteptă cu aī săi. De aice se pornescū apoi cu toții la *Cortelulū* sau *Conaculū* ce le este de maī înainte pregătītū, și unde începū a danța nuntașii mirelui. Éră la casa miresei danțēză nunta miresei, visitāndu-se nuntașii de ambe părțile, însă totū cu óre-care serio-sitate. (4)

(1) Prin cuvēntulū «*obusū*» se'nțelege aice când se'nălnescū danțurile mirelui și a miresei, precum s'a vedē la loculū său.

(2) I. Mirza, op. cit. p. 4.

(3) T. T. Buradă : O călătorie în satele moldovenesci din Gubernia Chersonū (Rusia), public. în «Convorbiri literare», an. XVII. Iași. 1883 pag. 290.

(4) În Bucovina și la I. Mirza, op. cit. p. 6.

VIII. SCHIMBURILE

— — —

Nemijlocitū după «*Conăcărie*», dacă mirele e dintr'unū satū străinū, ér dacă e dintr'unū satū cu mirésa, apoi nemijlocitū după ce și-a luatū acéstă ȳertăciune de la părinții săi, urméză închinarea schimburilorū.

Ér închinarea schimburilorū saū a darurilorū se începe totdeauna și'n tóte părțile, unde esistă datina acéstă, de la mirésă, adică mirele ȳa tóte darurile, câte sunt de-a se trimite în acéstă sară miresei, precum și multe alte mărunțușuri, cari crede elū că vorū fi plăcute viitórei sale soții, d. e., nucī, mere, alune, turte dulci, etc.. le pune pre tóte acestea într'o strachină mare. într'o sită, tıpsie, saū și într'unū ciurū, care se numesce «*corabie*.» (1) le acopere c'unū tulpanū saū testinelū și dându-le apoi vornicelului primare ilū trimite cu dınsele ca să le ducă, să le închine și să le dee miresei.

Vornicelulū, care de astă dată în unele locuri se numesce și «*corăbierū*,» luândū schimburile, se pornesce cu dınsele spre casa miresei. Cu dınsulū mai mergū încă și mulți alți fectori, precum și o păreche de lăutari, cari, decum se pornescū de la mire și până ce ajungū la mi-

(1) În ținutulul Gurei-Humorului com. de d-lă G. Avramū, învățătorū.

răsă, nu încetază mai de felu de a cânta și a chiui felurite cântece și chiuituri.

Vorniceii miresei, cum prindă de veste că mirele a pornit schimburile și că oștenii săi nu sunt departe cu dișele, spun miresei ca să se retragă în cetate, adică să se așeze între druscele sale după masă, și apoi alergă de grabă la poartă și închidându-o și legându-o bine, stau sau singuri-sau pună pre alți portari s'o păzescă ca ni-me să nu potă intra printr'insa. Er când cei cu schimburile se apropie de poartă și dau cu deasila să intre în ogradă, unul dintre portari, care e mai istețu și mai bunu de gură, li se pune în cale și oprindu-i de a intra dice :

Voï voinicî,
Voinicî ostășei,
Mari și măruntei,
Tineri, sprintinei.
Mândri, frumusei !
Spuneți ce amblați
Și ce căutați ?
Und'vê este calea,

Calea și cărarea ?
Cine v'a'nșelatū
Și v'a fărmețatū
De amblați pe-aicî
Ca cei besmetici ?
Unde ați sositū
Voï n'ați nimeritū
Deu ! ați rătăcitū !

Corăbierulū :

Ce amblămū,
Ce cântămū
Nimēruī samă
Nu avemū să dămū !
Amū sositū,
Amū nimeritū,
Ne 'nșelatī
Ne fărmețatī.
Chiindū

Și lohotindū
Vomū deseuīa
Și vomū intra
La a noastră
Inălțatā
Și lădatā
Impērătésa
Mirésū !

După acēsta, dându-le portarii drumulū, intră cu toții chiuindū și lăutarii cântândū în ogradă și de aicea în casă.

Cum aũ intratũ in casã se face cea mai mare liniște și tăcere. Èr corãbierulũ ñice :

Bunã vremea,
Bunã vremea !
Bucuroși sunteți de noi ?

Pãrinții miresei rãspundũ :

Bucuroși, postimũ la noi !

Corãbierulũ inãntãndũ prinde a juca schimburile și a cãnta :

Dacã nu ne-ați fi postitũ
Noi pe-aici n'amũ fi venitũ;
Dacã nu ne-ați fi chãmatũ
Noi pe-aici n'amũ fi 'nseratũ
Dar noi avemũ de'nchinatũ
 Cãboșele
 Frumușele
De pe la Armeni,
 Tulpãnase
 Drãgãlașe
De la Olendreni (1)
Tulpãnașele-sũ cu florĩ
Sã fie de sãrbãtorĩ;
Tulpãnașele-sũ cu *sãrențe* (2)
Ca sã fie de blãndețe
Pãnã la adãnci bẽtrãnețe (3).

Dupã ce a sfãrșitũ de cãntatũ versurile acestea se apropie încetișorulũ de masã pe care se aflã trei cozonaci sau colaci puși in rëndũ, dintre cari celũ din mijlocũ e acoperitũ cu o nãframã cusutã de mirėsã cu fluturi și gãurele și împãturitã in patru cornuri astũ-felũ cã florile de prin cornuri vinũ de-asupra, și ținãdu corabia

(1) *Olendreni*-Hollãnder.

(2) *Sãrențe*-clucur!.

(3) Dict. de M. Bãrbuțã, Romãncã din Crasna.

cu darurile în fața miresei, care stă cu capul plecat în jos și foarte smerită între drusele sale după masă, închină schimburile sau darurile dicându :

Bună vremea,
Bună vremea
În această casă
Și cinstită masă,
Nuntași mulți, cinstiți
Mândru rënduiri
Ca pomi 'nfloriți.
Dar mai cu de-ales
Bună vremea,
Bună vremea
La Dmănia-ta jupănesă
Înălțată 'mpărătesă
Și multă cinstită miresă !
Fii veselă-și voioasă
Precum ești și de frumósă
Că și-alú nostru înălțatú,
Ténărú, voinicú împératú
Încă-í veselú și voiosú,
Precum îi și de frumósú.
Auzindú de numele D-tale
Că ești negustorița mare
S'a bucuratú fôrte tare.
Dar și-alú nostru împératú
Încă-í negustoriú însemnatú,
Care nu s'a mai aflatú,
Tóte târgurile-a 'mblatú
Tóte orașele-a călcatú,
Dar elú orí-cátú a 'mblatú,
Și orí-cátú a căutatú
Marfă dup'a D-tale față
Nicăire n'a aflatú,
Dar fiindú elú vrednicú,
Voinicú și puternicú
Cú-atăta nu s'a lăsatú,

Diminéta s'a sculatú,
Pe ochi negri s'a spălatú,
Cu straiú nou s'a îmbrăcatú,
Murgulú și l'a cersălatú,
Cu șeua l'a înșeuatú,
Cu trâmbița trâmbițatú
Și din cornú a bucinatú
Mare óste s'a-adunatú.
Sfetnicilorú
Și miniștrilorú
Mare poruncă l'i-a datú
Ca să plece la vėnatú.
Și la vėnatú
Aú plecatú
Să vėneze fieri
Și jderi.
Ér pe samă și-a luatú
Că fieri
Și jderi
Pórtă numai Domni.
Dar fiindú elú vrednicú,
Voinicú și puternicú
Nici cú-atătú nu s'a lăsatú,
Sfetnicilorú
Și miniștrilorú
Érăși poruncă l'i-a datú,
Corabie-aú căutatú.
Corabia aú gătatú
Pe mare'n susú aú plecatú.
Pe mare ca pe uscatú
Până'n târgú în Tărigradú.
Când a fostú la Tărigradú
Aú trasú corabia la uscatú
Și'n târgú apoi aú intratú.

Er in largũ în Tãrigradũ
Ei trei zile aũ amblatũ
Și trei nopți neincetatũ
Și totũ marfaũ cãutatũ.
Marfã de care aũ cãutatũ
Frumușicã-aũ aflatũ
Miliõne de galbinã
Pe dinsa aũ datũ,
În tencurã o-aũ adunatũ
Și'n tipsoid de diamantũ'
Tõtã frumosũ o-aũ legatũ
La corabie aũ cãrat'o,
Pe corabie-aũ încãrcat'o,
Grea zaharã aũ rãdicatũ,
Corabia 'n josũ a plecatũ
Totũ pe mare ca pe-uscatũ.
Dar pușinũ ce-orũ fi plecatũ
Și Dumneșeu a și datũ
Venturã grele
Și vremã rele.
Venturile-aũ bãtatũ.
Valurile-aũ abãtatũ,
Corabia 'n locũ a slãtatũ.
Tencurulũ nostru 'mpãratũ,
Cu atãta nu s'a lãsatũ,
Ci fiindũ elũ vrãdnicũ
Și puternicũ
A strinsũ patrierã
Și vlãdicã
Și trei zile ne'ncetatũ
Și trei nopți neprecurmatũ
Luã D deũ s'aũ rugatũ
Pãnã venturile-aũ statũ,
Valurile s'aũ alinatũ
Și corabia singurã
În piciorã s'a sculatũ
Și'n josũ pe mare-a plecatũ.
Dar otã-acuma altũ pãcatũ :

Cãnd aũ fostũ pe la mijlocũ
De mare, într'unũ rãu locũ,
A datũ D-deũ unũ ventũ,
Cum n'a mãi fostũ datũ nicã cãnd,
Unũ ventũ mare spulberatũ
Corabia a rãsturnatũ,
Negõțele s'a'ncatũ.
Noi cãlã-va ostenitorã.
De-asemena cãlãtorã,
Pe-acolo ne-amũ întẽmplatũ
Și-amũ sãritũ, nu le-amũ lãsatũ.
Și negõțele mãi mice
Le-amũ luatũ tãte'n caice
Și le-amũ adusũ pãn' aice,
Pãn' aici la Dumnea-vãstrã
Cu tãtã sudãrea nõstrã.
De te temã de'nșelãcãune,
Noi pe nume și le-omũ spune :
Alune și nucã,
Turtișã dulce
Ca sã le mãnãncã ;
Mere, pere, -alune,
Pãpușã și smochine,
Nisce pãpușã
Tare drãgãlașã,
Taftã de mëtãșã,
Ciobote frumoșe
Ca pentru mirãșã;
Nãfrãmușe peștricãore,
Ciobãțele gãlbãore,
Ca sã-ți fie Dumitãle
Orã cãnd de trasũ pe picãore
Și de eșitũ la plimbare
Sara pe l'apusũ de sãre,
Deminãta pe rãcãre.
Darã mie mi se pare
Cã-sũ cu tãlpile de opã
Sã-ți fie și de-adusũ apã.

Și-nică țî-a mai cumpăratî
Tînărulî nostru 'mpăratî
Unî *festilatî* latî
Să-țî fie de'n'hobotatî,
Și-unî fescîorî
Roșiorî,
De care
Dumi-tale
De multîșorî
Țî-a fostî dorî,

Cu canafulî de mētasă
Să-lî ai de prîmbatî prin casă,
Și-unî testimețî
Frumușelî
Cu floricele
Să-țî fie de mîngăere.
Jupănesă mirésă,
Dacă pe mine nu mă cređî,
Poștimî pune mîna veđî!

La rostirea cuvintelorî din urmă corăbierulî întinde corabia cu schimburile spre mirésă. Mirésa se scólă, arî voi să pue mîna, dară se sfiesce, pe urmă totî o întinde și o pune pe corabie. Corăbierulî însă trage repede corabia înapoi și urméză mai departe đicēndî :

Ho! Jupănesă
Mirésă!
Nu te grăbi la luatî
Precum te-ai grăbitî la măritatî.
Căci pre părințî d-tale
Î cuprins'o o mare jale
Și s'au pusî de price
Ca să stricē,
Dumńa-ta ai prinsî a plānge
Și te-ai datî de-unî cornî de vatră
Și-ai đisî că nu-î rēmanē fată
Și-ai mai đisî éră
Că până de sară,
De nu te vei mărita.
De grumazî o pétră țî-i lega
Și 'ntr'o balta sacă te-î îneca,
Căci ca N. N. nu-î mai afla.
Dar tot de-ai mai fi șēđutî
Mai bunî omî ai fi găsîtî.

Cu acestea cu tōte,
După cātî se pōte,
Câte le-amî uratî
Sē fie cu adevăratî.
Poștimî! poclonî înaltî
Dela cinstilu'mpăratî
Alî nostru bunî comandantî
Să faci bine să-lî primescî,
Pe oștenî să mi-î cinstescî,
Pe meșterî să-lî dărueștî
Cu galbinî împărăteștî.
Er la ceialaltî scripcarî,
Bunî și istețî lăutarî,
La toțî dimpreună
Dă-le o masă bună.
Poștimî! și gazdeî de locî
Șă-î dea D-đețî norocî
Și multă viață
Plină de dulcēță!

Ajungēndî aice pune corabia cu schimburile pe masă de naintea miresei đicēndî :

Colăceii și Ți-oiu da,
Dară tulpănașulă ba!

După ce rostesc și aceste două versuri descopere
schimburile și ast-feliu le lasă pe masă, erva tulpanulă
cu cari aă fostă învelite ilă iewa cu sine, dicendă :

Amin! amin! amin!
Și cine n'ia dice amin
Să se împiedece de-ună arină,
Să dea cu capu'n spină,
Că noi toți dicemă : amin!
Și mie ce mi se cuvină?
Ună păhară de vină
Și-o năframă de ină
Să-mă ștergă musteța de vină,
Da de-ară fi și de holercă
Nu mī-ară măi strica nimică!

Mirăsa iewa ună păhară de rachiă și mulțamindu-i pe-
tru schimburile aduse ilă cinstescă.

Corăbieriulă, luândă păharulă in mână, cuvintăză măi
departe dicendă :

Mulțamimă!
Mulțamimă!
Jupănesă
Mirăsa
Pentru acestă dulce păhară
Ca și Domnului de dară.
Cas'acesta, ce se face,
Fie făcută pe pace
Și pe locă
Cu norocă,
Pe viață
Cu dulcătă.
Domnulă sfântă vă dăruescă
Locașă pentru Dumniă-văstră :
Curte albă lângă drumă
Să sălășluiți

Pe cei neavuți,
Să hrăniți
Pe cei flămânți,
Să adăpați
Pe cei insetați.
Și încă vă dăruescă
Dumneđeă Dumniloră-văstră :
Sahane de bană
Ca la boerăi cei mară,
Și ervași vă dăruescă
Dumneđeă Domniloră-văstră :
Contășe cu lupă
Cațaveici cu hulpă,
Erași vă măi dăruescă
Din trupulă Dumniloră-văstră ;
Fiți și fiice frumose,

Fiii și fiicele	Până 'n césulü morții!
Să fie feți	Șă trăesci naltule podü
Și logofeți,	Să 'nchinü acestü päharü totü.
Preoți, preotese	Să trăesci și tu podea
Prin capuri de mese.	Să bee gurița mea,
Incă vë mai dăruiască	Să trăesci podea uscată
Dumneđeü Dumnilorü vóstrë :	Că l-a bea gură căscată.
Cele șapte daruri,	Să trăesci și tu grindă
Carü le-au dăruitü celorü 7 ómenü :	C'orü mai bea și ceü din tindă,
Tăria lui Aronü,	Să trăesci și tu scară
Înțelepciunea lui Solomonü,	C'orü mai bea și ceü de-afară,
Blandēja lui Davidü,	Daca le-a da
Vitejia lui Alexandru 'mpëratü....	Cine-va,
Și vë bucare, precum a bucuratü	Dacă nu, ba !
Dumneđeü celü pre 'nduratü	Să trăesci și d-ta
Pre fericitulü Noe	Inălțată 'mpërătésă,
In a sa corabie,	Tênără și frumósă
Când o porumbiță	Mirésă !
I-a adusü o mlădiță	Că eü beaü päharulü
Și-o frunđa verde de măslinü	Și më 'nchinü cu darulü.
In gură,—și-a bëutü vinü,	Dar tu holercü nu te bucura,
Și s'a veselitü deplinü,	Nicü Domnia-ta
Și-a mâncatü pómă de vie	Inălțată 'mpërătésă,
Și s'a 'mplutü de bucurie.	Cinstită mirésă,
Și-a trasü arca pe uscatü	Tênără și frumósă
Și s'a mântuitü de păcatü,	Că cu acestia m'oiü sătura,
Și noi toți ne-amü bucuratü	C'oiü face gura leicuță,
Seminția lui	Pânteculü balercuță
Bunulü némulü	Să nu lasü nicü țirucuță,
Tatälü tuturorü	Nicü unü picü de holercuță.
Și nouë acestorü.	Să trăiescï,—vivatü grindă
Să trăiți cu toți	Să se uite ceü din tindă ! (1)

Ástfelü se închină schimburile în cele mai multe sate
din Bucovina, și cu deosebire în satele curatü românesci.

Totü într'acestü chipü se închină ele și de cătră Ro-

1). Dict. de Petrea Rotariü, țëranü din satulü Ilisesci.

mâinii de pe la orașe. Dovadă despre acesta avem următoarea orație din orașul Siretiu.

Bună vremea,
Bună vremea,
Cinstiți meseni lumesci !
Că și noi suntem
Sfetnici împărătesci,
Carî amî venitî acuma
Cu acestă solie
La Dumnia-vostră
Ca la orî-care împărăție
Și nime să n'aibă voe
Ca să ne opréscă,
Că auđindî noi, mirésă,
De numele D-tale,
Că ești negustoriță forte mare,
Că porți negoțu
Cu rișii și cu *savorii*,
De care porți numai împărății
Și cu domni,
Bine sama ne-am luatū
Pe la curțile D-tale
Ne-amî înturnatū.
Insă mai bine sama ne-amî luatū,
Și-amî pornitū cu olaculū la Soroca,
Unde se vinde negoțulū cu oca.
Olaculū la Soroca a sositū,
Slugile pe ulițe aū pornitū,
Corturiile s'aū întinsū,
Dughenele s'aū deschisū,
Feliū de feliū de marf'amū găsitū,
Dar ca a D-tale n'amū găsitū.
Atuncî amū pornitū
Olaculū la Movilău,
Unde se vinde oca câte-unū leū.
Olaculū la Movilău a sositū,
Corturile s'aū întinsū,
Dughenele s'aū deschisū,

Slugile pe ulițe aū pornitū,
Feliū de feliū de mărfurî amū găsitū,
Dar ca a D tale n'amū găsitū.
Noi rēū ne-amū supēratū.
Din capū amū clătinatū.
Din ochi am lăcrămatū.
Bine sama ne-amū luatū
Și-am pornitū indat
Cu olaculū la Țarigradū.
Olaculū la Țarigradū a sositū,
Corturile s'aū întins,
Dughenele s'aū deschisū,
Slugile pe ulițe aū pornitū,
Feliū de feliū de marf'amū găsitū
Și ca a Dumitale
Incă amū găsitū.
Atunci cu grămadă le-amū luatū,
Cu rădicata le-amū rădicatū
In cară le-amū încărcatū
Să le aducemū curēndū și pe uscatū.
Er la jumătate de cale,
Nu tocmai departe de mare
Cerulū s'a înouratū,
Plōia a ploatū,
Drumulū s'a stricatū.
Noi bine sama ne-amū, luatū
Neputēndū merge pe uscatū
Pe la mare ne-amū abătutū
Cu rădicata le-amū rădicatū
In corabie le-amū încărcatū,
Și-amū pornitū in susū pe mare,
Er la jumătate de cale
Pățit'amū nevoe mare,
Viforulū a înviforatū,
Marea s'a turburatū
Și corabia in *ostru* s'a așezatū.

Er noi ca nisce sfetnici
Micî de statî
Şi bunî de sfatî,
Şi ajunsî de minte
Spre a răspunde câte-va cuvinte,
Bine sama ne-amî luatî
Că-î bine pe D-Ńeu de rugatî.
Decî pe Domnulî l'amî rugatî
Viforulî a incetatî,
Şi marea s'a alinatî,
Corabia din mare s'a rădicatî.
Noî în susî am pornitî,
Corabia la malî a sositî.
Er noi darurî amî luatî
Miresei spre închinatî,
Şi ca să nu fie înşelăciune
Eî tôte pe nume le-oiî spune :
Poftescî unî *confirî* înrotatî
Ga să-Ńi fie de cununatî,
O *ogîndî* frumôsă
Pentru mirésă alésă,
Unî *tulpanî* înrotatî
Ca să-Ńi fie de 'nhobotatî,
Nisce *păpuceî*
Tare frumuşei
Cu talpă de hârtie
Ca să-Ńi fie de cununie,
Cu călcăele de cępă
Să-Ńi fie de căratî apă.
Insă nu te bucura,
Astădî nu le-î căpăta,
Dar de mâne încolea
Tôte îŃi vorî rêmâné.
Şi dacă nu vrei să cređi

Ian pune mâna de veđi !
Ho ! 'nălŃatî 'mpērătésă,
Prea cinstitî mirésă !
Nu te grabi la luatî,
Cum ai fostî la măritatî
Ca o flóre la legatî.
Că mai multî să fi aşteptatî
Altulî te arî fi fostî luatî,
Altulî multî mai tinerelî
Şi cu multî mai frumuşelî.
Că părinŃi a vrutî să strice
Dar D-ta ai începutî a plânge.
Dar nu crede vorba mea,
Că eî Ńicî numai așa...
Dar acuma, draga mea,
Mie ce mi s'ar cădê ?
O copilă ochișea.
Care arî fi de sama mea,
Şi unî păhărelî de vinî
Să-mî fie chefulî deplinî
Şi c'o năframă de inî
Să-mî ștergî musteŃa de vinî !
Să trăescî acuma podî,
Că păharulî l'oiî bé totî,
Căcî eî de nu l'oiî cinsti
Altulî nu-mî va mai veni.
Pântecî nu te bucura,
Că nu te vei sătura
Cu păharulî acesta.
Tu atunci te-î sătura,
Când îadulî nu va mai vra
Vornicî rēi și otomanî
Şi pre boeriî cei marî.

După rostirea acestorî cuvinte se îndreptéză cătră drusce, cari, ca și mirésă, staî fórte smerite după masă, și đice :

Bună vremea,	Și una 'n Galațu.
Bună vremea !	Și acuma am aușitū
Și la Dv. druscelorū !	Că cea din satū
Sara a însăratū	S'a măritatū
Și eū darurile	Și pe mine m'a lăsatū,
Încă nu v'am închinatū.	Inimīora mī-a stricatū.
De ce sunteți Dumniā-vōstrā	Bărlādenc'a logoditū
Așa de măhnite	Pe mine m'a părăsitū,
Și cu inimīora rea ?	Inimīora mī-a rănitū.
Că tocma acuma	Gălățanca o-amū scăpatū,
Sunteți după inima mea.	Dar acum nu mī-a stricatū.
Că și eī am avutū	Că eū m'am incredințatū,
Trei ibovnice	Pe la tōte am āmblatū
Una 'n satū,	Și-am aflatū cu-adevērātū
Una 'n Bărladū	Că pe tōte le-am scăpatū.

Acuma dă druscelorū darurile de pe tablă, și întorcându-se érašī cătră miresă, țice :

Ér celorū tinerī	Vitejia
Dumneșeū le dăruescă	Luī Alecsandru Machedonū
Șese darurī :	Toīagulū infrunțitū
Bogăția luī Iovū,	Alū luī Aronū,
Frumuseța	Și 'nțelepețunea
Luī Iosifū,	Luī Solomonū. (1)
Tăria luī Sarasonū	

Datina de a închina mireșei schimburile saū darurile trimise de mire există și la Romāniī din Moldova.

Precum în Bucovina, așa și în Moldova, cum ajunge vornicelulū mirelū de naintea mireșei cu darurile trimise de mire, pronunță următōrea orație, care atātū în privința formei, câtū și a cuprinsului, puținū se deosebesce de cele bucovinene înșirate mai susū :

Ajungă-te voe bună	Bucură-te și te veselesce,
Pre Dumniā-ta jupānésă	Că jupānū mirele,
Mirésă !	De când d'astă veselie s'a apucatū.

(1) Com. de d-lū V. Ștefanelli, adjunctū.

La Țarigradū a plecatū
Și din câte a aflatū
De tóte a cumpăratū
Și într'o corabie le a'ncărcatū
Și'napoi pe mare s'a'nturnatū.
Dar când a fostū la jumătate de cale,
S'a stărnitū o furtună mare,
Unū vântū despre răsăritū
Fórte iute și cumplitū,
Și pre toți corăbierii i-a'necatū,
Numai unulū a scăpatū
Pe o scândură de bradū.
Cum valurile l'aū purtatū
La malū l'aū aruncatū
Și jupânului mire
I-a datū de scire,
Țicându-ī : «Fă jupâne mire,
«Cum îi puté,
«Că de corăbieri
«Ne-amū luatū nădejdea !»
Er jupânulū mire
Dacă a aflatū,
Fórte tare s'a supăratū
Pre altū calū a 'ncălecatū
Și 'napoi la Țarigradū
A plecatū,
Și din câte a aflatū

A dóua óră a cumpăratū :
Marfă subțire și alésă
Pentru D-ta jupânésă
Mirésă.
Ți-a cumpăratū unū fesū
De la'ntăiulū casăginū
Ca să-ī fie chiefulū deplinū.
Ți-a mai cumpăratū
Unū buccélacū de mētasă
Ca să-ī fie de purtatū prin casă;
O cutnie pentru rochiī,
Cea mai alésă,
Ca să-ī fie de mirésă ;
Tulpane, colțunī și legătoriī,
Ca să-ī fie de serbătoriī;
Ți-a mai cumpăratū o oglindă,
Cea mai frumósă
La care să te gătesci ca mirésă ;
Ți-a cumpăratū și soponū
Totū de Țarigradū
Că să-ī fie de spălatū.
Apoi Ți-a mai cumpăratū
Și smochine
Cu dulcēța din lume,
Ca totū omulū să se mire.
Poftimū pune mâna
Și le ție cu tótă inima !

Când mirésa întinde mâna spre a lua vornicelulū le
trage înapoi și Țice :

Ia mai îngădue
Jupânésă
Mirésă !
Nu te grăbi cu luatulū,
Cum te-aī grăbitū cu măritatulū,
Cu tóte că și jupânulū mirele
S'a prea grăbitū cu 'nsuratulū
Ca să nu te apuce altulū !

Ei poftimū acuma,
Pune mâna
Și primesce cu tōlă inima,
Și caută mai voiosă,
C'ăi plecatū spre a D-tale casă.(1)

În unele sate din Bucovina și mai cu samă în celea de pe ambele maluri ale Prutului este datină ca, în locul vornicelului, sfascele mirelui să ducă și să închine darurile miresei. Una dintre dinsele duce pe o strachină, pe lângă adevăratele daruri, încă și o părechă de conduri umpluți cu curmale, smochine, strafide, mere, pere, etc... eră cealaltă unū șipū plinū cu rachiū. Pe drumū, pe lângă lăutarii, cari le însoțescū, cântă și ele felurite cântece. Intre multe altele și acesta :

Frunză verde cardama,
Am cu ce mă lăuda :
Cu strafide, cu smochine,
Cu condurași dela mine.
Condurași-sū potcoviți
Și de cale pregătiți,
În Rădăuți neguțați
În Sirete cumpărați,
În Cernăuți bani dați.

Ajungându și întrându în casă sfașca atâtăia închină darurile aduse miresei Țicându :

Jupănesă mirésă
Ca o garofă frumósă !
Tēnerulū nostru'mpēratū
De când pe D-ta te-a aflatū
Mare grijă'n capū i-a'ntratū,
Tōte orașele a călcătū,
Chīar și'n Țarigradū a'mblatū
Până strae țī-a aflatū.

Éră când s'a înturnatū
Din orașū din Țarigradū,
Unde strae țī-a cumpēratū,
Dumneđeū sfântulū a datū
Unū gerū mare, ingeratū,
Corăbiile-a 'nghețatū
Și pe mare 'n locū aū statū.
Dar tēnerulū împēratū

(1) I. Mărza, op. cit. p. 7-8.

Că-atâta nu s'a lăsată	Pe caii săi cei mai tari,
În scări de-aură s'a'nălțat	Ér hainele cele mici
La Dumneșeu s'a rugat,	Pe caii săi cei mai mici.
Dumneșeu s'a îndurat	Și după ce mi le-a pus
Și ruga i-a ascultat	Maî departe că ne-amă dusă
Și apele-a desghetat,	Și'n astă sar' amă ajunsă
Și tănărulă împărat	La Dumnia-văstră aici
În orașu a alergat	Cu hăinele cele mici,
Și mulți boi a cumpărat,	Ba nu, și cu celelalte
Și-a prinsă boi mulți și vărtoși	Să ai dintr'însele parte.
Și bivoli tari și frumoși	Postimă jupănesă
Și corăbiile-a scosă	Mirésă !
Din loculă primejdiosă,	De cum-va nu vreă să creșă
Și le-a scosă la mală pre tôte	Întinde mâna și veșă,
Și s'a dată la descărcate	Dacă singură-i vedă
Și-a pusă hăinele cele mari	Nu-i ăice că nu-i așea !)

După ce a sfârșit de închinat schimburile în modul cum s'a arătat, vornicelulă său sfașca, care le-a închinat, pune păharulă, ce l'a primită dela mirésă la gură și-lă dă pe gătă în jos. Ér lăutari, cari pănă acuma aș stată ghemuiți în vre ună ungheră, începă a cânta mai ântăi ună «*vivată*», apoi felurite alte cântece. Așijderea și tineretulă adunat, care totă timpulă câtă a ținută orașia a stată la spatele oratoriului și prin tindă, adică pe unde a apucată, ascultândă cu cea mai mare luare aminăte, începe acuma a se mișca și din ce în ce a se face mai veselă și mai glumeșă.

Nu multă după ce a sfârșită vornicelulă său corăbie-rulă de închinat schimburile miresei și s'a întorsă cu suita sa spre casa mirelui, trimite și mirésă cu unulă dintre vorniceii săi schimburile pregătite pentru mire. În cele mai multe sate din Bucovina însă îndălinéză miresele a

(1) Din Boiană com. de d-lă V. Turturénă.

trimite schimburile cu același vornicelū care a adusū și pre ale lorū.

Vornicelulū, fie alū miresei, fie alū mirelui, luândū schimburile și ducēndu-se cu dinsele, petrecutū fiindū de lăutarī și mai multī feciorī, cariī cântă și chiue de se resună satulū, cum ajunge de 'naintea mirelui, care, ca și mirésa, stă între druscele sale după masă, rostesse următórea orație :

Bună vremea,
Buna vremea,
Intr'acēsta casă !
Ca să mă apropiī și eū
De cinstita masă.
Dară mai cu de alesū
La D-ta, jupāne mire,
Că eū auđii
De numele D-tale,
Că ești unū negustoriū mare.
Dar și-a noastră 'mpērătésă
Tēnēră și multū frumósă
Incă-ī negustori' alésă.
Tóte tǎrgurile
Și tóte orașele
A āmblatū,
Marfă după fața D-tale
N'a aflatū.
Fiindū ea vrednică
Și puternică
Cū-atāta nu s'a lāsātū,
Sfetnicilorū
Și miniștrilorū
Mare poruncă le-a datū
Și a vēna aū plecatū
Ca să vēneze fierī
Și jderī.
Ēr pe samă și-a luatū
Că fierī

Și jderī
Nu pórta numai domniī.
Ēr fiindū ea vrednică,
Și puternică
Nici cū-atāta nu s'a lāsātū,
Dintr'unū cornū a bucīnatū,
Tótă óstea s'a adunātū,
Sfetniciī
Și miniștrii
Bine ĩ-a imbrāșosatū,
Și cu dinșiī stāndū de sfatū
I-a ĩmpārțitū pe toți de-odat'
De corābiī aū gātātū
Și cu ele aū plecatū
Pe mare, ca pe uscatū.
La orașū la Ţarigradū.
Cānd fuseră 'n Ţarigradū,
Orășelū cam minunātū,
Le traseră pe uscatū.
In orașū in Ţarigradū
Eī trei țile aū āmblatū,
Mārfușóre-aū căutatū,
Mārfușóre aū aflatū
Milióne de galbinī
Pe dinsele-aū datū
Și in tēncurī le-aū legatū,
La corābiī le-aū căratū,
Pe corābiī le-a'ncārcatū,
Grea zaharū aū rădicatū,

<p>In josu pe mare au plecatu, Toi pe mare, ca pe uscatu. Cand au fostu la mijlocu de mare A trimisu Domnul unu ventu mare, Si cand au fost la mijlocu A trimesu Dumneđu sfantulu O jirebie de ventu. Ventulu marea 'nvolburatu, Corabia a'nturnatu. Negotele s'a'necatu. Noi cafi-va ostinitori, De asemenea calatori Pe acolo ca ne-amu aflatu Si-amu saritu nu le-amu lasatu, Si negotele mai mice Le-amu luat tute'n cace Si le-amu adusu tute aice, Le-amu adusu la Domnia-vostra Cu tota sudorea nostra : «Camesuica de <i>trupaui</i> Ca sa-fi fie de bunu traiu, Batutu cu boroncucu</p>	<p>Sa se lipesca de trupu, Si de-a fi vr'o gaura O ieu eu pe barba mea ; Camesuica de fuoru Sa-fi fie pe trupușoru ; Camesa mandra de inu Sa-fi fie chiefulu deplinu, Ismenute de fuoru Cu gaurile la picoru Sa-fi fie de serbatori Si de-all' data une-oru, Cu bracinariulu de teu Nu cum-va sa mi te ieu Sa-'mbli dupa alte femeu. Apoi si niște imineu, Care au fostu mai frumuseu, Si-o hasma de grumazu Sa fi Dumnia-ta cu hazu Si-o nframă cu flori de firu Sa-fi stergi mustetele de vinu ! Prea cinstite ! de nu credi, Postimu pune mana, vedi !</p>
---	--

Mirele vrea sa pue mana pe schimburi, insa oratoriuulu
 le trage inapo si dice mai departe :

<p>Ho ! 'nalate Imperate ! Asta frate Nu se pote ! Nu te grabi la luat Precum te-ai grabitu la'nsurat. Caci parinti Dumitale I-a cuprinsu o mare jale Si se puse 'n price Ca sa strice, D-ta ai prinsu a plange Si a dice : Ca o petra, Lunga, lata</p>	<p>'Ncolurata, De grumazu ca fi-ia lega Si 'ntr'o hulbona uscata Te-i arunca, Si acolo te i ineca, Caci ca N. N. nu-i afla. Dar cu aceste, cu tote, Prea'nalate, Imperate Poelonuri cinstite. 'nalte Dela nostra 'mperatessa Prea vestita de frumosa De-asta data sa primesc Si ostirea sa-i cinstesci,</p>
--	--

Pre scripcari,
Pre lăutari

Ca pre niște meșteri mari,
Cu galbină să-ți dăruiești!

După sfârșirea acestei orații mirele cinstesce pre oratoriul cu un pahar de rachiul, er oratoriul primindu-lu incepe, «*orația paharului*» dicendul :

Mulțămimul
Mulțămimul,
Jupâne mire
De acestul dulce pahar
Ca și Domnului de darul,
Cas' acesta, ce se face,
Ziditul lie pe pace
Să se facul
Pe locul
Cu norocul,
Pe viața
Cu dulceta.
Și încă veldăruescul
Dumnele D-vostrel :
Curți albe lângul drumul
Sul sălășlul
Pe ceil neavuți,
Sul hrăniți
Pe ceil flămândul,
Sadăpați
Pe ceil insătați.
Și 'n curțile Dumnilor-vostrel
Dumnele veldăruescul :
Sahane pline de banul
Ca la boerul ceil marul,
Contășe cu lupul,
Cațavecul cu hupul,
Și încă veldăruescul
Din trupul Dumnilor-vostrel
Fii și fiice,
Er fiil și fiicele
Sul lie feți

Și logofel,
Preoi și preotese
Pe la capite de mese,
Și încă veldăruiescul
Dumnele Dumnilor-vostrel :
Taria
Lul Samsonul,
Ințelepciunea
Lul Solomonul,
Blăndețele
Lul Davidul,
Frumusețele
Lul Iosiful,
Bogăția
Lul Iovul,
Vitejia
Lul Alecsandru impelatul
Și tolagul lul Aronul
Celul de doisprece anul uscatul,
Care-a nverditul neudatul,
Și veldăruiescul
Cum a bucuratul
Pre Noe
In corabie,
Când o porumbiță
A adusul o mlădiță
Și-o frunță verde de măslinul
In gurul, și-a beutul vinul
Și sa veselitul deplinul,
Și-a mâncatul pomul de vie
Și sa implutul de bucurie
Și-a trasul corabia pe uscatul

Si s'a mântuitu de păcatu	C'oiu face gura leicuța
Și totă siminția noastră	Pantecele balercuța,
S'a bucuratū.	Și n'oiu lăsa nici o țirucuța
Să trăesci podea	De holercuța.
Să bee gurița mea,	Să trăesci și tu grindă
Să trăesci și tu podū	Să se uite cei din tindă ! (1)
Să beū acestū păharū totū,	

În unele sate din Bucovina, precum bună oră în Calafindesci, de o dată cu vornicelul miresei se duce și nevasta, care a cusut schimburile mirelui, și totu timpul, câtu ține orația citată mai susu stă de-a dreapta oratorului. Era după ce s'a închinatū acuma schimburile și după ce se punu pe masă de naintea mirelui, începe a bate din palmi, a arăta mai alesu cămeșa atâtū mirelui câtū și nunei celei mari, care șede de-a stânga mirelui după drușca cea mică, și a țice:

Ecă mânil mi sū jupite
Și trebue cu ce-va tocmite !
Ecă mânil mi sū împunse
Și trebue cu ce-va unse !

Nuna cea mare ie unū talgerașū, pune'ntrinsulū vr'o căți-va cruceri și-î dă apoi nevestei, pre care o numesce «*croitorū.*»

Nevasta dintru începutū nu voesce să-î primescă țicendū că i se cade mai bună plată. Acastă respingere se repeșesce de trei ori după olaltă. Abia după a treia oră se împacă, după ce și mirele a pusū în talgerū atâtia cruceri, căți cugetă elū că-î vorū fi nevestei de ajunsū.

După ce a primitū acuma nevasta talgerulū cu cruceri, ie nuna cea mare unū păharū cu rachiū și cinstindū pre nevastă țice :

(1) Din Ilișesci, dict. de Petrea Rotariū.

Croitorule,
Voinicelule !
Să trăiesci
Să mai croïesci
Și să mai coșî !

După acéastă închinare și cinstire, bea păharulū de bine și umplēndu-lū érăși ilū dă nevestei.

Nevasta, primindū păharulū, ilū cinstesce și ea de bine. Apoi légă crucerīi într'unū tulpanū și prinde a juca cu dinșii și cu talgerulū de naintea mesei. Êr după aceea ūea talgerulū cu sine și întorcēndu-se la mirésă se laudă atātū cu banii câtū și cu talgerulū ce la căpētatū și pre care ilū lasă apoi miresei.

Nevasta acésta, care de obiceiū e o soră de-a miresei saū fôrte de aprōpe innemurită cu dīnsa. se întôrce totū de-a-una îndērēptū la mirésă nu numai ca să-ī arete darulū ce l'a căpētatū, ci totū odată ca să și petrécă.

Dar nu numai singurā nevasta, ci și toți ceīalaltī, carīi s'aū dusū cu schimburile la mire, cum s'aū închinatū și predatū schimburile și aū fostū cinstiți din partea mire-lui se 'ntorcū înapoi la mirésă tot cāntāndū și chiuindū. (1).

În Boianū, Mahala, Cīahorū, precum și'n celelalte sate de pe lângă Prutū, nu duce schimburile unū bărbatū, ca în alte părți, ci, ca și la mirésă, douē neveste tinere, istețe și bune cāntārețe, carī de regulă se alegū dintre nēmurile cele mai de aprōpe ale miresei și se numescū sfasce.

Schimburile, adicā o cămeșă, unū brăū și o păreche de ismene puse într'o strachinā și acoperite cu o basma le duce sfașca cea mare, éră sfașca cea mică duce unū șipū cu rachiū, care e legatū la gātū (gātlejū, gārlicū) cu bu-suïocū și cu o cordea roșă.

(1) Dict. de Sofia Frāncu.

Pe drumă, afară de lăutari, cari le petrecă și mergă
în fruntea lor, cântă și ele o mulțime de cântece, bată
în palme și jocă.

Étă unul dintre cântecele, ce-lă cântă sfașca cea mare :

Frunță verde busuïocă,
M'aă pusă sfașcă ca să jocă.
De ce jocă, de ce măi potă,
Că nu-să făcută din plopă,
De ce jocă, de ce-aș jua,
Că mă 'ndémă inima.

Sfașca cea mică :

Păună verde pusă în cuiă,
Sfașcă ca mine nică nu-ă.
Păună verde pe părete,
Bine sfașcă mi se șede.
Iă, iă, iă și érá iă !
A cui sfașcă eă să fiă ?
A celui cu masa verde,
Bine jocă și mi se șede !

Ăntăia sfașcă :

Frunță verde nuelușă,
Am ună drumă și-o cărárușă
Pân' la euscri meă la ușă.

Când ajungă la părină mirelui și nu li se deschide
de grabă pórtă :

Frunță verde érbă mórtă,
Noă de-asară stămă la pórtă,
Ér Dumniă-vóstră'n locă staă :
Ospétaă beă și cântăă
Și drumulă nu ne măi daă !

Când ajungă la ușă :

Frunță verde de năgară,
Noă de-asară stămă pe-afară,

Dumnă-văstra stați la masă
Și de noi nici nu vă pasă.
Frunză verde flori de rujă
Ian deschideți astă ușă.
Frunză verde flori de macă,
Dați-mi drumul peste prag.
Frunză verde flori de mintă
Dați-mi drumul până 'n tindă
Frunză verde de mătășă
Dați-mi drumul până 'n casă
Să vedu sócra-i sănătósă ?

După ce le-au deschis ușa și le-au dat drumul să
între în nuntru :

Ian deschideți ușele,
Că étă vinu rujele.
Rădicați *oslónele* (1)
Să jóce cucónele !

După ce au întrat în casă :

Ași juca pe lângă hornu,
Că mirele-i ca unu domnu,
Ca unu domnu, ca unu păunú,
Nu-i de lepădatu în drumú,
Ci de strinsú de pusú în sinú.

Dacă una dintre sfasce e soră cu mirésă, atunci cântă :

Ași juca pe lângă hornu,
C'am unu cumnatú ca unu domnu.

Dacă mirele are frați nefinsurați :

Frunză verde de hemeiú,
Căți flecăi isú frumúșei,
Toți isú cumnățeii mei!
Frunză verde șălățele,
Câte fete-sú frumúșele
Tóte-sú cumnatele mele.

(1) *Oslóne*=scaune, lațe.

După toate acestea sfaşca cea mare presentă schimburile mirelui ic nd  :

Poftim  darur ,
Jup ne mire
Dela jup n sa
Mir sa !
C meşuic  de in 
Umplut  cu fir .
Nu bănui că-  cam gr s ,
Că-  in ş d tore t rs ,
Că jup n sa
Mir sa
D ia n'a mai avut  timp ,
C'a imblat  la lucru la c mp .
Poftim  jup ne mire :
C meşuic  frumuşică
De al gic 
Cu ur al  de ur ic 
Şi b tut  cu năgară
Că ne-a fost  spata cam rar 
Şi iţele c torose
Şi-a eşit  marfa cam gr s 
C'am pus  stativele'n drum 

F r  iţe, f r  sul ,
Şi le-am dus , le-am pus  la p rt 
F r  iţe, f r  spată.
Şi tot  dam  vina pe iţe,
Că nu mă-a fost  cu credin .
Ba' o pustia de spată,
Că mi-a f cut  p n a spart .
Ba' o pustia sucal ,
C'a umblat  ca o d rdal 
Şi mă-a f cut  p n a rar .
Pe sulul  cel  dinapo 
O sută de l tuno ,
 r pe cel  de de'nainte
Pustia-  mai ine minte.
Poftim  marfa de-o lua ,
Dar corabia (1) ne o da 
Că ea ni-  trebuitore,
C'a venit  *Huc ul * (2) mare
Şi noi nu vom  pute trece
C'apa-  mare şi cam rece. (3)

După ce primesce mirele darurile ce i s'a  adus  :

Frund  verde liliac ,
Mi-am dat  grija de pe cap .
Ha  sfaşcu  ş -om  juca,
Ş -om  ved  ce-om  c p ta ;
Ş -om  c p ta g lb naş 
Ş -om  lega la curelaş .

Hopa, hopa l ng  horn ,
Am un  frate ca un  domn .
Hopa, hopa l ng  masă
Am cumnat  preot s ,
Hopa, hopa l ng  uşă
Am cumnat  ca o rujă. (4)

(1) Strachina sau tablaua pe care s'a  adus  schimburile.

(2) *Huc * se numesce un  p r u, care trece prin Boian .

(3) Toate c ntecele de p n  aici sunt culese in Boian , şi com. de d-lŭ V. Turturenu, preot .

(4) Din Ciahor , dict. de Ion  Pridie şi com. de M. Dimitroviel.

Apoi cântă nunului :

Vine nunulă dela curte Cu sprincenele făcute,	Cu ciubucă de cuișore, Unde-lă vede nuna, mōre.
--	--

După aceea nunei :

Vine nuna dela grău Cu trei floricele'n brău,	Nunulă cărcă să le ȳe Nuna nu vrea să le dee.
--	--

Apoi la amēdoī :

Frună verde mintă crēță, Nuna noastră cea istēță, Ce cunună și hotēză... O săraca nunuța Cum ȳ sună sălbuța,	Și nunulă punguța Ȳncă-ȳ sună și-a suna, C'are gândū a cununa, Frună verde mērū mistrețū Nunulū nostru celū mărățū .. (1)
--	---

Sau așa :

Să trăescă nunuța, Cum ȳ sună sălbuța, Sună, sună și rēsua Și ajunge a cunună :	Frună verde vișinelū, Nunulū nostru celū <i>cinstelū</i> (2) Frună verde vișinică, Nuna noastră cea cinstită (3)
--	---

Acestea sunt tōte datinele, cāntecele, și orașile Romānilorū din Bucovina și Moldova în decursulū ȳchinării schimburilorū la mire și mirēsă cāte le-am pututū eū pānă acuma aduna.

Cāmeșa, hobotulū sau vėlulū, brāulū, pāpucii sau cōbotele, colțunii etc., cari se amintescū mai ȳn tōte orașile ȳnșirate ȳn capitululū de față sunt obiectele principale de dāruire și schimbare ȳn ajunulū cununiei ȳntre mire și mirēsă nu numai la Romāni, ci mai la tōte po-

(1) Tōte cāntecele de pānă aicea sunt culese ȳn Boianū și com. de D-lū V. Turturēnu, preotū.

(2) *Cinstelū* = cinstitū.

(3) Din Cahorū, com. de M. Dimitrovič, stud. gimn.

pórelè indo-europenè. (1) Modulù schimbării și închinărilor însă este fellurită.

Așa în *Massa di Sorento* din Italia se punea mai de multă o cutiuță cu darurile mirelui pe unù catârù, care le ducea la mirésă, ér purtătorulù catârului le da apoi miresei.

În *Friaulù* mirele trimetea singurù în ajunulù nunții o căruță la mirésă ca să aducă «*arca nuzziale*,» în care se află darurile menite pentru dînsulù (2)

La *Albaneji* din contră, fiindù că mirésa nu capetă zestre, ba până chfar și haînele sale trebuie să le lese părinților, de aceea mirele îi trimetea pe la apusulù sórelulù înainte de nuntă zestrea, haina de mirésă cu unù «*fesù*» cusutù cu fire de aurù, și amésuratù datinei locale, încă și o sumă anumită de banî, care însă nu întrece o sută de pîastri. (3)

În unele orașe mai marî din *Rusia* chîamă mirele în ajunulù cununiei pre unù băiatù de 6-7 anî la sine acasă, împachetéză într'o cutiuță anume spre acestù scopù cumpérată diverse obiecte de es. păpuçi, colțunî, cercei, mănuși, evantailù, precum și multe altele, i le dă băiatului și acesta încă în aceea-și sară le duce miresei ca darù din partea mirelui.

În *Nerechta* totù în ajunulù cununiei, «*Družka*» duce și dă miresei ca darù din partea mirelui pe lângă o cutiuță, în care se află păpuçi și colțunî, pieptinî, pomadă și alte obiecte, încă și o oglindă acoperită cu unù șervetù. (4) Precum am vèdutù, datina schimbării de daruri între mire și mirésă în ajunulù cununiei esistă și la alte popóre.

(1) *Gubernatis*, op. cit. p. 113 și urm.

(2) *Düringsfeld* : op. cit. p. 102.

(3) *Düringsfeld* : op. cit. p. 60.

(4) *Düringsfeld* : op. cit. p. 23.

La nici unulă însă dintre toate popóarele, care s'aú înşiratú mai susú, ba nici la altele, despre care ne-amú convinsú cá multe datine de ale lorú saménă cu ale Românilorú, n'amú aflatú până acuma nici o singurá oraşie câtú de mică, care arú aduce măcarú în câtú-va cu cele românesce usitate la această ocasiune. Prin urmare, de o cam dată, ne este peste putinşă a ne pronunşa în privinşa adevăratei lorú origine. Atâta putemú spune numai de astă dată, cá Româniú trebuie să le aibă fórte de demultú şi anume dintr'unú timpú cândú staú într'o mare legătură comercială cu popóarele din Orientú.

În această presupunere ne întăresce nu numai împrejurarea, cá mai toate oraşii amintescú despre călătorie pe Dunăre şi Mare, despre oraşele Ţarigradú şi Ierusalimú, ci totú odată şi unele cuvinte, cari se cuprindú într'insele.

VIII DANȚULŪ.

Cum a prinsă a se îngâna ziua cu nóptea începū a se aduna atâtū la mirésă câtū și la mire, nu numai bărbați și neveste, ci și feciori și fete, și aceștia nu numai ca să aducă cinste, ci totodată ca să și petrecă, să jöce. De-aceea vornicelulū primare, érá în lipsa acestuia alū doilea vornicelū, cum s'aū adunatū mai mulți inși, poruncesce lăutarilorū să cante și tineretulū prinde a juca saū în odaia, unde se află mirele și mirésa, saū în altă odăe deosebită. Și numai atunci se întrerumpe joculū pe unū timpū mai lungū, când se 'nchină schimburile și ședū la masă.

Acéstă petrecere împreunată cu feliurite jocuri, la cari ia parte nu numai tineretulū singurū, ci și ceialalți nuntași adunați, precum și mirele și mirésa, când aceștia nu sūnt nevoiți să stee după masă, ca să primescă cinstea ce li se aduce și schimburile ce li se'nchină, se numesce mai pretutindene în Bucovina «Danțū», érá în unele locuri din Transilvania «Piperiū»,⁽¹⁾ și «La pomū».

(1) V. R. Baticescu : «Nunta Dochitei» op. cit. p. 460.

«Piperiulū e o petrecere în presara nunții la casa mirelui saū a miresei érá când nu ședū într'unū satū, la ambif.»—G. I. Pitișū :

«Nunta în Scheiū», publ. în «Revista nouă» an. I. No. 4. p. 155.

Numirea de «*Danțu*», usitată în Bucovina, a căpatat'o petrecerea acesta dela joculă cu care atât mirele câtă și mirésa se bagă și se scotă din casă de după masă la începutulă și sfârșitulă fie căruī actă mai însemnată din decursulă nunții și despre care Dim. Cantemiră ne spune următóarele :

«Când se pună în șiră lungă prinđendu-se de mână așa, că atât ună capetă, câtă și celalaltă se rēmână liberă și facă diverse rotațiuni saă întorsături, se numesce *Danțu*, care este cuvintă polonescă. La nunți aă datina a juca înainte de cununie în curte saă pe stradă formândă două șiruri, unulă de bărbați și altulă de femeī. La amëndouă se alege câte ună conducetóriu, care trebuie să fie omă bētrănă și onestă; acesta pórtă în mână ună băță vėrgată cu aură saă trasă cu alte colorī și în capetulă de susă atárnândă o cărpă cusată fórtē frumosă. Când facă prima mișcare, unulă din conducetóri trage pre aī sēi din drépta în stânga, érá celalaltă din stânga în drépta, așa încată șirurile să stea față în față; apoi întorsă, ca să stea dosă la dosă. Și așa se'torcă amëndouă șirurile în rotațiuni continue; dar atâtă de încetă, pentru ca să nu se confunde, în câtă abia lei poți observa mișcarea. Atătă într'ună șiră, câtă și în celalaltă, ocupă locă fie-care după rangulă sēu. Femeile și ficele boeriloră își iaă locă după rangulă bărbatului saă tatălui loră. Dar primulă locă ilă are totde-auna conducetóriulă, ală doilea nunulă și ală tretlea mirele. Asemenea și în șirulă femeiloră mai ántáiū e conducetóriulă, apoi nuna, mirésa, chíar și când ară fi de stare mai inferióră decât ceialalți.

După cununie se amestecă amëndouă șirurile și jocă în cercă așa, că fie-care bărbată își are femeea sa de-a drépta,

și totu de-a drépta are fie-care june câte o fată de starea sa.» (1).

Numirea de «*Piperiă*» o are petrecerea acésta, după cum se vede, asemenea dela unu jocu, care e îndătinatū a se juca în decursulū nunții și despre care d-lū G. I. Pițișū étă ce ne spune :

«Pe vremurile alea se mai juca la nunți și «*Piperu*» : unū feliu de brău, de se prindea ómenii ca la horă de mâni. Celū care era de purta dicea din gură :

Cine jócă Piperu,
Piperu săracu
Să se plece cu capu.

Și apoi le spunea ce să facă și de câte orī să dea cu piciorulū în pămintū. Orī le dicea érá :

Cine jócă Piperu
Să-și lepede odoru,

și atunci cu toții se desbrăca de haīna de pe de-asupra de rămănea uneorī în cămeșă și așa juca.» (2).

În fine numirea «*la pomū*» o are de la «*pomulū*» saū «*mėrulū*», despre care vomū vorbi mai pe largū într'altū capitulū.

Petrecerea acésta devine mai vióe abia după închinarea schimburilorū și cu deosebire după «*Masa mică*», căci abia atunci, când începū a se amesteca printre tineri și cei bătrāni, începū glumele cele mai haslii și jocurile cele mai infocate, de óre-ce cunoscutū este, că bătrāni, ca mai ámblați prin lume și mai esperți, sciū totde-a-una rai multe decât cei tineri.

Conducătoriulū saū cārmaciulū danțului, care atâtū la

(1) Op. cit. p. 141.

(2) Nunta în Scheiū, loc. cit.

mirésă, câtă și la mire e totde-a-una vătăjelulă saă vornicelulă primare, cum a sfârșitū oratorulū saă corăbie-rulū de închinatū schimburile, poruncesce lăutarilorū să cânte *moldovenésca* adică *hora de brău*. Lăutariī începū a cânta.

Conducătorulū prinde acuma de mână pre celū din-tăiū óspe din drépta miresei, saă, dacă se'ntemplă acésta la mire, din drépta acestuīa, și rădicândū bățulū, pre care tot-de-a-una ilū are la sine, în susū, începe a juca și a scóte cu danțulū pre mirésă și pre druscele acesteīa de după masă. In același timpū chiue următórea chiuitură, care e obicīnuită numai la acéstă oca-siune :

De trei orī pe după masă
Să scotemū flórea din casă,
Să rămăe binele
Să roesc'abinele.
Pe la noi acum roescū
Ca și vara, când cosescū,
Și cosescū rëndurī de florī
Să fie de sərbătorī
La fete și la feciorī.
Și cosescū érbă la vacī
De pe vėrvurī, de pe fagī,
Și cosescū érbă la juncī
De pe vėrvurī, de pe luncī. (1).

Alū doilea vornicelū, care de regulă prinde de mână stāngă pre celū de pe urmă óspe de a stānga miresei și conduce danțulū în códă, după ce a sfârșitū fārtatulū seū chiuitura de mai susū, începe asemenea a chiui și a țice :

(1) Din Ilîșescī, colecția mea inedită.

Totă așa, că-î bine așa,
Multă vreme n'a fi-așa!
Ba a fi, de-omă mai trăi
La vară, când omă cosi,
Și-omă cosi rëndurî de florî,
Să fie de sârbătorî.
Pentru fete și fecîorî. (1).

Dacă și ceialalți fecîorî, cariî așîșderea întră in danțû,
nevrëndû a rêmâné mai pe josû decăt' vorniceî, încă
prindû a chiul și a ÷ice :

Câte-o țiră, câte-unû picû,
Dôr'a face érba spicû
Câte-unû picû și'ncetișorû,
Dôr'a face spicușorû! (2).

Insă cei mai mulți, voindû a arêta mireseî cum va fi
tractată de mire după ce se va cununa cu dînsulû, în
casû cândû ea nu s'arû purta cum se cuvine, chiue ;

Nu te supêra mirésă,
Că bota-î pe grindă 'n casă
Îndoită 'n patru dungî
Cătû țî-sû spatele de lungî. (3)

Saû așa :

Tu mirésă
Veselósă
Nu fi așa de voiósă,
Că bota-î pe grindă 'n casă
Cîtoplîă in patru dungî
Cătû țî-sû spatele de lungî.
Șede pe grindă pârlîă
De spatele têu gătîă. (4)

(1) Din Ilișescf, colecția mea inedită.

(2) Din Céhorû.

(3) Din Ilișescf.

(4) Din Ilișescf.

In Transilvania :

Bucură-mi-te mirésă
Că hota-î pe grindă 'n casă,
Și-î cîoplită în patru dungî
Cătu-sū spatele de lungî,
Îi cîoplită
Și pãrlitã
Dupã spate curuitã.

Apoi și acésta :

Noî la mire-amū lăsatū jocū
La mirés'-amū facū focū ;
De la mire venimū gata,
La mirés'-amū facū vatra.
Frunđă verde de rogozū,
Mirele nostru-i frumosū,
Așa-î cinașū și frumosū,
Pare-că-î din ladă scosū.
Ba đeū, mire ca ăstã
Intr'unū târgū nu poî aflã. (1)

Astfelii se scóte mirésa dimpreună cu druscele sale de după masă. Și conducătorii danțului, când ajunge de după masă la pragul ușei și dă să iasă afară, face mai întâi cruce dicendū : «Sănătate la bătrâni și tinerilor norocū», și apoi pășesece peste pragū.

Când scotū pre mire cu danțulū, atunci feciorii din Bucovina chiue ast-feliū :

De trei orî pe lângă masă,
Să iasă rēlū din casă,
Ca să între binele
Să trăiască mirele. (2)

Saū :

Frunđă verde érbă grasă,
De trei orî pe lângă masă.

(1) De pe valea Someșului. com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

(2) Din Ilișesci.

Să scótemū rēulū din casū,
Să remăe binele,
Să trăiască mirele ! (1)

Eră ceī din Transilvania așa :

Frunđă verde de pe cóstă
Frumósă-ī mirésa nóstră.
Frunđă verde de pe tăū,
Nici la mire nu-ī stă rēū. (2)

Același feciorū saū și altulū nemijlocitū după chiuitura acésta chiue pre cea următóre :

Florícică albăstrea,
Ce-ai crescutū pe sama mea
Așa naltă, frumușea ?
Florícică de pe șesū
Din o mie te-am alesū,
Te-am alesū numaī pe mersū. (3)

După ce aū eșitū cu danțulū afară, după ce din lanțulū de mai nainte s'a formatū acuma unū cercū, o horă mare, la care ieau parte mai toți óspeșii, cari să află de față, și după ce hora saū moldovenésca acésta se mai jócă puținū și de naintea căsii, urméză alte jocuri.

Și precum la alte petreceri, așa și acuma nu le mai tace jucăușilorū gura, ci chiue diferite chiuituri, cari le sunt de mai nainte cunoscute saū improviséză altele nouē, cum le vine mai bine la socotélă și după cum sūnt și de bine dispuși.

Ba, chiar până și câte pre unū moșnégū, care încă s'a amestecatū printre ceī tineri și care se'nvêrtesce și isbesce cu piciórele în pămîntū mai de haī decât unū feciorū holteiū, încă ilū auđi chiuindū :

(1) Din Voltinelū, com. de d-lū Teofilū Gramatovicī, juristū.

(2) Din Retégū com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

(3) De pe valea Someșu'ul, com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

De ce jocî, de ce-aşî juca
Pare că-sî făcutî aşa,
De ce jocî, de ce mē'ndemnî
Că dōr' nu-sî făcutî din lemnî (1)

Saū acēsta :

Frunḑuliḑă, frunḑa-î fostî,
Unde-aî vēḑutî nuntă'n postî ?
Ba eū şi la dîns'am fostî,
Cocoşulî coteodăcîa,
Şi găina cārîa,
Ḑicea c'a merge şi ea.
Ēr cocoşulî îḑicea :
Pe tine nu te-oîḑ lua,
Că mē temî că te-î oîa (2).

Cēialalḑi jucăuşi, auḑîndu-lū ast-feliū chiuîndū, prîndū
a rîde şi a-lū lua peste picîorū, ḑicēndū :

Cătū e moşulū de bētrānū
Totū doresce mērū din sînū.
Cătū e baba de bētrānă
Totū doresce voe bună
De trei orî pe septēmānă (3).

Saū :

Aruncă-te moşū bētrānū
Că la érnă ḑi-oîḑ da fēnū,
Da de nu te-î arunca
Nice paḑe nu ḑi-oîḑ da. (4).

L'aū luatū ei fecîorîi peste picîorū, dar şi moşnégulū
nu se lasă aşa de lesne a fi păcālîtū. Elū strîgă :

Aici locū de casă nōūă.
Şede curca şi se ouă,

-
- (1) Din Ilişescî.
(2) Din Crasna,
(3) Din Ilişescî.
(4) Din Ilişescî.

Și se óună dóue óună,
Să vė facă papă vóně.. (1).

Saũ așa :

Sub potcova cismeĩ mele
Șede draculũ și-o muĩere
Și mẽ 'nvaț' a face rele.
Sub potcova mea cea nóuă.
Șede draculũ și se óuă
Să vė facă papă vouě. (2).

Dacă mirele nu e dintr'unũ satũ cu mirěsa, atunci
chiue :

Jócă nunta de treĩ ȓile
Și mirele nu mã vine,
Jócă nunta pe surcele
Mã încetulũ vătějele,
Că veȓi mirěsa mã móre
De atãta așteptare. (3).

Feciorĩ, ce se temũ că ĩnsurãndu-se, vorũ cãpětà soȓiĩ
rele, carĩ nu se vorũ puté ĩmpãcã cu mãicele lorũ, strigã :

Cãte florĩ isũ pe rězorũ
Tóte-mĩ strigã să mẽ 'nsorũ
Sã ducũ mamĩ ajutorũ,
Numã frunȓuȓa din lazũ,
Imĩ cãntã să mã mẽ lasũ
Sã nu ducũ mamĩ nēcãzũ. (4).

Ceĩ ce se temũ a lua fete bogate, ca nu cum-va ĩn-
surãndu-se, să fie nevoiȓi a jucã cum vorũ cãntã ele :

De-așĩ trãi ca frunȓa 'n vie
N'așĩ lua fatã 'n moșie
Sã'mĩ poruncěscã ea mie,

(1) Din Crasna.

(2) Din Ilișesci.

(3) Din Ilișesci.

(4) De pe Valea Someșului, com. de d-lũ I. Popũ Reteganulũ.

Făr' sëracă
Și să-mi placă,
Ce ȳ oiū ȳice eū să facă,
Când oiū ȳice: tacī! să tacă. (1).

În fine, când voia cea bună a ajunsă la culme, atunci numai ce veȳi că și socrulū celū micū, voindū a da petrecerii unū aerū și mai înveselitoriū, apucă pre *baba* sa la jocū și învêrtind'o ca unū feciorū holteiū, chiue:

Haide, babă, să jucămū
Că fata ne-o măritămū,
Fericīȳ de noi, c'omū da-o,
Vaȳ de celū ce va lua-o! (2)

Astfelīū totū jucândū și chiuindū felurite chiuiturī pe-trecū mai până cătră mieȳulū nopȳii, când se despărȳescū și se ducū apoȳ pe acasă.

(1) Din Sâncelū, com. de d-lū I. Popū Reȳeganulū.

(2) Din Voltinelū, com. de d-lū T. Gramatovicf, juristū.

IX. BRADULŪ

Atătŭ în Bucovina câtŭ și în celelalte țeri locuite de Români este datină ca mirele să aducă pre mirésă și zestrea acesteia într'unŭ carŭ la care sunt înjugați 4—12 boi. (1).

Deci în același timpŭ saŭ nemijlocitŭ după pregătirea cununei și încoronarea miresei, frații de mire din unele părți ale Transilvaniei și Ungariei pregătescŭ mai multe cruci saŭ tufe de bradŭ verde cu carile împodobescŭ atătŭ carulŭ în care are să se aducă mirésa câtŭ și jugurile boilorŭ ce aŭ să fie prinși la acestŭ carŭ.

Aceste cruci, tufe saŭ vêrvuri de bradŭ verde, cari finŭ loculŭ resteiilorŭ, lopățelelorŭ, a cuiului de prin jugŭ și a țepăruilorŭ, și a cărorŭ cetină acopere mai totŭ carulŭ și boiŭ, se numescŭ c'unŭ singurŭ cuvântŭ *Bradŭ*, (2) érá ziua, în care se pregătescŭ, se numescé în Țara românescă *Ziua de bradŭ*. (3).

Mirésa, când se pornescé dela casa părintescă la mire trebuie să lege de bradulŭ acesta saŭ mai bine țisŭ de fie-care tufă de la juguri câte o năframă cu cîcuri cu-

(1) I. Mârza, op. cit. p. 10.— B. Viciu, op. cit. p. 4. — I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22.—T. Frâncu, op. cit. p. 152.

(2) T. Frâncu, op. cit. p. 152.

(3) D. Ștefănescu: Studii asupra literaturii poporului, publ. în op. cit. No. 7 și 8 p. 231.

sută de ineseși mânele sale, cari năfrămî sunt menite pentru cărauși. (1).

Totû atunci împodobescû frații de mire și celelalte carë, cari aû să mai fie luate la aducerea miresei, cu cetină verde de bradû cu năfrămî și cu petele. (2). Afară de acêsta mai pregătescû ei totû atunci dimpreună cu druscele încă și nisce florî precum și năfrămile, cari a dóua ñi aû a le lega de córnela boilorû și de ciopoțelele, cari se anină acestora la grumazû. (3).

În România era mai nainte datină, cu deosebire însă la clasele cele mai inteleginte și mai avute, ca nemijlocitû înainte de ñiua cununiei să împodobescă mahalaua, în care se serba nunta, cu brađi dela casa ginerelei și până la casa miresei. (4)

Acêstă datină de-a implinta brădănași verđi pe laturile drumului, pe unde are să trecă conductulû nupțialû, precum și de a împodobi casa miresei și a mirelui cu cetină verde de bradû există și astăđi în Bucovina, dar și aici mai multû la clasele cele mai inteleginte, rarû când și la unii dintre țeranii cei mai avuți și mai civilisați.

În unele părți din România (5) și în Dobrogiă este datină, în locû de a împodobi jugurile și carulû în care se aduce mirésa cu bradû să mérgă înaintea miresei, când

(1) Com. de d-lû Dim. Cosmoleiû.

(2) B. Viciu, op. cit. p. 4.--I. C. Tacitû : Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22.

(3) B. Viciu, op. cit. p. 4.—Datina de-a aduce mirésa într'unû carû cu boi, căroră li se anină zurgălae la grumazû și li se împodobescû córnela cu florî și cu năfrămî, există și la Italiani și la Franceji. Veđi Düringsfeld, op. cit. p. 94 și 253.

(4) I. Ghica, op. cit. p. 33.

(5) «Bradulû de la nuntă.—scrie G. S. Ioneanû, op. cit. p. 33 —în unele lorû calități se pune susû pe casă, ca să nu-lû pôta lua cine-va și duce la rês-pântii, căci atunci se răsipesce casa căsătoritorû.»

se duce acésta la biserică ca să se cunune, doi feciori, cari ducă unū copacū (bradū) împodobitū cu flori, cu hârtie poliită și cu o maramă, și pre care îlū jôcă necontentitū până ajungū la biserică; acolo acestū copacū în timpurile vechi se svirlia pe biserică, acuma însă se lasă în ograda bisericeii. (1).

Atâtū copaculū (bradulū) dela nunțile Românilorū din România și Dobrogia, câtū și bradulū Românilorū din Bucovina, Transilvania și Ungaria, care se întrebuițéză după cum s'a arătatū mai susū, însemnăză veselie, adică: precum ori cine se bucură de verdéța bradului, ast-feliū să se veseléscă și nuntașii, și mai alesū tineriī ce se căsătorescū, să le ajute Dumneđeū a avé și a petrece o viață veselă (2) și a fi lungū timpū tari și voinicī ca bradulū care atâtū érna câtū și vara e totdeauna verde.

În fine totū pe timpulū acela, când se pregătesce cununa saū nemijlocitū după acésta vorniceii saū frațiī-demirésă din Munțiī apusenī aī Transilvaniei și cel din Selagiū punū lângă pórtă curțiī (ográdiī) saū de-asupra acesteia o rudă numită *cruhá* ca de cincī stânjenī de înaltă și în vêrvū cu o ólă cu cenușă, érá pórtă o légă cu funiī de paie și cu lanțuri dela carū. (3).

Datina din urmă se află și la Româniī de pe lângă isvorulū Someșului mare din Transilvania. Éttă ce ne scrie d-lū I. Popū Reteganulū în privința acésta: «Uneori nemurile miresei pregătescū mai multe ruđi legându-le la olaltă și impluntându-le de 'nainte a porțiī. Punū apoi în vêrvulū ruđiī, de-asupra o oliță mică cu bani de argintū și nu lasă pre nime să între în casă până ce mirele saū altulū mai iscusitū nu împușcă olița.»

(1) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogia, Iași 1880, p. 21 și 23.

(2) Columna lui Traianū. an. IX. p. 418.

(3) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 151—152, și com. de d-lū El. Popū, inv.

X. MASA MICĂ.

Cum s'a întorsă vornicelul miresei, care s'a dusă și-a închinat schimburile mirelui, dimpreună cu lăutarii și cu feciorii ce l'a însoțit, poftescă cei de casă și așază pre toți nuntașii, câți se află de față, la masă, și anume: cei mai înaintați în vârstă și mai cu vață la masa unde a ședut mirésa între druscele sale, érá ceialalți la alte mese lăturașe cari s'a adusă și s'a pusă în casă după închinarea darurilor.

Acéstă masă în cele mai multe părți ale Bucovinei se numesce *masă mică*, pentru că óspeșilor, ce se pună la dînsa, li se dá de astă dată numai *pâne* și *sare* de gustare și câte ună păhară saă dóuă de rachiú de bcută, rară unde și pușină sorbitură.

Dacă mirele e din același sată cu mirésa, se așază nuntașii la masă nemijlocită după ce s'a întorsă vornicelul, care a închinat schimburile mirelui, érá de nu, așteptă până ce sosese și mirele cu nuntașii săi și aceștia se așază la masă.

Mai înainte de acesta însă și anume: când bucatele sunt gata, merge ună solă de poftesce pre mire cu tótă suita sa la masă în casa unde este mirésa. Mirele, în acestă casă, trebuie să vie cu nuntașii săi jucându ună

danțu, în capulū căruia este unulū dintre cei mai isteți flăcăi, care pōrtă numele de *vornicelū*.

Nuntași miresei cōrași începū unū danțu, care-lū aranjază ast-feliū cā prindū tōte întrările în casa miresei: o custodiéză așa, în cātū mirele să nu aibă pe unde intra în casă, ținēndu se flăcăii bine încleștați de degete ca să nu pōtă fi despărțiți în o parte a danțului, care apēră intrarea în casa miresei. Mirele, ajunsū cu danțulū sēū în ogradă, vornicelulū, care este pusū în capulū danțului, trebuie să aibă băgare de samă ca unū bunū generariū cum prin pasulū danțului condusū de elū să înșele pre adversariulū sēū, adică pre vornicelulū, care conduce danțulū miresei, a se depărta dela intrarea casei, spre a putē pētrunde în casă. Dacă acēsta nu o pōte face, caută în care parte a danțului miresei i s'arū pārea flăcăii mai cu puțină forță ca să dea asaltū, adică să se isbēscă printre ei spre a le putē descleșta degetele, să nāvālēscă la uși.

Se întēmplă însă de multe ori cā nici una nici alta nu se pōte face; atunci nunulū celū mare trebuie să dea unū darū bănescū gardiștilorū miresei, adică flăcăilorū, cari compunū danțulū miresei, și numai ast-feliū intră în casă de se așeză la masă, însă de multe ori se recescū și bucatele până să se decidă victoria danțului. (1).

Mai nainte însă de ce începū nuntași a lua din bucatele, cari sūnt înșirate pe masă, și-a ospēta, vornicelulū miresei, saū altulū, carele totū déuna la momentele cele mai însemnate trebuie să fie de față, ține următōrea orație :

Colcerițe, colcerițe,
Nu ședeți totū prin cotruțe,

Ian mai eșiți și la lume
Ca să vē potū pune-unū nume

(1). Iónū Mirza, op. cit. p. 8 și 9.

Că n'au meșterii ce lucra,
Boerii la masă cu ce sta
Și slugile de ce căta.
Êr Dumnîa-vostră cinstiți
Nunțași, mândru rânduiri,
Ca niște pomî înfloriți,
Dacă bunul Dumnezeu
S'a înduratū
Și v'a adunatū !
La acéstă cinstită casă
Și la acéstă cinstită masă,
Pe care se allă
Pohorū (1) mândru de mētasă,
Blide cu fripturî,
Plosci cu bēturî,
Poftimū de luați
Și ospētați
Cariî cu furculițe,
Cu furculițe,
Care cu lingurițe
Cu lingurițe,
Cariî n'aveți nicî de unele
Mai luați și cu mânele.
Că eū Alba oîū lua
Cu hamū de teiū o voiū inhăma
Și oîū pune-o la căruță
Și m'oîū duce la Bistriță
După furculițe
Și lingurițe.
Êr eū până ce-oîū veni
Bucatele vi s'orū reci
Și singurî vē veți căi.
Dar oîū înturna pe la Sucēvă
Dor oîū veni mai de grabă.
Că pe acolo sînt, măi frate,
Niște cărări incurcate,

Și niște copile *căsnate*,
Și vr'o una 'n spate
Mi s'a arunca,
Și de-a vrea, a vrea,
De nu, draculū s'o îa,
Să facă cimpoiū din ea
Să dică și la nunta mea. . .
Si ērași v'ași mai ura, ura,
Da mē temū c'oîū însēra,
Că nu-sū de icî, de colea,
Că-sū din colo de la *Mitocū*
Unde'nghîață apa 'n tiocū
Și mămăliga pe focū.
Și ērași ași mai ura, ura,
Dar mē temū c'oîū însēra,
Și nu-sū de icî, de colea,
Că-sū din colo de peste Prutū,
Mî-am uîtatū mămăliga pe fundū,
Și talgerulū cu brîndza
Mi l'a mâncatū măța.
Și crăși nunțași, cinstiți,
Căriî sînteți rânduiri
Ca niște pomî înfloriți,
Dac'acum v'ați adunatū
Din mila Dumneđeescă
Și din voiă Dumnîa-vostră
L'acéstă cinstită casă
Și l'a acéstă cinstită masă
Faceți bine de luați
Și ospētați.
Da de gîndiți
Că mîncările-sū otrăvite
Oîū îmbuga eū înainte,
Că decăt să peie
Ôstea împēratulū
Mai bine-oîū peri eū,

(1) *Pohorū* = față de masă.

Unu puşchiu alu satului.
Dar mai nainte de-a imbuca
Eu totuşî aşi mai vrea

Unu păharu de beutură
Şi mai multă voe bună. (1).

Şi-acuma, după ce oratorului a sfârşit u oraşia sa, şi după ce a fost u cinstit u de mirésă cu un păharu de beutură, încep u toţi nuntaşii a lua şi a gusta din bucatele ce sânt puse pe masă.

Éră bucatărişele caută ca fie-care nuntaşu să aibă de 'nainte sa bucate de ajunsu, ca nime să nu se scóle flământu şi nemulţămitu de la masă.

Lăutarii, la rëndulu lor u, încă işi împlinescu datoria cântându şi înveselind u pre óspeşii cu felurite cântece îndătinat e mai ales u la acéstă ocaşione.

Totu aşa se face şi la mire, dacă acesta e dintr'unu sat u cu mirésa.

Aice încă se poftesc u şi se aşedă la masă nuntaşii adunaşii cum s'a depărtat u vornicelulu şi celalalţi trimişii ai miresei, cari a u adus u şi a u închinat u schimburile mirelui, şi nu mult u după ce mirele a fost u scos u cu danşulu afară, şi anume : nunulu cel u mare de a drépta druscei celei mari, éră nuna de-a stânga druscei celei micî, căci de'nsemnat u este că nunulu şi nuna în acéstă séră merg u numai la mire. Éră după dînşii urméză celalalţi óspeşii.

Mai nainte de-a începe nuntaşii a gusta din bucate colăceriulu mirelui şine şi aice următórea craşie :

Ascultaşii Dumniă-vóstră
Cinstişi meseni şi nuntaşii
Cari ştaşii imprejuraşii,
Imprejurulu mesei rënduişii
Ca nisce pomî înflorişii

Pre cari v'au adunat u
Dumneşeu cel u prea 'ndurat u
În acéstă casă,
L'acéstă cinstit u masă
Ce-î de Dumneşeu alesă.

(1) Dict. de Gavrilu Bóncăşu din Dorna

Se rógă 'mpăratulū mire
Cu părinții Dumni-sale,
Cu frații, cari-i măi are,
Și cu tóte némurile D-sale
Să'ndrăsnitși și să luați,
Din bucate să gustați,
Din pâne și din sare,
Din masa Dumnilor-sale
Că nu-i unū rëndū de bucate
Că sunt miī nenumărate :
Sahane ferecate,
Talgere aurite
Lingurī poleite
Pentru a D-Vóstre gurī gătite
Tindurī
Cu fripturī
Și plosci cu bēnturī,
Pentru a D-vóstre gurī.
Eu-sū alū doilea solū împărătescū
Pe D-Vóstră să vă postescū :
Voitoriū de bine,
Croitoriū de pâne,
Pocinoculū de la mine.
Care n'are cuțitū,
Pe *Halba* și la tērgū !
Care n'are furculiță,

La bacanū la Ioniță !
Care n'are nici de unele
Să rumpă și cu mânilē
Ca și 'mpăratulū mirele
Că așa ni-sū cuvintele.
Dar D-Vóstră *colwerițe*
Ce stați numaī in cotruțe
De vē totū lingei pe buze.
Aveți grijă și de vatavū
Că-i 'nainte și măi slabū.
Ian dați unū păharū de vinū
Și-o năfrămiță de inū
Cusută 'n cornurī cu sirū
Să-mī ștergū buzele de vinū !
Éră de gândiți
Și de socotiți
Că-sū bucatele otrăvite
Am sē gustū eū înainte,
Că decăt să pēră
Óstea împăratulū
Măi bine eū
Unū liū alū satulū.
Dar mie mi s'arū măi cādē
Unū păhărelū de cafea
Și-o copilă ochișea
Să-mī petrecū vremea cu ea ! 1).

După ce a sfârșitū oratorulū orația sa, prindū cu toții a lua și a ospēta din bucatele, ce sunt puse pe masă.

Dar ospēțulū atātū la mire cātū și la mirēsă nu ține de astă dată măi multū decăt o óră.

După ce aū ospētatū toți óspeții, se rădică de-odată de la masă și iesū afară. Inșă ei nu iesū care cum apucă, ci, cum staū inșirați după masă, se prindū de mână și formândū unū lanțū in mijloculū căruia se află mirēsă saū mirele între druscele lorū după cum sunt și impre-

(1) Din fundulū Moldovei, com. de d-lū T. Leușténū.

jurările, începū a juca și ast-feliū totū jucându și încun-
jurându de trei orī masa, la care aū ospētatū, iesa cu
toții afarā.

Ērā vātājelulū primare, care conduce danțulū acesta,
chiue :

Frunță verde de năgară,
Ian poftimū cu danțū-afară,
C'a fostū vremea maī de multū
Dar noi nu ne-amū priceputū.
Busuīocū crescutū pe masā,
Ian haideți nuntași pe-acasā
Orī poftimū și maī jucați,
Că de-a sarā totū mâncați! (1).

Saū :

Frunță verde brebānocū,
Poftimū domni boeri la jocū,
Că-i destulū de cândū mâncați,
Ian poftimū de maī jucați! 2)

(1) Din Céhorū.

2) Din Voltinelū, com. de d-lū T. Gramatovicl.

XI. SCALDA.

În ajunul său și în ziua cununiei desdeminetă atât mirele cât și mirésa trebuie să se scalde într'o scaldă sau baie anume spre acestu scop făcută sau și într'o apă curgătoare. Nescăldați nici când nu se cunună.

În scaldă acésta, care e făcută din apă ne'ncepută, pună bani de argint, lapte dulce, un fagur de miere, precum și felurite flori mirositoare, mai ales în să *busuioc*, simbolul dragostei, anume ca totă viața lor să fie atrăgătoare și plină de dragoste ca busuiocul, curată ca argintul și laptele și dulce ca fagurul de miere. (1)

Acésta datină, care, de și nu sub forma de scaldare, ci mai mult de spălare, există și la Români din Macedonia, (2) și despre care e de presupus, că mai de mult va fi fost împreună cu oșii care ceremonie, trebuie să fie foarte vechie, căci amintire despre dinsa se face și în poveștile populare, și anume nu numai în cele din Bucovina, ci și în cele din România. Așa într'o poveste din Țara-românească, intitulată «*Roșu-împărat* și

(1) Datina Românilor din Bucovina.

(2) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 419 :

«Totu Sâmbătă sara mai este obiceiul ca să se trimită din partea miresei doi băieți cu un *balbil* (ulcior) cu vin la lăutari, invitându-i, ca să însoțescă pre mirésă cu cântece, când se va duce la fântână să ia apă. Apoi mirésă cu acea apă își spală părul, fața și mânele.»

Albă-împărată» celimū următorele: «*Este unū obiceiū bē-trănū în nēmulū meū, cā fetele sã nu se cunune cu logodnicii lorū pânã nu vorū primi de la pãrinți zestrea întregã întregușã și a nu intra în cãmara de nuntã pânã ce nu se va înbaia împreună cu logodniculū sēū mai înainte de nuntã fie-care în câte o baie de lapte de épã mulsū din erghelia ce face dîn zestrea mea.*

«Astū obiceiū este bunu și se va îndeplinī — respunse Roșū-împăratū,—când va sosi zestrea Măriei Sale.» (1).

În altã poveste totū din Țara-românescã, intitulatã «*Iléna Simșiana*», aflãmū acestea :

«Mare vilvã se făcū în împărăție, când se auđi de mórtea împăratului celui mare și tare ; toți din tóte părțile se adunară și făcurã o înmormintare d'alea împărăteștile.

«Dupã acésia đise Iléna Simșiana Fētului frumosū :

— «Tu m'ai adusū aici, tu mī-ai adusū herghelia, tu ai omoritū pre smeulū, care mē furase, tu mī-ai adusū vasulū cu botezū, tu sã-mī fii bărbatū. *Aidemū sã ne înbãiemū și sã ne cununãmū !*

«Eū te voiū lua, dacã mē alegi, — respunse Fētū-frumosū,—darã sã scii cã în casa nóstrã voiū ca sã cânte cocoșulū, ér nu găina.

«Se învoirã și întrarã în baie. Iléna chiemã armășariulū eī ca sã încropeascã laptele, în care se vorū înbaia. Chiemã și împăratulū celū nou pe *Galbēn-de-sóre*. Și astfeliū amēndoi caii *se întreceai care de care sã facã baie mã potrivitã de caldã* stãpãnului sēū, și mai nimeritū de încropitã.

«*Dupã ce s'au înbãiatū, a doua đi s'au și cununa'ū. Apoi s'au urcatū în scaunulū împărăției.*» (2).

(1) Calendarulū hasmelorū și legendelorū populare rom. pe an. 1875. Bucuresci 1875. p. 24.

(2) P. Ispirescu : *Legende și Basme*. p. 31 și 32.

Datina de-a se scălda și a se curăți saū celū puținū a-și spăla măcarū în cât-va corpulū înainte de cununie există și la alte popóre atātū din anticitate, cātū și din timpulū presinte. Așa la *Grecii cei vechi* scalda miresei (λοτρὸν νομιζόν) era a doua ceremonie căreia atātū mirésa cātū și mirele trebuia să se supuie înainte de cununie. In *Atena* producea apă pentru acéstă scaldă a miresei acum din timpurile cele mai vechi isvorulū numitū *Kallirrhoe*, care, de când fu construitū de Peisistratos, purta numele de *Enneakrunos* (1).

Ētă ce dice *Tucidide* în privința acestuī isvorū :

«Sunt aședate din vechime și alte obiceiuri în felulū următoriū: isvorulū a căruī obârșie era cunoscută în vechime se numia *Kallirrhoe*, ér după așezămintele domnitorilorū s'a numitū *Enneakrunos*. Acesta, fiindū aprópe, ilū întrebuintău cei vechi mai cu deosebire, și acuma este obiceiū că scotū dintr'insulū apă pentru nuntă și pentru alte ceremonii sfinte» (2).

In *Troada* era renumitū pentru scopulū acesta riulū *Scamandru*, la care, pe lângă *Eschine*, mirésa, ce se scălda îndrepta următórea rugămintē : «*Ia, o Scamandre, virginitatea mea!*» In *Magnesia* avea acclasi renume *Meandru*, (3) érá in *Teba* isvorulū *Ismenosū* (4).

După divergintele testimoniū ale vechilorū autorī aducerea apei pentru acéstă scaldă era incredințată unuī

(1) Ernst Gull und Willh. Koner : Das Leben der Griechen und Römer, nach antiken Bildwerken. Berlin 1862. Griechen p. 208.

(2) Thukydides, II, 15, 5 : Ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ τεύχη ἀρχαία, καὶ τῆς κρήνης τῆς νῦν μὲν τῶν τυράννων οὐτῶ σκευασάντων Ἐννεακρούνοι καλουμένη, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν πῶν. πηγῶν οὐσῶν καλλιρρόη ὀνομασμένη, ἐκείνοι τε ἐγγύς οὔσῃ τὰ πλείστου ἄξια ἐχρόντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρὸς τὰ γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι.

(3) Gubernatis, op. cit. p. 139.

(4) Das Wissen der Gegenwart. Deutsche Universal-Bibliothek für Gebildete. LX. Band. Leben und Sitten der Griechen von Prof. Dr. H. Blümmer. I. Abthl. Leipzig und Prag 1867 p. 153.

băială saă unei copile numită *λουτροφόρος*. Pentru presupunerea însă, că o feciără ară fi fostă totdeauna însărcinată cu aducerea scaldei pentru mirésă, vorbesce între alte testimonii și icóna archaică de pe o Hydrie volcenteră (1).

La *Grecii noi* datina de a se scălda mirésa în ajunulă cununiei s'a păstratū numai în Arcadia, dar și aice numai la cei din prejurulă Tripoliței (2).

Cum că scalda a trebuitū și la *Romani* să albă unū caracterū sacru, se pôte cunósce din următorulă pasagiū dela Serviu: «Mirii primiaū miresele cu apă și focū. De unde se trage obiceiulă, că și astăđi lucescū înainte făcliile, și se duce apă scósă din isvorū curatū prin unū băiatū fôrte fericitū saă prin o fată, care este de față la nuntă; cu acéstă apă îndătinaū mirii a spăla piciórele» (3).

În unele locuri din *Sabinia* chiar și astăđi muferile măritate nu potū merge la fântână ca să scólă apă, ci numai singure fetele potū s'o facă acésta.

Cu tóte acestea însă la *Italienii* de astăđi scalda miresei, care se ia de regulă cu o đî înainte de cununie și curatū numai pentru că așa cere buna cuviință, se săvârșesce, ca și la Români, fără óre-și care solemnitate.

În *India*, țara scaldelorū *par excellence*, sunt nenumărate isvóre sacre, din cari se pôte scóte apă pentru scalda nupțială. Înainte însă de întrebuiñare, totuși se binecuvintéză. În *Atharveda* s'aū conservatū mai multū formele pentru o atare binecuvintare. În India de ađi spală so-crulū singurū piciórele mirelui cu apă, cu lapte și cu ba-

(1) E. Guhl u. W. Koner, op. cit. p. 203.

(2) Düringsfeld. op. cit. p. 57.

(3) Aqua et igni mariti uxores accipiebant. Unde et hodie faces prœlucent et aqua petita de puro fonte per puerum felicissimum vel puellam, quae inter est nuptiis, de qua solebant nubentibus pedes lavari.

ligă de vacă; după acesta urmăzeă împreunarea mânelorŭ și vărsarea apeŭ peste pãlmile unite ale mirilorŭ (1).

La *Evrezi*, sosindŭ ziua nunții, era asemenea datinã ca miresa să se scalde (2). Totŭ așa facŭ, după cum mi s'a spusŭ, și miresele evreilorŭ orientali din timpulŭ presinte.

Intre popórele slave, *Ruși*, sunt mai cu sémã aceia, la cariŭ nu numai cã scalda miresei se preparã cu o deosebitã pompã, (3) ci în același timpŭ se cãntã și diferite cãntece atãtu de cãtrã miresa cãtu și de cãtrã consótele acesteia (4).

În fine trebuie să mai amintimŭ cã scalda miresei e usitatã și la *Albaneji* din *Sicilia* (5) precum și în mai multe comune din *Lotaringia* (6).

(1) Gubernatis op. cit. p. 139 și 140.

(2) I. de Onciulŭ: Manualŭ de archeologie biblicã, Cernãuți, 1884, p. 149.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 26.

(4) Gubernatis. op. cit. p. 141 și 142.

(5) Idem de eadem, p. 141.

(6) Düringsfeld, op. cit. p. 251.

XII. GĂTIREA

În ziua cununiei desdeminetă se adună druscele și nemurile cele mai de aproape la mirésă ca s'o gătescă și s'o ducă la cununie.

După ce s'aũ adunatũ toți cei ce aũ avutũ sã se adune, începũ druscele și cu nevestele cele tinere, ca și'n sara premergătoare, a pteptena pre mirésă, a-ĩ despărți pèrulũ adicã aĩ face cãrare cu unũ feliũ de uneltã de fierũ numitã *acarũ*, (1) care ne aduce aminte de *hasta coelibaris* a Romanilorũ întrebuintatã asemenea spre acestũ *scopũ*, (2) și a o ímpleti în *cosițe*, (3) pre carĩ în cele

(1). Com. de d-lũ I. Popũ Reteganulũ: « *Acarulũ* este o uneltã de fierũ ori și de aramã, lãtuțã de unũ degetũ, la ambele capete rotunđitã și adunate nițelũ spre olaltã, avendũ astfeliũ forma unui *cornũ* (chifã) de mâncare. Pe lângã acestũ acarũ se construiesc conculũ, și peste dînsulũ se pune mai pe urmã învilitorea. »

(2). Ovid. fast. 2,558: *comat virgineas hasta recurva comas.* — Festi. ep. 1,1: *Coelibari hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique ut quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit; vel quia matronae Iunonis Curitis in tutela sint; quae ita appellabatur a ferenda hasta, quae lingua Sabinorum Curis dicitur; vel quod fortes viros genituras ominetur; vel quod nuptiali iure imperio viri subiicitur nubens, quia hasta summa armorum et imperii est. Quam ob causam viri fortes ea donantur et captivi sub eadem veneunt, quos Graeci *δορυ λωτους* et *δορυκλιτους* vocant.*

(3). « Miresele de pe lângã isvorulũ Someșului mare din Transilvania, — dupã cum scrie d-lũ I. Popũ Reteganulũ — aũ datinã dea-și ímpleti pèrulũ pe lângã tẽmple ca și cele din Bucovina, în *cosițe*, ẽr de la cefã în josũ a-lũ împreuna numai într'o singurã ímpletiturã numitã *κόλλ.* »

mai multe părți le înfrumusețază cu diferite cordele ! (1).

După ce aș gătî'to de pieptenatū o îmbracă în *haĩne noue* pregătite de mai nainte anume pentru nuntă (2) și o încingū cu o *cîngătore saū brăū* de lână, căruia îi facū unū *nodū*, (3) pre care bărbatulū trebuie să-lū deslege în

Datina de-a împleti pērulū în mai multe *cosițe* și anume în *șese—sex crines—* era și la Romanī. Îtă ce cetimū despre acēsta la Fest p. 339^a: *senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit.*

(1). Totū așa era îndălinatū și la Romanī. Serv. ad. Aen.¹ 7,403: *crinales vittas, quae solarum matronarum erant. Nam meretricibus non dabantur.*

Plaut. Mil. 791 :

Itaque eam huc ornatam, ut matronarum modo
Capite compto crines vittasque habet adsimuletque se
Tuam esse uxorem.

Ovid. ep. ex ponto 3, 3, 51 :

Scriptimus haec istis quarum nec vita pudicos
Contingit crines, nec stola longa pedes.

Pieptēnarea și încoronarea miresei de cătră drușele sale cu cunună saū corōnă, gătirea ei cu vëlū saū petelă, îmbrăcarea cu vestimintele de mireasă, mai pe scurtū pregătirea ei pentru cununie cu cele trebuincioșe unei mirese, e usitată mai la tōte popōrele indo-eoropene. Veđi Düringsfeld, p. 29, 39, 41, 59 99 și 103.

(2) Pretulindene în Bucovina precum și'n celelalte țeri locuite de Romāni. Veđi și la D. T. Bojānca: Anticile Romanilorū, Buda, 1832, p. 207, Nota 1 : «Datină este la Romāni în multe părți a nu se mărita fetele cu vestimintele cele de rēndū, ci aș nisce îmbrăcăminte anume de nuntă gătite, care apoi după nuntă nu le pōrtă.»

Datina acēsta era usitată și la Romanī. Miresele acestora depuneă cu o țî înainte de cununie îmbrăcămîntea feclorēscă, *toga praetexta*, care o sacrificaū dimpreună cu jucăriile cupilăresei țeilorū și 'nainte de-a merge la culcare se mbrăca cu *tunica recta* saū *regilla*, care corespundea noiei stări în carī întrăū.

Festus p. 245^a, 11 : *Praetextis depositis.*—Schol. Crug. ad. Hor. sat. 1, 5, 69 : *egressi annos pueritiae iam sumpta toga diis Penatibus bullas suas conserabant ut puellae pupas.*—Varro la Nonius p. 538, 14 : *Suspendit Laribus manias, molis pilas, reticula ac strophia.*—Arnobius 2,57 : *cum in matrimonium convenitis-puellarum togulas. Fortunam defertis ad Virginalem.*

(3) În unele locuri, precum hună oră în *Chiorū* este datină ca miresele singure să înōde brăulū, însă nu înainte de cununie, ci în decursulū acesteia. Îtă ce ne scrije în privința acēsta d-lū El. Popū : «Se vorbește că miresele în decursulū cununiel își lasă o *frâmbie* (frânghie, brănețū, cîngătore) dela pōle afară (slobodă), și apoi o înōdă în mai multe locuri. așa ca nime să nu o observe ce face. Acēsta o face ea cu scopū ca să aibă ea copii numai atunci,

patulū nupțialū. (1) Ii punū apoi hobotulū pe umere (2) și salba la grumazū, unde e datină de-a purta salbe, și pe urmă o *incoronéză*, adică îi punū *coróna* saū *cununa* pe capū, (3) prindēndu-o cu bumbuscī. cu fluturī de argintū saū de aramă și tocmindu-o cu florī. (4).

Mai pe scurtū o gătescū și-o împodobescū cum se cade unei *impĕrătese* înainte de cununie.

Când o péptĕnă și-o impletescū druscele și celelalte fete, carī mai sunt adunate, cântă : (5)

Dela noi a treia casă
Se mărită o mirésă
Și pe noi fete ne lasă
Cu inima friptă, arsă ;
Se mărită, se mărită,
Și-arū să dea peste-o ispită,

când va desnoda numai câte o înodătură de-acelea. Pune apoi frâmbia în unū locū fôrte ascunsū ca nime să nu âmbles cu ea să se pĕrdă.»

(1), D. T. Bojânca, op. cit. p. 217, Nota 3: «Asemene încingere și descingere se îndătinéză și pânăz, astăzi la Românī, ... precum prea bine cunoscutū este.»

Încingerea miresei cu unū brău de lână înodatū e o remășiță dela străbuniī noștri Românī, căci și miresele acestora se încingeaū înainte de cununie cu unū brău de lână înodatū — *nodulū Herculaneū*—pre care bărbatulū trebuia să-lū deslege în patulū nupțialū, ca presemnū, ca să fie așa de ferecitū în glôtă ca ș Hercule, care a lăsatū 70 copii. Veđi Fest. s. v. *Cingulo* p. 63, ed. Mül: *cingulum (novae nuptae) Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse felix sit in suspiciendis liberis, ut fuit Hercules, qui septuaginta liberos reliquit.*

(2). Totū așa făceaū și Românī, cu aceea deosebire numai că pe când la dinșit adevĕrata înhobotare se înlĕmpla înainte de cununie, la Românī, după cum vomū vedē mai pe urmă, se înlĕmplă după cununie.

(3) Miresele romane încă își puneau o astfeiū de cunună. Veđi Festi ep. p. 63. Asem. și Schol. Juv. 6.225.

(4). Datina Românilorū din ținutul Năsăudului și de pe lângă isvorulū Someșului mare, com. de d-lū I. Popū-Reteganulū și Dim. Cosmolei.

(5) Datina de-a cânta felurite cântece în timpulū gătirea miresei se află și l alte națiuni, precum: la *Albanejiū din Calabria*, la Ruși (veđi Gubernatū, opĕ cit. p. 142), la Malo-rosienii din Bucovina, și la Grecii noi din Tesalia. (Veđi. Düringsfeld, op. cit. p. 59).

Că și-a căpeta o sócră
Ca și póma cea mai aeră. (1)

Totù aluncea cântă în unele locuri și feciorii feliorite
cântece, între carile și acesta :

Pe de-asupra istuî satù
Jóc'unù păunașù rotatù.
Nusciu-î păunașù rotatù,
Orî mirele fârmecatù ?
Dar cine l'a fârmecatù ?
O copilă din celù satù !
Dar cu ce l'a fârmecatù ?
Cu sulcină din grădină
Și cu apă din fântână (2).

Druscele și celelalte fete, ca și când arù voi să răspundă
la cele cântate de feciorî, întoneză :

Eù nu-sù frunđă de răchită,
Să mă iubescî de ispită,
Da-sù flóre de liliacù,
Iubesce-mě, dacă-ți placù,
Dar de nu, silă nu-ți facù ! (3)

Când îi punù și-l prindù hobotulù de umere cântă :

Legea ta de nimateșù,
Multù ești subțirelù și creșù
Și-amăgescî copilele
Și le ieî codișele
Și le-acoperî gășele,
Le puî pândătură albă
Când li-î lorù lumea mai dragă (4).

În cele mai multe părți locuite de Români este da

(1) Din înutulù Dornei, colecția autorului.

(2) Din Boianù, com. de d-lù V. Turtureanù.

(3) Din Boianù, com. de d-lù V. Turtureanù.

(4) Din Crasna dict. de M. Bărbuș.

tină ca fetele să âmble, mai alesă la petreceri, cu capulă golă, ne'mbrobodite, ca și fetele romane (1). Decă prin versurile acestea se face alusiune la acea împrejurare că mirésă de-acuma înainte nu va mai âmbla cu capulă golă ca să i se vadă coșile, ci ca nevastă va trebui totdeauna să âmble îmbrobodită.

Mai e de'nsemnată aice încă și aceea că înainte de ce voescă a-î așeza hobotulă ilă împăturescă în formă de triunghiă și după acesta două cornuri le prindă cu bolduri săă și cu așă de umeri, érá ală treilea cornă ilă, lasă să spânđure slobodă pe spate.

De desuptulă hobotuluiă pună totdeauna și ună tulpană acesta încă împăturită în trei cornuri, anume ca hobotulă să nu se tăvăléscă.

Când o încoronéză cântă :

Florიცă de pe munșă,
Fe din josă de Rădăușă
Trecă voinicéi cu căi mulșă.
 Toșă aș trecută
 Și aș tăcută,
Numai calulă mirelui
Murgă ca pana corbulă
 A trecută
 Și n'a tăcută,
Elă din frăă mă-a zurăită
Și din gură mă-a vorbită :
--Tu mirésă, fétulă meă,
Trecă prin érbă și dudăă
Și-șă ie calulă de zălogă
Și mi-lă pasce pe prilogă,
 Prin sēcări
 Până'n scări
 Și prin órđe

(1) Varro la Non. p. 236 V. V. apertum : minores natu capite aperto erant capillo pexo, utique in nexis crinibus.

Până'n scórță,
Êr prin grăie
Până'n brăie,
Mi-lă pörtă și mi-lă hrănesce,
Pentru mire mi-lă gătesce
Totă cu scórță narangie
Să pornescă'n cununie,
Să te îee de soție
Precum țî-a plăculă și ție.
Să fiți doi soțiori iubiți
Și pe vecie uniți (1).

Totă timpul, de cum aă începută druscele a o pîep-tăna și până ce î-aă pusă cununa pe capă, mirăsa, chîiar și atunci, când mirele e după placulă ei și se duce de bună voie după dînsulă, nu mai încetăză a plănge. Êră dacă din întemplantare nu-î vină lacrimă, atunci numai ce veđi că vine o babă saă și o nevastă cu o cėpă sdrobită și fără de veste î-o dă pe la ochi, ca să mai plăngă nițelă, să nu stee cu dînșii uscați.

Acestă plănselă însemneză, ca mirăsa să nu fie veselă, precum a fōstă mai nainte, ci să găndescă și la nevoile vieții, cară de multe ori voră face-o să verse șirōie de lacrimă. Să plăngă mai bine înainte decât pe urmă (2).

Deci fetele și nevestele, cară până acuma aă cāntatū diferite cāntece duiose, prin cară î-aă storsă o mulțime

(1) G. Tomotagă : Morav. și dat. pop. publ. în «Aurora», an. II. Cernăuți 1882 p. 54.

(2) Oreste Dlujanschi : Viața poporului română, publ. în «Albina Cărpăților», an. III. Sibiu, 1879, p. 332.

— «Pentru a rēmăné în rolulă sėu. — scrie P. Lafargue, «Contimporanulă» an. VI. p. 8.—mirăsa trebuia să plăngă în ziua nunții. Dacă nu-î veniaă lacrimă, în Haut Bocage (Calvados) îi tăeaă o cėpă sub nasă. Așa de multă țineaă la măhnăclunea miresei, «în cătă în Roma în vremea sărbătoriloră publice nu măritaă fete, căci ele sunt întristate când le mărită Varro» (Plutarch, *Questiones romanae* § 105).

de lacrimi, voidndu în urmă a o mai înveseli începū a cânta și unele cântece glumețe, precum :

Taci mirésă nu mai plânge,
Bucură-te că te strânge
Fără dinți, fără măsele,
Mulțămese că te cere! (1)

Și mirésă, sciindū prea bine că nu e așa, precum sună cânteculū, trebuie la urmă să și ridă.

Și-acuma după ce aū gătit'o cum se cuvine unei mirese să fie gătită înainte de cununie, și după ce aū și *incoronat'o*, tatălū sēu o ia și-o pune, ca și'n ajunulū cununiei, după masă pe o perină saū pe o păreche de poclădi, după cum e adică și datina. De-a dreapta și de-a stânga se punū druscele, cari așisderea sunt fôrte frumosū gătite.

Cum s'a aședatū după masă tôte nēmurile câte se află de față iewă pe rēndū câte unū păharū de rachiū și ilū inchină la dinsa. Mai întâiū inchină tatălū sēu, după aceea maica sa, și la sfârșitū tôte nēmurile pe rēndū pēuā la celū de pe urmă și fie-carele bea câte unū păharū de bine.

În unele locuri, precum bună oră în ținutulū Dornei, este datină ca acuma să-i aducă și să-i inchine *cinstea*, căre în cele mai multe locuri i se aduce și inchină în ajunul cununiei. Cinstea însă constă totū din aceleași obiecte ca și'n alte părți cu acea deosebire numai că fiindū și socrii sēi de față, aceștia încă îi dăruescū vr'o câți-va florini.

Mirésă iewa de la fie-care păharulū, mulțămese pentru dînsulū și după aceea atingēndu-lū numai de buze și făcēndu-se numai că bea, dar nebēndū nici unū stropū, ilū dă fie-căruia înapoi.

La mijloculū mesei de 'naintea miresei se află de astă-

(1) Din Crașnă, diet. de M. Bărbuță.

dală pusă o franzolă acoperită cu o năframă foarte frumosă cusută. În cornurile mesei câte o huscă de sare. Apoi vină două șipuri pline cu rachiu și în urmă în cornurile mesei despre mijlocul odăii câte un *colac*.

Colacii și *sarea* înseamnă: că mirésa câtă va trăi să aibă pâne și sare, să-și fie casa totdeauna plină de toate bunătățile.

Acești colaci îi dă tatălă său, era huscele de sare maica sa sara după cununie când mirésa se duce dela părinți la mire.

Năframa, cu care a fostă acoperită franzola, o ia mirésa singură când se scólă dela masă și-o pune în brău. Acestă năframă îi servește ei ca să se ștergă de sudori în timpul jocului de peste și.

Franzolele le ia vornicelul primare. Totă atunci când ia franzolele apucă vornicelul și pre una din persoanele, ce staă la masă, de mână, și poruncindă lăutarilor să cânte o horă prinde a juca și a scóte pre mirésă cu danțulă afară. încunjurândă mai întâi masa. Când ajunge cu danțulă la ușă și dă să iasă afară, atunci se oprește, și înclină c'ună păhară de rachiu la mirésă și abia după ce a bătut păharulă acesta iese cu danțulă afară.

Cam în același timp, când se adună druscele, vorniceii și némurile miresei la mirésă, se adună și druscele, vorniceii și némurile mirelui la mire (1).

Și pe când se gătesce mirésa, pe atunci se gătesce și mirele, în schimbându-se în *cămeșă de mire*, ce i-a cusut o mirésa anume pentru cununie, și îmbrăcându-se în cele

(1) Totă așa se obiceiuesce și la Români din *Selagiă*. «Diminéta în ziua cu nunie. — ne scrie d-lă El. Popă, — dacă mirele și mirésa locuesc în o comună — se adună la mire, care se îmbracă, *qicălăii* (lăutari), *nănașul* cu *nănașă*, *fraciil-de-mire*, *nunele*, *stegariulă*, *grăitorulă* (oratorulă), precum și alți tineri și bătâni».

mai frumoase și scumpe vestminte ce le are, căci precum mirésa, așa și mirele trebuie să aibă *vestmintele noue* de cununie, cari sunt anume spre acestú scopú lucrate.

În fine precum mirésa, așa și mirele, după ce s'a gătitú cum se cuvine, se aședă după masă, de unde se scóte apoi cu danșulú afară.

Nemijlocitú după acésta urméză atátú la mirésă câtú și la mire *țertăciunile*.

XIII ÎERTĂCIUNILE.

Înainte de a se porni la cununie este pretutindene datină în Bucovina, ca mireasa să-și țiea iertăciune dela părinți, frați, surori, precum și dela toate némurile, prietenii și cunoscuții mai de aproape, cari se află de față.

Spre scopul acesta, după ce au ieșit cu danșul afară, se aședă un scaun acoperit c'un lățeriu de 'naintea căsii, pe scaun se pună părinții, de'napoia lor stau în picioare frații și némurile, éra de'naintea lor în genunchie mireasa ținendă capul plecat spre răsărit.

La spatele miresei stă colăceriul său și altă orator, care, luând iertăciune în numele ei rostesc următoarea, orație :

Ascultați cinstiți nuntași
Și cu toți imprejurași !
Dară mai cu de adinsul
Duronia-vastră cinstiți
Bun, și îndurați părinți,
Cari sântei rënduiți
Ca și pomii cei rodiți,
Ce-și dau rōda ramurilor
Din rēcorela rădăcinilor
C'acéstă fiică smerită
Și de d-vastră mult iubită

Se rōgă cu mare smerenie
Să-i dați cuvēnt de blagoslovenie.
Pentru că nu-sū îi să crească
Și la părinți să trăiască
Și părinților să nu greșescă;
Că părinți mult trudesă
Și mult se mai chinuesă
Pân' pe fii lor îi cresc
Și de rele îi ferescă,
De toate rele
Și de toate primejdiile...

Etă vremea i-a sosită
Ca pomiloră de 'nflorită.
Că Dumneđeũ sfântulă
A făcută intăită ceritlă și pămîntulă
Număi singură cu cuvîntulă.
Maî apoi a făcută și omulă
In chipulă ca și Domnulă,
Număi pentru ne ascultare
Ilă dete la pedepsă mare,
Ilă scosă din rațulă afară
Șă-î fie viaț'amară
Și-a pusă sôrele celă vecînică
Să ne fie nôue sfeșnică
Și-î dete-apoi și rađe
In tótă lumea să vedă,
Și-a făcută Dumneđeũ sfântulă
Singură număi cu cuvîntulă
Lună ângeră, Marță pămîntulă,
Mercură tôte paserile,
Și Joiă debîtócele,
Éră Vineră li-a pusă nume
Tuturoră celoră din lume.
Și cu acestea cu tôte,
Ca ună Dumneđeũ ce pôte
Și lumea a 'mpodobită
Cu rațulă la răsărită,
Osebită de-acestă pămîntă.
Și-a dîsă bunulă Dumneđeũ,
Că nu-î bine, ci e rēũ,
Că nu e bine să fie
Lumea stérpă și pustie,
Pămîntulă făr' de stăpănă,
De-aceea s'a 'nînsă singură,
Singură cū-a lui sfîntă mână
Și-a luată de josă țerină,
Și-a luată din pămîntă lută
Și acestă lută l'a blagoslovită
Și dintr'însulă a făcută
Omă, cu trupulă din pēmîntă,

Cu osulă din pētră,
Cu sângele din rōuă.
Cu virtutea din vĕntă,
Cu sufletă din duhulă sfântă.
Cu ochiă din mare,
Cu frumseță din sôre.
Cu gândulă din iuțimea ângerescă,
Ca de nemică să nu se sfĕscă.
Și trimise
Milostivulă Dumneđu
Patru ângeră
In patru cornură
De lume : la răsărită
La amēdă și la sfințită,
Precum și la mēdănópte
Și-aduse patru slove de carte
Și aũ tăleuită anume
A strămoșulă nost' nume
«Adamă»: omă intăită pe lume.
Și dîse că nu e bine
Omă 'n lume ca să fie
Singură fără de soție.
I-am face-o luiă din capă;
Va fi multă maî înțelēptă
Și deștēptă;
I-am face o din ochiă.
Va vedē prea departe;
I-am face-o din gură,
Va vorbi prea multe,
De nime n'a vrea s'asculte.
Și puse milostivulă Dumneđeũ
Intru Adamă ună somlă greă,
Precura mărturisese
Adamă singură, când vorbește :
«M'am culcată și-am adormită
«Că Domnulă m'a sprîjînită».
Și-a luauă Dumneđeũ atuncea
Luiă Adamă o cōstă din stânga
Și-a zidită

Pe strămoşa noastră Eva.	Precum Dumnezeu a blagoslovit
Şi Adam din somnului cel greşit	Pre împăratul David
Şi din mila lui Dumnezeu	Si nunta
S'a sculat	Din Cana Galilea,
Şi-a oftat,	Şi pre cuconi din cuplătorii de foc
Şi s'a bucurat,	Şi i-a blagoslovit cu noroc,
Şi a cuvintat :	Că blagoslovenia părinţilor
«Mulţămescu-ţi (ie Dóme	Intăresce casa fiilor.
«C'am văduţ osu din ósele mele	Éra blăstémul părinţilor
«Şi va fi mie muere!»	Resipesc casa fiilor ,
Pentru-acésta mărturisesce	Că milostivul Dumnezeu
Şi sfântul Pavel, când grăesc	Să vă trăescă
Că totu fiul va lăsa	Şi să vă invrednicescă
Pre tatăl s'eu şi pre mumă-sa,	S'ajungeţi bucurie
Şi se va lipi de muerea sa,	Din fiii Dumilor-vóstră,
Şi-améndoî voru fi unu trup	Şi cu acea bucurie
Că Dumnezeu așa a vrut.	Să vă bucuraţi
Deci curseră	Cu care s'a bucurat
Şi rămaseră	Aron, când s'a'ncredinţat
Din rod	Că toţagul i s'a 'nfrunseţat
In rod,	Ţiindu-lu in mână
Din nemu	Şi neavendú rădăcină,
In nemu,	De doispence ani fiindu uscat.
Din seménţă	A infrunđitú neudatú.
In seménţă,	Şi căţi mă priviţi
Din viţă	Toţi vă veseliţi,
In viţă,	Şi căţi m'ascultaţi
Pân' ce-a venit	Toţi vă bucuraţi,
Şi-a sosit	Precum s'a bucurat Noe
Vremea şi la acéstă	Când a eşit din corabie
Fieca a Domnilor-vóstre :	Pe uscat
Cu genunchiurile plecate	Şi s'a mântuit de păcat ;
Şi cu lacrimile vărsate	Şi-a învit
Ca Dumnia-vóstră cinstiţi	Pamintul,
Bun şi înduraţi părinţi,	Şi-a implinit
Din inimă să vă 'nduraţi	Lui Dumnezeu cuvintul,
Pe fieca Dumnia-vóstră s'o ertăţi,	Şi a răsădit vie
De la inimă să vă umiliţi	Şi s'a umplut toţi de bucurie.
Şi pre dinsa s'o blagosloviţi	Şi au b'ut vinu

Și s'au veselitū deplinū..
Și mie încă mi s'arū căde
Pentru urarea mea
O copilă ochișea
Să'mi petrecū vremea cu ea

Și pentru că v'am uratū
Cum mai bine-am cugetatū,
Mi s'arū căde o nă'ramă de inū
Să'mi ștergū musteșele de vinū (1).

În unele părți, precum bună oră în ținutul Cămpu-
lungului și alu Dornei, nu se iaă iertăciunile după ce aū
eșitū cu dăntulū afară, ci nemijlocitū după ce aū încun-
juratū de-a treia oră masa. Atunci părinții și nēmurile
cele mai de aprōpe se pūnū după masă, mirēsa în genunche
de'naintea mesei, și colăceriulū, care stă la spate, luândū
iertăciunea în numele ei, rostese următōrea orație, care
nu e alta decât o variantă a celei de mai nainte :

Stați cinstiți nuntași
Și boeri împrejurași.
Glōte
Și norōde
Stați, stați
Și-ascultați
Acele dōue, trei cuvinte,
Carī sūnt de D-șeu rēnduite.
Cine-ī mare și luminalū
Cu lumină înbrăcatū?
Dumneșeu adevēratū
Celū ce a făcutū
Dintru începutū
Cerilū și pămīntulū
Numai cu cuvīntulū
Și marea
Și tōte căte-sū într'īnsa
Numai cu șisa
Și-a împodobitū.
Cāmpulū cu erbile
Și cu florile,

Cerilū cu stelele
Și cu sōrele
Și cu luna
La care privimū noi totdeuna.
Și a ziditū Dumneșeu
Lunī āngerii.
Marți pāmīntulū,
Mercurī paserile,
Joī dobitōcele,
Erā Vinerī le-a pusū nume
Tuturorū căte-sū pe lume,
Și-a ziditū Dumneșeu și pe Adamū
Din care ne tragemū și noi nēmū :
Cu trupulū din lutū
Din optū părți făcutū
Frumuseșele din sōre
Cu ochii din mare
Cu mintea din vēntū
Dăruită dela dūhulū sfātū,
Cu osulū din pētră,
Cu sāngele din roaă.

(1) Dintr'unū manuscrisptū vechiū.

Tóte-acestea ale trupului
Le-a făcutu
Deosebitu
De ale sufletului:
Și-a suflatu D-șeu cu duhulă
Și i-a invisu trupulă,
Și-a trăitū Adamū în raiū
Treī decī de ai.
Și-a vėđutū Dumneđeu
Că este omulū greū
A trāi singurū în raiū.
Datu i-a Dumneđeu
Unū somnū greū
In mijloculū raiulū
Și-a luatū Dumneđeu
Osū din osulū lui,
Sānge din sāngele lui
Și-a diditū pe strāmōșa nōstrā Eva.
Și-a suflatū cu duhulū
Și i-a invisu trupulū.
Adamū, cāndū s'a deșteptatū
Elū tare s'a spāimēntatū.
Ērā Dumneđeu a cuvintatū:
<Adame! nu te 'nspāimēnta,
Nu te 'nfricoșā
Că-i osū din osulū tēū
Și sānge din sāngele tēū,
Pentru aceasta va lāsa
Copilulū pre tatū-sēū
Și se va lipi de muerea sa
Și fata pre maicā-sa
Și se va lipi de bārbatulū sēū
Și vorū li amēndoī unū trupū
Că așa și Dumneđeu a vrutū.
Și de aici înainte

Să vė inmulțiți voi
Ca ērba cāmpulū,
Ca frunđa codrulū,
Ca stelele ceriulū.
Ca nāsipulū mārilorū
Și din viță
Dj) semēnță
Până l'acești doi fiī ai DV.
Ca Dumnia-vōstrā cinstiți, ;
Bunī și indurați pārinți
Să vė umiliți
Și pe fiica DV. s'o blagosloviți,
Că nu este fiū să se nascā
Și la pārinți să nu greșescā.
Dar nu-i nici unū pārinte așa de rēū
Să nu-și blagoslovescā fiulū sēū.
Ea stā cu genuchii plecați
Cu lacrimi pe fața sa vārsate
Cātrā Dumnia-vōstrā cinstiți,
Bunī și indurați pārinți
Ca Dumnia-vōstrā să vė umiliți
Și pe fiica DV. s'o blagosloviți,
Că blagoslovenia pārinților
Intāresce casa fiilorū,
Ērā blāstēmulū pārinților
De pe temelie rāsipesce casa fiilorū.
Și alū treilea rēndū
Totū acestū cuvintū
Cātrā Dumnia-vōstrā cinstiți
Bunī și indurați pārinți
Fiica s'o blagosloviți,
De D-vōstrā să fie blagoslovitā
Și de Dumneđeu intāritā.
Amin! Amin! (1)

După ce a sfârșitū oratoriulū de rostitū cuvintele a-

(1) Din Vama, com. de Andrei Prodanu, studinte gimn.

cestea mirésa, care în timpulă acesta a stată ingenuchiată, se scólă din genunchi și-și iewa iertăciune dela toți cei de față, începându mai întâiū dela tatălū sēū și părëndându-i pre toți sfârșese cu celū mai micū. Chīar și dela copilulū din légănū, dacā este, încă își iewa iertăciune, rugându pre fie-care în deosebī ca s'o ierte.

Părinților și nēmurilorū celorū mai de aprópe și mai înaintate în vērslă decăt dinsa le sārulă mână; cu frații, surorile, suratele și cunoscutele sale se sārulă în gură, éră celorlalți le đice numai ca s'o ierte.

Atătū părinții, câtū și ceilalți o iertă și-o binecuvintéză, dorindu-i tóte cele bune și đicēndū :

Dumneđeū sǎ te ierte,
Dumneđeū sǎ-ți ajute,
Dumneđeū sǎ te binecuvinteze,
Intr'unū cǎsū bunū cu norocū,
Sǎ ai parte de viață etc.

Și pe când mirésa își iewa iertăciune dela fie-care, nevestele, carile se află de față, și mai alesū una dintre dínsele, care-i fórtē bună cāntăreță, cāntă cu o arie fórtē tristă următorīulū cāntecū :

Frunđă verde-amărăciune,
Ie-ți, copilă, iertăciune,
Dela mamă, dela nene.
Dela cerīulū celū cu stele :
Dela frați, dela surorī,
Dela grădina cu florī ;
Dela stratū cu busuńocū,
Dela flăcăi, dela jocū :
Dela stratū cu tāmăiță
Dela fetele cu gătă.
Din ogradă, dela pórtă
Dela fetele cu códă ;

Dela uncheși și mătuși
Din tindă și dela uși. (1)

Aceste versuri, cântate cu o arie foarte trăgănată și duioasă, storecū lacrimi până și din inimile cele mai impetrite.

Astfelii își ia mirésa ȳertăciune 'nainte de ce plécă la cununie.

Dar nu numai ea, ci și *mirele* încă își ia ȳertăciune dela părinții și nēmurile sale, când are să se pornescă la cununie. Elū încă ingenunche 'naintea părinților sēi, érá colăceriulū rostesse următórea orație :

Cinstiți óspeți și nuntași
Și cu toți împrejurați,
Căți sūnteți aici adunați
Stați puținū și ascultați
Aceste dóue, trei cuvinte,
Care sūnt orēnduite
Dela bunulū Dumneđeū.
Ér mai alesū Dumnĳa-vóstră
Cinstiți și indurați părinți,
Carĳ sunteți blagosloviți
Ca și pomiĳ cei rodiți,
Carĳ daū ródă ramurilorū
Din răcorile rădēciniilorū.
Érá și alū doilea rēndū
Cinstiți óspeți și nuntași
Și cu toți împrejurați,
Carĳ aici v'ăți adunată
La acēsta cinstitū nuntă
Și veselie binecuvāntatā,
Că acēsta va să remāe
La toltū tineretulū cu dătorie
Până'n veciulū vecie.
Că nu-ĳ sĳ pe pāmĳntū
Să trāescă

Și 'naintea părinților
Să nu greșescă,
Că și părinții trudescū
Și multū se mai năcăjescū
Până sĳ sēi ĳ crescū
Și de toltū rēlulū ĳ ferescū.
Că așa și Dumneđeū
Dintru ĳnceputū
A făcutū
Cerĳulū și pāmĳntulū
Numai cu cuvĳntulū,
Marea, și câte-sū ĳntrĳna
Numai cu țĳsa.
Și cerĳulū l'a'ĳmpodobitū
Cu sórele
Și cu stelele,
Cu lucereriĳ și cu luna
La carĳ privimū totdēuna,
Cu lucereriĳ luminoși
La carĳ privescū și cei pēcătoși.
Pāmĳntulū l'a'ĳmpodobitū :
Cu rāpi și cu déluri,
Cu munți și cu măguri,
Cu brați

(1) Din Crasna, dict de M. Bărbuță.

Rămurați,
Ca întrinsele
Tóte férele
Să se nască
Și să crească
Și să vecuască
Care după seminția sa
Și să-și dea róda sa,
Casa vrutú sfinția sa.
Érá dup'aceste tóte
Dumneđeú, ca celú ce póte,
A maí făcutú
Raifulú la răsăritú
De-osebitú
De-acestú pământú,
Și'n raíu pe-Adamú l'a ziditú,
Pe strămoșulú nostru-Adamú
Din care ne tragemú némú,
Cu trupulú din pământú,
Cu auđulú din vântú
Cu osulú din petró,
Cu sângele din róuă,
Cu frumusețá din sóre
Și-a suflátú cu duhulú
Și 'nviserú trupulú
Deosebitú de-ale sufletulú.
Érá vėđendú Dumneđeú,
Că nu-í bine, ci e rėú,
Omulú singurú să trăescă,
Pământulú să-lú stăpánescă
A luatú și a poruncitú
Pe Adamú l'a adormitú
In câmpii raifulú
In codrii viilorú,
In câmpii inffloriți
In codri nfrunđiți.
Și-a luatú o cóstă
Din cóstele lui Adamú

Și-a ziditá pe Eva, strămoșa nóstră.
Ér Adamú
Deșteptându-se din somnú
S'a spărialú
Și-a strigatú:
«Dómne! ce să fie-acésta?»
Érá Dumneđeú l'a đisú:
«Adame! bucurá-te!
«Nu te spărié,
«Că acésta e:
«Osú din osulú tėú,
«Sânge din sângele tėú,
«Carne din carnea ta,
«Și ea se va chîema
«Tie scjie
«Pân' in a veciului vecie,
«Că de-acum se va lăsa
«Feciorulú de tatálú sėú
«Și de maica sa
«Și s'a lipi de muerea sa,
«Că așa
«A vrutú și sfinția sa,
«Și-amėndoí se vorú chîema
«Unú trupú
«Că și Dumneđeú așa a vrutú.»
Ér' Dumnăia-vóstră cinstiți
Buní și indurați părinți
Totú nimicá nu gândiți
Cu duhulú blăndețelorú
Pre acestú fiú alú D-vóstră,
Care l'ați născutú
Și l'ați crescutú
Și l'a dăruitú
Dumneđeú celú sfântú
Đile de căsătorie
Și de bucurie
Să-lú blagosloviți,
Cum a blagoslovitú

Avramū pre Isacū.
Isacū pre Iacobū.
Iacobū pre cei 12 patrierși,
Carī de D-Ńeu aū fostū aleși,
Maī alesū ca cei trei cuconī,
Carī aū fostū în cupțiorii de focū
Și-aū implutū lumea de necoț.
Ēr' Dumnă-vóstră cinstiți
Bunī și îndurați părinți
Totū nemică nu gândiți
Cu duhulū blândețelorū
Pre-acestū fiū alū D-vóstră
Să-lū blagosloviți.
Să se bucure și elū
De blagoslovenia D-vóstră
Cum Aronū s'a bucuratū,
Când toțagulū a aflatū
De doīsprece anī uscatū
Și-a înfrunđitū neudatū
Și-a înfloritū în mână
Fără de rădăcină,
Și-a fostū fôrte frumosū
Lângă masa lui Christosū.
Ēr' Dumnă-vóstră cinstiți
Bunī și înțelepți părinți
Pe acestū fiū alū Dumnă-vóstră
Cu duhulū blândețelorū
Să-lū blagosloviți
Ca să se bucure și elū
După cum s'a bucuratū
Prea fericita Iléna
Atuncī, când ea a allatū
Prea cinstita cruce.
C'acestū fiū alū Dumnă-vóstră
Șede cu genunchile plecate
Cu lacrimi pe brațe vărsate
Și stă fôrte cu smerenie
Și-așteptă cuvintū de blagoslovenie

Că blagoslovenia părinților
Intăresce casa fiilorū,
Ēr' blă-tēmulū părinților
Răsipesce casa fiilorū.
Ca de-arū li
Casa lorū din pētră
Totū s'arū rāsipi
Chīar din talpă,
Și n'arū maī fi
Vrednicī s'o facū.
Ēr' DV. cinstiți nuntași
Și cu toți împrejurați
Căți Dumnețeu înduratū
Aicī v'a adunatū
La acēsă cinstită nuntă
Cu toți să fiți
Indătoriți
De trei ori ca să roștiți
Amin! amin! amin!
Să ne fie aceste cuvinte deplinū.
Cine n'a țice de trei ori amin
Să i se imple trupulū de veninū
Și-apoi sciū c'a țice:—amin!
Și mie mi se cuvintū:
Unū păhărelū bunū de vinū
Și-o bāsmăluță de inū
Să-mī ștergū mustețele de vinū.
Și aceea de nu mi țī da
Să-mī dați una de buci,
Să-mī ștergū nasulū de mucī.
Și aceea de nu mi țī da
M'oī sterge într'o pōlă de mânta,
Și totū N. N. m'o chīema.
Și dacū-ți binevoi
Pentru mine-ți scocīori
Și-o copilă ochișea
Dintr'acestea de-acolea,
Dacă m'a vrea, m'a vrea,

Dacă nu m'ia vrea
Draculū s'io ȳa

| Să facă cimpoiū din ea
| Să cante la nunta mea. (1)

După rostirea acestei orații mirele, sculându se din genunchi, sărută mâna părinților, precum și a nemiştilor celor mai de aproape.

Datina de a-și lua tinerii ȳertăciune dela părinții lor ȳnainte de cununie esistă nu numai la Români din Bucovina, ci și la cei din Transilvania, (2) Ungaria (3) și Moldova.

Una dintre orațiile saū cuvintele de ȳertăciune, cari se rostescū la ocașiunea acēsta în Moldova e cea următoare :

«Dumnea-vostră cinștiți și blagosloviți părinți, ascultați puținelū cuvintū. Dis'a prooroculū Moisi, cā prea veciniculū D-ȳeu āntāiū făcū ceriulū și pămīntulū ; și pe ceriū făcū D-ȳeu sōrele, luna și stelele, și pasērele în vāzduhū marea și pescii în mare. Și dupā ce împodobī D ȳeu ceriulū socoti Sfinția sa de împodobī și pāmīntulū cu isvorū de apă rece și dulce, și cu pomi de totū felulū, și cu multe feluri de gadine sēlbatice, care de noi de ōmeni sūnt sciute, ērā! mai multe potū fi nesciute. Decī dupā acele dupā tōte, zidit'a Dumneȳeu pe omulū celū dintāiū adicā pre strāmoșiulū nostru Adamū, și-lū făcū din optū părți: trupulū din pāmīntū și ōsele din pētrā, cu sangele

(1) Din Mitoculū Dragomirnei. dict. de Iōnū Iachimciucū, agricultorū.

(2) I. C. Tacitū : «Nunta la poporulū românū» etc. op. cit. p. 21. «Deminēta fetele își ȳaū și ele ȳiua bunā dela surata lorū prin colinde.

«Intr'aceea mirele, primindū binecuvintările părinților, plēcā cu nunulū insoțiți de intimi lorū la mirēsā».

(3) Com. de d-l El. Popū. «Atunci, adicā deminēta în ȳiua cunūniei, *grăitorulū* chīamā pre tata și pre mațra mirelū, le ține o *cuvintare* în numele acestuia, ce aȳi e mire și ȳesā de sub protecția lorū, prin care le mulțāmesce pentru purtarea de grijā și creșterea ce ȳ-au dat'o. La sinea cuvintării mirele sārulā mānele părinților, ēr aceștia cu ochii plini de lacrimi ilū strāngū la țeptū, ilū sīrutā în frunte, și binecuvintāndu-lū, îi dorescū ca tōte sā fie intr'unū cēsū cu norocū, sā albā viață îndelungatā și plină de fericire».

din rouă, cu frumseţele din sóre, cu ochii din mare, cu sufletul din duhul sfântu, cu gândul din iuţimea îngerilor, cu putere dela sfânta Troiţă, şi-l făcu om deplin.

«Şi é:ăşi dădu somnă de adormi, şi dise Dumnedeş, că nu este bine să fie omul fără de ajutoră, şi scóse o cóstă din cósta lui Adamă şi o zidi de-í face femeie ajutoră, adică pe strămoşa noastră pe Eva. Şi dacă se deştepta Adamă din somnă, şi o vechi, dise așa :

«Mulţamescú, Dómne Sfinţiei Tale, că vedui că acesta este osă din ósele mele şi trupă din trupulă meş; şi acesta se va chiema femeie; şi pentru acesta íşi va lăsa omulă parinţii şi fraţii, şi se va lipi cătră ală seş soţu, de se va împreuna şi voră fi amendoi ună trupă. Atunci Dumnedeş a disă şi í-a blagoslovită: să creşei, şi să vė înmulţiţi ca stelele cerului, ca năsipulă mării, şi să ampleţi totă pămîntulă peste totă lumea; blagosloviţi să fiţi pămîntului, şi pe dinsulă să mosceniţi. Şi dintru acestă cuvîntă Dumnedeşescă curse isvoră de némă în némă, şi omă din omă curs'ău. Şi venit'ău vreme până la fii d-vóstră (cutarii); ales'a şi d-lui mirele cu voăa lui Dumnedeş vėrstnică, ca să-í fie soţu Dumisale. Decí se rógă Dumilor-vóstre, ca să-í iertaţi şi să-í blagosloviţi, să mérgă *pe cale albă*, la cinstită şi de Dumnedeş dăruită casa Dumnilor-sale, care-í de Dumnedeş dată, şi de ómenii cei buní aflată. Decí se rógă Dumilor-vóstre şi cu ală doilea cuvîntă, ca să-í iertaţi şi să-í blagosloviţi, cum a blagoslovită Avramă pe Isacă, Isacă pre Iacovă, şi Iacovă pe cei doispredece feciori, căci blagoslovenia parinţilor întăresce casa fiiloră. Decí se rógă Dumilor-vóstre şi cu ală treilea cuvîntă, ca să-í iertaţi şi să-í blagosloviţi să mérgă pe cale albă la cinstită şi de Dumnedeş dăruită casa Dumilor-sale, casă bună, casă de bucurie, cu viaţă,

cu pată, cu norocită liniște până la adânci beldrânețe. Ca să fie Dumilor-voste bucurie, care bucurie a fostă la Aronă proroculă, când a înfrunđită toiagulă în mână, și a înflorită fiindă uscată de doispredece ani. Acelă dară și blagoslovenie să-ı invrednicescă Domnulă Dumneđeă și pe acești cuconă iubiți ai dumilor-vostre, astăđi cerându-și iertăciune, cu multă plecăciune dela Christosă, să fiți și Dumneavostră sănătoși!»

Totă aceea orație, după o altă versiune, însă în versuri :

Ascultați	Din nēmă in nēmă :
Ascultați	Cu ochi din mare,
Dumnă-vostră cinstiți	Cu lumina din sōre,
Părinți	Cu tōte stichiile trupulă
Și împrejurași	Osebită de ale sufletulă.
Și Dumnă-vostră precum și noi,	Și-a suflată Dumneđeă cu duhulă
Cinstiți nuntași !	Și-a învială trupulă.
Acestoră părinți ne vomă ruga	Și-a vėđulă Dumneđeă,
Și de rostă vomă cuvinta.	Că nu este bine,
Eră Dumne-vostră, cinstiți părinți,	Omulă singură să trăescă
Care dela D-đeă sunteți osindiți	Pămintulă să-ı stăpănescă.
Să căutați spre fiți DV. cei smeriți	Și-a dată ună somnă dulce lui Adamă
Cu duhulă blăndețeloră	Și a adormită tōrte greă Adamă.
Să-ı iertați și să-ı blagosloviți	Și-a scosă din stānga lui o cōstă,
Că nu este fiu pe pămintă să trăescă	Și-a zidită pe Eva, strămoșă nostră
Și părințiloră să nu greșescă,	Adamă sculāndu se a prorocită đi-
Măcar cătă și părinți se silescă,	[cōndă :
Și de tōte cele rele ı ferescă.	Dōmne ! Dōmne ! ce-mă este mie ?
Dumneđeă a făcută cerulă și pământulă	Er Dumneđeă ı-a đisă :
Numă cu cuvintulă [mintulă	• Adame ! Adame !
Marea și cele dintr'insa	Nu te teme,
Numă cu đisa.	Este a ta soție ;
Și încă după tōte aceste a măi	Osă din oșele tale
[zidită	Și trupă din trupulă tēă,
Totă pe pămintă Raıă la rēsărită	Pentru aceea va lăsa
Și in raıă a zidită	Fiulă pre tatălă sēă,
Pe strămoșulă nostru Adamă,	Și pe muma sa
Din care ne tragemă și noi astăđi	Și se va lipi de femeea sa

Și voru li amendoi unu trupū,	Intărescū casele fiilorū,
Că așa Dumneđeū a vrutū.	Éră blăstemele părinților
Și de-atunci ne tragemū noi	Resipescū casele fiilorū:
Din omū în omū,	De arū fi curte durată
Și din rodū	Pe temelie de pētră
În rodū	Ea de sîrgū se resipește totă.
Și din vișă	Și dicea boeri: «aminū»;
În vișă,	Că eū nu voiū dice-aminū,
Până la aceste două tinere mlădițe,	Pân' ce nu mi-ți da o năframă de
Ce staū înaintea Dumniă-vostre	Cusută împrejurū cu firū, [înū,
Măhniți	Ca să-mi ștergū gurița de vinū.
Și smeriți	Și de năframă totū vași mai ȳerta.
Și cu lacrimi vē rōgă	Dar de păharū ba!
Să-ȳ ȳertaȳ și să-ȳ blagosloviȳ	Și-lū voiū duce la gurița mea,
Pentru că blagosloveniile părinților	Că ea scie cum a bea. Aminū.

După orația de ȳertăciune, ce s'a reproduș, vornicelulū spre recunoscinȳă, dă din partea mirelui și a miresei oratorului unū păharū de vinū; éră acesta înainte de a bea, uréză în următorilū modū:

Mulȳămimū dumi-tale, cucōne mire	Milostivulū Dumneđeū
Și dumi-tale <i>cucōnă</i> (1) mirésă.	Să vē povētușască cu sfatulū,
Cum m'ați vēđulū DV. cu acestū	Ca să vē bucuraȳ unulū de altulū,
[păharū	Cum s'a bucuratū Aronū proroculū,
Milostivulū D-đeū să vē vađă din	Când ȳ a odrășlitū în mână toȳagulū,
[ceriū cu darū.	Neudatū, nerouratū,
Cu darulū sēū să vē dăruescă,	De doișpređece anȳ uscatū,
Numele să vē mărēscă,	Și D đeū când 'ȳa blagoslovitū
Aniȳ să vē sporēscă,	Indat'a odrășlitū
ȳilele să vē'mmulȳescă.	Și a înfrunđitū.
Să vē trimiță din cerȳuri	Să vē mai bucuraȳ
Ale sale patru daruri:	Cu acea bucurie nespūsă,
Stemă împărătēscă,	Când fericita Elena
Corōnă crăēscă,	A aflatū cinstita cruce.
Scaunū domnescū	Și érășī să vē invreduicēscă
Toȳagū stăpānescū.?	Dumneđeū sfântulū,

(1) *Cucōnă* și *Cucōnă*, în limba veche romānă iasēmă: *june, tinerele*.

Să vă bucurați unul de altul	Hergheții de cai
Cum s'a bucurat cinstitul Noe	Și punți de bani
[proroc,]	Ca la boerii ceî mari
Când s'a isbăvit de potop,]	Și încă să vă miluească,
Si din pome a gustat	Și să vă mai dăruască :
Si s'a săturat	Multă cu multă
Și a bcut și vin	Ca apa din Prut.
De a făcut chef deplin ;	Macar și ca Sireti,
Și de atunci s'a făcut vin,	Că așa este <i>adetiū</i> (1)
Cu care și e la fețele DV. inchin.	Mulțamesc și dumi tale
Acastă cale	Jupâne vornicele !
Și împreunare	Trupușor de viole,
A dumilor-vostră	Face-te-ară fetele mănunchel,
Să fie cu scirea sfinției sale	Să te bage 'n sină la piele !
Să vă îndrepteze spre loc	Mulțamesc dumi-tale
Cu mare noroc,	De acest păhar
Spre viață	Cu zăhar
Cu dulceta	Ca și sfântului dub pentru dar
Spre lauda părinților	Pentru-acest păhar mândrișor
Și a fraților	Și gălbior
Și spre pomana săracilor.	Ca din suc de păltior
Și era-și milostivul Dumnezeu	Darul Sfinției Sale
Să vă miluească	Să fie în casa dumi-tale.
Și încă să vă mai dăruască	Precum ai ajuns vornicel de a-
Multă avuție	[castă glotă (2)
Și întrege bogăție :	Să dea D-zeu să ajungi și vorni-
Turme de oi	[cel de portă (3)
Pluguri de boi	Și pe noi să ne bagă în samă

(1) *Adetiū*, este vorbă veche românească, dela *debitum*, silaba *bi* dela mijloc se suprimă după latina și a altor cuvinte, ce conțin asemenea silabă d. e. *sibilo*, *șueriū* etc. Dicerea *adetiū* se întrebuițează în gura poporului, când voesc a exprima datoria ce are a plăti proprietății pentru dritul usufructului d. e. a *plăti adetiul moșiei* aceea ce limba modernă exprimă prin *caști*. Prin urmare ea exprimă o datorie, o trebuință de satisfăcut. În locul deci al colăcăriei în chestie, dicerile: *că așa este adetiul* nu însemnă, decât: că așa trebuie, așa se cuvine.—Nota ep. Melch.

(2) Dicerea *glotă*, și de aici *glotaș* și a se *inglota* însemnă mulțime, popor și se derivă dela scrierea grăcă *γλωσσα*, limbă, care în limbajul biblic se ia și în înțeles de nemi, popor de altă limbă.

(3) *Vornicul de portă* era o boerie la curtea domnească. Cantemir ne spune

Macar cu câte unŭ păharŭ de vinŭ,	Să cânte și la nunta mea (2)
Că noi toți îți mulțămimŭ,	Că eŭ oiŭ face pe ici pe colea
După toate aceste ca unŭ voitorŭ	Și-oiŭ găsi pe care m'a vrea.
[de biue	De a fi mai mare
Sf. D-zeŭ să nu mă uŭte nici pe	Va merge mai tare;
[mine,	De-a fi mai mică
Să-mi dăruescă o copilă tinerică.	N'oiŭ țice nemică :
Frumușică,	Éră de-a fi mai frumușea.
Ochișică,	Mai multŭ imi va plăcé,
Macar ca cea de colea.	Și se va chŭtma că este a mea,
Dacă și ea o vrea	Și voi ține casa cu ea.
Să fie soțiora mea.	Inchinŭ și la guriŭta mea,
Éră dacă n'a vrea	Că ea scie cum a bea,
<i>Elele</i> (1) s'o ȳa,	Și voi face buzele leŭcuță.
Să fzcă cimpoiŭ din ea	Și pântecele balercuță

că erau la curte patru vornici de pörtă, că ei ședeau din afară de curte, și desfăceau acolo pricinele cele mai mici, ce ventaŭ la domnie, pedepsiau pe femei cu purtări rele și pe acele care se silniceau, ori se făceau țitóre, le împreuna cu cununie cu persoanele de care erau atașate, dacă erau de starea de jos, éră când era dintre boeri, încunoscința pe Domnŭ. Și când ședea Domnŭ în scaunulŭ celŭ de judecată, ei stau la o parte și țineaŭ poporulŭ în bună orânduală, însemnaŭ în condica lorŭ pe celŭ ce nu se înfățișea la terminulŭ de judecată, prin care acela se făcea vinovatŭ în neascultarea de Domnŭ, și pierdea procesulŭ. El pentru plata serviciulŭ primŭ adetiulŭ din târgulŭ Romanulŭ (Descr. Mold. 1851. Iași. f. 168.)

(1) *Elele* în imaginația poporului sŭnt nisce spirite femeesci, făcătoare de rău, care se numescŭ *Rusaliŭ*. Sunt așa de periculoșe, în câtŭ nu este bine nici pe nume a le chŭtma, pentru aceea obișnuitŭ ele se esprimă numai prin pronumele *ele* și *dinse'le*. Intre alte rele ce producŭ aceste spirite aceluŭ urătŭ de dinsele, este și hola reumatismulŭ, pe care românulŭ o numesce *dinsele*, adică o hólă cu care celŭ bolnavŭ se crede atăcatŭ de *ele*. și se țice că bolnavulŭ pățimesce *de dinsele*. Se mai aude în poporŭ împrecția: *Iuote-arŭ Elele*. Femeile cu numele *Ruxandra* chiar și prășnuescŭ Rusaliile în Mercurea înjumătățiriŭ după Pașci.

(2) Aici nu trebuie a lua împrecția acésta ca ceva réutăciosŭ din partea junelui către fata ce o iubesc, ci mai alesŭ ca o manieră, de a o apropia de dŭnsulŭ mai multŭ, pe de o parte deșteptându în ea frica superstițŭ óșă, de a nu căde în mâna *Elelorŭ* dacă ar refusa a merge după dŭnsulŭ, căci femeile mai cu samă sunt fórte superstițŭșe și cu frică de spiritele rele; éră pe de alta prin gelosia ce volesce a deștepta în ea cu descrierea altei fete ce elŭ o arŭ găsi lui de soție în loculŭ ei.

Și n'a curge nici o lecuță.	Totă lumea se veselesce;
Eră tu guriță nu te bucura	Unul cu altul când ne vomă întâlni,
Că de acestu păharu te vei sătura;	Să nu avemă a ne feri.
Că nu te vei sătura nici cu altul	Când ne vomă întimpina,
Cum nu se satură țadulū,	Să avemă a ne săruta ;
De boeri de <i>divanū</i> (1).	Când ne vomă întâlni,
De vornicū și <i>vatamanū</i> (2).	Să avemă a ne cinsti
Și beū acestū păharū de bētură	Cu cuvinte bune,
Pentru multă voe bună ;	Cu păhare pline (4);
Pentru mare mila dreptăților	Er când ne vomă înfățișa
Pentru bunătatea bunățăților	Să avemă a ne îmbrățișa.
Pentru <i>irulū irulū</i> , (3)	Pace între frai
Ca isvorulū vinulū	Și'ntre împērai.
Pentru rōda câmpulū,	Boeriū cei marī
Care, când infloresce,	Să rēmăe jitarī (5);

(1) Domnulū Cantemirū ne spune că din vechime se împărțta în două categorii *loeri de sfatū* sau *sftenicū* și *boeri de divanū*. Cel dintăiū erau sftenicū Domnulū în trebile cele mari ale țērii, și în politică, și erau șapte: Logofetulū celū mare, Vorniculū de țara de sus, celū de țara de jos, Hatmanulū, Postelniculū celū mare, Spatarulū celū mare, Paharniculū celū mare. Boeri de divanū se despărțtaū în trei părți: starea întâiū se numău boeriū cei marī; cel de starea a două și a trela: *boeri mici*. Boeriū cei marī făceau slujbele lorū la curtea domnescă, și când se duceau pe la locurile lorū unde aveaū așezare, aveaū drită a judeca pe supușii lorū și ale hotări pricinele. Boeri de starea a două și a trela erau ajutătorī în slujbele celor marī. Tustrele stările trebuau să fie de nēmū boerescū. După aceștia erau și alții, ce se numău *bovenășii*, care potū fi de ori ce stare, și facū și ei serviciurile lorū la curte, ca nisce slugi de casă ai Domnulū (Descr. Mold. cap. VI. f. 154—174).

(2) *Vornicū* sau *vornicelū* și *vătmanū*. Aceștia erau servitorī domnesci pe la sate, spre a aduce întru împlinire poruncile cărmuirii, și a stränge dările. *Vorniculū* era întâia persōnă în satū din partea cărmuirii. *Vătmanulū* era ajutorul lui, pe care elū îlū comanda, când avea de executat v'runū ordinū.

(3) *Irulū Irulū*. *Irū* în limba poporului însemnă *mirodenie*. Până astăzi po-populū numesce *iruri* o doftorie casnică pentru rāni; ea este o unsōre compusă din mai multe materii miroșitoare, precum: rășină, tāmăe, sacăzū, cēră albă, untū de lemaū, sēū de oie. *Irū* nu este decât o țicere stricată din *μυρο* = unsōre. Colăcarulū deci prin cuvintele *Irulū Irulū*, doresce ca lucrurile miroșitoare și grase, să nu se sfișēcă nici odată, ca isvorulū vinulū.

(4) *Cinstea* în sensulū țērānescū însemnă: a vorbi cuiva cu cuvinte măgulitoare și plăcute și alū trata cu păharū de bētură.

(5) *Jitariū* se derivă dela țicerea slăvonă *juto* = sēcără. țicere împrumutată dela slavoni, carī în țarinile lorū samēnă mai multū sēcără, *juto*; de aici pă-zitorulū țarinelorū se numă *jitarīū*, literalū *sēcărariū*.

Boerii cei mai mici	Și îl beu totu,
Să rămăe calicî.	Ca să trăiți cu norocû.
Eră noi țeranîi	Și eu ași mai lăsa,
Să 'nflorimû ca șofraniî	Dar mă temû că nu mi-ți da.
Eră <i>maziliî</i> (1)	Ași mai da și pe la fete,
Să-I tragă câniî,	Dar mă temû să nu se'mbete.
Incă și mâțele	Și mamele nu le vorû găsi lorû vină.
Să le ródă opincele.	Ci-mî vorû căta mie pricină,
Și eû dîcû D-Vóstră : aminû,	Și mă vorû face pe mine vinovatû
Și beu acestû păharû de vinû,	Și vorû dîce că eû le-am îmbetatû(2)..

(1) *Maziliî* din vechime se numău boerii eșiți din serviciu. După ce s'aû înmulțitû tare boeriile, numirea de *maziliî* se da *răzeșilorû*, caril și aceștia se trăgeau din vișă boerescă. Acești *maziliî* sau *răzeși* se comandaû pe la sate cu felurite ordine de execuție din partea ispravnicilorû și a ocolașilorû (subprefecțiil) care negreșitû erau fôrte nemilostivi cătră țeranî.

(2) Veđi : Literatura religiósă populară, adunală de Episcopulû Melchisedecû și publ. în «Convorbiri literare» an. XIV. Iași 1880. No. 8. p. 293—297.

XIV. PLECAREA LA CUNUNIE.

După ce și-a luatü acuma de la toți Iertăciune se pornesce mirésa dimpreună cu vorniceii, cu druscele, precum și cu alte fete și neveste la biserică, unde are să se cunune.

La biserică se ducü miresele dela țară mai totdéuna pe josü. Érá trăsura în care aü să se întórne dela cununie se pornesce ce-va mai târđiü.

Dacă biserică, unde are să se cunune, e cam departe atunci mirésa se duce într'o căruța saü într'unü carü la care de comurü sunt patru boi înjugați.

La munte și cu deosebire în ținutulü Câmpulungului și alü Dornei din Bucovina e datină ca atâtü mirésa câtü și întréga sa suită să plece la cununie călare.

Mai nainte însă de-a pleca cu căruța saü cu carulü o nevestă inrudită cu mirésa légă de căpestrele cailorü și de córnelé boilorü năfrămî, cari sunt menite pentru că-răuși, adică pentru cei ce mână vitele prinse la trăsuri. De-odată cu trăsura, în care plécă mirésa, mergü totdéuna și alte trăsuri.

Atâtü când merge pe josü câtü și atunci când merge cu trăsura o însoțescü și o păreche de lăutari, cari de cum se pornescü de-a casă și până ce ajungü la biserică cântă diferite marșuri.

La pornire și pe drumü, când lăutarii sfârșescü mar-

şulă începută, nevestele ce o însoţescă cântă încă feliurite cântece de jele, cari le vină mai de grabă în minte. Din mulţimea aceloră reproducă aici pre celă următoriu :

Floriceă dintre munţi,
Copilă din doî părinţi !
De ce rău mi te măriţi,
Orî n'ai milă de părinţi ?
Nu scii tu, mândruţă lele,
Că miluţa dela nene
E ca fagurulă de mîere ?
Şi mila dela măicuţă
E ca mursa din stecluţă,
Şi miluţa dela fraţi
E ca umbra de sub braţi,
Şi miluţa de surorî
E ca mirosulă de florî,
Er mila dela bărbatū
Ca umbra de pĕrū uscatū,

Când te puî să te umbrescî
Mai tare te dogorescî !
Şi mila dela sócră
E ca póma cea mai acră,
Ce se cóce şi se cóce
Şi dulce nu se mai face,
Şi mila dela cumnate
E ca pelinū'n bucate
Er mila de la străinî
E numai cîulinî şi spinî,
Care flóre'n ea pornesce
Când gândescă că înfloreşce
Ea atunci se vestejesce,
Şi când aştepţi să rodescă
Spinii crescă s'o'năduşescă. (1)

Dacă mirésă se mărită după unū mire din satū străinū unde se presupune că-i va merge rău; atunci nevestele, ce-o petrecă la cununie, saū chîar şi nunii cei mari, cariî în casulă acesta încă sunt de faţa la petrecere, cântă miresei următoriuă cântecă :

Copilă din doî părinţi,
La ce focū te mai măriţi ?
Că mila dela bărbatū
Ca frunţa de mĕrū uscatū,
Şi mila dela măicuţă
Ca şi mîierea cea dulcuţă.
De-ai scii cum îi cu bărbatū
N'ai sili la măritatū,
Ţi-ai tocmi zestrea pe ladă

Şi ai şedé la mă ta fată.
Mai stăi, fată, şi fetesce
Şi veđi lumea ce gândesce.
Da mai şedî macarū o lună
Să porţi flóre din grădină.
Da mai şedî macarū unū anū
Să porţi struţū de măgheranū.
Şedî unū anū şi jumĕtate
Să mai porţi códa pe spate...

(1) G. Tomoiaĝă; Morav. şi dat. pop. publ. în «Aurora română», an. I. p. 54.

Cresceți florî, da nu'nfloriți, Că mie nu-mî trebuiți ;	Cresceți florî călû gardurile. Nu v'oiû rumpe ramurile ! (1)
--	---

Mirele, vorniceii acestuia, precum și întreaga sa suită. care uneori se urcă și până la 20 de feciori holtei, atât la munte cât și la țară se duce totdeauna călare. Chiar și cei mai sermani miri, cari nu au caii lor proprii, împrumută dela alții și încă se ducă călare (2).

Pre mire în cele mai multe părți îl petrecă lăutarii cântându-i marșu numai până ce iese de pe pörtă, mai departe nu. Totu atunci, când e petrecut până la pörtă, unele neveste înrudite cu dinsul, cântă și lui, ca și miresei, mai multe cântece de jale precum ;

Eû mē ducū, codru rămâne, Frunța plânge după mine, Eû nu punū sã plângã nime, Cã mie când mî-a fi jele,	Eû oiū plânge singurele, Și mie, când mî-a fi dorū, Oîū plânge singuriorū. (3)
--	--

Saû acesta :

Frunțuliță, frunță creță, Duminică demință Mândră și s'a mai ivitū, Mândru sóre-a răsăritū, Și pre mire l-am gătitū Cu cunună de argintū. Nu sciū sóre-a răsăritū, Orî mirele a'nfloritū, Cã frumosū mai e gătitū Cu podoba târgului,	Cu mirosna câmpului, Cu cușmuță brumărie, Cu cunună argintie. L'am gătitū la mănăstire Și î-am datū numele mire, L'am gătitū la cununie Ca să-și capete soție, Și soție și nevestă, De noi să se despărțescă ! Și nevestă și feene
--	---

(1) Din Pojorîta, sat în districtul Cămpulungului, Bucovina, com. de I. Flocea, stud. gimn.

(2) Aceeași datină există și la Italieni. Düringsfeld, p. 94: «Elû (mirele) e cu totul nou îmbrăcat și călăresce pe cel mai frumos cal, ce l'a putut afla. Șeua și ceilalte halaturî, de și adeseori numai împrumutate, sunt așa de frumoase, cum numai poate cine-va să-și închipuască. Asemenea călări și totu atât de serbătorește îmbrăcați îl încurjură nêmurile și amicii sîi »

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Diua bună să și-o ție :
Dela stratū cu busuŃocū
Dela feciorii din jocū ;
Dela stratū cu tāmăiță,

Dela mândrele fete ;
Dela stratulū cu hemeiū,
Dela fete și flăcăi. (1)

Și acesta :

Floricecă de pe munți,
Susū pe delū la Rădăuți
Este-o fântână adâncă,
Mai mulți caî beū și mănâncă,
Toți mănâncă, toți nechéză,
Și la culcatū se aședă.
Numai calulū mirelū,
Murgū ca pana corbulū,
Nici nu be, nici nu mănâncă,
Pe picŃore se usucă.
Nu sciū fēnu-ī rogozosū,
Orī mirele nu-ī voŃosū ;
Nu sciū apa-ī ruginŃsă,

Orī mirēsa nu-ī frumosă ?
Fēnu-ī bunū, nu-ī rogozosū,
Și mirele-ī prea voŃosū
Ca unū trandafirū frumosū ;
Apa-ī lină și gustŃsă
Și mirēsa-ī prea frumosă ;
Apa-ī lină, curgētoŃe
Și mirēsa-ī ca o flŃore,
Pare că-ī ruptă din soŃe,
Amēdoī se potŃivescū,
Ca doī porumbi se lovescū ;
Amēdoī isū ca doī sorī
Pe cerū sâninū fără nori (2).

Pe drumū merge mirele de comunū înainte, vorniceii după dînsulū alătura, ér ceilalți feciori totū doī câte doī în urmă vorniceilorū. Și cei mai mulți dintre dînsii, cu deosebire însă vorniceii, avēndū arme la sine, impușcă de mai multe ori pe drumū, dândū prin acēsta sâtenilorū de scire :

Că'nălțatulū impēratū
Cu întregulū sēu palatū
La cununie-a plecatū (3)

*Impēratul e o invăsit
moment, pe timpul
cit se traversează în
postaja aceluia pe
măreție și jură*

În unele părți ale *Transilvaniei* venindū nunulū și nuna împreună cu vorniculū în curte la socrulū mare cu alaiulū și cortegiulū usitatū la acēstă ocaziune și aflândū

(1) Com. de d-lū G. Tomoagă. Comp. de același : Morav. și dat. pop. publ. în «Aurora rom.» au II, p. 54.

(2) Din Mahala, com. de d-lū G. Tomoagă ; comp. Morav. și dat. cit. mai sus de același.

(3) Datina Românilorū din Bucovina.

pre acesta ședându pre unū scaunū, vorniculū se adresază cătră dînsulū cu următórea vorbire :

Bună ȕiua sócre mare,
Ce ȕi-e de plângi așa tare ?
Nu cum-va ai supĕrare,
Că venimū cu alaū mare ?
Noi la dumnia-ta venimū
Porunca să-ȕi implinimū,
Și pentru că ne-ai chĕmatū
Noi étă te-amū ascultatū,
Și fiindū-că ne-ai postitū,
Acum bine te-amū găsitū !
Noi multe nu-ȕi grătulămū (?)
Numai in casă intrămū,
Pe mirele să-lū luămū
In mâna nunulūi să-lū dămū.

După aceea vorniculū intră cu nunulū, nuna și înregū cortegiulū in casă și se adresază cătră mire cu următórele :

Acuma cinstite mire,
După trecutele ȕile,
Care astăȕi s'aū plinitū,
De când mirésa-ȕi tocmitū ;
Étă nunulū a venitū
Precum v'aū făgăduitū,
Mâna dréptă iȕi va da
Și te va și cununa.
Deci acuma te gătesce
Și cu noi călĕtoresce.

După acésta eșindū nunulū cu mirele și cu întregū cortegiulū in curte, unde se află socrulū mare ședendu pe unū scaunū, vorniculū se mai adresază cătră socrulū mare cu următórele :

Acum cinstitū socru mare,
Sănĕtate dumi-tale.

Că pre cine-am căutatū
Étă că am și aflatū.

Nunulă ér cum s'a legatŭ,
Mâna dréptă ȳ-a și datŭ ;
Și vē potŭ incredința
Că îlŭ va și cununa
Pre acestŭ mire cinstitŭ
Fiŭ alŭ vostru, prea ȳubitŭ.
Dar nainte de-a pleca,
Eŭ fruinosŭ te voŭŭ ruga :
Ca dumnĳa-ta, ca pĳrinte,
Ce-ȳi ȳubescŭ fiulŭ fierbinte,
Și ca tată cu 'ndurare
Să-ȳi daŭ binecuvĳntare.
Ca fericită să-ȳi fie
Scumpa luŭ cĳsătorie.

Elŭ, ca fiŭ ascultătorŭ,
ȳȳi va fi mulțĳmitorŭ
Și acum și'n viitorŭ
Și la timpŭ de ajutorŭ.
Decĳ acum îlŭ sĳrutaȳi,
Și tare nu vē'ntristaȳi.
Că merge cu ôste-alésă
La prea scumpa luŭ mirésă,
Și dacă s'a cununa
Ér acasă s'a 'nturna.
Acum vē lăsămŭ cu pace
Precum luŭ Dumneđeŭ place,
Și fiindŭ fôrte voŭoși
Să vē aflămŭ sĳnĳetoși !

De aice apoi pornescŭ cu cortegiulŭ și cu lăutariŭ înainte la socrulŭ micŭ unde află pre acesta érá șeđeŭdŭ pe scaunŭ, și vorniculŭ mirelui se adreséză cĳtră dĳnsulŭ cu următorele :

Bună điva socru micŭ !
Ce stai așa obeditŭ ?
Orĳ pentru noi ești scĳrbitŭ,
Căcĳ aice amŭ venitŭ ?
Noi aici dac'amŭ venitŭ,
Credemŭ c'amŭ și nimeritŭ,
Și ceea ce căutămŭ
Suntemŭ siguri ca și aflămŭ.
Căcĳ pe cine-amŭ întrebatŭ,
Totŭ aici ne-aŭ îndreplatŭ,
Decĳ nu mai staiŭ intristaȳi,
Nu plĳngeȳi, nu lăcrĳmaȳi,
Ci ĳndată vē sculaȳi
Și pre noi ne ĳntrebaȳi :
Ce căutămŭ, ce ĳmblămŭ,
Ca solia să ne-o dămŭ.

Vorniculŭ mireseŭ :

Cinstite vornicŭ de locŭ !
Dumneđeŭ să-ȳi dea norocŭ.
Dumneđeŭ să te trĳescă
Și graȳulŭ totŭ să-ȳi sporéscă,
Ce ne ĳaŭ așa cu graba ?
Sciŭ că graba strică trĳeba.
Te rogŭ fiŭ ce-va mai bunŭ,
Că đeu, adevĳrŭ ȳȳi spunŭ,
Că noi nu stămŭ obidiȳi
După cum vē'nchipuiȳi.
Nice nu suntemŭ scĳrbiȳi,
Precum vēdu că ne vorbiȳi.
Nu plĳngemŭ, nu lăcrĳmămŭ,
Din contră ne dĳsfĳtămŭ

Cu lăutarî, cu cântare,
Cu ospetî și pompă mare.
Nu vedeți lume-adunată
Cum stă aici și așteptă ?
Neveste, feciori și fete
Indesați pe sub părete.
Toți așteptă cu tărie,
O solie să ne vie.
De-aceea vă întrebăm
Și frumos vă și rugăm :
Să ne spuneți ce voiți ?
Cine sunteți, ce poștiți.
Ce căutați, ce amblați ?
Voi solia să v'o dați !

Vorniculă mirclui :

Pentru acesta venim
Și aici căiătorim,
Fiind că jupănul mire
Tuturor ne a dat de scire,
Ne a spus ce i s'a n'templat
Chiar de curînd la vînat :
O căprie a aflat
Cu ea s'a intîmpinat
Și luîndu o în brațe
A sărutat-o în față ;—
Dar din brațe i-a scăpat
La D-vostră intrat,
Nesciind ce să se facă
Fiind cu inima sacă,
Înderept s'a înturnat,
Oste mare-a adunat.
Frumos o a îmbrăcat
Și bine o-a ospetat
Și cu dinsa a plecat,
Toți cu toți la vînat.
Să-și găsească căpriea,
A Dumnia-lui soțioră.
Astfelîu venind cu toți bînd

Și cu lăutarî cîntînd,
Noi pre toți amîntrebat
Toți aici ne-au îndreptat.
Deci noi aici scim să fie
A mirelui nost' soție.
Că la D-Vostră'n curte
S'a adunat nueri multe,
Multă glotă adunată
Stă tot cu gura căscată.—
Ce căutăm cu tărie
Trebuie'n casă să fie.
După semnele-arătate,
Credem că vouă ave parte
Să aflăm ce amîntredut.
Dacă ne-amîntredat mult.
Elă dar' solia noastră :
Sănătate Dumnia-vostră.
Multe nu măi cuvîntăm,
Numai una vă rugăm :
Ca mireasa să ne o dați,
C'apoi cu noi vă împăcați.

Vorniculă mi esei :

Cinstite vornic de casă !
Mulțămim de vorb'alésă.
De ceea ce ne arătați
Suntem foarte încantați.
Ce s'atinge de'ntrebare
De ce ne faceți rugare,
Puteți fi incredințați,
Că la noi aici aflați.
La noi dacă ați venit
Forțe bine-ați nimerit.
Deci poștiți, prea iubiți frați,
Măi antaiu de ne'nchinați,
Căci noi v'amîntredit cu plin,
Cu multe ploșce de vin.
Să bem cu toți împreună
Ca să fim cu voe lună,

Vă mai dămă încă de veste,
Că mirésă la noi este,
Și ce dela noi poștiți
Câștigați precum doriți,
Pre téněra căprióră
A mireluî soțióră.
Deci acum cinstită nună
Te rugămă ca să fii bună :
Dumnă-ta poftescē'n casă
La jupănesă mirésă
Că umilită te așteptă

Ca pre o mamă 'ntelēptă,
Te-așteptă cu bucurie
Să o duci la cununie.
Grăbesce și ostinesce
Pre mirésă o prinesce,
La biseric'o ponesce,
Cu mirele o 'nsoțesce.
Și-i cununați împreună.
După cum și legea sună,
Dup'aceea să trăiți
Mulți anî bunî și fericiți !

După acēsta vorniceii invită pre nună cu arcașulă în casă, și petrecēndă mirésă de trei ori prin arculă pregătită anume, dīce de trei ori: In numele Tatălui, alū Fiului și alū Sf. Duhū. După pregătirea și eșirea cu mirésă în curte, vorniculă mireluî, se mai adresēză cătră socrulă mică cu următórele :

Acum cinstitū socru micū,
Veți că remăi cu nemicū,
Că noi ce amū fostū pierdutū
La D-Vóstr'amū găsitū.
Noi mirésă-o-amū luatū,
Și unū colacū v'amū lăsatū.
Și unū ulciorū smălțuitū
Cu vinū bunū și îndulcitū.
Multe v'ași mai cuvinta,
Dar' nóptea m'arū apuca.—
Deci mirésă sărutați
Și tare nu v'ntriștați,
C'ășa-ī legea creștinēscă
Ca să se căsătorēscă
Tineri, când sunt de vērștă.

După cum și legea cāntă.
Pân' mirésă-ți săruta
Eū totū voiū mai cuvinta.
Voiū să vă mai spunū vr'o glumă
Să fiți cu inimă bună
Că acestū mire cinstitū
Mirésă și-a dobânditū.
După câtū a totū āmblatū
Elū ađi o a căpētatū.
De câte a fostū lipsitū
Aicī tóte le-amū găsitū.
Acum vă lăsămū în pace
Precum luī Dumneđeū place,
Și fiindū fórte voșoi
Remăneți toți sănētoși !

După terminarea acestorū cuvinte ponesce cōrtegiulă, cu lăutarī cāntāndū înainte, la biserică (1).

1) Petru Bancilă : Colindele Crăcunului și ale Pașcilorū, la care s'a adaosū Colăcăritulū său Vornicitulū usitatū la nunți, etc. Sibiu 1875, p. 59-67.

Cum saũ pornitũ cortegiulũ, saũ ŝi mai nainte de-acesta, una s'a mai multe neveste inrudite cu mirele ŝi miresa. intonezã urmãtoarea doinã :

Busuiocũ verde din vie,	Cat'acum sã te-aruncũ josũ.
Jalnica mea holteie,	<i>la ghe</i> Maerenũ in cornulũ mesei,
Cãnd mergũ la cãsãtorie.	Mãndru plãngũ ochii miresei,
Cãnd de-a casã am plecatũ	Dar nu plãnge ca unulũ,
Diua bunã mĩ-am luatũ	Care scie ce-ĩ dorulũ..
Dela pãrinĩ ŝi frãtini,	Mirele-ĩ cu voe bunã
De la prietini ŝi vecini,	Cã merge ŝi se cununã,
Cãci acolo am intratũ,	Miresa-ĩ cu voe rea,
Clopu'n mėsã l-am luatũ.	Ŝi se plãnge vai de ea,
Mẽ uitaĩ la clopulũ meũ,	Cã-ŝi in schimbã portuulũ.
Lacrimile-mĩ curgũ mereũ	Ŝi-ĩ remãne drãguulũ,
De jalea struțuluĩ meũ.	Ŝi locul din șeșetore
Vai sãrace struțũ frumosũ	Ŝi drãguulũ ca ŝi o flõre. (1).

In alte pãrți ale Transilvaniei adunãndu-se chieamații la casa mirelui împodobescũ douẽ carẽ câte cu 4 saũ 6 boi, cu nãfrãmi ŝi cu petele, cu crengi verđi ŝi cu flori legate la cõrnele boilorũ, la cari le punũ clopoșele la grumazũ.

Nunulũ mare (nãnașulũ) cu nuna ŝi cu cei mai bẽtrãni împreunã cu socrulũ mare, ședũ in carulũ acela, in care vreaũ sã aducã miresa, erã ceialalți nuntași ședũ in carulũ celũ pentru vestmintele miresei. Ceterașii incã ședũ in celũ dintãiu, care plęcã inainte, apoi urmẽzã ceialalți.

Colãcariulũ, stegariulũ ŝi mirele mergũ cãlãri împreunã cu alți doi spre-dece cãlãreți, toți fecțori holtei, cu nãfrãmi pe spate ŝi pe umeri in josũ. Dintre aceștia șese inși mergũ inaintea mirelui totũ doi câte doi, ŝi alți șese indẽretulũ

(1) I. Popũ Reteganulũ : Doine pop. publ. in «Tribuna,» an II. Sibiu 1885, No. 274.

lui, asemenea doi câte doi. Mirele merge înainte între aceste șese părechi, avându de-a dreapta pre stegariū cu stégulū, ér de-a stânga pre colăcarulū și așa mergū pe drumū până când ajungū la calea jumătate. Aice toți călărejii se adună pe lângă carē, făcendū unū cercū împrejurū, atunci nunulū mare scóte bēnura și colacū și dă de gustă feciorii și toți nuntașii, apoi se punū ér în șirū și mergū până aprópe de pórtă miresei totū în acestū rēndū. Dar colăcarulū cu unū călăreļū lângă sine alérgă înainte, că să dea de scire că vinū, și ajungēndū la pórtă, nu potū să iutre, fiindū că pórtă-i legată cu funii saū cu lanțuri înfășurate cu pae.

Starostea gazdei cu multă iume de ómenī bētrānī și tinerī staū din lăuntru de pórtă și-i arată colăcarulū drumulū mai în colo ; colăcarulū însă după ce salută pre cei de la pórtă, începe așa :

Ce saltū, ce veselie,
Ce lucru póte să fie,
Ce stați aici adunați
Dumne-vóstră, iubiți frați ?
Că noi fórtē ne mirāmū
Și nu vē prea lăudāmū,
Gāndindū : că de fricā mare,
V'ați închisū așa de tare.
Vēdēndu-vē fața ntristată
Și cu galbēnū mestecată,
Firea vi-i cam spāimēntată
Și starea vi-i tremurată.
Treī lunī sunt de când venimū,
Ne uītāmū și nu durmimū,

Dar lucruri așa tocmite
Încă nu ne sunt ivite.
P'órtă legată cu pae,
Glóta'n capū stă să ne sae.
Unī cu măciuci ferecate,
Alții cu gurile căscate
Și de garduri răzāmate.
Dar de cei cu măciuci ferecate,
Nu ne tememū că ne orū bate ;
Ci ne tememū de cei cu gurile
[căscate,
Că ne-orū mânca țepele tóte.
Mai cuvintați și D-vóstră ce scii,
Și cu vorba nu ne zāboviți !

Aici starostea respunde și le arată drumulū să mērgă mai departe dīcēndū, că deū aici nici unulū nu é cu gura căscată, și altele.

Colăcarul :

Cinstite vornice de casă
Spuseși multe, nu ne pasă.
Dumnezeu să te trăească
Traiul tău totu să ți-lu sporască
Gura câtu șura să ți-o lărgască.
Noi de când ne-amu ridicatu
Că-alu nostru craiū lăudatu
Multu lume amū âmblatu,
Și âmblandū alăta lume
Amū vĕdutu câte-o minună,
Care tôte vi le-oiū spunē,
Și credeți, că nu sunt glume.
Dară lucrul minunatū
Ca să fie-așa cĭdatu,
Incă nu mi s'a'ntĕmplatū :
Porțile tare legate
Și cu pae 'nfășurate !
Pôte dōră vĕ păziți
Și de cine-va gândiți,
Saū de Turci ați auđiți,
Că pe-aici aū tăhăritū.
Dar bine să vĕ păziți
Că și noi amū înțelesū
De unū craiū macedonescū,
Care-acum s'a ridicatū
Și-î lotru prea minunatū.
Vine cu niște oșli grele
Cătū se sparie toți de ele.
Tunurī grōsnicī slohodescū,
De și munții se clătescū.
Dar vĕ prindeți cu noi frați,
Porțile să deslegați,
Și ne dați totū ce vomū cere,
Că noi suntemū cu putere
Și vomū păzi cu tărie
Pe-aici nimeni să nu vie.

Faceți-vĕ voe bună,
Și credeți, că nu-î minciună.

Starostcu.

Te-amū ascultatū vrĕndū, nevrĕndū,
Să mai apucū și eū la rĕndū,
Că multe spuī și înșiri,
Tu đici că de noi te miri ;
~~Dar voi sunteți localii~~
De spărieli paseri in vii.
Dară mĕ rogū tacī acuma
Să-ți mai spunū și eū una.
Tacī, rogu te, sīi domolū,
Să nu te culci pe pomnolū,
Și nu vorbi totū minunī,
Dōr n'aī mĕncatū bureți nebunī ;
Saū fugiți de priculici,
De aceea v'ați opritu aici ;
~~Ori umblați după boștine,~~
Că aici nu are nime...

Colăcarul :

Dumnia-ta-mī ești cunoscutū,
De când mi-te-am fostū vĕdutū,
Sciī ađi vară in orașū
Ședeai la unū contorașū,
La masă după cuptorū
Rodeai unū mestecătorū,
Și eri pe nescari rozore,
Resfățandu-te la sōre.
Dumnia-ta ești dela Buda-veche
Unde mâța fuge de streche...
Cinstite vornice,
Să-ți mai spunū ore ce :
Eū sunt solū impĕrătescū,
Nimică nu mĕndoescū,
Totū drepte să grăescū ;
Că porunca 'mpĕrătescā
Cantă să se împlinescā ;

Cine nu vrea s'o 'mplinescă
Cu capulū o să plătescă.
Pe alū nostru craiū lăudatū,
Ângerū blândū l'a deşteptatū,
Faţa veselū şi-a spălatū,
La Dumneşeū s'a rugatū,
Slugile şi le-a chîematū,
Mândră ôste şi-a adunatū
Din bătrânī şi tinereī
Câtū îi stă bine cu eī.
Totū argaī de ceī voīnici
Peste cincī sute şi cincī,
Peste-o sută călăraşi
Peste-o sută pedestraşi.
Peste dinşiī s'a uītatū
Şi-apoi eşi la vĕnatū.
A vĕnatū câmpīi cu florile
Munīi cu recorile
Şi vedĕndū o urmă de fĕră
Stătură toīi şi se mirară.
Unīi diceau că-ī flóre de raiū
S'o rupă alū nostru dulce craiū ;
Alīi că-ī vişă de vie
Să-ī fie crafulū soīe ;
Atunci pe noi pe-aceşti doī,
Vĕdĕndu-ne mai vioī,
Fiindū cu calea 'nvĕţaiī
Şi cu cai mai bunī gĕtaīi
Dintre ôste ne-a alesū
Şi'nainte ne-a trimesū
Ca s'aducemū veste bună
La toīi şi tôte'mpreună,
Calū nostru craiū lăudatū
Şi pe-aici a mai âmbalatū,
Şi fiindū vreme sĕnină
A intratū iutr'o grădină
Şi aflĕndū o flóre'nflorită,
Frumôsă neodrăslită,
Arū duce-o 'n grădina crăescă,

Ca acolo s'o sĕdescă
Şi frumosū să odrăslĕscă,
Domnulū gându-ī implinĕscă !

Starostea :

Ardĕlulū, câtū e de mare,
Mincinosū ca tine n'are,
Călare pe a ta épă
Mai mincinosū ca o babă,
Ba şi soţu-teū, şciū bine,
Că vorbindū cum se cuvine,
E mincinosū ca şi tine,
Nespălatū şi somnorosū,
Reū de gură, flecĕrosū,
De când mă-sa l'a băiatū
Şi popa l'a botezatū
De locū nu s'a mai spălatū,
Şi 'nc'ăsa e de măreţū
Ca şi-unū purcelū creţū
De după coteţū.
Ēr D-ta ca unū dergĕtorū
Eşitū de după cuptorū
Cu cisme de piele de măţă
Pe la gură totū tĕrişă.
Cu capulū câtū unū bostanū
La gură ca unū cloţanū,
Unde mergeţī, acolo vĕ uītaīi,
Aşa sunteī de detunaīi,
Aīi uītatū de ce-aī venitū
V'aī datū după flecĕritū.

Colăcarulū :

Tôte bine le-aī cuvintatū,
Dar pe gură nu le-aī spălatū,
Şi totu-şi te ţiī măreţū
Ca unū purcelū creţū
Intr'un fundū de coteţū,
Cu mustaţa trasă'n josū
Şi la gură mĕncĕciosū...

Iubiți omenii de omenie
Ca Dumnezeu să vă fie !
Vorba prea îndelungată
Nu-i de trebă nici o dată.
Noi acum ne-am dat solia
Dumnia-ta ne dă simbria.
Du-te'n cea frumoasă casă,
Veți în cornul cel de masă,
Un colac de grâu curat
Într'o suliță 'mplântat
Pe sama noastră gătat ;
Și o glajă de vinarsă
Ca să o dăm pe sub nas
Să ne trecă de necaz ;
Să și o ploscă de vin
Și o ștergură de in,

Ca buzele să ne ștergem
Și 'ncălziți de vin să mergem (1)
Fărte frumos mulțumim
Ca și când am bea deplin,
Că nu suntem învățați
Să trăim necumpătați.
Căci când eram eu băiat
Mama mea s'a mâniat,
O plăcintă a luat,
M'a lovit peste obraz
De mi-a fost mare năcaz.
Dar de-omă îmbuca o bucată,
Vomă mai bea și din beutură,
Îmbucându de două ori,
Vomă bea și de nouă ori.

Aici, deschizându porțile, colăcarul și soțul său intră călări și mergu până de naintea ușei, unde se oprescu și starostea aduce un colac într'o suliță implântată, o cană cu apă și o steclă cu vinarsu, care toate le pune pe un scaun micuț, josu, mai pe pământu ; ér colăcarul coborindu-se de pe calu, încunjură scaunul, se plécă și ia de pe scaun colacul implântat în suliță și sticla cu vinarsu, ér cana cu apă o varsă. De cumva însă nu le póte lua, ridu toti cei de față. Pe unele locuri pretindú ca colăcarul să sară cu calul preste lanțulu înfășurat cu pae, cu care este legată pórtă dela un stălp la altul, dar datina acésta a eșitú acum din noú.

După ce a luat colacul de pe scaun, îl implântă cu sulița în turéculu cismeí și închină cu sticla cu rachiú către staroste dícendú :

Cinstite vornice
Să-ți mai spunú ore ce,

(1) Aici starostea închină cu vinarsu și pe colăcaru, dar acesta nu primesce, ci cuvintéză mai departe.

Să aveți grijă de buți cu vin
Și la cai erași de fenu
Și de ovėsü vènturalü ;
Er pentru tènèrulü impèratü
Mesele sã fie gätate
Cu totü felulü de bucate,
Cã de n'orü fi tôte gätate
Ți-o suna cojocu'n în spate. V

Țicèndü acestea, colăcarulü se întörce la nuntași, cari până acuma aü statü în locü, și dändü colaculü nunului, acela ilü dä cui vrea, apoi vinü cu toții împreună în ordinea de mai nainte la portă, unde era li oprescü și nu-i lasă să între până ce nu Țice nunulü la faurulü, care acuma e starostea, ca să deschidă lăcățile porții. Intrândü apoi în läuntru, căläreji se däü apoi josü de pe cai și se punü la jocü, er nunulü cu mirele și cu ceialalți nuntași inträ în casä ; nunulü saü colăcarulü cere mirésa să mèrgä la cununie cu aceste cuvinte :

«Binesciutü este D-vösträ și cunosculü, cum că D-luș N. N. pornindü a päși la sfânta talnä a căsătoriei și căutându-și o soție, întru care inima să-i odihnescä, din voea lui Dumneșeu a și afläü vrednica D-vösträ casä, întru care și binecrescuta D-vösträ fiică. Ei fiindü incredințați cu semnulü și cu darea de mână, dorimü ca astäđi să se și lege cu lanțulü celü de aurü alü credinței în sfânta bisericä, din care pricinä förte frumosü vè rugämü ca să o lăsați să pornescä împreună cu noi la sfânta bisericä ca să se primescä acéstä sfântä talnä.»

După acestea nuntași plécä la cununie, cam de comunü pe josü, dacä nu e departe bisericä. (1)

In prejurulü Näsäudulü, totü în Transilvania, inträndü

(1) B. Viciü, op. cit. p. 4-16.

starostea mirelui în casa miresei, ér ceialaltî nuntaşi,
între cari şi mirele, remăindă afară, dice :

săud

Dusu-ne-amă şi amă âmblatū
Pănă'n capulū āstui satū,
Unde-ī podulū celū stricatū ;
Podulū se rupse cu noī
Şi-amū căđutū toīī în noroīū
Păn' de-acolo ne-amū sculatū,
Calea ni s'a astupatū.
Atuncī eşi o babă sbârcită,
Spre alū nostru folosū tocmită,
Şi ne spuse'n gura mare
De 'mpērătésa cea mare.
Noī pe ea o-amū ascultatū
Şi aicea ne-amū băgatū
Şi mirésa o-am aflatū ;
Dar nu vē fie cu bănatū,
Că noī suntemū solī împērătescī
Cu brănele voīnicescī,
Cu curele huzărescī
Şi cu cisme căzăcescī ;
Noī pe'mpērătésa-o cătāmū,
Că bună veste o să-ī dāmū :
Alū nostru tēnērū împērātū
Plinū de minte şi de sfatū
Pe noī ne-a mânatū
Din satū
In satū
Pe 'mpērătésa s'o cătāmū
Şi-apoī lui să i-o dāmū.

Starostea miresei :

Ne rugāmū cu umilinţā
Să ne daī îngăduinţā,
Fiindū că a noastră-ī vina
Dac'odatā amū datū mâna !

Starostea mirelui :

Alū nost' tēnērū împērātū
Cătră óste a strigatū :
Orī împērătésa să i-o dea
Orī cu toīī'n locū să stea.

Noī avemū cărţi

Şi dreptăţi.

Precum Dumnīa-ta le veđī ;
De vreī să ne primescī,
De grabă să le cetescī !

Starostea miresei :

Le-aşi ceti pe faţă,
Dar' isū cu albéţā.
Le-aşi ceti pe dosū
Dar' isū ponihosū.

Starostea mirelui :

Noī iţi ceremū cărţi
Să ne daī dreptăţi,
Cum că aci amū âmblatū
La olalt'amū făcutū sfatū.

Starostea miresei :

(Luândū unū paharū cu vinū orī cu
rachiū).

Să trăescī cu sănătate,
Să nu maī cumperī bucate,
Dară în târgū să te ducī
Şi dela altīī s'aducī.
Să aī plinū în găbănaşū
Aduse dela oraşū,
Şă aī plinū pe sub părete
Aduse de sub gălete !

Starosteia mirelui :

Cinstite staroste de locū
Cu opincī de porcū,
Cu cuşma de mīelū
Cu bota de oţelū,
Noi dreptū iŃi spunemū,
Că nici când nu'mblămū
Joia 'n târgū cu jocurile,
Ci noi âmbłamū cu plugurile,
Şi sãmănămū bujorulū
Să resară droşorulū
Ce se face fărimită,
Să trăesci, dar eū n'oiū bea,
Că nu-mi place holirca !

Starosteia miresei :

De nu-Ńi bea Dumnia-ta
Orū bea aşŃia de colea.
(Aratā pe cei din casā)

Starosteia mirelui :

Noi n'amū venitū să bemū
Nici să mîncămū,
Noi amū venitū în grabă să âmbłamū
Şi 'mpĕratului bunā veste să-i-adu-
Ērū D-vostrā să vĕ spunem [cemū,
Īmpĕrătĕsa să ne o daŃi,
De nasū să nu ne purtaŃi,
Că Īmpĕratulū vine
Să nu vĕ cađă cu ruşine !

Starosteia miresei

In zadarū âmbლაŃi pe-aicī
Şi făceŃi ĩntre noi *pricī* (1)
Că dupā ce'mblaŃi n'avemū,

Şi'mpĕrătĕsa nu v'o dāmū
Fără v'omū da o cĭutā
Cuvĕntătore, nu mulā !

Starosteia mirelui :

(Eş'ndū din casā în curte, unde se află
mirele ĩnsoŃitū fiindū de nānaşi
şi alŃi nuntaşi).

Sciū că multū aŃi aşteptatū
Să mĕ vedeŃi ĩnturnatū
De la tabĕrā departe
De unde n'am cāpĕtatū carte.
Eū acolo am âmbლაŃū
De 'mpĕrătĕs'am ĩntrebatū,
Dar ei mĭ-aū arātātū o cĭutā
Cuvĕntătore, nu mulā ;
Cu cisme roşi ĩncālŃatā
La capū cam biŃatā

Sub barbā 'nbālŃatā ;
Ē ĩn casā dupā masā,
Cū nāframā de mĕtasā
Pe margĭnĭ cu aurū trasū ;

Dacă vreŃi s'o vedeŃi
HaideŃi, nu vĕ ĩmbieŃi !
(Īntrāndū cu toŃi ĩn casā)

Orī mirĕsa mĭ o daŃi,
Orī cu noi nu vĕ jucaŃi,
Că suntemū o Ńste mare
De unde sĕre resare,
Că daca ne-omū şupāra
Noi pe toŃi v'omū apuca
Şi 'n tĭndā v'omū arunca ;
Ēr mirĕsa drāguşorā
Omū prĭnde-o de subsuorā
Şi-omū da-o 'n mānĭ la mire
Să trăescā 'n fericire.

(1) *Price* pl. *pricī* = *pricină*, cauză, scārbă. Există şi în Bucovina.

După acésta închină miresei, apoi plécă cu toji la cununie. (1)

În unele comune totu din ținutul *Năsăudului* mergându feciorii de împăratu desdeminéjă la mire și scoțendu-lu pre acesta, după ce s'a gătitu, din casă cu stégulū și cu lăutarii, îlū conducū până la unū locū, unde îlū lasă dimpreună cu némurile și cu ceialalți nuntași, cari se mai află de față, ca să aștepte puținū, érá ei, adică feciorii de împăratu, numiți de astă dată și *colăcarī*, luându stégulū și lăutarii, se ducū după mirésă ca s'o iewa și să o aducă și pre acésta. (2)

Ajungându la mirésă, unū dintru chîemătorī saū feciorii-de-impăratu, care e mai bētrānū, vedēndū atāta lume adunată de naintea căsīi, cuvintézá :

·Ce saltă, ce bucurie, Ce lucru póte să fie? Căci noi orī câtū amū âmb!atū, ·Ca aice n'amū aflatū! De trei luni de când venimū Și noi pe drumū nu dormimū, Dar orī pe unde-amū trecutū Așa ce-va n'amū vēdūtū.	 Și-amū venitū din casă 'n casă Dup'o stea mândră și-alésă Până la acéstă casă. Și-ajungēndū l'acéstă casă Étă stéua ni se lasă. Decī orī stéua ne-arātați, Orī în nuntru ne lăsați!
---	---

Vorniculū miresei, care stă lângă pórtă și nu lasă pre nime să între în nuntru, răspunde că elū n'a vēdūtū nici o stea. Prin urmare să se ducă în trébă-și de unde aū venitū, căci aice n'aū ce căuta.

Chîemătorulū mirelui însă nu se lasă cu una cu douē a fi respinsū, ci elū cuvintāndū mai departe dice :

Vornice de-aici de casă ·Cuvintulū și se'nmulțescă,	 Dumneđei să te trăiescă! Dar nu te purta cu gândulū
--	--

(1) Iuliu Bugnariu: Datine pop. din jurul Năsăudului, publ. în «Gazeta Transilvaniei», an. XLIX Brașov 1886. No. 142.

(2) Com. de dlū I. Popū Reteganulū.

Că ne veî muta cuvintulŭ	Pe obrazŭ
Ca ŝi holbura cu vântulŭ.	Cu vinarsŭ,
Saŭ gâdescŭ că ne-omŭ spăria ?	Și pe mân'
Dar noi n'omŭ mai face așa.	Cu vinŭ bunŭ,
Căci balărŭ că suntemŭ doi,	In scări că s'a înălțatŭ,
Noi nu ne tememŭ de voi,	Pe calŭ că a încălicatŭ
Că suntemŭ întregŭ ca mărulŭ	Peste ôste s'a uitatŭ
Și vorbimŭ totŭ adevărulŭ.	Și ne-a alesŭ pe noi
Ca'nălțatulŭ impăratŭ	Pe acești doi
Pe aici a mai âmblatŭ,	Voinicŭ,
Pentru-aceea nu s'a lăsatŭ,	De statŭ micŭ,
Deminęta s'a sculatŭ	Dar din gură mai chitacŭ
Și curândŭ s'a îmbrăcatŭ	Și cu caii mai fugacŭ,
Și pe obrazŭ s'a spălatŭ,	Să ispitimŭ cu țarie,
	Să-î dămŭ lucru cu trezie (1)...

După rostirea acestei orații, care nu e alta decât unŭ micŭ fragmentŭ a celei premergătoare, și după mai multe cuvinte și împrôtiviri din partea vornicului miresei, frații de mire intră în casă și scoțându pre mirésă între vivate și urări, o conducŭ până la loculŭ, unde o așteptă mirele. Aice, întâlnindu-se amîndoi, dau mâna unulŭ cu altulŭ, punŭ apoi mâna pe năframa de credință dată de împăratulŭ și așa, stândŭ mirele de a dreapta ăr mirésa de-a stânga, plécă înainte mai deparle până ce se întănescŭ cu nănașii, cari asemenea se ducŭ de a casă cu stégulŭ și cu lăutarŭ. Cum se întănescŭ cu aceștia mirii le sărută mâna, se așeză între dinșii și așa plécă apoi cu toții până la biserică. (2)

In unele părți, totŭ din Transilvania, ducŭ mai ântăiŭ pre mire până la biserică, apoi pre mirésă, și 'n urmă pre nănașŭ. (3)

(1) Com. de d-lŭ Dim. Cosmolef.

(2) Com. de d-lŭ I Popŭ Rteganulŭ.

(3) Com. de d-lŭ Dim. Cosmolef.

În munții apusenii ai Transilvaniei nuntașii se adună în demința cununiei mai ântăiū la mire, și dela acesta plécă apoi cu toții la mirésă. Mai ântăiū e vorniculū călare pe unū calū micū cu panglicii roșii în cômă și cu unū cîucurelū roșu pe frunte. Vorniculū are în mână o ploscă cu vinū. Alătura cu elū sunt doi ómenī, cariī acū unū colacū numitū *pupăză*, și care are o formă impletită lungă ca de unū jametate de metru. Cei cari ducū colaculū se numescū *colăcarī* și *pupăza* o dau la pórta vorniculū miresei spre a o da tinerei *crăișore*, care o împarte fetelorū de etatea ei. Urméză nașulū, mirele și alți invitați, cari toți sunt călări. Pe urmă e carulū, ședēndū pe *céglăulū* de'nainte cuscri cu stegarilū, în mijlocū nașa cu surorile de mire și pe *céglăulū* de 'napoī lăutariī. La carū sunt prinși câte 8—12 boi cu colaci și cu năfrămī în córne și mânăși de câte 4—6 *pogănicī* cu bicūri lungi de pīele cu care pocnescū ca trăsnetulū.

Apropiindu-se de casa miresei, la o mică depărtare carulū se opresce și *vorniculū*, însoțitū de cei doi *colăcarī*, se duce la pórta, unde îi așteptă *vorniculū miresei* în mână cu unū *țipăū* făcutū chīar de mână miresei și în cója căruia sunt înfipite trei pene lungi de cocoșū.

Sosindū la pórta vorniculū mirelūi ține :

Bună ziua ómenī bunī!

Ce *sallă*, ce veselie,

Ce lucru pôte să fie?

Ce stați aici adunați.

D-vóstră, iubiți frați?

Că noi multū locū amū *âmblati*,

Și așa noi n'amū *allați*.

Trei luni sunt, de când venimū,

Ne uítămū și nu dormimū,

Și așa lucruri tocmitē

Incă nu ne-aū fostū ivite.

Noi vedemū pórta legată

Și o *nuea* mare ridicată :

Pórta legată cu pae,

Cilóta'n capū stă să ne saie,

Legată cu lanțū de carū,

Ca să *âmblamū* în zădarū,

Și cu funii de fuorū,

Dar de noi va fi fostū dorū?

Noi dreptū vē rugămū,

Și sfatū sūnētosū vē dămū :

Să fiți cu noi bunī și blândi,

Că noi nu suntem flămânzi ;
Nici nu ne temem de voi,
De și suntem trei sau doi,
Că ne mai vină înapoi :
Patruzeci de călărași
Cu cai de se sparg de grași,
Pedestrași cincizeci și nouă,
Oste infocată, nouă...
Ca întornându-ne lină,
Să fie suta deplină...
Mai multă cu doi sau cu trei
Precum și Dumnia-ta sci...
Totu cu puscă și cu pistole,
Mai mulți cu mânele goale.

Vorniculă miresei :

Nu ne lua cu cuvintulă,
Ca și volbura și vântulă,
Că de ce spuți nu ni-î frică,
Tote sunt numai nimică ;
Că suntem întregi ca mărulă,
Și grăimă totu adevărulă.
Tănăra noastră crăișoră,
Plină de voie și de pară,
Șa sculată de demineță
Și spălându-se pe față,
A luat ună buciună mare
Și-a suflată în trei părți tare,
Și-a adunat oste multă
Care de ea bine-ascultă :
Patru sute muntenesci,
Două sute din floresci,

Dar nu gândi că-si unguresci,
Că-si totu de nemă *lătinesci*...
Dar D-vostră unde călătoriți
Si din cotro veniți ?
De-atata ne lărmuiți
Ca nișce tatară veniți...

Vorniculă mirelui :

Dacă gândiți că suntem tălhară,
Avemă de la împărăție
Carte cu pecetiă mari,
Cine scie carte *lătinescă*
Să vie să ne-o cetescă.
Er cine nu scie
Mai bine să nu vie.
Să nu aduceți
Vr'ună popă cu barbă rară,
Să ne ție până 'n de sară,
Nici unulă cu barba cănită,
Să remână cartea necetită.
Mai bine unulă cu barba ca fusulă
Să ne deie curendă respunsulă,
Răspunsulă nostru așteptămă,
Șese pahară cu vină,
Șese marame cu ină,
Numai să fie din casă
Dela cinstita *miresă*.
Să nu fie din sată
Sau de căpătătă,
Că atunci ară fi cineștea noastră
Și ocara D vostră.

După acăsta *colăcară* dau vorniculă miresei *pupăza* spre
a o duce miresei și acesta voindă să mērgă în casă, vor-
niculă mirelui îlă opresce și-î dăce :

Jupâne frate !

Ală nostru tănără împērată

A lăsatū
Casele să le încălziți,
Blidele să le umpleți,
Êr să nu v'afămū sumeți,
Să-î găliți pentru cai două-trei carē de fēnū,
Cosite din postulū luī Crăciunū ;
Douē buți cu vinū din celū alesū,
Din luna luī Faurū să fie culesū,
Și-unū sacū de vinarsū cu căpușa să fie legatū,
Pe sama tēnērulei împēratū
Să fie gătatū.

Vorniculū mirelui, când se întorce vorniculū miresei din casă, urmēză :

Ce felii de omeni sunteți d-vóstră
De stați aci în calea noastră ?
Noi câtū amū umblatū și-amū cugetatū
In calea noastră nimeni nu ne-a statū.

Vorniculū miresei :

Bine vorbesci d-ta, jupâne frate,
Eū însă te-am așteptatū cu mai multă óste;
Dar d-vóstră ați venitū numai doi
Și nu prea sciiți vorbi cu noi.
Dumnea-ta să vorbesci bine,
Nu vē lasū până mâne,
Am veniū dela boi
Nici unū picū nu mē temū de voi.

Aici vorniculū miresei dă vornicului mirelui țipăulū împēnatū cu pene de cocoșū, și acesta se duce cu elū la carū, pe care flū încunjurā de trei orī împreună cu stegarilū și cu cuscri, strigāndū :

«Trăiască crăișorulū și crăișóra tēnēră!»

Dela carū se întorcū érăși la pórta miresei și vorniculū mirelui începe dialogulū :

Nó ortace
Ce ne-omū face,

Haī la altă casă,
C'acī nu ne lasă.

Câtă amă umblată
Și-amă cugetată,
C'aici n'am aflată.
In l'untru omeni și glóte,
Afară porțile legate.
Afară vedemă viindă și jucândă,
In l'untru plângendă și jelindă.
Acestă lucră ce pôte să fie ?
Să ne spuă adevărată,
Să nu-ți pară lucru desmierdată.
Noi încă ți-omă spune-o vorbă bună,
Ca și d-ta nouă o minciună.
Ală nostru ténără împărată
Deminéță s'a sculată,
Pe față s'a spălată,
Luă Dumneșeu s'a rugată,
Trimbiță de aură in mână a luată
Și frumosă a trimbițată,
Mândră óste a adunată
De boeră betrână, de tineră voinică,
Cum ne vedeți și d-vóstră aici.
Ală nostru ténără împărată
In scările calului s'a înălțată
Peste óste s'a uitată [nică,
Și ne-a alesă pe noi, cești trei voi-
Precum ne vedeți și d-vóstră aici,
Mai aleși de minte,
Cu vre o două trei cuvinte.
Și ne-a dată calea înainte,
Bune semne ne-a dată,
~~Pe bune drumuri ne-a îndreptată~~
Dnpă cugetulă cerului,
Dnpă numărulă steleloră.
Și așa venirămă câmpă cu florile,
Délurile cu vile,
Șesurile cu grânele,
Când fuserămă la mijlocă de cale,
Găsirămă o li n
Toți stătură in locă și se mirară,

Ună dică c'ară fi flóre de mare,
Să fie ténărulă împărată de bună
[impresmare,
Alți dică c'ară fi flóre de pe sate
Să fie ténărulă împărată de bună
[sănătate,
Trecendă la mijlocă de cale,
Pierdurămă acea dină de flóre,
Când fuserămă pe la acésta casă,
Vedendă că stéua încă ni se lasă,
Ne-amă abătută la d-vóstră,
Vedendă că sunteți de limba noastră,
Oră solia să ne-o dați
Sau pe cale să ne îndreptați.

Vorniculă mireșă :

Totuși, totuși, jupâne frate,
D'ai sci o țir de carte.
Eă te-ași trece pórta'n spate
Că vedă că vii de departe.

Vorniculă mirelă :

Dar după aceste cuvinte
Nu ne-a puté pórta deschide
De-ți va pără că nu-i așa,
Mai multe îți voiă inșira
Și va reuă ți-a sta
De nu-mă vei sci vorba inturna.
Ténărulă nostru împărată
Umblândă cu ai seă p'aici
A obliculă la d-vóstră o flóre,
Căre infloresce,
Dară nu rodesce,
Noi după dinsa amă venită
Să o ducemă in curțile ténărulă
Acolo să creșcă, [impărată,
Să inflorescă,
Dar să și rodescă
Și mulți ană cu dinsa să trăescă ;

Vorniculă miresei :

D-vostră ați rătăcitu,
De oblu la noi ați venitū.
Ce-mi veți da
Dacă pe cale voiū indrepta ?
Mergeți p'aici la vale,
Că e bună cărare.
Orī mergeți p'aici în josū,
Că-ī loculū destulū de frumosū.
Dacă veți eși din satū,
Trageți în susū cătră munte,
C'acolo-sū drumurile cele multe,
Nu pe la noi prin curte, [bine.
A noastră cinstită împērătēsă, sciindū
Că până acuma nu ī-a mai venitū
Șede în cămară supărată. [nime,
De nu cređi,
Astură te vciū lăsa s'o veđi.
Mai apoī
Ți-oiū da-o s'o ducī la voi
Numai a noastră împērătēsă
Se teme că-ți fi o limbă străină,
De'ndată veți lua-o de mână;
Orī veți fi o limbă rea,
De veți duce-o și pe ea. [harū :
Eū ī-am spusū să nu se superc'n
Că d-vostră veți duce-o'n carū;
Și nu-ī arunca-o din carū josū
Că nu-ī omū somnorosū,
Că nu dōrme numai câte-o țirū
Dela prândū pān' la ojină.
Și dacă veți duce-o la D vōstră,
S'o culcați în cămară,
Să nu fie cu împēratulū de ocară.
Dar d-vōstră, iubiți frați,
In a cui trēbă umblați ?
In trēba satulū
Orī in trēba împēratulū ?

Dacă umblați in trēba împēratulū
Ia o trimbiță și prinde-a trimbița,
Dōr vi s'orū mai aduna,
Că eū nu vē lasū prin curtea mea,
Macarū până pe sēră veți ședē.
Dar adă cincī *florinți* de hārtie
Să dāmū împēratulū bună soție.

Vorniculă mirelui :

Far'că noi cu împērătēsa amū vor-
Că de n'amū li vorbitū, [bitū.
Noi p'aici n'amū li venitū.
Da încă avemū cărți bine pecetluite.
De mână împērătēsēi făcute...
(Aici arată țipăulū împēnatū)
De sci dumnia-ta carte
Cetesce de departe.
De nu sci prea bine,
Fă te de-aici in colea,
Să mă ducū pe unde-oiū vrea...
Nu mai ține calea mea.

Vorniculă miresei :

(Inchinându dintr'o ploșcă cu vinū)

In astă rădēcină uscată,
La fundū cam crăcānată,
Lată și spātōsă
Ca o brōscă țestōsă.
P'aici lată, p'aici lată,
Placă și-mī inchin'odată.
Că nu-ī țuică, zamă de prune,
Cum voi ī-ați pune nume,
Ci-ī vinū din Mălāesci :
Când beī te'nveselești.
Să n'o sāruti tare,
Că și căcūla din capū îți sare.
Și deschidēndū pōrta,
Las' sū între totă glōta,

Că făcându-se totu una | Că vedemū că sunteți bunī
Așa vomū împleti cununī, | Și ne aduceți și cununī.

La intrare în curte mirele saū nașulū, orī altulū dintre nuntași, trebue să împusce óla cu cenuși din vârfulū *căului*.

La ușa casei vorniculū miresei îi opresce și le ȓice :

«Mē rogū, fraȓilorū, v'am lāsatu în curte, însă în casā nu vē lasū fiindū că sunteți șepte bētrānī, carī facū judecatā și nu-i putemū smintī dela lucrārile lorū».

Vorniculū mirelui rēspunde :

«Ne rugāmū, frate, lasā-ne în casā că noi plătimū banī ca să facemū altā casā».

În acelu momentū dā vorniculū miresei căți-va banī.

Înrāndū în casā ȓice vorniculū mirelui :

Frate vornice din locū,
Sā-ți deie D-ȓeu norocū,
Noī avemū o dorire :
Sā vedemū crāișóra în ce voe-ī ?

Vorniculū miresei aduce o fatā micā de 4—6 anī, ér vorniculū mirelui, ȓinēndū copila de mână, ȓice :

«Sā trāescā sā-ī ajungā urma!» — și dāndu-ī doī treī banī urmēzā :

Nouē ne trebue alta
Mai bălțatā și împēnatā,
Cu cisme roși încălțatā.

Vorniculū miresei se duce și aduce mirēsa din cămarā și la intrarea sa în casā, toți, afarā de mire, se ridicā în piciorē, ér vorniculū mirelui ȓice miresei :

«Vino spre mine, dómna mea!»

«Sā trāescā mulți anī fericiți cu bārbatulū!»

Luāndu-o de mână, se adresēzā vorniculū ei, ȓicēndū :

«Ētā-o, frate! când voiū cere-o, sā ne-o dai cum e acum».

De aici plécă cu toții la biserică (1)...

În *Selagiū*, nemijlocitū după ce și-a luatū mirele iertăciune dela părinții săi, întréga óste, care până atuncea a statū afară gata spre a lua și aduce pre *crăiulū celū noiū* la încoronare, încalică pe cai și se pornesce spre biserică și anume : stegarīulū cu stégulū înainte totū jucându-lū, după dinsulū doi frați de mire alătura, după aceștia nănașulū mare cu cuscri și cu mirele asemenea alătura, érá în urma acestora ceealaltă óste dimpreună cu lăutariī, cariī cântă marșulū din Basarabia saū celū alū lui Mihaiū Vitézulū.

Astfelīū, ca și când arū fi nisce ostași, plécă cu toții la biserică, unde îi așteptă *crăiasa cea nouă* cu a sa óste și lăutari (2).

În prejurulū *Timișórei* după finea liturghiei la biserică, adică cam cătră 12 óre, căci în sərbătorī pe acestū timpū se cunună de regulă sátenīi români din aceste părți, urméză invitarea cumétrulū mare din partea diverulū spre a binevoi la biserică.

Cumétrulū mare, la care se află și musica, — lăutariī câte 3, de multe ori cimpoiū saū și fluerū, — și stegișulū, între *urezate* și mersuri esecutate de musică, cu totū conductulū sēū se ducū după mire pre care ilū aducū la biserică cu toți óspeții și tatalū mirelū.

Pre mirésă o conduce de comunū diverulū pe căruță câte cu patru cai, toți cu mărâni și cordele la urechi.

Mirésa, luându-și čiua bună dela părinți, după ce mama sa îi deslégă copciile cămeșei, întru semnū că nu e încă legată, trage unū paiū din streșina casei, întru semnū că ea se deslipesce din familia acelei case, se sue pe *cocie* (căruță), lângă ea de-a dreapta diverulū, de a stânga o

(1) T. Frâncu, op. cit. p. 152—161.

(2) Com. de d-lū El. Popū.

jună ori și o femeie conducătoare. Ceialalți oșteți ai miresei urmăză pe alte căruțe, precum și tatăl miresei (1), și așa plecă la biserică, unde au să se cunune.

În comitatul *Zarandului* este datină ca mirele să meargă mai întâiu cu lăutarii, cu nunii sau cumetrii cei mari și cu cuscrii la socru cel mic ca să ia pre mirésă și dimpreună cu acesta să plece apoi la cununie.

Spre casa miresei se ducă totu cântându, chiuind și făcându voe bună.

Însă când cuscrii mirelui se apropie de curtea socrului mic, atunci *chierfarii*, adică chiermații sau oșteții miresei, le iesă la pörtă în cale și nu-i lasă să între în nuntru, ȳicându că ei nu-i cunoscă, nu știu ce felii de ómeni sunt și ce felii de afaceri au pe acolo. Pe urmă, lăsându-i, întră cumetra mare (nănașa) în casă și nu multu după acesta iesă cu mirésa de'naintea căsii, unde se află o masă cu unu ciubărü plinü de apă și cu unu struțu de busuiocü pe dinsa; ia apoi struțulü, îlü bagă în ciubărü și prinde a stropi cu apă pre cuscri.

În același timpü începü lăutarii a ȳice, ér cumetrulü mare a juca cu fina sa, adică cu mirésa și cuscri cu femeile chierfarilorü.

După acestü jocü, care ține ca la vr'o 40 minute, slobodü 2—4 focuri de pușcă sau revolverü și apoi se pornescü cu toții la cununie cântându următoarele versuri :

~~Éi nam și daınamü feciöră,
Si éráși daınamü feciöră...~~ — Ce cuvinte sânt ac
De unde vin ?

În fruntea tuturorü nuntașilorü mergü *vifeliü*, patru la numărü și anume : doi ai mirelui, érá ceialalți doi ai miresei (2).

(1) G Trăilă : Nunta țărănescă în prejurulü Timișorei, publ. în «Familia» an. III. Pesta 1867. No. 37. p. 445.

(2) Com. de d-lü Teodorü Dușanescu, proprietarü în Mestécăni.

În *România* mai înainte de ce pleacă mirii la biserică să se cunune, mirésa împreună cu doi flăcăi, cărora le trăescă părinții, pleacă la o fântână cu apă. De a casă și până la fântână jăcă trei hore în locuri deosebite. Ajunși la starea locului iaă apă într'o doniță, în care pună și busuioacă, apoi se'napoiază a casă repeșindă érá trei jocuri în jurul donițel.

Când vină *colăcerii* cu ginerele să *ridice* mirésa, Iese nuna și cu mirésa înainte loră cu acea doniță cu apă și cu busuioacă, pre care îlă móie în apă și stropesce de trei ori în cele patru părți, apoi tótă apa din doniță o tórănă peste piciórele cailoră colăceriloră; érá busuioaculă se pune în perna pe care voră dormi mirii. *Cătă va șede acestă busuioacă în pernă atătă voră trăi noă căsătorii*.

Ginerele, când vine la casa miresei ca s'o ia și să se ducă la biserică, se uită de afară pe ferésta căsií la mirésă și mirésa din casă la elă printr'o salbă, ca să facă copii frumoși.

Mirésa, după ce se sue în cară să plece la biserică ca să se cunune, se uită spre răsărită și dice : «ună porumbelă și o porumbiță», adică ca să facă numai ună băietă și o fată; apoi începe a plânge, *ca să aibă norocă la seménată de cânepă*; érá nuna îi pune pe capă o azimă și pe azimă sare și ună păhară cu vină, rupe după aceea din azimă și dă puțină miresei să mânance, restulă din azimă îlă rupe în mai multe bucăși și le aruncă în cele patru părți, vinulă rămasă de asemenea. Când aruncă pre cestă din urmă dice : «*n'aruncă azimă și vină, ci să-răcia*. Din azima aruncată este bine să mânance fetele marí, *căci se voră mărita curéndă*.

Când plecă nunta la biserică pentru cununie, caută să nu se întâlnească cu altă nuntă în cale ca să se vadă mi-

reșele, căci, văzându-se, mure una din ele, sau se despartă căsătorii (1).

În Macedonia, după ce s'aŭ întorsu soli, cari aŭ fostu trimiși de mire la mirésă, ca să-i dea acesteia de scire că vine la dinsa s'o ȳea și plece la cununie, mergu toți nuntași dimpreună cu mirele călări la casa miresei ca s'o ȳa, avendu cu ei puscă și pistole precum și o *flambură* (stégă), în vârfulu căreia se pune o cruce de lemnă, în ale cărei extremități se înfigu trei mere. Apropiiindu-se de casa miresei, începă a da din pusce și pistole, apoi vine mirésa în fața nuntașiloră gătită frumosă, îmbrăcată cu trei fuștane, una mai scurtă decât alta, câte cu trei degete, pentru ca să se pôtă vedé marginele loră de josă, pe spate, cu o scurteică de postavă cusută cu firă sau mēlasă, după puterea ei, pe capă cu *telie* (petelă) albă și mai rare ori galbēnă, dar totdeauna fața miresei este acoperită cu ună *sovonă* (velă) albă transparentă; după aceea se face ceremonia *turtei*, adică două femei țină de-asupra capulu miresei *canisculă*, adică o turtă mare de aluată și o altă femece din dēreptă ține o garafă cu vină și scoborindu-se mirésa în ogradă, la scări ț se așterne ună ciarșafă albă pe care ea calcă, în semnă de nevinovăție și că nu va fi pătată în totă viața ei casnică.

Cu venirea mirelui la casa miresei se cântă mai multe cântece, din cari dămă aici următoarele :

Dado, le, ce stai hărăită,
Până tora nu ȳi-am grăită,
ȳi ȳi ai mîntea nîcă
Inima pe hărăsită ?
Du-te, dado, s' mi isusești
Cātu s' caftă si le tăceseți.
Cātu mai mult s' pălăcarsești,

Ce stai, mamă, supărată,
Până acum nu ȳi-am grăitū,
Ce-ȳi ai mîntea mică,
Inima nebucurată.
Du-te, mamă, să mă logodesci,
Cātu se caută, să le promiți.
Cātu mai multă să te rogi,

(1) G. S. Ioneanu, op. cit. p. 29—32.

Sadè lucru s' bitisești
Nu tii arsine a le rizile,
Că-ni cafta patru nīlie,
Patru nīlie ma și ti straniē,
Alte patru ti gherdane.
Tora, dado, ti a mea căsmēte,
nī esi nouă a dete,
S-portă 'nvestele duvalete.
Tora, dado, nă duñeaie
S-portă chiurchiuri eu elmaie
Si-aibă giņonele tru sevdaie.

Numai lucru să sfârșesci.
Nu „ti-ī rușine, tu rizilicū,
Că-mī cere patru miī,
Patru miī numai pe strae,
Alte patru pentru salbă.
Acum, mamă, pentru noroculū meū,
A eșitū unū noū obiceiū
Să pōrte mirēsa toalete,
Acuma, mamă, este o lume,
Să pōrte chīurchiuri eu roșū
Să aibă voīniculū pentru amorū.

Maī este o variantă a acestui cāntecū; étă o :

Fanca nīcă, Fanca mare
Fanca nīcă si grāmătică,
Grāmătică di sculie ;
Scōlă, lea dado, s'mi isusești
Cāt să-ți caftă s'nu mutrești,
Și-camă se li pālăcārsești;
—Nu am hīlie, nī am orfanie,
Patru nīli si va ti strañie,
Și alte patru miī gherdane,
Fustane, dado, pān di mese.
Le dado ce caftai
Ce caftai di me facēi.

Fancă mică, Fancă mare,
Fancă mică și 'nvēțată
Invēțată din scōlă;
Scōlă, mamă, să mă logodesci,
Orī cātū ū-a cere să nu te uīī,
Și încă chīar să-ī rogī.
—Nu am fiică, am copīi sēracī,
Patru miī voesce pentru strae,
Și alte patru miī pentru salbă.
Rochie de mētasă,
Polcă, mamă, pānă la mijlocū,
Mamă ce căutaī,
Ce căutaī de mă făceaī.

După ce mirele intră în casa miresei, părinții lui dau daruri la frații și la rudele miresei, deosebite lucruri, precum colțuni, cămeși, batiste, și mai cu seamă mai multe părechī de ciubote, ér mirele cu fărtații, cariī sunt trei la numărū, scotū papucii, cu cari e încălțată mireasa, și o încălță cu alții, pre cari ī-a adusū mirele; ea se preface că nu-ī primesce, aruncāndu-ī cu piciorulū de trei ori, după care apoi se lasă a fi încălțată.

În *Pindă* măī este obiceiulū ca totū atunci nēmurile să încingă pre mire cu *brău roșū*.

După aceea mirele, cu mai mulți feciori se duce la casa nunului, și acolo îl invită să meargă cu ei acasă la din-sul. Nunul încalică pe un cal, care i s'a adus a nume, și acesta este o mare cinste ce i se face, a nu-lă lăsa să meargă pe jos.

După sosirea nunului la casa mirelui, pornesc cu toții la casa miresei, și acolo se cântă nunului așa :

Bună séra nune mare
Acésta séră, bună séră.
Acéstă óste di'nvărligă
Este tută óste a ta,
Una nilie și cinci sute.

Bună sara nune mare,
Astă sară, bună sară.
Acéstă óste de'mprejură
Este tótă óstea ta
Una mie și cinci sute.

Totú atunci se cântă și fărtașilor cântecul următoriu :

Bună séra tine fârtate,
Acéstă séră bună séră.
Fârtate mustrea multu ghine.
Mutrea s'nu ne-arusinezi,
Cu acéstă óste de'nvărligă.

Bună sara tu fârtate
Acéstă sară bună sară.
Fârtate uită-te' forte bine,
Uită-te să nu ne rușinezi
Cu acéstă óste de'mprejură.

Inainte de-a se porni mirésa la biserică rudele ei cele mai de aproape o sărută pe rând și-i cântă cântecul ce urmază :

Tremură sórele a scapetă,
Tremură inima a feteliei,
Se'mparte féta de dada sa,
De dadă-sa, féta, și de tată.
Pranză-mi, dado, pranză-mi,
Acest pranz, pranză mi.
Că-s nii fug, lea dadç, xénele,
Xenele, ne sciutele.

Tremură sórele și apune,
Tremură inima fetei (miresei),
Se desparte mirésa de mamă
De mamă, mirésă, și de tată.
Dă-mi un prândú, mamă, dă-mi
[un prândú,
La acestú prândú, mai ține-mă la
[prândú,
Ca să scapú, mamă, de străinătate,
De străinătate, de necunoscuți.

Afară de acestú cântecú obicinuitú femeile mai împro-

vizeză și alte cântece, care atât mișcă, pre mireasa și pre celelalte rude, în câtă cu toatele încep a plânge, jelindă ducerea miresei din casa părintească.

Scoborîndu-se apoi mireasa în ogradă, mirele și nemiurile lui trecă pe denaintea ei, și în trecută se uită lungă la ea, măsurându-o cu ochii din capă până în picioré, apoi frații ei, verii și alte nemiuri de aprópe, mergă pe lângă ea, ținendu-o de brață unul de o parte și altul de cealaltă parte, până când intră în biserică, pentru ca nu cum-va s'o atingă cine-va în cale. Totă atunci începă și *ghiftii* (lăutarii) a cânta...

Totă timpul, câtă merge mireasa la biserică, are ochii pe jumătate închiși, nu se uită nici în drepta nici în stânga, ci dreptă în pămîntă, are trupulă țăpănu, calcă cu pași mică și rari, în câtă abia se mișcă.

În cele mai multe locuri mireasa se duce călare la biserică și se întórece totă așa (1).

(1) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Măcedonia, publ. în op. cit. p. 420—422.

XV. CUNUNIA.

După ce au sosit la biserică (1) și după ce au intrat în nuntru, fie mireasa bogată sau sermană, tânăra sau bătrână, frumoasă sau urâtă, este datină ca să se așeze înaintea tuturor femeilor chiar și a celor mai bătrâne și mai cu vață în întregul satul. Aice stă ea apoi între druscele sale până după liturghie, adică până ce sosese timpul cununiei, căci în Bucovina mai toate cununiele la poporul de rând se sevârșesc de un timp în câte nemijlocit după sfârșitul liturghiei. La clasele cele mai culte însă, la o samă de orășeni precum și la unii dintre țeranii cei mai avuți și mai aleși, se sevârșesc cununia totdeauna după vecerne și anume pe la înserate sau, chiar ca și la *România* (2) încă și mai târziu. La acești din urmă adeseori se sevârșesc cununia și acasă.

Mirele, după ce intră în biserică, stă în despărțitura bărbătească, însă nu între druscele sale nici înaintea celorlalți bărbați, ci unde apucă.

(1) Mireasa din România, ajunsă la ușa bisericii să se cunune, pune deasupra ușei *atâte degete la câți ani voesce să facă copii*.—G. S. Ionénu, op. cit. p. 31.

(2) Festus, p. 246-a. *Patrimi et matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt; unus qui facem praefert ea spina alba, quia noctu nubebant, duo qui tenent nubentem.*

Trei băieți legitimi după mamă și tată îmbrăcați în toga pretextă petrecu mireasa la mire, unui care duce înainte fachiea de păducclă, pentru că înainte nunta se făcea noaptea, și doi, cari țineau mireasa.

În unele părți ale *Transilvaniei* este datină ca mirii să intre în biserică cu pălăria sau cușma pe cap și așa să se cunune. În cele mai multe părți intră fără de pălărie sau, dacă și intră cu aceasta, nu se cunună cu dinsa pe cap. Cel dintâi o fac, după cum se crede, mai mult din răutate, decât din datină ca mai pe urmă să aibă pretextul de a dice: «*ai cununat pălăria, părinte!*» (1)

Acastă datină e usitată și la Români din Moldova, unde *mirele asemenea stă în biserică cu căciula pe cap*, dar ea are aici cu totul altă însemnare, adică aceea că mirele e socotit de ceialalți de împărat. (2) Acastă însemnare, după părerea noastră, e cea adevărată și totuodată și cea mai veche.

După liturghie urmază *cununia*.

La cununie, pe lângă ceremoniile curatului bisericesc, se mai observă încă și următoarele datine: nemijlocit înainte de începerea acesteia se așterne în mijlocul bisericeii, adică în despărțitura bărbătească, un scorțariu sau un covor, o bucată de pănură împăturită în patru (3) sau și un petic de pânză cam de o jumătate de metru de lungă. (4)

Acăst scorțariu, sau ce este, pe carele slă mirele de-a dreapta și mirésa de-a stânga cu amândouă picioarele totu timpul câtă durează cununia (5) ne aduce aminte de

(1) Com. de d-lă Ionă Georgescu. înv. rom. din Scorei și Al. Popă, prof. în București.

(2) Columna lui Traiană, an. IX. p. 417.— În România din contră este datină că «ună ginere nu se cunună încălțat cu cisme; sub cuvintă, că la cisme se potă încăputa cărimbe (în Bucovina: a căputa turecă sing. turecă) astfel că și ginerele se va căsători cu altă mirésă, *netrăndu-ă cea dintâi*». — G. S. Ionénu, op. cit. p. 32.

(3) În Bucovina și la Cantemiră. op. cit. p. 146.

(4) Com. de d-lă T. Dușanescu.

(5) Pretutindene în Bucovina. Veđi și: Calend. pentru Ducat. Bucov. pe 1857 și Dim. Cantemiră, op. cit. p. 146.

pielea oii jertfite, pe care se așează mirii romani, când se căsătoriau. (1)

În comitatul *Honidórci* însă atât mirele cât și mireasa stau numai cu piciorul cel drept, și se crede că cel ce va pune întâiași dată piciorul pe pândă, acela după cununie ori și ce va face, făcutul va fi, și ce va porunci va trebui să se împlinească, mai pe scurt că el va fi stăpân peste soțul său. (2)

La Românii din prejurul *Timișorei* din contră se observă adeseori cum se silescu mirii când se așează la cununie, ca să se calce unul pe altul pe piciorul din respectul supunerii, crezându-se că dacă mirele a putut mai înainte calca pe piciorul miresei, i va fi acesta supusă, și din contră. (3)

Datina acesta există și la Românii din *România* (4) precum și la cei din *Moravia*, cari acuma de multă sunt slavizați (5) apoi la *Franceji* (6) și la *Liteni* (7)

(1) Serv. ad Aen. 4, 374: Mos enim apud veteres fuit flamine et flaminicae ut, (lies cum) per farreationem in manus convenirent, sellas duas iugatas ovili pelle super iniecia poni eius ovis, quae hostia fuisset, et (lies ut) ubi nubentes capitibus in confarreatione flamen et flaminica, residerent.

La cei vechi era obiceiul ca flaminul și flaminica să se căsătorească prin mănucarea plăcintei, să se așeze doue scaune împreunate și acoperite cu pielea oii aceleia, care s'a întrebuințat ca jertfă, și pe acele scaune să se așeze cu capul acoperit flaminul și flaminica, cari se căsătorească.

(2) Com. de d-lu Dușanescu.

(3) G. Trăilă. op. cit. p. 445.

(4) G. S. Ioneană, op. cit. p. 21: «Când mirii stau în biserică la cununie, mireasa pe nebagate de samă pune un picior pe al ginerelui, ca ea să fie mai mare și mai cu autoritate în casă.»

(5) Dr. Iob. Nep. Enders: Der Molkencurort Rožnau in Mähren und seine Umgebungen. Wien, 1872, p. 37: «Când înfășură preotul de naintea altarului mânele mirilor cu stola, atunci caută mireasa ca să calce pe mirele său pe piciorul. Dacă-i succede, e de părere, că va predomină asupra bărbatului său.»

(6) Düringsfeld, op. cit. p. 251: «In momentul, când încredințatii au să primescă binecuvîntarea, cercă mirele să îngenunche pe rochia miresei, și acesta erăși cercă să-l împedice (oprască), căci dacă îi succede lui, atunci e pentru dînsa domnirea în casă o dr. lă pentru totdeauna pierdută.»

(7) Düringsfeld, op. cit. p. 21: «In timpul cununii caută mireasa să calce

Sub scortariu și anume în locul acela unde stă mirele și mireasa cu piciorul dreptu se punu totdeauna atât la unul câtu și altul galbeni sau alți bani dacă sunt din clasa de josu. Bani aceștia, cari sunt meniți pentru pălimarū, însemneză că incredințații nu caută la lume, ci totă mărirea ei o calcă în picioru (1) sau spre a arăta prin acesta că calcă în picioru totă mărirea străină și deșartă așteptându și dorindū numai fericirea casnică. (2)

Alături cu dinșii sau și de napoia lorū stau *nunū* ținându fiecarele în mână câte-o lumină mare de cêră aprinsă și împodobită cu cordeluțe, cu bumbacū sau și cu strămătură de diferite culori, cu deosebire însă albastru-roșu și galbenă, și anume : nunul totdeauna de-a dreapta mirelui, ăr nuna de-a stânga miresei. (3)

Intre doue făclii se cunună și mirii romani. (4)

Și acuma, după ce s'a așezatū fiecarele la loculū seū, începe preotulū funcționarū a le ceti mai întâiū *logodna*,

pre mire pe piciorū, ca să-și asigure domnia asupra viitoare sale căsnicii, și fiind-că și mirele o dorește acesta, de-aceea adeseori se nasce o luptă, care e cu atâtă mai comică că amândoi voescū a-și ascunde picioru și fie-care se uită la picioru lorū».

(1) Dim. Cantemirū, op. cit. p. 146. — G. S. Ioneanu, op. cit. p. 31 : «Mirii intrați în biserică să se cunune, li se așterne sub picioru o scórță sau altu așternutū pe care se aruncă și bani, nesocotindū prin acesta materialulū sunătorū, călcându în picioru tôte mărirea deșarte, cari se facū prin bani, *dorindū numai fericirea casnică*».

(2) Calend. p. Ducat. Bucovinei pe an. 1857.

(3) Dim. Cantemirū, op. cit. p. 146 : «Lângă ei la spate stau nunul și nuna, ținându doue făclii asemenea de lungi, de gróse și de grele.

În unele părți ale Transilvaniei însă, după cum ne scrie d-lū I. Georgescu, totū timpulū câtū duréză cununia ținū în mână câte o lumină aprinsă nu numai nunii cei mari, ci și mirii. În altele ărăși, și anume pe lângă isvorulū Someșului mare, după cum ne scrie d-lū I. Popū Retaganulū, mirii ținū câte o lumină aprinsă în mână când cetesce preotulū evangelia, ăr nunii cei mari, totū atunci, ținū de-asupra capulū mirilorū unū *colacū* cu o lumină.

(4) Prop. 5, 11, 46: Viximus insignes inter utramque facem.

Am trăitū vestiți între ambele făclii.

de cum-va acesta, nu li s'a cetitū mai nainte, și apoi *cununja* schimbându-le în același timpū *incelele* și puindu-le câte-o cunună pe capū.

În *Timișoara* și împrejurime e datină de-a se pune pe capulū mirilorū unū sovonū lungū din pândă albă și peste acesta se punū cununile bisericesci, nu, bună oră ca în Bucovina, pe capulū golū. Acestū sovonū se legă după cununie pe după grumazulū miresei în semnulū verguriet (1).

Cununile, cari se numescū *cununii de nuntă* și cari aū în genere forma unū cercū, în cele mai multe părți sunt, după cum s'a arătatū mai susū, de mai nainte făcute și se întrebuintează nu numai la o singură păreche de tineri, ci la mai multe. În unele părți însă se facū anume pentru tinerii, ce aū să se cunune, din rămurele de pomi roditori, cu deosebire de prunū, precum și din mirtă sau bărbănocū.

Dacă juna păreche e lovită după cununie de nenorociri și năcazuri, se dice că a fostū cununată nu cu cunună de prunū sau de altū pomū roditoriū, ci cu *cunună de rugū*, atribuindu-i-se astfelū rugulū o afinitate și legătură mistică eu nefericirile și aspra sörte a vieții, sau din cauza ghimpilorū sei sau din cauza pietrosulū și sterpulū locū, unde cresce. (2)

Și, nu o dată juna păreche, dacă îi merge rău, se plânge asupra nănașilorū, dându le vină că arū fi cununat o cu *cunună de rugū* ca să n'aibă traifulū prunculū, adică fără a gusta plăcerile și desmierdarile, ce oferă omulū viața tēneră, traifulū de nevastă :

Bată-te foculū nănașū

Cu cine mă cununăstū

(1) G. Trăilă, op. cit. p. 415.

(2) M. Pompiliū. Balade pop. p. 87.

Cu cununa rugului
Să n'am traifulu pruncului. (1)

Și dacă unuia dintre cununați îi pică în decursul ceremoniei cununa de pe capu său pierde inelul de cununie, crede poporul, că viața junei părechii nu va fi încununată cu îndestulare, pace și fericire, că va avé foarte multe de suferitū său chiar că unulū dintre dișii va muri tocmai când îi va fi lumea mai dragă. Destulū că căderea cununei de pe capū și pierderea inelului de cununie produce o impresiune atâtū de rea, că, numai dacă ar fi cu puțință, numai dacă *taina cununiei* nu ar fi pentru poporul nostru cea mai sfântă taină, n'ar sta multū pe gânduri, ci îndată s'ar desface numai și numai ca să n'abă în viitoriū a da preste o nefericire prea mare.

Dar nu numai căderea cununei de pe capū prevestește nenorocire, ci chiar și atunci când se pune strîmbū pe capū încă nu e semnū bunū.

Acastă credință se află și la *Macedo-români*. O dicăla de-aceșora sună: *chilîne! s'furim că nu-ți bag curuna strîmbu s'nu-mi dzici pe nume!*, adică: «fine! de-nu-ți puî cununa (coroņa) strîmbū să nu-mi dzici pe nume».

În această dicăla se află mai multū o amenințare, în casū când finulū nu arū voi a face ce-va pe plăcerea viitoriului său nănașū. (2)

Precum căderea cununiei de pe capū se consideră de unū semnū rău, totū așa se consideră de semnū rău și stîngerea unei dintre lîminele, ce le ținū nunii cei mari în mână, (3) sau când unulū dintre tinerii ce se cunună ride prea multū în decursul cununiei. (4)

(1) M. Pompiliu, *Balade pop.* p. 28.

(2) Com. de d-lu Iulza.

(3) Com. de d-lu I. Georgescu.

(4) Cred Rom. din Bucovina.

«*După risă vine plânsă*» țice unŭ proverbŭ străvechiŭ. Dreptŭ aceea amēdoŭ tinerii caută ca în totŭ decursulŭ cununiei să fie câtŭ se poate de serioși. (1)

Ba, în ținutulŭ Timișorei este datină ca mirésa să ție în timpulŭ cununiei unŭ banŭ de argintŭ în gură, cu scopŭ, după unii, ca să nu nască prunci în grabă, érá după alții ca să-î fie tonulŭ — gura — predominantŭ preste bărbatŭ ca sunetulŭ argintului. Totŭ din acestŭ scopŭ după cununie trage mirésa de funia campanei. (2)

Când pune preotulŭ cununile pe capulŭ tinerilorŭ și mai cu sémă când înconjură cu dinșii și cu nuniŭ cei mari în formă de danțŭ masa la care s'a cetitŭ cununia, și pe când cântăreții cântă tropariulŭ usitatŭ *Isaia dănțu-esce*... vorniceii cari încă sunt de față precum și némurile tinerilorŭ cununați aruncă în tóte părțile bisericeii, dar mai alesŭ asupra capetelorŭ celorŭ cununați bani mērunți, nucí, alune și hemeiŭ uscatŭ. spre a aréta prin acesta pe de o parte că tinerii cununați nu cerŭ dela Dúmneșeu, dátătorulŭ de viață, decât timpuri roditóre de nucí, alune, și hemeiŭ etc. érá pe de altă parte că se lepădă de tóte jocurile copilăresci, avēndŭ de aici înainte a se ocupa numai cu lucruri mai înalte și seriose. (3)

Cei dintr'o stare mai înaltă precum și o samă de órașeni aruncă mai adese ori zaharicale, érá la *Româniŭ din Macedonia* nașa e aceea care aruncă orezŭ saŭ ordŭ asupra poporului dintr'unŭ cîurŭ ce-lŭ are cu ea. (4)

(1) Cred. Rom. din Bucovina.

(2) G. Trăilă, op. cit. p. 445.

(3) D. Cantemirŭ. op. cit. p. 146; — Calendarŭ pentru Ducat. Bucovinei pe an. 1857; — G. S. Ionēnŭ, op. cit. p. 32; — I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. op. cit. p. 21: «*Servițulŭ divinŭ finitŭ, conformŭ prescriptelorŭ bisericesci, o plôe de alune, nucí, grâu ori fasole, în generalitatea casurilorŭ mai cu samă cofeturi, acopere fața bisericeii, desemnândŭ astfelŭ belșugulŭ pe urmele noilorŭ căsătorii*».

(4) T. T. Burada: Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 422.

Datina de a arunca diferite fructe și zarahicale, mai alesu însă *nuci* și *alune*, e de origine romană (1), caci ea se află nu numai la Români, ci și la celelalte popore romanice, precum : *Italiani* (2), *Franceji* (3) și *Spanioli* (4).

Totū atunci, când preotulū dimpreună cu nunii și cu mirii încunjurā de trei orī după olaltā tetrapodulū despre stānga spre drēpta (5), ȅr cantorii cāntā tropariulū «*Isaia*

(1) *Festi* ep. p. 172 : Nuces flagitantur nuptiis et iaciuntur pueris, ut noxae nuptae intranti domum novi mariti secundum fiat auspiciū.

Nucile se cerū la nunii și se aruncā copiilorū, ca să fie începutū cu norocū pentru nōua mirēsā, care intrā în casa noului ei bārbatū.

Mai qd Virg. ecl. 8, 30 : Sparge marite nucēs nuptiali festo nucēs dividi vel in solum abiici solent. Sic puerorum colligentium strepitu vox puellae non auditur. Vel ne infausta verba ad aures ferantur. Est et illa opinio, quod, qui nuptias contrahunt, lusus-relinquunt.

Aruncā, bārbate, nuci la serbarea nunții se obicnuesce a împārți saū a le arunca pe pāmintū. Astfeliū din causa svonului, ce-lū facū bāeții, când culegū nucile, nu se aude glasulū fetii. Saū se face acēsta, ca să nu pētrundā la urechi cuvinte vorbite într'o orā rea. Mai este și acea credință că acei ce se căsătorescū părăsescū jocurile.

Catull. 61, 127—131 :

Da nucēs pueris iners,
Concubine : satis diu
Lusisti nucibus : lubet
Iam servire Talasio.
Concubine, nucēs da.

Dā nucile bāețilorū, leneșule Concubine, destulū te-ai jucatū cu nuci, acum avemū plăcere, să servimū lui Talasiu, dā nuci Concubine.

(2) *Düringsfeld*, op. cit. p. 96 : «La serbarea nunții din nou se aruncā asupra miresei și mirelui, însă de astā dată nuci și migdale».

(3) *Düringsfeld*, op. cit. p. 261 : «*La Gaillac* li se aruncā mirilorū, pe când încă ingenunche în pîntea altarului, nuci pe spate, și la balulū, pe care logodniculū din *Cex* trebue să-lū dea în ziua când i s'a strigatū întâia vestire, cel invitatū aruncā nuci cu pumnii».

(4) *Düringsfeld*, op. cit. p. 268.

(5) Precum îndătinēzā Româniū în ziua de astăzi a se'nvērți de trei orī în prejurulū tetrapodului, de'naintea căruia s'aū cunatatū tinerii, chiar așa îndătinā și *rechii Romani* a se'nvērți mai de multe orī din stānga spre drēpta în prejurulū altarului pe care aduceaū jertfā.

Plautus Curc. 69 : P. H. quo me vertam, nescio. P. A. Si deos salutas, dextroversum censeo.

In cotro să mă îndreptū, nu sciū. Dacă saluți pre deī, credū că mergi în spre drēpta.

Serv. ad Aen. 4, 52 : Matronae enim sacrificaturae circa aras faculas tenen-

dăntuesce», pălimariul, care merge înaintea preotului cu ună sfeșnică, în care se află o lumină aprinsă, (1) se plcă repede și rădicându scorțariul, ce-a fostă așternut sub piciorle mirilor, ia banii de sub scorțariu și-i strînge. (2)

Maî nainte însă de ce încep a încunjura tetrapodul preotul dă la amendoî tinerii, precum și nunilor celor mari, vină dintr'ună păhară și câte-o faliu de pâne întinsă în mîere, ca să guste de trei ori în semnă de amore perpetuă și unire nedespărțită.

În comitatulă *Zarandului* preotul, după ce s'a invêtită și a treia oră cu mirii în jurul mesei, adică a tetrapodului, taе dintr'o *pogace*, ce a adus o cumetra cea mare, patru faliî înguste și din una dă mirelui să guste de trei ori, dintr'a doua miresei, era din celelalte nunilor. Totă atunci le dă de gustat, ca și'n Bucovina, vină dintr'ună păhară totă de trei ori. (3)

Pânea de grău întinsă în mîere sau *pogacea*, care este îndătinată nu numai la Români, ci și la *Italieni* (4) și *Francezi* (5) a se da mirilor de gustare după actulă cu-

tes ferebantur. Quidam genus sacrificii appellant, quod veteres, cum aras circumirent et rursus cum reverterentur et deinde consisterent, dicebant minusculum sacrum.

Matronele când voiau să jertfescă mergeau împrejurul altarelor cu cădelnițe în mână. — Unii numescă ună feliu de jertfă ceea ce numiau cel vechi jertfă mică dacă mergeau împrejurul altarelor și erau se 'ntorceau și erau se purtau.

(1) Așa îndătină și Romanii, când încunjură altarul de jertfă, de a merge unul c'o făclie aprinsă înainte.

Valer. Flaccus Arg. 8, 245: ignem Pollux undamque iugalem praetulit ut dextrum pariter vertantur in orbem.

Polux duse înainte făclia și apa întrebuintată la căsătorie, astfel în cătă forma ună cercă asemenea mergendă în drépta.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) Com. de d-lă T. Dușanescu.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 96.

(5) Düringsfeld, op. cit. p. 246: «Feciorul de onore aduce o coșăreută aco-

nunieii, ne aduce aminte de *plăcinta* străbunilorū noştri, a *Romanilorū*, fără de care nu se încheia nici o căsătorie. (1)

În fine după sfârşirea ceremoniilorū şi rugăciunilorū prescrise de biserică şi după tôte datinele arătate mai susū iesū cū toţi din biserică afară.

perită cu unū şervetū albū, şi dintr'acésia scóte preotulū o pâne albă, face cu cuţitulū cruce asupra ei, şi tală dintr'însa o bucăţică, pre care o rumpe în douē şi aşo o împărtesce între noii şei. Asemenea Iea elū din coşărceuşă unū şipū cu vinū, tórnă puţinū dintr'însulū într'unū păharū şi-lū dă mirelū, care, după ce a bėutū vr'o câte-va picăturī dintr'însulū, îlū dă la rēndulū sēū miresef.

(1) Gaius. I, 112: «Farreo in manum conveniunt per quoddam genus sacrificii, quod Iovi farreo sit, in quo farreus panis adhibetur.

Căsătorie se face prin o plăcintă aducēndu-se jertfă luī «Iupiter farreus»: la acéstă jertfă se întrebuiţeză pâne (plăcintă) de grăū.

Ulpian. §: Farreo convenitur in manum certis verbis — et textibus X praesentibus et solemnī sacrificio facto, in quo panis quoque farreus adhibetur.

Căsătorie se face prin o plăcintă sub o formulă anumită şi în prezenţa a 10 marturī aducēndu-se o jertfă la care se întrebuiţeză pâne de grăū.

Dionys. 2, 25: ἐκάλουν δὲ τοὺς ἱερούς καὶ νομίμους οἱ πλῆθιοὶ γάμους Ρωμαϊκῆ πρὸς ἡγορίᾳ περιλαμβάνοντες φαρυγγίους ἐπὶ τῆς κοινοῖας τοῦ φαρυγγίου, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζῆαν. αὕτη γὰρ ἦν ἀρχαῖά καὶ μέγροι πολλοῦ συνήθης ἅπανιν αὐτοῖς ἡ τροφή. — καὶ ὡσπερ Ἐλληνες τὸν κριθικὸν καρπὸν ἀρχαῖότατον ὑπολαμβάνοντες ἐπὶ τῶν θυσιαῶν κριθαῖς καταρχόμεθα οὐδὲς αὐτὰς κλοῦντες, οὕτω Ρωμαῖοι τιμιώτατον τε καρπὸν καὶ ἀρχαῖότατον εἶναι νομίζοντες τὰς ζῆας διὰ τούτων ἀπάσης ἐμπύρου θυσίας κατέρχοντες. μένει γὰρ ἔτι καὶ οὐ μεταπέπτωκεν εἰς πολυτελεστέρας ἀπαρχὰς τὸ ἔθος.

Căsătoriile sfinte şi legitime le numlaū cei vechī pe latinesce «căsătorii cu pâne» pentru întrebuiţarea pânei de grăū (alacū) pre care îlū numimū noi grecesce ζῆα=far=alacū. Căci acesta (adică grăulū saū alaculū) este nutrimentulū loīū întrebuiţatū din vechime. Şi precum noi Grecii privindū orđulū de fructulū celū mai vechiū facemū jertfele cu orđū numindu-lū «orđū prăjitū», aşo şi Romanii privindū grăulū de fructulū celū mai cinstitū, începeaū cu grăulū sic-care jertfă de ardere; căci rŭmâne şi astăđī acestū obiceiū şi nu s'a schimbatū în jertfe mai lucsóse.

XVI. INTÔRCEREA DELA CUNUNIE.

Când dă mirele și mirésa să ıasă din biserică afară, după ce s'a sfârșitú ceremonia cununii, vorniceii dimpreună cu alți feciori, cariı așteptă la ușa bisericeı, îi ıaú pre amêndoi între drusce și formândú unú lanțú lungú îi scotú în chipulú acesta afară din curtea bisericeı (1), unde forméză și jócă o horă, la care ıaú parte nu numai mirele, mirésa, vorniceii și druscele acestora, ci și o mulțime de alți feciori și fele. Inșă vorniceii nu jócă multú, ci după ce s'aú învêritú de vr'o câte-va ori, lăsându se de jocú, începú a cinsti și a pofti pre toți cei ce se află de față la nuntă.

Se întêmplă adeseori că în aceeași ȓi și în una și aceeași biserică se cetescú mai multe cununii după olaltă, ba, uneori și'n unele locuri chıar și de-odată. Cu tóte acestea inșă nici când nuntașii de la doue saú trei nunți, câte sunt, nu se amestecă între olaltă nici nu jócă cu toții la un locú după ce aú scosú pre mire și pre mirésă din curtea bisericeı afară, ci fie-care nuntă jócă pre mirele și mirésa sa deosebitú de celelalte nunți.

(1) În *Selagiú* ıa mirele după cununie pre mirésă de subsuóră și nemijlocitú după ce aú eșitú astfelú din biserică, avêndú din dămână unú pistolú încărcatú, îlú dă în mâna dréptă a miresei, și ținêndu-se amêndoi de mână, mirésa impușcă din pistolú în semnú de mulțămítă că a ajunsú timpulú cununii. De aice apoi se despartú până la revedere. — Com. de d-lú E. Popú.

Er după ce a sfârșit hora începută de jucat, și vorniceii de poftit la muntă, mirele și cu vorniceii se încălecă pe cai, era mirésa cu nuna, care ține luminele de cununie aprinse în mână, cu mai multe neveste, precum și cu o păreche de lăutari se sue în trăsura menită pentru dînsa, și așa se întorce fie-care la casa sa părintescă.

La munte, unde, după cum am arătat mai sus, îndătinază și mirésa a merge călare, când se întorc de la cununie, mirésa merge așa de aproape de mire ca nime, până ce vor ajunge acasă, să nu se potă strecura și trece printre dînșii. Spre scopul acesta adese ori se legă calul miresei de al marelui și așa se întorc, fiind siguri că făcându astfel nime nu va pute trece printre dînșii. (1)

Alături cu mirésa se duce mirele și 'n acele părți, unde este datină ca amândoi să se întorcă pe jos sau în una și aceeași trăsură.

La întorcere mulți le ies înaintă cu cofe pline cu apă, pe care le varsă în cale, urându-le ca totă viața să le mergă în plin. Er mirele, drept resplată pentru această faptă și urare, da fie-căruia câte un bacșiș. (2)

Tot așa e datină și la Românii din *Transilvania*.

«Intre două făclii aprinse,—scrie I. C. Tacit, —placă cununajii însoții de public. Nunul ori nașul și nuna aruncă monete în toate donițele cu apă, ce sta puse de o parte și de alta a drumului, cumpărându astfel protecțiunea zeului căsătoriei. Lăutarii cântă și chiuiturile amintesc satului că căsătoria s'a făcut.» (3)

(1) În România se crede că, dacă vre unul dintre cununajii, întorcându-se de la biserică, va pierde ceva până acasă, va muri.—G. S. Ionenu, op. cit. p. 34.

(2) Datina Rom. din mai toate părțile Bucovinei.

(3) «Nunta la pop. rom.» vezi op. cit. 21.

În *Lotaringia* e asemenea datină de a se arunca monete pe drum, când se întorc de la cununie, cu acea deosebire numai că aice «mirésa aruncă mo-

Și precum, când s'au pornit la cununie, așa și acuma când se întorc, nevestele ce însoțesc pre mirésă cântă următorifulu cântec:

Frunzulică de sub ghiață,
Duminică demineță
Măndru s'ore-a resăritu,
Măndră lună s'a ivitū.
Nū sciū luna s'a ivitū,
Orī s'orele-a răsăritū,
Orī mirile a'nfloritū,
Saū mirésa s'a gătitū

Și frumosū s'a 'mpodobitū
Cu cunună de argintū
La biseric'a pornitū,
La biseric'a c'a ajunsū
Și căpătândū unū răspunsū
In biseric'a c'a intratū
Și la cununie-a statū... (1)

Apoi și acesta :

Busuiocū verde 'n psaltire,
Noi amū fostū la mănăstire,
Ce-amū vedutū ne-a părutū bine :
Doue cununi'e'n masă
Și-a treia 'n capū la mirésă.
Unū sfesnicū cu lumina
Și unū lăceriū sub piciorē
Doue luminări la spate
Și pe mas'o sfântă carte,
Pe cartē doue inele
Și-o cruciā pîntrē ele ;
Pe cruce doue cununi
Și-o carte de rugăciuni.
Din cartē popa cânta
Și din gurā întreba :

De-și sunt dragi soții orī ba ?
Apoi inelulū luandū
Cruce mirelui făcendū
Inelele le schimbarā,
Cununile le luarā
Și pe capū le așezarā
La mire și la mirésă
Ce ședeau lāng'acea masă !
Păharū cu pāne și miere
Le-a datū, la toți in vedere,
Ca să aibā traiū dulcuțū
Ca miera din păharūșū.
Masa c'aū inconjuratū
Și *Isate* le-aū cântatū
Și pe veci mi i-aū juratū.

După ce aū ajunsū acasă vorniceii și druscele s'au mirésă înaintē, o scoborā din trāsura și bāgāndu-o cu danțulū in casā o așezā dupā masā, unde stā dimpreună cu

nete micē, învĕlĭte bine în hārtie, ca sā nu se vadā, câtū de micā e suma.—
Veđi: Düringsfeld, op. cit. p. 251.

(1) G. Tomoțagă : Moravuri și datine poșorale. op. cit. p. 56.

(2) G. Tomoțagă : Moravuri și datine pop. in op. cit. p. 55.

druscele și cu vorniceii seî la masă pînă ce sosesc mirele.

Cînd intră în casă vornicelul primare, care conduce danțulu, face de trei ori cruce cu batulul pe ușa și dice :

Norocū și viață
Traiū bunū cu dulcētă! (1)

Sau așa :

Cele bune
Să s'adune,
Cele rele
Să se spele! (2)

În România, cum au sositū mirii acasă dela cununie, mirésa iea pre sócră în brațe și dața o pôte rădică, *ea va fi măi mare în casă, ér de nu, sócră*; după acēsta învălesce foculū pe vatră anume *șū astupe gura bărbatului și a sócrei, ca să nu-î dică vre-odată ce-va*. Totū atunci dă nuna miresei untū prospētū, cu care face câte o cruce în cele patru părți atătū în afară câtū și înăuntru casei, *ca să mērgă trēba bine în acea casă nouă*. (3)

Precum la mirésă totū așa se face și la mire. Pre acēsta, cum a ajunsū acasă la părinții seî, încă îl uă vorniceii între drusce și băgându-lū cu danțulu în casă îl uăședă după masă. Er pe cînd îl u punū la masă nevestele adunate cîntă următorilū cîntecū :

Legăna-s'arū,
Clătina-s'arū,
Legăna-s'arū brađi'n munți
Să se rōge vântuluī,
Vântuluī,
Pămîntuluī,
Să le cruce vėrvurile,

Vėrvurile,
Ramurile,
Și să-î bată la trupină
Și măi josū la rădēcină,
Să mi-î scōtă din pămîntū,
Din pămîntū,
Din-negru lutū,

(1) Din Céhorū, com. de M. Dimitrovič, stud. gimn.

(2) Din Fundulū-Moldovei, com. de d-lū T. Leușténū.

(3) G. S. Ioneanū, op. cit. p. 34.

Să mi-î trecă prin ovėsă
Şi să-î scôtă'n josă la şesă,
La pămîntă să mi-î obóre,
Să mi-î facă trei pătrare,
Să-î despice'n mică bucăţi,
Să-î împartă în trei părţi
Şi să-î ducă la trei târguri,
La trei târguri,
La trei meşteri.
Ca să-î facă săhănele,

Săhănele,
Păhărele
De cinstiit, de ospelat, ⁵⁰
Mirelui de închinat;
De cinstiit părinţilor,
De'nchinat nănaşilor,
Nănaşilor,
Nuntaşilor.
Tuturor slujbaşilor
Şi nouă vătăjilor ! (1)

Însă mirele de astă-dată nu stă multă la masă, ci îm-
bucă numai de vr'o câte-va orî şi apoi se pornesce cu
întreaga sa suită la mirésă ca să o ducă la sine acasă.

Dacă mirele e din altă sată, atunci lasă pre mirésă să
mergă ea mai ântăi cu ai săi acasă, şi apoi, după ce
mai îngădue puşin la biserică, se duce şi el în urma
ei, însă şi acuma pe încetă aşa că, până ce sosese el
cu ai săi nuntaşi, să fi avută mirésă timpă când să os-
pêteze. (2)

Am amintită mai susă că mirele, deşi e din acelaşi
sată cu mirésă, totuş se duce de-odată şi dimpreună cu
acesta la dinsa acasă. Acestă însă se'ntemplă numai rară
unde. În genere e datină atâtă în Bucovina câtă şi'n Tran-
silvania ca mirele să se abată puşin pe-acasă, (3) sau să
aştepte nişelă la biserică, şi abia după aceea să se por-
nescă spre casa miresei ca cu atăta mai imposantă să
fie sosirea şi primirea sa din partea nuntaşilor, ce se
află la mirésă.

La clasele cele culte din contră e pretutindene datină
în Bucovina ca mirele şi mirésă să se întorcă de la cu-
numie în una şi aceeaşi trăsură.

(1) G. Tomoşagă : Moravuri şi datine pop. publ. în op. cit. p. 54.

(2) Datina Românilor din cele mai multe părţi ale Bucovinei

(3) Com. de d-lă I. Georgescu : «După biserică nunulă merge cu mirele la
prândă la soşrulă mare, ér nuna cu mirésă la soşrulă mică».

Totă așa era mai de multă îndătinată și'n Țara-românească, cu acea deosebire numai, că în această țară amândoi tinerii cununați se întorceau dela cununie de a dreptulă la casa mirelui, și nu la a miresei. Etă ce ne spune în privința acésta d-lă I. Ghica :

«Cununia se celebra la amépt la biserica enoriei, de unde apoi mirésă nu se mai întorcea la căminulă părintescă. Ea, adică mirésă, împreună cu mirele, se punea în trăsură cu cai ce purtauă gevrele, și luaă la trăsură lumînările aprinse, înfipte într'o pâne... Trăsura era încunjurată de toți flăcăii, rude și amici ai ginereului, cari încuraă caii loră, aducândă scire că sosese mirésă». (1)

(1) Op. cit. p. 35.

XVII. COLĂCĂRIA.

După prândū, adică după ce a ospetatū puținū, luândū mirele pre vorniceii sēi, pre lăutarī și pre toți óspeții, căli s'aū aflatū la dīnsulū, pornesce la mireasă. Toți se dūce de astā datā cu dīnsulū, numai maica sa rēmāne acasā ca sā pregătēscā cele trebuincioase pe cānd se va întorce cū mireasa.

Mirele și vorniceii mergū calāri, ceialalți óspeți însă în diferite trāsuri, între cari de regulā se aflā și unū carū cu patru sau cu șese boi meuiți spre aducerea miresei și a zestreī. Și precum mai nainte, așa și acuma atātū vorniceii, câtū și ceialalți feciorī, cari flū însoțescū, împușcă din pusce și pistole, strigā și chiue de rēsună satulū, erā lăutarī nū mai încetēzā de-a cānta.

Apropiindu-se de casa miresei vorniceii se ducū înainte, erā mirele și cu ceialalți nuntași rēmānū ce-va mai în urmă.

Vorniceii și nemurīle miresei, precum și ceialalți nuntași, cari se aflā la mireasă cum audū cā vine mirele cu suita sa; îi iesū înainte și legāndū pōrta cu funii și cu lanțuri nū lasā pre nime sā între în nuntru.

Colăceriulū, adică unulū dintre vorniceii mirelui, cari au ajunsū acuma la pōrtā, începe de călare a cuvīnta:

Ei ! ce hală, ce veselie,
Ce lucru p^ote să fie !
P^orta legată cu paie
Gl^ota 'n cap^u stă să ne saie !

Altul^u :

Da las'o, că-î cu rogoz^u,
Pui o mână pică jos^u !

Vornicelul^u :

Fraților
Fărtașilor !
Ce âmblași ?
Ce căutași ?

Colăcerul^u :

Noi ce 'mblăm^u,
Ce căutăm^u
Tot^u bine sama ne dăm^u.
A nost' t^un^ur^u împ^urat^u
Pe aici a mai âmblat^u
Cu pușca sa la v^unat^u
Și 'n grădină s'a u^uitat^u,
In a N^uav^uostră (1) grădină,
Ce cu flor^u frum^uose-î plină,
Și-a v^ucut^u o mândră flor^u.
Și-a v^ucut^u în astă curte
O flor^u mândră de munte,
Și-a v^ucut-o că tot^u crește
Și-a 'nflor^u tot^u infloresce,
Și-a rod^u nu mai rodesce ;
Și-a v^ucut-o că 'nflor^uia
Și nici că mai odrăsl^uia,
Și-a puș^u gând^u că să o ia
Și s'o ducă peste ț^uri,
Peste mări.

(1) N^uav^uostră, Domnia-v^uostră.

Peste muș^uți
Nalți, cărunți,
Pân' la ale sale curți,
Pân' la curtea 'mp^uerăt^uescă
Acolo s'o r^usăd^uescă
Ca mândru să inflorescă,
Să 'nc^uepă, să odrăsl^uescă
Și'n veci să nu vesteț^uescă.
Și-a nost' t^un^ur^u împ^uerăt^u
F^urte mult^u s'a bucurat^u,
Filosofi a adunat^u,
Cu dinși^u la sfat^u a stat^u,
Și făcură sfat^u s'o mute,
La 'mp^uerăt^uescă sa curte,
Și-a inflor^u,
Și-a rod^u
Și a p^urinilor^u
Mare pomană l^u-a fi.
Și-a nost' t^un^ur^u împ^uerăt^u
Tare s'a mai bucurat^u,
Demin^uetă s'a școlat^u
Pe ochi negri s'a spălat^u,
Chică negră p^uep^utenat^u,
Straie no^ue a 'mb^uracat^u,
La ic^une s'a n^uhinat^u,
In scări de aur^u s'a năl^utat^u,
Pe cal^u negru-a n^ucălit^u.
Din buci^um^u a buci^umat^u,
Din trimbit^u a trimbitat^u,
Grea oște a rădicat^u.
Și la v^unat^u a plecat^u.
Când pe cale a p^uecat^u. 1)
Tot^u p^urin^utu^ul^u a sunat^u. 2)
Dar ei ori căl^u au âmblat^u 3)
Nem^uică nu au aflat^u. 3)
Er^u dolea pe la n^uș^uerăt^u, 4)
Când era tim^u de n^uș^uerăt^u. 4)

Colea când ei imi sosira
In poiana garofii
Au gasitu o urma de fera.
Sta'mpăratul și se mără :
Să fie urmă de fera,
Orī pōte de-o đinișora ?
Unū filosofū învățatū
La urmă a căutatū
Și din gur'a cuvintatū :
Că-i urmă de flōre-alesă
Să stee de sară n casă
Cū-a nost'impăratū la masă.
Alū doilea bărbatū domnescū,
Filosofū împărătescū
A đisū : că-ī flōre de raīū
Să fie intru mulți ai
Cu'mpăratul de bunū traīū.
Alū treilea bărbatū domnescū,
Filosofū împărătescū,
A đisū : că-ī urmă de đină
Să fie de-ađi de la cină
Cu'mpăratul împreună.
Alū patruea omū domnescū,
Filosofū împărătescū,
Puținū pe gândurī a statū
Și pe urm'a cuvintatū :
•Urm'asta-ī de căprioră
Ca să fie până'n sară
Impăratulū soțioră. »
Tēnerulū nostru 'mpăratū
Asta cum a ascultatū
Tare s'a maī bucuratū,
Din buciūmū a buciūmatū
Și căși erau la vėnatū
La unū locū s'aū adunatū.
Prea'nălțatulū împăratū
Peste óste s'a uțatū
Și pe noi ne-a insemnatū
Pe-acești doi

Pe-amendoī :
Micī de statū,
Bunī de sfatū,
Lungī de mână,
Tarī la vėnă ;
Micī de stătură
Bunī de gură ;
Slabī la minte,
Bunī de cuvinte ;
Cu cai sumeți
Din gură 'ndrāsneți,
Cu cai bărbați
Din gură'nvėțați ;
Din pistole dāndū
Din nāfrāmī luāndū
Și 'n susū aruncāndū.
Și cum ne-a alesū
Elū ne-a și trimesū
Pe crāngulū ceriulū
Pe semnulū pāmintulū,
Pe suflarea vėntulū,
Pe numėrulū stelelorū,
Pe lumina luceferilorū
Dina să ī-o cāvțāmū,
S'o prindemū, să ī-o aducemū.
Noī ne-am și luatū,
La drumū am plecatū,
Caiī ī-am strunilū
La drumū am pornilū
Și-am āmblatū
Și-am vėnatū :
Munțiī
Cu brađiī,
Delurile
Cu ripele
Cāmpurile
Cu florile.
Dar noi orī cāvū am āmblatū
Nemică nu am aflatū.

Ér' când am fostă
In poiana garofii
Noue-o stea ni se ivi,
O stea ni s'a arătată,
Și'nainte ne-a săltată.
Noi după stea ne-am luată
Pe crângulă cerîului,
Pe semnele pământului
Pe suflarea vîntului,
Pe numărusulă steleloră,
Pe lumina luceferiloră,
Mulți câmpî am cutrierată,
Mulți codri am colindată.
Prin multe sate am âmblată,
Dar' preste nimic' n'am dată.
Ér' când am fostă
In dreptulă acestui locă
Tótă ôste-a stată in locă,
Și când am fostă
In dreptulă acesteî case
Étă stéua luminosă
Aice că ni se lasă
La astă cinstită casă.
Noi asta cum am vîdută
Aice ne-am abătută
Ca orî stéua să ne dați,
Orî dina să ne arătați,
Orî cuvîntul să ne dați,
Orî de nu, bine nu'mblați,
Că noi n'am bîută holercă
Să ne fie cuvîntulă de nemică,
Ci am bîută buți de vină
Să ne fie cuvîntulă deplină,
Deci orî stéua ne-arătați,
Orî dina să ne-o dați,
Că noi multe nu vorbimă,
Că prea multă nu zăbovimă !

Vornicclulă :

Frațiloră,
Fărtațiloră !

Noi n'am vîdută nicî o stea
Măcară câtă de mititea
Ôre când ca să se lase
In dreptulă acesteî case,
De-aceea nicî că ne pasă
De cuvîntele Nîavostră,
Carî acuma le roștiți
Inaintea ômeniloră
Acestoră cinstiți !
De aceea éi' vîntrebămă :
Ce âmblați,
Ce căutați ?

Colăcerîulă :

Ce âmblămă
Ce căutămă

Totă bine sama ne dămă !
A nost' tîneră împêrată
Nouă poruncă ne-a dată
Să vî spunemă apriată
Că sunteți îndătoriți
Să cătați, să vî'ngrijiți
Cu buți de vină,
Cu cară de fînă.
Cu îalovițe grase
Și cu copile frumose,
Că grea ôste vi se lasă ;
Pentru purtătoriă de gîndă (1)
C'ună cuvîntelă bună și blîndă,
C'ună păhărelă bună de vină
Și c'o năframă de ină
Să-și ștêrgă gura de vină.
Și din tôte câte-am spusă

(1) Purtătoriă de gîndă = colăceriă.

Dacă nu-ți avè de-ajunsă,
Nu-ți avè locă de ascunsă
Și nici gură de răspunsă!

Vornicelulă :

Ei fraților,
Fărtaților !
De venirea Dumniavăstră
Noi de multă am auzit
Și de-acee-am pregătit
Pentru colăcari isteți,
Cum Dumniă-văstră sunteți,
In locă de cară cu fenu
Dănespredece jireți de-ogrinți,
Și'n locă de buți mari cu vină
Dănespredece buți ologe
Fără cercuri, fără dōge.

Și loă de scripcă
Vr'o căți-va bondari,
Toți pestriți pe pantece,
Că știu multe cântece,
Și galbină pe vine
Să cânte mai bine !

Colăceriulă :

Ei fraților,
Fărtaților !
Acestea, câte v'ați nevoi,
Și nouă ni le-ați vorbit,
Să vă fie de prândit ;
Celea ce le-ați învățat
Și nouă ne-ați cuvântat
Să vă fie de-ospelat
Mâni de prândă
Cu oue de mândă !

După ce a rostită cuvintele acestea, atâtă colăceriulă, care le-a rostită, câtă și mirele dimpreună cu ală doilea vornicelă ală seă precum și cea-lalți feciori, cari încă aă sosită, daă să rumpă funiile saă lanțurile cu cari este legată pōrta și să între cu de-a sila in nuntru. Insa vornicelulă și cu cea-lalți nuntași ai miresei, opunēdu-li se din rēsputeri, nu l lasă să între. In urmă totuși deschidă pōrta și intrândă repede printr'insa se ducă până in mijloculă ogrădii saă până de naintea căsi, in dreptulă careia se află ună scaună lungă acoperită c'ună lăceriū nouă și curatū. Pe ună capētū de scaunū se află o cofiță cu apă ne'ncepută saă cu aghiāsmă și c'unū struțū de busuocū și alte flori mirositoare, in cela-laltū capētū de scaunū o strachină cu grăū și mai alesū cu grăulū, ce-a rēmasū dela logodnă, de cum-va logodna s'a făcutū in nainte de cununie, ēr' la mijloculă scaunului ună *colacū mare și frumosū*, așisderea de grăū. In unele sate se pune

colacul acesta pe gura cofitei, în altele însă îl ține stolnicul în mână.

Denapoia scaunului stă alături doilea vornicel al miresii, care de astă-dată se numește «*stolnicu*» și a căruia misiune e de a păzi colacul, cofița și grâul până ce sosesc și mirele. În lipsa acestuia stă și altă fecioră sau chiar și o bucătăriță de ale miresii dinpreună cu altă femeie, cari asemenea așteaptă cu nerăbdare sosirea mirelui.

Colăceriul și cu ceia-lalți înși cum au intrat în nuntru și s'au apropiat de scaun, dau să apuce colacul de pe acesta și să intre apoi cu asalt în casă.

Însă *stolnicul*, aruncându într'înșii cu grâu și stropindu-i cu aghiasmă, nu-i lasă de felul să se apropie de scaun și să apuce colacul.

Colăceriul, vădându ca nu i a succesu, se aședă față în față cu stolnicul și începe éráși a ține o orație numită «*la colacu*», care puțin se deosebesce de ceea ce s'a ținut la pörtă și care sună :

Bună ziua
Bună ziua!
La Dv. boerî pământesci
Și sfetnicî împărătescî!
V'am întreba de traiu cum trăiți
Și de viață cum viețuiți?
De vădă că trăiți prea bine
Din darul lui Dumnezeu
Și din osteneala cinstitei mirese.
Dară mai cu de alesu
Bună ziua,
Bună ziua!
La D-ta stolnicu împărătescu
Căci cu D-ta am să vorbesc!

Stolnicul :

Mulțămimă,
Mulțămimă!

Frațioru
Fărtaților!
Dar' ce âmbლაჷ
Ce căutați?

Colăceriul :

Că noi dreptu avemu
Să vă spunem
Că ce âmbლამუ,
Că ce căutam,
Frica niméruî nu purtăm!
Dar' v'am mai întreba ce-va
Și nu sciū sama cum veți da!

Stolnicul :

Noi ne-om da sama ușorū,
Că alu nost'euvêntū
E resveditū

Din grău picluită,
In palme sucitū
Și'n patru'mpletitū ! . . .

Colăceriulū :

Și noi încă v'am pofti
Să ne lăsați cu'ncetulū
Să ne cetimū cărțile
S'arătămū dreptățile,
C'alū nost' tēnērū împēratū
Intr'o ȃi că s'a luatū
Și s'a pornitū la vēnatū,
 Și-a vēnatū
 Cāmpii cu vitele,
 Codri cu fīerele,
 Apele
 Cu pescele,
 Satele
 Cu fetelē;
 Și'mblāndū,
 Și-alergāndū
Alū nost' tēnērū împēratū
De cu ȃi pān' ce-a'nsērātū
 La vēnatū,
O urmă de fēr' a aflatū.
Alū nost' tēnērū împēratū
Peste urmă când a datū
 Singurū a statū
 Și se mīarā
Să fie urmă de fērā ?
 Singurū s'a opritū
 Și a socotitū
Peste ce urmă a nimeritū ?
Dar' singurū n'a socotitū,
Sfetnicii l'au sfătuitū :
C'acēsta ī urmă de stea
Tēnēru'mpērātū s'o ia.
 Alū doilea rēndū
De sfetnicii l'au sfătuitū,

Că nu-ī stea,
C'asta e
Urmă de flōre de raiū
Ca să fie de bunū traiū
L'alū nost' tēnērū împēratū.
Sfātuindū așa darā
Alū nost' tēnērū împēratū
La curțile sale-a mersū,
Și mergēndū
Intr'o sarā la primblare
A vēȃutū o stea mai mare
De cātū tōte, mai luminōsā,
De cāt tōte mai frumōsā
 Strālucindū
 Și lumināndū
In prējma acestēi case.
Alū nost' tēnērū împēratū
Cū-atāta nu s'a lāsātū,
 Ci elū se ia
 Și-o urmārīa,
 Și de ce
 S'apropiē
Vede că stēua i se lasā
Și'n urmă-ī se bagū'n casā.
Acuma Domnīa-vōstrā
Orī stēua să ne arātați,
Orī bine sama vē dați !
C'alū nost' tēnērū împēratū
Pe-aicea a mai āmblatū,
A mai fostū la astā casā
Și-a vēȃutū grādin'alēsā,
Și'n grādina cea alēsā
Totū felulū de floricele,
Și-a mai vēȃutū printre ele
Și o māndrā garcofa,
Care de crescutū creșcea,
Și de'nfloritū inflorīa,
Dar' de roditū nu rodeā.
Alū nost' tēnērū împēratū

În șcări de-argintu s'a'nălțatū,
În toiagū de-aurū s'a rădicatū,
La milostivulū D-đeū s'a rugatū
Ochiī peste oștile sale-a aruncatū
Și ne-a alesū pre noi
Acestī căți-va voīniceī,
 Oștenī voīnici
 Cu caī murgī,
 Micī de statū
 Bunī de sfatū,
 Lungī de mânā
 Bunī de gurā.
Și toți dimpreună
De-a sarā ne-a adunatū,
Ne-a cinstitū, ne-a ospetātū,
Și arme pe mânī ne-a datū.
Și astā-đi sftenicī sēī
Aū ocolitū grādina acēsta
Ca să ȳa flōrea și s'o rāsādēscū
În grādina 'mpērātēscū,
Ca de crescutū să crēscū
Și de'nfloritū să'nflorēscū.
 Darā de-a rodi
 Orī de n'a rodi
Asta Dumneđeū o sci.
Însā noi cu Domnīa-vōstrā
Vom be și ne-om veseli.
Er' alū nost' tēnērū impēratū
Când pe-aici s'apropia
Pământulū s'a eutremura.
Când în ogradā a intra
Dumnīa-vōstrā vē vēți întrista,
Și de cum-va nū mē credeți
Poștimū ! porțile deschideți !
Deschideți porțile
Și vē uitați în tōte părțile :

Spre amēđi, spre rēsăritū,
Spre mīeđulū noptīi, spre sfințitū
Și pe-alū nostru înălțatū
Tēnērū, voīnicū impēratū
Le-ți, vedea acușū venindū
~~Pe unū calū negru scopcīndū,~~
Din copile scāpērāndū
Și din nări totū strēnutāndū,
Din cōmā totū fluturāndū,
Din pāharā pline bēndū
Și din pistōle impușcāndū.
Când în ograd'a sosi,
Pistōtele-orū bubui,
Și pe toți vorū asurđi. (1)
Acuma Domnīa-vōstrā
Vedeți și singurī că acestea tōte
Sunt drepte și adevērate
Cāte eū vi le-am uratū.
Și-alū nost' tēnērū impēratū
De erī scire că v'a datū
 Cā pe ađi
 Pe la amēđi
 Sā fiți
 Pregătiți
Pentru caī cu carā de fēnū,
Pentru oștenī cu buți de vinū
Și cu ȳalovițe grase
Și cu copile frumōse.
C'acestea căte le-am spusū,
De nu li-ți avē de-ajunsū
 Sā āmblați,
 Sā alergați
Dupā dinsele pe susū
Și să mi le căutați,
Cā încā mai la urmā
De nn le-ți avē de-ajunsū

(1) Aice toți, căți aū pistōle, le slobodū. În același timpū s'apropie și mircle de scaunū.

Nu-ți găsi huciu de ascunsu.
Că Dv. singurî vedeți
Că în urmă ne mai vinu
Și vr'o câte-va rădvane
Cu harmăi și cu pistole.
Er' în acele radvane
S'afă și nunulă celū mare
Cu cîobote de vîfelu
Si cu inimî roșiore
Căfite pentru socră cea mare.
Apoi tan poftimū!
Care e socru celū mare
Ca să facemū inschimbare
Să vedemū cu cătū e ore
Alū nostru colacū, mai mare,
Să ne dați îndată mare
Unū gălbănașū de părăle
Că și noi ne-am pregălitū
Cunū, colacū mândru' mpletitū.
Dar' alū Dumnia-vostă
Samenă a fi risnitū.
Dar' noi suntem omenī bunī
Și ne vom mai indoi
Puținū de-a ne mai tocni
Și vom mai lăsa.

Să fie-a toema.
Dar' vorbă s'avemū
Ce-a fi mai bunū
Noi să mîncămū,
Ce-a fi mai dulce
Noi să bemū.
Și la ôste vr'o câte-va copile
Ca cucôrele grămădite
Ce staū pe la spate
Cu gurile căscate
Să muieți câte-o cojiță
În borșū și să le dați în guriță,
Să nu șadă cu gura sacă
Ca curéua fără tēcă.
Amin! amin! amin!
Și mie-unū pâharū de vinū
Și o năframă de inū
De ștersū musteța de vinū.
Și ncă mi s'arū mai cădea
O copilă frumusea,
Dacă a vrea, a vrea,
Dacă nu, dracu s'o ia,
Să facă cimpoiū din ea,
Să cînte la nunta mea. (1)

Precum la început, așa și după sfârșirea acestei orații alergă colacariul și cu celălalt vornicelū impjeurului scaunulū vrëndū, numai de cătū să apuce colaculū, înșă stôniculū și cu ceia-lalți ajutători ai sêi se apără cătū potū, apunândū atâtū în trinșil cătū și în mire cu grău și stropindu-i cu apă. În urmă, apucândū unulū dintre dînșū colaculū și puindu-lū în bațū îlū jôcă cu fală printre nuntași. După aceea, puindu-se amēndoi vornicei alătura și vrëndū bațulū de amēndoue capetele în susū ast-feliū, ca colaculū să vie la mijlocū, se petrece

(1) Din Horodniculū-de-jôsū, com. de Petrea Prelicenū.

mirele de trei ori pe sub dînsul, apoi se petrecu vorniceii, érá după ce s'aú petrecutú trustrei, vorniceii prindú de-odată colaculú și-lú rupú dreptú în dóue.

Dupá aceste ceremonii împreunate cu o mulțime de glume și risete descalecă mirele de pe calú și, condusú fiindú de cătrá vorniceii și druscele sale, intrá în casá páșindú pe-unú láiceriú, care cu puținú mai 'nainte de acésta s'a așternutú anume pentru dînsulú între ușa tinđii și a cásii.

În acela-și timpú, când intrá mirele cu danțulú în nuntú, iesá și mirésa, care până atunci a statú dimpreună cu druscele sale la masá, din casá afará asemenea cu danțulú. Însá atâtú vorniceii mirelú, câtú și ai miresei, carii conducú danțurile, cautá să le conducá aș-feliú, ca pe pragulú ușií din afará mirele și mirésa să se întálnescá față în față. (1)

Ceremoniile *colăcării* și îndeosebi céle de la scaunulú cu colaculú nu suntu în tóte părțile Bucovinei totú una. Așa bună órá în *Calafîndesci* când audú că vine mirele, toți nuntașií, căți se aflá la mirésa, îi iesú înainte. Ér' după ce l'aú întimpinatú la pórtá, după ce l'aú reținutú puținú ca să nu între, punú unú scaunú acoperitú c'unú láiceriú denaintea casei, pe scaunú o cofiță cu apă ne'nceputá și c'unú strúțú de busúiocú într'insa, érá de-asupra gurei unú colacú de grátú. De'apoiá scaunulú stá mirésa alátura cu unulú dintre vorniceii sêi. Sosindú mirele cu totú alátulú sêu și ajungénda de'naintea scaunulú stá față în față cu mirésa, érá colăceriulú, adică unulú dintre vorniceii sêi, carii stau calari alátura cu dînsulú, sau și altulú dintre nuntași, care e istețú și bunú de gurá, ține urmátorea orație :

(1) Datina Románilorú din Ilișesci.

Bună ziua
Bună ziua!

La D. V. cinstiți gospodarî!
Er'mai de-alesu a-și întreba:
Care-i aici sftnicu împărătescu
Căci' cu acela ași voi să vorbescū?

Vornicclulă miresei:

Noi sntem aici sftnicu împărătescu
Cu care ai voi D-ta să vorbești.
Dar' ce voiți,
Ce poștiți?
Ce âmblați,
Ce căutați?

Colăcerulū:

Noi pe-aice am venitū
Sama ca să ne o dămū,
Colaciū ca să-ī schimbămū,
Pe alū nostru ca să-lū luămū
Și'napoi să ne'nturnămū.
Deci colaculū ni'lū schimbați
Pe-alū Dumnia-vostră ni-lū dați
Și calea ni-o arătați,
Că noi avem, dragi fărtați,
Scrisore împărătescă
Nime să nu ne opréscă
Și altă scrisore domnescă
Nime ca să nu'ndrăsnéscă
Pe noi să ne zidăréscă.
C'alū nostru ténérū împératū
Pe-unū calū murgū a'ncălicatū
L'astă curte s'a primblatū
Și-a vēdutū o mândră flóre
Care a'nflori-'nfloria
Dar'a rodi nu rodia.
Dar' ténérulū împératū
Cū-atăta nu s'a lăsatū
N'a bēulū, nici n'a māncatū,
Luī Dumneđeū s'a rugatū,

Pe calū murgū a'ncălicatū
Și prin țarguri a âmblatū
Și-a cătatū, câtū a cătatū
Până 'n urmă și-a aflatū
Maisteri cu hărđi și gelee

Și stoleri cu ferestee

Și-a făcutū punți

Peste munți

Ca să trecă florea

La ale sale carți

Ca'nflori să'nfloréscă

Și a rodi să rodéscă.

Și'nc'alū nostru împératū

Cu atăta nu s'a lăsatū,

Craī și sftnicū a adunatū

Și cu dinșii s'a luatū

Susū la munte la vēnatū,

Și-a vēnatū

Câmpii

Cu munți,

Și munți,

Cu câmpii.

Dar' elū orī câtū a âmblatū

Peste nimică n'a datū,

Numai o urm'a aflatū.

Unī așa aū cuvēntatū:

Că este urmă de fată de craiū

Să-ī fie lui de bunū traiū.

Unī-aū đisū așa:

Că-ī urmă de stea

Să vie s'o ia.

Ténérulū nostru 'mpératū. —

Alū nost' ténérū împératū

Ne-a alesū pe noi

Pe acești doi

Și după ce ne-a alesū

L'astă curte ne-a trimésū.

Amū căle le am uratū

Tóte-sū cu adevératū...

Dumnia-vostră vē 'ngrijiți

Și curându să vă gătiți
Cu cară cu fenu
Si cu buți cu vinu,
Cu ialovițe grase,
Cu fete frumoșe,
Că alu nostru înăllatū
Tenerū, voinicū împēratū

S'aibă cu cine sta la masă...
Ēră plata mea o sciū :
O cană plină cu vinū
Să-mī fie voia deplinū,
Și-o năfrămīoră de inū
Să-mī ștergū buzele de vinū.

Cum a sfirșitū colăceriulū orația sa, vornicelulū saū și altū nēmū de alū miresei ia struțulū și stropesce cu dīn-sulū maī āntāiū pre mire, apoi pre colăceriū și'n urmă pre toți cei ce se află de față. După acēsta se apropie vornicelulū miresei și alū mirelui de scaunū, unulū de-o parte și celalaltū de cealaltă parte, și cinstescū unulū la altulū câte c'unū păharū de rachiū pe care ilū beū de bine. După acēsta ia vornicelulū miresei colaculū de pe cofița și-lū dă colăceriulū, ér' acesta îi dă în schimbū altū colacū, care l'a adusū cu sine de-acasă. După schimbarea colacilorū pune vornicelulū mirelui colaculū dela mirēsă pe unū bățū și ținēndulū în susū dimpreună cu celalaltū vornicelū alū miresei, se petrece mirele de trei orī pe sub colacū și totū atuncia unulū dintre nuntașii miresei aruncă într'insulū cu grăū și-lū stropesce cu apă. Cum s'a petrecutū a treia oră, de-a-una apucă amēdoī vorniceī colaculū și rupēndulū în dóue, păstrēză câte-o bucălică pentru sine, éră restulū ilū aruncă printre nuntași. Une-orī ilū apucă și-lū rumpe vornicelulū miresei, saū chiar și mirele sīngurū, dar' totū vorniceīl mirelui ilū împărțescū nuntașilorū. Ér' nuntașii caută să apuce măcarū câte unū mieđū din acestū colacū, căci se đice, că dacă vo-esce cine-va să ducă vr'o vită la târgū și va încunjura-o de trei orī cu colacū de acesta, cum ajunge în târgū, cum își vinde, vita.

După ce s'a petrecutū pe sub colacū și după ce acesta s'a împărțitū acuma pintre cei de față, se scobórá mi-

rele de pe calu și prindendu-se cu ceialaltu nuntași ai săi de mână formeză unu danțu. Vornicelulū miresei formeză cu nuntașii acesteia așiderea unū danțu.

Mirele vine la mijloculū danțului între drusce. Mirésa aseminea.

Și așa mergū amēndoua danțurile, conduse fiindū de vorniceī, până lângă ușa. La ușa, unde se întâlnescū amēndoua danțurile, cinstesce vornicelulū mirelui la vornicelulū miresei anume ca să lū lese în casă, be paharulū de bine și lū dă vornicelulū miresei. Acesta încă ilū be de bine și după acesta se întorce cu totū danțulū său îndērptū, ier' vornicelulū mirelui conduce danțulū său în casa miresei, și, jucēndū de trei ori în jurulū mesei, aședă pre mire, după masă și după acesta lese afară dimpreună cu totū tineretulū care l' a băgatū pre mire în casă.

Când intră mirele în casă, atunci se impușcă din pistole, ér' lăutarii, de cum s' aū formatū danțurile și până ce s' a aședatū mirele după masă, cântă unū fellu de arie, care numai la acestū prilejū e îndătinată. (1)

În *Reusenī*, satū în districtulū Suceviī, cum intră mirele și cu nuntașii săi în curtea miresei, colăceriulū ține următórea orație :

Bucuroși sūnteī de óspeī,
Nu sūnteī bănuitorī ?
De sūnteī bănuitorī
Noī sūntem întorcētorī !
De nu-ți fi bănuitorī,
Noī sūntem adunātorī !
Eī ! bucuroși sūnteī de óspeī ?
Orī póte v' ați spāimāntatū,
Că grea óste v' a picatū
Ca de la unū împēratū

Tēnērū, voīnicū, lādatū ?...
Noī câtū am āmblatū...
Și am căutatū
Drumulū la jupānesa
Mirésa
Nu l' am aflatū.
Și dac' am vēdūtū
Cātū timpū am pīerdūtū
Pe samā ne-am luatū.
Și am căutatū

(1) Dict. de M. Moloclu, țerancă din Calafindesci.

Doi ómenî mici de statû,
Şi bunî de sfatû,
Lungî de mână,
Bunî de gură ;
Din cai sumeîi.
Din gură 'ndrăsneî
Şi aceia drumulû
La jupânesa
Mirésa
Ni l-au arêtatû,
Nici așa nu l'amû aflatû.
In scări de aurû amû călcatû,
Pe cai amû încălicatû,
Peste norodû ne-amû uîtatû ;
Nici așa nu l'amû aflatû.
Da şi noi dac'amû vêdûtû,
Că vomû pierde timpû prea multû
Ne-amû luatû
Pe crângulû cerîlulû,
Pe veliştea vântulû,
Pe numărulû stelelorû,
Pe lumina luceferilorû,

În totû timpulû rostirii acestorû cuvinte mirele şi cu unulû dintre vorniceii sêi ţinû unû colacû pe unû băţû. Când sfêrşesce şi anume după ce s'au petrecutû mai ântâiû atâtû mirele câtû şi vorniceii câte de trei ori pe sub colacû, oratorîulû apucă colaculû şi-lû rupe in dóue. (1)

In *Boianû* când sosesc mirele la mirésă, atâtû mirésa, câtû şi nuntaşii acesteia îi iesû înainte şi întipinându-lû dice unulû dintre vorniceii miresei cătră vorniceii mirelû :

Ce âmblaîi,
Ce căutaîi ?

Vornicelulû mirelû :

Ce âmbłamû,
Ce căutămû ?

Unde stéua statû
Noi la jupânesa
Mirésa
In ógradă amû intratû,
Şi colaculû l-amû apucatû.
Şi acuma amû întrebâ
Gătitâi ori ba :
Bunî cu vinû,
Carâ cu fênu
Talovîte grase
Şi copile frumóse
Pentru óstca ce vi se lasă ?

Vornicelulû miresei :

Da ! noi ne amû gânditû
Şi amû pregătitû :
Nóue buîrlóge
Fără cercuri, fără dóge ;
Nóue talovîte
Ca nóue puî de prepeliţe,
Şi nóue curcanî
Ca nóue puî de ciocârlanî !

Trebue sama să ne dămû,
Mirésa să v'o luămû,
Er pe voi să vê legămû,
La căruţe să vê 'nhămămû,
Pân' la Prutû să vê mânămû,
Năsipû cu voi să cărămû !

(1) Com. de D. Marianû, fostû teologû.

Vornicelul miresei :

Voï sama nu veți da
Și mirésa nu-ți lua,

Că noi peste gârdū vomū da
Și în părăū v'omū scâlđa !

Pe când se schimbă aceste cuvinte între vorniceii, mirésa apucă colaculū purtatū până atunci de *drujbulū* ei, se uită printr'insulū, face patru cruci spre răsăritū, apusū mēdă-đi și mēdă-nópte și-lū dă apoi îndērēptū.

După acēsta urmēză schimbarea colacilorū de cătră vorniceii și anume: vornicelulū mirelui dă colaculū sēū vornicelulū miresei, éră acesta ilū dă pre alū sēū vornicelulū mirelui, apoi îi rupū în doue (1).

La munte și cu deosebire în *ținutulū Câmpulungulū și alū Dornei* nu multū după ce s'a întorsū mirésa dela cununile a casă, vine și mirele cu tótă suita sa de-a dreptulū dela biserică la dînsa.

Nunțașii miresei, cum prindū de veste că se apropie mirele, îi iesū înainte, ér unulū dintre vorniceii mirelui, cum ajunge la mirésă, ține următórea orație numită «*la zavóra*»:

Bună deminēta
Cinstiți soci marī !

Socrulū :

Mulțămimū Dumilor-vóstre.
Băeți militari !

Dar ce'mblați
Ce căutați ?

Colăcerulū :

Ce amblămū,
Ce căutămū,
Noi singuri avemū,
Sama să ne dămū !

Dar' ían să mai așteptați,
Cu 'ncetulū să ne lăsați,

Cu 'ncetulū, cu binișorulū
Că ne-omū da pe'ncetișorulū
Cuvintulū cu adevērulū.
Lăsați-ne mai pe'ncetulū,
Că ne-omū da sama cu dreptulū,

Cu șliculū luatū,

Cu capulū plecatū.

Dar din cele multe,

Multe și mērunte,

Și din cele dese

Nu le-omū pute spune-alese,-

C'alū nost' tēnērū împēratū

Pe aici a mai amblatū,

Bine sama că și-a datū,

O floricea și-a 'nsemnatū,

(1). Din Bolanū, com. de a-lū V. Turturēnū.

L'ale lui curți s'a 'nturnatū,
De cu sară s'a culcatū,
Deminéța s'a școlatū.
Pe obrazū că s'a spălatū,

Pe obrazū
Cu vinarșū
Și pe mân'
Cu vinū bunū.

Și după ce s'a spălatū
Chică négr'a pșteptēnatū
Murgulū 'și l'a înșelatū,
Pe murgū a încălicatū,
Din trîmbiță a sunatū.
Grea ôste s'a rădicatū,
Sute că s'a adunatū,
Sute ne mai șocotite

Și miș nesămătuite :

~~Trei miș lectori de hoeri,
Și trei miș de grăniceri,
Și din cei aflalți din toți
Ca o mie de nepoți.~~

Tēnerulū nostru 'mpēratū,
Ôstea cum s'a adunatū,
Peste dins'a căutatū,
Și poruncă că i-a datū
Ca să plece la vēnatū.
Și cu toții aū plecatū,
Și-alū nost' tēnerū impēratū

Cu ei încă a plecatū
Și-aū âmblatū
Și-aū vēnatū :

Munții
Cu urșii,
Stâncile
Cu ținele;
Ripile
Cu vulpici ;
Bălțile
Cu pescele,

Și satele
Cu fetele.

Și-aū vēnatū, cât-aū vēnatū.
Și nemică n'aū aflatū ;
Și-aū vēnatū țara de susū
Până colo spre-apusū.
Êr colea de cătră sară
Ajungēndū într'o poenă,
Aū datū de-o urmă de fēră.
Stă ôstea'n locū și se mîarā
Să fie urmă de fēră ?
Și-alū nost' tēnerū impēratū
Și elū âncă'n locū a statū
Și la urmă s'a uîtatū
Și pe sftēnici a'ntrebatū :
Să fie urmă de fēră
Saū pôte de dînișorā
Și s'a alesū din ostași
Unulū care-i bunū pușcașū,
Și-a dîșū : e'astă urmîșorā
Nu este urmă de fēră,
Ci este urmă de dînă
Să fie 'n asta dî bunā
Cu'mpēratulū împreună.
Dar și dup'acēsta ērā
Stă ôstea 'n locū și se mîarā
Să fie urmă de dînă
Impēratulū cununā,
Orî pôte e totū de fēră
Să-i fie rână de sară
Lui iubitā soțiorā ?
Êrā unulū din ostași,
Care-a fostū mai bunū pușcașū,
A dîșū că acēstā urmă
Nu este urmă de dînă,
Ci este de flōre de raiū
Ca să fie de bunū traiū
La alū nostru impēratū,
Tēnerū mândru, lūminatū.

Dară unul din ostași
Celu mai iscusitu pușcașu,
A ăisū că-ī de căprioră
Ca să fie până'n sară
'mpēratului soțioră. .

Și nunulū celū mare
Cu grija 'n spinare,
Călare pe-unū calū
Ca și-unū ducipalū
Se umflă din nări,
Se rădică 'n scări
Și se ăia la gónă
După căprioră.

Dar tēnērulū impēratū
Cu atăta nu s'a lāsātū,
Pe calū bunū a'ncălicātū,
Pe scări de-argintū s'a'nălțātū
Peste oste-a căntalū

Și pe noi
Pe-acești doi
Scurți de statū
Bunī de statū,
Din gură'ndrāsnei
Și din cai sumeți,
Cum la oste trebuescū,
Din oste că ne-aū alesū
Și'nainte ne-aū trimesū

Din conacū
In conacū
Cu cai de olacū,

Pe lumina stelelorū,
Pe mirosna florilorū,
Pe crāngulū ceriulū,
Pe arborele vēntulū,
Pe fața pāmīntulū,
Să ne ducemū, s'alergāmū,
Căpriora să-ī prīndemū.

Dar și noi
Acești doi

Amū alesū șese lipenī,
Cari aū fostū mai nāsdravenī :
Cu unghile custorite,
La aceste curți gălīte
Și cu cōmele cānite,
Și caii cum ī-amū alesū
Indatā amū și purcesū

Pe lumina stelelorū,
Pe mirosna florilorū,
Pe crāngulū ceriulū,
Pe arborele vēntulū,
Pe fața pāmīntulū,
Totū răcnīndū
Și chiuīndū

Și din pistole trāsīndū,
Toți cu puscī și cu pistole,
Mai mulți cu pāmīle gōle
Pe urm'acelei căpriore.

Și-amū alergatū
Cātū amū alergatū
Ēr cānd amū ajunsū
La acestū satū
Luna s'a lāsātū
La acēstā casā

Mādrā și frumosā
Stēua ni se lasā,

Urma fierei īnrā n casā...
Nōuē rēspunsū sā ne esā !

Darā de gāndiți
Și de socotiți

Cā ni-sū caii toți ălharī,
Noī avemū popī cārturarī,
Vorū spune că nu-sū ălharī,
Și avemū

Permanū dela 'mpērăție
Cu peccētie

Calea sā nu ni se ție,
Șī-avemū carte lātinēscā
Celū ce s'ăflā s'ō cetēscā

De noi să nu se ferescă,
Dar celū ce-a vrea să gâcescă
Și n'a puté s'o citescă
Ca de focū să se ferescă !
Dar éră de nu credeți
Să fiți bunī și s'aduceți
Unū popă cu barba desă
Să cetescă carte-alésă.

Să n'aduceți
Unū popă cu barba rară
Să ne fie până'n sară,
S'aduceți
Unulū cu barba ca fusulū
Să ne dee iulī răspunsulū.
Dar' alū nost' răspunsū ce este ?

C'a ū nost' răspunsū este așa,
Cine doresce-a-lū afla :
Unū colacū de grăū, dospitū
In șese impletitū,
Cu mīere indulcitū ;

Unū colacū mândru, frumosū
Ca și fața luī Christosū,
Să fie oștei de foiosū.

Și ér ni se mai cuviniū
Șese păhară cu vinū
Și șese năfrămī de inū

Cu fluturī cusute,
Cu arnăuți hătute,

De-aicea gătite

De l'acéstă casă

Mândră și frumosă,

Și nu de la vr'o vecină

Pe-unū dărabū bunū de slănină

Sau pe-unū căușū de făină,

Că de a fi mirésa próstă

Ne-a fi numai cinstea nóstră

Și rușinea dumnīa-vóstră.

Dar' ian cinstitū socru mare

Și dumnīa-ta sócră mare,

Să lărgiți casa

Și să n'lindeți masa,

Că doră v'a datū de scire

Vornicelulū dela mire,

Ca'mpératulū nostru vine (1).

Al nost' tēnerū împératū

Cu întregulū seū palatū,

Cu oștiri împrejuratū,

Cu căpitanī cu cătane

Cu arnăuți și cu rădvane

Zugrăvite,

Poliite,

Și'n ele dómne gătite.

Aduce și-unū rădvanū mare

Cu-alăute, cu cântare,

Și'n elū stă mărita nună,

Ce ține'n mână o cunună,

Strălucită, luminată,

Cu pietre scumpe lucrată

Pentru cinsūta mirésă

Cea de'mpératulū alésă.

Nū gândiți că vorbimū glume

Orī niște basme din lume,

Ci v'e gătiți câtū mai tare

Cu cele de ospétare,

Dați ovésū și fēnū cu care

S'aibă caii de mănănce,

Caii noștri să mănănce,

Din capete să nu misce,

Să mănănce și să bee,

Din capete să nu stee.

Tăieți junci cu carne grasă

Ostașilorū pentru masă.

(1) Versurile ce urmăză, afară de vr'o câte-va din urmă, se află și'n articolulū «Nunțile lu țară», publicatū in «Călindarul pentru ducatulū Bucovinei» pe an 1857.

Aduceți buți cu vin^u tare
Să fie la fie-care
De-ajunsu și cu 'ndestulare.
Ce-î mai dulce noi să bemu,
Ce-î mai bunu noi să mâncăm.
Stringeți fete frmușele
Ca să dănuim cu ele
Dar și pentru aceste fete
Ce staū pe lângă părete
Ca niște puici cucuete...
Și-acestoru fete venite,
Ca ciórele grămădite
Ce staū dup'a noastre spate
Cu gurile largi căscate
Mutați in borșu o cojiță
Și le dați ca să inghiță
Să nu stea cu gura sacă
Ca cureua de la tēcă.
Er de cum-va nu se póte
Să 'mpliniți aceste tóte
Căutați locu de v'ascundeți,
Nici să stați să mai răspundeți,
Că ostași nu sciū glumă.
Și-arū să fie vai de mună.
Orī noue drumulū ne dați,
Orī calea ne-o arētați,
Orī cărțile le cetiți
Și 'napoi le trimeteți,

Orī porțile deschideți
Că de cum-v'ati fi șireți
Și nu-ți deschide porțile
Ca să între oștile
Vomū da cu armățile
Și-omū sparge cetățile,
Și vomū sfărma porțile,
Și-omū da cu pistólele
Și-omū sparge zăvórele
Și vorū intra oștile !..
De uratū amū mai ura
Dar ni-î că vomū însera
Și pe cea vale adâncată
Vine o plóie 'nviforată
Și n'avenū mantale albe
Plóia ea să nu ne scalde
Nici potcove de argintu
Să ne ție pe pămintū...
De-aceea-asi dice așa,
Că mie mi s'arū căde
O copilă de acoloa,
Care-a fi de sama mea.
Și dacă nu mi-a plăce
Totū aici va rămáne
Să facă draculū din ea
O scripcă cū-o strună rea
Să cante la nunta mea (1).

După ce a sfârșitū colăceriulū de ținutū orația a-cēsta, socrulū celū micū, adică tatălū miresei, deschide zăvórele, ér' sócra cea mică, adică maica miresei, aduce o cofă cu grău și c'unū colacū mare pe gura ei și-o pune josū la mijloculū zăvórelorū.

Nunulū celū mare saū și unū vornicelū apucă de că-

(1) Unū esempl. dict. de Gavrilă Bóncașu din Vatra-Dornei, ér altulū comunicatū de Tóderū Leușténū din Fundulū Moldovei.

lare colacul de pe cofă și ținându-lă amândoi în sus, unul de-o parte și altul de cea-l-altă parte trece mirele pe sub dînsul. După ce a trecut mirele rupă colacul în două și-lu asvârlu în cele patru părți ale pămîntului.

După aceea vornicelul mirelui pörtă pre mire, fiindu amândoi călări, pe'mprejurul dăntuitorilor, între care se află și mirésă, împrejurându-i de trei ori. La a treia împrejurare, oprindu vornicelul calul mirelui lângă mirésă, vine sócra cea mică cu un scăuieșu micu și pune capetul prigitorei (catrinței), pe care se află câte-va fire de grâu, pe scăuieșu. Mirele puindú o monetă de argintu pe grâu și descălicându pășesce pe grăulă acela și așa se scobórá de pe calú josú.

După ce a descălicatú mirele se sue unulú dintre vorniceii sêi pe calú și înunjură cu dînsul de trei ori pre nuntașii, cari formeză unú felú de rëndú.

Până acuma aú fostú două rënduri, în celú despre rêsăritú se afla mirele, érá în celú despre asfințitú se afla mirésă față în față de mire.

Mirele și mirésă staú locului. Ceia-l-alti însă din amândoué rëndurile jócă ne'nterrupted. Și pe când ceia-l-alti jócă, pe atunci vorniceii schimbă ploscile și bețele.

Vine apoi socrul celú mare cu unú colacú rotundú și-lú dá nunului. Nunulú íea colaculú, se pune cu dînsul în mijloculú dantului și țindu-lú în susú între mire și mirésă, díce cátră mirésă :

~~Uită-te,~~
~~Că-ți-resare~~
~~Sfântulú Sóre !~~

Solau Tate

Mirésă se uítă prin borta colacului în cele patru părți ale lumei. După dînsa se uítă și mirele (1).

(1) Datina de a se uítă prin borta colacului în cele patru părți ale lumei a fostú mai de multú usitată și'n Crásna, districtulú Storójinețului.

După acesta strigă nunulă cătră dicalași să cânte. Dicalașii începă a cânta cânteculă îndatinatū la tôte încunjurăturile.

Èr vorniceii, apucândū pre mire între drusce flū vîră cu danțulū în casă, și după ce aū intratū înăuntru și aū încunjuratū de trei ori masa, la a trela oră îl așeză în capulū mesei, unde rămâne apoi până ce sosesc timpulū ca să-și ȳea mirésa și să se ducă cu dinsa acasă (1).

În unele locuri este datină ca, după ce s'a încheiatū colăcăria, să se prindă toți nuntașii de mână și să formeze unū danțū, la mijloculū căruia vine mirele, mirésa și druscele. Vornicelulū primare conduce danțulū în casă și se învêrte numai odată în jurulū mesei până ce ajunge în cōda mesei èr mirele și mirésa în frunte. Cum aū ajunsū aice, druscele ȳesū afară de după masă, mirele și mirésa, însă remânū alătura în capulū mesei, èr nuntașii de amêndoue părțile lorū.

Ast-feliū se face *colăcăria* la Românii din *Bucovina*.

În *Moldova*, când vinū nuntașii, ca să ȳea mirésa, atunci întră în casa miresei colăceriulū cu doi vornici și uréză așa :

Bună d̃iua,
Bună d̃iua!
Nuntă frumósă,
În a dumilorū-vóstră casă!
Nu ṽe vomū întreba de viață,
Că scimū că este cu dulcetză,
Nicî de traiū, că este frumosū
Din mila domnului Christosū.
Dar d-vóstră să neîntrebați :
Ce âmbლაი ?
Ce cãutați ?
Noi ce'mblãmū,

Ce cãutãmū
Sama bine să ne dãmū.
De vreme c'ați stãtutū a ne întreba,
Noi sama prea bine vomū da.
Și dumña-vóstră să nu socotiți
Că suntemū nisce ómenî pribegiți.
Că 'mp̃eratulū nostru de cu sară
A datū veste în țară
Și multe oști se adunară
Și aū purcesū la ṽenare.
Și aū âmbლაი codri 'nfrunđiți,
Cãmpii ceî înfloriți,

(1) Dict. de G. Bóncășū din Vatra Dornei.

Munții și delurile reci Și văile cu isvōrē și sālci.	In scări de argintū s'a înălțatū, Și peste tōtă oște-a-a căutatū
Și alū nostru puternicū împēratū Peste nicī o urmă de fēră n'a datū.	Și m'a alesū pe mine, cu acești [doi vōinici
Și strinse sftēnicī și filosofi.	Ca pe nisce slugī a luī mai mici
Archierei și Bogoslovī,	Din cei mai bunī bărbați
Și toți l'aū sfătuitū și l'aū îndemnatū	Și la graurī invēțați.
Să mērgă în capulū <i>Rusalimulū</i> (1)	Și ne-aū trimisū pe semnele pă-
[la vēnatū	[mīntulū,
Pămīntulū aū inconjuratū	Pe crāngurile cerīlulū,
Și peste urmă de fēră aū datū.	Pe lumina stelelorū,
Impēratulū nostru ēr strinse filosofi	Pe curgerea apelorū.
Archierei și Bogoslovī ;	Cānd la acestă cinstilă casă,
Cu ei se sfātuia și grāia,	O stea din cerū josū ni se lasă,
Care, cum capulū îi ajungea	Rēspusulū acuma în grabă să
Ēră, dintre toți s'a alesū	[ne ēsă
Unulū mai micū de statū, (2)	Conaculū decī să ne gătiți
Dar mai vrednicū la rēspusū și	Ca pre împēratulū să primiți
[sfatū.	Buți cu vinū
În picīore elū cā s'a sculatū	Șurī cu fēnū,
Și din gură așa a cuvīntatū :	Ialovițe grase,
«Bucurā-te împērate!»	Copila cea frumosă
«Cā acēsta este urmă de <i>dinū</i> ! (3)	Să șadă cu'mpēratulū la masă.
«Cā să fie cu împēratulū împreună.	Cā 'mpēratulū nu vine cu vr'o
«Bucurā-te împērate!»	[mānie,
«Cā acēsta este flōre de raiū,	Nu cu arme, saū cu vr'o tārie,
«Cā să fie împērāției tale de bunū	Nici cu sabie franțuzescă. 4)
[traiū.	Ca pe d-vōstră să vē inegrēcă.
Și atuncī tēnērulū împēratū	Ci aū venitū,

(1) *Ierusalimulū*, ca unū locū sfântū se pomenesce aici numai spre a înălța valōrea loculū de unde se lea mirēsa și spre a curteni pre părinți.

(2) Turnura acēsta se găsesce fōrte adese ori în poveștile Romānului: adică minte mare la persōne care la vedere s'arū păré mai josū decât alți.

(3) *Dina dīnele*, sunt *Dei* de partea femeescă. Idee și numire remasă din idolatrie. Ea esprimă o ființă superiōră, cu calități divine.

4) Credū, că mai din vechime va fi fostū sabia turcēcă, căci acele erau ves-tite. Sabia franțuzescă mai târđiū a ajunsū la sciința țēranului romānū; și a-nume de pe cānd se lățișe în tōtă lumea bravura franțuzescă sub Napoleon celū mare.

Căci aū auđitū
C'aici este o flóre de'nflorēce
Și-a rodi nu rodesce,
Și a venitū s'o ȳa și s'o ducă
Peste munți
Cărunți
Până la ale sale curți.
Și acolo de'nfloritū va înflori,
Dar și ródă va rodi,
Și mai bine îi va fi,
Și nouē să ne dea doi colăcei
Impletii și frumușei.

C'o mână să-ı luămū
Și cu alta să-ı dămū,
Ca nu cum-va să ne'nșelămū (1),
Și dōue năfrămī de inū
Cusute totū eu firū,
Să lege frăele cailorū, (2)
Ca multă mită colăcarilorū.
Când caii din capū vorū ridica
Năfrămile încă vorū sălta
Și multū s'a bucura
Alū nostru împēratū,
Ce ne-a făcutū slujbă adevēratū (3).

Totū în acestū chipū trebuie să se facă *Colăcăria* și'n *Țara Românească*.

Orația ce o reproducemū mai la vale, ne arată celū puținū, că *Colăcăria*, deși sub altū nume, e usitată și în această țară.

Colăceriulū :

Bună diminēța,
Cinstiți socii mari!

Socrulū :

Mulțămimū noi vōue,
Țineri voiniceī!
Cu ce trebă mare
Ați venitū la noi?

Colăceriulū :

Acum dară sócre mare
Că ne-ați făcutū întrebare,

De ce adică venirāmū
Și la ușă ne oprirāmū,
Ne vomū da răspunsulū; însă
Să vă țineți gura strinsă
Și să tăceți ca pămintulū
Ca să ne-audiți cuvintulū.
Ce ne întrebați dumnea--vōstră
Ingrab'de venirea nōstră?
Ce-ı această tinētime,
Ce e această mulțime?
Aste țete urși vēdură
De țintū ochi și cască gură?
N'au mai vēdutū omenī încă,

(1) Prin această se curtesce mirésa, dândū a înțelegē, că este așa de meșteră și alésă, încatū chiar uitându-se multū la lucru, unū holțelū pōte a-și pierde cumpētulū și a deveni din colăcariū chiar pețitorū pe sama sa.

(2) Este obiceiū, ca mirésa singurā să lege la frăele cailorū colăcarilorū câte o năframă.

(3) Ep. Melchisedec : «Literatura religiōsă pop.» în «Convorbiri lit.» an. XIV. p. 392.

Și să temū că le mănâncă ?
Noi amū mai ămblatū și alt'dată
Pe aiurea ca și ast'dată,
Și așa nu se mirară,
Nici ce căutămū nu întrebără ?
Acum toți v'ați strânsū grămadă,
Ca cum ați căuta sfadă !
Ore, voiți, noi de témă,
Să stămū și să vē dămū samă ?
Dar nici prin gândū să vē trecă
O așa părere sacă !
Nu ne speriemū de lume,
Căci purtămū de voinicī nume ;
Nici ne îngrozesce vîntulū,
Că scimū să ne dămū cuvintulū !
Dacă voiți și vū place
Să vē răspundemū cu pace,
O luați cu 'nctișorulū
Să vorbimū cu binișorulū,
Că ori ce, cu 'ngăduelă,
Se face cu rēnduelă,
Er repede, când se cere,
Nu se face cu plăcere,
De aceea, lăsândū gluma,
Ascultați la noi acuma.
Junele nostru 'mpēratū
Frumușelū ni s'a sculatū
Într'o di de diminelă,
După norilorū roșelă.
Vrēndū să plece'n vênătore
Cu tineri cu pompă mare,
S'a sculatū s'a gătitū bine,
S'a armatū, cum se cuvine,
Și luândū buciūmū îndată
Buciūmă cu elū odată.
Strinse elū ostași multime
Totū voinicī de călarime
Și ageri cu măestrie
La arcū și vênătorie.

Apoi cu ei pe recore
A plecatū la vênătore

Să'ncureze,
Să vëneze
Munții
Cu deluri'e,
Pădurile
Cu umbrele
Și văile
Cu luncile.

Astfelū ămbândū diua tótă,
Ocolit'a loculū rôtă
Pană l'amēdi spre sară
Fără a vena vr'o fēră ;
Și atătū se desgustase,
In câtū era să se lase,
Dar se părea c'o nălucă
Îi totū dicea să se ducă
Elū cu arcū săgēta'n mână,
Ajunge la o fōntānă
Și vēlēndū urmă de fēră,
Aici toți descălicară
Să se uite, să privescă,
Ce urmă e, să ghicescă.
Stândū dar ast-felū fie-care
Și privind'o cu mirare,
Unii aū dīsū că e de dīnă,
Aib'o împēratulū de mână !
Alții, că-i flōre crăescă,
Aib'o 'mpēratulū mirēsă !
Deci, cū-acestă cuvintare,
Pe'mpēratulū așitară
Și făcură 'n gândū să-i vie
Să hotărască, să scie
Din ce parte acea dīnă
A venitū pe la fōntānă
Și cu inima 'nfocată,
Plecă pe urmă, i îndată.
După dīnșă se totū duse

Până vĕdĕ că-lŭ aduse
Cu tótă oștirea nóstră
Dreptŭ curțile dumnĭa-vóstră .
Unde a zăritŭ o flóre
Ca o stea strălucitóre,
Care de crescutŭ totŭ creșce
De'nfloritŭ totŭ infloresce,
Ēr de roditŭ nu rodesce,
Căcĭ pămĭntulŭ nu-ĭ priesce.
De aceea împĕratulŭ
Făcĕu ĩntru sine sfatulŭ
Că p'acea frumósă flóre
Și dulce mirositóre
S'o ũe, ca să strălucĕscă
La curtea 'mpĕrătĕscă
Unde loculŭ să-ĭ priescă.
 Să crĕscă
 Să inflorĕscă
Odrasle să odrăslĕscă,
Să-șĭ dea rodulŭ la ivĕlă
Și tuturorŭ la privĕlă.
Așa împĕratulŭ june
In gāndŭ după ce ĩșĭ pune
Se uită, locu 'nsemnĕză
După a stelelorŭ rađe
Și se întórece ĩndărăt
Cu inima ne 'mpăcată
Și cu gāndurĭ doritóre
Pentru rumĕna lui flóre.
A două și de diminĕță,
L'a norilorŭ roșĕță,
Se ĩmbrăcă, și ĩncălță,
Pe scări de-argintŭ se'nălță
Și pe calŭ albŭ voĭnicesce
ĩncălecāndŭ, se opresce
Și peste oștirea tótă
Intorcāndu-șĭ ochĭi rótă,
Pe noi *colăcerĭ* ne-ulese,
Cu mustățile sumese

Pe atățĭ caĭ ĩuțĭ ca smei,
Cu capete toțĭ de lei,
Cu cómele poleite,
C'unghiile zugrăvite,
Care, când ĩncepŭ să saĕ
Din nări aruncă vāpae !
Ēră după ce ne-alese,
Elŭ cu vorba ne trimese
După ĩubita lui flóre
Și fórtē mirositóre,
S'o ducemŭ, să strălucĕscă
In grădina 'mpĕrătĕscă !
Noĭ amŭ plecatŭ toțĭ ĩndată,
După vorba lui cea dată.
Nu sciurāmŭ sama bine
Să venimŭ pe drumurĭ line,
Ci ne-amŭ ĩndreptatŭ pe stele
Șĭ-amŭ venitŭ totŭ după ele,
Peste munțĭ și peste sghĭaburĭ
Și peste sute de délurĭ,
 Māncāndŭ
 Și bĕndŭ
 ĩmpreună
Cu cāntări, cu voe bună,
Și 'ntrebāndŭ ĩn calea nóstră
Totŭ de curtea dumnĭa-vóstră ;
Și așa stĕua dorită
ĩmpĕratulŭ ĩubită
Aci din ochĭ o pĕrdurāmŭ
Și că s'a pititŭ vĕdurāmŭ.
Dați-ne dar acea flóre.
Acea stea strălucitóre
Și cu rĕspunsŭ ĩmpreună
Vĕ poștimŭ și voe bună !
Nu rĕspundeți vorbe rele,
Că apoĭ vĕ vinŭ măĭ grele.
Noĭ nu suntemŭ bună-órá,
Să ĩndrugāmŭ ca la móră,
Ci dāmŭ vorba mirelui,

Porunca 'mpēratului.
Țcā și fermanulū lui (1)
Este carte latinēscā :
Puneți ca să v'o citēscā !
Țe nū sciți, ca de cārbune,
Vē ferți māna a pune.
Și chīemați popa să vie,
Cā elū latinesce scie ;
Dar nu vr'unulū barbā lungā
Treī Țile să nu-ī ajungā,
Nicī vr'unulū cu barba rarā
Sā ne ție pān' desērā,
Nicī vr'unulū cu barba dēsā
S'o citēscā ne'nțelēsā ;
Ci de ceī cē sciū să sugā
Ca s'o citēscā pe fugā,
Cā... nu-ī carte latinēscā,
Ci, cum vedeți plosca nōstrā
Cu vinū de la Dēlulū mare,
~~Cānd beți, cāciula vē sare !~~
Cu vinū de la Valea-lungā
Cānd beți, faceți gura pungā !
Poftiți de 'nchinați odatā,
Vē udați gura cāscatā,
Și-o treceți din mână 'n mână
Sā ne dați pe acea Ținā
Ca s'o ducemū la 'mpēratulū
Și să contenimū totū sfatulū.
Nu gāndiți cā vorbimū glume
Orī niscai basme din lume,
Ci vē găliți cātū mai tare
Cu cele de ospētare :
Aduceți lēnulū in care
S'aibā caii de māncōre,
Țāțați junci cu carne grasā
Sā dați ostașilorū masā,
Stringeți fete frumūșele

Ca să dāmū hora cu ele ;
Apoi mai găliți și case
Imbrācate cu mātāsā
Și, pentru ostași, umbrare
Cu locū de 'ncāpere mare.
Intindeți mai multe mese,
Puneți bucate alese
Și cofeturi lāng'aceste,
C'așa obiceiulū este,
Țr cum-va de nu se pōte
Sā le impliniți pe tōte,
Nicī să stați să mai rēspundeți,
Ci cāțați locū să v'ascundeți,
Cā ostași nū sciū glumā
Și-o să fie vaī de mumā !
In sfișitū să mai sciți bine
Cā și impēratulū vine
Cu cāpitanī, cu cātane
Și cu mai multe rādvane
Zugrāvite
Poleite,
In ele dōmne găuite ;
Vine și unū rādvānū mare
Cu lāute de cāntare,
Stāndū in elū mārīta nunā,
Țiindū in māni o cununā
Strālucitā, lūminatā,
Cu pietre scumpe lucrātā,
Pentru rumēna mirēsā
Cea de 'mpēratulū alēsā.
Scōteți dar acum colaculū,
Cā ne-amū deșertatū totū saculū
Și să ne mai dați, să scie,
Și cāte o sangulie
De inū subțire, țesutā,
Și cu florī de firū cusutā.
Futeți da și de mētāsā

(1) Aci arată plosca cu vinū.

Èr de nu, și d'arnicū fie,
Cum veți avé omenie,
D'aveți inimă să vă lase,
Căci noi cam primimū de tôte,
Numai curêndū de le țî scôte,
Ca să ne ștergemū la gură
Că-î udă de hêutură.
Èr astorū fete venite,
Ca cïorele grămădite,
Ci vă staū cam pe la spate
Totū cu gurile căscate,
Muțaiți în lapte o cojiță
Și le dați ca să înghiță
Să nu stea cu gura sacă,

Ci de dorū să le mai trecă;
Să-și mai potolescă jindulū
Pân'li-o veni și lorū rêndulū!

Socrulū :

Dar ce nu descălicați?

Colăcerulū :

Vremū rêsponsulū să ni-lū dați,
Că de! anū descălica,
Dară ni-î c'omū însêra
Și-o să trecemū văi adânci,
Cu prăpastii și cu stânci,
Munți înalți și brați stufoși.
Dați rêsponsulū sântoși. (1)

În Țara Românească și anume în județul *Ialomița*, mai există, după sosirea mirelui cu toți ai săi la locuința miresei, încă și următoarea datină și anume:

«Pe când căruțele și călăreții se preferă pe dinaintea casei, mirésa din năuntru se uită printr-un inelū, fiind un ochiū închisū, să-lū vadă pe ginerică, acesta ci că să n'o doră ochi-la-bêtrânețe. Apoi se jôcă joculū *numitū apa sau galêta*. Pentru acesta se trimițū doi băeți la gârla, însoțiți de unū cobzariū, și aducū de acolo apă. Pe alocuri se duce la puțū după apă însăși mirésa întovărășită de unū flacău, *care are și tată și mamă bună, nu vitrigi, și cu doi lăutari trimiși dela ginerică, luândū apă într'o căldare de aramă albă*. Vasulū cu apă împodobitū cu o basma, unū firū de (?) roșū și busuocū, se pune la rădęcina bradulū celui înfiptū de Sâmbătă sara, și flacăi și fete facū hora împrejurulū lui. După fie-care trei învêrtiri a horei, merge mirésa, care și ea se află jucândū alături cu

(1) Ștef. Ștoica, apud *G. Dem. Teodorescu*: Poesii populare rom. București, 1885 p. 165. — O variantă a acestei orații totū din țara românească veđi-o la *I. C. Fundescu*: Literatura populară, basme, orații, păcălituri și ghicitori. Ed. II, București 1870 p. 113.

nuna mare și varsă din vasu de trei ori la rădăcina bra-
dului; acesta ca să fie începutul căsătoriei mănosu și
imbelsugatū. După aceea *stolniculū*, adică flăcăulū care stă
în horă cu plosca sub brațulū stângū și cu unū păharū
plinū cu vinū roșū în mâna dréptă, îlū întinde peste ca-
pulū miresei cătră acela, care se va brodi atunci în acelu
locū și care be astfelū până de trei ori. După ce s'a *ju-
catū apa*, ginerica și nunulū, care până atunci au statū
pe afară, se apropie de ușa casei. Atunci mireasa apucă
șomoiașulū de busuioču celū legatū la tórta vasului, îlū
móie în apă și stropesce de trei ori piciórele ginericai și
a celorū ce sunt cu dinsulū.

Rolulū apei la nuntă, aducerea ei de la isvorū de cătră
cine-va care e privitū ca norocosū, și apoi spălarea cu ea
a piciórelorū, cele două trăsuri fórte caracteristice, făcea
o parte din ritulū nupțialū la vechiū Romani: «*aqua petita
de puro fonte per puerum felicissimum vel puellam, quae inter-
est nuptiis de qua solēbant nubentibus pedes lavari.*»

* Fost'a la dînsū și danțulū *apa*? Nu se scie. În orī-ce
casū e interesantū că-lū jócă mireasa și nuna mare, pe
când mirele și nunulū mare stau afară; căci după anti-
cică credință italică, înregistrată de cătră Varrone, (De I.
lat. I. 61) apa la nuntă represintă anume elementulū feme-
escū, *agua femina*. (1)

În unele părți ale *Transilvaniei* este datină tocmai ca
și în Bucovina, că unii dintre nuntași, nemijlocitū înainte
de sosirea mirelui, scotū o masă în mijloculū curții (ogrădii),
punū pe ea unū colacū și unū vasū cu apă; alți închidū
pórta și o légă cu legăturī de fēnū și paie, și astfelū
pregătiți așteptă pre mire.

Căți-va călărași din suita mirelui se întrecū la fugă până
la pórta miresei.

(1) B. P. Hasdeu : Dict. limbai ist. și popor. a Rom. t. II, p. 129)—1292.

Aici, la pórta miresei, unde fete și feciori așteptă, împreună cu ceialalți din sat, vorniculă ginerelui (capulă călărilor) cere colăcelulă recitândă următórea orație :

Colăceriulă mirelui :

Bună demineța la d-vóstră
In ce voe vė aflați?

Colăceriulă miresei :

Mulțămimă domnia-vóstră !
In voia grăului
Și-a vınului:
In voia cea bună.
Dar ce 'mblați ? 1)
Ce căutați ?

Colăceriulă mirelui :

Noi ce 'mblămă
Ce căutămă ?
Pe d-vóstră vė rugămă
Să ne luați încetă, încetișoră,
Să ne dămă sama mai binișoră ;
Căci lucrulă de grabă
Nu e de nică o trebă,
Nică noue nică d-vóstră,
Nică lui Dumneđeă nu-ı place.
Pentru ală nostru téněră împérată
Fórte multă amă âmblată :
Țara crucișă
Și curmeșișă:
Prin liveți frumóse,
Prin locuri stâncóse.
Și suntemă niște oșteni
Pe cari ne chăiană *Rómleńi*.

De trei țile totă âmblămă
Peste totă vė căutămă ;
Căci téněrulă nostru 'mpérată
Fórte de diminéță s'a sculată,
Pe față albă s'u spelată
Buciumă de aură a luată
In țară a buciumată (2)
Mare óste a adunată.
Vr'o cincă-decă de călărăși,
De se spargă cai de grași ;
Și despre sóre rėsare,
Eși óstea vėnătóre
Și vėnară, și vėnară
Până in spre murgă de sară ;

Vėnară munții

Cu urși ;

Văile

Cu fėrele ;

Câmpurile

Cu florile ;

Mărăcinași,

Cu epurași.

Și satele

Cu fetele !

Și vėnară, câtă vėnară,

Urmă de fėră aflare :

Urma era,

Fėra nu era ...

Sta toți pe locă și se miraă

Și unii pe alții se întrebău :

1) Cu înțelesulă : «După ce lucru âmblați,» ér nu «de ce âmblați».

(2) Acésta arată modulă chēmării poporului sub arme in timpurile cele vechi, când erau atacați de limbi străine, căci atunci âmblău prin țară buciumândă. In evulă mediă a avută mare rolă buciumulă, cu deosebire la vėnată in țėrile apusene, însă Romăniı n'au avută de a face cu elă.—I. C. Tacitū.

Să fie rață din Raiu,
Cu împăratul la bunu traiu ?
Sau să fie urmă de dină,
Cu tînerul împăratu la voe bună ?
Deci tînerul împăratu
Pe atâta nu s'a lăsatu,
Ci'n scări de auru s'a nălțatū,
Peste ôste s'a ufatū
Și ne-a alesū pe noi,
Pe acești trei sau doi,
Cu cai mai buni și mai fugaci
Din gîră mai *ispitaci* (1)
Și ne-a trimisū înainte
Să călătorimū fierbinte
Pe numărulū stelelorū,
Pe rațele sôrelui,
Pe aburulū vîntului,
Pe fața pămîntului
Și-amū venitū, venitū, venitū,
Dar . . . la podū ne-amū poticinitū,
Până ce în susū ne-amū sculatū
Urma ni s'a astupatū.
Dar o bîbă resneță
Ședea pe ghiță
Și dicea că-i de erî dimință
Pe ea o amū întreatū
Și-aici ne-a îndreptatū.
Până aci amū venitū
Aci amū auditū,
In casă plîngendū (2)

Și afară jucândū
Și vedendū poporū adunatū,
Amū îndrăsnitū de-amū statū.
Orația ni s'a încheiatū :
Căci noi amū mai ura,
Dar ni-e frică c'omū însera
Și nu suntemū de ici-colea,
Ci suntemū de departe,
De peste șapte sate
De la Buda-nouă,
Pe unde mâța se ouă ;
De la Buda-vechie
Pe unde mâța strechie
Și cotoculū
Nu-și mai află loculū.
Dar ca să scurtămū
Pe d-vostră vă rugamū
Ca ciuta moțată
Sub barbă hălțată
Cu țundră neștră 'mbrăcată,
Cu cisme roși încălțată,
Să ni-o arêtați,
Și, cu răspunsulū, să ne dați :
Unū colacū de grău frumosū
Ca și fața lui Christosū.
Călărașulū Nichitā
Ar mânca și carne friptā ;
Câte unū pâharū de vinū
Să ne mai scăpămū de chinū.

Acuma începe lupta pentru a intra în curte, căci vornice-
lulū miresei se opune. Incepe cërta, și vornicelulū mirelulū,
dacă pórta e mai mică, sare cu calulū peste ea; er la din

(1) *Fugaciū* este unulū dintre adiectivele latine, care la noi s'aū păstratū atâtū de rarū: *bîtaei, fugaci*, (fugax, fugacem).—*Ispitaciū* e vorbă străină (ispită) dar formațā după analogia limbei române.

(2) Mai in tôte casurile miresele, când le cîntă așa numita *desgoveldă*, plîngū că se separă de pîrinī. De aici cînteculū : „*Taci mirésă nu mai plînge.*“

contră, cercă a o rumpe. Dar în fine i se deschide porța. Dă pîntenii apoi calului, ca să ia colacul pus pe masă. Vornicelul miresei apucă vasul cu apă, spre a-l uda, când se va apropia de masă să ia colacul. Intre diferite strigări se încercă a se înșela unul pe altul, până ce în fine din fuga calului îl ude. Apoi se împacă și închină unul la altul.

Se legă de cămele cailor batiste și călărașii se întorc spre a anunța pre ginerile, care vine cu carul, de isbânda ce au făcut și să vie, căci totul e gata (1).

Pe lângă isvorul *Someșului-mare*, așteptându mai mulți inși din partea miresei dinaintea casei cu *pâne* și cu *sare* puse pe o masă dimpreună cu o *furcută* și cu un *cuțit de lemn*, când sosesc mirele cu suita sa, nu lasă pre nime să între în nuntru, ci întrebă: a cui e oștea adunată și ce meli de dreptăți au, ca să pôtă intra în nuntru? Dacă despre toate acestea le va arăta o adevărată demnă de creștere, atunci le va da drumul, de nu, să se întorcă îndărăt de unde au venit!

La această întrebare și pretindere unul din partea mirelui, care asemenea se numește *colăceru*, răspunde:

Bună ziua la d-văstră
Boeri de cinste și de omenie!
Ore ce stați
Aici atâția adunați
Dragilor mei iubiți frați?
Noi venim până la d-văstră
Tot strigându
Și răzând
Și făcându o veselie mare,
Dar în casă la d-văstră
E plâns și desfătare
Tochmai ca și la un *beșu* (2) mare.

Dar noi tot amă auzit
Și de-aici și de-acolo
Că aveți o florice în grădinuță,
Care crește
Și înflorește
Și nu odrăsește.
Dar pe noi ne-o mână
Al nostru împărat,
Împăratul cel tare
Din ulița cea mare
Să ne dai nouă fata d-tăle,
Noi s'o luăm

(1) I. C. Tacit: Nunta popor. Rom. publ. in op. cit. p. 21—25.

(2) Pote, ca haru?

Și s'o ducemû
La cea curte 'mpărătescă,
Unde-acolo să și crească
Și acolo să 'nflorască
Și-acolo mulți prunci s'odrașlescă.
Dară și noi toți amû venitû
Totû cu sape de argintû
Ca să v'o săpămû
Tocmai din pământû.
Dar d-vóstră de socotiți
Că câte vi le-amû spusû
Nu-î adevăratû, [păratû.
Vomû arêta carte de la 'nălțatu 'm-
Numai d-vóstră
Să v'aduceți unû popă
Care să v'o cetescă
Dar să nu aduceți
Unû popă cu barbă desă,
Care să ne ție

Pe noi până diminêță.
Nici să nu aduceți
Unû popă cu barbă'ncălcită
Să rămăe cartea nóstră necită
Ci să aduceți
Unû popă cu barba ca fusulû
Care să ne dea 'n grabă răspun-
Că noi încă bine vedemû [sulû.
Și bine pricepemû,
Că nu totû lucrulû vi-lû luămû,
Ce-î din casă și din afară,
Și din lucru celû de vară.
Dar fêtu meû, nu-î a nóstră vina,
Că-î a cui a 'ntinsû mâna.
Că când ei mâna aû datû
Pe noi nu ne-o chiematû,
Și când ei o 'ncredințitû
Pe noi nu ne-o pofitû!...

Sfârșindû *colăceriulû* de rostitû orația citată musica începe a cânta, érá o muere luândû *grâu* și *apă*, stropesce atâtû pre mire câtû și pre cei-l'alți ce staû împrejurû. Apoi golindû unû paharû de bêutură în sănătatea celorû sosiți întră cu toții în casă și se așeză la masă (1).

În prejurulû *Timișorei* este datină ca după cununie să i se încopcie miresei éráși cămeșa, apoi se sue pe cocie, precum a venitû, și după ea totû conductulû cu strepitulû celû mai mare nupțialû, o urméză,—afară de oșpeții mirelui,—până la casa miresei. Aice se postéză mireșa în ușa întrării cu divêrulû. Cumêtrulû mare (nunulû) i se dă preferința la intrare. Acesta ajungêndû la ușa, începe așa:

- Bună ziua, bună ziua divere!
- Mulțămimû d-vóstră cumêtru mare!
- In ce voe ești?

(1) Com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

- În bună.
- Dar la noi și mai bună.
- Am auzit că trăește
- Dumneșul d-vóstră!
- Împreună cu d-vóstră!

răspunde diverul și ridicându plosca în sus și dice mai departe :

Dar porunciți o țiră rachie
De veselie
Dela Bucuresci
Ca să o plătesci.

Cumétrul mare, luându plosca cu rachie dela diver închină astfel :

— Dumneșu să trăească pre acești doi cuconi, cari astăzi s'au împreunatu, într mulți ani!

Éră mulțimea din dărăptu răspunde cu: «*Amin! vivat!*» ca cu o gură.

Apoi gustă rachia cumétrului mare, plătesce galbénul miresei, care din respectu, îi sărută mâna, și apoi întră în lăuntru.

Așa pe rând întră toți închinându, plătindu și sărutându-se cu mireșă, afară de mire, căruia îi e intrarea liberă

Intrându toți nuntașii în chilie se așeză în prejurul meselor așternute, cumétrul mare în frunte, de-a dreapta lui mirele, și lângă acesta tarisfalul, apoi cei-lalți (1).

În *Selagiu*, nemijlocitu după prânđu, frații de mire își înșelă caii, aducându unul care e mai frumosu, și pentru mire.

După acésta, încalicându mirele, frații-de-mire și stegariul, fie-care pe calul său, se pornesc cu toții spre locuința miresei și anume: stegariul cu stégul și cu un frate de mire

(1) G. Trailă: Nunta țărăncă în prejurul Timișorei, publ. în Familia an. III. Pesta 1867. p. 445.

alătura în frunte, mirele cu alu doilea frate-de-mire așezărea alătura în urma lor, ér nașii și cu nuncle întru caru, la care sunt înjugați șese boi frumosu împenați în urma acestora.

Stegariul și cu tovarășul său fugu câte-o bucată de locu înainte, apoi éráși se întornă înapoi făcendú omagiile cuvenite *înălțatului împăratu*.

Atâtú la pornire câtú și pe drumú, fiindú unulú mai vioiu și mai veselú decât altulú, chiue și împuşcă din pistole, ér când ajungú la mirésă descarcă patru focuri de-o-dată, dândú de scire, că a sositú înălțatulú împăratú.

Dar spre cea mai mare mirare a lorú *pórta e încuiată (legată)* și în vârfulú ei stă *cúha* despre care am vorbitú în capitululú IX și care însemnézá că nu e iertatú fie-cáruí a întra.

Urméză deci strigáte și chiote din partea ostașilorú împărătesci ca să vie cine-va și să le deschidă pórta.

Însă nime nu s'arată, nime nu vine să deschidă. Din contră pe după casă se vedú mueri cu prunci în brațe vaitându-se și plângendú, ér pe de naintea casei mai mulți bărbați măturândú. Firesce că tóte acestea sunt numai nisce pre-faceri.

Stegariulú, vedéndú că nime nu se arată, se mánie și repeđindú-se asupra porții strigă în gura mare.

— Deschideți, boeri, porțile, și dați-i înaltulú nostru împăratú drumulú să între în nuntru, căci elú voesce să se scutésca de arșița sórelui (de nea, vintú, după cum e adică și anótimpulú) dimpreună cu óstea sa cea atâtú de ostenită, care călătorește de ani de zile pe unú timpú neplăcutú ca acesta.

La acestú strigátú fratele miresei răspunde dicendú :

— Mai încetú, mai încetú! Noi suntemú numai singurú, căci *înălțata noastră împăratésă* s'a dusú de acasă, și ne-a datú

de grijă ca să nu lăsăm pe nime înăuntru. Dar de vreme ce spui că sunteți osteniți, și ați dori să vă mai odihniți, eți că mă ducă să întrebă pre *mai marele curții*, să vedem ce va spune el.

Intr-unu târziu vine și mai marele curții, adică *grăitorul*, totu șchiopătându, unu semn că e foarte ostentit de munca cea mare de peste di. Se începe apoi o dispută între *grăitorul miresei* și alu mirelui, făcându care de care gură mai mare. *Grăitorul* miresei nu vrea nici de cum să credă la ce au venit, și de aceea nici nu le dă drumul să între. *Grăitorul* mirelui îi arată semnele, cari îl îndreptătesc a întra, *semnele credinții*, și convingându-lu prin acestea pe deplin îi dă puțin rachiu de înghitit anume ca să i se mai tocască gura, căci de sfada cea mare, cu care l'a întimpinat, *mai* de totu i-a fostu secatu.

Grăitorul miresei însă nu voesce nici de cum să lese pre împăratu a întra în nuntru, până ce elu său ostașii lui nu voru impusca oia cu cenușă din vârfulu ciuhei. Atunci ostașii împăratului iaă, care de unde apucă, câte o bucată de lemn, și nu se lasă, până ce nu impuscă cu dînsulu oia cu cenușă, care cădendu peste ce din apropiere și umplendu-i dă nascere la o mulțime de risete și hohote.

Deschidendu-li-se după acesta pörta, mirele și cu ai săi întra în nuntru slobozindu în același timp fie-care pistolulu său. Eră cuscrii, adică nuntașii miresei, făcendu unu foșu îngrozitoriu, le iesu înainte cu *dicalăi*.

Aice e de observațu că *dicalăi* mirelui trebuie să fie cu multu mai iscușiți, să scie cu multu mai bine a dice, decât *dicalăi* miresei, dacă voescu să nu fie păcăliți.

La usa casei *grăitorii* începü erăși a se certa între olaltă firesce că și de astă dată totu în versuri ca și mai nainte, și abia după tôte acestea întra în casă și se aseză la masă (1).

(1) Com. de El. Popu.

În fine în *Macedonia* cortegiul nupțial iese, ca și la Români dincóce de Dunăre, ântâiú de la ginere și se duce la mirésă. Ginerere înconjuratú de rúde merge călare. Toți sunt călări, toți cântă cantece ce se îndreptéză cătră mirésă. Femeile ducú de frâu unú calú împodobitú cu flori și gevrele ce este alú miresei.

Sócra saú muma miresei întâmpină pre ginere la ușa casei cu unú vasú cu apă, în care móie unú mánunchiú de flori și stropesce pre ginere, căruia dá mánunchiulú de flori și-i pune o batistă pe umérulú dreptú (1).

Mai de multú era datină la Români din Macedonia, după cum arată cânteculú ce-lú reproducemú mai la vale, ca fețele, când erau măritate, să se ascundă la venirea ginereilú și numai de nevoie trebuiaú a fi găsite și date cuscrilorú și ginereilú fără voia lorú.

Le! la çinçi, șese marmare,
La șesea marmăriță,
Le! ici și dórme fêta singurá,
Singurá și icusită;
Și mamă-sa ma îi ñice,
Și mamă-sa li ñice.
Le! pe narga, narga hilia mea!
Pe nargá și mi-ți scoli,
Ia și oim cuscrii și te,
Cuscrii și cu gambrolu!

Le! la cinci, șese petre de mar-
La a șese marmurá, [murá,
Le! undé dórme fata singurá,
Singurá și fidențată,
Și mamă-sa îi totú ñice,
Și mama sa îi ñice
Le! încetú, încetú fiica mea!
Încetú, încetú să mi te scoli,
Uite, vinú cuscrii (nuntașii) să te
Cuscrii cu ginerere! (2) [iee,

Acéstea sunt pôte datinele și orașile Românilorú de la *Colăcárie*, câte le au pútatú eu până acuma afla.

Mai înainte însa de ce vomú încheia acestú capitulú să vedemú care e planulú orașilorú ce se ținú la acéstă ocașione?

Feciorulú care voesce să se căsătoréscă și care în tóte orașile e numitú *ténérá împèratá*, adună óstea sa și plécá cu

(1) D. Bolintineanu, op. cit. p. 89.

(2) V. Petrescu-Crușovencú, op. cit. p. 96—97.

dînsa la vînatu. Cutreerîndu elu d'împreună cu întrega sa ôste in colo și încôce timpû mai îndelungatû dă într'unû târdî de *urma sinei fêre*.

Fêre, cum zăresce pre vînători; se sparie și fuge de dînșii.

Tînerulû împêratû alege de grabă pe doi inși din mijloculû vînătorilorû, cari aû cai mai sprinteni și mai fugaci, și-i trimite s'o urmărăscă.

Cei doi inși se pornescû in fuga cailorû, o urmărescû, dar tocmai cînd vorû s'o ajungă și să puie mâna pe dînsa, fêra intră și se ascunde într'o grădină.

Vînătorii saû mai bine dîcîndû unulû dintre dînșii, adică *colăcarulû*, respective *colăcerulû*, cum ajungû la pórta casei cu grădina, cerû dela stăpînulû acesteia, că să le dea fêra saû să-i lese să între in nuntru ca ei singuri s'o caute.

Stăpînulû casei, nesciindû cine-sû și de unde-sû, le rîspunde saû singurû saû prin alții, că elû n'are scire să fi intratû și să se fi ascunsû o asemenea fêra in grădina sa, deci să-și caute mai de grabă de drumû, căci elû nu-i lasă să între inuntru.

Vînătorii stâruescû numai decăt să-i lese. Stăpînulû, după mai multă vorbă și cîrtă, promite in sfîrșitû că-i va lăsa, dacă-și vorû arêta *dreptățile*.

Conducătoriulû scôte *dreptățile* și i-le arată. Stăpînulû, primindu-le și încredințându-se din acestea că nu sunt atari ômenî rîi, tocmai pe cînd sosesc și *tînerulû împêratû* cu întrega sa ôste, le deschide pórta și le dă drumulû să între in nuntru.

Pîna aci merge textulû orașilorû îndătinate a se fînê nu numai la *Colăcărie*, ci și la *Stărostie*, *Peșire*, *Conăcărie*, precum și a acelorû ce se fînû înainte de plecarea tinerilorû la cununie.

Insă vînătorii, după cum ne putemû încredința din cele ce urmêză nemijlocitû după sfîrșirea orașilorû, și mai alesû

a celor de la Peșire, nu se mulțămesc numai cu *alta*, ci ei voesc numai decât să aibă și *féra*.

În urmă aducându-li-se și acesta, ei sașii punu mâna pe *dinsa* sașii . . . o *împușcă*. Căci ce *alta* pôte să însemneze *ola* sașii *ulcica* Românilor din Transilvania și Ungaria, dacă nu *împușcarea fereii*, după care *ténérul* împératu a alergatu *atáta timpú*? (1). Ce *alta* potú să însemneze nenumératele *împușcături* de pistóle și pusce, ce le slobodú nuntașii de pretutíndene când intrá în nuntru, dacă nu învingerea cetáții a înáltáței împératese și a întregéi sale armate de cátra óstea înáltatului împératú.

Acesta e, în puține cuvinte, planulú și cuprinsulú orațiilor românesci de la Stărostie, Peșire, Conăcárie și Colăcárie.

Féra, care cu *atáta stáruință* e urmáritá, trebuie în urma urmelorú să cadá jertfá urmáritóriului seú.

P. Lafargue, fără să fi avutú *eunoscínță* despre orațiile românesci, dice: «la o ceremonie religiósá, cum e nunta, *trebuie sá fie o jertfá: mirésa-jóca rolulú*» (2).

Ténérulú împératú, urmátoriulú *fereii*, e *marele ér féra*, care e urmáritá de *dinsulú* și la urmă cade jertfá, e *mirésa*.

Totú așa era și *mirésa* romaná de la începutulú și până la sfârșitulú ceremoniei nupțiale la *aparență* jertfá fără de *apérare a preponderanței brutale* (3).

Tóte orațiile, cáte le-am citatú nu numai că aú o asemé-

(1) D-lú B. Viciú e de părere că *împușcarea ulceleii* e datiná străiná, și anume sásascá. Étá ce ne spune d-sa op. cit. p. 89, în privința acésta. «Totú așa și *ulcica*, rádicatá în susú pe o rudá înáltá la pórtá miresei, care (*ulcicá*) nuntașii trebuie s'o *împușce* josú, cáci până atuncia nu-í lasá să între în curte; — acésta însă e datiná de la străiná—*Sași*—și numai în fórté puține locuri se mai pôte vedé la Româní.»

Fie datina acésta chíar și străiná, ea totuși, după părerea mea, însemnézá *împușcarea fereii*.

(2) Cántece și obiceiurí la nunți, publ. în «Contimp.» an. V. pag. 514.

(3) D-r Lothar Dargun: Mutterrecht und Raubehe und ihre Reste im germanischen Recht und Leben, apud D-r Otto Gierke: Untersuchungen zur deutschen Staats und Rechts-geschichte. XVI. Breslau, 1883. p. 100.

nare foarte mare între olaltă, ci și unu singurū planū în es-
posițiune, aceleași figuri, ba! ce este și mai multū, una și
aceeași formă.

Una și aceeași manieră întrebuințată de Bucovinēnū și
Transilvānēnū, de Moldovanū și Muntēnū.

Tôte acestea presupunū unū singurū izvorū, unū singurū
autorū. Modificările făcute aparținū deprinderilorū locale.

Inșă de la cine și din ce timpū își vorū fi luatū originea
aceste oratii?

I. C. Tacitū e de părere că «trebuie să dăteze chiar din
Roma,» de ore-ce ele prin unele pasage, cari conținū câte-va
frase licențioase, pare că se apropie până la unū punctū ore-
care de vechile *Atelane* (1), cari după cum ne spune Lixiu,
eraū încă unū feliu de orațiuni în versuri, pline de glume
grosolane, pe cari junii din poporū le recitaū la ocașiuni și
cari, «încetându alte petreceri, și-aū luatū refugiuū la nunte...(2)»

De-o fi tocmai așa, cum ne spune I. C. Tacitū, e greu de
cređutū, și mai alesū că d-sa nu ne arată mai pe largū care
anume e cuprinsulū Atelanelorū? Cu tôte aceste însă nu pu-
țemū nega că n'ar avé și d-sa până la unū punctū ore-
care dreptate, căci și Romanii, ca și tôte cale-l-alte popore
îndo-europene, încă trebuie să fi avutū ore-și cari orații, cari
vorū fi fostū usitate numai la nunți.

Dar să trecemū mai departe, să vedemū ori de nu se află
asemene orații și la alte națiuni contimpurane, despre cari
nu s'a făcutū amintire când ni-a fostū vorba despre orațiile
la petire.

Albanejii din Calabria, după ce aū sfârșitū consotele de a
îmbrăca pre mirésă și pre când porța stă neîntreruptū în-
chisă, apropiindu-se cu mirele de casa miresei dăcū *

(1) *Atelanele* (*Atelane*) sunt mici comedii, jucate în anticitate de către ju-
nimea romană și a căroră numire derivă de la orașulū *Atela* în Italia, de unde
și-aū luatū numele.

(2) Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22 și 58.

Rîndunea cu gâtulî albû,
Deschide iutî, și mi te arată,
Că ți-a venitî iubitulî la pîrtă.

Muerile respundû din nuntru restitû.

Țist! plecați că e 'mpiedecată
Noi avemû spălarea mare (1),
Noi avemû pânea 'n cuptîorî,
S'o scótemû ântâiû, și-apoi vine.

Bârbații:

Colo susû, colo pe munte,
Eră acolo unû șesû mare,
Unde păsceaû pătornichî,
Dar mi s'a lăsatû unû șoimû
Și și-alesû cea mai frumósă
Și mî-a răpit'o spre cerî.

Muerile se întorcû după acêsta spre mirésă și o sfătuescû
ca să se decidă:

O mirésă, sora mea
Servesce domnului tēû,
Las' lucrurile ce ai
Și-apucă pe cele, ce le-î află.

Bârbații facû curajû mirelui, ca să-și împlinésă scopulû:

O tu, domnule mire,
Nu âmbra sfiicîosû,
Că nu mergî la bătălie,
Că mergî ca să ieî
Capulû celû ca unû mērû,
Vița cea ca o vargă.

Muerile deschidû pîrtă, bârbații întră în nuntru; mirele
răpescë pre mirésă, ér muerile lamentéză ast-feliû.

(1) Spălarea cămesîlorû.

O șomule, 'ntâiulă șomă,
Las' la păturnichî să mērgă,
Iacă câtă î de 'ntristată
Pentru că mî-ai înhățat'o,
In lacrămî sinu-î înótă.

Mirele e ocupatū cu mirésă; de aceea companioniî sēi respundū pentru dānsulū.

N'o lasū și n'o 'ntorcū mai multū,
Cāci eū o vreū pentru mine (1).

În *Bohemia* când se ducū după mirésă, vornicelulū mirelūi, stāndū de-a stānga acestuîa, se postéză de naintea părinți-lorū miresei și-î rógă, ca să le încuviințeze a lua mirésă.

Părințiî le încuviințează. Vornicelulū iae atunci *colaculū* în mână, se apropie cu némurile mirelūi de cămara în care se află mirésă cu druscele sale și cu vr'o câte-va neveste, bate la ușă, salută și după ce i-se mulțămescē din nuntru ro-tesce următórea orație :

D-șóre drusce, nobile și frumóscē,
Și multū aleselorū dómne,
Noi amū plecatū peste văi și delurî,
Peste ape și câmpî
Să le privimū de-a lungulū și de-a latulū,
Pretutindene 'ntrebāndū,
Pretutindene iscodindū.
Pretutindene căutāndū,
O *comórá* mare,
Pān' ce bunî ómenî ne-aū încredințatū
Că 'n acéstă casă arū fi loculū ei
Și āncă anume în astă cămāruțā,
Dar numai tinere māndre copilițe
In cercū o încunjurā, ca și păzítóre
Ale acesteî comóre
Și cu dómne-alese ca cameriere.

(1) Gubernatis, op. cit. p. 149.

De-aceea cu modestie
Vă rugăm să ne deschideți
Ca 'ngăduită să ne fie
A vedé comóra.
Noi nu venim cu intențiune rea,
Nici c'o față veselă, dar prefăcută,
Ci noi avem aici un odor scump,
Care prețuesce multă aur și argint.
Indată ce-ți zări acest odor scump
Cred că pe loc îți da comóra
Deci împliniți-ne dorința
Și 'nmulțiți tuturor bucuria.

O druzcă saună dintre neveste răspunde printre ușă
asemenea în versuri:

Dar păzitórele comórei încă totu nu sciú ce anume voesce
druzba (vornicelul). În urmă, după mai multe vorbe și es-
plicări din améndouă părțile, totuși se deschide ușa și i se
predă comóra, adică mirésa (1).

Între aceste două orații străine, cari le-am reproduș
aice, apoi între cele reproduse în capitulul despre pețire
și între cele románesci lesne póte or și cine să vadă că
esistă o aseménare și încă o aseménare destul de bătátóre
la ochi.

În tóte întîmpinămú același plan, aceeași acțiune, aceleași
figuri, aceeași țintă, cu o singură deosebire numai, că la Cechi
féra saună *paserea* urmărită, respective *flórea* căutată, s'a schim-
batu în *comóra*, ér următoriu ei în *odor scump*. Unu semn
că Cechii sunt mai multu ómení de speculă, ómení practicí,
decát vênători.

Și acuma, după ce am sîrșítu cu orațiile, să ne'tór-
cemú privirea puținú și asupra datinelor de la colăcărie.

Am arétatú din capul loculu că némurile miresei, când
prindú de veste că mirele vine cu suita sa după mîrész,

(1) Düringsfeld, op. cit. pag. 192.

închidă p[or]ta, o l[eg]ă cu funii sau cu lanțuri și nu lasă pe nimeni să intre în nuntru până ce nu arată *dreptățile*.

Ac[est]ă datină se află și la alte națiuni.

«Familia, — scrie P. Lafargue, vorbindu despre *Francezi*, — nu se arată nici o dată bucur[os]ă a-și da fata; trebuie mai mult decât cuvinte pentru a o hotărî să se despartă de d[ins]a. În Bery vine mirele însoțit de prietenii în dimineața nunței înaintea p[or]ții viitorului socru și *află p[or]ta închisă și zăvorâtă*. Mirele trebuia să făgădu[es]că miresei un daru potrivit, de vroia să i se deschidă p[or]ta, după spusele lui George Sand în «*Mare du diable*» (Fântâna dracului). Apoi se numără darurile aduse de mire.

«Deschide, deschide p[or]ta, mir[es]ă, dragă! Uită-te ce stra[un]u frumosu ți-am cump[er]at[us]; deschide, deschide ușa și dă-ne drumul.»

I se r[es]punde din ograda:

— Tată-s[eu] nu vrea, mă-sa nu se uită la daruri! — E[un] însu o fată și prețulu meu e mare, — nu deschid[us] acumă ușa.»

Mirele laudă altu daru, care ăr nu pare îndestulătoriu. Și totu așa, până ce prețulu darurilor ajunge destulu de mare. «T[ot]e cântecelele cele culese în Fran[ci]a» d[ic]e Langardi[er]e (1), aveau ca refrenu c[er]emonia c[ed]ării miresei pentru daruri (2).

La *Italieni*, când vine mirele cu suita sa după mir[es]ă, așisderea nu ă lăsatu să intre în nuntru. La ac[est]ia e ușa casei încuiată. Ba, la *Casolvi[er]i*, lângă *Arpino*, pe lângă t[ot]e bătăile în ușa, totuși nu i se deschide și mirele e nevoit[us] să se v[er]e în nuntru printr-o ferestră pe o sc[ar]ă stricată care o află ore unde într unu șant[us], ără după ce ă intrat[us] în nuntru multu trebuie să caute în colo și noce, până ce află pre mir[es]ă ascunsă într unu ungheriu (3).

(1) Cf. Ribaut de Langardi[er]e. Les noces de campagnes en Bery. 1885.

(2) C[an]tece[un]i obiceiuri la nunți publ. în «Contimp.» an. VI, pag. 7.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 104. — Gubernatis, op. cit., p. 181.

În împrejurimea *Fenestrellei* din *Piemont* mirele merge cu toți căsașii săi după mirsă, și când ajungă află la localitatea acesteia *ușa de lemn*, ceea ce, după expresiunea populară piemonteză, înseamnă că ușa e închisă, încuiată (1).

La *Malo-rosieni*, apropiindu-se mirele cu suita sa de casa miresei, nămurile acesteia se așază lângă poartă și nu dau drumul suitei să intre în nuntru. Se nasc strigăte. Nămurile întrebă :

«Ce felii de oameni sunteți voi? Tătuclă nostru nu v'ă cunosc. Dați pasulă vostru, noi voim să-lă arătamă tătuclă, și dacă elă va porunci că să v'ă lășămă, atunci v'omă lășă!»

Pasulă la această ocașune e un șipă de rachiu. Starostele scote șipulă din sină și-lă dă nămurilor.

Acestea pe locă deschidă poartă și lășă pre mire să intre cu suita sa în nuntru.

Dar denaintea casei mirele erăși e opritu de tatălă miresei, care nu-lă lășă să intre până nu s'ă încredințată despre *darea pasulă* (2).

Totă așa facă și *Malo-rosieni* din *Podolia*, precum și *Polonii din Silesia*, cu aceea deosebire, că aici, ca și la Italiani, se nuce ușile (3).

În marele ducătă ală *Cracoviei* cei ce se întorcă de la cununie bată în poartă, eră cei din casa miresei cântă :

Dă unde-ăți atăcată casa?
Și-ăți ruptă portile de frășină,
Și-ăți căleată ograda verde (4).

Din tôte orățiile dela *Stărostie*, *Peșire*, *Conăcărie*, când

(1) Gubernatis, op. cit. p. 148—149.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 34.

(3) Düringsfeld de eadem, p. 41 și 210. Dargun, op. cit. p. 105.

(4) Dargun, op. cit. p. 105.

Skadescie dwor najechali?
Cisowe wróta zlamali,
Zielone prodworze zdeptali?

plăcă la biserică și celea dela Colăcărie, precum și din tóte datinele de la Colăcărie, câte s'au însiratu până aici, rezultă că atât asediarea casei părinților miresei și întrebuințarea forței din partea mirelei și a consoților săi spre a intra în nuntru și a răpi mireasa, cât și opunerea părinților și a némurilor acesteia de-a o da de bună voe, e usitată nu numai la poporul român, ci la tóte popóarele indo-europene (1).

Stropirea cu apă se află și la *Albaneji* (2), aruncarea cu grâu în mai multe părți ale *Italiei* (3), ér alergăturile, strigătele și cu deosebire împușcăturile din pusce și pistóle, asemenea mai la tóte popóarele indo-europene.

În fine să vorbim puține cuvinte și despre *colacul*, care jócă unú rolú foarte însemnatú la Colăcărie și care a datú naștere și altorú cuvinte întrebuințate la această ocașiune, precum : *Colăcărie* (4) și *Colăcăritu* (5), procedura dela pórtă și de năntea casei, când vine mirele după mireasă, și *Colăcarul*, numele feciorului, care pórtă colacul, și în multe locuri cîmar și a oratorului, care rostescé orațiile dela *Colăcărie*.

E știutú, că tóte națiunile creștine au datină de-a întempina pre o persónă mare când vine întâiași dată sau la anumite timpuri în părțile sale, cu *pâne* și cu *sare*. *Pânea și sarea*, ca simbolú alú îmbelsugării și îndestulării, după cum am vedutú din capitulele precedente și după cum vomú vedé și din cele următóre, jócă și în decursulú nunții unú rolú destulú de însemnatú.

Aice, însă nu e vorba despre o pâne simplă, ci despre doi *colaci* mari și frumoși făcuti din grâu cufatú, cari, după

(1) Gubernatis, op. cit.

(2) Düringsfeld, p. 61. «In ușa casei iese maica miresei. Ea ține unú vasú cu apă curată, veră unú struțú de flori în nuntru, stropescé cu aceea pre mire, și după aceea îi întinde struțulú. Elú aruncă bani în vasulú cu apă, cră ea îi dăruescé o batistă.»

(3) Düringsfeld, p. 96.

(4) Pretuțiene în Bucovina și în Transilvania, vedí B. Viciu, op. cit. p. 5.

(5) B. Viciu, op. cit.

ce a intrat în mirele cu suita sa în ograda șocrului său și după ce s'a petrecut pe sub unul dintre dînșii, vornicelul primare al mirelui și vornicelul primare al miresei, sau mai bine zis *colăcarii*, îi schimbă și apoi rumpându-i în mai multe bucăți îi împartă ca un fel de jertfă nuntășilor de prin prejurul lor.

În capitolul XV am arătat că Romanii nu încheiau nici o căsătorie fără de o *plăcintă de grâu* pe care o aduceau lui «*Jupiter farreus*» ca jertfă.

Deci eu cred, că *colacul* său mai bine zis *colacii* Romanilor dela *Colăcărie*, ca simbol al unirei vecinice, reprezintă plăcinta vechilor Romani, care era împletită, adică avea formă de *colacii* (1) și pe care Romanii îndătinau a o duce înaintea nou-căsătoritilor (2), tocmai ca și Romanii *colacul*.

Întrebuințarea și însemnarea plăcintei de odinioară a Romanilor s'a păstrat până în ziua de astăzi la Romani, numele ei însă, uitându-se în decurgerea timpului, l'au adoptat dela Slavi (3), la nunțile *căroră colacul* joca asemenea un rol foarte însemnat (4).

(1) Fest. p. 310 : *Strues* genera liborum, sunt digitorum conjunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transversum continentur.

Strues din acest citat e pâne împletită una peste alta.

(2) Plin. h. n. XVIII. 3. Quin et in sacris nihil religiosius vinculo erat novaeque nuptae farreum praeferebant.

(3) A. de Cihac, Dict. t. II. p. 67—68.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 33, 74.

XVIII. MASA.

Înainte de ce vom începe a descrie datinele cari sunt usitate la masa ce se dă nuntașilor după cununie de către părinții miresei, să aruncăm o scurtă privire asupra meselor și bucatelor, ce sunt puse pe dinsele.

În cele mai multe sate din *Bucovina*, dacă nu chiar în toate, este datină la acest prilej de a se așeza masa în forma unui *triclinium* roman.

Mirele (1), care e oșpele cel mai de frunte, și în cinstea căruia se dă masa acesta, vine în capul mesei. La dreapta mirelui vine *nunul cel mare*, și după acesta totă aripa dreaptă a mesei se ocupă exclusiv numai de bărbați. De-a stânga mirelui șede *nuna cea mare* și după dînsa alte femei astu-feliu că aripa stîngă a mesei e ocupată numai de femei. E de observat mai departe că la masa acesta bărbații cei mai bătrâni și mai cu vadă în sat, se pun de regulă mai înainte, mai aproape de nunul cel mare, mijlocașii cam la mijloc, ér codașii, adică ómenii cei mai sorman, spre coda mesei. Așide-re și femeile.

Și nime nu se supără pentru acesta, nimene nu obiectează nimic, prea bine sciind că așa e datina din moși strămoși și așa se cuvine.

(1) În cele mai multe sate din *Bucovina* e datină ca mirele, totu timpul câtu ține masa și până ce se scólă, să stea cu căciula 'n capu.

Totă-odată e de observat și aceea, că la această masă ocupă locuri numai cei însurați, nici când și tineretul. Pentru acestu din urmă, dacă cere trebuința, se pregătesc altă masă deosebită în altă odaie. Însă tineretul, după cum ne vom încredința mai pe urmă, de astă-dată are mai multă grija petrecerii și a jocului, decât a mâncării.

Ce se atinge de bucatele, cari se pun de astă-dată pe masă, apoi acelea atârnă mai mult de la obiceiul satului, în care se serbeză nunta, precum și de la priceperea și iscusința bucătărilor sau *colcerițelor*:

În unele locuri se pun juru împrejurul mesei pe de-a-mêndouă marginele *cozonac*(1), la mijlocul mesei strachini și talgere cu *recituri* (2). După aceste din urmă se aduce *zama* cu tocmagi (tăței) și apoi *sarmale* sau *gălusce*. Pe lângă cozonaci se taie și se pune mai pe urmă și câte un rînd de pâne.

Afară de cele înșirate până aici se mai pun pe masă încă și vr'o câte-va șipură cu rachiu, cu *astupușuri de flori* și legate la *gârlicăuri* cu *ață roșă*, semnul nevinovăției.

Dinaintea mirelui se pun în genere încă și două *franzole* (3), ăra de'napoia acestora doi colaci, unul peste altul. Franzolele sunt acoperite cu o năframă, care mai pe urmă mireasa o cósă de brăul mirelui.

Când intră mirele cu danțul în casă, masa e acuma așternută, numai să se așeze nuntași la dînsa.

După ce s'a așezat mirele în capul mesei, ăra ceialalți oștei fie-care la locul său, adică unde i-au poțtitu socrii cei mari ca să se așeze și după ce totă masa s'a împenat astufeliu, că n'a mai rămasu nici un loc deșertu, vine colăceriul miresei și imbiindu pre cei adunași la masă, ține următorea orăție:—

(1) *Cozonaci* pl. cozonaci, sunt un fel de pânișore impletite.

(2) *Recituri* = reci, aitură, cotorogă.

(3) *Franzolă* = bulcă, jembă, jemnă.

Bună ziua,
Bună ziua!
La d-v. cinstiți nuntași,
Meseni împrejurați
Și vă rogă ca să răbdați
Ună césu și să m'ascultați,
Și nici când să nu uitați
Și simbria să mî-o dați,
Că-să străinū și de departe
Câte-oiū sci, voiū ura tóte.

Dar ér bună ziua,
Bună ziua.
La d-v., cinstiți nuntași,
Meseni împrejurați,
Carii sunteți adunați
La acéstă casă
Și frumósă masă.
Pe masă față de masă,
Pe față de masă,
Covorū de mētasă,
Blide smălțuite,
Talgere zugrăvite,
Lingurițe *pocostite* (1),
Furculițe frumosū grijite,
Și cuțițe ascuțițe,
Pentru gurile d-v. gătite.
Blide cu *ghinturī* (2),
Talgere cu fripturī
Pentru alc d-v. gurī.
Să faceți bine să luați
Și să ospētați
Ca și ai noștri frați,
Și să nu hānuiți
Ca și ai noștri cinstiți
Și bunī părinți;
Care cu lingurițe

Cu lingurițe,
Care cu furculițe
Cu furculițe,
Care cu cuțițele
Cu cuțițele,
Care n'are nici de uncele
Să iee cu mānile
Ca cinstitulū mirele.
Că eū isū la alū nostru
Tēnērū împēratū
Celū mai micū soldatū
Cu capulū plecatū,
Cu șliculū luatū
Pe d-v. de rugatū
Să faceți bine să luați
Și să ospētați,
Ca și ai noștri frați,
Și să nu hānuiți
Ca și ai noștri cinstiți
Și bunī părinți.
Că eū de uratū v'ași mai ura,
Darā mi-ī c'oiū însēra
Și prin satū mī-oiū alerga
Dórā eū mī-oiu cāpēta
Doi cai māndri, suriceī
Să-ī nāmescū, că n'am ai mei.
Și m'oiū duce la Bistriță
După lingurițe
Și furculițe.
Și când oiū veni,
Oīū veni
Pe la Sucōvā
Că dór'oiū veni mai degrabā.
Pān'ā mere și-a veni
Cārările s'arū stecli
Și cai mī-arū cūmpāgi,

(1) Pocostite=poliite, espl. trāmițitorīului.

(2) Ghinturā pl. ghinturī=reciturī, espl. trāmit.

Bucatele s'arū răci,
D-vóstră vė veți căi.
Și de oiū auți
Rėū eū oiū plesni.
Dar ér poftimū și luați,
Luați și ospėtați,
Ca și ai noștri frați,
Și nū bănuți
Ca și ai noștri cinstiți
Și bunī părinți.
Că eū de uratū v'ași mai ura,
Dar mă temū c'oiū însėra
Și ni-sū curțiile
Cam departe,
Și cărările
Cam încurcate
Și sunt fere 'nverinate (1)
Și sunt și fete cāsinate (2),
Și mi s'aruncă vr'o una'n spate,
Și eū n'oiū puté-o duce,
Bat'o sfânta cruce!
Dară pentru câtū am statū
Și v'am uratū
Mi s'ar cǎdė și mic, ce-va
Mi s'ar, cǎdė, cǎdė
O copilă ochișea,
Să fie de sama mea,
Că dacā a vrea, a vrea,
Dacā nu, draculū s'o ia.....
C'a vrea de frică,

C'oiū lua-o fórtē mică,
Și-oiū lua-o pe spinare,
Și-oiū apuca pe icē la vale,
Și când m'oiū înturna'napoi
Oiu sta la masă cu voi.
Dară ér mi s'ar cǎdė,
Mi s'ar cǎdė
Pe sama mea :
Unū păharū de bėtură ;
Și mai multă voe bună :
Mi s'ar cǎdė
Pe sama mea
Unū păharū de vinū
Și-o hasma de inū
Să-mī ștergū musteșile de vinū.
Da de-a fi păharulū de holircă
Nu mī-ar mai fi nemică.
Și nǎframa de-ar fi de buci,
Mī-ași șterge nasulū de mucī
Pân ce-oiū sta cu voi aici (3).
Ei multǎmimū
Multǎmimū,
De estū pǎhărelū,
Mǎndru, frumușelū,
Mǎndru gǎlbiorū,
Din' celū pomișorū,
Din trupinī,
Din rădėcinī,
Din colnări (4),
Din rėvrări (5),

(1) *Inverinate*=inveninate.

(2) Cāsinate pl., Cāsinate=hăde, pocite, espl. trămit.

(3) In timpū ce urcăzǎ acestea, nunulū îi dǎ unū păharū de vinū saū rachiu,
și oratoriulū, luându-lū, multǎmesce.

(4) *Colnare*, pl. *colnări*, e unū cuvintū fórtē întrebuintatū în munții Bucovinei, elū însėmnǎ eraciū saū ramificǎrile unei rădėcinī saū *tișiturī*, nom. *tișitură*. Se ia însă și în înțelesū de rădėcină, când acėsta are multe *colnări*.

(5) *Vėvrări*=vėvruri. În Bucovina se rostescē pretutindene *vėvrū*, nicī când *rėvrū*. Pe teritoriulū satulū Ilișesci, districtulū Sucevei, se află o bucată de locū de pădure, care se numescē *Vėvrata*.

Din crucile mesci,
 Din locul miresei,
 Dela cea copilă
 Cu mânic pestrițe,
 Ce de sară mî-a da guriță (1).
 Să trăesci podu,
 Să bee gura mea totu !
 Să trăesci podea,
 Să bee gurița mea !
 Să mai vorovescă ce-va cu ea ! (2).
 Dar érá de socotiți
 D-vóstră, cinstiți
 Nuntași
 Imprejurași,
 Că-să bucatele otrăvite
 Oiu gusta eú înainte,
 Că decăt a muri
 Și s'a prăpădi
 Óstea împératului,
 Mai bine să moră
 Până'n sară
 Unu pușchiú alú satului.
 Și decăt a muri
 Și s'a prăpădi
 Óstea împératului tótă
 Cătă-í aici adunată,
 Mai bine să morú eú de-odată
 De mórte spartă.
 Căci oiu lua o gălușcă
 De trei zile fértă
 Într'unú fundú de ólá spartă,
 Cú 52 de ațe legată
 In astă gură căscată
 Și-oiú îmbuca-o tót'odată.

Ași mai mánca cincí
 Dar nu m'oiú puté *prici*
 Duce de-aici.
 Și așa mánca nóuě
 Și nu vorú rămáne vouě
 Dar oiu mánca o bucățea,
 C'atáta-í simbria mea.
 Să trăescă
 Celú ce-a făcutú bucatele
 Să nu mai facă altele !
 Pe câte *colțe* (3) 'n ițe
 Atátea sárutări la *colcerițe*.
 Și pe câte crupe în gălusce
 Pe atáția pețitorí la drusec.
 Dar ér în tindă între uși
 Se află nisce *rable* (4) de mánuși
 Pentru cinstitele druseci.
 Dar érá poffimú și luați
 Și ospétați
 Ca și aí noștri frați
 Și să nu bânuiți
 Ca și aí noștri cinstiți
 Și buní părinți,
 Că eú de uratú așa mai ura,
 Dar mé temú c'oiú înséra
 Și nu-sú de ici, de colea,
 Că-sú dela Buda-veche,
 Unde mâța streche,
 Și motoculú
 Nu-și află loculú
 Prin cotruți pe la neveste
 Și pe cuptóriu pela fete.
 Dar érá s'ar mai cădó,
 S'ar mai cădó.

(1) Acum pune păharulú la gură.

(2) Aici bea și dá păharulú înderéptú. Apoi vóindú a gusta din bucate, dice mai departe.

(3) *Colțe*—impletiturele ițelorú.

(4) *Rable*=rele, stricate; *rablá* înseamnă măi alesú unú calú reú, hitiónú.

De 'naintea cinstitului mire :
O găină friptă
De nu găină friptă,
Batărū o cióră párlită.
Și mie mi s'ar mai căde
Unū piciorū de cucoșū
Dela genunchiū în josū,
C'acela-ī mai cărnosū
Și mai gustosū.
Și cu cătū cucoșulū

Va li mai bătrânū
Cu atăta piciorulū
Va li mai bunū.
Faceți bine și luați
Și ospetați,
Ca și ai noștri frați
Și nu bănuți,
Ca și ai noștri cinstiți
Și bunī părinți (1).

Cum a sfîrșitū oratorilū orația sa, toți mesenii, cari pînă
acuma aū statū în picioare și aū ascultatū cu cea mai mare
luare aminte, se așeză la masă și începū a gusta din buca-
tele ce sunt puse pe acēsta.

Acuma se începe voia cea bună. Din tóte părțile n'auđi
alta decât urări peste urări și închinări de păhare. Iară
cărma la tóte acestea o pórtă în genere nunulū și cu nuna
cea mare.

Așa se aude dintr'o parte :

Socru mare,
Socru mare!
La voia Domniei-tale!
Să trăesci întru mulți ani
Cu bucurie
Și cu veselie!

— Amin! să te audă Dumneđu! — răspunde socrulū
veselū.

Din altă parte :

Socru mare, socru mare!
Dă Dómne pâne și sare
Fiilorū Domniei-tale!
S'albă țile, să trăescă,
Pe părinți să-ī pomenescă!

(1) Diet. de Todită Spēnulū, românū din Căndreni, și com. de Petru Spē-
nulū, fostū teologū.

Socrulă răspunde :

Dec Dumneçeu ! amin :
Să-ți fie voia deplină !

Altulă : « I'indă-că ai ajunsă acele țile bune și senine, ca să poți noroci pe ună fiă ală d-vóstră, dă Dómne să ajungi și până la celă *međină!* »

— Mulțămimă ! dă Dómne ca și D-ta să ai a te scărpina o lécă în barbă, cum m'am scărpinatū și eū !

Altulă éráșă, care a observatū că în jurulă sěu nu se află nici ună șipū saū păharū cu holercă strigă :

Tae cuțe și restee,
Și holerca să nu stee !

Asemenea se face și în partea femeiloră. Din acéstă parte încă se aude mereū închinându-se, chiritisîndū și đicěndū :

Sócră mare,
Sócră mare !
S'ai norocū și voe bună,
Că suntemū ađi împreună.
Și-atuncă când te-oīu maī vedé,
Nici atuncă cu voe rea !

Saū așa :

Să ai, cuseră, voe bună,
Cuseră, cu sumanū de lână !
Și-atuncă, când te-oīu maī vedé,
Nici atuncă cu voe rea !

Maī pe scurtū din tóte părțile se audū păharele zingă-nindū, bărbații și nevestele închinându atătū în sănătatea so-criloră marī și micī, a tineriloră căsătoriți, a nuniloră marī, câtū și în sănătatea celorlalți óspeți, cariī sunt de față.

Er lăutarī, cariī n'au voe să lipséscă maī nici unū momentū dela acéstă măsă, încă își implinescū dětoră câtū se póte de bine cāntāndū atătū din instrumente câtū și din gură

după cum li se poruncesce din partea socrilor și a nunilor celor mari.

Și așa, totu bëndu, mâncându și veselindu-se, ține masa acésta, cu întrerumperile ce se voru arêta mai la vale în capitolele următore, cam la vre-o trei ôre (1).

În acele părți, unde este datină ca mirele și mirésa să sêdă, după ce s'au întorsu dela cununie, împreună la masă, li se dă mai ântâiu unû *ou de găină* sau de *puică*, din care amêndoî trebuie să mânânce, și numai după aceea potû să guste și din cele-lalte bucate, ce li se punû de 'nainte (2).

În vechime dură masa acésta, firesce că dimpreună cu tôte datinele usitate în decursulû ei, până după mieđulû nopții.

Êtă ce ne spune D. Cantemirû în privința ei:

«Se ospetéză, mâncă și beû până câtră trei ôre după mieđulû nopții. După ce trece acéstă ôră bucătariî aducû pe-masă unû cocoșû friptû cu pene cu totû; unulû din ei se ascunde sub masă, și cântândû ca cocoșulû anunță că se revarsă de ăiuă.

Ôspeții atunci dăruescû câte ceva bucătarilorû, și se rădică dela masă; ér mirele cu mirésa de a drépta, staû amêndoî în mijloculû casei; unû scriitoriû cetesce cu vóce clară catalogulû despre dote (đestre); apoi tôte aceste, ce mai

(1) În Ilîșesci, precum și în multe alte sate din Bucovina.

(2) P. Ispirescu, *Legendele și Basmele Românilorû*. Part. I ed. II. Bucuresci 1872, p. 59: «Nu trecură multe đile și le făcură o nuntă d'ale împêrătescile. Când se puseră la masă le aduseră și lorû unû *ou cu zamă*, după lege-din care numai amêndoî trebuiaû să mânânce.»

G. S. Ionênû, op. cit. p. 35: «După cunic, séra la masă, amêndoî miriî mânâncă dîntr'unû *ou ouatû de o puică* ântâiu, ca să trădescă amêndoî nedespăr-țiți până la mórte.»

Acéstă datină sémênă că e o reminescență de la Romani, pentru că la aceștia, oucle de găină formaû în genere începutulû sic-căruî prândû și ospetû.

De aice se vede că s'au formatû la dinșii și proverbele *Integram famen ad ocum offers*, = până la ou, adică începutulû mesei. Cic. Fam. 9.20 și Hor. Sat. 1. 3. 6. „*Ab oro usque ad mala, citaret, Io Bache,*“ adică dela începutû până la sfîrșitû.

'nainte erau puse într'o cămară la vederea tuturor, se încarcă pe caru și se transportă la casa mirelui (1).

În timpul de față este datină în *Moldova* că mirele și mirésa, după ce se întorc de la cununie, se pun în capul mesei câte *pe o perină*. La o margine a mesei stă vorniculul. Încep apoi a veni consătenii la nuntă aducându daruri. Unii aduc câte-unu curcanu, curci, gâsce, rețe, găini, alții buțoie de vinu, alții osebite legumuri.

Toți înmânază aceste daruri vornicelului. Dându apoi mâna cu mirii le urază : *Mulți ani*.

Vornicelul, primind darurile, pronunță următoarele :

«Ajungă-te voe bună pe D-ta, găupâne mire și pe D-ta găupânésă mirésă, și vă bucurați și vă veseliți, că étă frații d-vóstră vi se închină cu colaci. Colacii d-loru sunt : o ieruşcă (2) cu pene, care vă este trebuitoare la acéstă cinstită vreme și așa vă rógă ca colacii să le primiți și cu dragoste să le mulțămiți!»

Êr mirii răspund : „fórté mulțămimă!(3)»

Datina de a aduce și a închina tinerilor daruri cu ocasiunea acesteî mese, esistă și în Bucovina, însă numai din partea aceloru óspeți, carii n'au apucatú a veni și a aduce darurile în ajutorul cununiei.

În unele părți ale Transilvaniei, cum s'au așezatú nuntașii la masă și s'a făcutú liniște și nemijlocitú după ce s'a pusú mâncarea pe masă, ȕice colăceriulú :

Maî nainte de mâncare
Dă-mí ceruta închinare,
Prea bunului Dumneȕeú
Pentru mare darulú scú (4).

(1) Op. cit. p. 146—147.

(2) Dacă este pascre.

(3) J. Mirza. op. cit. p. 17—18.

(4) B. Viciú, op. cit. p. 17.

In alte părți însă, totu din Transilvania, cuvinteză astu-feliu :

Mesenī de la masă,
Boerī și boerese,
Acum sunt întreatu :
Pentru ce ne-amu adunatu
La unu locu de bucurie,
La o casă de veselie,
La o masă 'mpodobitā
Cu felīuri de māncāri gātītā ?
Mirele tēnērū grāesce,
Și grāindū vē mulțāmesce,
Mai āntāiū la Dumneđu
Și la đufce nēmulū sēu.
La ai sēi prietenī, vecinī,
~~Care sū d'unū sānge latinū.~~
Dup'acestu cuvintu alū nostru,
Sā đicemū unū *Tatālū nostru.*

Aici preotulū incepe numai decāt «*Tatālū nostru,*» etc.
Dupā rugāciune urmēzā :

Și voiū sā đicū ér
Ridicāndū acestū păharū :
Sā trāescā nunu-mare
Cu soția dumni-sale,
Mulți anī bunī și fericiți
Cu de tōte 'ndestuliți.
Sā trāescā toți meseniī,
Bētrānī, tinerī, *junīșeniū,*
Toți meseniī sā trāescā,
Mulți anī sā se veselēscā! (1).

Cānd se apucā de māncare starostea de casā saū altulū,
care scie, đice urmātōrele :

Iubițiī meī prietini!	Cuprinđendu-și dar fie-care loculū
Masa este pregātītā	Gasda așa đice, bate-l'ar noroculū :
Cu lingurī, cuțițe, tăfere, furculițe,	Māncārile pe masā sā nu se rēcēscā

(1) T. Frāneu și G. Candrea, op. cit., p. 162.

Ca prin încălzire lucru să ne facă.
Precum vedeți dar
Aici felululă ântâiul ni s'a adus
Și ca nu cum-va să-lu verse,
Mereu rugăciunilă aș spus.
Jupânésă «*socăcițilă*»
Nu le-a prea tare săratul,
Gândindulă că d-vostră
Vă place cam pipăratul.
Mă rogulă cu vorbă scurtulă
Prindeți lingurilă și fureculă;
Gasda arc voc bună
Dacă cu toții dimpreună
Meseniilă voșoșilă s'arată
Mâncândulă acuma îndată.
Placă-vă că nu-i fierbinte,
Nu-i mazere, nice linte,

Nicilă hirișcă, nicilă alaculă
Că nu s'a făcutulă la jaculă.
Că-i mâncare românéscă,
Cinc-a mânca să trăéscă.
Diplașululă, cu-a lui tocmire,
Schimbă a tuturorulă fire,
Că răsunândulă córdă bine
Se bucură fie-cinc.
Cum țicala și-o pornesce
Totulă omululă se veselesce.
Cine dară va mânca
Din aste bucate,
Poftimulă-i eulă și gasda
Să-i fie spre sănătate;
Așă dară fiesce-care
Să se apuce de mâncare.

Când se pûne alulă doilea felulă de bucate pe masă și anume
curechilulă, colăcerilulă cuvintéză:

Aci e *curechilulă*
Gătitulă cu marafeturilă,
Precum e și carululă
Ferecatulă cu gânjurilă,
~~Astă-i a Românelulă~~
Plăcută mâncare,
~~Gătită cu dăresurilă~~
De mare mirare.
Făcutulă cu găluse
Cu borșulă de pē husce.
Îlă mănâncă și domniilă
Cu mare iubire,
Ba și călugărilă
Dela mânăstire.
Luați dar și mâncați,
Imbiatulă nu așteptați,
Că gasda nu ne-a'mbiă,
Chiar flămândilă de-omulă rămânē
Încă bine i-ar păré,

Că mâncarea-ar rămânē.
Chiar acum mi-a făcutulă semnulă
Ca să nu vă mai îndemnulă.
După dînsululă nu vă uitați,
De mine să ascultați,
De mâncare v'apuceți;
Așă dară fie-care
Să s'apuce de mâncare,
C'a mânca nu-i lucru mare
Și să bemulă cu cumpătare.

Până mănâncă :

Să țicemulă mila părintelulă,
Binecuvîntarea fiululă,
Darulă Duhululă sfântulă;
Cătulă e dela apusulă pân' la răsăritulă,
Dela mēdă-nópte pân' la mēdă-țilă
Să-și pună Dumnețelă mila

Pe toți popii,
Pe toți protopopi,
Pe toți vlădiei,
Pe toți mitropoliții,
Pe toți patriarhii
Și pe toți diecii.

Să-și pună Dumnezeu mila
Și pe acești doi tineri.
Să fie iubiți unulă altuă
Ca vara,
Ca primăvara,
Ca toamna cea bogată,

Ca piperul Grecoilor,
Ca sarea berbecilor,
Ca țigă pruncilor,
Ca otava juncilor,
Ca vinul roșu boerilor,
Ca mărul roșu copiilor,
Ca bostanul porcilor,
Ca vinarsul popilor,
Ca jocul fetelor,
Ca târgul nevestelor,
Ca Țiganul dracului.

Dar dumnea-ta, mire, de ce ai dat în gânduri,
Dór' pentru Secuie, cari pórta scânduri ?
Lasă aste gânduri, nu gândi de nime,
Să bem să ne veselim că ni-a fi mai bine.

Dar d-ta, mirésă, de ce ești supărată,
Dór' gândesci, că butea e de tot stricată ?
Căci eu când mirésă ici pe pământu ași fi,
Ași be, ași mânca, ași juca, de m'ași sdrobi.

Aici imbie pre mirésă cu un păhar de vin, și când dînsa l'a luat în mână, continuă :

Veselă-i mirésă,
Acum nu tórec lână,
Numai câtu am vęd't'o
Cu păharu'n mână
Dumnezeu să-î dec
Totu vesele gânduri,
Dee-î și nunulu
Copârșeu de scânduri.

Când se pune alu treilea rând de bucate pe masă, adică friptura :

Aici e carne de vită
Cu sosu bun și cu hirénu
Totu cu de-aceste trăise
Și patriarhul Avramu.

După carne e bun vinul
Pentru aceea dar beți
La păharu uscați-î fundul
Și din tăieru totu mâncați.

*

Trage, trage, măi Țigane,
Că-î bunū vinulū după carne;
Dar nu-lū beți în supărare,
Nu e aici comândare.
De aceea'n voe bună
Să bemū toți noi împreună,
Să bemū să ne veselimū
Pân'avenimū pe masă vinū.
Să trăescă gasdele,
Să ne umplă vasele
Să bemū cu păharele
Ba și cu canciauele.

Până mănâncă înclinare :

Beți meseni vă veseliți,
De nemică nu gândiți
Că buțile tôte-sū pline,
Șepurile strînse bine.
Ba și popa și diaculū
Incă umblă totū ca raculū.
Călărețulū și voiniculū
Resturnați ca prăvăliculū.

La copturile de aluatū :

Étă că ni s'aū adusū și copturile
Placă-vē și gustați dintr'însele;
Că gasda a plătitū
Cinci sute de galbeni,
Pentru că le-aū pregătitū :
Placă-vē că-sū fôrte dulci,
Făcute cu zăharū și cu nucī,
Cu mîere, cu măslīne,
Cu stafide, cu smochīne,
Cu nucșóre,
Cu cuișóre,
Cu ghimberū,

Până mănâncă, luândū o sticlă în mână :

Glaja încă multū ajută

Ceterașulū, contorașulū,
N'aū lipsă de arendașulū.
Când pune cupa la gură,
Varsa'n gură ca'ntr'o șură.
Jupânésă socociță
Strecură vinū prin sîtiță,
Gândesce că-î zama acră,
Nu scie ce să mai facă ;
Ér nuna, ca o muere,
Nu se lasă de scădere,
D'apoi să vedeți pe nunulū
Cu gâtulū sēū largū ca tunulū,
Ca butuculū celū de rôtă
Cercuită cu ferū tótă
Găuritū ca obedarulū
Nu-lū stēmperī nici cu șuștarulū
Dē șuștarulū i se pare
Nedestulū spre stēmperare,
Mergă sue-se pe bute
Și de-acolo să s'ajute.
Vivat, vivat, să trăescă
Mirele cū-a sa mirésă !

Cu piperū
Cu multe alte soiuri
De bune diresuri.
N'are sóțā'n lume
Plăcīnta cea bună,
Căci aceea face
La omū rīnza plină :
Bētrāniī din legea veche
Trăiaū mai îndelungatū
Pentru că pe aceea vreme
Totū plăcīnte aū māncatū.

| Când o potū vedē umplută,

Căci cât omul glaja de gur'atinge, Tótă supărarea pe loc i se stînge. Acésta aduce și voia cea bună,	Ca de acum să strige cu toți dim- preună Vivat, vivat, să trăescă Mirele cū-a sa mirésă!
--	--

Altă închinare cătră miri :

Vă poftescă din naravū vechiū Trei căđi pline cu curechiū, Slăninī grase, cărnađi lungī, Pān'la tómnă să te-ajungī. Buđi pline cu vinū alesū Podurī cu grāū și ovēsū, Coșurī pline de mălaiū Cepe multe și multū aiū. Carū noū, bine ferecatū, Plugū alesū și înfieratū, Patru vacī și boī frumoși Șapte găini și-unū cocoșū. Đece rațe și-unū răđoiū, Đece gāsce și-unū gāscoiū, Patru scrófe cu purcei Cu purcarulū după ei.	Grădinī pline de pomī bunī, Piersici, meri, peri, pruni, alunī, Butuci mari, groși din pădurī, Fēnū și paie din câmpurī. Poftescă încă tuturorū Bună ródă viilorū, Fete mari feciorilorū, Și neveste mirilorū, Să nu rupă credința Cui i-a plăcutū Anuța ; Trăescă clū cū-ālū bărbatū, Cu care s'a cununatū. Induratulū Dumneđeū Să vă ferescă de rēū Și să trăiți fără nori Anī 50 de trei orī!
---	---

Versū la masă :

Hei, hopū, vinū-i bunū, Sciū că-i place și la nunū. Ploscuța mea, iubitū vasū, Pasere cu dulce glasū, Eū cu tine mă mângăi Când te vedū la căpătăiū. Vinule, frate de cruce, Pălineuța, soră dulce, Mă dusei la Dobrișinū Mēntálnii cu sântulū vinū,	Mē dusei și la Agnita Mēntálnii și cu palinca. Pălineuța, draga mea, Pus'am gândū că nu te-oiū bé. Nu te-oiū bé de n'oiū avé In tótă viața mea Și am pusū și jurămintū, Dar tu nu-mi mai eși din gândū, Și m'ași jura și mai rēū Dar mă temū de Dumneđeū (1).
---	--

Altulū :

Vai de mine bine stă	La grădina cea cu pomī,
----------------------	-------------------------

(1) B. Viciū, op. cit., p. 17—28.

La masă cu vr'o doi domni;	La masă ómeni de trebă,
La grădina cea cu póme	La grădina cea eu florí
Și la masa cea cu dómne,	La masa cu domnișori (1).
La grădinița cu érbă	

În comitatul *Zarandului* este datină, după ce au intrat în toți nuntașii în casă și s'au așezat la masă de a se pune înaintea fie-cărui *cuscru* câte un *șipău* (2).

După acesta vornicul miresei capătă o maramă pre care o ține de două cornuri, ér vornicul mirelui ținându-o de cele-lalte două cornuri și turnându pe dînsa bătură dintr'o glajă, începe a o scutura și a țice:

«Cum s'a neveditú urđala cu bătela, așa să se nevedéscă tinerii unulú cu altulú; să se îndrăgéscă și în fericire să trăéscă!»

Aduce apoi vornicul miresei un *tăieriú* cu doue pähare góle și, umpléndu-le cu rachiú, plécă un *réndú* de pähare, adică închină cu ele la vornicul mirelui.

Vornicul mirelui închină la un *chierfáriú*, chierfariul la un *cuscru*, și totú așa până ce se sfârșesce *réndulú*, adică până ce ajunge unde s'a începutú. Alú doilea *réndú* de pähare le cinstesce socru micú pentru sănétatea tinerilorú căsătoriți.

Când se cinstesce alú treilea *réndú* de pähare pentru cu métri, adică pentru părinții sufletesci, atunci vornicul miresei aduce un *tăieriú* cu curechiú fierțú, în care se află patru linguri implántate cu códa în josú și ímbie pre vornicul mirelui să mănánce dintr'insulú; dar cam puținú și cu códa lingurei, căci nu s'a făcutú prea multú.

Vornicul mirelui întórcé lingurile cu *givanu* (gavanulú) în

(1) Din Transilvania, com. de d-l. I. Popú Reteganulú, învțătorú.

(2) Sub cuvintul *șipău* se íntélege o pánisoră mică de grăú, care de astădată e ínfrumusețată cu *fonfiú*.

tăieriū și ținendū câte două în fie-care mână începe cu tus patru a băga curechiū în gură și a mânca ȃicendū:

Nu sciū cum e datina pe la D-vóstră, dar pe la noi așa se mănâncă!

Alū patrulea rëndū de păhare se cinstesce pentru socru mare, tatălū mirelui.

La alū cincilea rëndū de păhare, care îlū cinstesce sócra mică pentru sócra mare, se punū pe masă plăcinte și *po-găci*, câte cu o găină friptă pe ele. Totū atunci se aducū și *cinstele*. Despre acestea însă vomū vorbi mai pe largū în-tr'altū locū.

Când e alū șéselea rëndū de păhare, cari se cinstescū pentru *socacii*, se aduce unū tăieriū cu *dóuc óuē* și se punc de'naintea mirilorū.

Mirele íea unū óū, îlū sparge, îlū curășesce și apoi îlū tae dintr'o dată c'o *bríșcă* (1) în două jumētăți, și o jumătate o mănâncă elū singurū, ér ceea-laltă jumătate o dá miresei.

Când e alū șeptelea și celū de pe urmă rëndū de păhare, care se cinstesce *«în dusă și remasă»*, atunci cerū cuscrii dela mirésă 12 perini.

Vorniculū miresci, în urma acestei cereri aduce cele 12 perini, adică unū țipău-cu-12—24 pene de găină și dându-lū vorniculū mirelui cere pentru cele 12 perini 12 cântece. Atunci sculându-se cuscrii în picíore, începū a cânta totū patru câte patru în 5—6 despărțiminte, următórele versuri:

Rógă-te, rógă mirésă.
Ei dam și dañam mirésă,
Din cornulū ántáiū de măsă.
Ei dam și dañam mirésă.

Cin' să te scrie, mirésă?
Noi te vomū scrie.

Rógă-te, rógă mirésă,

(1) Sub cuv. *bríșcă*=*bricégă* se 'nșelege unū cuțitașū micū, cu plăsea de lemnū și cu o singură custură.--E usitatū și'n Bucovina.

Ei dam si daınam mirésă,
Din alũ doilea cornũ de masă,
Ei dam și daınam mirésă.
Cin' să te scrie, mirésă?
Noi te vomũ scrie!

Rógă-te, rógă mirésă,
Ei dam și daınam mirésă
Din alũ treilea cornũ de masă,
Ei dam și daınam mirésă,
Cin' să te scrie, mirésă?
Noi te vomũ scrie!

Rógă-te, rógă mirésă,
Ei dam și daınam mirésă,
Din alũ patrulea cornũ de masă,
Ei dam și daınam mirésă.
Cin' să te scrie, mirésă?
Noi te vomũ scrie!

Scrie-te-omũ scrie, mirésă,
Grădina noastră alésă,
Care trebe s'o iubescei,
Că de ea te despărtescei,
Și, dragi vecinile tale
Sunt acum în mare jale.
Plângi, mirésă, traifulũ tũu.
Ce-ai trãitũ la tatãlũ tũu,
Plângi, mirésă, grădina
Care-ai trãitũ tu în ea.
Plãnge-ți casa părintescă
Că mergi la casa bărbătescă.
Plângi, plângi, dară nu uita,
Plãnge-ți tu fetica ta,
Căci mirésă-te-omũ scria (1)
Și soție la bărbatũ,
Cum Dumneđeũ te-o lãsatũ!

Cãtrã sfirșitulũ versurilorũ acestora, mirésa începe a plãnge de jale că se despărtesce de părinți, și merge în casă străină.

Nu multũ dupã acẽsta atãtũ mirii cãtũ și cuscrii, se scólã dela masă și plécã spre locuința mirelui (2).

Datina de a da o *masă* sau *cinã* în casa părinților miresei înainte de ducerea acesteia la mire, esistã nu numai la tóte popórele romanice de astãđi, precum *Italiani*, *Francezi* și *Spanioli*, cari, ca și Romãniĩ, îndãtinézã, sau celũ puținũ îndãtinaũ mai de multũ a glumi și a cânta diferite cântece (3), ci ea se afla și la alte nașioni.

Ba, ea, dupã cum ne putemũ încredința din opurile unorũ autorĩ latinĩ, se aflã și la *vechii Romani* (4).

(1) *Seria*, în locũ de scrie.

(2) Com. de d-lũ I. Dușanescu, proprietariũ în Mestécãnũ.

(3) Düringsfeld, op. c. p. 96, 249 și 265.

(4) Poponius Dig. 23, 2, 5 : *Mulierem absentĩ per literas ejus vel per nuntium posse nubere placet, si in domum ejus deduceretur : eam vero quae*

Abia după încheierea unei astû-feliu de mese și a datinelor usitate în decursul ei, urma, ca și la Români noștri de astăzi, ducerea—*deductio*—miresei romane dela părinții săi la casa mirelui.

abesset, ex literis vel nuntio suo duci a marito non posse: deductione enim opus esse in mariti, non in uxoris domum quasi in domicilium matrimonii.

Sidon. Apoll, ep. 1, 5, extr: Iam quidem virgo tradita est, iam corona — sponsus honoratur — et nondum tamen cuncta thalamorum pompa defremuit, quia necdum ad mariti domum nova nupta migravit.

XIX. JOCULŪ.

Pe când staū bētrāniū dimpreună cu mirele într'o odae la masă și ospetéză, cinstescū și se veselescū, pe atunci tineretulū, feciorii și fetele, dintre cariū o parte s'a adunatū la casa miresei nemijlocitū după cununie, altă parte însă după colăcărie, se petrece și se veselesce dimpreună cu *mirésa* în altă odae saū în vre o șură, care e anume spre acestū scopū pregătită. Nu arare ori însă, fie chīar și'n driculū ernei, se petrece afară în ogradă.

Aice feciorii și fetele dimpreună cu *mirésa*, care, ca și *miresele romane*, în cele mai multe părți ale Bucovinei nu stă de feliiū cu mirele la masa, ce-o daū părinții sēi după cununie (1), cu druscele și cu vorniceii, cari primescū și cinstescū pre toți cei adunași; forméză și jócă diferite jocuri, mai alesū însă *Hora*, numită altmintrelea în Bucovina și *Moldovinésca*.

Aice se pôte cunósce câtū de iscusitū și poeticū e Românulū nostru, câtū de vioiū și veselū este elū, când uită pe unū momentū năcazurile și neajunsurile lumei acesteia.

Abia aū începutū lăutarii a-și întinde córdele, când unū

(1) Rosbach 329, apud Dargun, op. cit. p. 108 :

«La festivitaea nunții romane, în timpulū căreia copila era răpită din brațele maicei sale, nu participa acesta (mirésa) de feliiū, ci ea era înlocuită prin așa numita *Prouba* (nuna mare).»

vornicelū său și unū altū feciorū din mijloculū adunărei începe a chiui și a țice :

Strigă, strigă,
Să se strîngă
Fetele din valea lungă,
Ca oițele la strungă
Ciobanii ca să le mulgă
Și strungarii să le dee,
Stăpânii brîndă s'o țice (1).

Saū ca'n Transilvania :

Strigă, strigă,
Să se strîngă,
Fetele din valea lungă
Ca oițele la strungă;
Tótă țiuă să jucămū
Sara să le sărutămū (2).

Ceialalți feciori, cum vėdū că lăutarii aū începutū a cānta și vornicelulū le-a datū semnū ca să jōce, se prindū de mână și formėză o *horă mare*, o horă, care cuprinde mai tótă ograda și la care iewă parte nu numai fetele, ci și nevestele cele tinere. Țră unulū dintre feciori, care cātū a fostū vara de mare s'a muncitū ca în cășlegile ~~de őră să pōtă duce~~ la altariū pre alėsa inimeī sale, iewă nu i-a succesū, căci altulū mai harnicū decăt dīnsulū l'a luatū pe dinainte, chiue :

Stejėrelū tăiatū de-asară,
Truda mea de astă vară,
Totū o trudă și-amagiālă
Și mai multă chīeltuīală,
Chīeltuīala dracului
Să o dāmū bărbatului
Să se ducă dracului,
Duces'ar în calea sa,
C'am mai vėđutū de-acestea

(1) Din Ilișesci, culėsă de autorū.

(2) Iarnik și Bărsanū, op. cit., p 360.

Și mai anū, și'n acestū anū
Tóte strínsc 'ntr'unū bostanū.
Bostanulū câtū ȳ de mare,
Nu'ncăpea dóue parale,
Da bădița de călare (1).

Altū feciorū din altă parte, vedēndū că tóte fetele cele
mai alese și mai frumoșe se mărită și temēndu-se că nici
una nu va rămāné dupe placulū sēū pānā ce-ȳ va veni și
lui rēndulū de însurare, chiue :

Câte fete'n satū la noi
Tóte se mărită mēi!
Și rămānū cele uríte,
Draculū să le mai sārute;
Și rămānū cele buzate,
Draculū să le aibā parte (2).

Cam aspre sunt cuvintele acestea și multora nu le vinū
la socotēlā, mai alesū însă fetelorū, cari la o ocașiune ca
acēsta nu potū nimica să ȳică, căcȳ lorū nu le este datū a
striga în jocū ca feciorii. Dar de și multe dintre dānșele
nu-sū tocmai pānā întru atāta de frumoșe ca să placā fie-
cāruia, totuși în astū-feliū de împrejurāri, își aflā și ele câte
unū feciorū, care, nu numai că le ȳa în apērare, ci pre celū
ce a îndrāsnițū să se esprime astū-feliū mi ȳi-lū fōrfecā ȳicēndū :

Frunȳă verde trei mășline,
Da-o-ași doi boȳ și mai bine
Sā-mȳ gāșescū puiū dupā mine.
Ași da patru boȳ și-o vacā
Sā gāșescū puțuțū sā-mȳ placā.
Lasā vācuța s'o mulȳū
Boȳ să tragā la plugū.
Boȳ nu mē zahāescū,
Puiū pe placū nu mai gāșescū (3).

(1) Din Ilișescȳ.

(2) Din Ilișescȳ.

(3) Din Ilișescȳ.

Saŭ :

Astă vară prin liveŭi
Am aflatŭ unŭ titirezŭ.
Titirezu-ŭ cu picioare,
A venitŭ o sŕbătore,
Şi-a ŭisŭ tatei sŕ-lŭ însore
Cŕ, de nu, pe locŭ şi mŕre (1).

Dar cele mai multe *hore* saŭ *chiuituri*, cari se strigŕ la acŕsta ocaziune în jocŭ, se referescŭ mai cu samŕ la *mire* şi la *mirŕsŕ* precum şi la druscele acestora.

Œtŕ una din Bucovina :

Frunŭă verde bŕrbŕnocŭ,
S'o mutatŭ puŭca din locŭ
Şi s'o dusŭ la i norocŭ (2).

Alta din Transilvania :

Trandafirŭ cu frunŭa dŕsŕ,
Dulce-ŭ gura de mirŕsŕ.
Dar nu-ŭ dulce, cum sŕ lie,
Fŕr'ca strugurulŭ din vie (3).

Joculŭ dupŕ cununie, la care ŭea parte nu numai tinere-
tulŭ, ci adese ori şi cei însuraŭi, esistŕ fŕrŕ abatere la tŕte
popŕrele. Modulŭ însŕ cum se jocŕ, precum şi datinele ce se
observŕ în restimpulŭ luŭ, firesce cŕ nu sunt şi nici nu potŭ
fi la tŕte popŕrele totŭ una.

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoiŕgŕ.

(2) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoiŕgŕ.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

XX. RĂPIREA ÎNCHIPUITA.

Cătră sfârșitulū mesei, despre care am vorbitū în capitolulū XVIII și care la Româniī cei cu dare de mână duréză celū puținū vr'o trei ore, punū bucătărițele pe masă de'naintea mirelui și a nunilorū celorū mari o *găină friptă*, implută și acoperită cu unū talgerū.

Punerea acestei găini fripte saū a unū cucosū, cum era mai nainte datină în Moldova (1), însemnéză că a sositū timpulū să s'aducă mirelui mirésă, care în totū decursulū mesei a pētrecutū cu tineretulū afară.

Nunulū, cum vede găina, poruncesce vorniceilorū miresei ca să aducă pre mirésă, đicēndū :

Tēnērulū nostru împēratū
Mare poruncă v'a datū,
Ca'ndatā să vē duceți
Și pe locū să vēntórceti
Cu'nălțata 'mpērătésă,
Cinstita nóstra mirésă
Să ședă și ea la masă
Cu'nălțatulū împēratū
In acestū mărețū palatū (2).

Vorniceii miresei, voindū pe de-o parte a mai reținē pu-

(1) Dim. Cantemirū, op. cit. p. 146—147.

(2) Din Dorna, dict. de Gavrilū Bóncașū.

ținū pre mesenī la masă și-a face puținū chefū și voe bună, pe de altă parte fiindu-le aminte și de tineretulū de-afară, voidū ca și acesta să se petrecă și să jõe, se ducū și aducū pre o soră mai mică de-a miresei, dacă mirésa are vre-o soră, daca nu, apoi pre altă copilă și rădicându-o în brațe voescū numai decăt s'o puie alătura cu mirele după masă.

Nunulū celū mare însă, dândū vr'o căți-va crucerī copilei, ȓice :

— Bună-ī, bună și acēsta, nu-ī vorbă, dar nu pentru înălțatulū împēratū, ci de păscutū nisce gāsce. Înălțatulū nostru împēratū īi trebue una mai bētrānióră ca să-ī fie soȓióră!

Vorniceii, întorcēndu-se îndērēptū, caută pintre tineretulū de-afară pre fata cea mai uritā, mai schilódă și mai cotrențosū imbracată, o aducū apoi pre aceea și arētāndu-o mirelū, ȓicū :

— Éc'aici aveȓi una mai bētrānióră, cum mai bună soȓióră pentru înălțatulū împēratū!

Nunulū rēspunde :

— Nu-ī acēsta *ȓina*, ce-o doresce înălțatulū nostru împēratū! «Aduceȓi-o voi pre aceea, ce-a urmāriťo elū din munȓi pānā ce ī-a pērdutū urma în ograda acestei curȓi.»

După ce ī-a alungatū nunulū cu fata cea uritā se ducū vorniceii și aducū pre mama miresei și pre acēsta voescū s'o puie alătura cu mirele. Insă nunulū ȓice :

— Nu! nici acēsta nu e mirésa înălțatulū împēratū, căci mirésa Māriei-sale e cu pērū galbēnū ca aurulū, cu ochi ca murea cāmpulū, cu dinȓii ca mārgāritarele, cu buzele roși ca cireșele, cu trupū ca o leóică, cu pieptū ca gāsca, degetele mai gingașe decăt cēra și faȓa mai strălucitóre decăt sórele și luna . . . pe-aceea să mī-o aduceȓi! . . . m'āȓi īnȓelesū! . . .

Acuma aducū vorniceii pre bunica miresei, dacă are bu-

nică, dacă nu, apoi pre altă babă bătrână, și voindă a o pune după masă ȃicū :

— Póte că ne-amū greșitū căutāndū prin atāta amarū de norodū cu cele de mai nainte, darā acuma de bună samā că nu ne-amū greșitū, căcī acēsta aratā la fațā și la tóte chīar așa, după cum ne-ai descris'ó. Decī grābesce și-o primesce până nu inserēzā, căcī am înțelesū dela nisce ómenī, că óstea înālțatei împērātese s'a făcutū focū și parā asupra Māriei tale, înțelegēndū că voescī a-ī rāpi stāpāna, și are de gāndū sā începā rāsboiū cu óstea Māriei tale, și dacă nu te-ī grābi, nu sciū ȃeū cum va fi!

— Porunciři ministrilorū meī ca sā se ducā și s'ó caute eī, căcī nicī acēsta nu e mirésa mea! — ȃice acuma mirele.

Acuma se ducū vorniceī mirelū ca sā aducā pre mirésā.

Mirésa, care, după cum am arētatū și mai susū, în totū decursulū mesei petrece cu tineretulū, jucāndū cu acesta și cinstindū pre tóte fetele cu carī a fetitū, cum prinde de veste că vorniceī vorū s'ó ducā în casā, îndatā se face nevēđutā din mijloculū adunārii și ascundēndu-se, vorniceī trebue sā o caute celū puřinū vre-unū pātrariū de órā, până ce daū de dīnsa Érá după ce aū aflat'ó, nu potū cu una cu dóue sā o ducā în casā, căcī ea se opune din tóte rēsputerile. Ba! cele mai multe mirese și mai ālesū acelea, carī se mārītā după feciorī din altū satū, saū după de-aceīa, carī nu sunt pe placulū lorū, nu numai că nu vorū sā se lese a fi duse, ci prindū chīar a plānge și a se lupta formalū cu vorniceī, că dórā arū putē scāpa și fugi.

Ce folosū însă că vorniceī vēđēndū că se pra întārđie, o apucā bārbātesce de subsuorī și astū-feliū *rāpīndu-o din mijloculū tineretului* cu care a jucatū și s'a petrecutū până atuncea, o ducū pe susū până în casā.

Dupā ce aū intratū cu dīnsa în nuntru o íeaū în brațe și, suīndu-o peste masā, o punū alātura cu mirele în māna stāngā.

Multe mirese, chiar și aice în fața întregii adunări, se opunū din rășputeri, se smâncescū în tôte părțile, se oprescū cu piciorole de masă și nu vorū în ruptulū capului a fi date în sama soșului. Și numai isteșimea și virtutea vorniceilor le oprescū de-a nu fugi din casă și a se ascunde.

Unele, scăpândū o și facū acēsta și multū timpū trebuie s'alerge vorniceii până ce punū mâna pe dinsele, și le aducū erăși în casă.

Èr după ce aū pusū acuma pre mirēsă lângă mire, unulū dintre vorniceii țice :

Poftimū înălțate
Impērate!
Soșū iți daū,
Bēțū nu-ți daū,
Că-i trece printr'o luncă mare
Și-i tăia unū bēțū mare
Și-a li și pentru spatele D-tale! (1)

În unele părți ale Bucovinei e datină că după ce aū ră-pitū vorniceii pre mirēsă și după ce aū dus'o în casă, n'o punū ei după masă, ci o iea tată-seū de mână, dacă are tată, dacă n'are, apoi unū frate saū altū némū de-aprópe și acesta, puindu-o după masă și dându-o mirelui în samă, țice

Poftimū cinstite ginere!
Să nu gândesci că ți-o daū,
Că n'ar avé ce mânca,
Orī n'ar avé ce purta,
Orī n'ar avé ce lucra
Orī n'ar fi de ce căta . . .
Nici nu-ī mēru astăđi să-lū guști
Și mâni saū poimâni să-lū țipi,
Ci-ī o mândră floricea
Să trăesci bine cu ea!
Și-ī trece printr'o luncuță
Și ți-ī tăia o vėrguță;

(1) Din Calanfidesci, dict. de M. Molociu.

Dar să nu tai una grósă,
Ci una mai mlădiósă,
Mlădiósă și vênjósă,
C'a să fie câte-odată
Și pentru-ale d-le ósă! (1)

După predarea miresei, care, după cum rezultă dintr'o poezie nupțială a lui *Catulă* (2), totu cam așa era usitată și la *Roman*, și după rostirea versurilor citate, mirele sêrutându mâna socrului sêu, iae pre mirésă în samă și o așeză ală-turea cu dînsul.

Nemijlocitú după răpirea și aducerea miresei se ducú vorniceii mirelui și răpindú și pre druscele acesteia din mijloculú tineretului le aducú și pre dînsele în casă. Și precum s'a împotivitú mirésa ca să nu fie dusă în casă, totú așa se împotivescú acuma și druscele, măcarú că acestea nu aú nici o causă, ci numai că așa e datina din moși-strămoși. Însă vorniceii le apucă și pre dînsele, ca și pre mirésă, pe susú și ducându-le în casă le rădică preste masă și le punú pe laifă de napoia miresei, unde staú apoi în picióre totú timpulú câtú duréză *înhobotarea* saú *înbăltarea*, despre care vomú vorbi în capitululú următoriu, și anume: una de-a drépta, érá ceaalaltă de-a stânga miresei.

În *Selagiú* și'n ținutulú *Șomcutei-mar*i din Ungaria mirele singurú poftesce să-i aducă mirésa dîcându :

Duceți-vé și-mi aduceți :
Dîna dînelorú,
Flórea florilorú,
Dómna dîlei acesteia!

(1) Din Dorna. dict. de Gavr. Bóncășú.

(2) Catull LXII :

At tu ne pugna cum tali coniuge virgo.
Non aequomst pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipso pater cum matre quibus parere necessest.

Însă tu virgină nu te pune la luptă cu unú ast-feliú de băbatú. Nu-i eu cale să te lupți, căci te-a datú în samă însuși alú têu lată cu a ta mamă, pre carú trebue să-i ascuți.

Grăitorulă, ducându-se, îi aduce de probă o muere, care e mai bătrână, mai căruntă și mai urfă.

Netrebuindu-î însă mirelui acesta îi aduce *trei fete acoperite*, dintre cari mirele să-și alegă pre a sa, dar numai pe mâna dréptă.

De óre-ce însă mirésa, care se află între cele trei fete, pórtă în degetulú inelatú numai inelulú de credință, mirele firesce că o cunosce fórté ușorú după inelulú ce i l'a datú.

După aceea descopěrú pre mirésă, ér pre cele-lalte doué, așa acoperite cum sunt, le **ducú** la loculú de unde le-aú luatú.

Mirele, mirésa, dimpreună cu nănașii, cu nunele, fetele de după masă și cu frații de mire se așeză după masă.

Nu multú după acésta i se aduce miresei unú copilú dela 2---4 aní și i se pune în brațe ca profeție (simbolú) alú pruncilorú sěi, ce are să-î pórté de-acuma înainte în brațe.

Mirésa ilú sărută în frunte și apoi îi dá o palmă peste bucă.

Prunculú incede a plânge.

Mirésa scóte acuma unú colacú în a căruí hortă din mijlocú e pusă o primă și legându-lú cu prima de mâna dréptă saú de gátú dice :

— Dragulú leli! de-acuma înainte ești mare, ai decí grijă și te péptănă pe capú (de și prunculú e destulú de curatú și bine piepténatú).

După ce prunculú capětă palma merge din mână în mână și fie-care cuscu îi dărucesce câte unú cruceriú ca să-și cum-pere pieptene și săpunú spre a avé cu ce se spēla, de și e destulú de curatú (1).

In alte părți, totú din Ungaria, răpirea miresei, după cum scrie Bojânca, se întéplă ast-feliú : «Fiindú mirésa înfrumusețată și cu tótele de nuntă gătită, se închide într'o cămară încă mai cu o muere; ajungéndú nuntașii la casa de nuntă se duce *deverulă* (ducătoriulú miresei) cătră ușa acelei că-

(1) Com. de d-lú El. Popú, învățatoriú în Șomcuta-mare.

mări, și făcându nisce tocmeli cu închisele femeii, mai pe urmă în formă de tărie împinge ușa, și apoi apucându pre tânăra de mână se face că o smulge din brațele ceialalte femeii (1).»

O astă-feliu de răpire închipuită a miresei există nu numai la Români, ci dacă vom lua bine sama, ea se află la cea mai mare parte a popórelor de pe fața pământului.

P. Lafargue, vorbindu despre cântecele și obiceiurile la nunți, dice :

«Obiceiurile dela nunți ~~se~~ *lua* cu d'asila pre mirésă, altă-feliu nu mergea cu ~~un~~ *batul*. Este ușor de înțelesu că fata căreia, prin cântecele ce i s'au cântatú mai 'nainte de acésta, îi arétau unú viitoriú atâtú de posomorítú, stătea la cumpene : să-și părăsescă familia saú ba. Unú cântecú din *Bas Poitou* dice :

— «Când a ajunsú lângă altariú, mirésa a plecatú capulú de jele.

— «Când a ajunsú lângă ușă să íea aghiasmă í-au pierítú puterile, și-a pierdutú mirésa simțirea.

— «Iubitulú eí o íntrebă : Oh, ce-ți lipsesce, dulce drăguță, de ce ți-í inima așa tristă ?

— «Mire, vreú să mă ducú de aice, să mă ducú în castelulú tatei, să așteptú pre mama.

— «Nu poți merge la tată-téu ; ieri eraí stăpână pe tine, astăzi ísú stăpánú eú.

— «Mire, daca-și fi sciutú, că nu voiú fi stăpână, — nu m'ası fi măritatú nici o-dată.»

Astă împotrivire de a merge în casa bărbatului o simte și femeea nobilă și țeranca, bogata și săraca, și nu trebuie de confundatú cu gréța ce o simte orí ce femece cum se cade împotriva unei căsătorii silite (2).

(1) D. T. Bojancă, op. cit., p. 208. Nota 1.

(2) P. Lafargue: Cântece și obiceiuri la nunți, în «Contimpuranulú», an. V, p. 518.

În glumele și ceremoniile *Romanilor* de la nunți zăcea o amintire atât de prospătă despre seriositatea primitivă, că se lua anume de rău a serba nunțile în serbători mari, pentru că în asemenea zile era o crimă (nelegiuire) a întrebuința asupra cui-va puterea, și totuși la nuntă se întrebuința puterea asupra mireșelor (1). Fata se ține strinsă de maica sa sau de némurile sale cele mai de-aprópe, dar consoții mirelui se repeđiașu strigându asupra ei și o răpiau din brațele scutitoare (2). Trei băiăți îmbrăcați cu prețexțe, straie împodobite pe la margine cu purpură o duceau la mire, unul ducendu o faclă, éra alții doi mirésa (3).

La *Spartani* mirésa răpita se lua în samă de cătră nuna cea mare, și; ce e mai caracteristicu, se îmbrăca în vestimente bărbătesci. Bărbatul nu-i era iertatú a o visita decât numai nóptea pe furișú, ca nime din casă să nu bage de samă. Ani întregi puteau să trecă la mijlocú, până ce-și vedea soția scósă la lumină (4).

(1) *Macrob.* Sat. 1, 15: Feriis autem vim cuiquam fieri piacularum est, ideo tunc vitantur nuptiae, in quibus vis fieri virginibus videtur.

În serbători mari însă e păcatú a face cui-va silă, de-aceea se eviteză atunci căsătoriile la cari parú virginele a se răpi cu puterea.

(2) *Fest.* p. 289^a: Rapi simulatur virgo ex gremio matris aut si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur.

Se face pare că s'ar răpi mirésa dela sinulú mamei sau, dacă nu-i mamă, dela rudeniile cele mai de aprópe, când se trage la bărbatulú ei.

Catull. 61, 3:

Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenae Hymen.

Cum tragi ténéră mirésă la bărbatulú ei, o Hymeneú Hymen.

Idem de eadem : 61, 56:

Tu fero iuveni in manus
Flouidam ipse puellulam
Dedis a gremio suae
Matris, o Hymenae Hymen.

Tu, o Hymeneú, dai însuși furiosulú june în stăpânire copila înfloritóre dela sinulú maicii sale.

(3) P. Lafargue, Cânt. și obiceiurile la nunți, în «Contimporanulú» an. VI, pag. 2.

(4) Plutarchú Lycurgus XXIII.

Grecii noi, când își ducă miresele a casă, le răpescă cu ajutorul consoților din mijlocul fetelor (1).

În unele locuri din *Francia* mireasa după ce s'a răpitu o țină peste noapte ascunsă.

La *Italiani* răpirea miresei în cele mai multe părți urmăze, tocmai ca și la Români, după sfârșitul mesei. Atunci se dă un semn și tânăra nevestă, răpindu-se din brațele părinților se pune pe un cal foarte frumos întărnit.

Mirele din *Valencia*, în *Spania*, când voese să ducă pre mireasă, trebuie s'o răpescă cu ajutorul consoților săi din mijlocul fetelor cari o păzesc (2).

Cercetându părțile nordice ale Europei aflăm că mirele, de temă să nu i se răpescă mireasa când o va duce la biserică, își ăa tovarăși sdraveni. În biserica veche dela Husaby se ăice că mai sunt lănci, la cari se puteau pune făclii. Pe acestea le împărția mirele la prietenii săi, ca să-i ajute la luminat și apărat nunta.

Englezii numesc și acuma pe cei ce ducă mireasa *best men* (cei mai bun, voinic bărbați) pentru că mirele alegea pentru această slujbă pre cei mai tari și mai viteji din soții săi.

În *Wales* în dimineața nunții mirele și prietenii lui vină, toți călări, la părinții miresei, acolo stau rudele ei ăr călări; mirele cere să-i dea mireasa; rudele ei nu voescă, se începe o luptă în glumă și, ca și la *Basci*, unul din rudele miresei o ăa pe cal și fuge cu dinsa, urmărit de toți nuntașii (3).

Un cântec poporan *sêrbesc*, la care popor asemenea se află această datină (4), face pre mire să ăică :

«Dacă nu-mi dați fata de voe, o ău cu sila.»

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 57.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 254, 96 și 267.

(3) *Lord Kames*, *Sketches of the History of Man*, 1807. Citat de Mac Lennan, *Primitive Marriage*.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 77.

În cântecele populare *rusesci* prietenii miresei batjocoresc pre mire numindu-lă : «străină, Tătară,» adică dușmană. Ună cântecă din *Vologda* dăce : «Dușmanulă se apropie, fetițo, tălhariulă a sosită (1).»

În unele comune din *Galitia* mireasa cărcă se fugă și să se închidă, vorniceii însă o prindă și o pună pe ună scăuieșă unde o păzescă, în alte locuri éráși fuge ne'ncetată în timpulă joculă ce se jôcă înainte de cununie spre ușă și tot-déuna trebuie să fie prinsă (2).

Din Europa să trecemă în Asia

Campbell povestindă despre *India* dăce :

«Odată auđii țipétă strășnică într'ună sată vecină. Fiindă-că mă temeamă să nu se fi iscată vre-o cărtă, încălicăi, alergăi acolo, și văđui ună bărbată, care ducea în spate ceva învălită într'o bucată de stofă stacojie. Vr'o dóuedeci, treideci de flăcăi stăteau în jurulă lui și-lă apărau în potrive atacuriloră furióse ale unei mulțimă de fete. Cercetândă aflaí că bărbatulă se însurase chăiar atunci și că își ducea a casă la satulă lui mireasa. Prietenele fetei cercau, cum pare a fi obiceiulă acolo, să-i ía mireasa și de aceea aruncau cu pietre și cu bețe în capulă mirelui, până ce acesta a ajunsă la satulă lui (3).

Acuma, după ce am arătată că datina acésta, care stă în strânsă legătură cu datinele și orațiile dela Stărostie, Pețire, *Conăcărie* și mai alesă cu cele dela *Colăcărie*, esistă nu numai la Români, ci și la alte națiuni, să vedemă care-i este originea ?

Festus, ună gramatică romană din véculă ală treilea după Christosă, ne spune că *răpirea fetei* din brațele mamei re-presintă *răpirea Sabineloră* (4).

(1) *P. Lafargue*. Cânt. și Ob. la nunți în «Contimpuranulă» an. VI, p. 2—3.

(2) *Dargun*, op. cit., p. 108.

(3) Major General *Campbell*, *Personal Narrative of Service etc.* în *Khondistan*, 1864.

(4) *Festus* p. 239*: *Rapi simulatur virgo ex gremio matris aut si ea non*
S. Fl. Mariană. Nunta la Români.

Acésta espicare însă, care a fostü adoptată mai pe urmă și de câtră mulți alți autori, nu póte să fie defeliü adevăratü din causă că *răpirea Sabinelorü* nu e unü faptü istoricü, ci unü mitü.

Prin urmare originea răpirei miresei, care e usitată nu numai la popórele neolatine, ci și la altele, la cari nu esistă defeliü mitulü acesta, trebuie căutată în cea mai profundă anticitate, într'unü izvorü comunü tuturorü popórelorü indo-europene, căci dacă e adevăratü, după cum ne spune P. Lafargue, că unü obiceiü moștenitü se păstrează cu mare îndărëtnicie, apoi totü atâtü de adevăratü este, că asemenea obiceiuri nu se întemeiază în urma unui faptü isolatü, rarü, ci din protivă obiceiurile se forméză din întêmplări ce se repetă necontenitü, și lucréză vreme îndelungată asupra poporului. Fapte istorice mai însemnate decât fabulósa răpire de Sabine aü trecutü fără să lase vre-o urmă în amintirea poporului (1).

«Nu datinele romane dela nunți,—observă cu totü dreptul *Schwegler* — s'aü născutü din acelü faptü pretinsü, ci acelü faptü pretinsü s'a născutü din datinele romane dela nunți și din ideea căsătoriei romane. De óre-ce căsătoria era de câtră Romanü privită ca o răpire, de aceea cele dintăiü căsătorii, cari se încheiară în Roma, trebuiră să se aducă la îndeplinire prin răpire (2).»

Ce se atinge însă de originea acestei datine la poporul românü în specialü, nime nu póte să stea la îndoială, că ea n'arü fi curatü romană.

est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

Se face pare că s'ar răpi mirésa dela sinulü mamei, sau dacă nu-î mamă, dela rudele cele mai de-aprópe, când se trage la bărbatulü ei; acestü obiceiü se trage negreșitü de acolo, pentru că acéstă răpire îi succese lui Romulü.

(1) Contimpuranulü, an, VI. p. 4

(2) *Schwegler, Röm. Geschichte, 1853, I, 468, 470 f. 477* apud Dargun op. cit. p. 102.

XXI. ÎNHOBOTAREA.

După ce aŭ adusŭ vorniceii pre mirésă și pre drusce și după ce le-aŭ așezatŭ pre tustrele la loculŭ lorŭ, iewa nunulŭ unŭ păharŭ cu rachiŭ și cinstindŭ la vornicelulŭ primare ȃice:

— Mulțămimŭ, vornicele! că în sfârșitŭ ne-ai adusŭ ceea ce amŭ doritŭ!

Vornicelulŭ primare, primindŭ păharulŭ, cinstesce pre drușca cea mare, acésta pre drușca cea mică, drușca cea mică pre nună, nuna pre mirésă, érá acésta pre alŭ doilea vornicelŭ. Inșă, afară de vorniceii, nici ȃna nu bea, ci punŭ numai păharulŭ la gură și apoi totŭ rachiulŭ dintr'insulŭ îl aruncă peste capŭ.

Cum s'a păréndatŭ păharulŭ plinŭ de rachiŭ pe la fie-care, vornicelulŭ primare poruncesce lăutarilorŭ să cante «*Răs-boiulŭ*» (1) ȃicéndŭ:

Cântă méi țigane,
Că țî-oiŭ da părare,
Ér de nu-î canta
Vaî de pielea ta! (2)

Lăutarii începŭ a canta.

Nuna, cum aŭ prinsŭ lăutarii să cante, iewa hobotulŭ de

(1) Așa se numesce în Calafindescii canteclulŭ ce se cântă de lăutari când se inhobotă mirésa

(2) Datina Românilorŭ din Ilișescii.

după grumazul miresei și-l aruncă pe două bețișoare verzi de pomu pre cari le ține vornicelul primare în mână.

Vornicelul se urcă acuma pe unu scaun și jucându hohotul în toate părțile pe denaintea miresei (1), cântă :

Legca ta de nimatețu
Da tu mândru ești și crețu
De'nșelatū copilele
De țipă petelele.
Retelute cu mărgelē
Le țipă cu multă jelic,
Plcă-ți hohotulū, lcl.
Ca piperulū Grecilorū
Ca erva berbecilorū
Ca laptele mnelorū.
— Mic, vornicelulū meū,
Nu-mī trebe hohotulū tēū.
Că ia-mī trebe cununa,
Că are cine-o juca.
— Cununiță cu fluturī
Eū te jocū, tu te scuturī.
Ecă nu te scutura,
Dōmna ta s'a supēra
Și mai multū nu te-a purta (2).

Sfârșindū de cântatū versurile acestea, vornicelulū voesce să arunce hohotulū pe capulū miresei.

Druscele însă, cari, după cum am spusū mai susū, stau în picioare la spatele miresei, ținū de-asupra capulū acesteia unū talgerū (3) și, apărându-o cu nisce tulpane sau năframī, nu lasă nici decum pre vornicelū ca s'o inhobote (4).

Vornicelulū, vedēndū că n'a isbutitū să puie hohotulū pe

(1) În unele sate din Bucovina precum bună-ōră în Mahala, inhobotă pre mirēsă unū bătutū de 7—8 ani.

(2) Din Vatra-Dornei, dict de G. Bōncăști.

(3) Se usiteză mai alesū în Boianū.

(4) Mai pretutindene îndătinatū în Bucovina

capul miresei, se întorce într'unu picioru și jucându-lu éráși
în tóte părțile cântă :

Frunđă verde și-o lalca
Vecinica, vecinea,
Vecina de lângă casă
Se mărită și mă lasă
Cu inima friptă, arsă.
Vecinică cu părinți
La ce focu te măi măriți,
Că mila dela părinți
Cu-anevoe îi s'o ulți.
Da mila dela hărbatū
Ca frunđa de pėrū uscatū
Când o calcă și părăesce
Și nemicū nu-ți folosescce (1).

Totū vornicelulū primare, saū, dacā acesta e acuma prea
ostenitū, alū doilea vornicelū cântă mai departe următorea
doină :

De-ar da Dumneđeū unū vėntū
Să dea gardulū la pămintū
Să rămāie numai pariī
Să se'nțepe toți dușmaniī.
Dușmaniī, dușmancele,
Că nu-și păzescū casele
Ci-mī păzescū ulițele,
Nu-mī păzescū ulițele
Da-mī păzescū huditele
De-mī strică dragostele.
Când e dragostea măi dulce
Bate'n palme și se duce
Dacă te ducī dela mine
Ce nu iei dorulū cu tine,
Ce I vinovatū trupulū meū
Ca să porțe dorulū tėū?
Dorulū meū și a Dumitale

(1) Din Siretiū, dict. de G. Boteđatū.

Facă-lă Dumneđeū o flóre,
Garófă mirositóre (1).

Sfârșindū și acéstă doină de cântatū încercă din noū a pune hobotulū pe capulū miresei.

Insă druscele, cari nu-și iewă de felitū ochii dela hobotū, nu se lasă cu una cu dóue a fi înșălate. Ele și de astă-dată apără pre mirésă așa de bine, că vorniceii, cu tóte apucăturile lorū, nu sunt în stare s'o înhobote. Érá una dintre neveste răspundëndū în numele miresei la doinele de mai susū ale vorniceilorū, cântă :

Frunđă verde solzi de pesce,
Nu trage, bade, nădejde,
Că nădejdea dela mine
Ii ca ghița de subțire
Când o calcī și nu se ține
Și te lasă de rușine (2).

Vedëndū vornicelulū nu numai că n'a pututū să puie hobotulū pe capulū miresei, ci că și șiretele de neveste au începutū încă a-lū lua peste piciorū, se îndreptéză cătră drușca cea mare și cântândū dice :

Garofiță, garofoa, (3)
Ce-ai crescutū în calea mea
Așa nantă, subțirea,
Te-ași pofti să fi a mea!

Drușca :

Ba eū, bade, n'oiū mai vré
Că-sū dușmanii pe-acolea.
Dușmanii de-orū auđi
La părinți că ne-orū pârî,
Părinții ne-orū rușina
Și-atunci fi-va vina ta! . . .

Vornicelulū :

Frunđă verde de hemeiū,
Dușmanii, dușmanilorū mei!
Ce voiți voi dela mine
Că nici pragulū nu vė calcū
Și nici în blidū nu mă bagū,
Și nici păharulū nu vė beū,
Ce v'am făcutū așa rėū?
Cine dice că mi-ī bine
Mute-și casa lângă mine
Să vadă binele meū.

(1) Din Siretiū, dict. de G. Boteđatū.

(2) Din Siretiū, dict. de G. Boteđatū.

(3) Unii spunū : «Rindunică, Rindunea.»

Să trăiască traiful meu,
Să vadă câtu e de greu

Păhăruțu, paharul meu!... (1)

Și cum sfârșesc cuvintele acestea éráși voesce să puie hobotulú pe capulú miresei. Dar vėđéndú, că nici de astă-dată nu póte să-și ajungă scopulú se face mániosú și ție într'unú tonú rástitú :

Ce voiți, voi druscelorú,
Druscelorú, măestrelorú,
Pentru că slujiți mirésa?

Drușca :

Vomú parale albe,
Să ne facemú salbe!

Vornicelulú :

A cresce la vară nalbă
Și veți face câte-o salbă!

Drușca :

Nalba noi vomú dumica
Și pe voi vomú ospéta!

Aice vornicelulú le pune de nainte o
bucătică de pâne.

Acésta nu-í dela voi
Că-í de aice dela noi!

Vornicelulú :

Apoi dară ce voiți?
Spuneți-ne iuti, vorbiți!

Drușca :

Vomú parale mărunțele
Să ne cumpărămú mărgelē!
Și noi voimú țara nóuē,
Nu vė dămú mirésa vóuē!

Vornicelulú :

Noi v'omú da bani de surcele
Să vė cumpérați mărgelē!
Mărgelē veți cumpéra,
Noi mirésa vomú lua!

Drușca :

Surcelele le-omú lua,
Focú cu ele-omú așitaú
Și pre voi v'omú afuma!

Vornicelulú :

Ce voiți voi dară, drusce?
De ce-alungați cele musce?

Drușca :

Noi vomú gălbănași
Pentru condurași.
Pe mirésă amú slujitú
Condurași amú ponositú (2).

Vornicelulú :

Noi vomú prinde-unú iepurașú
L'omú beli de condurași!

Drușca :

Dacă-í tréb'asa
Și noi vomú lua

(1) Din Siretiú, dict. de G. Boteđatú.

(2) Ponositú = távălitú, întinatú.

Paie de secară
Să dămū vorniceii
Pe uşă afară

Vornicelulū :

Eū cu druşca cea frumósă

Voiū s'astupū cabla la casă.

Druşca :

Vornicelulū celū frumosū
L'omū pune proptea din dosū (1).

Aice vornicelulū pune vr'o câte-va pãrale pe unū talgerū
şi le dă druscelorū. Druscele nemulţãmite spunū :

Cu vr'o dóue, trei pãrale
Nu-ı cumpëra nicı odată
Çosıtă de fată mare !

Sfãrşindū dialogulū acesta, vornicelulū cêrcă din noū a
pune hobotulū pe capulū miresei, dar vedëndū că nicı de
astă dată nu-ı succede se'ndrêptă cãtră nunulū celū mare
şi ñice :

Frunđă verde lemnū uscatū,
Îi vremea de'nhobotatū
Şi druscele nu mẽ lasă,
Mê'ndémná să mergū acasă,
Şi hojma mẽ nãcãjescū
Ca cu hanı să le plãtescū (2).

Nunulū, vedëndū şi elū, că fãră de plată nu merge, ıea
vr'o cãfi-va puışorı de argintū şi-ı dă vornicelulū ca să plã-
tescã druscelorū, că acestea să-lū lese a pune mai de grabă
hobotulū pe capulū miresei.

Vornicelulū, aruncãndū puışorı ce ı-a primitū dela nunū
precum şi dóuē jemne ın talgerulū druscelorū ñice :

Écã-tē aicı aveți
Nu numai sorocoveți,

(1) Din Boianū, com. de d-lū V. Turturėnu, preotū.

Din dosū=asupra vintulū.

(2) Din Voitinelū, satū ın districtulū Rãdăuțulū, com. de d-lū Teofilū Gra-
matovici, jurist ũ.

Nu numai bani de argint
După cum voi ați dorit
Și nu numai gălbenași
De cumpărat condurași,
Ci și pâne de mâncat.
Poftim, bani vi-i luați,
Din jeme câtă vreți gustați
Și nouă drumul ne dați,
Mirăsa să'nhobotăm
Că noi multă timp nu avem
Cu voi ca să ne certăm!

Druscele primesc darul căpătat, și pe când ăeă ele banii și jemele din talgeru, pe atunci vornicelul face ce face și aruncă hobotul pe capul miresei.

Nuna cea mare, nemijlocit după acăsta, așeză bine și frumos hobotul pe capul miresei prindându-l cu bolduri ca să nu cadă jos.

Astă-feliu înhobotată, adică cu mijlocul hobotului pe crescutul capului, ăr cu capetele lăstate în jos, așa ca și fața să-i fie acoperită, stă apoi mirăsa până ce ajunge la bărbatul său a casă. Și numai atunci rădică puțin hobotul în sus, când nunii cei mari sau altul cine-va dintre oșpeți cinstesce la dînsa.

Trebue să însemnăm aice încă și aceea că, totu timpul câtă joca vornicelul hobotul, mesenii și mai ales nevestele bat în palme. Și nu odată se amestecă și ele în vorbă făcându feliurite observații atât vornicilor câtă și druscelor prin cari produc o mulțime de risete și voie bună.

În unele sate din Bucovina și mai ales în cele de pe lângă Prutu, unde nu odată se'ntemplă ca fetele române să se mărite și după feciori de altă naționalitate, mai cu samă după ruteni, nemijlocit după ce vornicelul său un băiat de 7—8 ani a aruncat hobotul pe capul miresei, încep tinerii holtei, precum și cei de curându însurați a cânta

doîna următoare cu unŭ versŭ atâtŭ de duîosŭ și pătrundătoriŭ ca și când arŭ boci-o :

Plângi, liîcuță, și suspină
Că mergi în casă străină
Și te-orŭ mustra fără vină
Și te-orŭ bate fără milă.
Mergi la grindă ne'mbrăcată,
La casă nemăturată,
La blidele nespălate
Și la tóte 'nstrăinate.
Mărióră (1), fétulŭ meŭ,
Dragulŭ meŭ, puîtułulŭ meŭ !
Rădică-ți hobotulŭ tēŭ
Și-i vedé pe socru-tēŭ,
Samēnă cu tată-tēŭ,
Ba, póte-i și mai frumosŭ,
Numa nu-i așa milosŭ,
Cum alŭ tēŭ nene ți-a fostŭ.
Mărióră, fétulŭ meŭ,
Rădică-ți hobotulŭ tēŭ
De veđi pe cumnatu-tēŭ
Samēnă cu frate-tēŭ,
Ba! póte-i multŭ mai frumosŭ
Numa nu-i așa milosŭ
Cum alŭ tēŭ frate ți-a fostŭ.
Mărióră, draga mea,
Desrădică-ți hasmaŭa
Și-i vedé pe sócra-ta,
Samēnă cu maică-ta,
Ba, póte-i multŭ mai frumósă,
Numai nu-i așa milósă
Cum era maică-t'a casă,
Căci dulcéța cea de sócră

E ca póma cea mai acră,
Ce câtŭ lumca de s'ar cóce
Dulce totŭ nu s'ar mai face,
Și-i ca frunđa de pelinŭ
Și ca mursa de veninŭ,
Totŭ amară ca și-o fiere,
Tu te stîngi și ea nu pîere.
Mărióră, fétulŭ meŭ,
Dragulŭ meŭ, puîtułulŭ meŭ,
Desrădică-ți hasmaŭa
Și veđi pe cumnată-ta
Samēnă cu soră-ta
Ba! par'că-i multŭ mai frumósă.
Numai nu-i nici picŭ milósă,
Cum era soră-t'a casă,
Ce-i o féră 'nveninată,
Ce mușcă și mori îndată.
Ii numēra stropi'n mare,
Și érba pe cincî hotare,
Frunđe de pe-o pădure,
Ghimpîi de pe-unŭ rugŭ de mure,
Stelele câte-sŭ pe ceriŭ
Și maculŭ din nóue verî,
Pana pe paseri ce sbóra
Și ea totŭ nu-i sorióră
Ca s'o puî la inimióră,
Că-i sāmēnță de străinŭ
Și-i amară, și-i pelinŭ
Și e fiere, și-i veninŭ,
Și-i scorpie cŭ-amarŭ spinŭ (2).

Când începŭ feciórii și bărbații de curēndŭ însurați a cânta doîna acēsta, a cărei melodie nu se deosebesce de a celor-

(1) Aice se pune totŭ-deauna numele de botezŭ alŭ miresei.

(2) Din Mahala, com. de G. Tomoiağă, cant. bis.

lalte doine, atâtu numai că e mai duiosă și mai pătrunțătoare, și fie-care versu se repeșce câte de două ori, atunci toți nuntașii câți se află în casă, dar mai cu semă părinții miresei, mirésa și némurile cele mai de aproape ale acesteia plângu de se cutremură cămeșa pe dinșii.

După ce s'a inhobotatū acum mirésa și după ce s'a cântatū și doina de mai susū, iewa vornicelulū primare unū păharū de bētură și îndreptāndu-se cătră drusce ȓice ;

Drușcuțe,
Drușcuțe,
Nu fiți tare supērate,
C'ați rēmasū nemăritate,
Că și eū
Sunt flēcăū
Și-amū rēmasū neinsuratū
Și totū nu sunt supēratū.
Cuconițe
Drușcuțe!
Nu stați așa de măhnite
Ca și niște păunițe
Tinerele, 'mpodobite.
Fiți vesele și voiōse
Ca si niște flori frumōse.
Că și eū,
ȓicū și ȓeū,
C'am avutū
Nu demultū
Trei mândre ibovnicele
Tinere și sprintenele,
Să-ți pierȓi mintea după ele :
Una'n târgū la Burdujenī,
Una în satū la Plopenī,
Și una'n Prisăcārenī;

Ibovnica din Plopenī
Și cea din Prisăcārenī
Audū că s'au măritatū,
Cū-adeverū că le-am scăpatū.
Ēră cea din Burdujenī
Audū că se logodesce,
Inima'n mine rānesce.
Și după acēsta șotie
Ōr'ce mi s'ar cădē mie?
Eū credū că mi s'ar cădē
O copilă frumușea
Să. o am pe sama mea,
O copilă frumușică,
O țērancă ochișică,
Nu ca cea din Burdujenī
Nici ca cea dela Plopenī,
Nici ca cea din Prisăcārenī...
Și'ncă mi s'ar mai cădē,
Să fie pe sama mea,
O năfrāmīōră de inū
Și unū păhārelū de vinū
Să-mī fie voea deplinū,
Și-o năfrāmīōră de buci
Ca să-mī ștergū nasulū de mucī.

După ce a rostitū cuvintele acestea se'ndreptă cătră păharū și rădicāndu-lū în susū ȓice :

Să trăesci moșule podu	Să trăescă tinerii
Ca acestu păharu	Să'nflorască ca merii,
Să-lu bee gura mea totu,	Untu de lemnu și vinu și grâu
Să trăesci și tu podea	Să le dee Dumneđu!
Să bee gurița mea,	Da tu pânțece
Să trăesci podea uscată	Nu mi te prea bucura
Să bea gura mea căscată;	Că altu păhărelu
Să trăesci și tu grindă,	Nu sciü dēju, de-ı căpeta,
Că într'unu ungheriü în tindă	Și cu acesta
Sócra cea mare	Nu sciü de te-ı sătura.
De risü mai că móre;	Eü atunci te-oiü sătura
Să trăescă nunulu mare	Când iadulu s'a'mplea
Și nuna cea mare,	De vătămani
Cea mare și tare;	Și de boieri de cei mari! (1)

Rostindü și aceste cuvinte bea totu păharulu de bine. Apoi impléndu-lü éráși ilü dá druscei primare.

Drușca primare íea păharulu în mână și cinstindü la drușca cea mică ilü pune la gură dar nu bea nici unü stropü, ci atingéndu-lü numai cu buzele, totu rachiulu ce se află într'insulü, ilü aruncă peste spate.

Totü așa face și drușca cea mică.

Unii vorniceí, în loculü versurilorü înșirate mai susü, cântă următórea doină :

Frunďă verde trei granate,
Treí ibovnici avui frate
Una'n satü, una'n Bârladü,
Una tocma'n Țarigradü.
Cea din satü s'a măritatü
Inima că mi-a stricatü.
Cea din târgü din Țarigradü
Incă mi s'a măritatü
Inima'n trupü 'mí-a sęcätü.
Ér cea din târgü din Bârladü
Cu altulü mâna a datü
Și cu elü s'a logoditü,

(1) Din Sireliü, de G. Boteďatü.

Inima'n trupū mī-a rănitū.
Dar și cū m'am mâniațū.
Cū-atāta nu m'am lāsātū,
Ci alta mī-am căutatū,
Și alta mī-am căpētātū
Mai de haī și mai de viță
Nu ca ele rēmășițe.
Și-am sburatū din créng'n créngă
Și-am luatū fată de trébă
Și-am sburatū din pomū în pomū
Și-am luatū fată de domnū (1).

Sfârșindū vornicelulū primare de cântatū doīnele arătate
și de-cinstitū druscele, pune bățulū sēu de vornicie pe masă
denaintea miresei și ținēndū-lū dreptū în susū ȕice :

Acestū copăcelū	Masa,
Māndru, frumușelū	Cu marginele
Crescut'a crescutū,	Talgerele,
Chīar de la'nceputū	Cu frunȕele
Dela tinerețe	Lingurile.
Pān' la a lū vārstā,	Și'n lumea cea mare
Cum ilū vedeȕi c'aici stā,	Acum nime n'are
Și-a avutū sā mai créscā,	Voīe sā-lū rădice
Dar unū mare vēntū	Din locū-de aice,
L-o lovitū	Numāi jupānésa,
Și pe astā masă	Mirésa
Māndrā și frumósā	Cu florī alese
Vēntulū celū cumplitū	Dē mētasā
Mi l'o prāvālitū,	Are voe sā-lū lege
Și-o acoperitū	Și de aice,
Cu trupina	Sā-lū rădice (2).

Sāu astū-feliū :

Poftimū, jupānésā
Mirésā,
A picatū unū brăduleȕū

(1) Din Siretiū, dict. de G. Boteȕatū.

(2) Din Ciudeiū, dict. de M. Popescu.

Din susū dela Runculețū (1).

Și cu marginile
A acoperitū talgerile,
Éră cu vêrvurile
A acoperitū lingurile
Și nu-î harnicū ninaenc
Ca să le descoperē
Numai jupânésa
Mirésa (2).

După ce a sfârșitū vornicelulū de rostitū cuvintele acestea, mirésa íea bēțulū de pe masă, care s'a prăvălitū când a rostitū vornicelulū versurile

Mare vântū
L'a lovitū,

scóte apoi o năframă, care o are din dămână lângă dinsa și care e cusută cu flori frumóse de mētasă și legândū bēțulū cu năframa acésta ilū dă vornicelulū.

Vornicelulū, primindū bēțulū mulțămescē dīcēndū :

Mulțămescū,
Mulțămescū,
Jupânésă
Mirésă :

Tótă masa-ți mulțămescē
Și noi încă-ți mulțămimū (3).

Apoi rădicândū bēțulū în susū strigă :

Cântă mēi țigane
Că ți-oiū da părare
Ér de nu-î cânta
Pumnī íi căpēta !

Lăutariī prindū a cânta acuma unū cântecū de jocū, ér elū íncepe a juca cu bēțulū, a chiuī și a face voīe bună.

(1) *Runculețū* se numescē unū delū acoperitū cu pădure aprópe de satulū Crasna.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

In unele sate dimpreună cu vornicelul primare pune pe masă bēțul de vornicie și alu doilea vornicelū alū **mirelui**. In altele însă vornicelulū alū doilea ilū **pune abia** după ce vornicelulū primare a primitū **năframa** dela mirésă. In casulū din urmă și alū doilea **vornicelū ține** o orație și anume :

Bună ziua,
Bună ziua
La d-vóstră boeri de casă
Și l'acésta 'ntrégă masă,
Dar mai cu samă la dumnă-ta
Cinstită împērătésă,
Tēnēră și multū frumósă.
Vedemū cā binevoifī
Și cu toți vē libovifī
Din mila lui Dumneđeū
Și-a împēraturū meū.
Dumneđeū sfântulū a datū
Vremi rele,
Vēnturī grele,
Vēnturile aū suflatū
Bradī înalți aū rēsturnatū
Și cu *turpinele*
Aū închisū drumurile,
Éră eu vērvurile

Aū închisū ~~cără~~ile
Și nime nu pôte
Ca să le deschidă,
Numai a nóstră alésă
Tinēra împērătésă....
C'a făcutū șferi de mētasă.
Singurū Dumneđeū a vrutū
Și nouē nī-a poruncitū
Slujba cinstitei mirese,
A'nălțati 'mpērătese
Noi s'o ascultămū
Și să rădicămū
Bradulū de pe masă.
Și eū sunt dătorii
A fi ascultătorii
A plini porunca
Inălțatei împērătese,
Cinstitei nóstre mirese (1).

Bradul

Saū astū-feliū :

Ascultați d-vóstră
Meseni cinstiți
Nuntași iubiți
Aceste vr'o două, trei cuvinte
Ce'sū de Dumneđeū rēnduite.
Că a datū Dumneđeū :
Ploi grele,
Vēnturī rele,
Mulți copaci la pămîntū

(1) Din Valea-sacă, satū în districtul Homorului, com. de Iónū Drobū pe când era studinte la Gimn. din Sucéva.

A oborîtû,
Cu *turpînele* (1)
Aû închisû drumurile
Şi cu vêrvurile
Aû închisû cărările.
Dar tînêra 'mpêrătésă,
Cinstita nóstră mirésă
A făcutû basmale de mêtasă
Şi a rădicatû
Aceşti copaci de pe masă.....

Aice légă mirésa şi băţulû acestuî vornicelû cu o băsmă-
luţă frumósă. Êră vornicelulû îi mulţămesce đicêndû :

Inălţată 'mpêrătésă,
Cinstita nóstră mirésă,
Bucură-te Dumneđeľ,
Cum s'a bucuratû
Fericitulû Aronû
Ţiindû toľagulû în mână,
Neavôndû răděcină,
De doispređece anî fiindû uscatû
Şi-a înfloritû neudatû (2).

În Boianû, precum şi'n alte sate de prin apropiere, nu e
datină de-a pune bêtulû de vornicie, ci nemijlocitû după în-
hobotarea miresei se repede vornicelulû acesteia, apucă bă-
ţulû şi cele două rămurele de pomû din mânele vornicelulû
primare şi rumpêndu-le în două le scôte afară şi le aruncă
peste casă (3).

După rădicarea bradulû, adică a băţulû, descopere mirésa
talgerulû cu găina cea friptă, care înainte de inhobotare o
puseră bucătăriţele de naintea mirelui şi gustă dintr'însa în
crucişû adică din patru părţi ale talgerulû. Ea gustă numai,

(1) *Turpîne*=trupine sau tulpine. Aşa se rostesc cuvintulû acesta în păr-
ţile dela munte.

(2) Din Fundulû Moldovei, com. de T. Leuşţenû.

(3) Com. de d-lû V. Turturênu, preotû.

dar de mâncatū nu mănâncă, căci așa e datina mirenelorū ca de astă dată să nu mănânce (1).

Când începe mirésa a gusta din găină, atunci vornicelulū, oprindu-se de jucatū și îndreptându-se cătră óspeți, ȓice :

Poftimū de luați
Și gustați
Din pânc și din sare
Din darulū sfinȓiei sale.
Care aveți linguriți
Cu linguriți,
Care aveți furculiți
Cu furculiți,
Care aveți cuȓitașe
Cu cuȓitașe,
Care n'aveți nici de unce
Rumpeți și cu mânele.
De vă temeți de otrăvitū
Eū sunt unū omū de peritū
Voiū lua și-oiū gusta eū
Să vedeți fi-mi-a vr'unū rēū (2).

Și după ce a sfârșitū de rostitū și cuvintele acestea, gustă și elū din bucate. După dñsulū începū apoi și ceialți óspeți a descoperi talgerele, cari până atuncea erau acoperite cu alte talgere și a gusta din friptură și din plăcintele ce s'aū pusū pe masă pe când se juca hobotulū.

Ȕr când prindū óspeții a gusta din bucate, vornicelulū primare ieă pre drușca cea mare de după masă, Ȕră alū doilea vornicelū pre drușca cea mică și scoȓendu-le afară se ducū cu dinsele ca să le jȓce, căci tineretulū și după ce li s'a răpitū mirésa nu încetěză de a juca (3).

In ȓinutulū *Năsėudului* din Transilvania, unde se'ntēmplă *imbăltșarea*, adică inhobotarea, cam cătră miedulū nopȓii, co-

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuȓă.

(2) Din Cūdeiu, dict. de M. Popescu.

(3) In cele mai multe părȓi ale Bucovinei.

pilulă care o *înbălțesce*, când îi aruncă atâtăia oră balțul pe capă strigă :

«Feciorî și fete!»

Mirésa îl aruncă de pe capă.

Copilulă, puindu-lă a dóua oră, strigă :

«Fete și feciorî!»

Mirésa éráși îl aruncă.

Copilulă puindu-lă a treia oră, când mirésa nu-lă mai aruncă de pe capă, ci se lasă a fi înbălțată, strigă :

«Feciorî și fete!» (1)

În alte părți ale Transilvaniei, unde mirésa așisderea respinge până de trei orî hobotulă, plângendă, și în cele din urmă totuși îl primesce, mai există încă și acea datină, că-și schimbă flórea din stânga capulă în partea dréptă, spre semnă că din momentulă acesta vieța ei va fi vieța unei mame de familie (2).

Deși *vêlulă*, despre care s'a vorbită în capitolulă acesta, e în usă la cele mai multe națiuni, totuși datina, de a se acoperi nu numai capulă, ci și fața miresei cu dînsulă, cum făceaă *Romaniă* (3) și cum facă Românii noștri țeranî de astăđi, după câtă inimă este mie până acuma cunoscută, se află numai în unele părți ale *Italiei*, *Greciei* și la *Albaneji* (4).

Mai tóte celelalte națiuni, în loculă adevératulă hobotă, adică a unei învêlitóre cum era *vêlulă* Romaniloră și cum e hobotulă Româniloră, care după unii e simbolulă inocen-

(1) Com. de d-lă Dim. Cosmolei.

(2) I. C. Tacită. Nunta la pop. rom. publ. în «Fóla societății Românismulă», an. I. Bucuresci, 1870, p. 21.

(3) Festi ep. p. 184 : Obnubit caput, operit unde nuptiae dictae a capitis optione.

Mirésa își imbrohodesce capulă, îl acopere, de unde, adică dela acoperirea capulă s'a și đisă cuvintulă «*nuptiae*» (nuntă)=inhobotare.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 102, 59 și 62.

ței și ală împreunării, după alții însă simbolulă învêlitorei, cu care în anticitate se acoperea fața feteloră, ca să nu vadă nemică pe unde și'ncotro voră fi duse, când nu numai la aparență, ci în realitate erau răpitate din sînulă părinților și ală némuriloră, întrebuinteză mai multă ună vêlă subțire, albă și transparentă, saă o petelă din fire de aură, mai rară și din argintă, cari se prindă de cunună și se lasă apoi să aterne pe spate în josă.

XXII. RĚSBOIULŪ.

Maĭ petrecĕndŭ óspeĭĭ ca la jumĕtate de óră după inhobotarea miresei, adică până ce sfârşescŭ bucatele ŝi s'aŭ pusŭ pe masă în timpul inhobotării, se scólă nunulŭ în picĭóre ŝi strigă :

— *Salahorĭ, sã se deschidã plaiurile!*

Lăutariĭ, cum audŭ cuvintele acestea, deauna începŭ a cânta unŭ feliŭ de cântecŭ numitŭ, în cele maĭ multe părĭ ale Bucovinei, *Rĕsboiŭ*, care e usitatŭ numai la acĕstă oca-siune, adică la împărĭirea darurilorŭ. Êr sócra cea mică, adică mama miresei, cum prindŭ lăutariĭ a cânta, îndatã se duce ŝi scoţĕndŭ dintr'o ladă saŭ din altŭ locŭ unde-va maĭ multe nãfrãmĭ fórte frumosŭ cusute, légă cu dĭnsele bĕĭfulŭ fie-cãruĭ vornicelŭ.

Acĕstă legare a beĭelorŭ înseamnă cã vorniceĭ sunt *is-prãviĭĭ*, adică cã în urma acĕsta, de ŝi rĕmãnŭ ŝi maĭ de parte la nuntã, puĭinŭ ce maĭ funcĭonezã sub numele de *vorniceĭ* saŭ *vãtãjeĭ*, ci loculŭ lorŭ, după cum vomŭ vedé maĭ pe urmã, îlŭ ocupã vãtãjiĭele.

— *Firmanŭ împĕrãtescŭ!* strigă maĭ departe nunulŭ.

Acuma totŭ sócra cea mică aduce unŭ talgerŭ pe care se află o nãframă de *inŭ*, numitã *nãframa mirelui*, apoi o *jemplă* ŝi unŭ paharŭ de rachiŭ, ŝi pre tóte acestea i le închină

mirelui singură saŭ i le dă unui vornicelŭ, care închinându-i-le, uréză astŭ-feliŭ :

Bună vremea,	Bogația lui Iovŭ,
Bună vremea !	Frumusețea lui Iosifŭ,
La Dumnă-vostră	Blândețea lui Davidŭ,
Boeri de casă,	Înțelepciunea lui Solomonŭ,
Sfetnici de masă.	Tăria lui Samsonŭ
Dar mai cu de-alesŭ	Și vitejia lui Alexandru împăratŭ.
D-tale înălțate	Să vă bucure Dumneșeŭ
Impărate	După cum s'a bucuratŭ
Să trăiți întru mulți ani cu sănătate!	Fericitulŭ Constantinŭ împăratŭ
Milostivulŭ Dumneșeŭ	Și cu maica sa Iléna
Să vă îndrepteze	Când aŭ aflatŭ
Pe locŭ	Cinstita cruce.
Cu norocŭ	Să vă bucure Dumneșeŭ
Și la viață	După cum s'a bucuratŭ
Cu dulcătă.	Fericitulŭ Noe
Și vă dăruéscă	Când l'a scosŭ Dumneșeŭ
Bunulŭ D-șeŭ	Din corabie
Cele șapte daruri,	Pe muntele Sinac,
Carŭ le-a dăruitŭ	Și a săditŭ viță de vie
La cei șapte ómenŭ:	Și s'a umplutŭ de bucurie (1) . . .

Mirele ıea păharulŭ, gustă pușinŭ rachiŭ dintr'insulŭ, érá rêmășița o aruncă spre podŭ (2). După acésta, luândŭ naframa (3), jemla și păharulŭ și vîrindu-le pre tóte în trăistuța, întórce talgerulŭ sócrei celei micŭ după ce mai ántâiŭ pune pe dînsulŭ 50 cr. saŭ 1 fl., adică după cum e și mirele de avutŭ.

— *Caftanŭ împărátescŭ!* — strigă după acésta nunulŭ mare.

Acuma aduce sócra cea mică o *cămeșă* fórte frumosŭ cusută, numită *cămeșă de mire*, și pre acésta o închină mirelui.

(1) Din Fundulŭ-Moldovei, com. de d-lŭ T. Leușténŭ.

(2) Unŭ ilŭ beŭ de bine, de totŭ.

(3) In unele locuri, precum bună órá in Fundulŭ-Moldovei, îndătínéză drucele a-ı lega năframa de curea.

Mirele face ca și mai 'nainte, gustă ce-va din păharū, pune 1 fl. pe cămeșă și astū-feliū o întorce sócrei, care, luându fiori-nulū, Iea totodată și cămeșă și-o stringe ca să i-o dea pentru totdeauna mai pe urmă la altū prilejū.

Trei funarī funiī făcea,
Trei lemnarī lemne tăia !

La auđulū acestorū cuvinte rostite așiđderea de nunulū celū mare, aduce sócra cea mică mai multe *măneșterguri* de bumbacū fórte frumosū țesute, precum și *brăte de mētasă* sau de lână și felūrite tistimele frumoșe, carī sunt menite spre legarea nēmurilorū celorū mai de aprópe ale mirelūi (1), cu deosebire însă ale *pețitorilorū* sau *starostilorū* (2).

— Amū auđitū, — ȃice nunulū celū mare, — că în mijloculū acesteī adunāri frumoșe s'arū afla mai mulți ómenī de *bucucū* și de *gălcévă*, carī aū făcutū *resmiriță* precum și o mulțime de posne în ținutulū acesta, resculāndū norodulū și din pricina lorū trebuie acuma să pierdemū atāta timpū, care mai bine l'amū fi întrebuiņatū pentru alte lucrurī mai folositorē. Decī pre acei *bucucarī*, carī n'aū alta ce face, fără numai *zurbăvi* și *buntași*, ca cele de față, trebuie numai decāt să-i prindemū și să-i legāmū, că de nu, ei sunt în stare totā țara s'o rescóle, și atunci ce se va alege de averile și mai alesū de pungele nóstre?!...

Starostí, carī asemenea se află la masă și despre carī este acuma vorba, nu răspundū la acēsta nemica, ci ca niște ómenī întru adevērū vinovași se tupilēză și se ascundū după spatele celorū-lalți óspeți și tacū ca chiticulū. Inșă ceialalți óspeți îi dau de golū, arētāndu-i cu degetulū și ȃicēndū :

— Écă buclucariī! écă cei vinovași! pre aceștia îi prindeți și-i legați!...

(1) În unele sate nēmurile mirelūi se légă cu năfrāmi la *Uncropū*.

(2) Datina Rom. din ținutulū Dornei, com. de Gavr. Bóncășū.

La auzulă acestoră cuvinte mai mulți inși se scólă dela masă, se repedă spre starosti și prindându i ăicū :

Am poruncă din *craısantă* (1)
Să scotă vorniculă din sată,
Și-acesta de spănzurată,
La *drăgări* (2) de aninată! (3)

Starostiă, vedându că năvălescă asupra loră, nu se lasă, ci smâncindu-se din mânele celoră ce voră să-i lege, începă a striga și a ăice :

— Să nu puneți mână pe noi, că e vai și amară de capulă vostră! Acușă vi lă facemă totă *sărele*! Că n'amă făcută nimeră nici ună răă! Din protivă, dacă n'amă fi fostă noi, cine mai sci ce s'ară fi alesă din aceste două floricele, cine mai sci dacă ară fi înflorită și odrăslită, precum nădăjduimă că voră înflori și odrăslă de-acuma înainte. Decă ce felă de trebă mai e și acăsta? să ne prindeți și să ne legați ăiua mare ca pre niște făcători de rele!

— Dacă n'ați fi făcută nemică, — răspundă mai multe glasuri de-odată, — atunci nime nu s'ară lega de voi, nime nu v'ară prinde și lega! Dar de vreme că sunteți vinovați, așa vi se cade!... Luați-i, ómeni bună, și duceți-i la recóre!...

— Bine, bine! — răspundă starostiă, prefăcându-se că sunt fórté tulburați și mânioși, — veți pica și voi vr'odată în căpcană. Atunci veți vedé cum veți ríde când voră ríde alții de voi, cum rídeți voi acuma!

— Până ce vomă pica noi, voi sunteți picați!... Dar ce să mai întindemă atăta vorbă; strîngeți-i bine, copii, ca să nu ne scape din mână, că apoi va fi răă!...

Astă-felă prindându și legându pre fie-care staroste precum

(1) *Craısantă*=Kreisamt, cuv. germ.

(2) *Drăgure* pl. *drăgări*, se numesce grinda dela casele țărănesce ce se pune de-a curmezișulă pe de desăptulă celoră-lalte grîndi și anume pe la mijlocă. În Ilișesce se numesce *meșteră-grindă*.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

și pre tóte némurile mai de aprópe ale mirelui câte cu o *mâneștergură*, câte cu unŭ *brău* sau *tistemelă* peste umărul stângŭ, și înodândŭ bine capetele subsuóra mânei drepte; trăgêndŭ și sucindŭ pe fie-care în drépta și în stânga și făcêndu-se că-î ducŭ în prinsóre, se nasce o gălăgie și unŭ vuetŭ ca acela, de ți se pare că toți arŭ fi începutŭ a se bate. Vuetele, risetele și hohotele nu se mai sfirșescŭ, până ce nu aŭ gătitŭ pre fie-care staroste de legatŭ (1).

În *Selagiă* totŭ la acéstă ocasiune sau puținŭ ce-va mai nainte *grăitorŭlŭ mirelui* scóte unŭ *colacŭ* și o *năframă*, cari i le-a datŭ sócra cea mare ca să le presinte miresei ca darŭ din partea ei și prin o orație acomodată i le dă miresei. În același timpŭ dă și sócrei micŭ o *năframă*.

Nemijlocitŭ după acésta scóte și *grăitorŭlŭ miresei* unŭ colacŭ și presentându-lŭ mirelui dimpreună cu *cămeșă de mire*, dice :

«Înălțata împêrătésă cinstesce pre înălțatulŭ împêratŭ cu o *cămeșă de ină* să-ți fie voia deplinŭ, cu o cămeșă mai frumósă cum e a împêratului cea de mêtasă roșă».

După închinarea darurilorŭ cere *grăitorŭlŭ mirelui* dela *grăitorŭlŭ miresei* puțină apă de bêtŭ.

Grăitorŭlŭ miresei, simțindu-se prin acéstă cerere neașteptată vătămatŭ, îi dă vinŭ de bêtŭ. *Grăitorŭlŭ mirelui* însă nu voesce să primescă dîcêndŭ că, împêratulŭ și împêrătésă sunt mai setoși decât dînsulŭ, să le dea lorŭ. Atunci *grăitorŭlŭ miresei* închină pentru prima óră mirelui, provocându-lŭ în același timpŭ ca și elŭ să închine miresei. Mirele, luândŭ păharulŭ, închină la mirésă, acésta nănașei sale, érá nănașa socrului și așa se începe apoi gustarea de vinŭ,

(1) Datina Românilorŭ din cele mai multe părți ale Bucovinei. — Datina de-a împărți daruri starostilorŭ și némurilorŭ celorŭ mai de aprópe ale mirelui în decursulŭ mesei dela părinții miresei se află și la Malorosieni, deși modulŭ împărțirei lorŭ se deosebesce cu totulŭ de celŭ alŭ Românilorŭ. — Veđi : Düringsfeld, op. cit. p. 35.

după carea urmăzeă hăutura cea adevărată de vinarsă, pre care grăitorii flă scotă din straițele loră spuindă care de care că ală seă e mai împăratescă și mai bună (1).

În unele părți ale *Transilvaniei*, când aă să între nunii cei mari în casă, după ce s'aă întorsă acuma cu toții dela cununie, iesă înaintea usei dăue femeii cu o *botă* (doniță) cu apă și cu darurile usitate, pre cari le dă presentă mirésa nunului și nunei. Mirésa ia o botă și o tórna nașiloră pe mâni ca să se spele. După acésta vorniculă mirelui se adre sézá cătră nună dăcândă :

Cinstite jupâne nună,
Părinte iubită și bună!
Mirésa așa grăesce
Și frumosă vă mulțămescă;
Că odihna v'ați lăsată,
Pre dînșii i-ați cununată.
Ea frumosă vă mulțămescă,
Cu daruri vă dăruescă.

Aice mirésa dă o năframă nunului și totodată îi sărută mâna; în același timpă vorniculă cuvintéză :

Cu năframă de mētasă,
Să poștiți cu toți în casă,
Nunei i-a cinstită o iie
Și ea cu nunulă să viie.

Aice mirésa dă darulă destinată nunei, sărutându-i asemenea mâna, ér vorniculă urmăzeă mai departe :

Vedëndă că ați asudată,
Cu bota v'a'ntimpinată,
De sudoră să vă spălați,
Mâna'n pungă să băgați,
Decă galbenă să luați
În botă să-i aruncați.
Cu nunulă și ceialaltă

(1) Com. de d-lă El. Popă.

Nuntași, cari sunt chîemași,
Cari sunt tare de pîrî,
Intrași în casă la mîrî,
Să petrecemî unî cîsî, dîuc,
Pînă la optî saî la nîuc,
Și să îșimî ér cu toși
Cîlea după mîedulî noșî.

După ce întră în casă se împărțescî darurile usitate totî prin vornicî. Acesta se adresîză cîtră toși aceia, cari sunt destinași a primi darurî.

Cîtră mire :

Acuma, jupâne mire,
Să îci în nume de bine
Acesta darurî frumîse
De la cîstîta mirîsă :
Două nălrămî de mîtasă
Să aveși totî pace 'n casă,
Și gură să-ți lie dulce
La culcatî când te veî duce.
Pălmîle să-ți lie moî,
Când veî veni de la oî.
Decî dumnîa-ta să primîscî
Și frumîsî să-î mulțamîscî,
Dece galbenî să-î cînstîscî,
Intru mulți anî să trîescî !

Cîtră fratele de mire :

Cînstîte, frate de mire !
Ét'o năframă subțîre
Îți cînstîscî cea alîsă,
Care astăđî e mirîsă.
Dumîa-ta să o primîscî
Și frumîsî să-î mulțamîscî,
Dece ruble să-î cînstîscî,
(Ca'ntru mulți anî să trîescî !

Cîtră socrudî mare :

Cînstîtulî socru mare
Ce de tînerî bine-î pare.
Ét' unî darî bunî și frumîsî
Să-lî primîscă bucurosî :
Cămeșă de păcișele
Nălbîtă 'n copacele
Dela cîstîta mirîsă,
Care'n'tăîu vine-ađî în casă :
Dumnîa-luî, ca unî părinte.
Încă îî va face cînstî,
Îî va cînstî vr'o moșîe,
Mirîsa fată să-î lie.

Cîtră sócra mare :

Maî pe urmă cea alîsă,
Care astăđî e mirîsă,
Cu umîlîntă cînstîscî
Și frumîsî îî dăruescî
Și sócreî ceî marî o îie
Fîîndî c'a cîsă nu scîe,
Saî nu vede că-î hîtrînă,
Număî sara cu lumînă.
Decî dumnîa-ta s'o primîscî,
Noră-ta să-î mulțamîscî,

Invătăndu-o cu sfatul
Cum să-și cinstescă bărbatul.
Îi vei cinsti și-o grădină,
Fiindă mirăsa străină.

Cătră mirésă:

Acum cinstită mirésă,
Dintre tóte mai alésă!
Te rogü și pre vornicü cinstesce,
C'apoi elü îți mulțămese,
Fiindü că pânda-i lipsesce

C'o năframă-lü dăruesec,
Să aibă să-și ștergă muculü
La vară, când cântă cuculü

Cătră óspeți:

Cinstiți óspeți, prea iubiți!
Încă una să mai sciți:
Sócra mică, lada mare,
Și-a golit'o fórte tare
De năframe și de pânda,
Cine-a căpétatü să riță! (1)

(1) P. Bancilă, op. cit., p. 67—71.

XXIII. BUSUIOCULŪ.

După ce aŭ mâncatŭ și bęutŭ de ajunsŭ, după ce aŭ in-
hobotatŭ pre mirėsă și aŭ legatŭ acuma și pre starostŭ, so-
sindŭ timpulŭ ca să se scóle dela masă, nunulŭ celŭ mare
saŭ și vornicelulŭ primare poruncesce lăutarilorŭ să cânte
Busuioculŭ, adică unŭ feliŭ de horă, care e obicinuită mai
alesŭ numai atŭnci când se scólă dela masă.

Lăutarii începŭ a cânta.

Mesenii, cum audŭ Busuioculŭ cântându-se, se rădică dela
masă, însă nu iese fie-care cum apucă și pe unde apucă,
ci prindându-se cu toții de mână și formându unŭ lanțŭ, la
mijloculŭ căruia se află mirele și mirėsă, prindŭ a juca saŭ
mai bine ȃisŭ a se mișca legănându-se în drepta și stânga
și astŭ-feliŭ jucându și încunjurându de trei ori masa, la care
aŭ statŭ și ospetatu, iesŭ apoi cu toții afară din casă.

Nemijlocitŭ însă înainte de ce se scólă dela masă și de
ce vorŭ să iese cu danțulŭ afară se bagă mai mulți feciori
în casă și prindându-se și ei în jocŭ, începŭ dimpreună cu
vornicelulŭ primare, care conduce danțulŭ, a chiui următo
rea horă :

— Brunđă verde busuiocŭ
Iaŭ poftimŭ boeri la jocŭ,
Iaŭ poftimŭ și mai jucați,
Că-i destulŭ de când mâncăți!

— C'a fostü vremea mai demultü,
D'a noi nu ne-amü priceputü,
Că ne-amü pusü și la beütü.
Frunďă verde de năgară,
Haï și-omü scöte danțu afară
Să jucămü cucónele
Să sune paftalele
Să s'așez' sarmalele.....
Să jucămü o horă bună,
Să ne luămü sara bună.
Frunďă verde de cicóre,
Stringe masa, sócră marc,
Că te bagü cu capü'n óle.....
Dați mai tare din piclóre
Că ne-apucă țiuă mare (1).

Sfârșindü hora acésta, nu încetéză de a chiui și mai de-
parte și altele, precum :

De trei orï și de trei orï,
De trei orï ca nisce flori,
De trei orï pe lângă masă
Să scótemü rěulü din casă
Să remăe binele,
Să trăescă mirele! (2)

Săü :

De trei orï pe lângă masă
Să scótemü flórea din casă
Să roesc' albinele,
Să rămăe binele,
Să trăescă mirele! (3)

Săü :

Frunďă verde busuïocü,
Dumnețeu vă dea norocü!

(1) Dict. de G. Boteďatü din Siretiü; M. Molociü din Cafindesci și M. Bărbuță din Crasna.

(2) Dict. de M. Bărbuță.

(3) Din Ilișesci, din colecția mea inedită.

Oleo leo și slavă ție
Dă Dómnne bine să fie,
Dă Dómnne să fie bine
La totú omulú și la minc! (1)

Sau :

Frunđă verde busuioçú,
Ian poftimú boerí la jocú!
Ian poftimú și maí jucați,
Că-í destulú de când máncați!
Busuioçú strujitú pe gîosú,
Rémái, nene, sănétosú.
Busuioçú strujitú pe masă,
Rémái, maică, sănétósă,
Dacă n'ai fostú bucurósă
Să mă veđi primblándú prin casă! (2)

Totú la ocașiunea acésta nuna cea mare cântă următó-
rea doină :

Pentru mintea mea cea slabă
M'am pierdutú lumea cea dragă.
Lumea, lumea mea cea dragă,
Cum se trece ca o fragă;
Lumea, lumea mea cea lungă
Cum se trece ca o frunđă,
Când dá róua, ea'nverdește,
Când îi sóre vestește (3).

Dar și altele, precum :

Bucură-te sócră mică,
Că-ți rămâne locú
In jocú
Și cărare
Pân la vale
Și scaunú în șeđetóre (4).

(1) Dict. de G. Bóncașú din Vatra-Dornei.

(2) Din Margine, com. de Efrimú Bodnărescu, stud. gimn.

(3) Din Pojorita, com. de I. Flocea, stud. gimn.

(4) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

Astă-feliu totu jucându și chiuindū ȳesū pe'ncetulū din casă afară.

Busuȳoculū există și la Româniī din *Țara românească*, pentru că și la dīnșii e datină a cânta nunului lă sfârșitulū mesei mari de Duminică sara următōrea horă, care nu e alta decăt numai o variantă a celorū înșirate mai susū, și care se numescē «*nunēscā*» :

Fōie verde busuȳocū,
Mai sculaȳi, boeri (1), la jocū.
V'ajungă de când mâncaȳi
Mai sculaȳi de mai jucaȳi.
Fōie verde busuȳocū,
Scōl', nune mare, la jocū
Să vē dea Domnulū norocū.
Ie-ȳi finișorulū de mână
Și cu fina de'mpreună
De'nvērtiȳi o horă bună
Să v'ajung'o sēptēmână (2).

Hora acēsta precum și variantele ei din Bucovina ne aduce aminte de vērsurile poetului romanū Catull :

«Sara a sositū, tineri, sculaȳi! Lucēfērulū serii īn urmă abia rădică de pe Olimpū lumina sa multū așteptată. E timpū acum să vē sculaȳi și să părăsiȳi mesele grase (3).»

carī așisderea se cânta de cătră junimea romană la sfârșitulū cinei date de părinȳii miresei.

(1) In alte variante figurēză : *meseni, voinici*, etc.

(2) G. Dem. Teodorescu. Poesii pop. rom. p. 271.

(3) Catull. 62, 1 :

Vesper adest, iuvenes, consurgite : Vesper
Olympo expectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas.

XXIV. V A M A.

După ce au încunjuratŭ a treia oră masa și pe când prindŭ acuma a ieși cu danțulu afară, unŭ frate saŭ o soră mai mică a miresei, eră dacă acēsta nu are frați mai mici decăt dinsa, apoi unŭ vērŭ saŭ unŭ altŭ băiatŭ, se pune lângă ușorii ușii, și când dă să iasă mirēsa din casă în tindă, o opresce în locŭ punēndŭ de grabă între dinsa și ntre mire unŭ bēțŭ și dicēndŭ:

— Acum, înălțate împērate, dacă voești să ai parte de mirēsă și să scapi cu față curată de aice, pōltimŭ rēscumpēră-ți mai ântâiŭ mirēsă dela părinți și dela frați, și apoi poți merge cu dinsa, unde îți place!

— Și cu ce să mi-o rēscumpērŭ? — întrebă mirele.

— Cu ce scii!... Dar de rēscumpērātŭ trebuie s'o rēscumpēri, căci altmintrelea nu-i dau drumulŭ să iasă din casă!

Dacă celŭ ce-a opritŭ mirēsă este băiatŭ, mirele scōte unŭ *cuțitașŭ* anume pentru acestŭ scopŭ cumpērātŭ și făcēndu-se că taie *cumpēna*, adică *bēțulă*, dă cu dinsulŭ în susŭ asupra bēțuluî în semnŭ că l'a tăiatŭ, și după aceea aruncāndu-lŭ josŭ, dă cuțitașulŭ băiatuluî. Eră dacă opritoriuî miresei e o copilă, atunci taie *cumpēna* cu o *năframă* pe care o dă apoi așșderea copilei.

Acēstă procedură dela ușă, în timpulŭ căreia totŭ danțulu stă loculŭ, se numesce în cele mai multe părți ale Buc-

vinei «*Vamă*», cră în unele părți ale Moldovei, precum bună-
ora în districtul Bacăului, «*Iernatecū*» (1).

La această ocaziune dacă *vamesulă* este mărișorū și pe lângă
aceea încă și istețū, se facū foarte multe glume, căci înpro-
tivindu-se mirele de a plăti *vama* elū încă sare cu gura la
dînsulū dîcendu-î că dacă nu-î va plăti de bună voie va tre-
bui să-î plătescă de nevoie.

Datina de a plăti *vama* trebuie să fie foarte veche nu nu-
mai la Români din Bucovina și din Moldova, ci și la cei
din unele părți ale Transilvaniei, unde asemenea e usitată.

«Când vreū mirii să iasă pe ușa din oasă — spune D. Can-
temirū despre Români din Moldova, — frații sau, în lipsa
lorū, unchiū miresei le staū înainte cu săbiile scose, și pu-
nîndu-se curmezișū în ușa, le oprescū ieșirea. Atunci mirele
se rescumpără, dăruindu-le unū calū sau altū-ceva ce are la
îndemână (2).

În *Transilvania* asemenea: «când scoțū și ducū mireșa la
mire, mirele ori nănașulū trebuie să o rescumpere cu câți-va
bani mărunți dela starostele miresei (3).»

Er după ce și-a rescumpăratū acuma mirele mireșa, adică
după ce a plătitū băiatulū *vama*, se pune danțulū ărăși în
mișcare și jucându ca mai înainte iesū cu toții afară.

În unele părți, precum bună-ora în *Tara-românească*, mireșa,

(1) Columna lui Traianū, an. IX, p. 414: «După fînitulū mesei facū unū danțū
și întorcîndu-se odată pe după masă, vorniculū din fruntea danțului apucă
pe ușa afară. Când mirele și mireșa aū ajunsū între ușele casei, unilū din
rudele miresei se aține la ușa cerîndū plata *iernateculū* dela mirē, și acesta
dăndū câte-va parale, apoi sunt liberi a ieși din casă și se ducū împrejurulū
carulū destinatū a se sui mireșa.»

(2) Op. cit. p. 147.

(3) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū, învățătorū. — «În *Transilvania* îndă-
tinéză a plăti *vamă* și atunci, când mirii iesū din cununic. Atunci *fătulū* (cras-
niculū, paracliserulū) le închide ușa și ei trebuie să-î dee unū bacșișū dreptū
vamă.»

când pășesce pragul casei părintesci, trebuie să tragă din picior pentru ca să se mărite și celelalte fete (1).

După ce au ieșit afară nu desfacă danțul îndată, ci formeză mai întâi o horă, o *Moldovenescă* de'naintea casei, care se estinde mai cât e ograda de mare și la care ieaș parte nu numai cei ce au ieșit cu danțul, ci și alții, mai ales feciori și fete, căci hora acésta este cea mai de pe urmă, care se jôcă la casa miresei.

Nemijlocit după ce s'a formată *Moldovenesca* acésta, vorniceii dimpreună cu alți feciori, cari asemenea sunt prinși în joc, încep a chiui următoarea chiuitură :

Du-te lume

Peste culme

Și viéță

Peste ghiață,

Trandafir la puica'n brațe.

Trandafir de mânăstire

Dragilor badii copile,

Da-v'ar Dumneđe vr'ună bine

Și nóue vr'o sănătate

Să vă mărităm pre tóte,

Să vă dăm pe la bărbați

Să nu ne mai blăstemați.

Blăstema ni-ți blăstema,

Dar și voi vă veți usca

Ca frunđa și ca érba,

Ca frunđa de pe-ună stăjară.

Ca érba de pe-ună hotară.

Ca frunđa de pe-o sălcuță,

Ca érba de pe-o luncuță (2).

Sfârșind chiuitura acésta, încep și altele, precum :

(1) Iónu Ghica : *Scrisori către V. Alecsandri*. Edițiune nouă. Bucuresci 1887, p. 36.

(2) S. Fl. Marianu. *Poesii populare române*. II. Doine și hore. Cernăuți, 1875, p. 209.

Frunză verde lemnū topitū,
Cătū îi Prutulū de cotitū,
De trei orī l'am ocolitū
Vadulū nu l-am nimeritū.

Seca-ī-arū isvórele

Să-ī usce malurile,

Să-ī rămâe pītrile

Să le ardă sórele,

Să le calce fetele.

Să nu fie nicī o pétră,

Nu rămâe nicī o fată

Să nu fie măritată.

Unde-orū vedé câte-o pétră

Să le pară că-ī o fată,

Unde-orū vedé câte-o stâncă

Să le pară nevăstuică (1).

Dacă este timpū și voescū ca hora începută să dureze
mai lungū, atunci chiue și alte chiuiturī, însă mai alesū de
acelea, carī se potrivescū la acestū prilejū, bună-óră :

Frunză verde de cafea,

Bine-mī pare, că-ī pe-a mea

Și pe-a mea c'a rămâné,

Dușmanī s'orū junghia,

C'a remasū și e pe-a mea! (2)

(1) Din Mahala, com. de d-lū G. Tomoiağă.

(2) Din Crasna, diet. de M. Bărbuță.

XXV. SCÓTEREA ZESTREI.

Cum aũ sfârșitũ de jucatũ *Moldovenesca* urmésză *scóterea zestrei*.

Maĩ nainte de acésta însă *cărăușii*, adică cei ce aũ venitũ cu caréle anume ca sã ducã pre mirésã la mire, înjugã boii saũ înhamã caii la trãsuri, și carulũ, în care are sã se încarce zestrea, flũ tragũ în dreptulũ ușei, érá una dintre neveste cântã urmãtoritulũ cântecũ :

Vornicele-a vreme bunã
'Njugã boii și te-adunã !
Vornicele-a vreme réa,
'Njugã boii și te ȳea,
Și te ȳea pe ici colca
Pân' la puiculița mea ! (1)

Vornicelulũ primare, cum vede cã cărãușii aũ trasũ acuma carulũ menitũ pentru încãrcarea și ducerea zestrei de 'naintea ușei, dã semnũ celorũ-lalți vorniceĩ și feciorilorũ, cariĩ se aflã în nemijlocita sa apropiere, ca sã încópã a rãdica și a scóte zestrea prin aceea cã poruncesce lãutarilorũ sã cânte *Rãsbóitulũ* saũ *Oléndra* (2), cântecele usitate la scóterea zestrei.

(1) Din Mãnãstirea-Homorului, com. de d-lũ G. Avramũ, invěțătorilũ.

(2) «*Oleandrã*» se numesce și unũ jocũ popularũ, care, dupã câtũ scilicet cã pãnã acuma, e usitatũ în satele Calafindesceĩ și Céhorũ din Bucovina și'n timpulũ cărãuã feciorii chine urnãtorele chiuiturĩ:

În Calafindesceĩ:

Lăutarii începă a cânta.

Vorniceii dimpreună cu alți feciori întră în casă ca să scôtă zestrea, care, în genere, e așezată în următorifulu modū : în *lada*, ce-a cumpărat'o mirele înainte de nuntă și care e pusă pe o laiță, se află *valuri de pânză, mănîșterguri, ștergare, ștergărășe, fețe de masă, năfrămî, etc.*, de-asupra pe ladă ; *saci necusuți, sumani, lăicere, lăicerașe, scorțare, catrințe, oghia-luri*, eră de-asupra tuturorū acestora perine și perinuțe.

Dar feciorii n'o potū lua și scôte așa de lesne, după cum și-ar închipui cine-va, căci o soră de-a miresei, puindu-se lângă ladă, nu lasă pre nime să se apropie și să apuce zestrea, ci apărându-o c'unū tulpanū sau c'unū tistemelū dice celorū ce voescū s'o ȳea :

Ho ! stați, stați !
Nu luați !
Căci și eū am torsū la buci . .
Și-mi trebuie de papuci ! (1)

Dacă mirésa n'are soră mai mică decât dînsa, se pune lângă ladă o vară de a ei ; eră în lipsa acesteia ori și care altă fată sau nevestă, înemurită cu dînsa, și acésta, ca și cea de mai nainte, jôcă lângă zestre, bate în pămli și nu lasă pre nime să se apropie de dînsa, până ce nu vine nu-

Cine jôcă *Oléndra* ?
Canticuța Munténea
Cu cosițe ascuțite
Cu tulpane mohorâte,
'N capétulū tulpanului
Pétra sulimanului.
Sulimanulū do ce-i bunū ?
De âmblatū sara pe drumū.

În Céhorū :

Cine jôcă *Oléndra* ?
Savetcuța Munténea
Cu cosițe rescosițe
Cu tulpane mohorâte,
Cumpărâte
Din cetate
Cu trel lei și jumătate.

(1) Din Calafindesci, dict. M. Molociu.

nulă celă mare s'o rescumpere, ȃicendă că marfa ei este fôrte scumpă, fiindă că și ea a lucrată la dînsa.

Dacă zestrea e frumôsă nunulă o rescumpără prin aceea, că dă celei ce o păzesce o păreche de papuci noi, eră dacă e mai slăbuță îi dă numai vr'o 50 cr. (1).

Și abia acuma, după ce a rescumpărat'o nunulă, se apropie și iea fie-care cîte ună obiectă de pe ladă și anume: cei de'ntăiă *perinuțele*, eră ceialalți celelalte obiecte pe rëndă. Și după ce le-aă luată le scotă afară totă jucându-le și chiuindă feliturite chiuituri. Eșindă cu dînsese afară le ducă până lângă trăsura în care aă să fie puse și 'n care se află nuna cea mare dimpreună cu alte neveste, încunjură cu dînsese de trei ori trăsura și abia după a treia încunjurare le dăă nunei celei mari ca să le așeze în trăsură.

Vorniceii, cari aă luată perinuțele, când le jôcă și le scotă afară, chiue următorea chiuitură:

Să trăsescă mămuța
C'a făcută perinuța,
Să trăsescă cea bētrână
C'a făcută țoluri de lână,
Să trăsescă fetele
C'aă scărmănată penele.
Perinuța cea de'ntăiă
Că mi-oră pune-o căpătăiă,
Perinuța cea pestriță
Că mi-oră pune-o sub costițe (2).

(1) Datina acēsta de-a se pune ună frate, o soră sau și altulă cine-va dintre nēmurile miresei lângă ladă sau chiar și de-asupra acesteia și a nu lăsa pre nimeni s'o scotă din casă afară până ce n'o rēscumpără mai întăiă cu o sumă anumită de bani sau și c'ună altă ôre-și care obiectă potrivită pentru celă ce-o păzesce, esistă nu numai la Români, ci și la *Morlachii* din *Dalmația*, la *Sērbii* din *Lovrec* între Narenta și Cetina precum și la cei de pe lângă *Primorje* din Makarska, apoi la *Maghiari* și la *Tiroleji*. Veđi: Düringsfeld, op. cit. p. 76, 77, 78, 47 și 113.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță; din Calafîndesci, dict. de S. Frâncu din Margine, com. de Efr. Bodnărescu, stud. gimn. și din Boiană, com. de dlă V. Turturănă.

Sau :

Perinuța cea de'ntăiu
Luī N. N. căpătăiu,
Perinuța cea pestriță
Luī N. N. sub costițe (1).

Când încunjură carulū său căruța, în care se așeză zestrea,
chiue următórea chiuitură :

Tótă vara n'am lucratū
Totū de-aceste-am așteptatū.
Nici la vară n'oiū lucra
Totū de-aceste-oiū aștepta.
Dară tare te-ī mira
De mi s'orū mai întempla (2).

Sau :

Tótă vara n'am lucratū,
Totū de-aceste-am așteptatū.
Nici la vară n'oiū lucra,
Totū de-acestea-oiū aștepta.
Perinuța cea pestriță
La mire pe sub costițe,
Perinuța cea mai mare
Cea mai mare și mai mólce
La mire pe sub piclóre (3).

Totū pe când încunjură trăsura amăgindū pre nuna cea
mare, adică întindēndu-ī fie-care vornicelū obiectulū ce-lū
jócă și trăgēndu-lū éráși îndată îndērēptū, chiue :

Ia, ia, ia, da nu țī-oiū da,
De-ī fi vrednică-ī lua,
De nu, îi mai aștepta ! (4)

Nuna saū o nevastă rēspunde la aceste cuvinte ale vor-
niceilorū astū-feliū :

-
- (1) Din Voitinélū, com. de d-lū T. Gramatovicī.
(2) Din Voitinélū, com. de d-lū T. Gramatovicī.
(3) Din Ilișeseī, colecția aut.
(4) Din Ilișeseī. colecția aut.

Jocă zestrea pe surcele,
Câtinelușă vornicele,
Câtinelă, nu te sili,
Ca slujba ți-î prăpădi! (1)

Pe urmă, după ce au scosă totă zestrea și-au așezat-o în trăsura, apucă doi inși și lada și pre acesta totă rădicându-o și lăsându-o în jos, o scotă afară. Și cum simțesc că lada e ușoră, că nu e plină cu albituri, se facă a se îndoi și a o scăpa în jos, ca și când ar fi așa de ticsită că nu sunt în stare s'o ducă, și nu'ncetază a bate cu pumnii într'insa până ce o pună în trăsura.

În cele mai multe locuri din Bucovina însă e datină, că după ce s'a luată totă zestrea și a rămasă numai lada, să se puie pe acesta și fata saă nevasta, care a păzit-o și să se lese a fi scosă și ea dimpreună cu lada afară.

Mai totă aceeași datină există și'n *Moldova*, ca și'n Bucovina, la scóterea saă rădicarea zestreii.

Aice în timpul când se apropie *rădicarea zestreii* de pe ladă, două copile câte c'o năframă în mână sunt suite și așezate lângă ladă. Aceste copile se numesc *cuscere*. Lăutarii începând a cânta cânteculă obicinuită la rădicarea zestrei, flăcăii, nuntașii mirelui, se repedă să ție zestrea cu asaltă. Copilele, adică *cuscerele*, îi respingă arătându-le năfrămile ca semnă poroncitoriū să nu se apropie. În fine, după mai multă hărățală, începe a se rădica zestrea de pe ladă, a se juca și chiui de cătră nuntași, prin strigăte «*Hă, hă!*» și așa se pune în carulă și trăsurile ce sunt pregătite.

Când însă voescă să scótă lățile, atunci se pună două la ușă, care se înțelege cea de pe urmă *gardă* (2) și înfigendă cuțitele în ușorii ușei crucișă, nu daă drumulă lăților, până când nunulă celū mare nu plătesce o dare bănescă (3).

(1) Din Voitineli, com. de d-lă T. Gramatoviči.

(2) Sub „*gardă*” se înțelege aici ceea-ce în Bucovina se numesc „*vamă*”.

(3) I. Mărza, op. cit. p. 10—11. Oprirea lăței cu zestrea e usitată și la *Tiroleji*; veđi Düringsfeld, op. cit. p. 113.

Nuna cea mare d'impreună cu celclate neveste, cari asemenea staū în căruța și așeză zestrea ca să nu pice pe drumū, bate ne'ncetatū din pālmi și mulțamesce fie-căruia pentru cele aduse. Êr când aū sfârșitū de scosū și de așezatū tótă zestrea, învîrtindu-se în tóte părțile și bătêndū din pālmi, ȓice :

Bine-mī pare, bine-mī pare,
C'am umplutū carulū istū mare
De perinī și de scorțare (1).

În unele sate din Bucovina, precum bună óră în Boianū și Céhorū, *șvașca* d'impreună cu druscele sunt acelea, cari așeză zestrea în carū, nu nūna cea mare. Êr când așeză zestrea șvașca cāntă :

Călinuța verde'n cuiū,
Ca mine șvașcuța nu-ī.
Călinuța după masă,
Eū-sū șvașcuța cea alésă.
Frunța verde de cicóre,
Am cumnată ca o flóre.
Liuliu, liuliu și bine-mī pare,
Am unū tată (2), socru mare (3).

După ce aū scosū acuma și lada și aū pus'o în trăsura, se duce unulū dintre feȓiorī saū și unū bārbatū, care e mai prefăcutū și mai posnașū și scóte *o traistă nouă* saū *o pāreche de desagi*, în care se află merinde pentru cei tinerī, precum : *o găină friptă și implută, frânȓole, colaci, plăcinte*, etc., apoi *strachini, linguri, ștergaré*, adică totū lucruri trebuincióse la masă, ca tinerii, după ce vorū ajunge acasă, să aibă ce mânca și cu ce să mănānce. Pune după aceea traista saū desagiū, astū-feliū încărcați de sócra cea mică, pe o *cociorvă*, îi ȓea în spate și ȓese cu dînșii afară totū jucāndū și încārligāndu-se, ca și când arū avé să-ī scape josū de greī ce sunt. După

(1) Din Crasna, dict. de M. Bārbuța.

(2) Aice se schimbă numele.

(3) Din Céhorū, com. de M. Dimitrović, stud. gimn.

ce iese afară, încunjură de trei ori trăsura cu dinșii și apoi îi dă nunei celei mari.

Nuna iewa desagiï, îi strînge bine și sara, cum a ajunsu acasă la mire, îi dă tineriloru, cariî mănâncă numai ei singurî din bucatele ce se află într'înșii.

În unele locuri, precum bună oră în *Crasna*, după ce au scosū traista saū desagiï din casă, nu-î dau nunei ca să-î strîngă, ci îi punū socrului mare, tatălū mirelū, în spate și acesta îi dă apoî nunei.

· Êr pe când scotū desagiï și pe când îi jôcă, o nevastă, înrudită cu mireasa, cântă următórea doină, care până chiar și pre cei mai împetriți la inimă îi face să lăcrimezc:

Rēmăi, maică, sănėtósă,
Dacă n'ai fostū bucurósă
Ca să-ți vedî filcuța'n casă
De spclatū, de măturatū
Și de făcutū de mncatū.
Ce-a fostū dulce am mncatū,
Ce-a fostū frumosū am luatū,
Ce-a fostū uritū și-am lăsatū.
Rēmăi, nene, sănctosū,
Dacă n'ai fostū bucurosū
Să ai unū copilū frumosū.
Că sara, când îmi veniai
La uși nu te-apropiai
Și'n ferești nu zurăiai.
Da de-acum, când îi veni,
Totū la ușă te-î opri
Și'n ferești îi zurai (1).

Altă nevastă, vedëndū că părinții miresei au începutū nu numai a lăcrima, ci chiar a și plânge, și voindū a-î mângăia, cântă:

Frunđă verde de salată,
Cuser'a rēmasū făr'de fată.

(1) Din *Crasna*, dict. de M. Bărbuță.

De-ar fi cusera sănătósă
Face-a fată mai frumósă.
Frunđă verde de smochină,
Fata cuscri-î gospodină.
Frunđă verde de cicóre,
Socrú mare, socru mare,
Nu şedeá cu supërare,
C'aveţi fiica ca o flóre (1).

Totú timpulú câtú ţine scóterea zestrei, mirele şi cu mireasa stáu alătúrea afará privindú cum o scotú, şi mai alesú mirele, cáci mireasa, fiindú înhobotată, puţinú ce vede din cele ce se petrecú în jurulú ei.

În fine, mai e de observatú încá şi aceea cá vorniceii şi cu ceíalaltí fecíorí, carí scotú zestrea, apucá totú ce le vine înainte şi ce cugetá ei cá le va fi tinerilorú de trebuinţa şi ducú nunei în trásurá. De aceea párinţii miresei trebuie sá íea fórte bine samá, cine ce apucá şi ce scóte afará, şi mai alesú atunci, când le-aú mai rămasú şi alte fete de măritatú.

De multe orí însá fecíoríi, pe lângá zestrea cea adevăratá a miresei, mai apucá şi alte lucrurí din casá, cu scopú numai spre a se hărăţi cu sócra cea micá şi cu surorile miresei (2).

Pe lângá obiectele, carí s'aú înşiratú mai susú, miresele románe din Transilvania mai capătă încá şi multe altele.

Modulú scóterei din casá şi aşezárii lorú în trásurí e însá acelaşi ca şi în Bucovina.

Étá ce ne spune în privinţa acésta I. C. Tacitú :

«Cum sosesc mirele, *tromulá*, adică lada miresei, plină cu valurí de pânzá şi cu haínele ei, împreună cu instrumentele de casá ale femeiei, precum: *fusú, furcá, íte*, etc., se punú în carú, spre a însemna cá mireasa are sá îmbrace familia cea nóúá cu tóte vestmíntele de pândá. Apói în elú se pune

(1) Din Cêhorú, com. de M. Dimitroviéi, stud. gimn.

(2) Datiná fórte răspândítá în Bucovina.

mirésa, împreună cu mai multe fete și femei, pe când în celalaltă cară, în care se află *jugulă, sapa, toporulă*, etc., instrumentele bărbătesci pentru lucrarea câmpului — ca angajamentu că bărbatul întru sudórea feței lui va face pământul să dea fructe pentru alimentarea nóuei familii — se urcă mirele, feciorii și alți bărbați (1).»

Luarea și ducerea nu numai a furcei și a fusului, ci chiar și a stativelui (răsboiului) dimpreună cu mirésa era úșitată și la *Romani* (2).

La Români din *Macedonia* «*paea*» (zestrea) miresei, care se compune din câte-va perine, chilimuri, velinți și o ladă mare plină cu albituri, și alte obiecte casnice, nu se scóte și se duce de-odală cu mirésa, ca la Dacoromâni, ci ea se încarcă Duminică dimineța pe unulú saú mai mulți cai, și cu aceștia o ducú apoi la casa mirelui. Totú atunci se punú de-asupra zestreii pe cai și doi băeți mici, carii mergú până la casa mirelui; acolo apoi îi scobórá, dându-le câte unú bacșișú (3).

(1) Nunta la pop. rom., op. cit., p. 28.

(2) Pliniu, h. n., VIII, 194.

(3) T. T. Burada: Datinele dela nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. n op. cit., p. 419.

XXVI. IERTĂCIUNEA.

Nemijlocitū după ce aū scosū tótă zestrea și-aū așczat'o în trăsură urméză *iertăciunea* (1).

Acésta se iewa în următorilū modū: Punū de'naintea casei o masă acoperită c'o față nouă érá pe masă *sarea* și *colaci*, cariī aū fostū diminéță puși de'naintea miresei până a nu se porni acésta la cununie, precum și unū *șipū cu vinū saū rachiū* și unū *păharū*. De'napoia mesei punū unū scaunū lungū așternutū c'unū lăiceriū pe care se punū să ședă părinții și némurile cele mai de aprópe ale miresei. De'naintea mesei așternū fēnū, preste acesta unū lăiceriū saū covorū, érá deasupra covorului o perină pe care ingenunche mirésa și mirele stândū amēdoī cu fața plecată și îndreptată spre rēsăritū de'naintea părinților.

În unele sate nu întrebuintéză masa, ci părinții miresei, punēndu-se pe unū scaunū așternutū de'naintea casei, maică-sa ține în brațe o perină, pe perină o jemnă și-o buscă de sare, tată-sēū așșderea pe brațe unū șipū cu rachiū și unū păharū, ér mirésa ingenunche de'naintea lorū pe-o *scorțare*, pe când mirele stă de'napoia miresei în piclóre.

În alte sate însă, precum bună órá în *Votinelū* și *Gălinestē* din districtulū Rădăușului când are să se céră *iertăciunea*

(1) În unele sate, precum bună órá în Boianū, *iertăciunea* acésta se iewa înainte de scóterea zestreī.

și binecuvîntarea, așternu de'naintea casei fînu, pe fînu o scórță, pe scórță punu o perină, érá pe acésta unu *colacú de gráu*, unu șipú cu rachiú și unu páharú. Mirésa ingenuche pe perină cu fața spre părinți, érá mirele stă de'napoia ei în picioare.

Pe când se așeză scaunulú și masa, și pe când se așterne fînulú și lăicerile saú scorțarele, pe atunci una dintre ne veste cântă cu unú glasú fórté duíosú și plângétoriú următórea doină:

Frunďă verde mărăciune,
Ie-ți, copilă, iertăciune:
Dela frați, dela surori,
Dela grădina cu flori,
Dela mamă, dela nene,
Dela stratú cu garofele,
Dela fete, dela jocú,
Dela stratú cu busuioćú (1).

Ér după ce s'aú așezatú acuma tóte la loculú lorú, după ce s'aú pusú părinții pe scaunú și mirésa a ingenuchiatú de'naintea lorú. toți nuntașii, câți se află de față, strîngéndu-se împrejurulú miresei și a părinților acesteia, își descoperú capurile și ascultă cu cea mai mare luare aminte «*iertăciunea*» saú «*iertăciunile*,» cari se íeău în numele miresei de cătră unú vornicelú saú și de cătră unú alțú nuntașú, care le scie mai bine și care, stándú ceva mai de-o parte, cam între mirésă și părinții acesteia, asemenea cu capulú golú, vorbesce precum urméză:

Glóte și noróde stați
Și la mine vă uitați,
Precum eú acum mí-oii sta
Și din gur'oiú cuvînta,
Cátú de frumosú m'oiú smeri,
Cátú de cu rostú eú voiú fi

Și câtú de mándr'oiú vorbi,
Cu capulú plecatú
Cu șliculú luatú.
Dumneđeú dintru'nceputú
S'a înduratú și a făcutú
Cerilú și pámintulú

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Numai cu gândul
Și cu cuvîntul,
Marca și câte-sù într'insa
Numai cu ȕisa.
Și-apoi s'a milostivitù
Și-a împodobitù :
Cerîlù cu sórele
Și cu stelele,
Cu stele
Mărunțele
Ca să privimù noi la ele,
Și cu luna
La care privimù totdeauna ;
Cu luceferi luminoși
La cari noi își pécătoși
Orî când privimù bucuroși.
Și-apoi ér'a poruncitù
Pămîntului de-a 'nverȕitù.
Și pre pămîntù
L'a împodobitù
Cu câmpii
Și cu munȕii,
Cu văile,
Cu délurile
Și cu măgurile,
In carile
Locuescù tóte férele ;
Cu totù felilù de copaci
Și cu totù felilù de flori
Și pomi frumoși, roditori,
Care-și după seminȕia sa,
C'aș'a vrutù Sfinȕia sa.
Și cu aceste cu tóte,
Ca Dumneȕeù celù ce póte,
A mai făcutù
Raîlù la răsăritù
Osebitù

De-acestù pămîntù.
Ér dup' acésta vȕȕendù
Dumneȕeù, și cunoscendù,
Că n'arù fi bine să fie
De'nceputù până 'n vecie
Pămîntulù fără de omù,
S'a 'nduratù
Și-a luatù
Pămîntù
Și 'n sfârșitù
A ziditù
Omulù ce i-a trebuitù ;
Și-a luatù Dumneȕeù lutù
Și dup'alù seù chipù a făcutù
Pre strămoșulù nostru Adamù,
Dela care suntemù némù :
Cu trupulù din lutù,
Cu ósele din pétră,
Cu ochii din mare,
Cu frumuseȕea din sóre,
Cu tóte stichirele trupului
Deosebitù de ale sufletului,
Și-a suflatù cu duchulù
Și-i *invisé* (1) trupulù.
Și ér ȕise, că nu-i bine,
Omulù celù d'întâiù pe lume
Singurù să fie
Fără de soȕie.
Și ér puse Dumneȕeù
Luî Adamù unù somnuȕù greù,
Și l'a adormitù
In mijloculù raîului,
Precum elù mărturisese,
Când din gur'aș'a vorbesce :
«M'am culcatù și-am adormitù,
«Că Domnulù m'a sprijinitù.»
Și-atunci i-a luatù din a stânga

(1) *Invisé* = și i-a înviatù.

O cöstă, care-a fostă măi mică(1),	Să ne fie nouă sfeşnică
Ca să nu-î fie nemică	Şi o puse şi pe lună
Şi-a ziditū pre strămōşa nōstră Eva,	Să ne fie nouă nună,
Dela care ni se'nŋtelege viēŋa.	Şi le dete érăşi rađe
Şi-a suflatū cu duhulū	Ca'n tōtă lumca să vađa
Şi i-a invisū trupulū.	Şi le đise Dumneđeū :
Adamū din somnū s'a sculatū,	«Să trăiŋi, să odrăsiŋi,
A oftatū, s'a bucuratū,	Ca érba să vē'nmulŋiŋi
Şi din gur'a cuvintatū:	Pămintulū să-lū stăpăniŋi!»
«Mulŋamescu-ŋi, Dómne, ŋie,	Şi de-atuncē şi noi în cōce
Pentru-că mī-ai datū soŋie!	Ne tragemū némū
Că eū vēdū acum prea bine,	Din némū
Ca şi tine,	Şi viŋă
C'acēsta-î trupū din trupulū meū	Din sēmintă,
Şi sânge din sângele meū,	Până ce-a venitū
Şi osū din ósele mele,	Şi-a sositū
Şi carne din carnea mea,	Vremea şi acestorū leŋi
Şi-acēsta se, va chīema	Ai D-Vōstre lii drepti,
Mic soŋie	Cārora Dumneđeū le-o rōnduitū
Până'n <i>săvērşie</i> .	Đi de căsătoritū,
Pentru-acea va lăsa	Şi după eum şi eī s'au gătītū,
Fiulū pre tatălū sēū	Cu genunchiī plecaŋi
Şi pre frate-sēū	Şi cu ochiī lăcrimaŋi,
Şi pre mumă-sa	Cu genunchiī plecaŋi la pămintū,
Şi pre soră-sa	Ca mlădiŋa cu rodū multū,
Şi se va lipi de muerca sa;	Şi se rōgă cu glasū mare
Şi-amēndoi orū li unū trupū,	Să le daŋi binecuvintare
Căci așa Domnulū a vrutū.»	D-vōstră einstiŋi
Dar Adamū a şi greşitū	Şi bunī părinŋi,
Şi din raiū s'a isgonitū.	Să vē înduraŋi,
Şi-a fostū scosū pe-acestū pămintū,	Să-î ierŋaŋi
Numai pentru ne-ascultare	Şi să-î binecuvintaŋi,
Ii dete pedēpsă mare;	Căci binecuvintarea părinŋilorū
Isgonitū din raiū afară	Intăresce casa fiilorū,
Să-î fie vieŋ'amară.	Ér blăstemulū părinŋilorū
Puseră sórcle vecīnicū	Resipesce casa fiilorū.

(1) Poporulū crede că Eva e făcută din cea măi mică cōstă ce-a avut-o Adamū, de-aceca e muerca întru tōte măi mică şi supusă bărbatului.

Precum Domnul s'a înduratū
Şi a binecuvîntatū :
Pre Adamū cu Eva,
Pre Iacobū cu Reveica,
Pre Isacū cu Rachila . . .
Deci prin cuvîntū
Vomū începe-alū doilea rîndū
Ca dumnia-vostră cinstiţi
Şi bunī părinţi,
Cari de Domnul sunteţi rînduiţi
Ca şi pomiī ceī rodiţi,
Ce-sū facū rōda lorū
Din rēcōrea rădăcinelorū,
Să vē înduraţi,
Să-i iertaţi
Şi să-i binecuvîntaţi,
Căci vreū să mērgă la a lorū casă,
Ce de Dumneḑeū li este alésă.
Şi părinţi să trăescă
Curtea lorū s'o stăpânescă.
Domnulū vē trăescă
Şi pe d-vostră
Fii iubiţi
Şi cinstiţi,
Şi vē stăpânescă
Şi vē'nvrednicescă
Ca s'ajungeţi
Şi să vē umpleţi
De bucurie
Şi de veselie
Cum s'a înzestratū
Şi s'a bucuratū
Aronū proroculū,
Când i-a înverḑitū toīagulū
Ținēdu-lū în mână,
Ne-avēndū rădăcină,
De doi-spre-ḑece anī uscatū
A 'nverḑitū făr' a fi udatū . . .
Fiindū fii d-vostră

De d-vostră,
Cinstiţi
Părinţi,
Născuţi
Şi crescuţi,
Pōte c'orū fi avutū
Greşele înainte d-vōstre,
Dar să luaţi sama bine
Precum poruncesce
Dumneḑeū câmpurilorū
Şi se năzuesce
Verḑeḑa erburilorū,
Aşa şi d-vostră cinstiţi
Şi bunī părinţi
Să vē 'nduraţi
Şi pre fii d-vōstre
Să-i iertaţi
Şi să-i binecuvîntaţi.
Să vē milostiviţi,
Să-i blagosloviţi,
Să fie blagosloviţi
Şi de Dumneḑeū întăriţi
Că părintele multū trudesce
Pân' pre fiulū sēū ilū cresce.
Éră fiulū de la născutū
Până la căsătoritū
Nu-i înainte părintelui negreşitū.
Şi acuma arū vrē
Să se ducă la a lorū casă,
Care-i dela Dumneḑeū alésă,
Dar aducēndu-şi aminte
C'aū călcătū ale d-v. cuvinte.
S'aū întorsū cu smerenie
Să iee iertare şi blagoslovenie.
Deci d-vostră cinstiţi
Şi bunī părinţi
Nemică nu îngăduiţi,
De la inimă vē milostiviţi
Şi pre fii d-vōstre îi iertaţi

Și-î binecuvîntați,
 Căci binecuvîntarea părinților
 Întăresce casa fiilor,
 Êră blăstēmulū părinților
 Răsipesc casa fiilor! . . .
 Și câți mă fericiți
 Toți vĕ veselii
 Și câți m'ascultați
 Toți vĕ bucurați,
 Precum s'a bucuratū
 Fericitulū Noc
 Eșindū din corabic,
 Inoindū pămîntulū
 Și sfărșindū cuvîntulū,
 Și a săditū vie
 Și s'a umplutū de bucurie,
 Și a hĕutū vinū,
 Veselindu-se deplinū,

Aminū! aminū, aminū!
 Cine n'a ȓice: aminū!
 Să se 'mpĕdece de cĕtă de arinū,
 Și să dec cu capulū de-unū spinū,
 C'apoī sciū c'a ȓice: aminū!
 Mie, ce-am uratū deplinū,
 Astea, ȓĕū, mi se cuvĭnū:
 Unū paharū, douĕ de vinū,
 O năfrămĭoră de inū
 Guriȓa să-mĭ ștergū de vinū,
 Și de arū fi și de holercă
 N'ași măi ȓice, ȓcū, nemică,
 Ci m'ași șterge pe mănĭcă.
 Șĭ'ncă mi s'ar măi cădĕ
 O copilă ochișea,
 Care a fi de sĕma mea.
 Și de-a vrĕ, a vrĕ,
 De nu, draculū să o ĩca! (1)

În Fundulū-Moldovei este datină că, după ce s'a scosū zestre, nu se cerū ĩertăciunile afară ca prin celelalte sațe din Bucovina, ci mirele și mirĕsa dimpreună cu nĕmurile lorū cele măi de aprĕpe se ĩtĕrnă ĩndĕrĕptū ĩn casă. După acĕsta părinȓii miresei așternū unū covorū saū lăicĕriū frumosū pe podele, pe care punū și o perină. Mirĕsa *ĭngenunchĕză* pe perină, ĕră mirele, puindu-se și stăndū de a drĕpta miresei ĩn picĭore, ĩmpreună trei degete la unū locū ca și cum ar voi să-și facă cruce și așă le lipesc e elū apoī de cușmă saū de pālărie. Êră umulū dintre vorniceī, luāndū-și cușma din capū, ĩncepe a vorbi ĩntr'acĕstū chipū:

Ascultați cĭnstiți nuntași
 Și mesenī ĩmprejurași
 Aceste dĕuĕ, trei cuvĭnte,
 Care-sū de Dumneȓeū rĕnduite,
 Că se rĕgă acĕști fiī

La fraȓi și la surĭore,
 La verī și la verișĕre,
 La uncheși și la mătuși,
 Dară măi cu de alesū
 La acĕști cĭnstiți părinȓi,

(1) Din ĩlișĕci, dictatū de Petrea Rotariū.

Ce-să de Dumneđeũ rënduiți
Ca și pomi celi rodiți,
Ce dau ródă ramurilor
Din rëcorile rădëcinilor,
Să-i ierte, să-i blagoslovëscă,
Că nu sunt fiș ca să creșcă
Și la părinți să nu greșëscă.
Că părinții multă trudesă
Până pre fiș loră crescă
Și de tóte îi feresă.
Deci cinstiți și bunî părinți,
Cari sunt și rënduiți
Ca și pomi celi rodiți,
Ce dau ródă ramurilor
Din rëcorile rădëcinilor,
Stați puțin și căutați
La acești fiș ai D-Vóstre.
Cari stați ingenunchiați
Ca nisce masline
Cu inimile pline,
Cu sufletele îndurate,
Cu capurile plecate
Și se rógă să-i iertați
Și să-i binecuvîntați,
Spre bine să-i îndreptați
Și spre locul
Cu norocul,
Și viață
Cu dulcëță,
Și spre sănëtare
Care-i mai bună din tóte.
Că nu este începutul
Și sfârșitul
Dela acești fiș ai D-Vóstrë,
Că este începutul
Dela moși,
Dela strămoși,
Dela strămoșul Adam
Dela care ne tragemă cu toțiș némă.

Că Dumneđeũ din 'ncepută
A făcută
Cerul și pămîntul
Numai cu cuvîntul.
Și cu aceste cu tóte,
Domnul sântă, ca celă ce póte,
Multă n'a stată, n'a zăbăvită,
Și cerulă l'a 'mpodobită
Cu stele
Mërunțele
Cu sórele și cu luna
Cum le vedemă totdeuna.
Și apoi ér a poruncită
Și pămîntu-a 'mpodobită :
Cu rîpi și cu văi adânci,
Cu deluri și munți cu stânci,
Cu păduri, cu brați înalți
Cu ulmi și fagi rãmuroși,
Cu ierbi mândre înflorite
Și cu totă felulă de vite,
Cu lemne roditore
Și cu floră miroșitore,
Cu ape și reși isvóre
Și cu totă felulă de fere,
Și cu totă felulă de paseri
Care cântă'n felă de glasuri,
Care după seminția sa
C'aș'a vrută sfinția sa.
Și cu aceste cu tóte,
Dumneđeũ, ca celă ce póte,
A făcută cu gândulă
Și cu cuvîntulă
Rașulă despre rësărită
Deosebită de acestă pămîntă
Și 'n raiă pe Adamă l'a zidită
Cu trupulă din pămîntă
Și cu aușulă din vîntă
Cu sângele din róa,
Cu ochiș din mare,

Cu frumuseța din sóre.
Și din lutü i-a făcutü trupulü
Și l'a înviatü cu duchulü.
Adamü în picióre s'a sculatü
Cătră Domnū-a cuvîntatü :
«Cum eü unü omü singurü
Acéstă lume să stăpânescü?»
Éră Domnulü Dumneđeü
I-a datü atunci unü somnü greü,
Și Adamü a adormitü
Și apoi a întinsü mâna dréptă
Și a luatü din cósta stângă
Și a ziditü pe strămoșa noastră Eva.
Adamü deșteptându-se
Și din somnü trezindu-se
Spre Dumneđeü s'a 'ndreptatü
Și din gur'a cuvîntatü :
«Mulțamescu-ți, Dómne ție,
Pentru că mi-ai datü soție
Că eü vëdľü acum prea bine
Ce s'a întemplatü cu mine,
Toem'acuma vëdľü și eü
Trupü alesü din trupulü meü,
Sânge din sângele meü
Și osü scosü din osulü meü.
Acésta să-mi fie soțü
Pân'la ziua de județü
Cu tóte stichiile trupului,
Deosebitü de ale sufletului.»
Adamü a vorbitü cu cuvîntulü,
Dară a greșitü cu gândulü.
Dumneđeü le-a poruncitü,
Ei porunca n'aü păzitü
De aceea i-a pedepsitü
Și din raiü i-a isgonitü
Și din gură le-a vorbitü :
«A trăi voi să trăiți
Și-a 'nmulți să vë 'nmulțiți
Ca năsipulü mării,

Ca érba câmpului,
Ca frunđa codrului.
Sfârșitü să n'aveți
Dar și-a muri să muriți!»
Așa și acești fiü iubiți
Ai Dumnia-vóstră cinstiți
Índurați și bunü părinți,
De când ei că s'aü născutü
Póte multe v'aü greșitü
Până ce mari aü crescutü,
Că greșelele fiilorü
Ínaintea părinților
Ísü ca erbile câmpilorü
Și ca frunđa codrilorü.
Dar părinții tóte lasă
Și pre fiü întemeiază
Cu răbdare și iertare
Și cu binecuvîntare.
Deci iubiților părinți,
Cariü sunteți rënduiți
Ca și pomiü cei rodiți
Totü nemică nu gândiți,
Ci pre fiü Dumnia-vóstră
Ce staü înaintea noastră
Și 'naintea Dumnia-vóstră
Smeriți și plecați
Faceți bine și-ı iertați
Și mi-ı binecuvîntați
Că binecuvîntarea părinților
Íntemeiază casa fiilorü,
Ér blăstemulü părinților
Răsipesce casele fiilorü.
De-ar fi casa lorü din pétră
Totu-și s'a răsipi tótă
De susü și până în talpă
Și n'arü fi vrednici s'o facă.
Ér Dumnia-vóstră cinstiți
Índurați și bunü părinți,
De Dumneđeü să fiți

Totdeauna pomeniți,
Că acestorū fiī acuma
Ētă cā le-a sositū vremea
Ca să se căsătoréscă
De eī singurī să grijéscă
Și să mérgă fie-care,
Când acuma este'n stare,
La a lui casă
Ce-i de Dumneḑeū alésă,
Să mérgă care-și la casa sa,
Că Dumneḑeū așa vra
Să crédă într'unū cuvintū
C'asa Dumneḑeū a vrutū.
L'acești fiī aī Dumnīa-vóstră
Domnulū sfântū le dāruéscă

Minte'ntrégă și norocū,
Mintea lui Solomonū
Și firea lui *Arionă*.
Să fie gasde de gāsduitū,
Sāraciī de miluitū,
Pārințiī de pomenitū....
Și eū cāte le-am uratū
Tóte-sū cu adevératū.
De s'a afla vr'o minciună
Să mă pāliți
C'o plăcintă bună'n gură
C'oiū căsca și eū odată
O gură mare căscată,
Și oiū înghiți-o de-odată (1).

În *Muntenia* este datină că 'nainte de ce plécă nunii acasă, lăutariulū, care cântă, așterne înainte mesei dóue pernițe, așa numite «*căpétăe*» pe care ingenunche mirele cu mirésa. Atunci lăutariulū încetéză de a cânta din vióra, și c'unū aerū fórté seriosū de paternitate, începe următórea orație, ḑisă «*de irtăcătune*»:

Marele și puterniculū Dumneḑeū
Celū ce-a făcutū ceriulū și pāmintulū,
Și-a împodobitū ceriulū cu mulți luminători,
Ēr pāmintulū l'a 'mpodobitū cu florī,
Când vėḑū cā n'arū fi de locū bine
Să fie lumea fār'de stăpānitoriū,
Luă țērēnă cu māinile Sfinției-sale
Și zidi pe strāmoșulū nostru Adamū
Și-i suflă duchulū sėū celū sfântū
Și-lū făcū omū viū pe pāmintū.
Și vėḑēndū Dumneḑeū cā nu e bine
Să fie omulū singurū numai cu sine,
Cu greū somnū pe moșū Adamū adormi,
Și luāndū din cóstele lui o cóstă,

(1) Com. de T. Leușténū, proprietarū.

Zidi cu ea pe *Eva*, strămoşa noastră,
Êr după ce o zidi, îlû deşteptă,
Şi arătându-i-o, îlû întrebă :
— «Câtû dormişi, Adame, avuşî vr'p visare?»
«Am văđutû, Dómne o prea frumósă flóre,
Şi mi-se pare că, de mi-s'ar dărui.
Nici n'aşi mai îmbêtrâni,
Nici n'aşi mai muri!»
Arătându-i-o, Dumneđeü i-o şi dărui.
De aceea din némû în némû, din rudă în rudă,
Toţi ómenii de la dînşii s'a trasû rudă,
Şi obiceiulû însoşirei a rămasû
Pân'a venitû vremea şi la aceşti însoşiţi,
Să-i iertaţi, socri şi nunî şi să-i blagosloviţi
Precum a blagoslovitû Adamû pre Avramû cu Sara
Şi Sara pe Iacovû şi cu Rachila;
Mulţi coconî să nască şi să crească
Şi astû-feliû să se totû înmulţescă
Ca stelele cerîului
Şi ca năsipulû mării.
Dreptû aceea se rógă de Dumnîa-vóstră
Să-i iertaţi şi să-i blagosloviţi,
Precum Iîsusû Christosû la Cana-Galileiei
A blagoslovitû apa de s'a făcutû vinû.
Şi érašî se mai rógă de Dumnîa-vóstră
Nunî mari,
Şi socri mari,
Şi boeri de prin prejurulû mesei
Să-i iertaţi şi să-i blagosloviţi,
Cum a blagoslovitû Dumneđeü pe Aronû
Când toiagulû în mână i-a 'nfrunđitû
De doîspređece anî fiindû uscatû;
Pentru că iertăciunea şi blagoslovenia părinţilor
Intărescû casele fiilorû;
Ca să vă bucuraţi Dumnîa-vóstră de dînşii
Şi Dumnîa-lorû să se bucure de fiî,
Şi să vă trăescă până la cinstite bêtrâneţe.
Asemenea şi eü mă rogû de Dumnîa-vóstră

Ca și după smerita-mi rugăciune
Să le dăruieți Dumnia-loră ȧertăciune (1).

După ce a sfârșitū oratoriulū de luatū ȧertăciunile, părinții miresei ȧeaū *pănea* și *sarea* și anume tatălū de-o parte, ȧr maică-sa de altă parte, și puindu-le aceste mai ȧntăiū pe capulū mirelui, apoi pe capulū miresei, ȧi binecuvintăză, ȧicendū:

Dumneȧeū celū prea 'nduratū
Să vȧ binecuvinteze
Cu păne și cu sare,
Cu darulū sfinției sale,
Cu totū binele
Din rōua ceriului
Și grăsimca pămintului! (?)

În urma acestorū cuvinte de binecuvintare pănea și sarea le-o dă lorū.

Cererea *ȧertăciunei* saū a *ȧertării* după cununie e usitată și la Romāniī din Transilvania (3), Ungaria (4), precum și la cei din Gubernia Cherson în Rusia.

«Când mirēsa din Transilvania se desparte de casa părintescă și mai alesū când se mărită într'unū satū străinū, atunci,—scrie d-lū I. Georgescu,—doi feciorī ȧi cerū *ȧertăciune* dela părinți, cariī cu lacrimi în ochi o sărută și o binecuvintă.»

ȧr că datina acōsta este usitată și la Romāniī din Gubernia Chersonū ne putemū incredința din următōrea orație, care întru nimicū nu se deosebesce de cele ce le-amū înșiratū mai susū:

(1) G. Dem. Teodorescu : Poesii pop. p. 182—183. — O variantă a acestei orații totū din Muntenia, găsită în colecțiunea lui Radu Zugravulū, din secolulū XVIII, veȧi-o la același autorū, pag. 183.

(2) Din Crasna, dict. de N. Bărbuȧă și din Fundulū-Moldovei, com. de T. Leuștēnū.

(3) Com. de d-lū I. Georgescu.

(4) Com. de d-lū El Popū.

Stați nuntași și ascultați	Resipesc casa fiilor:
Sama bine să luați	De-ar fi pe temelie de pără
La două, trei cuvinte a noastre,	O fărîmă pînă'n talpă
Ce le-am spus Dumnia-văstre.	De-ar fi pe temelie de lut
D-văstră, cinstiți părinți,	O fărîmă pînă'n pămînt.
Dela Dumneđeu orînduiți,	D-văstră, cinstiți părinți,
Spre fiii voștri căutați,	Dela Dumneđeu orînduiți
La pămîntu' ingenuchiați,	La aceste mlădițe priviți,
Cu capul la plecăciune,	Tôte la o parte lăsați
Cu inima la iertăciune,	Greșelele lor să le uitați
Să rogă să-i iertați	Ca să fie de părinți iertați
Și să-i binecuvîntați,	Și de Dumneđeu binecuvîntați
Căci nu sunt fii să trăescă	În veți aminu'.
Și părinților să nu greșescă.	Și mie-unu' păharu' de vinu'
Binecuvîntarea părinților	Și o năframă de inu',
Întăresce casa fiilor,	Ca să-mi ștergă gurița de vinu' (1).
Blăstēmul părinților	

În capitolul V. am amintit în trecutu', că *cererea iertăciunilor* în numele tinerilor căsătoriți și binecuvîntarea acestora din partea părinților e usitată mai la tôte poporele creștine din Europa. Am arătat tot-odată și cuprinsul orașilor ce se rostesc cu ocașiunea aceste cereri. N'am amintit însă nemica în privința formei și originii acestor orași.

Acuma însă, după ce cunoscem tôte orașile numite cu un termen tehnicu' poporanu' *iertări* sau *iertăciuni*, cred că aice e locul cel mai potrivit să vorbim puțin și în privința formei și originii lor.

Tôte *iertăciunile* au trebuit să fie dintru începutu' în prosă și numai cu timpul li s'au dat forma de poezie. Ca dovadă despre acêsta ne pot servi chiar și unele dintre dinsele cari, neîncuviințându-ne spașul, nu le-am putut reproduce și pre acelea aice. Prin urmare forma lor de

(1) T. T. Burada: O călătorie în satele moldovenesci din Gubernia Chersonu' (Rusia), publ. în op. cit. p. 291.

astăzi nu p^ote s^a dateze dec^{at} dintr'un^u timp^u mai noⁱ și ac^{est}ă form^a lesne a putut^u s^a le-o dea inși-și Rom^ânii.

Materialul^u, care a servit^u spre compunerea acestor^u orații sunt parte rug^ăciunile usitate în biserica ort. or. cari se cetesc^u în timpul^u logodnei și a cununieii de c^ătră preoții funcționari, parte cuv^întările acestora, cari sunt în us^u a se rosti nemijlocit^u după sev^êrșirea logodnei și începerea cununieii. Ca dovad^a despre ac^{est}ă aserțiune ne pot^u servi mulțimea de frase, ba chiar și pasaje întregi, cari sunt luate din aceste rug^ăciuni și trecute în orațiile din cestiune. Nu-ⁱ vorb^a c^ă și fantasia poporului înc^ă a contribuit^u f^orte mult^u la întregirea și înfrumusețarea lor^u.

Prin urmare autorul^u original^u al^u *tertăciunilor* nu p^ote s^a fie, după părerea mea, nimeni altul^u f^ără numai un^u popor^u, care s'^a ținut^u de biserica ort. or.

Care e însă poporul^u acela, și când le va fi compus^u el^u? e o întrebare, care de-o cam dat^a, în lipsa isv^orelor^u trebuinciose, e cam gre^u de resolvat^u.

XXVII. DESPĂRȚIREA.

Cum aŭ căpătătŭ binecuvîntarea părintescă, atătŭ mirele cătŭ și mirésa, sculându-se din genunchi sărută mânele părinților precum și ale némurilorŭ, cari aŭ stătutŭ pe scaunŭ alătura cu socrii, luându-și în același timpŭ rēmasŭ bunŭ dela dînșii. Mirésa sărută nu numai mânele acestora, ci și ale tuturorŭ celorŭ-lalte némuri ale salc, ér cu fetele ęu cari a fetitŭ se sărută în gură.

Una saŭ și mai multe dintre nevestele de față, când începe mirésa a săruta mânele părinților sei și a-și lua rēmasŭ bunŭ de la dînșii, cāntă diferite doine, cari storcŭ lacrimi din ochii tuturorŭ celorŭ ce se află de față. Din mulțimea acestorŭ doine reproducemŭ aice pre cea următore :

Frunță verde de alună,
Ie-ți mirésă ȃiua bună
Dela mamă dela tată
Dela fântāna de pétră;
Dela frați, de la surori,
Dela fete și feciori,
Dela grădina cu flori;
Dela flăcăi, dela jocŭ,
Dela stratŭ cu busuocŭ,
Dela prietini și iubiți
Dela pomii înfloriți,

Dela prietini și vecini
De la lunca cu sulcini (1).

Când spune mirésa părinților și celor-lalți să rămăe să-
nătoși cântă așa :

Busuïocă verde pe masă,
Rămăi, maică, sănătósă,
Dacă n'ai fostă bucurósă
Să mă veđi primblândă prin casă.
Busuïocă strujită pe josă,
Rămăi, taică, sănătósă,
Dacă n'ai fostă bucurosă
Să ai parte și folosă
De-a ta fiică multă frumósă
S'o veđi sara'mblândă prin casă (2).

Său așa :

Busuïocă mândru pe masă,
Rămăi, maică, sănătósă,
Dacă n'ai fostă bucurósă
Să mă veđi sara prin casă
Ca și-o garófă frumósă.
Busuïocă mândru tufosă,
Rămăi, tată, sănătósă,
Dacă n'ai fostă bucurosă
Să mă veđi primblândă pe josă
Ca și-ună trandafiră frumosă (3).

Său și astă-feliă :

Busuïocă bătută în masă,
Rămăi, maică, sănătósă,
Dacă n'ai fostă bucurósă
Să trăesci cu fiică 'n casă,
Să mănânci cu ea la masă (4).

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.

(2) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.

(3) Din Mănăstirea Ilomoruului, com. de d-lă G. Avramă, și din Mitoculul
Dragomirnei, com. de d-lă Al. Țărană.

(4) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

După ce-a sărutat mânele tuturoră și și-a luat rămasă
bună :

Frună verde lemnă uscată,
Țiua bună mă-am luată
Dela frunđuța de fagă,
Dela tătuța celă dragă ;
Dela firă, de la ȳerbuă,
Dela scumpa mea măicuă.
Dela strugă de viorele,
Dela mândre frumușele,
Dela strată de busuocă,
Dela fecioră, dela jocă ;
Dela fraă, de la vecină,
Dela lunca cu sulcină,
Dela stea de lângă sóre,
Del'a mele surióre ;
Dela fraă, dela suroră,
Dela grădina cu floră ;
Dela stea de lângă lună,
Dela némură dimpreună
Săracile viășóre (1)
N'oră mă vedé sfântulă sóre (2).

Dacă fata se mărită după ună fecioră din altă sată sau
chiar după ună străină, atunci, pe lângă cântecele citate, se
mă cântă încă și cele următóre :

Mă rugă, măică, cu milă,
Să-ă puă mără dulce 'n grădină,
Să mă dai să-ă fiă vecină,
Dar ă-ă pusă ună pădureă
Și m'ă dată să nu mă vedă,
Și ă-ă pusă ună spină uscată
Și m'ă dată în străină sată.
Da la ce m'ă depărtată ?
Valeo ! răă mi te-ă temută

(1) *Viășóre* = cosiăe.

(2) Din Mitoculă Dragomirneă, com. de d-lă Al. Țărană.

Că ți-oîu veni la 'mprumutū.
In străinī de a-și fi lucratū,
Treī ȃile n'ași fi mâncatū
Și 'mprumutulū ți-ași fi datū
Să nu mă fi depărtatū (1).

Saū acésta :

Totū ți-am spusū, mămuȃă hăi,
Pe mine să nu mă dai :

Peste ape late
Și prin alte sate,
Peste ape line
Prin sate străine.

Să nu mă dai după bunū
Dacă-ī dintr'unū satū străinū;
Să mă dai după mai răū,
Să mă dai în satulū meū.
Ce folosū, că-mī este bine
Dacă-sū prin sate străine,
Mai bine mi-ar fi mai răū
Și-ași ședé pe loculū meū (2).

Saū acésta :

Fost'am una la părinȃi,
Ca și luna între doī sfinȃi;
Părinȃi s'aū înduratū,
De dînșii m'aū depărtatū
Peste mări și peste munȃi
In codri la nisce curȃi
La părinȃi necunoscuȃi,
Când vedeamū pe sócra-mea
Imī părea că-ī mama-mea,
Când vedeamū pe socru-meū
Imī părea că-ī tată-meū;
Când vedeamū cumnatu-meū
Imī părea că-ī frate-meū,

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuȃă.

Când vedeamă cumnatele
Înî părea surorile (1).

Când mirésă, pătrunsă fiindu de jale că trebuie să se despărțescă de părinții săi, începe a suspina și a plânge din adâncul inimei sale; nevestele cântărețe, în locu s'ò mângâe și s'ò molcoméscă, cântă următórea doină prin care o în-tărită și mai tare la plânsu, și are totu dreptul să-și plângă viața cea fericită și plăcută ce-a petrecut'ò la părinții săi, căci după ce se mărită, să aibă tóte de'ntrecutu și să-î mérgă orî și câtu de bine, totuși nu mai póte avé aceeași vieță, care a avut'ò la părinți.

Dar să ascultămú doina!

Plângi, fiică, plângi și suspină,
Că mergi pe mână străină
Și te-orú mustra fără vină
Și te-orú bate fără milă,
Că mila dela hărbatú
Ca frunđa de pomú uscatú
Când socoți că te umbresci
Mai tare te dogoresci.
Că ți-ai căpătatú o sócră
Toțmai ca și-o pómă acră,
 Și-ai unú soeru
 Cum îi focu
Când îi vedé sócră-ta
Ii gândi că-î mamă-ta,
Când îi vedé socru-tău,
Ii gândi că-î tată-tău.
Când îi face voie bună,
Ei te-orú plesni peste gură
Și nu-î fi cu voie bună (2).

Său acésta

Plângi, fiică, plângi și suspină,
Că mergi în casă străină,

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.

(2) Din Ilișesci, colecția aut.

Si te-orú muștra fără vină,
Te-orú bate fără pricină
Și fără vr'unu picu de milă,
Că mila dela bărbatū
Ca umbra de pèrū uscatū,
Când cugeți că te umbresci
Mai tare te dogoresci.
Să nu cați la hēțū prea tare
Cātū va fi de grosū și mare,
Că elū ți l'a arētare
Totū pentru neascultare.
Să nu cați hēțulū de-ī grosū,
Ci să te uiți totū în josū,
Că-ī plānge și-ī suspina
Și oftāndū vei căuta,
Când în cerū când în pāmintū
Și tu nu-ī putē nici când
Nimēruī dīce-unū cuvintū.
Și când ți-ī aduce-aminte
De ale mele cuvinte
Lacrimī a curge ți-orū prinde.
Și când ți-ī aduce-aminte
De acestū cuvintū alū meū
Ți-orū merge lacrimī părēū (1).

Precum îndătinéză Romāncele din *Bucovina*, când își iea mirésa rēmasū bunū dela părinții sēi, a cānta felīurite cāntece de despărțire, totū așa îndătinéză și surorile lorū din cele-lalte țēri locuite de Romāni. Ba! ce este și mai bătētoriu la ochi, cāntecele acestorū din urmă nu numai că tractēzā despre unulū și același obiectū, ci cele mai multe dintre dinsele, fiindū compuse mai totū din aceleași versuri, samēnā așa de tare cu a celorū d'āntāiū, ca și când arū fi alcātuite de același autorū, cu tōte că Romānulū din Bucovina și cu celū din Transilvania, Banatū și Romānia sute de ani n'a fostū în atingere.

(1) Din Pătrāuțū, lângă Sucēvā, com. de d-lū V. Turturēnu, preotū, și din Mitoculū-Dragomirnci, dict. de Ioanū Iachimēiucū, proprietarū.

Étă acuma o doină din *Transilvania*, care se cântă când
mirésa își ıea rėmasũ bunũ dela părinții sėi:

Nimeni nu e 'nceluită
Ca fata când se mărită,
Că dă mâna c'unũ țėranũ
Ce nu l'o vėđutũ *șohanũ* (1).
Iși dă mâna și se duce
Si-și lasă măicuța dulce,
Lasă frați, lasă surori,
Lasă grădina cu flori.
Ie-ți mirésă pe vecie
Rėmasũ bunũ da la fotie;
Dela firũ de busuıocũ,
Dela feciorii din jocũ,
Dela firũ de tãmaița,
Dela fete feciorite,
Dela firũ de mintă crėța,
Dela feciori depe brațe;
Dela firũ de caragiãle,
Dela prietenele tale (2)

Altă doină totũ din *Transilvania*:

Nópte bună, mama mea,
Desũ pe-aici nu me-ı vedé
Că ție nu ți-a plăcutũ
Să mă veđi âmblândũ prin casă,
Să simũ cu toți la o masă,
Să ne veđi pe toți lucrândũ
Și la o masă prânđindũ.
Tu, mamă, te-ai înduratũ,
Fórte rėũ m'ai străinatũ,
Departe la alte curți
La părinți necunoscuți,
Unde nu cunoscũ pe nime
Nici n'oiũ povesti cu tine.

(1) *Șohanũ* = nicı când, cuv. ung.

(2) Com. de d-lũ I. Popũ Reteganulũ.

Ér dacă merge din satulü seü natalü adaoqe:

Am avutü iubitü în satü,
M'o cerutü și nu m'ai datü,
Că tu, maică, te-ai temutü
Că-oiü veni-a pită 'mprumutü
Și nu ți-oïu da-o mai multü,
Și m'ai datü în satü departe
Să vinü cu däsagï 'n spate (1).

Alta din *Sâncclü* și împrejurime :

Da ie-ți *Gogio* (2) ñiua bună
Dela tată, dela mumă,
Dela frați, dela surori
Dela grădina cu florï,
Dela firü de busuïocü
Dela fetele ñin jocü.
Dela firü de tãmâiță
Dela fete din uliță.
Plänge mama Gogieï
La țițina portiteï,
Se rögă de sântulü sóre
Să țină ñiua mai mare
C'are-o fiică ducétore,
 Peste munți,
 În alte curți,
La părinți necunoscuți
 Și la frați,
 Neîntrebați.
Ian ieși sócră mic'afară
De veđi calulü mirelui
Cum vine de supëratü,

De trei ñile n'a mâncatü,
Orï fênulü e rogososü
Orï mirele-ï mâniosü,
Orï érba e rogosósă,
Orï mirésa nu-ï frumósă !
 Trageți boi,
 Trageți nevoi,
Că nu trageți lemne gróse
Că trageți pe dómna vóstră.
Tu plângi Gogie și nu prea
Că nu scii cine te ie,
Că să scii cine te ie,
Nice mâne n'ai tăcë.
 Țipă grău, nu țipa plévă,
Să fie mire de trébă.
Dragü de carü cu șese boi
Ai mirelui numai doi,
Înaintea boilorü
Este-unü ciresü înfloritü
Dar nu-ï ciresü înfloritü
Că-ï mirele podobitü (3).

(1) Com. de d-lü I. Popü Reteganulü.

(2) În unele părți ale Transilvaniei și cu deosebire în munții apuseni *miresa* în ñina antăiü până o invelesce nașa, ca pe neveste, se numesce *gogiä*, și cântecele când o ducü la cununie și când se desparte de casa părintéscă se numescü: a *gogi*. Veđi T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 163.

(3) Com. de d-lü I. Popü Reteganulü.

Fetele din *munții apuseni ai Transilvaniei*, de părere de rău că se despărțesc de mirésă, o ducă pre acesta în cămară, unde o pună pe ună scaună și ele stândă în picioare, începă a o *gogi* în următorilă modă :

Vino, vino, nună mare,
Bate-ți punga d'a *stângare*,
De scóte pe fină-ta,
De voesci a o avé,
Și-o dă 'n legea románescă
C'ășa-i dată la nevastă.
Gogia, *gogia* și nu prea
Pară-ți bine că te ȳea.
ȳa-ți tu *Gogia* ȳiua bună
Dela frați delă surori
Dela vișinii cu flori;
Dela firă de busuocă
Dela fete, delă jocă,

Dela firă de silină,
Dela fete din grădină;
Dela firă de tāmăiță,
Dela fete din uliță;
Dela casă de la mamă
Dela toți căți sunt d'o samă
Că te duce peste munți
La părinți necunoscuți.
Bucură-te sócră mică,
Că-ți rămăne locă în jocă
Și scaună în șeȳetóre,
Și ciubără de haïne mare
Și cărare cătră vale.

După acestă cântecă nașa, mergendă în cămară, dăruiesce feteloră măi multe monete de argintă, ca rěscumpărarea miresei delă prietenele ei, și aducendă-o în casă, vorniculă mirelui, dă semnalulă de plecare prin acéstă cuvintare adresată vornicului miresei :

ȳubitului meă frate,
ȳubitoriă de frățietate
ȳți mulțămesă
Și multă bine ȳți poftescă.
De căte te-am rugată,
De tóte m'ai ascultată,
ȳnsă numai acuma
Te măi rogă pentru una
După cum mi se pare
Acéstă odraslă ca o flóre
Acum la a máneloră sărutare
Se rógă c'ună cuvintă de ȳertare :

Ca să vëndurați
Cuvintulă de ȳertare să-lă dați.
Amă măi sta de a ura
Și multe amă măi cuvinta,
Dar ni-i frică că vomă ȳnsera.
Lungă cale avemă,
Mulle nu putemă
Să măi ȳșirămă,
Deci acum voimă
Să pornimă
Și totă binele vi-lă poftimă.

Vorniculă mirelui măi cere de la vorniculă miresei și *doue*

cătane, ca călăuzi, ca să nu rătăcescă drumul. Cătanele sunt cei doi *frați de mirésă*, cari îi pun în caru lada, haïnele și alte obiecte și cari însoțesc mirésa până la socrii mari, unde rămân până la isprăvitul ospățului (1).

Românele din *Macedonia* cântă asemenea diferite cântece, când își ia mirésa rămasă bună dela părinții săi, și e gata să plece la casa ginerelui (mirelui).

Etă unu și dintre cântecele acestora :

— Nu-mi plânge, dómna și *dudie* (2)

Nu-mi plânge

Că mi-ți aspargi mușutéța

— Las' să aspargă! ce o voiți?

Vă-mi plângu!

Cum plânge tata ti mine,

Vă-mi plângu!...

— Nu-mi plânge, dómna și *dudie*,

Nu-mi plânge

Că mi-ți aspargi tineréța!

— Las' să aspargă! ce o voiți?

Vă-mi plângu!

Cum plânge mama ti mine

Vă-mi plângu!...

— Nu-mi plânge dómna și *dudie*!

Nu-mi plânge!

Că mi-ți aspargi mușutéța!

— Las' să aspargă! ce o voiți?

Vă-mi plângu!

Cum plângu frații ti mine

Vă-mi plângu!...

— Nu-mi plânge, dómna și *dudie*! - *uileasa*

(1) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 163—165.

(2) *Dudie* este o vorbă, ce nu se întrebuințază de locu adî în Crușova și satele vecine. Se află vorba acésta numai în cântecul, ce se cântă mireșilor. Mirésa e numită «*dómna*» și «*dudie*», ceea ce arată că *dudie* însemnază mirésă, și că vorba acésta a fostă cu timpul lăsată la o parte. Vorba *dudie* nu există la poporele vecine. Astădî miresei din Crușova îi dîce '*urêsta ginerului său*' '*urêsta nouă pl.*' '*urêste nale*. Nota culeg.

Nu-mi plânge!
Că mi-ți aspargi tineréța!
--- Las' să aspargă; ce o voiü?
Vă mi plângu!
Cum plângu surorile a mele
Vă-mi plângu!...
— Nu-mi plânge dómnnă și dudie
Nu-mi plânge!
Că mi-ți aspargi mușutéța!
--- Las' să aspargă! ce o voiü?
Vă-mi plângu!
Că, acolo mine în închisescu,
Vă-mi plângu;
Nu sciü ce va se'ndisescu,
Vă-mi plângu!

Daco-românesce:

— Nu plânge dómnnă și dudie!
Nu plânge!
Că-ți strică frumusețea.
— Las' să se strice! de ce să o voiü?
O să plângü!...
Cum plânge tata de mine
O să plângü!
— Nu plânge dómnnă și dudie!
Nu plânge!
Că o să-ți strică tinerețea!
— Las' să se strice! de ce să o voiü?
O să plângü!
Cum plânge mama de mine
O să plângü!...
— Nu plânge dómnnă și dudie!
Nu plânge!
Că-ți strică frumusețea
— Las' să se strice! de ce să o voiü?
O să plângü!
Cum plângü frații de mine
O să plângü!...
— Nu plânge dómnnă și dudie

Nu plânge!
Că o să-ți strică tinerețea!
— Las' să se strice? de ce să o voiți?
O să plângă!
Cum plângă surorile mele,
O să plângă!...
— Nu plânge doamnă și dudie!
Nu plânge!
Că-ți strică frumusețea!
— Las' să se strice! de ce să o voiți?
O să plângă!
Fiindă că acolo, unde eă pornescă
O să plângă!...
Nu sciă cum are să mi se'ntemple,
O să plângă!... (1)

Când își iewa mirésă rămasă bună de la părinți, tatălă ei cinstesce pre mire cu păharulă, éră pre mirésă o cinstesce maica sa cu șipulă. Atătă mirele câtă și mirésă, primindă celă de'ntăiă păharulă, ér mirésă șipulă, după ce mulțămescă și cinstescă dintr'insele le stringă și le iewă cu sine.

Păharulă pre care părinții miresei îlă daă tineriloră căsătorii de hăută acuma la despărțire și după care îi demită apoi în pace din casa loră, se numesce, mai alesă în Moldova, *păhară de cale albă* (2).

În munții-apusenii ai Transilvanieiă părintele miresei iewa

(1) V. Petrescu Crușovenă, op. cit. p. 76—79.

(2) Dim. Cantemiră, op. cit. p. 147.—D-lă B. P. Hasdeă spune în «Dicționarulă limbăi istor. și pop. a Romăniloră» t. I. p. 704: că «*Calea-albă*», în unele locuri peste Carpați se chiamă ceea ce se dice mai obicnuită «*Cale-primară*»; eă însă sunt de părere că cu totulă altă-ceva e *Calea-albă* și cu totulă alta *Calea-primară*. Sub «*Cale-albă*» se'ntelege numai ceea ce ne spune Budai-Delean (Dict. Mos. în Mus. istor. din Bucur.) citatū de d-lă Hasdeă, adică: «*Der erste Wey den die Braut zum Bräutigam macht*» (prima cale ce-o face mirésă la mire), pe când sub «*Cale-primară*», după cum vomă vedă la loculă scū, înseamnă: prima cale ce-o facă amândoi tinerii la o săptămână sau două după cununie la părinții miresei. Adj. *albă* din *Cale-albă* are înțelesulă de *curată, nevinovată*, pe când la *Cale-primară* sau în timpulă acesteia nu mai pôte fi vorba despre castitate sau nevinovăție.

unū păharū nemijlocitū înainte de a se sui mirésa în carū, îlū înfășoră într'o năframă mare de mētasă, îlū umple cu vinū și pune într'insulū o pīesă de argintū saū de aurū. În pragulū ușei închină la mama miresei, mama la mirésă, și acēsta la mire, care bea vinulū, și pīesa o ține în gură până când iese din curte (ogradă). Mirésa sērută mâna tatălui sēū, care o prinde în brațe o sērută pe obrazū, îi dă o pīesă de argintū saū de aurū pe care mirésa o lēgă într'unū colțū alū batiștei și după ce îi vorbește încetișorū la ureche o petrece până la carū (1).

În *Bucovina*, după ce părinții miresei aū cinstitū pre tineri și după ce aceștia aū mulțămitū, nu numai părinților, ci și tineretului, care a luatū parte la nuntă pentru bunătatea ce aū arētat'o față de dînșii până la căsătoria lorū, se forméză érășī unū feliū de danțū, la mijloculū căruia vine mirele și mirésa și cu acesta mergū apoi până la trăsura în care e zestrea încārcatā, încunjurā de trei ori trăsura, érā după a treia orā apucā mirele pre mirésă în brațe și dāndu-i de vr'o trei ori cu biciulū saū scorbaciulū peste spate, o urcă în trāsura.

În unele sate din *Bucovina*, precum în *Boianū*, mirele sue mai āntāiū pre mirésă și apoi încunjurāndū singurū trāsura de trei ori, îi trage miresei câte unū bēțū, saū dacā este cālare, câte unū biciū, ȓicēndū:

Haī mirésă la sālašū,
De-aici nāravulū să-ți lași ! (2)

Acēstā bātae cu bēțulū saū sbiciulū, care e usitatā și la *Ruși* (3), însemnézā pe de-o parte că mirésa a intratū acuma pe mână de omū, pe de altā parte însă, stāndū datina acēsta în strīnsă legăturā cu rāpirea miresei, însemnézā că ea nu

(1) T. Frāncu și G. Candrea, op. cit., p. 165.

(2) Com. de d-lū V. Turturēnū.

(3) Düringsfeld, op. cit. pag. 27.

voesce de bună voce, ci numai cu sila să mîergă la bărbatul sîu.

Cînd dă mirele să rădice pre mirésă în trăsură o nevestă, care stă la spatele miresei, cîntă:

Taci mirésă nu măi plînge,
Că eū la măta te-oīu duce,
Cînd a face plopulū pere
Și răchita vișinele
Și proțapulū mugurele
Și tînjala viorele,
Și restculū córne moi,
Atuncea-ī merge 'napoi! (1)

Sau așa:

Frunță verde lărimīoră,
~~Lado, Lado,~~ surioră
Du-te'n haīne de mirésă,
La bărbatulū tēū acasă.
Lasă mamă, lasă tată,
Că de-acum ești măritată,
Lasă frați, lasă surori,
Lasă grădină cu florī,
Că tu singur'ai să lii,
O grădină de copii.
~~Lado, Lado,~~ nu măi plînge
Mijlocelulū nu-ți măi frînge,
Că acasă te-ī întorce,
Și la maīca te-ī duce,
Chīar atunci și niei atunce
Cînd bondariū-a face mīere,
Cînd a face plopulū pere
Și răchita vișinele
Să-ți alini pofța cu cle! (2)

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță. .

(2) V. Alcesandri: Poesii populare ale Romānilorū. Bucuresci, 1966, p. 333.— Despre ființa mitologică „Lado“, care se invocă în acestū cîntecū, Dim. Cantemirū, op. cit. p. 154, scrie următorele: «Lado et Mano numele acestorū *gei* le invocă matrōnele măi alesū la nunți, de unde se pōte deduce că sub acestea

După ce s'a suitu acuma mirésa în trăsură, nuna cea mare ieă o *jemlă* și rupându-o în două dreptu în vèrvulū capuluī, coboră amèndouē bucățelele pe ambele părți ale miresei și punèndu-le una de-o parte, ér cealaltă de altă parte, pune pe mirésă ca să ședă în mijloculū lorū.

Când nuna rumpe *jemla*, mirésa se'ntorce cu fața spre rē-săritū și făcèndu-și de trei ori cruce se rógă lui Dumneđeū ca să-ī ajute.

În *Transilvania* e datină ca mirésa singură să rumpă o pâne în patru bucăți și să o arunce apoi în cele patru puncte cardinale, dândū prin acésta a se înțelege că o nouă familie are să-și întindă binecuvîntările sale în tóte părțile prin primirea de óspeși și nutrirea celorū sēraci.

În *Țura-românescă* acésta se face, ca și în Bucovina, de către *nașa*, adică nuna cea mare, cu acea deosebire numai că aice se mai adaoge și unū vasū cu vinū, în care se móie pânea înainte de a fi aruncată (1).

În același timpū maica miresei, saū și o nevestă care e înhemurită cu mirésa, légă câte o năframă de căpețelele cailorū saū de córnelé boilorū de cătră omū de la carăle tuturorū *cărăușilorū*(2). Aceste năfrămī sunt menite pentru *cărăuși*, adică pentru vezitei.

După ce s'a făcutū și acésta și după ce s'au suitū în care și căruțe toți nuntașiī, carī au de scopū să petrecă pe tineriī soți până la mire acasă, precum și o păreche de lăutarī, care

se înțelegū *Venus* și *Cupido*, patrónelé amoruluī nupțialū.» Cē se atinge în specialū de numele acestei ființi, apoi trebuie să notămū aice că Româniī l'au adoptatū de la Poloni. Veđi Düringsfeld, op. cit. p. 210:

Deschide, mălcuța mea,
Poutru mine, fiica ta,
Lado, Lađo.

(1) I. C. Tacitū: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 28.

(2) Legarea unorū năfrămī saū și tistimele de căpestrele saū căpețelele cailorū și córnelé boilorū e usitată și la alte națiunī. Amintimū aice pre *Maghiari*. Veđi: Düringsfeld, op. cit. p. 47.

le cântă totu drumul, încâlicându și mirele d'impreună cu vorniceii săi, se pornesc cu toții și se duc la mire. Ér nuntașii, ce mai rămân la părinții miresei, aruncă după dinșii cu grâu precum și cu altu soiū de pâne albă, ȕicându :

Să'nfloriți ca merii,
Ca perii
Pe la mijlocul verii,
Ca tómnă cea bogată
Cu de tóte îndestulată! (1)

Despărțirea, despre care ni-i vorba, e generală ; ea se află, fără abatere, la tóte popóarele.

Fie-care mirésă e cuprinsă în momentul acesta de-o neșpusă întristare și durere, chîar și atunci când bărbatul după care se mărită și l'a alesu ea singură.

Asemenea și părinții, chîar și la acele popóre, la cari iubirea și alipirea de fiū lorū nu e așa de desvoltată și de mare, sciindū însă prea bine, ce felū de sórte le așteptă pre fiicele lorū, când se mărită, sunt cuprinși de aceeași întristare și simțescū aceeași durere, când sosesc momentul despărțirii, ca și fiica lorū.

Deci nu trebuie nici de cum să ne mirămū dacā, voindū a compara datinele și cîntecele de la acestū actū, vomū afla că ele aū o asemănare bătătore la ochi nu numai la Români și nu numai la popóarele înrudite cu aceștia, ci până chîar și la cele mai diverginte atâtū în privința națională câtū și cea etnografică.

Dovadă despre acésta servescă-ne următóarele esemple :

Mirésa francesă, când sosesc momentul despărțirii «*la départie*» prinȕendū a plânge își iea rēmasū bunū, tocmai ca și mirésa română, nu numai de la părinți și dela întréga familie, nu numai dela feciori și fete, dela servitori și servitóre, ci până chîar și dela boii dela plugū chemându-i

(1) Datina Românilorū din cele mai multe părți ale Bucovinei.

cu cele mai desmierdătore cuvinte pe nume. Apoi dela obiectele de pe lângă casă, din casă și din bucătărie. Și numai după ce și-a luat dela toate acestea rămasu bunu se lasă a fi luată și dusă la părinți (1).

Îr femeile din *Gascogne* în timpul acesta cântă:

«Nevastă, îți lași pe mă-ta pentru totu-déuna ca să slujesci la unu străin... Cu lacrimi și nu cu rouă și-a spălatu mirésa piciórele. Plângeți voi păreților, plângeți voi căpriori ai acoperemintului, ați pierdutú flórea casei (2).»

Totú la acéstă ocasiune femeile măritate din *Rusia* dicu miresei:

«Greú îi să părăsesci părinții,—greú, să părăsesci mamă și tată,—greú, să te'nveți cu altă familie, cu altú tată, cu altă mamă (3).»

În fine prietinele *miresei sfúbesci* din *Amberg* în *Oberpfalz* înainte de-a păși surata lorú pentru ultima óră peste pragulú ușei părintesci, cântă:

Plângi, copilă, plângi
Că 'n veci nu te-omú duce-acasă,
Te ducemú peste gunoíulú tatá-téú,
Nici când nu ți-a merge, cum ți-a mersú (4).

Din cele arătate aici resultă deci, că aceeași întristare, aceeași durere, aceleași îmbrățișări și rămasu bunú și mai totú aceleași cântece se află în decursulú despărțirii chiar și la popórele cele mai diferite unulú de altulú în privința națională.

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 254

(2) P. Lafargue: Cânt. și ob. la nunți în «Contimp.» an. VI, p. 9.

(3) Idem de eadem. p. 9.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 130:

Woin, Moidl, woin
Mia firn di nimma hoim
Mia firn di úba deins Vodars Mist
Es gaid da nimma wais da gang-rist.

XXVIII. VULPEA.

Dacă mirele nu e din același sat cu mirésa, atunci nemijlocit după ce s'a suit mirésa în trăsură și mirele cu vorniceii săi au încălicat pe cai și dau să plece spre casă, feciorii de sat se reped la pörtă, o închid și nu lasă pre nuntași din satul străin, însă mai cu sémă pre mire și pre mirésă să iasă din ogradă afară, până ce acest din urmă nu le plătesce o desdăunare, pentru că ei au jucat pre mirésă cât timp acesta a fost fată mare.

Acastă plată, care constă mai ales dintr'o măsură ořeși care de băutură, precum și datina împreunată cu dînsa, se numesce în cele mai multe părți ale Bucovinei «*Vulpe*» sau «*Hulpe*».

Dacă acuma mirele voesce ca atât lui cât și miresei să nu i se întemple nimic, plătesce mai întâi fără cea mai mică împotrivire Vulpea cerută, scóte după acesta un șip de rachiu, cinstesce pre toți feciorii de-a rëndul, își iea rëmasu bun delă dînsii mulțămindu-le pentru că i-au jucat mirésa cât a fost fată mare și apoi, deschidëndu-i se pörta și dându-i se drumul, se pornesce și se duce cât se póte de repede cu mirésa și cu toți petrecătorii săi ca nu cum-va feciorii de sat să-și tragă pe samă și apoi să i se întemple vre-o neplăcere sau chiar nenorocire pe drum.

Dacă însă mirele e un om înținat și cărpënos, dacă

se pune de pricină și nu voesce de feliu să plătescă feciorilor de satū Vulpea, sau dacă plătesce mai puțin de cum aū cerutū aceștia, atunci nu e prea bine de dñsulū, și mai alesū când vre-unū feciorū din satū a avutū de gândū singurū să ȳea de nevestă pre fata ce s'a măritatū, și părinții ei n'aū vrutū s'o dea sau ea singurā n'a voitū să mērgā dupā dñsulū. Atunci ilū lasā pre mire să ȳasā, dar pe de altā parte se ducū ȳnaintea lui, stricā pretutindena tōte podurile cele mai slabe pe unde are să trecā nunta, sau, ce e și mai rēū, cautā unū prilejū bunū de a rēsturna trāsura ȳn care se aflā mirēsa, a ȳmprāstia și a tāvāli zestrea acesteia, și a face astū-feliū atātū mirelui cātū și miresei mai multā supērare și daunā, decāt ar fi ȳinutū tōtā «Vulpea».

Ba! unii miri nu scapā nici cu atāta, ci ei o pāșescū și mai rēū, cāci feciorii de satū, cum vėdū cā se punū de pricinā, se apucā nu numai la cėrtā, ci sarū chȳar și la bātae, și nu unū mire se duce bātutū mērū a casā. Și dacā se amestecā și nuntașii sēi, atunci și aceștia sunt bātuți și luați pe fugā.

De aceea fie-care mire din satū strāinū cautā cātū mai de grabā să plătescā Vulpea ca să scape cu obrazū ȳuratū.

La Romānii de pe ambele țermuri ale *Crișului-negru*, comitatulū Bihariei, cānd cuscrii și cu mirele se gatā ca să se ducā cu mirēsa la mire, e asemenea datinā, de-a opri pre mire la pōrtā și a cere dela dñsulū unū feliū de rēsplatā pentru mirēsā, dupā cum ne putemū ȳncredința din următorulū cāntecū, numitū «*Nevestescā*», care se cāntā la acēstā ocașione de 4 sau 3 inși dintre cuscri și totū atāția din partea miresei sau dintre *Corintei* dupā o melodie de totū frumōsā și armoniōsā.

Mirele:

Portari, portārei,
Dragi ōmeniī mei,

Dați-mi māndra mea
Deschideți pōrta
Ca să ȳesū cu ea!

Portăreii :

Mire frumușelū,
Tênerū ficiorelū,
Nu te lăuda
Dăcū cu acêsta:
Că noi nu ți-omū da
Mândrulița ta,
Pân' ce-î si vorbitū
Cine ne-a venitū
Dela voi la noi?

Mirele :

Bine mă 'ntrebați,
Răspunsū căpetați:
Că eū mī-am mânatū
La voi unū bărbatū,
Pe socru celū mare
Dīua 'ntăia óră,
Să vadă fata
Că mândră-î saū ba?

Portăreii :

Mirelū dela masă,
Pe sorița noastră
N'omū da nicī de cum,
Până nu ne spuī:
Că a doua óră
Pe cine-mī mânăra
De la voi la noi?

Mirele :

Portăreī de pórte,
Io răspundū la tóte
Că a dóua dată
Dăcū eū am mânatū
Pe cumétrulū mare
Să vadă fata
Că mândră-î saū ba?

Portăreii :

Mire prea iubitū!
Bine ne-ai vorbitū;
Dar totū nu ți-omū da
Nevestuta ta,
Până ne vei spune,
Că pe astă lume,
Pe de-asupra noastră
Ce umbră-î mai grósă?

Mirele :

Astă lume are
O umbră mai mare
Care-ī cea mai grósă.
Și-ī de-asupra noastră;
Umbră ceriului.

Portăreii :

Voiniciele mire
Ești feciorū de fire,
Dar nu-ī căpeta
Dăcū mândrulița ta
Pân' te-omū întreba:
Ce apă-ī mare
Aici pe sub sóre?

Mirele :

Apa cea mai mare
Aici pe sub sóre:
Róua de vară
Pe tótă lumea.

Portăreii :

Mire, mirișorū,
Frumușelū feciorū,
Nu te lăuda
Nicī cu atăta,
Că sorița noastră
Nu va fi a vóstră
Până ce ni-ī spune

Cu cuvinte bune:
Ce umbră-î mai grosă
'N fața pămîntescă
În postu de Sân-Petru?
Și până-î găci
Ce munte ar fi,
Care e mai mare
Aici pe sub sóre?

Mirele:

Câte aî întreatu
Tóte-am deslegatú,
Bine m'oiú gândi
Și-aste le-oíú găci;
Cea mai grosă umbră
Pe pămîntu de-asupra
Umbra stogului
'N postu Sân-Petrului.
Și munte-î mai mare
Aici pe sub sóre?
Děu moșinoíulú
'N vêrfulú muntelui.

Portăreii:

Nu te lăuda
Că noi nu ți-omú da
Nici acuma
Pe sorița nóstră,
Nevastă frumósă,
Până ce-î răspunde:
Ce glasuri mai mândre
Se audú pe-afară,
Când îi primăvară?...
Până-î da cuvîntú
Pe acestú pămîntú
Ce urmă-î mai mare?

Mirele:

Portărei făleți
Pórta deschideți,

Că io am răspunsú
La ce mî-aî prepusú;
Bine m'oiú gândi
Și-aste le-oíú găci...
Și așa răspundú
Că glasu-î mai mândru
Glasú de plugăreclú
Cú-alú sěú sbicureclú
Pe boi-și mánândú
Din gură cántândú,
Paseri desmierdândú,
Tóte desfătândú.
Și pămîntulú n'are
Umbră mai mare
Ca și cea de plugú.

Portăreii:

Bine respuseși,
Bine ne spuseși,
Dar te-omú mai împrinde
Pórta n'omú deschide
Până ce ni-î spune
Ce rëndú fu pe tine
Și ce te-a aflatú
De tu aî întratú:
În grădina mare
Fără-'nsciințate
Și tu aî culesú
Și tu aî alesú
Cea mai mândră flóre
Nearsă de sóre,
Câte aî lăsatú
Tóte le-aî călcatú,
Și s'aú olivítú
Și s'aú vesteđítú.

Mirele:

Portărei de pórta
Suflețele bune

Tóte vi le-oîu spune...
În grădina vóstră
Fără scirea vóstră,
Děu nu m'am băgatū;
Ci de scire am datū;
Nici n'am culesū
Nici n'am alesū,
Cea mai dalbă flóre
Mândră 'nfloritóre,
Ci care mî-a datū,
Care mî-a 'nsemnatū
Bunulū Dumneđeū
Mî-am luat'o eū.

Portărei:

Tóte bine, mire...
Dar țî-omū da de scire,
Că fetița nóstră
Dalba drăgăstósă,
Ea mai are frați
Děu frați ca și brađi
Și surori
Ca florî
Și frațiî că cerū
Pălăriî de pěrū,
Cojóce 'mbumbate,
Topóre 'ncolțate,
Surorile eî
Ele dĕu că ceîu:

Zadiî resfătate
Cârpe împenate
Cojóce 'mbumbate.

Mirele:

Portari, portarei!
Dragi ómenii mei,
Deschideți pórta
Să-mi iesū cu mândra
Têrgulū va fi Joî
Și-omū *mé* (1) noi și voi,
Și vomū tĕrgui
Ce va trebui.

Portăreiî cătră mama miresei:

Rĕmâi sãncțósă
Maică, draga nóstră,
Că fetița ta
Se va 'ndepărta...
Că nu țî-a plăcutū
Cum țî-a făcutū
Cum țî-a măturatū
Și cum țî-a spĕlatū;
Tu vei rĕmâné,
Éră ea va mé
Peste vâi și munți
Peste ape, punți.
Bunulū Dumneđeū
Nu te lasă 'n rĕu! (2)

Vulpea nu numai că se află și la *Italiani*, ci ea are la aceștia totodată și o mulțime de numiri, precum: în Valtĕlina *far la serra*, în unele locuri din Piemont, *far la barricata*, în Pistoja, *far la parata*, în Tarent, *fare la stecatta*, sau *fare la parata*, în Corsica, *far la travata* sau *far la spal-*

(1) *Mé*, provincialismū în locū de *merge*.

(2) Publ. întâia óră de M. Pompiliu în «Familia» an. II. Pesta 1866. No. 29 p. 346.

tera, în Romagna, *far il laccio*; în de comună însă se numește *far il serraglio*.

După cum îndegetează toate numirile acestea, «*Vulpea*» la Italiani constă dintr'unu feliu de pîdică, cu care se opresce mirésa de a trece, când se duce la biserică, sau când părăsese locul natalu, spre a urma bărbatului său. Adese ori constă pîdica acésta dintr'o cordea, pe care mirésa o taie cu fórfecele, când voesce să trecă, se înțelege, că după ce mirele a plătitu mai ântăiū banii de răscumpărare(1).

În unele părți ale *Franciei*, dacă mirele e străin și dacă pîderea miresei e simțită în locul său natalu, feciorii din satū caută a împiedeca plecarea ei prin aceea, că aruncă bucăți de lemne înainte carului, ér după ce au făcut'o acésta, predău miresei când iese din satū afară unū struțū mare de flori. În alte părți însă adeseori se întemplă, că feciorii de satū, dacă mirele nu le-a plătitu de ajunsū de bcutū, îi ieau mirésa cu puterea și numai după ce le plătesce o sumă însemnată de bani, i-o dau érašī îndērēptū (2).

La *Basce* ieă pre mirésă unū bărbatū din rudele acésteia pe calū și fuge, urmăritū de mire și de prietenii lui, carii cântă, slobodū puscī și pistole, chiuindū ca nisce Indiani, ce se rēpedū în luptă. Ca vântulū vîjje, dice cânteculū, până ce la o cârnitură de drumū se vėdū nevoiți a se opri înainte a unei cordelī roșie întinsă de-acurmezisulū și păzită de patru țeranī voinicī și înarmați din crescutū până'n tălpi. Fugarī și prigonitori nu potū trece fără să plătescă birū (3).

În unele locuri din apropierea *Madridului* în *Spania*, mirele când e din altū locū, trebuie așīșderea să-și răscumpere mirésa dela feciorii din satū prin o cătīme óreși care de vinū, pâne, carne, etc., ca să-i încuviințeze a-și duce mirésa a casă (4).

(1) Gubernatis, op. c., p. 182—183.—Düringsfeld, op. c. p. 104.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 256.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 113, 185, 186. — Dargun, op. cit., p. 107—108.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 267.

Totū așa facū și feciorii din cele mai multe părți ale *Tiro-
liei, Svițerei, Silesiei, Bohemiei* (1), *Rusiei, Galitiei, Ungariei* (2),
și cei din *Riviera delle Castella* (3). Aceștia încă o oprescū
pre mirésă cu o funie, prăjină, lanțū, cordea saū și cu îm-
pletituri de flori și nu-î daū de felii drumulū, până ce mi-
rele nu le plătesce o anumită desdăunare.

Mai pre scurtū « *Vulpea* » o întelnimū așisderea la tóte po-
pórele europene.

(1) Gubernatis, op. cit., p. 182. — Dargun, p. 107—108.

(2) Düringsfeld, op. cit., p. 81.—Dargun, p. 107.

(3) Dargun, op. cit., p. 107.

XXIX. PRAPURULŪ.

În Moldova există, în locul datinei descrise mai sus, «*Prapurulŭ*» (1), adică unŭ felŭ de luptă prin alergarea cailorŭ.

Încă pe când nuntașii mirelui mesescŭ, și pē când aceștia sunt pe la jumătatea mesei, nuntașii miresei începŭ a striga pe la ferestre «*prapurŭ, prapurŭ!*» Dacă din nuntru li se dă rēspunsŭ afirmativŭ, e bine, de nu, atunci punŭ sub sequestru mantale, șele, ba chiar și caii nuntașilorŭ mirelui, căci ei prin cuvîntulŭ *prapurŭ* le cerŭ o nouă luptă, pentru că le ŭea o fată din satulŭ lorŭ, la care saŭ trebuie să se sumpună saŭ să se rescumpere cu bani. Dacă nu se rescumpără la timpŭ, atunci, când nunta dimpreună cu mirele și cu mireasa, după ce li s'au luatŭ acestora ŭertăciunile, e gata de a pleca spre casă, nuntașii de satŭ li se punŭ în cale, ŭi oprescŭ și le cerŭ din noŭ *prapurŭ* spunēndu-le în același timpŭ că pentru acestŭ sfârșitŭ li s'au sequestratŭ chiar și din lucruri.

Deci se începe lupta prin alergarea cailorŭ și pentru că nuntașii miresei sunt provocătorii, apoi cei ai mirelui au dreptulŭ să plece la fugă înainte și cei-lalți să-ŭ gonescă din urmă până ŭi ajungŭ. Dacă-ŭ ajungŭ trebuie să-ŭ resfrângă îndērēptŭ, să-ŭ ŭea în mijloculŭ lorŭ ca prizonierŭ, cēră dacă

(1) Se crede că *prapurulŭ* ŭlŭ aveaŭ mai înainte ca stēgŭ, și cariŭ biruiau prin fuga cailorŭ erau biruitorŭ, cāștigătorŭ stēgului.

se împotrivesc, atunci încep a-i măsura cu bicele ce au în mână, croindu-i pe spate. Dacă însă curierii miresei nu ajungă din fuga cailor pre fugarii mirelui, atunci se întorc aceștia înapoi, îi înconjură și-i iewă ei în mijlocul lor ca prizonieri. Biruiții trebuie după aceea să se rescumpere prin o dare bănescă începându dela un galbenu în jos (1).

Datina acésta, care se află și la *Taispinii* din *Codri Boemici* (2), se vede că e foarte vechie la Români, pentru că și Dimitrie Cantemir încă o descrie, cu acea deosebire numai că pe timpul renumitului istoric ea nu se făcea după cununie, când mirele își lua mirésa dela părinții aceștia și voia să plece cu dinsa acasă, ci înainte de cununie, când mirele sosia cu suita sa la casa miresei.

Étă și cuvintele lui Cantemir.

«Duminecă se adună toți consângenii și cumnații mirelui, ca să aducă mirésa și trimetă înainte colăcarii să spună, că vine mirele. Cei cari sunt adunați la mirésă păzesc în drum și caută să-i prindă înainte de a ajunge la casa miresei Colăcarii, pentru ca să nu li se întâmple una ca acésta își iewă tot-deauna cai foarte iuți. Ér de se întâmplă ca să-i prindă, dacă sunt ómenii de condițiune mai inferióră, îi légă virtos și fără de cruțare și-i pună întorși pe cai, ér dacă sunt ómenii mai de frunte, numai câtă îi iewă împrejură consângenii miresei și-i ducă la casa ei, ca și cum i-ar duce în captivitate. Ajungându colăcarii aici îi întrebă: ce caută, ce vrea, érá ei răspund că sunt trimesi să declare răshoi și óstea va sosi îndată, ca să iewa cetatea. După ce au ăisă acestea, îi poftesc în casă și-i facă să bea câte-va păbare mari de vin, apoi așa ospetați bine îi trimetă înapoi însoțiți de câți-va óspeți de ai miresei. Când vedă aceștia că

(1) Ioan Mărza, op. cit. p. 9—11.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 185: «Die Burchen halten vor der Hochzeit einen Wettlauf.»

vine mirele, lasă pe colăcari, adresându-le înfruntări, și se întorc fugă către casă. Dacă cei ce însoțesc pre mire pot să alerge după ei și să-i prindă, îi lăgă și ei aspru fără cruțare, și așa îi ducă cu sine până la casa miresei. În urmă după ce au ajuns aici toți oșpeții din amândouă părțile, se întrec cu alergare de cai, punându-se premii pentru cel care va rămâne victorios. Premiul între cetățenii mai puțin avuți este o maramă foarte frumos cusută, ér între cei mai avuți, o bucată de pânură prețioasă orî pânză de mêtasă. Mai înainte se trimetă oameni înainte, ca să pună semne până unde să alerge, apoi unul strigă și dă semn de plecare: atunci cei cari se cred a avé cai mai buni, dau pintenî și plécă. Cel, care a ajuns mai înainte, se declară învingătoriu, și primesce premiul din partea miresei, ér la calul său se pune o cunună de flori împletită foarte frumos (1).»

(1) Dimitrie Cantemir, op. cit. p. 145.

XXX. DUCEREA.

Cum începe a se îngâna ziua cu noaptea, în unele locuri chiar și mai târziu, și anume nemijlocit după luarea ȧertăciunilor, dacă mirele e dintr'unu sată cu mirésa, érá dacă mirele e din altă sată, apoi nemijlocit după plata vulpei, urméză *Ducerea saă Calea-albă.*

Vorniceii mirelui se pornescă călare înainte. Carulă, în care se află mirésa, nuna cea mare, lăutarii și mai multe neveste, dintre cari una ține luminele de cununie aprinse în mână, merge după dînșii. Înapoia carului cu mirésa urméză mirele, avéndu de-a dreapta și de-a stânga sa doi saă mai mulți feciori, cari ca și dînsulă mergă călare. Érá după dînșii urméză cele-l-alte trăsuri în cari se află nunulă celă mare și și cei-lalți nuntași.

Lăutarii, vorniceii precum și cei-lalți nuntași, cari pe trecă pre tineri, de cum aă eșită din ograda părinților miresei și până ce ajungă la mire acasă, nu încetéză mai de felă a bate în palmi, a juca, a cânta și a chiui felă de felă de cântece și chiuituri. Mai alesă însă nuna cea mare și cu nevestele, cari se află în carulă cu mirésa, facă celă mai mare huetă și voie bună. Ér stegarăulă, unde e usitată a fi și acesta, acuș e în fruntea acuș e în urma escortei jucându-și mereă stégulă, ca și când ar griji să nu rămăie nici unulă dintre ostași înălțatului împărată îndărăptă.

Totû stegariulû dimpreună cu unû vornicelû mergû în fuga mare călări spre locuința mirelui spunêndû acolo, că ei sosescû cu mirésa, apoi se 'ntorcû éráși înapoi la óste totû strigândû și făcêndû voe bună.

Cântecele și chiuiturile cele mai îndătinate la acéstă oca-siune sunt cele următóre.

Când se pornesce din ogradă saû curte:

Frunđă verde de cireșû,
Hai, mamă, și mă petreci,
Până 'n fundulû grădinii,
Petrece-te-arû străinii,
C'ai datû mâna cu dînșii.

Saû :

—Frunđă verde de cireșû,
Hai, mamă, de mă petreci,
Până la cornulû grădinii,
Că eû mă ducû cu străinii!
—Dragă mamiî te-oîû petrece
Dar totû cu străini-î merge! (1)

După ce iesû cu nunta din ogradă:

Mergu-ți, mergû, maică, socrii, Alătura cu norii, Pe marginea pădurii, [érbă, Rumpêndû frunđe, rumpêndû Rumpêndû fiica de la mamă, Rumpêndû érbă și sasău, Fiica de la tatălû sêû. Care-î mama miresei? Cea ce stă 'n pragulû tinđii, Și se uită cătră lună, Să fie ȓiua maî bună, Și se rógă cătră sóre, Să fie ȓiua maî mare,	C'are-o fiică mergêtóre, Peste munți, În cele curți, La părinți necunoscuți, Când vede pe socrulû sêû, Gândesce că-î tatălû sêû, Când vede pe sócră-sa, Gândesce că-î maică-sa; Când își vede cumnații, Gândesce că i-sû frații; Când vede cumnatele, Gândesce că-sû surorile (2).
---	---

(1) Din Crasna, com. de M. Bărbuța.

(2) Din Sâncelû în Transilvania, com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

Apoi acésta:

Cătă flóre-î pe sub sóre, Nu-î mai celuită flóre, Că şi fata cea fecîoră. Vinc unulú şi o cere, Dice de-auna c'a mere. Lasă fraţi, lasă surori,	Lasă grădina cu flori, Şi din gură le grăesce: Cresceţi flori cât gardurile, Să vă bată vînturile, Cresceţi flori şi înfloriţi, Că mie nu-mî trebuiţi! (1)
--	---

Şi dacă în numele miresei se cântă astû-felîu, nici pre mire nu póte să-lî trecă cu vederea. Din partea lui încă se cântă:

Nime'n lume nu se'nşală,
Ca fecîorulú când se'nsoră,
Prinde şese boî la carú,
Şi-şi aduce lui amarú (2).

Saú:

Cu lăutari şi cu masă,
Aducî pe dracu în casă (3).

Dacă mirésa e frumósă chiue astû-felîu:

Țucu-vě de şese boî,
Mândră fată duceţi voi,
Şi hirişulú ce vă mână,
Cu dragú v'aşi fi eú stăpână (4).

Dacă mirésa e cam urâtă saú cam rěutăciósă, chiue așa:

Țucu-vě de şese boî,
Măndre perinî duceţi voi.
Dar pe vêrfulú carului
Pe mama amarului (5).

Saú așa:

-
- (1) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.
(2) De pe Valea Someşului în Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.
(3) A. Pann, Povestea vorbei. Partea II. Bucuresci, 1853. p. 111.
(4) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.
(5) Din Lăpuşú, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

Mere-ună voinică cu carul
Să-și aducă amarul.
Când îi colea cătră Joî,
Duce-ar amaru 'napoi,
Duce-l'ar, însă nu póte,
C'a juratú până la mórte (1).

După acésta se îndreptă cătră fetele cari au rămasú ne-
măritate, și dicú:

Ședeți fete pe gunoii,
Pân'orú veni după voi,
Cu carulú cu șese boi,
Cu căruța cu trei cai,
Când orú fi Pascile 'n Maiú (2).

Apoi cântă următorilú cântecú:

Tu mlădiță din grădină,
Ce-ai făcutú de-ai înfloritú
Dóră mă-ta te-a păzitú,
Orí sórele te-a 'ncălđitú?
Ba măica nu m'o păzitú,
Sórele nu m'o încălđitú,
C'asa-i rëndulú fetelorú,
Cum e rëndulú merelorú:
Până-sú mere mititele
Staú șiruțú pe crengurele
Dac'apucă de se cocú,
Colo tómnă pică josú,
Pică josú și putređescú,
Niméruí nu trebuescú (3).

Sau o variantă a acestui cântecú:

Așa-i rëndulú fetelorú,
Cum îi rëndulú merelorú,
Până-sú mere mărunțele
Staú în susú pe cliomburele;

(1) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

(2) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

(3) Din Transilvania, com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

Când merele se măresc
Pică jos și putrezesc,
Nimăruî nu trebuesc(1).

În sfîrșit se apucă și de cărașu său pogănicîu, și acestuia încă îi cîntă :

Pogănicîu cu plésna mare,
Mână boî câtă de tare,
Să sosim în sat cu sóre,
Să se mire ómenî
Pentru cine hați boî ;
Pentru-o rujă scaturată,
Pentru-o nevestă spelată(2).

Astă-feliu totă bătîndu în palme și impușcîndu, cîntîndu și chiuîndu, e petrecută și dusă mirésa pîna ce ajunge la casa mirelui.

Êr locuitorî, pe lângă cariî trece nunta, parte din curiositate, parte și spre a felicita pre tinerî-căsătoriți, le iesă înainte cu cofe pline cu apă, cari le-o varsă în cale, precum și cu struțuri de flori său cu grâu, cu care aruncă în-tr'înșii(3).

Totă așa obiçinuescă a face și Româniî din unele părți ale *Macedoniêi*. Toți Româniî din acele părți, căți se află în cale pe unde trece cortegiul nupțială sunt nevoiți să arate bucuria loră(4).

Romaniî încă îndătinau a duce pre mirésă la mire tocmai ca și Româniî de astăzi, adică pe la inserate său nóptea(5)

(1) Dela isvorul Murășului, com. de d-lă I. Popă Reteganulă.

(2) De pe Tîrnave, com. de d-lă I. Popă Reteganulă.

(3) Datina Româniloră din Bucovina.

(4) D. Bolintineanu, Călătoriî la Româniî din Macedonia și muntele Atosă sau Sânta-Agora. București, 1863, p. 90.

(5) Servius ad Buc. 8, 29 : Varro in Aetiis dicit, sponsas ideo faces praecire, quod ante non nisi per noctem nubentes ducebantur a sponsis.

cu cea mai mare pompă(1), cu lăutari(2), cu fachi(3) de molidă aprinse(4), jucându și cântându așa numitele «*versuri fescenine*» prin cari se credea că se depărtază vrăjitoriile(5).

Totă în acestă chipă obicinuiau a duce pre mirésă și *Grecii cei vechi*(6) și totă cam așa o duce și partea cea mai mare dintre popóarele indo-europene.

(1) Claudian, 10, 286 : ante fores iam pompa sonat.

(2) Plaut. Cas. IV, 3 :

Age, tibicen ; dum illam éducunt huc novam nuptam foras
Suavi cantu concelebra omnem hanc plateam hymaenes.

(3) La munte, unde mirésă obicinuiesce a merge călare, ca și toți cei-aiți nuntași, și unde adese-oră trebuie să méréă pe drumuri înguste și întunecóse, e și la Románi datină ca, pe lângă luminele de cununie, să pórte și fachi, cari sunt făcute, ca și ale Romaniloră, din țanduri de bradă sau molidă.

(4) Serv. ad. Buc. 8, 29 ; Varro (sponsas) ait faces praeire.

Plaut. Cas. I, 1, 30 : lucebis novae nuptae facem.

Senec. contr. 3, 21 : cum infelici face ad dotalem suum nova nupta deduceretur.

(5) Festi ep. p. 85 : Fescennini versus ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

(6) Homer, Il., XVIII, 490—496 :

Ἐν δὲ δῶα ποίησε πόλεις μερόπων ἀνθρώπων
καλάς. Ἐν τῇ μὲν βᾶ γάμοι τῆσαν εἰλαπίναιτε,
γόμεφας δ' ἐκ θαλάμων δαΐδων ὑπὸ λαμπομενάων
ἠγίνεον ἀνὰ ἄστν, πολὺς δ' ὀμέναιος, ὀρώρει.
Κοῦροι δ' ὀρηχστήρες ἐδίνεον, ἐν δ' ἄρα τοῖσιν
αὐλοὶ φόρμιγγές τε βοήν ἔχον αἰ δὲ γυναῖκες
ἰστάμεναι θαύμαζον ἐπὶ προθύροισιν ἐκάστη.

XXXI. PINTENELE.

În unele ținuturi din Transilvania e datină că nuntașii, după ce au eșit din curtea saŭ ograda părinților miresei, plcă cu carele în rëndu bun, călăreții înainte, carul în care șade mirésa și ceterașii după ei, ér mirele cu stegariul și cu colăcariul, toți trei călări, mergu după carul miresei. Lângă mirésă în caru șade *nuna mare* și *fetele de nună*. În carul cu vesmintele miresei șade numai *têrfarița*. Ea singură o petrece de la casa lor (a miresei) pentru ca să îngrijescă de vestminte.

Astü-feliu mergëndu până la unu locu, acolo staü, și mirele cu colăcariul se întorc pe întrecute înderptu la socrul celü micü după *pintenele* saü *pintenu* miresei (1), adică *măhrama miresei*, *vêlula* ei și să invite tot-odată pe *socrii mici* pe ziua următoare să vină la ei «*pe têrfarie*». Ajungëndu acolo intră érăși în curte și staü înaintea ușei amëndoi călări, ér colăcariul rostesc la acéstă ocașiune următoarea orație numită *Pintenu*:

(1) Totü «*Pintenu*» se numesc în Transilvania și *năframa*, ce-o capëtă mirele după colăcărie ca darü dela mirésă. Étä ce ne scrie în privința acésta d-lü I. Georgescu, invêțatoriü în Scorei: «După ce s'a rostitü *colaculü*, mirele predă mamei miresei unü óreși care darü (o cărpă, o păreche de cisme etc.) în semnü de recunoscință, ér mirésa totü la acéstă ocașiune légă mirelü o cărpă frumósă, ce se numesc și *pintenu*. Pe unele locuri, dacä socrulü micü e avutü, dä ginerului sëü unü calü ca *pintenu*.»

Și mai bună ȃiua
La Domnia vóstră
Cinstiți ómenī de-omenic,
Ca Dumneđeū să vė ție
Că ce ne vedeți pe noi
Érăși venindū înapoi,
Mė rogū nu vė supėrați,
Nici să nu ne judecați:
Că noi de-aceea-amū venitū,
Să spunemū cum amū âmblatū
Și cum ni s'a întimplatū.
Că noi cu povóra, ce-o aveamū,
Lesne pe cale mergeamū;
Dar d-vóstră ne-ați înșelatū,
Povóra ne-ați îngreuiatū,
Pogăniciulū l'ați îmbėtatū
Și tare rău a mánatū,
Carulū costišū l'a băgatū,
Fórte rău l'a răsturnatū,
Când carulū peste délū,
Când délulū peste carū,
Dară lucru minunatū,
Nuna preste nunū a datū,
Pe popă l'a aflatū risulū
Căđū și elū preste dınsulū.
Diplașulū încă s'a răsturnatū
Cetera și-o a stricatū.

Starostea :

De cum-va-ı adevėratū ·
Cum că v'ați și răsturnatū,
Sciți că ce-ați cerutū, v'am datū,
Calea vı-o am arėtatū,
Să nu vė fi resturnatū,
Ér dumnıa-ta, omū cu minte,
Să te fi dusū înainte,
Să fi ȃisū: «haidați după mine,
Bată-vė ȃiua de máne,
Că eū sciū calea mai bine!»

Atunci nu v'ați fi răsturnatū,
Nuna preste nunū n'ar fi datū,
Nici diplașulū nu s'ar fi răsturnatū,
Dipla nu și-o-ar fi stricatū;
Să fi mersū oblu pe cale,
Nu vė prāvāliați în vale;
Să fi legatū rótele cu lanțuri
Nu vė prāvāliați în șanțuri.
Caută dară și te cară,
Nu te-ași vedė pân' la vară,
Că dumnıa-ta ești de vină,
Că aū căđutū toți în tină!

Colăcarulū :

Jupáne staroste!
Să-ți mai spunū óre-ce:
Acuma asta-ı mai rău,
Că carulū zace'n părėū
Mánați ómenı, mánați boı,
Veniți și voi amėndoı;
Haıdați, nu vė pară gfmă,
Să nu vė sudui de mumă,
C'asta-ı marc supėrare,
Când țiganulū diplă n'are,
Nici diplă, nici pipă,
Făr totū ură și năcăzū
De când s'a lovitū la nasū.
Ér noi toți de popa stămū
Să ne cante să jucămū,
Dar și popa-ı supėratū
De când s'a fostū răsturnatū,
Și se face mániosū,
Nu ne-ar canta bucurosū.
ȃice că în biserică va canta,
Dar acolo cine va juca? !
Dar domnia-vóstră
Bine să vė purtați,
Unū meșterū bunū să căpėtați,
Cu barda să bārduescă

Și dipla să i-o cleîască.
Faceți-vă voie bună
Și credeți că nu-i minciună...
Cinstiți ómenî de-omenic,
Ca Dumneđeũ să vă țic,
Pre noi ne-a trimesũ jupânesa
Mirésa,
Domnîa-eî așa cuvintéză :
«Să caute taica și maica
In alũ patrulea cornũ de masă,
Unde a șeđutũ jupânesa mirésă,
Este o năframă tare frumósă,
Cine s'ar afla de-a ne-o da

Bună cinste va căpöta.
De ne-a da-o sócra mică,
Să ne-o dea pe nimică ;
De ne-a da-o sócra mare
V'omũ plăti-o c'o căldare.

Starostea :

Oh! vaî, ce omũ cicălosũ
Hodorógă, flecărosũ!
Aduceți năframa cea frumósă
Din alũ patrulea cornũ de masă,
Să i-o dămũ, dór se va duce
Ursu'n labe să-lũ apuce.

Atunci aduce o cârpă uritã și arëtându-o colăcariului, țice starostea :

Asta-i dela sócra mică
Și ți-o dă chiãr pe nimică.

Êr colăcariulũ rëspunde :

Accea nu e năframă,
Ci e lucru fără trebã
S'o încalți la varã
Când veî secera,
Cã apoî piciorulũ
Nu-ți va degera.
Alta e năframa
Jupânesei
Miresei!

Atunci vine *sócra mică* cu o năframă frumósă și o dă noului ginere, care i-o rësplătesce cu banî. Apoî mirele chiãmă pre socri pe *tërfãrie* in numele sëũ și alũ nunului (1).

In alte ținuturi, totũ din Transilvania, colăcariulũ sosindũ la socrii cei mici, rostesc orația urmãtore, care, in privința cuprinsului, puținũ ce se deosebesce de cea de mai susũ :

(1) B. Viciũ, op. cit. p. 29--34.

— Bună diminéța d-vóstre!
— Mulțămimū d-vóstre!
Dar n'ați mai plecatū,
Că ce ne-ați cerutū v'amū datū?!
— Ni s'a făcutū calea cruce
Și nu ne putemū duce;
Căci d-vóstră v'ați lăudatū
In fața acestuī poporū adunatū,
Că ni-ți da o povórá ușurică
Ca o pénă de rîndunică,
Și ne-ați datū o povórá ușórá
Ca nóuē petre de móră.
Și 'ncă v'ați mai lăudatū
Totū atuncī, când amū plecatū,
Că ni-ți da o călėuză bună,
Să ne ducă pe calea care-o fi bună,
Dar ne-ați datū o călėuză nebună,
Ne-a dusū pe calea, care n'a fostū

[bună:

Prin gropișū,
Prin resturnișū;
Prin păriiașe
Și prin văgașie;
Prin munți cu stânci
Și prin văi adânci.
Și-amū datū peste-unū délū mare,
Cătū care nu mai era sub sóre:
Délulū s'a resturnatū
Carulū s'a stricatū,
Carulū împératulū ferecatū,
Cu pae de mălaiū legatū,
Cătū mai bine spoitū
Și miū și fărime s'a făcutū.
Când s'a stricatū carulū
Popa și-a ruptū brăcinarulū;
Nașulū, cădēndū în țerēnă,
Și-a frântū și elū o mână.
Să ne dați bārdașulū satulū
Să drégă carūmpératulū;

Să ne dați barde și lemnū,
Căci trebuie să le-avemū,
Și călți de după blidarū
Să facemū popiī brăcinarū;
O țiră de aramă,
Să-i facemū și cătaramă,
Că, de nu i-lū vomū drege.
Popa cu noi nu mai merge;
Și o țiră de untură
Să ungemū pe nunulū la mână,
Că, de nu-lū vomū vindeca,
Totū pe noi ne-a blăstēma!
Ēră dómna mirēsă,
Care e cea mai alēsă,
Plângēndū cu lacrimi pe frunte,
Cătū bóbele de linte,
Îi sărea stropiī
Totū cătū bobī,
Și'n picíóre s'a sculatū
Peste óste s'a uítatū
Pe noi ne-a alesū
Inděrctū ne-a trimēsū,
La alū patrulea cornū de masă,
Unde a șeđutū dómna mirēsă.
Că și-a uítatū o măhramă
Multū mândră și frumósă
Să ne-o dați d-vóstră:
Fie și de inū,
S'o șterge mirele de vinū!
Fie și de humbacū,
Nóuē și de alea ne placū!
Fie și de strămătură,
Omū șterge caiī la gură.
Și-omū depăna după șură!
Fie și de arnicī,
Numai să fie de-aici,
Să nu fie de prin vecini,
Să pățimū niscai rușini.
Dară acuma să luămū

Câte unŭ păharŭ de vinarsŭ	Să ne mai udămŭ a gură,
Să ne trecă de necazŭ,	Că, de nu o vomŭ uda,
Câte-unŭ păharŭ de băutura	Nu mai putemŭ cuvînta! (1)

O altă variantă a orației acesteia, totŭ din Transilvania, care așisderea se ține de *colăcari*, când se'ntorcŭ după *pintenŭ*, sună așa:

Și mai bună diminéța	Și la maica mea
La domnia-vóstră!	Cu care am trăitŭ.
Ne-amŭ dusŭ	Și așa am auđitŭ
Până unde ne-amŭ dusŭ,	Că sócra mică
Și ni s'a făcutŭ drumulŭ crucișŭ	Îi mai voinică,
Și nu ne-amŭ mai pututŭ duce,	Că s'a sculatŭ mai diminéța
Că carăle ni s'aŭ desferecatŭ,	Cu mătura 'n brațe
Și calulŭ jupânului mire s'a o-	Și a măturatŭ
Junânesa	În patru cornuri de casă
Mirésa	Și patru de masă
În picioré s'a sculatŭ	Și a fi găsitŭ
Și cu glasŭ mare a strigatŭ:	O năframă de mătasă.
—Întorceți-vé la casele mele	Și faceți bine și mi-o dați,
În care m'am născutŭ,	Că aceea e a nóstră (2).
În care am crescutŭ	

După ce sfârșese colăcariulŭ orația acésta, li se dă *pintenulŭ* saŭ *mahrama miresei*.

Atunci călăreții saŭ colăcarii pornescŭ în fuga mare ca să ajungă carele cu zestrea miresei, ca împreună intrândŭ în curtea mirelui, spre care s'a îndreptatŭ, să *inmăneze dómnei mirese* *mahrama* cu care să-și ștérgă lacrimile ce-a vėrsatŭ până aici (3).

La *Morlachii* din Dalmația, cari încă aŭ datina acésta, mirele merge asemenea numai până la unŭ locŭ, se'ntorce apoi de-odată înděrėptŭ și alérgă dimpreună cu *cumėtrulŭ*

(1) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 29—31.

(2) G. Dem. Teodorescu: Poesii pop. rom. p. 181.

(3) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 54.

său până la casa miresei. Aici, dându de sócra sa, care îl așteptă în pragul uşei, îi sărută mâna, și după acesta, primind de la dinsa o «*mahramă*», pentru care îi dă o jumătate de țechină, alérgă éráși după escortă ca să ocupe locul ce i-se cuvine (1).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 78.

XXXII. ÎNTIMPINAREA.

În unele părți ale Transilvaniei ajungându nuntașii cu mi reșă aprópe de casa mirelui, colăcariul cu unú călărețu merge înainte ca să dea scire cum că vinú în pace, și de a-casă să aducă veste, că acolo îi așteptă. Ostașii zăbăvescú, ér colăcariulú ajungendu la pórtă mirelui dice așa :

Și mai bună séra
La domnia-vóstră
Cinstiți ómení de-omenic,
Dumneđeú să vă ție!
Dile șapte fără șése,
De când amú plecatú de-acasă,
Cu alú nostru împératú,
Multă lume amú umblatú.
Și umblându atáta lume
Amú văđutú câte-o minune,
Care tóte vi le-oiú spune,
Și credeți, că nu sunt glume.
Dar mai ántáiú vremú să scimú
Óre bine nimerimú?
Óre asta ni-í cetatea,
Din care amú plecatú cu óstea?
Și ce veste-í în cetate,
Aveți pace sănătate?
Că noi câtú ce amú pornitú
O luncă amú nimeritú,

S. Fl. Marianú. Nunta la Români.

Și fiindú vremea târđie,
Ea sare din cámpe
O fěră grósnică cumplită,
Cu ochii mari și sgáitá,
Dar fiindú eú vitezú mare,
Mi-am uitatú că sunt călare,
Și pe șesulú celú frumóșú
Am luatú fuga pe jostú.
Dar și soțulú di'ngă mine
Fugea cu cíoricii în vine.
Elú atuncea strigá : holtú !
C'ășú mai fugi și nu potú !
Atúnci fěra 'nspáimántatá
Începu-a fugi 'ndatá,
Preste șesú și preste délú,
Epurele fugea ca unú calú.
Veđi aceea vitejie
Un'o face dintr'o mie
Făceți-vě voie bună
Și credeți că nu-í minciuná.

40

Starostea răspunde ceva riđéndu, că s'aũ speriatũ de unũ iepure de viteji mari ce sunt. Érã colăcariulũ vorbesce mai departe :

Cinstitũ vornice de locũ,
Dee-ți Dumneđeũ norocũ,
Íasã-ți pěrulũ prin colopũ
~~Și cămașa prin cojocũ.~~
~~Póte că aũ aũđitũ~~
De bãtaia ce-amũ avutũ,
Cãnd pe drumũ cãlțoriãmũ,
Cu'mpěratalũ nostru mergcamũ.

Cu Turciĩ ne-amũ íntãlnitũ,
Și-amũ avutũ rãboiũ cumplitũ.
Dupã noi aũ alergatũ
Pãn' la dëlulũ celũ ínaltũ.
Acolo-aũ statũ sã rësufle
Pãn' ne-amũ ascunsũ noi ín tufe.
Așa dar, că ne-amũ purtatũ bine,
Eũ și soțulũ de lângã mine?

Aci starostea ér le răspunde ce-va riđéndũ cu toții cei de fațã, că s'aũ purtatũ așa de rëũ. Dar colăcarulũ se face că nici nu-ĩ aude și vorbindũ mai departe đice :

Cinstiți ómenĩ de-omenie,
Dumneđeũ sã vë ție!
A nostru mare 'mpěrãtũ
O vedenie-a aflatũ,
Unde șede-o 'mpãrėtésã
Vedenia cea frumósã.
La dĩnsa a alergatũ,
Cu dĩnsa mãna a datũ,
Dupã ce s'aũ sfãtuitũ
Apoi s'aũ și logoditũ.
Dupã ce s'aũ cunutatũ,
Toțĩ cu bine le-aũ strigatũ:
Vivat, vivat sã trãescã

Domnulũ sã-ĩ blagoslovescã!
Vinũ amendoĩ ímpreunã,
Spre a nóstrã voie bunã.
Mãica mirelui sã fie sãnětósã,
Cã nora-ĩ vine veselósã . . .
Cinstite vernice!
Sã-ți mai spunũ óre-ce:
Dute'n casã íute tare
Și spune la sócra mare,
Sã dea semnulũ gãtatũ,
Colacu'n sulířã ímplãntatũ,
Ca și mirelui sã-ĩ placã
Semnulũ celũ bunũ de la mãicã.

— Aici se aduce colaculũ cerutũ și colăcarulũ luãndu-lũ se íntorce la óste dimpreunã cu celũ ce l'a petrecutũ, apoi vinũ cu toții cu veselie la casa mirelui, unde íși petrecũ pãnã ce se adunã toțĩ óspeții, cãțĩ aũ fostũ chĩemațĩ la nuntã, dar nu s'aũ dusũ dupã mirésã, fiindũ-cã dupã mirésã numai aceia mergũ, pe cari îi poftesce mirele și pãrinții lui, ér cei-lațĩ chĩemațĩ numai la casa mirelui íeaũ parte la ospěțũ.

Călăreții își dau josă năfrămile de pe spate, și rămănu aici până după cină, petrecându-și cu jocă. *Têrfărița* și stegarulă descarcă de pe cară cele aduse, și le așază la loculă loră. Sosindă chiemații, pe cară de nouă ȳ-au invitată chemătoria, se pună la masă și cinéză cu toții împreună (1).

În alte părți din Transilvania se întâmpină mireșa astă-feliă :

Cum aă luată *Pintenulă* miresei, călăreții plécă în fuga mare până ce ajungă carulă cu mireșa și apoi întră îndată la mire în curte. Caii sunt duși în coșare, carulă se descarcă, mireșa este primită de sócra cea mare cu cuvintele : «de aci înainte imă vei fi fiică și ajutoră», apoi o sărută (2).

După acésta se pune o masă de naintea casei, se așterne ună straiă pe dinsa, se presură cu floră, se pune pâne, bătură și sare, pe care suindu-se mireșa, aruncă grău în cele patru puncturi cardinale. Prin acésta voescă să arete, că precum sbóră și se depărtéză grăunțele aruncate, așa să sbóre și să se depărteze tóte relele de casătoria sa ; și precum grăulă seménată fórte înmulțite fructe aduce, așa să se înmulțescă și să sporéscă și fericirea loră (3).

Scóborându-se de pe masă, sócra cea mare o învêrtesce de trei ori în jurulă unui vasă cu apă.

Apoi mireșa tórnă apă socrului și sócrei, nașului și nașei să se spele spre semnă că ea va asculta consiliile noiloră părinți corporali (socrulă și sócra) și pe ale celoră spirituali (nașulă și nașa).

Apoi mireșa stropesce pre toți giură împregiură și împreună cu mirele duce restulă apei la răděcina unui pomă în grădină (4).

(1) B. Viciă, op. cit. p. 34—38.

(2) I. C. Tacită, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 59.

(3) D. T. Bojincă, op. cit., p. 211. Nota 2.

(4) I. C. Tacită, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 59.—D. T. Bojincă, op. cit. p. 213 Nota 1: «La Romăni de acum se face stropirea cu apă așa: Măi întâiă se stropesce mireșa, după aceea stăndă ea la pragulă casei din

Joculă urmăzează încă în curte, când mirésă întră în casă. Înainte însă de intrare în casa socrilor, ea se proptesce în pragă și nu vrea să între până după multe rugăminte, prin ce arată, că ea nu s'a îmbiată loră (1).

După ce a intrat, sócra cea mare o primesce cu ună frău, prosopă ori brău, cu ună colacă ori cu ună păhară de miere.

O légă cu frăulă de mână arătându-i în modă alegorică legătura conjugală, ce are să lege pre noii căsătorii, o unge cu miere pe frunte și, înconjurându camera, unge cele patru colțuri ale casei.

Mirésă ieă o bucățică de colacă și întinge în miere și o mânâncă, apoi restulă se pune în vatra focului (2).

În *Macedonia*, ajungându mirésă la casa mirelui, este întâmpinată la pörtă de sócra sa și de nuntași, acolo i-se aduce ună copilă mică de-lă ține în brațe și-lă sărută, apoi ună ală doilea și ală treilea, pre cari îi sărută pe rândă; când este să trecă pragulă să între în ogradă, i-se dă o farfurie cu untă și ea luându din elă cu degetele, unge pragulă ușorului susă și josă, apoi în dreapta și în stânga, și dreptă ștergară spre a-și șterge degetele, i-se dă ună caieră de lână, apoi ună mără în care se află virite mai multe monede, și-lă aruncă dreptă în susă și care flă prinde acela se consideră, că are să fie cu norocă. Totă atunci în unele locuri sócra pune pe capulă miresei o turtă, și o ține puțină, apoi o frânge în două bucății.

Cum întră mirésă în casă, némurile ei începă a cânta :

lăuntru, stropesce pe toți cei ce se află la nuntă cu acea apă și îi șterge cu o ștergură anume gătită. Nuntași toți sunt îndătoriți a se strecura peste pragă, ca să-i pótă stropi mirésă.»

(1) Com. de d-lă I. Popă Reteganulă.

(2) I. C. Tacită, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 59.

Sun nă salce sălcioră,	Sub o salce sălcioră,
Să-și o lia ginerile sub suoră,	Să-și o iewa ginerile subsuoră.
S' nă bănezi lungină;	Să trăescă lungi ani;
Ne-aduseși o ghirachină,	Ne-ai adusă o lebadă,
Și umplu casa de lușină;	Și umplu casa de lumină;
S' nă bănezi sor, mărgeoă,	Să ne trăesci soră mărgea,
Si ni umpli casa di haraoă.	Să ne umpli casă de bucurie!

În *Pindă* când este să între mirésa în casă, sócra îi așterne *adimpt* (șăiacă) albă pe care ea calcă, apoi nuntașii o uréză dicându-i: «să băneză, și incherdu bun, Dumneđu să-și dea lilicele di tru Mai, și strașile vărna óră să nu ti lipsasca: —să trăesci, și norocă bună, Dumneđu să-ți dea florile din Mai, și straele să nu-ți lipsescă nici o dată.»

În locurile unde este obiceiul ca mirésa să se întórcă călare de la biserică la casa mirelui, socrul ei, sau ună altă bētrână o scobórá de pe cală, și tăindă chinga dela *samară* (ună feliă de șea) îlă restórnă, în semnă că nu mai este de trebuință, fiindă că mirésa nu va mai încáleca, ci va rămáne în casa bărbatului pentru totdeauna; apoi mirésa cu femeile, cari o insoșescă se ducă într'o cameră a parte, unde vine ună băeșelă, care are tată și mamă și apucându cu dinții sovonulă (vélulă) îlă scóte de pe obrazulă miresei (2).

În alte locuri totă în *Macedonia*, ajungēndă mirésa a casă la ginere (mire), muma ginerului aruncă grău asupra corte giului, —mirésa se dă josă de pe cală și ună copilă ce are părinți vii încă trece pe sub calulă ei; atătă ginerile, câtă și mirésa trebuie să iewa sama spre a nu atinge pragulă ușei intrândă. Pe pragă se pune ună cercă de bute, prin care sunt nevoiși să trecă, plēcând-se și fiindu-se de mână; pe urmă acelu cercă se rumpe în dóue asupra capeteloră loră (2).

În *Bucovina*, cum aă ajunsă și aă intrată în ogradă cu tră-

(1) T. T. Burada, Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. in op. cit, p. 422—423.

(2) Dim. Bolintinenu, op. cit. pag. 90.

sura în care se află miréşa şi pe care căraşul o trage de comună de năntea casei, nuna cea mare începe a juca în tóte părţile, a bate în pǎlmi şi a chiui :

U, iu, iu şi na, na, na,
Sócră mare, draga mea,
Sócră mare,
Sócră mare !
Eşi afară,
Eşi afară!
Eşi afară, sócră mare,
Că-ţi aducú pteptănátore,
Să te pteptene pe capú,
Cu unú pteptene de fagú,
Cu dinţii ceí mari,
Croşi şi tari,
Bine să te descálcéscă,
Cu dinţii ceí micí,
Ascuţiţi şi lungí,
Bine să te dupácéscă! (1).

Saú astú-feliú :

Bucurá-te, sócră mare,
Ţi-aducú norá ca o flóre,
Ţi-a pune de láutóre,
Şi te-a unge cu unsóre,
Şi te-a la, te-a ptepténa,
Cu capulú de gardú te-a da! (2)

Saú aşa:

Eşi afară, sócră marc,
Ţi-am adusú pteptănátore,
Să te pteptene pe capú,
C'o bucat' de lemnú de fagú,
Dar fie şi de răchită,
Numai să fie pârlită! (3)

(1) Din Ilişestí, colceþia autorului.

(2) Din Crasna, dict. M. Bãrbuþã.

(3) Din Şcheia, satú lângã Sucéva, com. de V. Balintescu, stud. gimn.

Dar nu numai nun cea mare chiue astă-feliū, nu numai ea singură strigă pe sócra cea mare, maica mirelui, să iasă afară spre întâmpinarea miresei, ci și tóte cele-lalte neveste, cari aū petrecutū pre mirésă, cum aū intratū în ogradă începū unele a bate din pǎlmī, ér altele în lingurī și a đice:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ți vine chieptănátóre,
Să te chieptene pe capū
C'o bucat' de lemnū de fagū (1).

Saū:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ți vine chieptănátóre,
Să te chieptene pe capū,
Cu două lemne de fagū (2).

Saū:

Bucură-te, sócră mare,
C'a venitū pieptănátóre,
Cu unū pieptene de bradū
Să te pieptene pe capū,
Să-ți dec câte-unū ciomagū (3).

Saū:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ți vine pieptănátóre,
Să te ungă cu unsóre
Să te dee
Cu capulū de chiotóre (4).

Totū așa chiue la acéstă ocașiune și Româncele din ținutulū *Năsăudului* în Transilvania:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ți aducū pieptănátóre.

(1) Din Mănăstirea-Humorului, com. de d-lū G. Avramū, și din Pojorita com. de I. Flocca, stud. gimn.

(2) Din Marginea, com. de Ef. Bodnarescu, stud. gimn.

(3) Din Calafindesci, dict. de Sofia Frāncu.

(4) Din Voitineli, com. de d-lū T. Gramatovicī.

Pe unde te-a pîeptăna
Şepte anî nu te-a mânca,
Fără totû te-î văeta (1).

Saû :

O sêracă sócră mare,
Ține-te'n picîóre tare,
Că ți-ai căpêtatû nororă,
De gîndescî că ți-î sororă
Și-î suflă vîntulû prin gură
Ca când ai sufla prin șură.
Ține-te, nu te lâsa,
Că nora te-a scărmăna
Și ți-a da nenumêrate
Preste capû și preste spate,
Și ți-a da și preste mîna,
Și-î răbda că ești bêtrîna.
Și-a da și la socru mare,
Că-î decăt tine măi tare.
Răbdați socri amêndoî,
C'atuncea v'omû scôte noi (2).

După ce-aû întratû în ogradă și pe când se apropie de
ușa casei :

Bucură-te, sócră mare,
Că ți-am adusû lucrătóre
O noră ca și o flóre.
Ne-amû preumblatû prin grădină,
Ți-am adusû o gospodină,
Gospodină lucrătóre,
Frumușică ea și-o flóre,
Totû s'o nai la cheutóre (3).

Saû acêsta :

Tótă vara n'am lucratû
Totû de-acestea-am așteptatû.

(1) Com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

(2) Din Năsêudû, com. de d-lû I. Popû Reteganulû.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Nici la vară n'oiu lucra,
Totu de-aceste-oiu aștepta,
Că mai am pe cine-va.
Bucură-te, sócră mare,
Că ai noră ca o flóre,
Ca dumnă-ta lucrátore.
Să o legi la cheutóre.
M'am preumblatü prin grădină,
M'i-am adusü o gospodină;
M'am preumblatü prin ocolü,
M'i-am adusü unü ajutorü (1).

Sócra cea mare, care totü timpulü câtü a fostü și s'a petrecutü nuntașii la părinții miresei, a stätutü a casă, cum vede c'a intratü nunta în ogradă, iese dimpreună cu bărbatulü seü spre întâmpinarea miresei cu *pâne, sare, zahărü* sau *mîere*, o strachină în care se află aghiăsmă și unü struțü de busuïocü, precum și cu unü șipü de rachiü în mână, cari obiecte însemnézá, că tinerii căsătoriti câtü vorü trăi să aibă de tóte în îndestulare și viața să le fie dulce ca mîerea(2), și făcëndü și ea voie bună strigă:

U, iu, iu și bine-mi pare,
C'ați adusü voinică flóre,
Floriceică dela Maiü
Să ne fie de bunü traiü (3).

După acésta, stropindu-o cu aghiăsmă și cinstindu-o pre mirésă o cobórá din trăsura josü și ținëndu-o de mână, încunjură de trei orî trăsura cu dînsa (4), sau jócă împreună unü jocü împrejurulü trăsurei (5). Mirésa iea apoi dela çalulü din drepta căpețala de pe capü saü îi desprinde unü

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(2) Pretutindenea îndatinatü în Bucovina. Totü cu pâne e întâmpinatä mirésă de către sócră cea mare și în districtulü Bacăului din România. Veđi «Columna lui Traianü», an. IX, p. 417.

(3) Din Ilișesci, colecția autorului.

(4) Datina Rom. din Ilișesci și a celorü din Șcheia, com. de V. Bălintescu.

(5) Datina Rom. din Boianü, com. de V. Turturénü.

ștréngü ; ér dacă la trăsura, cu care a venitü, aü fostü boi înjugați, íea totü de la boulü din drepta restelü și-lü aruncă peste capü. Acéstă procedere însemnézá că ea scie réndulü gospodăriei și că nu se va întórce mai multü îndéréptü la părinții sėi (1). După acésta întră cu danțulü în casă, ținéndü sócra cea mare și acuma pre mirésă de mână. Ér după ce a intratü în casă o pune după masă și cinstesce la dínsa (2).

În unele comune, precum bună órá în Crasna și Calafin-desci, nu e datină ca socrii cei mari să íeasă întru întîmpinarea miresei, ci în loculü acestora íesü nisce rudenií mai de aprópe ale mirelú și acestea o întîmpină. Socrii cei mari rămânü în casă. Sócra cea mare face numai atáta, că nemijlocitü înainte de ce aü să între tinerii în casă, așterne, duple cum este pretutindenea obiceiü, unü covorü, o scórță, unü láiceriü saü și unü Țolü de lánă din pragulü úșei dela tindă și până în pragulü casei, anume ca tinerii și mai alesü mirésa, când va intra în casă, să nu calcé pe pámîntulü golü, ci pe așternutü. Însă cum a așternutü covorulü îndată întră érá în nuntru și se pune cu spatele la hornü, ca mirésa, când va intra în casă, să nu se úite în cuptóriuü, căci nu e bine.

După acésta descălicándü mirele de pe calulü sėü și ducéndu-se la trăsura, în care se află mirésa, o íea pre acésta frumușelü în brațe și o scobórá josü. Apoi sosindü și vorniceii sėi dimpreună cu alți fecióri, fete și neveste, cari se află de față și fórmándü unü danțü mare, în fruntea căruia se află vornicelulü primare, érá la mijlocü mirele și mirésa, îi vírá pre aceștia cu danțulü în casă. După ce aü intratü în casă jócă cu danțulü de trei óri pe după masă, érá după a treia órá, stándü toți loculü, se așeză după masă astü-feliü ca mirele și mirésa să vie în capulü mesei.

(1) Datina Rom. din Ilișesci și a celorü din Șcheia, com. de V Bălimtescu.

(2) Datina Rom. din Șcheia și Boianü.

În timpul acela când se învârtesc cu danțul împrejurul mesei, nevestele, cari sunt prinse în danț, cântă mai multe cântece, între carile și acesta :

Pân' nu jocu pe lângă patu
Nu-mi dă sócra de mâncatü.
Pân' nu jocu pe lângă stâlpü
Nu-mi dă sócra să mănâncü.
O` săracă sócra mea
Îmi dă lapte 'ntr'o lulea,
Mămăligă p'o surcea,
Eü mănâncü și-a rămânea
Pentru hiată sócra mea.
Ea mă ține după ușă
Într'unü ștîubeiu cu cenușă
Și-mi dă brânză pe-o țepușă (1).

În cele mai multe sate din Bucovina este datină, că atunci, când are mirésa să pășescă peste pragü, socrulü celü mare, sau unulü dintre nuntași, dar mai cu semnă unü vornicelü, să o rădice pe susü și așa să o trecă ca să nu ajungă de feliü pragulü cu piciórele. În altele însă, unde nu este acéstă datină, mirésa singură caută a păși astü-feliü, ca nici de cum să nu se atingă de pragü (2).

Nuna cea mare și cu nevestele, cari se află în trăsura cu zestre, nu se scobórá din trăsură până ce nu aü băgat'o pre mirésă în casă și aü așezat'o după masă. După acésta eșindü vorniceii dimpreună cu alți fecióri din casă, nuna, în Boianü și în alte sate de pe lângă Prutü, sfașca, începe a lua unulü câte unulü tóte lucrurile, câte se află în trăsură și jucându-le le dă vorniceilorü ca să le ducă în casă. Mai nainte însă de a le da chiue :

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(2) Acéstă datină se află și la Românii din Transilvania. «La Români, — serie Bojîncea, op. cit., p. 212, Nota 1, — rădică socru pre noră-sa în brațe și așa o trece peste pragü; într'altele érá trecü singure miresele peste pragulü casei, ci pășescü de susü, ca nu cum-va să se atingă de pragü.»

U, iu, iu, și na, na, na,
Vină 'n cóce, nu ți-oiu da,
Până ce nu ți-i lua
Și și-atunci dacă-i puté (1).

Saù:

Hu, iu, iu, și na, na, na,
Da eù totuși nu ți-oiu da,
Măcar țapa te-a 'nțepa! (2)

Vorniceii luândü zestrea, jucând'o și virînd'o în casă chiue:

Tótă vara n'am lucratü,
Totü de-aceste-am așteptatü.
Nici la vară n'omü lucra
Totü de-aceste-omü aștepta.
Să trăescă mămuța,
Că a făcutü fetița.
Să trăescă fetele
C'aü scärmănatü pencele.
Perinuța cea d'ântăiü
Că omü pune-o căpătăiü,
Perinuța cea pestriță
Că omü pune-o sub costițe (3).

Er după ce aü descărcatü tótă zestrea, după ce aü dus'o
și aü așezat'o într'unü locü anumitü în casă ca să nu se
pérdă, chiue:

U, iu, iu, și bine-mi pare,
C'am umplutü casa iast' mare,
De perini și de scorțare.
Săracele prăgurele,
Multü aü fostü supărățele,
Dumneleü s'a înduratü
Voie 'n casă ne-a întratü (4).

(1) Din Ilișesci, adunată de autorü.

(2) Din Voftinelü, com. de d-lü T. Gramatovicü.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bärbuță.

(4) Din Crasna, dict. de M. Bärbuță.

Saŭ și acesta :

Frunđă verde baraboiŭ,
Mî-am adusŭ cîobanŭ la oi,
Să ne pască oile
Pe șesulŭ cu florile;
Bucură-te, sócră mare
C'amŭ ai pîeptănătore (1).

După acésta întrândŭ nuntașii, câți avură dragoste de a veni dela părinții miresei la mire, și după ce socrii cei mari îi așeză pre toți la masă, care e gătită, ca și la mirésă, și anume pre nunii cei mari de-a dreapta miresei, ér pre ceialalți după aceștia și de-a stînga mirelui, vine unŭ frate de-a mirelui saŭ, daca acesta nu are frați mai mici decât dînsulŭ, apoi unŭ vèrŭ saŭ și unŭ vornicelŭ, cu douë vèrguțe verđi de mèrŭ saŭ pèrŭ în mână și prinđendŭ a juca cu vèrguțele de naintea miresei, se apropie din ce în ce totŭ mai tare de dînsa și apoi îi rădică hobotulŭ cu vèrguțele de pe capŭ, căci mirésa de cum a fostŭ inhobotată a casă la părinții sei, totŭ inhobotată rêmâne până în momentul acesta.

Când prinde fratele mirelui saŭ vornicelulŭ a juca cu vèrguțele spre a rădica miresei hobotulŭ, una dintre nevestele de față saŭ lăutarii cîntă următóarele versuri pre cari le acompaniază cu vióra :

Rădică hobotulŭ tèŭ
Și-î vedé pe socru-tèŭ
Și țî-a păré. tată-tèŭ.
Ba! póte-î și mai frumosŭ,
Numai nu-î așa milosŭ,
Cum alŭ tèŭ nene țî-a fostŭ.
Rădică hobotu-tèŭ
Să veđi pe cumnatu-tèŭ,
Sémănă cu frate-tèŭ.

(1) Din Boianŭ, com. de V. Turturénŭ.

Ba! póte-î multû maî frumosû,
Numaî nu-î așa milosû,
Cum alú tēû frate ți-a lostû.
Rădică-ți basmaua ta
Și-î vedé pe sócra ta
Și ți-a păré maîca ta.
Ba! póte-î multû maî frumósă
Numaî nu-î așa milósă,
Cum era maîca-t'acasă.
Desrădică-ți basmaua,
Să veđi pe cumnată-ta
Ți-a păré că-î soră-ta,
Ba! par' că-î multû maî frumósă
Numaî nu-î nicî picû milósă,
Cum era soră-t'acasă... (1)

După ce i-a rădicatû hobotulû de pe capû îlú jócă atâtû de-asupra capulû miresei, câtû și de naintea mesei, apoi îlú strînge.

Pentru rădicarea hobotulû mirésa dă așa-și atunci celui ce i l'a rădicatû o năframă fórte frumosû cusută(2).

În *munții apusenî ai Transilvaniei*, pe când se apropie convoiul nupțialû de casa socrilorû, pe când *cuscrii uiescû* și nuntașii pușcă, se află în curte o masă pusă și acoperită cu o față albă de pânză; pe masă e unû blidû cu grâû și unû ciubărașû noû cu apă, ér pe la *Mogoșû*, lângă masă e și unû *Armindenû*. În fruntea mesei sunt neveste, rudeniî de-ale mirelui, și intrândû carulû în curte, *vorniculû*, *stegarulû*, *cuscrii*, *nănașii* și *finii* încunjóră masa de trei orî, ér una din neveste aruncă cu grâû peste eî și alta îi stropesce cu apă c'unû *pămătuftû*. După acésta unulû din cei maî de aprópe consângenî ai mirelui scóte de la jugû unû resteû pe care îlú dă miresei ca să-lû arunce peste casa mirelui.

Sócra mare așteptă mirésa în pragulû ușii și o prinde în

(1) Din Crasna, diet. de M. Bărbuță și din Mahala, com. de d-lú Tomoiagă.

(2) În cele maî multe părți ale Bucovinei.

brațe, ținându în amândouă mânilor o bucată de pânză albă, ca să nu o prindă cu mânilor góle, și sărutând'o în obrazu, îi pune pe capu unu colacū, peste care mai pune și unu *tierū* cu grău și cu puțină sare și intrându în casă, se preumblă din noū în ordinea cum s'a preumblatū în curte, de trei orī împrejurulū unei mese anume pusă (1).

În comitatulū *Zarandului* când mirele e aprópe ca de vr'o 200 pași de casa sa, atunci cuscrii încep a cânta :

 Ieși afară sócră mare,
 Ieși fără de'ntârziare,
 De-í vedé pe nora ta.
 Că-í frumușică
 Și tinerică
 Ca unu firū
 De trandafirū.

Ér când ajungū acum la pórtă și intră în curte (ogradă) sócra mare cu o lumină aprinsă într'o mână, cu sare și c'unu țipău, în care se află *fonfiū* de pădure, în cea-laltă mână, iese înaintea norii sale și-í grăesce așa :

 Noră drăgălașă,
 Să fii voiósă,
 Totdeauna sănétósă!
 Nu fi întristată,
 Și nici supărată.
 Pentru maica ta íubită.
 Care a rămasū amărită,
 Că și eū maică íți sunt,
 În faptă și în cuvintū.
 Bine-mí pare c'ái venitū,
 Și la noi că mí-ai sositū.

Țipăulū și sarea, cu care e întîmpinată, înséamnă ca mireșa să aibă totdeauna norocū la semănătură de grău și ca nici când să nu-í lipsescă cele trebuincióse din casă. Ér *fonfiulū*

(1) Frăncu și Candrea, op. cit. p. 166.

însamnă ca să nu-și p rdă fața, să nu îmb tr nescă iute, ci să fie totu t n r  la fața cum e fonfiul  și vara și  rna verde.

După ac sta intră cu toții în curte și se ducă p n  de naintea casei, unde se află o masă pe care e pusu unu ciub r  mai plinu cu apă, unu strușu mare de busuoc  și unu ștergariu.

Sosiți aice cumătra (nuna)  ea strușulu,  l  bag  în apă și începe a stropi cu dînsulu pre cuscri,  r mir sa lu ndu ștergariul  pe um r  și o lingur  în m n  d  fie-cărui cuscru apă ca să se spele.

După ce s'au spălatu și s'au ștersu toți cuscrii și după ce fie-care a aruncat  în ciub rulu cu apă c te vr'o c ți-va bani,  e u am ndoi mirii ciub rulu de torți și duc ndu-l  la o ultoie de m r  sau p r  vars  apa la r d cina aceleia,  r  banii, lu ndu-   i da  cum trii ca să-  păstreze p n  la unu timp  anumitu c nd  i cap t   nd r pt . Totu atunci pl c  una dintre crengile ultoiei și pune pe d nsa prima din cosițele miresei,  r mirele taie cr nga ast -feliu ca prima s  cadă în brațele miresei.

 n urma acestei proceduri intră cu toții în casă și  nconjur ndu cum trii și cu finii de trei ori masa, se așeză fie-care la locul  ce i-se cuvine (1).

 n unele ținuturi, mai alesu pe *Crișulu-Albu*, c nd vine mirele și mir sa de la biseric  și voindu s  între în casă o femeie st  lângă pragulu ușei cu unu ciub rașu nou cu apă din care dă la toți  speții să se spele pe m ni și cari se șterg  cu unu ștergariu nou de p nz . Fie-care arunc  în ciub rașu crițari sau *libre* de argint . Pe urmă mirele și mir sa bag  prin t rtele ciub rașului o năframă, țin ndu unul  de unu colțu și cel-l-altu de altu colțu și merg  în gr din  la o *ultoie* (altóie), unde vars  apa la r d cina ei,  r banii  i  ea mir sa și  i pune în năframă.

(1) Com. de d-lu T. Dușanescu.

Mirele taie o *cleombă* din altóie. Tăierea acésta însemnéză: *trecerea virginei în statulă femeiloră măritate*; ér vërsarea apeí în grădină la altóie însemnéză; *lucrarea moşiei părintesci şi nepărăsirea ei până la mórte*.

Ultóia, dice poporulú că însemnéză legătura între feciorú şi feciórá şi viaţa conjugală (1).

În prejurulú *Timişórei*, ajungëndú nunta la casa mirelui, le iese întrú întimpinare socrulú mare, találú mirelui în pórtă, pe care cumétrulú mare îlú salută după datină şi-lú mai întrebă :

— Voe vi-í de *goştí* (2).

— Din tótă inima şi cu totú dragulú,—rëspunde socru mare, şi toţi întră în ocolú.

Înaintea uşei cuínei e pusă o masă scurtă. Diverulú aduce mirésa lângă mésză şi-í dice :

— Sue soră aici! —şi mirésa se sue cu picíórele pe măsuţă.

Cumétrulú mare cu mirele şi conductulú se postéză pe de napoia mészăi. Musica şi vuetulú tace.

Atunci păşesce socru mare naintea miresei, acum norii sale, o íea în braţe, o întórcé odată şi éráşí o pune pe masă. Aşa face de trei orí şi la întrerumperí mulţimea strigă : Vivat! amin!

Apoi strigă sócra mare :

— Aduceţi-mí cíurulú, să védú scie nora cíurui, şi dá cíurulú cu grăú miresei, care e totú pe masă, care invêrtindú cíurulú de doué trei orí, îlú aruncă peste capú.

În unele locurí aducú înainté fránele cailorú şi diverulú înfránândú pre mirí, aşa-í mână în cuină, întrú semnú că ei doí aşa se ţinú cătră o laltă ca doí cai înfránaţi la rudă.

În alte locurí aducú bracirí, o légă pre mirésă pe după cópse şi mirele o povêfuesce în cuină.

(1) Fráncu şi Candrea, op. cit. p. 167.

(2) *Goştí* vine de la germ. *Gast*. Acestú terminú germanú în 156 de aní s'a respândilú în totú Banatulú, scoţëndú pre rom. *óspe* şi turc. *musafirú*.

În cuină se așează mirésa pe unŭ scaunŭ cu fața cătră ușă și óspeți, aci i-aducŭ o pâne și sare în mână, după aceea unulŭ saŭ doi pruncuți pe brațe, cărora ea le doncăză maramuțe.

Și cu acestea ceremonia întrării miresei în casa mirelui s'a terminatŭ (1).

În *Selagiŭ* și în prejurulŭ *Oradiei-mari*, ajungëndŭ nunta la pórtă casei mirelui, amândoi sócri mari îi întimpină cu cea mai mare bucurie. Sócra iewa apoi pre noră-sa de sub-suórá și o duce până lângă boii năintași dela carulŭ, cu care a venitŭ. Aicea mirésa, că și miresele din unele părți ale Bucovinei, iewa resteuł dela bouł din brasdă și-lŭ aruncă câtŭ póte peste capŭ, fără a-i pása în ce locŭ va cădé.

După acésta luândŭ nănași și cu frații de mire pre cei tineri în mijloculŭ lorŭ și formândŭ unŭ felŭ de cercŭ încunjură masa, ce se află pusă de naintea casei.

Nunele, cari stăŭ lângă masă, aruncă într'înși cu grăŭ și-i stropescŭ cu apă, când nănași strigă :

Ér nunele :

Grăŭ, grăŭ
Să ne dea Dumneđeŭ !

Ba și apă, apă
Să ne dea Dumneđeŭ !

La a treia încunjurare a mesei mirele descarcă unŭ pistolŭ cu dóue țevi și nemijlocitŭ după acésta întră apoi cu toții în casă.

În același timpŭ, când întră în casă, sócra mare caută ca nimenea să nu trecă printre mire și mirésă saŭ să arunce ce-va între ei, ca nu cum-va în urma faptei acesteia să se nască traiŭ rēŭ între dŭnși (2).

(1) G. Traila : Nunta țărănescă în prejurulŭ Timișórei, publ. în «Familia» an. III, p. 446 și 457.

(2) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

În fine la *Românii slavisați din Moravia*, când întră tēnēra nevestă ântâia oră în casa bărbatului său, cuprinde soba (cuptiorul) anume ca să se familiarizeze în noua casă, după aceea iese în ogradă și se uită la ceriū, apoi în hornul din bucătărie anume ca să capete copii cu ochi albaștri sau negri (1).

De și nu tocmai tôte, cele mai multe însă dintre datinele descrise în capitulul acesta se află și la alte națiuni.

La *vechiți Români* bună oră, cum ajungea cortegiul nupțial la casa mirelui, care era împodobită cu flori și cu covore, mirēsa ungea ușorii casei celei noue cu untură de porcū sau de lupū (2) sau și cu oleiū (3) și îi învĕliau cu lână (4). Prin acēștă învĕlire și ungere se credea, că se depărtēză farmecele și se oprescū relele dela casă (5). Apoi ne-fiindu-î iertatū a se atinge de pragul casei mirelui, mirēsa era rădicată de cătră alții și trecută pe susū peste pragū (6). Fundamentul acestei datine este, după Plutarch, aducerea aminte de cele d'ântâiū mueri ale Romanilor, cari nu de bună voie, ci răpite cu taria fuseră duse în casele Romanilor; sau pentru ca să arate că fără de voie întră acolo, unde are să-și pērdă fecioria; sau ca nu cum-va să calce pe pragū și prin acēsta să nu supere pre ȕoița *Vesta*, căreia era pragul consacratū (7).

(1) Dr. I. N. Enders, op. cit. p. 33.

(2) Plin. n. h. XXVIII, 9: proxima in communibus adipi laus est, sed maxime suillo, apud antiquos etiam religiosius, certe novae nuptiae intrantes etiamnum solemne habent postes eo attingere.

Idem de eadem: Masurius palmam lupino adipi dedisse antiquos tradidit deo novas nuptas illo perunguere postes solitas ne quid mali medicamenti inferretur.

(3) Isidor, or. 9, 7, 12.

(4) Donat ad Ter. Hee. 1, 2, 60: quum puellae nubere maritorum postes ungebant ibique lanam figebant. Isidor, l. c.

(5) Plin., l. c.—Serv. la Virgil, Aen., IV, 466.

(6) Plut. quest. R. 29.—Serv. ad Buc. XIII, 29.—Isidor or. 9, 7, 12.—Plautus Cas IV. 4, 1.

(7) Plut. quest. Rom. 39.—Bojinca, op. c., p. 212.

Intrată odată în casă, mirele o întâmpina aice cu apă și cu focu de pe vatra saū altariulū casei, ca semnū că din căldură și umeḑelă se nascū tóte, așa și familia, ce se nasce prin căldură și umeḑelă. Apoi mirésa se stropia cu apă, ceea ce însemna, că ea întră curată în casa bărbatului său, cu care va împărtăși foculū și umeḑela (1). Apa acésta se aducea de cătră unū băiatū saū copilă de la unū izvorū curatū, și cu rēmașița se spălau apoi piciórele miresei (2).

Când intra în casa soḑului său trebuia să între cu furca și cu fusulū în mână (3).

Êr după ce a intratū acuma în nuntru, după ce a fostū întâmpinată cu apă și cu focū și după ce a fostū stropită, se ruga ḑeilorū casei nóue ca căsătoria ei să fie fericită (4).

La *Italieni*, cum ajunge mirésa la casa bărbatului său, e întâmpinată la intrarea în ogradă de cătră sócră-sa saū de cătră unulū dintre némurile cele mai de aproape ale tēnerulū ei soḑū, care ține în mână unū talgerū cu grăū, sare, adesc-orī și zaharicale, și din cari îi aruncă o mână plină. După aceea mirésa e condusă la o masă, care e acoperită cu unū covorū preḑiosū și care stă la intrare în verandă. Aice tēnera nevastă se scobórá, călcândū pe unū scăueșū,

(1) Dion., 2, 30: ἐπὶ κοινωνία πρὸς καὶ ὄδατος ἐγγυῶν τοὺς γάμους ὡς καὶ μέ-
χρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιτελοῦνται χρόνων.

Festi: ep. p. 2. Aqua et igni tam interdici solet, damnatis, quam accipiuntur nuptae, videlicet quia haec duae res humanam vitam maxime continent. — Idem de eadem p. 87, 11.—Propert. 5, 3, 15.

Varo la Non. p. 302, v. felix=p. 182, filionem: contra a novo marito cum item e foco intitione ex felici arbore et in aquali aqua allata esset.

(2) Serv. ad Aen. IV, 167.—La Românī datina acésta s'a schimbatū; în locū de a spăla prunciū piciórele miresei, spală acuma mirésa piciórele unū feciorū, a nașului și a socriilorū. Veḑi Bojincă, op. cit p. 213, Nota 2.

(3) Plut. quest. Rom. 31.

(4) Nonius, p. 531: Nubentes veteri lege Romana assestres ad maritimum venientes solebant pervehere atque unum, quem in manu tenerent, tanquam emendi causa, marito dare; alium, quem in pede haberent, in foco Larium familiarum ponere; tertium quem in sacciperio condidissent, compito vicinali solere resonare.

care anume i s'a pusă. Intrându în verandă s'erută mâna noiloră s'ei părinți, apoi e condusă în cămara pregătită pentru d'nsa.

În unele părți sócra cea mare varsă unŭ păharŭ de apă de'naintea miresei, când acésta pășesce peste pragulŭ camerei sale (1).

În unele locuri din *Francia* casa mirelui stă închisă pentru tinerii soți până ce maica mirelui nu aruncă într'inșii dintr'o feréstră mai mulți pumni de ghindă, pâne albă, mazăre și bobŭ. Apoi arétându-se pe pragŭ închină nurorii sale o bucată de pâne și unŭ păharŭ de vinŭ, pre cari ténera nevastă le împărtesce după aceea cu bărbatulŭ s'eu ca simbolŭ alŭ comunei vieți viitoare. Aflându o mătură stându de-a curmezișulŭ de'naintea praguluiŭ o rădică și mătură casa cu d'nsa (2).

În alte locuri totŭ din *Francia* întimpinându sócra cea mare pre mirésă (mariée) aruncă într'insa cu pâne albă. Ér mătura, care stă de'naintea ușei de-acurmezișulŭ, trebuie s'o rădice. Unŭ băiatŭ îi aduce o furcă cu unŭ fuiorŭ de cânepă, care însemnéază abundența în cânepă; feciorii împuşcă cu pistolele în furcă căutându ca s'o aprindă (3).

În *Champagne*, mirésa trebuie să ingenunche pe o legătură de găteje spinose și să cânte de trei ori unŭ cântecŭ. Ér în *Gascogne* socrulŭ celŭ mare o primesce cu următoarele versuri :

«Ca aste căpătâie de coea, așa-sŭ de tari dinții sócră-ta; uită-te, noră, ungherele estea, aŭ să-ți cășuneze plesnituri (dacă nu le-î mătura) (4).

(1) Düringsfeld, op. cit., p. 96.

(2) Düringsfeld, op. cit., pag. 253.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 254.

(4) P. Lafargue; Căntece și obiceiurile la nunți, publ. în «Contimp.» anulŭ VI, p. 9.

La *Grecii cei vechi* aștepta în ușa, care era împodobită cu totu felulul de flori, mama mirelui pre ténëra përeche cu făclii aprinse. După ce se apropiaũ tinerii, ea arunca într'inșii cu totu felulul de copturi, cari însemnaũ îndestulare în tóte. Apoi lua pre mirésã și o conducea în camera nupțialã, care așîderea era fôrte frumosũ împodobită cu totu felulul de flori mirosítóre. În acéstã camerã se deshobota mirésa întâia órã de'naintea bărbatului sëũ (1).

Totu așa facũ și *Grecii noi*.

În *Tesalia*, bunã órã, mirésa, care e întîmpinată de só-cra sa, rêmâne inhobotată pânã ce se așezã toți óspeții la masã. După aceea vine vornicelulũ și o deshobotã, ér ceialaltți nuntași cântã unũ cântecũ, care descrie muncile vieței qilnice (2).

La *Grecii noi* din *Tripolița* dacã ténëra nevestã, la întra-rea sa în casa cea nouã, ar atinge pãmîntulũ, se crede de unũ semnũ rëũ, de aceea se rădicã repede peste pragũ și, înainte de ce e petrecută la culcare, trebuie sã se urce pe unũ ciurũ ca sã-lũ turtéscã spre dovadã despre feciória sa (3).

La *Albaneji* apropiindu-se cortegiulũ nupțialũ de casa mirelui, mama acestuia se sue pe o rădicãturã și de-acolo aruncã cu orezũ mai ântãiu în miri, apoi în întregũ cortegiulũ. După acésta descalecã mirele, ér pre mirésã o scobórá tatãlũ acestuia saũ unulũ dintre nêmurile sale cele mai de aprópe. Unũ bãețelũ micũ ai cãruĩ pãrinți încã trãescũ, cãci numai atunci e consideratũ de unũ aducétoriũ de norocũ, se petrece de trei óri în colo și 'n cóce pe sub calũ, ca și când ar voi sã-lũ încingã. La ușa, prin care întrã tinerii, li se ține unũ cercũ și pe când aceștia, ținêndu-se de mânã, trecũ printr'însulũ, se rupe de-asupra lorũ spre semnũ de unire pânã la mórte. Peste pragurile ușilorũ

(1) Guhl et Koner, op. cit., Grecii, p. 209.—Dr. H. Blümner, op. cit., p. 156.

(2) Düringsfeld, op. cit., p. 59.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 57.

trebuie să pășescă mai ântâi cu piciorul drept. Țr după ce aă întratü în nuntru, vornicelulü («vlam») deshobotă pre mirésă, rădicându-ı hobotulü c'unü obiectü de argintü, mai cu sémă însă cu mănunchiulü de argintü alü unei arme (1).

La *Sérbı*, ieșindü sócra cea mare înaintea miresei pe pragü fı dá să guste de trei orı miere dintr'o lingură. După aceea fı întinde unü băiatü micü pre care mirésa trebuie să-lü rădice de trei orı în susü și totü de-atâtea orı să-lü sérute și apoi să-ı dăruésă o batistă. Pe urmă sócra fı dá o strachină cu grăü, pre care mirésa trebuie să-lü arunce în tóte părțile mai nainte de ce pășesce cu piciorulü dreptü peste pragulü caseı și mai nainte de ce-ı este încuviințatü a intra în camera sa (2).

La *Sérbı* din *Lovreč* între Narenta și Cetina la sosirea miresei asemenea i-se rădică pe calü unü copilü, căruia fı dăruesce mirésa unü mărü și pre care totdeauna trebuie să-lü prefereze. După aceea, scoțendü din sínü unü mărü, în care e implântatü unü aspru, ilü asvérle peste casă, alü cărei pragü ilü sérută. Intrândü în casă, sócra o pórtă în colo și în cóce ; apoi fı dá o rișniță, cânepă de torsü, andrele, o mătură, precum și multe alte unelte femeesce de casă, dıcendü-ı: «acestea te așteptă acuma (3).»

În fine, la *Morlachı* din *Dalmația*, copilulü, care i-se rădică miresei pe calü, fı dá acesteia o sită cu migdale, nucı, și smochine spre semnü că ea are de acuma să cugete la alte lucruri mai serióse, și nu la mâncare, din care causă mirésa asvérle cele primite cu disprețü printre cuscri (4).

Din tóte celea, câte s'aü înșiratü până aice, resultă că întimpinarea miresei cu o deosebită pompă există fără deosebire, la tóte popórele indo-europene și că datinele usitate la acéstă ocasiune, cu puține escepțımı și variațımı, sunt la tóte mai totü una.

(1) Düringsfeld, op. cit., p. 62.

(2) Düringsfeld, op. cit., p. 73.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 77.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 79.

XXXIII. PRIMIREA.

Nu multă după ce i s'a rădicatū miresei hobotulū de pe capū vine o nevastă, némū cu mirésa, cu desagiī, în carī se află *merindea miresei* adusă de la părinți, ȳea fața cu care e acoperită masa, scóte apoi din desagi o față nouă, acopere cu acésta masa, și dá apoi miresei talgerile, lingurile, jemnele, colaciī, mai pe scurtū totū ce se află în desagi. Mirésa, luându-le, le înșiră tóte pe masă, ér *găina cea friptă* o pune de 'naintea mirelui.

Nemijlocitū după acésta colăceriulū, îndreptându-se cătră meseni, ține următórea orație:

Fericită casă,
Multū frumósă masă,
Masă multū cinstită
Și blagoslovită;
Meseni, Dumniā-vóstră
Mândru rënduiți
Ca nisce maslini
Mândru înfloriți,
Mândru 'ncunjurați
Ca nisce maslini
Frumoși rămurați,
Poftimū și luați,
Beți și ospétați
Din sǎhănele
Cu fripturi

Și din pǎhărele
Cu bėuturi,
Că nu-sū înșirate
Unū feliū de bucate,
Nici dóue saū trii,
Ci-sū sute și miī,
Miī nenumėrate
Vėdū cǎ-sū înșirate,
Sute peste sute
Pentru-a D-vóstrė
Guri, vėdū cǎ-sū făcute.
Poftimū și ȳmblați
Prin tǎlgerele
Și prin sǎhănele
Cu lingurițele

Și cu furculițele,
Cum âmbă verile
Lipovenii cu căruțele.
Carii nu aveți
Linguriți
Și furculiți
Mai rupeți
Și cu dinții,
Că pe noi părinți
De când amă apucată
Așa ne-au învățat.
Eă am aușită
Că la dughăna
Luă Ghiorghiță
Sunt multe lingurițe
Și furculițe
Și se vëndă
Câte 50 de o leiță...
Pe Sura (1)
Și la Sadagura.
De-a fi Sura bună
Le-omă vedé 'ntr'o lună.
De-a fi Sura rea

Nu le-omă mă vedé.
Și pân'le-omă vedé
Eă pe dumnia-ta
Multă cinstite mire,
Te poftescă
Să binevoescă
Și să îndulcescă
Aceste bucate
Pe masă 'nșirate.
Da nu le'ndulci
Că-alénă și cu jele,
Ci le'ndulcesce
C'ună fagură de mîere
Crescută și strînsă
De la albinele d-tale,
C'ășa te voescă
Meseni d-tale.
Dumneșeă a ura
Cu cătă s'a'ndura.
Er noi cu cătă scimă
Cu-atăta vorbimă
Ca să ne mântuimă (2).

Mirele, luândă și tăindă găina, împărșese tuturoră óspețiloră câte o bucășică dintr'insa, începéndă măi ântăiă cu nuniă ceă mari. Elă încă gustă pușină. Număi mirésa, de și șade alătura cu dînsulă după masă, nu gustă de aștă dată nimică, căci se crede și se dice că *dacă va mânca și ea nu voră trăi améndoi bine*.

Pe când mirele tae și împărșese găina, pe atunci mirésa se scólă de după masă și luândă șipulă cu holercă și păharulă cari le-a căpētātă dela părinții săi și cari le-a adusă cu sine,

(1) Numele unei țepe în genere slabă.

(2) Din Mahala, com. de G. Tomoiagă. Acéstă orație se rostese și atunci când se'ntorcă dela cununie, atătă la mire cătă și la mirésă.

cinstesce mai întâi și întâi la socrului său și gustându puțin din pahăr dice :

— Să trăesci, *tată*, la mulți ani !

Aice trebuie să observăm că mirésa acuma întâiași dată dice socrului său *tată*.

Socrulu cel mare, primind paharul și sărutând'o pe frunte, dice :

— Să trăesci, *noră!*... Dumneșeu să-ți ajute !... Să fii bună și de trebă ca să ne putem bucura de d-ta.

Èr după ce a rostit cuvintele acestea se ndrăpă cătră nevastă-sa, adică cătră sócra cea mare, și ncbină acesteia paharul.

Sócra cinstesce éráși la noră și dice :

— Să trăesci, *noră*, să fii sănătoasă !

De-acolea eșind mirésa de după masă cinstesce pre tóte némurile de-a rândulu precum și pre toți ceia-lalți nuntași, câți se află la masă. Apoi în acele părți, unde nu este datină a se da *masă mare*, ci numai ceva de gustare și de bėtut, se bagă éráși după masă și se așeză alătura cu mirele. În acele părți însă, unde este datină a se da *masă mare* nemijlocit după ce s'a primit mirésa de cătră socrii săi, eșind odată acésta de după masă nu se bagă mai mult îndărăpt, ci cum a prinsu a cinsti pre óspeși, îndată încep și bucătăritele a aduce și a pune pe masă bucatele, cari s'a pregătit la socrii cei mari, părinții mirelui, și după acésta se începe *masa mare*, despre care vom vorbi mai pe larg în capitollu următoriu (1).

În *Selagiă* și comitatulu *Zarandului* nu mult după ce au intrat în casă sócra mare ȳea pre mirésă și ducându-o într'o cămară, acolo îi dă de mâncare.

Èr după ce au venit acuma și *Socrii-mici* dimpreună cu cuscrii (óspeși), cari au remas și s'a mai petrecut un

(1) În cele mai multe părți ale Bucovinei.

timpŭ 6reŝi care la p6rinŝii miresei, se punŭ cu toŝii la mas6
dup6 posiiŝia social6 pre care o ocup6 6n satŭ ŝi anume: mirele cu
p6l6ria 6n capŭ ca semnŭ c6 e rege 6ncoronatŭ 6r mir6sa cu
baltul6 totŭ pe capŭ staŭ 6n fruntea mesei, pe c6nd n6naŝii
ŝi ceialalŝi nuntaŝi, ce mai sunt, staŭ 6n prejurulŭ lorŭ (1).

6n *Munŝii apusenii* ai Transilvaniei este datin6 totŭ la ac6st6
ocasiune ca mir6sa, c6nd se aŝ6z6 6n fruntea mesei, s6 trec6
peste mas6 6ic6dŭ: *aŝa s6 fiŭ ca masa de cinstit6 6naintea b6r-
batulŭi*, 6r unde ŝede i se pune unŭ petecŭ albŭ de *p6nur6
de l6n6* (postavŭ) ca copiii din ac6st6 c6s6torie s6 fie albi ca
l6na ŝi bl6n6ii ca 6ia (2).

6up6 ce aŭ statŭ acuma unŭ timpŭ 6reŝi care, ŝi dup6
ce aŭ osp6tatŭ ŝi cinstitŭ puŝinŭ se sc6l6 toŝi 6speii del6 mas6
ŝi iesŭ cu danŝulŭ afar6, 6n timpŭ ce una saŭ mai multe neveste
c6nt6 felurite c6ntece, 6ntre carele ŝi acoste6:

Frun66 verde de n6gar6,
Haŭ ŝi-omŭ sc6te danŝŭ-afar6,
C6 e multŝorŭ de-a s6r6,
 6 cam multŭ de c6nd m6ncaŝi,
Poŝtimŭ ca s6 mai jucaŝi! (3)

Saŭ acesta:

Frun66 verde de ov6sŭ,
M'a trimesŭ mama trimesŭ,
S6 scotŭ danŝulŭ de pe ŝesŭ (4).

6r dup6 ce-aŭ eŝitŭ afar6 c6nt6:

Frun66 verde de cafea,
Bine-mŭ pare c6-ŭ pe-a mea.
Duŝmanii s'orŭ junghia,
C'a remasŭ ŝi'nc6-ŭ pe-a mea!

(1) Com. de dl. El. Popŭ, ŝi d-l I. Duŝ6nescu.

(2) Fr6ncu ŝi Candrea, op. cit. p. 167.

(3) Din Crasna, diet. de M. B6rbuŝ6.

(4) Din Crasna, diet. de M. B6rbuŝ6.

Saŭ acésta:

Care-î nevestă frumósă
Nu-î păcatŭ s'o puî la masă,
Care-î nevasta urită
Nu-î păcatŭ s'o daî de rîpă (1).

Apoi jócă unŭ jocŭ, două, adică până ce scotŭ mesele din casă și facŭ locŭ, după aceea întră érá în nuntru și jócă diferite jocuri până hătŭ târđiŭ, mulți chiar până diminéřă, adică care după câtŭ póte řiné și după cum e dispusŭ.

(1) Din Crasna dict. de M. Bărbuță.

XXXIV. MASA-MARE.

La toți Daco-Românii este datină ca părinții mirelui, după ce acesta a adus pre mirésă la sine acasă, să dea, ca și mai nainte părinții miresei, o masă, la care sunt poftiți toți nuntașii, câți au luat parte mai nainte de acesta la nuntă.

Acastă masă, care în unele părți se dă Duminecă séra, adică în aceeași ți în care s'a serbat cununia, în altele însă a dóua ți, adică Lună séra, se numesce pretutindene în Moldova, Țera-Románescă și la Români din Gubernia Cherson, în Rusia *Masă-mare* (1), în Bucovina *Masă-mare* și *Pripoiu* (2), érá în Transilvania *Masă-mare* și *Têrfărie* sau *Terfarie* (3).

(1) I. Mirza, op. cit. p. 18 Nota. 1.—V. Alexandri, Poesii pop. ale Rom. p. 385.—Columna lui Traianu, an. IX. p. 414 și 415.—V. Săghinescu, *Vedrele*, publ. în «România Lib.» an. XI. Bucuresci 1887. No. 3047.—G. Dem. Teodorescu, Poesii pop. rom. p. 408.—T. T. Burada, O călătorie în satele românesce din Gubernia Cherson (Rusia), publ. în op. cit. p. 286.

(2) Numirea acesta, de la mros. **пpонѣн**=băutură=masă-mare, împrumutată în timpul mai nou de la Malorosieni, e usitată mai mult în părțile de pe lângă Prut precum și 'n cele din apropierea munților rusesce, unde Români vin mai adese-orî în contact cu *Rutenii* și *Hușanii* sau *Hușulii*.

(3) B. Viciu, op. cit. p. 38. Din descrierea d-lui Viciu rezultă că în unele părți ale Transilvaniei *Masă-mare* și *Uncropul* se serbeză, ca și 'n unele părți ale Moldovei (veđi Columna lui Traianu, an. IX, p. 415, A.), în una și aceeași ți sub numele colectivă de *Têrfărie*. Acastă numire însă nu corespunde tuturor datinloră descrise de d-sa sub acestu titlu, ci numai unei părți mai mică dintre dînsele și anume acelora, cari în Bucovina și 'n cele mai multe părți ale Moldovei se serbeză sub numirea colectivă de *Uncropă*. Noi vom reproduce în acestu capitolu numai pre acelea, cari, după părerea noastră, se țin de *Masă-mare*, érá cele-lalte le vom reproduce la *Uncropă*.

Se numesce masa acésta *Masă-mare* de aceea, pentru că la dînsa ieau parte, dacă nu tocmăi toți, apoi de bună sémă cei mai mulți dintre bărbații și nevestele, cari au fostu în ziua trecută la nuntă. Ba mulți și dintre aceia, cărora în ziua trecută nu le-a fostu cu putință să mērgă la mirésă.

La *Masă-mare* se postescu óspeții, ca și mai nainte de cu ziua și anume în Bucovina de vătăjci saú vorniceii mirelui, érá în unele părți ale Moldovei și Munteniei de însuși mirele (1).

Când începú a se aduna óspeții, mirele și mirésa, dimpreună cu o păreche de lăutari și cu unú vornicelú se ducú după nunii cei mari ca să-i postescă și să-i aducă la masă. Și dacă masa se dá ziua, ei se ducú cu luminele de cununie stinse, ér dacă se dá sara se ducú cu ele aprinse. Lăutarii, atátú când se ducú câtú și când se întorcú cântă felurite marșuri și cântece, ér vornicelulú precum și ceilalți feciori, cari așisderea petrecú pre miri, chiuc de se resună satulú.

Ajungēndú la nunii cei mari a casă întră în nuntru totú cântāndú și chiuindú. În casă mai tragú câte-o ropotă, până ce se găsescú nunii, apoi se întorcú cu toții îndērēptú ascēnea totú cântāndú și chiuindú.

Sosindú toți cei ce au fostu postitiți la mire, pune socrulú celú mare, tatălú mirelui, pre nunú și pre nuna cea mare în capulú mesei, érá pre cei-lalți óspeți de-a drépta și de-a stānga lorú, adică tocmăi așa cum au fostu așezați și la mirésă. Și cei mai bētrāni și mai de frunte vinú mai nainte, érá cei-lalți mai în urmă.

Cum s'a împēnatú masa cu óspeții, punú luminele de cununie aprinse într'o cofiță de'naintea nunilorú și acolo le lasă apoi totă nóptea. După acésta punú bucătărițele de'naintea

(1) Columna lui Trafanú, an. IX. p. 415.—G. S. Ionénú, op. cit. p. 32. «Duminecă séra când ginerele invită familii la masă, invită mai ántāiú o familie întregă, unde trācescu toți ai casei, *ca să aibă și elú casă întregă.*»

sie-căruî óspe câte unû *cozonacû* și-o bucată de pâne, érá la mijloculû mesei mai multe pâhare și șipurî cu vinû saû rachiu precum și câte unû rëndû saû douê de talgere cu rëciturî.

Și acuma, după ce s'aû așezatû tóte cele trebuincióse pe masă, vine unulû dintre bărbați și puindu-se față în față cu nunii cei mari, ține următórea orație :

Masă, masă,
Frumósă !
Meseni dumniá-vóstrá,
Pre carî v'aû rënduitû
Dumneceû celû sfântû
În acéstá cinstitá casă,
La acéstá frumósă masă,
Masă frumósă,
Cu fețe de masă
Prisne (1) de mētasă,
Săhane înferecate
Cu totû felulû de bucate,
Împrejurulû mesei rënduiți
Ca nisece maslinî odrăsliti,
Vê rógă socrulû celû mare,
Precum și sócra cea mare,
Nunulû și cu nuna cea mare
Să luați din pâne și din sare,
Din darulû sfinției sale,
Vê rógă socrîi cei mari,
Precum și nunii cei mari,
Și cû încá îndrăsnescû
Pe dumniá-vóstrá să vê poftescû
Să luați,
Să ospētați
Din pâne și din sare

Din darulû sfinției sale,
Că nu-î unû rëndû de bucate,
Că sunt miî nenumērate :
Săhane ferecate,
Tigăiurî (2) spoite,
Talgere zugrăvite,
Lingurî *pocostite* (3)
Pentru a dumniá-vóstre gurî gă-
Că și 'mpērătésa [tite.
Mirésa
Ușele-a deschisû
Fețe de mas'a'ntinsû
Fețe de masă,
Prisne de mētasă,
Cu capetele cu firû
Să vê fie voia deplinû . . .
Postimû luați
Și ospētați,
Care cu cuțitû
Cu cuțitû,
Care cu fureculiță
Cu fureculiță.
Fiște care pentru sine
Fie voitoriu de bine
Și croitoriu de pâne.
Care n'are cuțitû,

(1) *Prisne*=cu totulû, curatû, neamestecatû.

(2) *Tigăiurî*, în locû de *tigăi*, de la *tigae*.

(3) *Pocostite*=poleite.

Pe Alba și la tîrgû!
Care n'are furculiță,
La băcalu la Ioniță!
Care n'are nici de unele
Să rumpă și cu mânil
Ca și 'mpăratul mirele.
Eū am o custură rea
Și încă făr'o plăsea.
Dar totu m'oiu sluji cu ea.
Ēr d-vóstră
De gândiți

Și socotiți,
Că bucatele-sū otrăvite
Oiu gusta eū înainte,
Că de câtu a peri
Ostea împăratului
Mai bine oiu peri
Eū, unū, rēu alū satului:
Amin! amin!
Și mie-o năframă de inū
Eū să-mi ștergū gura de vinū (1).

Sfârșindū oratoriulū de rostitū orația acēsta, toți óspeții, cari până acuma aū statū în picióre și aū ascultaū cu cea mai mare luare aminte, se așeză la loculū lorū și începū a mânca din bucatele ce le sunt puse de nainte.

Dă sine se'nțelege că precum în ziua trecută la masa, ce s'a datū la mirésă, așa și la acēstă masă păharele și șipurile cu rachiū nu mai staū loculū. Din tóte părțile auđi și de astă dată chiritisāndū și dicēndū:

— Să te vedū sănētósă, nună mare! Norocū și sănătate finului și finei d-tale!... Să trăesci să mai cununi!...

Închină.

— Amin!-răspunde nuna,-să te-audă Dumneđeū, să te vedū și pre d ta ca mână cununāndū, măritāndū și însurāndū, ca să vinū și eū la veselīa d-vóstră!... Mulțāmimū de cinste și celorū ce se ostenescū Dumneđeū să le dea norocū... De unde daū, Dumneđeū să le împlinēscă pentru una o mie.

Închină.

— Nună mare! nună mare!—auđi pe altă nevasă dicēndū— să aī parte de finuți d-tale!... cum aī ajunsū de i-ai cununatū, așa să ajungī să le și botezi!...

Mai pe scurtū toți sunt veseli, toți din tóte părțile închină și chiritisescū. Și astă închinare și veselie ține mai multū óre

(1) Diet. de Ilie Ungurēnu din Ilișesci.

după olaltă, căci afară de bucatele amintite mai sus, urmază și altele precum: zémă cu togmagi sau tăiței, sarmale sau gălusce, friptură, etc. (1).

În *Moldova* și anume în împrejurimea Ilușilor, după cum scrie I. Mârza, se poftescă Duminică séra toți sătenii cei căsătoriți la Masa-mare, care începe séra cam de la zece ore și durează până a două ȕi. Masa se compune de mai multe ori până la o sută de părechii de ómenii. Fie-care primesce înaintea mesei câte ună păhăruțu de rachiú și câte o bucățică de pâne.

În masă se dá ântâiú borșu de pasere cu tocmăgeii sau tăiței, apoi ostropățuri, pe urmă rēciturii (2), apoi *găluscii* (3). După acésta se daú *plachii* (4) une-orii făcute cu orezú, dar mai de multe ori amestecatú cu *bulgurú* (5) și cu *păsatú* (6) apoi vinú fripturile (7).

E însă de'nsemnatú că la acésta masă, celú puținú în *Bucovina*, nu se află nici o fată, și numai rarú când câte unú feciorú, ci numai bărbați și neveste. Êr feciorii se află numai atunci, când aceștia sânt fórte de aprópe înrudiți cu mirele sau cu mireasa și sunt orfanii sau când părinții lorú sunt bolnavii și din cauza acésta, neputéndú eii singurii lua parte, îi suplinese feciorulú celú mai mare. De altmintealea nici feciorii nu aú datină de a lua parte la acésta masă.

Lăutarii, cari, ca și mai înainte, așa și la acésta masă trebuie numai decát să fie de față, cântă felúurite cântece bêtrânescii, doine și hore.

(1) Dat. rom. din Bucovina.

(2) Zalatina românescă.

(3) Sarmale grecescii: în Bucovina: gălusce.

(4) Pilafú grecescú.

(5) Grăú pisatú.

(6) Meiú, mălaiú mărúnțelú.

(7) I. Mirza, op. cit. p. 18.

Dar nu numai lăutarii sunt aceia, cari cântă la această oca siune, ci mulți și dintre oșpeții cari stau la masă (1).

În unele părți ale *Transilvaniei* începe totdeauna preotul cu un cântec de cuprinsu religios, bună oră ca «*Versu la nuntă*» sau «*Cana Galileei*,» (2) după care urmează apoi «*versu la masă*,» «*vorbu multă sărăcie, vinul pentru veselie*,» precum și multe alte cântece naționale (3).

Noi vom reproduce aici numai trei, și vom începe mai întâiu cu «*Versu la masă*,» care, de și e de origine cărturarăscă, sémână a fi mai răspândit decât altele de asemenea categorie :

O, ce bucurie mare,
Ne-a venit la arătare,
Astă și de bucurie
De mai mare veselie.

În astă cinstită casă,
Vedându oșpeți după masă,
La masă ședându și bëndu,
Și nuntașii așteptându.

Acum pe drumul cel mare,
Vedă că vine oștea tare;
Cu carăle încărcate,
Aducă multă bunătate.

Călărașii înainte,
Ca nisce omeni cu minte,
Da de scire tuturoru,
Că se 'nsoră unu fecioru.

Vine nunul cu nuntașii,
Mirele cu Călărașii,
Când încep ceterile,
Desfăteză inimele.

Până jocul se sfârșesce,
Socăcița se gătesce,
Când intră oșpeți 'n casă,
Bucatele stau pe masă.

Aducă vinu pe întrecute.
Umii stau pe lângă bute,
Aducă vinul cel mai bunu.
Ca să 'nehine 'ntăiu la nunu.

Păharele tôte-su pline,
De acuma toți să 'nehine,
Pentru cinstea tineriloru,
Lușindă versul ceteriloru.

(1) G. Dem. Teodorescu: Poesii pop. rom. p. 403: «Ele, adică *cântecele vechi* sau *bătrânesci*, sunt cântate la oșpețe și la festivități însemnate, precum la cumetrii, la logodne, la serbători, cu deosebire la *nunți* și în specialu la *masa cea mare* de Duminică seara.»

(2) Să se vedă acestu cântec de origine cărturarăscă în «Revista p. Ist., Arch. filolog.» an. I. Vol. II, fasc. II. București 1883, p. 323.

(3) Com. de d-lu I. Georgescu.

Și-așa ȃico, așa sună: | Vivat! vivat! să trăeșcă,
Fiți meseni cu voc bună! | Mirele cū-a sa mirésă! (1)

Alū doilea cāntecū curatū poporanū, care se cāntă la Masă-
mare, e acesta:

Busuïocū de pe icónă,
Nānașă ni-î ca și-o dómnnă.
Busuïocū de pe cuïeriū,
Nānașu-î mare boeriū.
Să trăeșcă nānașu,
Pentru dînsu-î libovu.
Să trăeșcă nānașă,
Pentru dînsa-î dragostea.
Nici nānașu nu-î bētrānū,
Finu-î ca și-unū trandafirū.
Nici nānașă nu-î bētrānă,
Fina-î ca și-o rujă plină.
Să trăeșci nānașă mare,
Să mai lîi nānașă mare,
Să porți pénă de păuuî,
Să botezi și să cununi,
Să porți pénă de mērū crețū,
Să cununi și să botezi,
Batăr unū satū și jumētate,
De nepoți și de nepóte (2).

Alū treilea cāntecū din *Chiorū* sună așa:

Celū ce mărită și 'nsóră,
Nu-lū lăsa, Dómne, să móră!
Ci trăeșcă multū în lume,
Să mi-lū véqlă și-alū meū bine,
La unū copilū tēnērū ca mine (3).

La *Romanî*, cari încă aveău datină, după aducerea miresci
la mire, de a da în casa acestuîa o cină, unū felî de *Masă-*

(1) B. Viciū, op. cit. p. 47.

(2) Din Ródna, com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

(3) Cāntece pop. din Chiorū culese de I. C. Someșanū și publ. in «Familia»
an. XXII. Oradia-mare 1886. No. 36, p. 431.

mare (1), asemenea se cânta în decursul mesei nu numai din fluere, instrumentele din cari era compusă musica (2), ci și din gură, ér óspeții veselindu-se strigaă: *Talassio* (3).

În ținutul *Zarandului*, *Timișorei*, *Chiorului* și a *Selagiului* din Ungaria, precum și'n unele părți ale *Transilvaniei*, nu multă după ce s'au așezatú óspeții la masă se începe închinarea *Cinstelorú* sau *Cinstielorú*, adică a felituritelorú obiecte pre cari ceî chîemați le-au adusú ca darú tinerilorú căsătoriți.

Acéstă închinare se numesce în Selagiú *grăirea*, în Chiorú *respunderea* (4) ér împrejurulú Timișorei *strigările cinstelorú* (5).

(1) Plaut. Curc. 728.—Plaut. Aul. 2, 2, 84, 85.

(2) Plaut. Cas. 4, 3, 1.—Terent Adelph. 5, 76. Claudian, 14, 30, și mai multú la Rossbach, p. 342.

(3) Bojinca, fiindu-î vorba despre *Talassio*, ăeulú de origine sabină alú Romanilorú (Rossbach p. 345 f f) face în opulú sėu citatú p. 214, următórea observare: „*Urezetórii* sau strigătórii Románilorú adese-orí se ăicú *Nuntălași*, dóră dela *Nun-Talasin*.”

D-lú G. Misailú luându-se după Bojinca, serie op. cit. p. 154: «Urătórii sau strigătórii Románilorú, strigaă *Nuntalas*» apoi se 'ntrėbă: «să nu fie o derivațiune dela *nun Talas*?»

Düringsfeld, luându-se de bună sémă la rėndulú sėu după d-lú G. Misailú nu numai că crede că ar esista cuv. *Nuntalas* la Románi, ci ilú și derivă dela *Nunc Thalassio*. Étă ce ne spune d-sa în privința acéstă, op. cit. p. 54: «Kommt man durch ein Dorf oder vor das Brauthaus, so ruft der Bräutigamszug unter Freudenschüssen: „*Nun-talassi!*“ worauf Alles herausstürzt, schiest und den alten Rómerruf: „*Nunc Thalassio*“ erwiedert, den man auch beim Hochzeits-tanze hört.»

În fine Dargun, luându-se după Düringsfeld, asemenea crede op. cit. p. 101, că cuvintulú acesta intru adevėrú ar esista în *România*.

Étă-ne cum amú ajunsú dela cuv. *nuntașú* pl, *nuntași*, formatú dela cuv. *nuntă*, prin mijlocirea formei prelungite *nuntălașú*, dacă întru adevėrú esistă unde-va o astú-feliú de formă, și prin scrierea cea falsă de *nuntălas* a d-lui Misailú tocmai la *Nunc-Thalassio*.

(4) Com de d-l El. Popú.

(5) G. Trăilă: Nunta țărănescă în prejurulú Timișorei, publ. în op. cit p. 446. și 457.

De óre ce în ținutul Timișorei óspeții mirelú ducú einstele lorú numai la mire, érá ai miresei numai la mirésă, de aceea în acestú ținutú este datină ca la Masă-mare sau tėrfărie să se strige numai einstele mirelú, érá a miresei se strigă de comunú după cina sau masa ce au dat'ó socrii micí înainte de ducerea miresei la mire.

Pe când socrii și cu cușcrii stau încă la masă, pe atunci *chiemații* se pregătesc și vin cu *Cinstele*.

Cinstele acestea la Români din Ungaria constau din nisce colaci mari ca rotițele plugului, din picior și coste de porc, din o pogace, pe care frigă câte un pui, și cocă pancove de aluat.

Cumetrul mare însă face ceva mai pompos. A lui cinste stă, afară de pogacea cu pui și pancove, încă și din un lemn cu patru crengi cioplite cu țepușe, pe cari se înșiră de jos până sus pancove, vârful țepușelor se lăgă de o laltă cu ață pe care sunt înșirate nucă ori prune uscate, și pe țepușe se pun tot atâtea mere. Mai de-asupra o căutătoare (oglinză), și felurite flori împrejur, care arată foarte frumos.

Tote femeile, ale căroră bărbați și mame sau surori, ale căroră fii sau frați sunt chiemați la nuntă, aducă singure cinstele.

Cumetră mare însă nu. După cumetra se duc cu flamura, musica și alți bărbați și femei, și o aduc cu pompă la casa mirelui, purtându alții cinstele ei înainte. Acesta se întemplantă de loc după sosirea miresei la casa mirelui înainte de cină. Sosindu cumetra mare îi iesă cu toții în cale din departe, ăra la ușa salută și ea pre miră după formula prescriasă și plătesce galbenul. Cinstele celelalte sunt în cămară depuse a cumetrei mari și a *tarisfătiței*, căci acesta se ține de conduita ei, se pun de loc înaintea mirelui, și anume crंगा se implântă într-o pâne mare pusă pe masă. După aceea se așază toți la rându, mirele în mijloc, de-a dreapta cumetrul mare și soția acestuia, de-a stânga tarisfatul cu soția sa și pe rându toți cei-al alți oșteți cu soțiile lor.

După cină se aducă cinstele tuturor pe masă. Atunci cumetrul mare dă semnul și doi tineri sprinteni și glumeți pășesc înainte cumetrului mare și încep a striga *cinstele*. Mai întâi a cumetrului mare în următorul mod:

Unul dintre cei doi ăea crंगा în mâna dreaptă, pogacea și o iagă cu vin în mâna stângă și ăice:

Bună dimineța cumătru mare și tarisfatū!

— Mulțămū d-tale!

— In ce voe sunteți?

— In bună

— Dar la noi și mai bună.

Apoi continuă:

— Am auđitū că trăesce Dumneđeū cu d-vóstră.

— Impreună cu d-vóstră—respunde cumătrulū mare:

A fostū să fie.

Acéstă veslicie.

Și n'a pututū să fie.

Acéstă veslicie,

Fără unulū,

Fără altulū,

Fără cumătrulū mare,

Și cumătră mare.

— Vivat! amin!•Strigă mulțimea.

Și așa cumătrulū mare se rădică și ȃice așa cătră cumătra mare:

— Měi muero! noi avemū unū finū! Elū ne chīamă să-lū cununămū! Tu să te ridici și să te căștigī după obiceiulū din babalucū (moșescū).

Avemū noi de la Dumneđeū

Stogū da grăū,

Cīopore

De hore,

Cīubere cu unsóre.

Și așa cumătra mare, cătu-ī de bėtrână se rădică și se ostenesce și pregătesce o cinste frumósă!

Cu unū stogū de aurū (1),

Cu scórțe de cerū (2),

(1) Pogacea.

(2) Pancovele.

Cu unŭ piŭanŭ friptŭ (1),
Cu o bute de vinŭ (2),
Să trăescă cumătru mare
Și cumătra mare!
Primiți bucuroși!
Mâncați sănătoși!

— Amin! vivat! — strigă din tôte părțile. Apoi așa se strigă a tarisfatului, și pe rëndŭ a tuturorŭ óspeților întrețesëndŭ câte glume tôte, la cari nuntașii ridŭ cu bucurie, őră între pause cãntă și musica cãte o piesă.

Secundantulŭ strigătorŭlui însă repetéză tôte cuvintele lui, așa precum elŭ le rostese.

Aceste cinste apoi se împartŭ, ce e mai frumosŭ și mai de frunte predă cumătrulŭ mare miresei, și mai cu sémă donurile de pânuri cari se aducŭ, őr restulŭ se împarte între nuntași, și ca delicatețe se consumă, ținându-și cumătrulŭ mare două pogăci pentru sine și tarisfatŭ, care le pune în straiță, asemenea deosebŭ capetă diverulŭ, stegișulŭ și lăutarŭii separatŭ câte o pogace (3).

În comitatulŭ *Zarandului* se aduce mai ântâiŭ cinstea unei rudenŭii mai de aprópe de-a miresei, se'nțelege dacă *Cinstele* se strigă la mirésă, și vorniculŭ închinându-o, ȝice :

N. N. a auđitŭ,
De la cine-a fi auđitŭ,
Că este ȝi de bucurie
Și de veselie,
La a lui N. casă
Cinstită și alésă.
Și elŭ bine s'o gânditŭ
Și s'o socotitŭ,

Și s'o pregătitŭ
Și-aici o venitŭ
C'o *plăcintă* de grăŭ frumosŭ
Ca pelița lui Christosŭ,
Și cu de-aceste mărunțele,
Să'nvértă meseniŭ limba prin ele.
Și c'o *vadră* de hētură crăescă,
Cine-a bea din ea să trăescă.

(1) Puŭlŭ.

(2) Iaga.

(3) G. Trăilă, *Nunta țărânescă* împrejurulŭ Timișorei, publ. op. cit. p. 446 și 457.—Com. de El. Popŭ.

Ba încă și cu <i>harcă</i> (1)	Că-î ună <i>ciocoiă</i> (3)
De sub <i>cotarcă</i> (2).	De prin gunoiă,
Ba încă nu-î <i>harcă</i>	Să-lă mâncămă noi
De sub <i>cotarcă</i> ,	Și cu voi!

În chipulă acesta închină vorniculă cînstele săă darurile tuturoră chierfariforă, ér după ce le-aă închinată cînstele pre fie-care chierfariă cãte c'ună păhară de bėtură (4).

În *munții Abrudului* este asemenea datină ca *cînstele*, cari constăă din : colacă, plãcinte, cãrnuri, gãini fripte, pãnză, bani, etc., *să se strige* săă *să se vornicescă*, nemijlocită după aducerea loră, atâtă la mirésă câtă și la mire, amintindu-se în același timpă și numele dãruitorului. Ér strigarca săă vornicitulă celoră ce se aducă la mirésă sună astă-feliă :

Mesenă de la masă !
Boeră și boerese !
Étă s'a aflată,
Cum vedemă adevărată,
Ună omă de omenie,
Pe care D-đeă să-lă ție.
Și vă đice :
Eă m'am gãtată,
După câtă D-đeă ne-a dată :
C'ună colacă de grãă curată
Dintre sãntă-Mãrii semėnată, —
Cu niște plãcinte frumóse,
Să fie mirésa sãnėtósă, —
C'ună *bucúmasă* de vină roșiu
De care-î plãcea la moșiu, —
Cu niște bani de argintă,
De care s'afłă la Abrudă
Dacă sapi pe sub pãmintă.

(1) Sub *harcă* se'nțelege aice *gãină friptă*.

(2) *Cotarcă*, pl. *colãrcă* = *coșarcă*, pl. *coșãrcă*, e usitată și 'n Bucovina.

(3) *Ciocoiă* = *căocãrlană*.

(4) Com. de d-lă T. Dușanescu.

A celorū ce se aducū la casa mirelui, și anume mai ântâiū a colacului :

Cinstiți mesenī dela masă :
Boeri și boerese !
Nănași și nuntași !
S'a ruptū délulū
Și-a cursū darulū.
Anume N. N. *cinstesce*
Pe mire și pe mirēsă
C'unū colacū de grăū curatū
Împletitū fôrte minunatū.

La donița cu vinū :

Cu o donița cu vinū,
Ca să le fie voīa deplinū.
C'o cupă de vinū roșiu
De care-a bēutū și moșiu.

La găina friptă :

Ce-ī mai minunatū
Și friptură de vênatū,
Din podulū casei pușcatū,
Oī prin curte fugăritū,

Cu sburătură plesnitū.
Sēracă găină sură,
Eri ai fostū pe după șură.
Acum ești cu bani în gură.
Eri ai fostū pe după casă,
Acum ești pusă pe masă.
Sēracă găină mută,
Popa 'n gură și se uită,
Preotēsa te-ar mânca,
Numai de te-ar căpēta.

La bani :

Încă ce-ī mai minunatū,
Lucru vrednicū de miratū,
Niște galbeni din țeri
Câștigați astă vēră.
Niște taleri mari
Rēmași de la Tătari,
Cu niște hârtii
Cine scie de câte mi(1).

În *Transilvania*, unde darurile, ce se aducū la *Masa-mare*, se numescū « *Cinstea miresei* » fie-care tērfarū și fie-care nuntașū care e chematū și care e la masă, aduce cu sine, ca și'n locurile mai susū amintite, o găină, orī unū colacū frumosū saū o ploscă cu vinū, orī vinarsū; muerile și câte o bucată de pânză frumosă albă, înveluită la olaltă, și aceste le daū apoi « *cinste* » miresei, punēdu-i-le pe masă. *Cinstea* începe de la nunulū mare, pe rēndū până se gată, dāndu-și fie-care ceea ce vrea să cinstēsă, în mâna starosteī nunulū, care, luāndu-le le închină miresei spunēndū, cine le dă, și ce dă, și începe așa :

(1) Frāncu și Candrea, op. cit., p. 163, 167 și 168.

Cinstită gasdă de casă,
Dumne-deu să te trăească,
Traiulul să ți-lă totă sporéscă,
Binele să-ți înfloréscă.
Cinstite staroste de locă,
Dee-ți Dumne-deu norocă,
Iasă-ți përulă prin colopă
Și din cojocă câte-ună flocă,
Mă rogă să mă ascultați,
Vorba să nu mî-o uitați:
Ce-ți căpăta să primiți
Și frumosă să mulțamiți.
Dumnîa-vóstră, iubiți frați,
Faceți bine și iertați,
Vorbele să nu-mi schimbați.
De-oiă grăi, că ađi nu-i Marți.
Așa dară Duchulă sfântă
Imi dădă și ună cuvîntă,
Ca să vorbescă pentru toți,
Frați, cumetri și nepoți.
Aici cinstita nună mare,
Care bună vóe are,
Deosebî de-a sa soție
Celă din sfânta cununie,
C'ună colacă de grău curată
Cum Dumne-deu i l'a dată,
C'o butelie de vină
Ca să-i fie voia'n plină,
Cinstesce pe ai sęi fină!
Acésta-ı cam puținelă,
Da-ı cinstesce și c'ună purcelă.
Și đice așa prin mine
Să ıea'n nume de bine
Și de cum-va o măi trăi
Cu măi multă ıi va cinsti.
Măi în colo o fată de nună
Și-aduce semnulă bună,
O butelie de vină arsă,
Ca s'o dămă pe sub nasă,

Să ne trecă de năcază,
Și o *hodă* selbatică
De pe tăulă Bandulă prinsă.

Ună vëru saă o verișoră:

Își arată iubirea,
C'o butelie de vină,
Să-i fie voia deplină,
Cu o prepeliță
Pestriță,
Adusă din Bistriță,
Cornurată,
Gulerată,
Mecurată,
Vinerată,
Să óuă câte trei o-dată.
Să trăească,
Să-i sporéscă!

Altă vëru saă verișoră:

Își arată iubirea
C'ună taieră de porțelană,
Să pună în elă hrénă,
Cu nescari linguri de pleă
Să mănânce cu ele oleă.

Sócra mică:

Măi în colo sócra mică,
Care-a remasă cu nemică,
Și-arată iubirea sa,
Cătră jupânésă mirésă,
C'ună colacă de grău curată,
Din tótă inima dată,
Și c'ună vală de pânză albă,
Cum e pânza măi frumosă,
Urđită din postulă mare,
Nevedită din Rusale,
Țesută la Sân-Nicóre,
Poftindu-ı cu iubire,
Viață și fericire.

Și dice așa prin mine,
Să ica 'n nume de bine,
Că de cum-va va trăi,
Cu mai multu-î va cinsti.

O soră:

Își arată iubirea,
Cu nisce bucine frumosă gătite,
Și prin mijlocu găurite.
Înfășurate cu curele,
Bate-mi-ar aste mēsele,
C'o butelie de vinu,
Să-î fie voia deplinu.

Altă cineva:

Unu cinstitū omū de-omenie,
Cu a sa dulce soție,
Își arată iubirea:
Cu nescari frumoși bureți,
Pare că sunt din Glogoveți,
Cu nisce fluturi mērunți,
Carī âmbă pe sub munți,

Și pe la noi umblă mulți,
Mai cu sēmă po la nunți.
Mai pe urmă nunulū mare,
Celū cu doba în spinare,
Bagă mâna 'n buzunare,
Și cinstesce pe finii d-talc:
Cu nisce galbinī din Țēră,
I-a câștigatū astă-vară,
I-a fostū ascunsū în cămară,
Și acuma i-a scosū éră,
Și cu nisce talerī mari,
Rēmași încă de Țătarī.
Pe dreptulū sunt câștigați,
I-a ștersū c'aū fostū întinați.
Și încă cu nisce hârțiī,
Cine scie, de câte miī.
Și cu mai mulți
Banī mērunți,
Cruceși, groșițe, bănuți,
Ce i-a câștigatū sēraculū
De când a âmblatū cu Ianculū (1).

În *Bucovina*, *Moldova* (2) și *Țēra-Românescă* (3) e asemenea datinā de a se aduce și a se închina noilorū căsătoriți diferite daruri la *Masă-mare*, și mai alesū obiecte casnice, precum: o păreche de sfeșnice, unū serviciū de masă, o bucată de materie, etc. apoi din pâne albă: grăū, păpușoiū, etc. ba chiar și din vite.

Ce se atinge însă de închinarea acestorū daruri, carī de astă dată se aducū numai de cei însurați la «*întemeierea nouei case*,» trebuie să amintimū că ea se face în același chipū ca și închinarea darurilor aduse de tineretū la «*Vedre*».

După ce ôspeții, câți se află la *Masă-mare*, aū ospētatū

(1) B. Viciū: op. cit. 40—41.

(2) V. Săghinescu, diarulū cit.

(3) G. Dem. Teodorcscu: Poesii pop. rom. p. 620.

din toate bucatele ce li s'au pusă de nainte, după ce au bătut și s'au veselit timp de vr'o două ore și mai bine, aducă bucatărițele o găină sau și un cocosu friptă, în gura căruia se află un ban, o florică și un flueraș de zăbar, și îl pună dinaintea nunilor celor mari.

Acastă găină, care e așezată la un loc cu vr'o câte-va plăcinte între două talgere, astă-feliu că numai capul împodobit cu banul și cu florica i se vede, însemnează ca oșpeții să se pregătescă de bani. Căci pretutindene în Bucovina precum și în celelalte țeri locuite de Români, după cum ne vom încredința mai la vale, este datină ca la această masă, pe lângă cinstele sau darurile, despre cari am vorbit mai sus, să dea fie-care bărbat și câte vr'o câți-va fiorini pentru însurăței, cărora să le fie de ajutoriu, parte spre acoperirea speselor făcute cu nunta, parte spre întemeierea *nouei case*.

În unele părți ale Transilvaniei, precum bună oră în *Rodna*, când aducă bucatărițele găina acastă și o pună pe masă dinaintea nunului, cântă:

Am găină *huhuetă* (1)
Și-i închisă sulăcată.
Ad' cheia s'o descui
Să o dau nănașului.
La nănașu-să patru boi
Și-o turmă mare de oi
Și-o pungă cu taleri noi
Și m'a da și mie doi.
Ia, ia, ia, da nu țî-oîu da! (2)
Până nu mi arăta
Curaua cu taleri
Și să-mi numeri mie trii.
Cine-i harnic de asta

Ca să pusce găina?
S'o pusce 'ntre picîore,
C'acolo-i carnea măi môle.

Sau așa:

Găina vecinului
La ziua nănașului,
Găina-i de cumpărată,
Totă érna s'a ouată
De-aceea nu s'o 'ngrășatū.
De n'ar fi găina grasă.
N'amă avé ómeni la masă,
Toți arū fi pe după casă . . .

(1) *Huhuiă* = cucui, *huhuetă* = cucuetă, moțată.

(2) Aice îi arăță găina.

Apoi și acesta :
U, iu, iu! găină friptă!
Popa 'n gură ți se uită,
Preotésa te-ar mânca,
Numai de te-ar căpêta.

Găina pân'o trăitū,
Totū așa s'o cârcăitū :
Că trebue banī de-argintū,
Că de-aramă
Nu-sū de samă (1).

După rostirea acestorū versurī dă găina nănașului; acesta, tăindū găinii capulū cu grumașii, le pune într'o plăcintă și dându-le dimpreună cu unū păharū de rachiu bucătăriței, dice :

Socăciță vină'ncóce
Ce-ai făcutū nemicū nu-mī place.
C'ai pusū brânza subțirea,
Vin'o 'ncóce și ți-o ȳea.
Plăcinta nu-ī nicī fățată (2),
Ai avutū slabă zăgnată (3).
Tăieței-sū subțirei,
Poți prinde boii la oi,
Găluscele-sū mititele,
Poți sparge capulū cu cle,
Aitura-ī (4) prinsă bine,
O póte bé orī și cine.
Sêracă *găină-albă*,
Buna-ī fostū de astă trébă.
Sêracă găină sură
Ađi ai fostū pe după șură
Și-amū ești cu banī în gură.
Erī ai fostū pe după casă,
Amū ești friptă pe masă.
Socățică ni frumósă,
Plăcinta nu ni brânzósă.
Stați în locū, boeri de frunte,
Că-ī dusū cu calulū la munte
Și-a veni cu brânza *mîntenū* (5).

Sau astū-feliū :
Socăciță, draga mea,
Vin'o 'ncóce de-ī putē,
Să-ți dămū puī de turturea,
Turturea cu clonțū helitū,
P'ângă dinsa banī de-argintū,
P'ângă dînșii banī de-aramă,
Nu ni-ai pusū piperiū în zamă.
Na-ți-o și te du la vatră
Și neuē alta ni gată,
Dacă vreī să capeți plată;
Na-ți-o și-o pune pe hornū
Și te du la cele 'n podū,
Ne alege una grasă,
Ne-o adă nouē la masă,
C'apoi noi încă ți-omū da
Unū păharū de holereuță
Și vr'o douē-trei duteuțe,
Ți-omū da duteuțe mânânte
Să cumperi pe ele
Să ne puī și nouē lele.
Socăcița ni-ar fi bună,
Dacă ni-ar ține vr'o lună,

(1) Din *Ilva mică*.

(2) Cu *față*.

(3) În Bucovina se rostesc *zăgnătă*.

(4) *Aitura* = recitură.

(5) Com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

Pe vreme măi puțintică,
Nu ne scie face nemică,
Tóte le cóce de frică.

Socăcița :

Nuntașii mă năpădea,
Zama la lună fierbea,
Colaci-a sóre-î cocea,
Nice lemne că n'avea.
Socrii mari rău s'o purtată,
Fără lemne ă-am aflată,
Nici secure nu mă-aú dată,
De mă căsnescú din gardú...
Plăcinta nu s'o fătată,
Nici țipoii nu s'o coptă,
Cu lemne rele de plořú.

Nu-î, bade, de vina mea,
Că mí-o fostú cociorba rea,
Nici asta nu-î tăgadă,
Că n'am avutú nici lopată,
Și-am băgat'o din covată,
Ér am scos'o tot-o-dată.

Nunulă :

Să fiî, lele, sănětósă,
Tóte-sú bune și frumóse,
Câte ni le-ăi pusú pe masă.

Socăcița :

Să fiî, bade, sănětósú,
Tóte le-ăi strigatú frumosú,
Le-ăi strigatú precum aú fostú (1).

Aici trebuie să însemnămú că *găina* și a-nume *găina albă* jócă unú rolú fórte însemnatú nu numai la nunțile românesci, ci și la cele *franceze* (2). Érá la *Italieni* și a-nume la cei din împrejurimea *Albei Monferrine* și din *Riva di Chieri*, unde ospěțulú ține trei țile după olaltă, a treia țil se pune pe masă unú *curcanú* care, nu numai că e împodobitú cu cordele roșii, ci și primitú cu cele măi mari omagiuri, tocmai ca și găina saú cocoșulú la Români (3).

După acéstă scurtă observare să ne 'ntórcemú éráși la Români.

Mirele, cum a sfărșitú nunulú celú mare și bucătărița saú socăcița de schimbatú între olaltă cuvintele ce s'aú citatú, aduce o strachină și unú păharú cu apă. Strachina o pune pe masă de'naintea nunilorú, ér păharulú ilú ține în mână. De-odată cu dînsulú aduce și mirésa unú *ștergariú* saú o *mâniștergură nóuă* pentru nună și unú *șervetú* pentru nunú. Tórnă

(1) Com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

(2) Düringsfeld, op. cit., p. 252.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 105.

apoi mirele apă din păharū pe mânele nunilorū ca să se spele, și aceștia se spală. După ce s'au spălatū dă mirésa mâniștergura nunei érá șervetulū nunului ca să se ștergă. Nunii, luândū obiectele, ce li s'au datū și cari se numescū «ștergariū de nănașū,» se ștergū pe mâni și apoi, aruncândū nunulū celū mare unū banū de arginū în strachinā, strîngū ștergarele. Totū atunci mai dă mirésa nunei celei mari ca darū, pe lângă mâniștergură, încă și unū *tistimelū*.

După acéstă datină, care nu lipsesce dela nici o *Masă-mare* din Bucovina, luândū mirele strachina și păharulū se retrage dimpreună cu mirésa, ducându-le în altă odaie.

Unulū dintre meseni, care e mai bunū de gură și mai șagaciū, care scie mai bine și mai frumosū ură, cum vede că tinerii se depărtéză, se scólă dela masă, iea dóue talgere și puindū pe unulū dintre dînsele dóue păhare pline cu vinū saū cu rachiū, de regulă fierțū și îndulecitū cu miere (1) numite pretutindene în Bucovina *pahară dulci*, în Moldova simplu *pahară* (2), érá în Transilvania *pahară de darū* (3) începe a strînge banii meniși pentru întemeierea *casei nóue*, și a-ume: mai ântâiū de la nunulū celū mare, apoi de la socrulū celū micū, după aceea de la socrulū celū mare, și'n urmă dela toși óspeții pe rëndū câți se află la *Masă-mare*.

Cum începe strîngătorulū a strînge banii, dóue până laș ese neveste tinere se sue pe laiță de'napoia nunilorū și începū a juca și a bate ne'nteruptū din pālmi până după strîngerea banilorū cântândū în același timpū următorulū cântecū:

Astă laiță nu-ī bătută.
Voia gasdei nu-ī făcută.
Astă laiță s'o bātemū,
Voia gasdei să făcemū (4).

(1) În Bucovina și Moldova, veđi V. Alecsandri, Poesii pop. ale Rom. p. 385.

(2) Columna lui Traianū, an. IX. p. 416.

(3) B. Viciū, op. cit. p. 50.

(4) Din Dorna, dict. de Gavr. Bóncășū.

Însă nevestele acestea nu jocă de astă dată unŭ jocŭ de rëndŭ, care obicinuescŭ și de altă dată a-lŭ juca, ci unŭ jocŭ stêrnitŭ de dînselê.

Strîngătorulŭ, luândŭ talgerele cu păharulŭ celŭ dulce, se duce la nunulŭ celŭ mare și fiindu-le de'nainte cuvînteză:

Bună vremea,
Bună vremea,
Nune mare
Cinstitŭ și tare!

Nunulŭ :

Mulțămimŭ,
Mulțămimŭ,
Ostășele
Tîncele!
Dar de unde
Și pân'unde?
De unde ești
Și-unde pornesci
Pe la cină
Cu-astea'n mână?

Oratorulŭ :

Domnulŭ nostru celŭ vestitŭ
Astăđi sara m'a pornitŭ
Ca să-î catŭ de cheltuclă
Banî de-argintŭ din altă țeră,
Și de-arŭ fi și de hârtic,
Bine-arŭ fi, numai să fie,
Căci avëndŭ elŭ nuntă mare,
Unde lumea s'adunată:
Împărașii și'mpărătesc,
Vocvođi, crai și crăicese,
Nevăstuice frumușele
Și copile tîncele,
Feciorî tînce, micî și mari,
Mulțime de lăutarî,
Oste mare o mulțime,

Călăreșii și pedestrime,
Și-a fostŭ mare și vestitŭ,
Lumei întregi cunoscutŭ.
Și atuncea di'ntemplare,
În căsuța lui cea mare,
Unde ședŭ a dumi-sale,
A dumi-sale părăle
S'a iscatŭ o ruginime
Și-o cêtă de șorecime
Și toți banii î-aŭ stricatŭ,
Toți î-aŭ seosŭ, î-aŭ rumegatŭ,
Și până ce alți-a face,
Dacă când-va a mai face,
M'a trimesŭ în lumea mare
Să-î catŭ de rëndŭ de părăle.
Câte sate-am alergatŭ,
Câte-orășe-am trieratŭ,
Căți ômenî am întrebatŭ:
Cine'n lume-î mai bogatŭ?
Toți aici m'aŭ îndreptatŭ,
Chiar casa mi-aŭ arêtatŭ
La dumnia-vôstră cinstite
Nune mare și vestite,
Dicëndŭ că ești tare
Peste lumea mare
Și ai o mulțime
Banî și bogățime,
Și ești îndurătorii
Și dai ajutorii
Orî cui, tuturorŭ.
Deci te rogŭ cu rugă,
Bagă-ți mâna 'n pungă
Și-mi aruncă

Câte-o rublă;
Ian dă-mi câți-va lei de darü

Să-ți daü și cü unü păharü De vinü de celü din Cotnarü.
--

Nunulü celü mare, după acéstă orație, deschide punga și scoțendü dintr'înşa vr'o 5—10 fl. adică după stare și pu-tință, îi pune pe talgerulü celü golü și după acésta ıea unulü din păharele, care se află pe cela-laltü tälgerelü.

Oratoriulü după ce ı-a plătitü nunulü câtü ı'a trasü inima și după ce și-a luatü păharulü, se 'ndręptă cu cela-laltü pă-harü la nuna cea mare și ıice :

Prea cinstită nună mare
A ajunsü rëndulü d-tale,
Ian să vëdü câtü ești de tare,
Ian fă bine de-a cinsti,
Căci e ıiua, m'ași porni!

Cinstindü nunii cei mari păharele de bine, strıngętorilü ıea banii de pe talgerü și puindu-ı în altü talgerü de'nain-tea nunulü ıi acopere cu o năframă.

Umplëndu-se după acésta ęrăși păharele și ducëndu-se ęrăși la nunulü celü mare, ıice :

— Nune mare! nu sciı unde se ıflă N.N., căci am nu-mai decât să vorbescü ce-va cu dınsulü.

— Am auđitü de numele d-sale — ręspunde nunulü—, caută-lü prin vecini, că de bună sémă veı da de dınsulü.

Acuma se duce strıngętorilü la socrulü celü mare, ta-tälü mirelui, și urândü ıice :

Bună vremea, Bună vremea, Socru mare, Vestitü și tare! Te-ajunge o voıe bună Și o veselie bună. S'o petrecemü împreună . . . Séra de multü a 'nsăratü Și noi păbară dulcei.	Încă n'amü închinatü, Păhară dulcei De la cruci, Ce cu multe, Zăhărele le-aducı; Vinü de celü bunü din Cotnariü De-a âmblatü, Moșulü d-tale cu șälvari, Să bagı mâna 'n buzunariü,
---	--

Să scoți vr'o căți-va grițari,
De nu bagă și 'n curea,
Și scóte o hărticea,
Te plătesce de-o helea.
Scóte aurú și argintú,
De care sciú că ai multú,
Și pe tálgerclú îi varsă,

Pe câtú inima te lasă,
La fiușii d-tale-i dă,
Cu cuvinte deplinú,
Cu inimă de románú,
Cu inimă melitá,
Că și sócra-í mulțumitá.

După ce aú plătítú și cinstitú și aceștia se duce la tatálú miresei și închinându-í páharulú ȃice:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cinstitú sócru mare!
Écă sara a'nsăratú,
Și-améndoí n'amú închinatú,
Páharú dulce,
Dela cruce,
Care
Cu mare,
Chíeltuclá s'aduce,
Étá s'aratá nunulú celú mare,
Și cu finii, cari-í are,
Cu pábare pline,
Cu cuvinte bune
Pábărelú cu bėutură,
Și mai multá voie bună;

Pabarú dulce,
Dela cruce,
Care,
Cu mare,
Chíeltuclá s'aduce.
Vinú bunú de la Odobesci,
De pungă să te gătesci,
De N. N. să te lipesci,
ȃece sloși să dărucesci,
Fiilorú, cări îi iubesci.
Vinú bunú toemaí din Cotnariú,
Să bagí mâna în buzunariú,
Să nu scoți cremene și-amnariú
Numai pumnulú plinú de bani.
Íntinde mâna,
Că și-í vina!

Luândú sócrulú celú mare páharulú, strîngėtoríulú strigă în șagă:

Vine lelea de la baltá,
Cu bondița 'mboioratá
Și cu calulú de pohodú,
Ca să beí páharulú totú.
Și rădică până 'n grindá,

Că mai este-o bute 'n tindá,
Și-lú rădică până 'n podú,
Că mai este-unú polobocú,
Ca să beí páharulú totú (1).

Sfărșindú cu nunii și cu sócri cei mari se duce pe la cei-alalși óspeși și anume ántáiú la némurile mirelui și ale miresei,

(1) Din Dorna, dict. de G. Bónceșú.

eră după aceea la toți ceilalți de-a rândul până la cel din urmă și fie-căruia îi uréză, rostindă saă cuvintele ce s'au înșirată mai susă saă cele ce urméză :

Bună séra,	Și cu vină din Odobescă
Bună séra !	Să faci bine să-lă primescă,
Se'nchină jupânulă mire	Să-lă primescă și să-lă cinstescă,
Și jupânésa	Și la pungă să gândescă,
Mirésa	La tineră să dăruescă
Cu păhară dulce	Că te-a'ndura Dumneđeă
De la cruce,	Și nu țî-a pica prea greă.
Care	Vr'o sută de oi cu mîeă,
Cu mare	Vr'o patru vacă cu vițeă,
Cheltuélă s'aduce ;	Câte-va scrófe cu purcă (1).

Saă astă-feliă :

V'a trimesă jupânulă mire	Și mai multă voă bună,
Și jupânésa	Cu vină de la Cotnariă,
Mirésa,	Să bagă mîna'n buzunariă
Cu socriă căi mari	Să scoțî vr'o cățî-va grițariă
Și cu nuniă căi mari	Și cum î cinstă,
Ună păhară de beătură	Cum î plăti ! (2)

Astă-feliă părăndéză strîngătoriulă pre toți óspeșii, cășî se află la masă, dândă fie-căruă bărbată precum și nevesteă aceleăa câte ună *păhară dulce* de cinstită. Lipsindă soșia unuă dela masă, atuncă bărbatulă aceleăa trebuie singură să bea amêndoue păharăle de-odată. Și cum a primită baniă de la fie-care părăcebe se duce și-ă dă nunuluă celuă mare đicêndă :

Poftimă de la N. N. lei de argintă
La casă nouă a dăruită,
Nuniă cu ei s'au mulțamită
Și tótă masa-ă mulțumită (3).

Căi mai mulșî dintre meseni daă celoră tineră bani. O samă

(1) Din Mănastirea Homorului, com. de d-lă G. Avramă.

(2) Din Țișeuțu com. de Vict. Sorocénă, stud.-gimn.

(3) Din Ilișescă, dict. de Ilie Ungurénu.

Însă le dăruescă din vite, precum: oi, vaci, vițele etc. eră alții din pâne, adică cine ce pôte și câtă îl trage inima.

Er celă ce primesce *păharulă dulce* mulțămescă nuniloră, socriloră și tineriloră dicendă:

Mulțămescă nunului mare
Și similoră Dumniloră-sale
Și socriloră celoră mari
Și cinstițiloră gospodară,
Căți sunt aici adunați
Și de Dumnețeu lăsați
La acéstă veselie
Hază și bucurie (1).

Er când pună banii pe talgeră dică:

Primiți dela noi puțină,
Dela Dumnețeu mai multă! (2)

Totă atunci nevestele, ce staă de 'napoia nuniloră pe laiță saă și altele cântă:

Frunță verde de zăhară,
Mulțămimă pentru acestă dară,
Socriloră
Și cuscriloră
Și tuturoră
Gospodariloră.
Tótă vara am lucrată,
Și pe-aist'am așteptată (3).

În *Moldova* și a-nume în districtulă *Hușiloră* se începe *închinarea păhareloră și a colaciloră* nemijlocită după ce s'aă pusă fripturile pe masă.

Se 'nchină mai ântăiă nunului celui mare de cătră vornicelă doă colaci frumoși, mari și făcuți din măi bine de-o haniță

(1) Din *Ilișesci*, dict. de Ilie Ungurėnu

(2) Totă așa spună și Românii din Transilvania. Veđi, I. C. Tacită, *Nunta la pop. Rom.* publ. în op. cit. p. 59.

(3) Din *Cėhoră*, com. de M. Dimitrović, stud. gimn.

de făină de grâu spălat și două *păhare de vin* unul pentru nună și altul pentru nună (1), ținându-vornicelul:

Agîungă-te voie bună,
Pe d-ta, gîupâne nună mare,
Și pe d-ta, gîupânésă nună mare.
Séra a înserat,ú,
Și noi bună vreme n'amú datú.
Étă finii d-vóstrá,
Vi se 'nchiná,
Cu doi colaci de gráú frumosú
Ca și fața lui Hristosú,
Și cu aceste două păhare de vinú,
Ca și celú din Cana-Galileei de bunú,
Și vé rógá,
Ca colaciú și păharele să le primiți,
Și cu plăcere să le mulțamiți.

Nunii primescú păharele și colaciú, mulțamescú, uréză pe mire și pe socrii cei mari, láutarii cîntá unú vivat din cele mai alese pentru nuní, le rădicá păharele gîucându-le după cînteculú cîntatú de láutari; după care nunulú pune pe unú talgerú pâne și sare, pe care pune apoi și unú darú de bani, care bani începú dela 2 galbeni, adică după puterea nunului, dar nici odatá nu se cobórá mai josú de unú irmilicú, orí câtú ar fi nunulú de sêracú. După acésta începú apoi a se închina succesivú câte două păhare de vinú și la ómenii mai bogafi și câte doi colaci mai mici decát ai nunului, și a-nume la fie-care pãreche de ómení conmeseni, totú cu aceeași rên-duélá, dándú fie-care darulú sêú de bani, după putere. În-sá nici unulú nu se cobórá mai josú decát 2 sfañi.

Acelea câte-va sute de lei, cari se aduná de pe masá sunt aí mirilorú ca ajutoriú la *nóua gospodárie* (2).

În districtulú *Bacăului* începe *Conocarulú urația păharelorú*,

(1) Păharulú nunului e de trei orí mai mare decát alú nunei.

(2) I. Mirza, op. cit. p. 18—19.

după ce óspeșii au mâncatú două feliuri de bucate, și adre-
sându-se cătră nunú, îi ȓice așa:

Agíungă-te voie bună,
Domnule nunú și d-nă nună !
Étä se închină mirele,
Cu acéstă corabie ;
Dar în corabie ce să fie,
Nu póte nimenea ca să scie ;
Insă eú, fiindú voitoriu de bine,
Tóte lucrurile vi le-oiú spune :
In corabie este unú șalú mare dcla Tocatú
Să vă fie d-vóstră de îmbrăcatú ;
Unú săpunú de la Bagdatú,
Să vă fie d-vóstră de spelatú,
Asemenea nisce pâní de la Tocatú
Să vă fie d-vóstră de gustatú.

După acésta ér se adresază *Conocaríulú* cu o tablă pe care
se află doue *păhare cu vinú* și începéndú a cuvinta ȓice :

Étä se închină
Tinerii și toși mesenii împreună
Cu aceste păhară cu bėtură !
Păharăle sunt de la sticlarú,
Er vinulú de la Cotnarú,
Să băgați mâna în buzunarú
Să scóteți
Vr'o 4, 5, galbeni de cei mari
Și pe d-lorú tineri să-í dăruiți.

Dacă nunulú n'are buzunarú, *Conocaríulú* îi ȓice :

Vinulú e de la Pořana lungă,
Ca să băgați d-vóstră mâna'n pungă
Și să scóteți
Vr'o doi trei de cei mari.

Și în chipulú acesta se duce *Conocaríulú* pe la toși mesenii
de le închină păharele, și fie-care săténú uréză vieță și feri-
cure la tineri, bucurie la bėtrâni, și bėndú vinulú odată cu

intonarea unui cântû ce-lû cântă lăutarii, bagă mâna în pungă și scôte 5, 6 franci de dărucesce tinerilorû și la urmă făcându-se socotela de câtră nunî, se găsescû 16 până la 20 galbeni (1).

În *Țera-Românească* esistă asemenea datina acésta, saû celû puținû va fi esistatû mai nainte, căci o baladă poporană intitulată «*Moșnegulû*» ne spune între multe altele și acestea :

Elû a casă, de ajungea
Și în curte de-și întra.
Nuntă mare că gășia,
Êr în casă de întra,
'*Ntinsă mėsă* că vedea,
Mėsă'*ntinsă* și bogatâ
Totû de lume încheiatâ,
Și de tineri conjuratâ,
Mogiașii ospëta
Și nuntașii se cinstea!
Unii bea, alții mânca,
Și la nunî le mulțămia,
Și pe miri firitisîa.
Călătorîulû de întra,
Elû la mėsă nu ședea,
Ci la ușă se oprîa,
Intr'unû colțû se așeza.
Foicicâ și-o lalea,
Trecea vremea, câtû trecea,

Până *nunulû* se scula,
Vasû curatû că alegea,
Pâne, sar'e'n vasû punea,
Darû într'insulû arunça
Și pe mėsă că-lû punça,
Totû nuntașulû ca să *dea*
Câtû îlû lasă inima.
Tôtă lumea dăruia :
Unii boi
Și alții oi,
Unii bani
Alții juncanî,
Unii vii,
Alții moșii,
Busdugane pentru finî
Si miresei baîbafirî.
Darû bogatû că se făcea,
Avuție se strîngea (2).

În *Transilvania* după ce s'a pusû alû doilea felû de bucate pe masă, starostea nunului, adică colăcerîulû, sculându-se, face semnû să tacă toți, apoi ȃice :

— «Cinstiți meseni și ómeni de omenic! Cinstitulû nunû mare, care bună voie are, vrea să pornescă unû «*păharû de darû*» pe sêma finilorû d-sale, ca să-î ajutămû pre acești doi tineri, că acuma, făcându-se gazde noue, aû multe lipse.

(1) Columna lui Traianû, an. IX p. 416.

(2) G. Dem. Teodorescu, Poesii pop. rom. p. 620.

Aşa dară pornimū unū păharū de darū.
Şi cine-şi va băga nasulū în păharū
Să-şi bage şi mâna în buzunarū,
Şi cine îşi va be păharulū,
Să-şi dee şi darulū (1).

După acéstă oraţie generală, adresându-se în specialū că-
tră nuna cea mare, Ńice :

Să trăescēi, nănaşă mare! . . .
Eū îŃi închinū dumi-tale,
C'unū paharū galbinū
Dintr'unū vîrfū de paltinū,
De unde sughiŃă
Dalbă teciorită,
Cu mâneci pestriŃe . . .
De mi-Ńi sci mulŃămi,
Păharulū li-Ńi dobândi;
De mi-Ńi sci înturna,
Păharulū li-Ńi căpēta!

Nuna :

Păsērica ruguluŃ
Cântă 'n vîrfulū nuculuŃ,
Ńiua întregă ciripesce,
Dumi-tale-Ńi mulŃămesce! (2)

Sfirşindū oraŃia acēsta pune unū păharū de vinū pe unū
tăerū şi îlū dă nuneŃ. Apoi adresându-se cătră altū ôspe Ńice :

Eū îŃi închinū cu păharulū,
DumneŃeū fie cu darulū.
Dar într'asta bēutură
Este şi-o cimilitură
Şi cimilitura mea
Ńice, Ńeū, mândruŃ'ăsa : (3)

(1) B. Viciū, op. cit., p. 50.

(2) Iarnik şi Bărsanū, op. cit., p. 527.

(3) Dacă acela, căruia i se'nchină păharulū e bărbatū, versulū acesta se schimbă astū-feliū : «Ńice, Ńeū, mândrule-ăsa ».

Că pe malul Nistrului,
Nistrului adâncului,
Este-un pătinaș de aur
Cu vr'o nouă puț de graur :
 Cripescă,
 Vorovesă,
Cum să scotă, cum să fie
Ceș bani de vămășie?...
 Voră trece Nistru
 Să prade Pistru
 De zale, de inele,
De copile frumusele.
Frunță, frunță,
Să trăesci dragă, mândruță!

Ceea, căreia s'a 'nchinat :

Troscotel de lângă cale,
Voie bună dumi-tale.
Păsăruica rugului
Pe cornele plugului
 Cripesce,
 Vorovesco
Dumitale-ți mulțămesc (1).

După acesta dă ărăși tăerul cu păharul de yinū celui ce i l'a închinat, și așa urând și închinându pe rând la toți óspeții și casnicii, în urmă gată la nunul mare, care pune bani mai mulți decât ori-care, ér de nu pune mai mulți atunci ori-cine are dreptă «să-lă cumpere», punéndu mai mulți decât nunul, când acesta își pierde finii și dreptul de nun; de aceea nunul e silită a dóua órá și chár și a treia órá să-și rescumpere finii și dreptul de nun.

Până âmblă păharul cel de dară nuntașii nu se scólă de la masă, ci își petrec.

Banii adunați cu tăerul se daă nunului său nunei, și acesta îi dá miresei cu tăerul.

(1) Iarnik și Bărsanú, op. cit. p. 517.

După aceea mai âmbă și ceterașul cu cetera învăluită
dicându că s'a stricat și să-i de cruceră să-și cumpere alta,
sau să și-o dirégă și să-și cumpere strune. Acestuia încă îi
mai dă, cine ce vrea.

În urmă vine *bucătăreșa* (socăcița), cu mâna legată, cu o
lingură mare în mână și cere cruceră de lécură, că s'a arș
făcându de mâncare (1). Și pe cându unul dintre mesenă o
îea peste picioră dicându:

Socăciță lungă'n *dejte* (2)
Carne'n óle nu mai este:
Socăciță lungă'n nasă
Carne'n óle n'a rămasă (3).

pe atunci pune fie-care câte ună cruceră sau doi în lingură,
apoi iese socăcița jucându și dicându acuma că nu o dore
nemică (4).

Unii dintre mesenă, cari sunt bună cântăreți și totodată
și șagaci, cum au primită *păharulă* dulce și au mulțămít
pentru dînsul, începă a cânta câte ună cântecă glumeț
prin care înveselescă totă masa.

Din mulțimea aceloră cântece, cari se cântă la acestă oca-
siune, noi vomă reproduce aice numai unul și a-nume:

Păhărelă cu flăricele,
Cum te-oră be buzele mele
Cele trase, supțirele
Ca 3 scândură de podele.
Păhărelulă câtă ună cuiă,
Când îlă puă la gură nu-ă.
Să mai bemă câte-ună păhară
Pân'cc-a fi sóre pe delă.
Să mai bemă o țiricuță

(1) B. Viciă, op. cit. p. 50.

(2) *Dejte*=degete.

(3) Com. de d-lă I. Popă Reteganulă.

(4) B. Viciă, op. cit. p. 51.

Pân'ce-a fi sóre'n luncușă.
Holereușă de sēcară!
Eū te beū de hunișoră,
Tu mă dai pe uș'afară;
Eū te beū, și tu mē'mbețī,
Multe năravurī mē'nvețī,
Da dacă m'oiū desbăta,
De năravurī m'oiū lăsa (1).

Sfirșindū stringătorulū de strinsū banii, nunulū celū mare îi numēră, spune în aușulū tuturorū mesenilorū câțī s'aū adunatū și după aceea legându-i pre toți la unū locū într'o năframă, în Transilvania în *pintenū* (2) în care mai pune încă și-o lēcă de *pāne* și *sare* îi dă tinerilorū ca să-i stringă (3)

Mirele și mirēsa, primindu-i, sērută mâna nunilorū, apoi a socrilorū și în urmă a tuturorū óspeșilorū celorū mai bē-trāni și mulțānescū-tuturorū pentru binele ce le-aū făcutū (4).

În același timpū sa audū din tóte părțile urări de *fericire* și *viață tignită* noilorū căsătoriți.

Astū-feliū scie poporulū românū a se ajuta la întemeiarea nouēi case, ca, îndată după nuntă, să aibă unū omū egalū în avere, ca să pótă emula cu dīnsulū la întreprinderile cele noue și să nu fie redusū la sapă de lemnū prin împrumuturī (5). Astū-feliū se ajutaū și *Romanii*, la cari, chiar ca și la Romāni de ađī, când ajungeaū la *mensae secundae* se aduceaū *daruri plăcute*, ér blidele pline cu *māncări* le grāmădiaū pe altariulū din casă saū pe vatră (6).

(1) Din Horodniculū-de-josū, com. de d-lū P. Prelepēnū.

(2) I. C. Tacitū, Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 60.

(3) În unele părți ale Transilvaniei, precum bună oră în districtulū Nēsēu-duluī, îi dă dimpreună cu o cofă de vinū, cu unū colacū frumosū și c'o lumină. Com. de d-lū I. Popū Reteganulū.

(4) Datina Rom. din Bucovina.

(5) I. C. Tacitū, Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 59 și 60.

(6) Virg. Aen. VIII, 283: Instaurant epulas, et mensae grata secundae dona ferunt, comulantque oneratis lancibus aras. Rosbach p. 101.

Aici *dona* sunt *darurile* ér *lances oneratae* sunt *cinstele* de ađī.

Astû-feliū se ajută și alte popóre din timpul presentū, precumū bună óră: Sêrbii, Italianii, Cechii, Francesii, Spaniolii (1) și Rutenii din Bucovina, la cari încă este datină de-a se aduna în decursulū acestei mese bani, de și nu în același chipū cum obicinuescū Români.

Bucătărițele, cum vedū că nunulū celū mare a începutū a numêra banii, prindū a aduce și a pune pe masă friptura și plăcintele, ér după ce a sfișitū nunulū de numêratū și după ce i-a și datū tinerilorū poftescū pre óspeți ca să guste din bucatele ce s'aū pusū acuma pe masă.

Nunulū descoperindū găina, ce i-s'a pusū nemijlocitū înainte de strîngerea banilorū de nainte, ȓice:

Oiū sâracă găinușă,
Cum te-oiū apuca de gușă,
Și te-oiū svêrli pân' la ușă,
De la ușă până 'n tindă,
Socăcița să te prindă,
Și să te frigă la sóre,
Ca să-ți fie carnea móle,
Și tă te frigă la lună.
Ca să-ți fie carnea bună (2).

Saū așa:

U! İu, İu, găină grasă,
Erī eraī pe după casă,
Astăȓi ești friptă pe masă,
U! İu, İu, găină sură,
Erī eraī pe după șură,
Astăȓi ești la mine 'n gură (3).

Precum la Români de aȓi, așa și la vechii Romani, atâtū némurile câtū și amicii și clienții casei aduceau diferite daruri cu sine prin cari contribuau la zestrea insurăȓilorū, așa d. ex. Pliniū celū tînerū a dăruitū la o astū-feliū de ocașiune unū amicū alū seū 50.000 sesterȓe. Veȓi: Iul. Iung. *Leben und Sitten der Römer in der Kaiserzeit*, 1 Abth. Prag. 1883. p. 92.

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 73, 90, 100, 185, 255 și 267.

(2) Veȓi «Gazeta Transilvaniei», an. XLIX. Brașovū, 1886. No. 248.

(3) Gazeta Transilvaniei, an. LII, Brașovū 1889. No. 43.

Apoi, tăind'o începe a mânca dintr'insa.

După nunulū celū mare începū și cei-lalți óspeți a mânca din fripturile și plăcintele, ce s'aū pusū pe masă, afară de părinții mirelū, de mire și de mirésă, cari nici de cum nu sedū la acéstă masă, ci caută ne'ncetatū cum arū puté mai bine și mai frumosū primi și omeni pre óspeții adunați (1).

Maī stândū, după *inchinarea pāharelorū dulci* și stringerea banilorū, ca la jumétate de óră māncāndū și bēndū fie-care câtū îi postesce inima, se scólă cu toții de la masă și eșindū cu danțulū afară, unulū dintre óspeți đice:

Cine a bēutū și-a māncatū
Stă în locū și la jucatū.

După ce aū eșitū afară jócă vr'o câte-va jocuri de naintea casei, adicā pānă ce scotū tóte mesele și scaunele câte aū fostū în casă și mătură pușinū. Apoi éráși întră cu toții în nuntru, dar de astă dată nu ca să mānānce nici să bea, ci numai ca să jóce și să se petrecă.

Ș'intr'adevērū că dacā *masa* dimpreună cu celelalte datine ce maī sunt usitate în decursulū ei aū ținutū vr'o 3—4 óre, joculū ce se'ncepe acuma ține și maī multū și anume pānă a dóua đi diminéță (2), în unele locurī chiar pānă a dóua đi la prānđulū celū mare, când se sue apoi pe casa celū cu nunta, suindū și lăutarīi acolo: punū o masă în vērfulū casei, pornescū apoi prin satū făcēndu-se în chipū de ostași, legāndū la gātulū unūa câte unū fedeleșū mare, dāndu-i și dóue cio-cane de lemnū cu cari bate în fedeleșū, care, fiindū deșertū huesce de te ameșesce, și multe alte curiosități maī inventéză, de cari nu te saturī privindu-le (3). Apoi se duce fiecarele pe a-casă.

(1) Dat. Rom. din Bucovina

(2) În Bucovina

(3) I. Mirzā op. cit. p. 19.

Și precum la fie-care joc în decursul nunții se pot auzi feliurite hore sau chiuituri potrivite, așa și acuma la *Masă-mare*.

Dar de astă dată nu auzi numai pre bărbați cbiuind, ci pre multe și dintre neveste.

Una din mulțimea acelor chiuituri, cari le cântă sau le chiue nevestele la acastă ocașiune e și cea următoare :

Frunță verde petrinjel,
Ași juca c'unu vătășel.
Petrinjelu-î în pămîntu,
Vătăjelul n'are când.
Frunță verde de rogoză,
Ași juca și podu-î josu.
Frunță verde de urzică,
Ași juca și casa-î mică.
De jucat așa juca bine,
Nu-să clobotele la mine,
Că le-am dat la clobotar
Și n'am bani în buzunariu
Opineuța cu gurguiu
De-ai juca, cât ai juca,
Ca clobota n'ai suna.
Ași juca și până'n podu,
Da-să flămândă și nu potu.
Da in las'dac'oiu mîncă,
Ce jocuri voi arăta!

Sau, dacă jucăușul e cam spên, atunci numai ce auzi pre nevasta, care joca cu dînsul dicend:

Dragu-mi-î badița spên,
Că-î și tîneru și bîtrînu.

Ba! pînă chiar și nuna cea mare nu se pôte răbda de a nu trage și ea câte-o ropotă și a dice:

Tropoțel pe lângă hornu,
Am unu finu ca și unu domnu.
Tropoțel pe lângă masă,
Am o fină preotésă(1).

(1) Din Cêhoru.

Dar las'că și bărbații nu staū cu gura închisă. Pe când mai 'nainte era rëndulū feciorilorū și numai puținī bărbați se amestecau în jocū, acuma, fiindū numai ei în de ei, chiue căte și mai căte, ca și când arū fi niște holtei. Ei dīcū, între multe altele și acestea :

U! săraculū bine dīce,
Sănătatea să-lū mănānce,
Sănătatea fetelorū,
Dragostea nevestelorū,
Dragostea de copiliță,
Ca zama de prepeliță,
Cum inghiță,
Cum sughiță,
După badea Ioniță (1).

Și pe când mai 'nainte mirelū și mireseī, dar mai cu sēmă mirelū nu-ī era nici de cum ȳertatū să jōce, de astā datā jōcā și ei, însă nu tōtā nōptea, ci numai pānā la unū timpū, când se ducū ca să se culce.

Când cugetā adicā nuna cea mare, că tinerilorū le-a so-sitū acuma timpulū de culcare și de odihnā, atunci se duce în odaia saū cămara destinată pentru dīnșii ca să le așternā patulū conjugalū.

Maī 'nainte însă de ce vorū intra tinerīi în acēstā cămarā să ne aruncāmū puținū privirile în interiorulū ei.

Sub patulū pe care aū să dōrmā cei tinerī și pe care ilū așterne acuma nuna, se punū vr'o căți-va mārācini, spre a arēta nācazurile și greutāțile vieței casnice. Erā în cămarā se aflā tōte uneltele agriculturēi, precum : sapā, furcā de fēnū, cōsā, toporū, etc., și instrūmentele femeēi, precum : furcā, fusū, ițe, etc., etc., ca să-ī familiarizeze cu munca chīar în aceste momente de fericire, să-ī facā a-și aduce aminte că întru sudōrea feței aū să-și cāstige pānea și întru nācazurī

(1) Din Ilișescī.

să-și îmbrace copiii, ca să-se împlinescă cuvintele Creatorului: «*cresceți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul*», cuvinte aduse de biblie (1).

După ce au așternut patul nuna se întorce înderept, iea pre mire și pre mirésă de mână, încunjură de trei ori masa cu dînșii chitind:

De trei ori pe după masă,
Să iasă răul din casă,
Să rămăe binele,
Să se culce mirele,
Bucură-te vătăjelă,
Că mirele-î frumuselă,
Și mirésă ca și elă (2),

apoi îi petrece pre amendoi la *odihnă*. Când e însă să pășcă peste pragul camerei, atunci mirésă se opune, nevrându nici de cum să trecă, până ce nu e luată pe sus și vîrită cu de-a sila în nuntru.

Totă așa fac și miresele din unele părți ale *Macedoniei* (3) și *Transilvaniei* (4).

Nevestele, cari se află de față, vedându că nuna îi petrece la culcare, cântă și ele următorul cântec:

Frunză verde de salcîmă;
Ducă puțuți la hodină.
Săraci puțuți mei
Förte bine-sü loviți ei
Și la ochi și la sprincene
Ca doi păumași la pene,
Cu atât'a mai întrecutü

(1) I. C. Tacitü, Nunta la pop. Rom. publ. op. cit. p. 60.

(2) Din Mănăstirea Humorului, com. de d-lü G. Avramü.

(3) D. Bolintinenu, op. cit. p. 91. «Nóptea; ginerele se ascunde în cămara nunții. Acolo i-se aduce mirésă, ce trebuie să se împotrivescă spre a veni, o tără cu sila în cămară și cei ce o aducü acolo se retragü și închidü ușa pe din afară.»

(4) Com. de d-lü I. Popü Reteganulü.

Că cu condeiul le-au făcutu
Mai pe susu și suptirele
Să nu samene cū-a mele (1).

Cu acestea se sfârșesc apoi toate datinele usitate în decursul
Mesei-mari.

La Romani, după ce se depărtau oșteții, două virgine pretextate luau pre mirésă de brațu și o petreceau în chilia bărbatului, de unde se depărtau apoi de dînsa, ca de fecioră (2), ér o muere nuntașă remănea cu tinerii în *thalam*, adică în chilia de locuință. În chilie se venerau și se învocau doi genii ajutori și fructiferi de căsătorie, unul Jupiter, altul Juno, și locul lor sacru a fostu *lectus geniales* (patul geniloru). La începutu acesta era patul căsătoriților, mai târziu un pat simbolic, construitu numai din ocasiunea nunții.

Mirele așternea pe patu toga sa, ér muerea nuntașă, care era întâia oră căsătorită și cu bărbatū ce trăesce, punea pre mirésă în patu și apoi se depărta (3). După acésta mirele învoca pre Juno Cinxia ca să-i ajute a deslega nodulū măestrosu de pre brăulū miresei (4).

În același timp, când virginele pretextate conduceau pre

(1) Din Cehorū, colecția autorului.

(2) Catull. LXI:

Mitte brachiolum teres,
Prætextata, puellulae:
Iam cubile adeat viri
O Hymen Hymenæe io...

Vos bonae senibus viris
Cognitae bene feminae,
Collocate puellulam
O Hymen Hymenæe io...

(3) Censorin de D. 3: Nonnulli binos genios in hisdomibus, quae essent maritae colendos putaverunt. — Paul D. p. 94: Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem Genii—Arnob II 69: Cum in matrimonia convinitis toga sternitis lectulos. — Varro la Non. Marc. p. 500: Et maritorum genios advocatis.—Cicero in Cluentiana: Lectum illum genialem, quem biennio ante filiae suae nubenti stratueraat, in eadem domo sibi ornari ac sterni iubet.

(4) Fest. Cinxia Junonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio conjugii solutio erat unguis, quo nova nupta erat vincula.

mirésă, care se opunea, în chilia bărbatului și muerea nuntașă culca pre mirésă în pat, prunciî cântău versuri fescenine, credându-se că prin acésta se depărtéză fărmeçăturile de casa bărbatului (1).

La Grecii cei vechi asemenea era datină ca juniî și feció-rele, cari remâneau afară la ușa thalamului, în care sócra cea mare, maica mirelui, conducea pre tineri, să jóce și să cânte unū epithalamiū, adică unū feliū de cântecū care de regulă se cântă numai la ușa odăii mirilorū și prin care se lăudaū și fericéau noū-căsătoriîi (2).

(1) Catull, LXII.—Lucan II, 368.

(2) Theocrit: ΕΑΕΝΗΣ ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ :

Ἐν ποκ' ἄρα Σπάρτα ξανλότριχι πᾶρ Μενελάω
παρθενικαὶ θάλλοντα κόμαις ὑάκινθον ἔχουσαι
πρόσθε νεογράφτω θαλάμῳ χορὸν ἐστάσαντο,
δώδεκα ται πρᾶται πόλιος, μέγας χρῆμα λακωνᾶν,
.....

ἄειδον δ' ἄρα πᾶσαι ἐς ἓν μέλος ἐγκροτέουσαι
ποσσι περιπλέκτοσ, ὑπὸ δ' ἴαχε δῶρδόμεναιψ.
.....

εὔδουτ' ἐς ἀλλάλων στέρνον φιλότητα πνέοντες
καὶ πόθον, ἔγρεσθαι δὲ πρὸς αὐτὴν μὴ ἰπιλάθησθε
νεύμεθ' ἀκάμμες ἐς ὄρθρον ἐπεὶ καπρᾶτος ἀοιδὸς
ἐξ εὐνᾶς κελαθήσῃ ἀνασχῶν εὐτριχα δειράν
Ἵμην, ὅ Ἰμέναιε, γάμψ' ἐπὶ τῷ δε χαρείης.

XXXV. SPALAREA.

În unele părți ale *Transilvaniei*, a doua zi după cununie sau mai bine zis după *Masă-mare*, cei mai mulți dintre nuntași se adună éráși la socrul mare, de unde se ducă apoi cu toții la o fântână sau și la un părlu la *udatú*. La această ocaziune doi feciori voescú, firesce că nu în adinsú, a arunca pre mire în apă. Nuna cea mare însă îi sare întru ajutoriú strigându să-í deé drumulú. Feciorií, dintru începutú, nu vorú de feliú s'ó asculte, ér mai pe urmă, după ce nuna le dá câte unú darú, cedéză și-í daú drumulú.

După acestú *jocú* se'ntorcú éráși îndéréptú la socrul celú mare, unde se ospetéză și petrecú ca și'n ziua trecută (1).

În alte părți totú din *Transilvania* a doua zi de diminéță ámbii tineri se ducú *de aducú apă*, anume ca celú dintáiu lucru ce le întră în casă să le fie elementú purgativú și viața lorú să fie așa de curatá ca apa (2).

În *Selagiú* totú a doua zi deminéță vinú la tineri numai nánașií, prândeácu împreună cu aceștia, érá după prândeú nánașulú conduce pre mire, pre mirésă și pre nuna cea mare cu o *ulcicá plină cu apă curatá* în grădiná, unde, după ce mai ántáiu încunjurá de trei ori unú pomișorú ténérú, nánașa

(1) Com. de d-lú I. Georgescu.

(2) I. C. Tacitú, *Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 60.*

törnă tineriloră apă din ulcică ca să se spele, ér nanaşulă în locă de *săpună*, le aruncă *țerfă* (năsipă) pe mână.

După ce se spală mirele se șterge de șurțulă miresei, ér mirésa de póla cămășii mirelui (1):

La *Româniă din Macedonia*, a patra di, adică Miercuri de-minéță, nóua căsătorită împreună cu mai multe femei și lăutari se duce la șipopotă și íea apă cu ună vasă și după ce l'a umplută, unge șipoputulă cu untă pe care ílă íea ínadinsă cu ea, după aceea întornându-se a casă, aruncă lângă șipopotă mai multe moneđi și o păreche de papuci pe cari le íeau băeții cari se ducă și ei la șipopotă strigându: «*să bănézá 'nvesta*»---să trăéscă nevasta.

Ducându-se la șipopotă se cântă cânteculă următorii:

A lea fétă s'mergem tu apă;
—Duce-ți-vé voi, eu nu-ńi vîn,
Dada mine m' i susi
Duminica cătră séra
Și dode cincii mii flurii
S'un nel de asimé curat.
Invéstete tu caftane
Stivalete de avuzame
Dimandate pe un bichiar,
Pi un bichiar neńsurat,
Ne'nsurat și ne curunat.

Haí fată să mergemă la apă;
—Duce-ți-vé voi, eă nu mergă,
Mama pe mine mé logodi
Duminică spre séra,
Și a dată cincii mii flurii
Și ună ínelă de argintă curată.
Imbracă-te cu caftană
Și cu botine de íacă
Comisionate prin ună holteiă,
Pi in ună holteiă neńsurată,
Ne ínsurată și necununată!

La șipopotă se cântă așa:

Umple soro, varsă frate
S' li dăm apă a le mușate.
—Ni li sete a le mușate,
Ca li fόμε a le criparte.

Umple soro, tórna frate,
Să-í dămă apă celei frumóse.
—Nu-í sete celei frumóse,
Că-í fόμε celei máncăcióse.

Intorcându-se nevasta dela șipopotă i se pună în cale crengi uscate și bolovani de pétră, pe cari ea e silită să le dea

(1) Com. de d-lă El. Popă.

la o parte; a casă apoi ea începe a lucra cu furca și face plăcinte pentru ca să o vadă bărbatul că e gospodină (1).

Datina spălării sau a stropirei după cununie există și la alte națiuni.

Așa la *Grecii cei noi* e în mai multe locuri obiceiul ca a treia zi după nuntă să vie femeile înrudite și cunoscutele tinerei neveste la acesta și să o ducă cu pompă la izvorul (fântână). Aice tinera nevestă scote apă cu un vas anume spre acest scop menit și aruncă diferite victualii amestecate cu fărâmaturi de pâne în izvorul. După aceea se încep jocurile rotunde împrejurul izvorului, cari formeză încheierea ceremoniilor nupțiale (2).

La *Albaneji* maica miresei merge a doua zi după cununie cu zaharicale, copturi și cu rachiul la ginere-său și-i gratulează, era acesta îi sărută mâna. După împlinirea acestei formalități se ducă tinerii cu strachini în mână la fântână, unde au să se ude. Precum prea lesne se poate prevedea, mireasa, ajungându la fântână, se scaldă cum se cade, pe când mirele, ca domn, rămâne mai neatins (3).

La *Serbi*, acela dintre «*svati*» care a masă în casa socrilor mari, se duce a doua zi desdeminetă cu mireasa, cu mai multe fete și cu vornicele... după cea mai bună apă de izvor. Pe drumul împuşcă și cântă; la izvorul mireasa îmbie pre toți cu apă ca să bea, era *diverulă* (djever) îi stropesce de trei ori pieptul. După acesta beu rachiul ce l'au adus cu sine. La întorcere mireasa duce vasul cu apă, era fetele ce au petrecut-o cântă (4).

La *Maloroșienii din Podlachia* tinera nevestă se duce după apă cu un frate alu său, și dacă fântâna se află pe teri-

(1) T. T. Burada, Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 425.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 59.

(3) Idem de eadem. p. 63.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 73 și 85.

toriū străinū iew unū ștergariū cu sine pre care flū lasă proprietariului ca darū. Ciutura: ântâia de apă, care o aduce, o tórănă într'unū polobocū cu mustū, érá dintr'a dóua se spală *boeriș*. Tinéra nevasță, fiindu-le de-ajutoriū la spélare, capătă de la fie-care câte unū darū (1).

La *Maghiari* era mai nainte asemenea datină ca mirésa a doua și după cununie să se ducă desdeminétă cu o fachie aprinsă și să aducă apă (2).

În fine la *Ruși*, în locū de spélare sau stropire, e obișnuitū ca atâtū mirésa câtū și mirele să iewa câte'o baie tocmai ca și'n nainte de cununie (3).

(1) Idem de eadem, p. 42.

(2) Idem de eadem, p. 48.

(3) Idem de eadem, p. 28 și 30

XXXVI. UNCROPULŪ.

Uncropulū urmază totdeauna a doua ȝi după *Masă-mare*. Dacă *Masă-mare* se face Duminică séra după cununie, *Uncropulū* se face Luni séra, érá dacă *Masă-mare* se face Luni, atunci *Uncropulū* se face Marȝi. Între *Masă-mare* și *Uncropulū* trebuie numai decât să fie o nópte la mijlocū.

Ce se atinge de cuvîntul *Uncropulū* apoi acesta își are numele său de la bėutura cea fierbinte ca *uncropulū* (vsl. bulg. și cech. *укроп*, mros. *окропъ*), care se bea, după cum vomū vedé mai la vale, în decursulū mesei, ce se dá în acéstă ȝi la mire său mai bine ȝisū la însurăȝei a casă.

În unele părȝi ale Moldovei se numesce datina acéstă, pe lângă *Uncropulū* (1) sau *Încropulū* încă și *La plăcînte* (2), în Țérah-Románescă și a nume în împrejurimea Bucurescilorū *Rachiulū miresei* (3), érá în unele părȝi ale Transilvaniei *Térfărie* (4).

(1) I. Mirza, op. cit. p. 20.

(2) Columna lui Traianū, an. IX, p. 415 și 417.

(3) Com. de d-lū G. Dem. Teodorescu, prof. gimn. în Bucuresci: «*Rachiulū miresei* se serbėză în împrejurimea Bucurescilorū de regulă Luni dimineȝa.»

(4) B. Viciū, op. cit. p. 38: Ce se atinge de cuvintele *térfărie* sau *terfarie* și *térfărū* sau *terfarū* fem. *térfăriȝă* sau *terfariȝă*, usitate în unele părȝi ale Transilvaniei, notămū aice, că ele aū aceeași însemnare, care ilū are și cuv. *cherfariū* roslitū și *cierfariū* întrebuintatū de Romāniī din comitatulū Zaran-dalū, adică chiemaȝii, nuntașii, petrecătorii miresei, după Dict. de Buda: spon-sae comes.

A. de Cihac (Dict. d'ėtym. daco-rom. t. II. p. 405), presupunėndū, ca și Laurianū et Maximū (Glosariū p. 558) că cuv. *térfărū* e formatū din cuv.

La Uncropū se poftescū în genere numai acei ómeni, bărbați și muieri, cari aū luatū parte la Masă-mare și nici când de cătră vorniceī, ca mai nainte, ci totdeauna de cătră *vătăjițe* saū *vornicițe*. Acestea, fiindū fórte frumosū îmbrăcate și gătite, íeăū câte unū păharū, o ploscă plină cu rachiū și unū bēțū cu năframă și ducēndū-se pe la cei ce aū să fie poftiți la Uncropū îi cinstescū și poftescū în același chipū cum aū făcutū și vorniceīi.

După ce aū sfișitū vătăjițele de poftitū, după ce s'aū întorsū îndērēptū și după ce partea cea mai mare a óspeților poftiți s'aū adunatū acuma la mire, íeăū érăși câte o ploscă plină de rachiū și dimpreună cu mirele, cu mirésa, cu lăutarii, precum și cu alți óspeți se ducū să poftescă și să aducă pre nuniī cei mari la Uncropū.

Când se ducū la nuni și când se întorcū cu aceștia îndērēptū atâtū lăutarii, câtū și vătăjițele nu mai încetéză de-a cânta și-a chiui felíurite cântece și chiuituri și anume ce d'ântâiū din vióră, éră cele din urmă din gură.

Celū mai obicīnuitū cântecū, ce-lū cântă vătăjițele de astă dată, e celū următorii:

Ú, íu, íu și bine-mī pare,
Că-í mirésa fată mare,
Și frumósă ca o flóre.
Ca o flóre narangie,
Cum mī-a fostū dragă și mie (1).

térfă saū *térfit*=femea deprăvată, ilū derivă dimpreună cu acestū din urmă de la cuv. rus. *trjapica*, *trjapka*,=chiffon, torchon.

Acestă derivare însă este și rămâne de o cam dată fórte indoíosă, și mai alesū că luī Cihac nu-í aū fostū de felíu cunoscut pe de-o parte cuv. *tér-fălogū*—gī=păpucl vechiū și ruptū, unū omū de nimică, *tér-fălogit*—gc=cubote opinel saū păpucl fórte rei și vechí, apoi și o femea de nimică, cari ca și *térfă* saū *térfă*, sunt usitate în Bucovina, pe de altă parte cuv. *chierfariū* saū *cierfariū* și *cierfariță* saū *chierfariță*=femea chierfariului, usitate la Rom. din Zarándū.

(1) Din colecția autoriiului. Comp. și «Contimpuranulū.» an. VI. Iași 1887 p. 137.

Dar vătăjițele, fiindu foarte bine dispuse, nu se mulțămescă numai cu atâta că cântă, ci ele, cum întîlnescă pe vr'ună omă trecîndă cu carul, nu-lă lasă să trecă în pace, se anină de dinsulă și cinstindu-lă îi cântă :

Mână, bade, boii bine,
Nu ține ochii la mine,
Ochii mei işă marghiolei,
Și-oră amăgi boii tîi.
De te-î uita multă la mine,
Te-oră amăgi și pe tine (1).

Mai pre scurtă ori pre ce omă îlă întîlnescă pe drumă, nu-î daă pace, ci-lă zidărescă și-î improvisăză felurite cântece-

După ce ajungă la nună și după ce intră în casă, vătăjițele scotă ploscile și cinstindu-î îi poftescă la Uncropă.

Nunii pună pre toți cei ce aă venită ca să-î poftescă să ședă puțină la masă și să guste din bucatele ce sunt puse pe acăsta, până ce se voră găti.

Când cugetă vătăjițele, că nunii voră fi acuma gata, începă erăși a cânta și a dice :

Frunză verde petringelă,
Ași juca c'ună vătăjelă,
Petringelu-î în pămîntă,
Vătăjelulă n'arc când.
Petrinjelă-î destrămată,
Vătăjelulă blăstămată.
Ian pórtă-te vătăjele,
Să vedemă de ai putere.
Vătăjele, vreme bună,
Ian pórtă-te pe-o măsură.
Vătăjele, vreme rea,
Ian pórtă-te, nu ședea,
Să ne pornimă de-acolea (2).

(1) Din Crăsna, diet. de M. Bărbuță.

(2) Din Crasna, diet. de M. Bărbuță.

După acésta pornindu-se cu nunii se ducú cu toþii totú cântându şi chiuindú ca şi mai nainte la Uncropú.

Între multe alte cântece, ce le cântă de astă dată e şi celú următoriu :

Bucură-te, nună mare,
Că ți-i lina fată mare,
Şi frumósă ca o flóre,
Ca o flóre narangie (1),
Cum mî-a fostú dragă şi mic.
Să trăescă mămuþa,
Că şi-a păzitu fetiþa,
Să trăescă nenluþu (2),
Că şi-a păzitu puþu (3).

După ce aducú pre nuní se ducú şi aducú şi pre părinþii miresei la Uncropú. Acéstă poltíre şi aducere se face în unele părþi ale Bucovinei, precum bună óră în Boianú, în următoríulú modú :

Sfascele carí sunt frumosú împodobite şi *vetejeii*, carí se légă cruciþu peste pieptú cu cordele roþii, luándú unú şípú cu rachiú roþu, legatú la gârleciú cu cordele roþii şi o păreche de colací, ce sunt legaþi de unú şteguþu asemenea roþu, precum şi o păreche de láutarí se ducú la părinþii miresei. Ajugéndú a casă la aceştia una dintre sfasce cântă :

Sócră mare, sócră mare,
Nu şedea cu supérare,
Că ți-i fiica ca o flóre,
Dréptă ca o lumínare,
Mititica ca lintea
Dacă şi-a păzitu mintea,
Mititica ca banulú
Dacă şi-a cinstitu némulú.

(1) O sémă spunú *neranzie* în locú de *narangie*.

(2) *Nenluþu* dem. dela *nene*=lală, tátuþu, tátuþă, tătucă, tătucuþă.

(3) Din Crasna, diet. de M. Bărbuþă. O sémă înlocuescú cuv. *puþuþu*, în versulú ultimú cu *copilú*.

Éră cealaltă sfașcă cântă:

Sócră mare, sócră mare,
Nu ședea cu supărare,
C'ai ședutú și-ai legănatú,
Bună cinste-ai căpătatú (1).

Totú așa obicînuescú a cânta la acéstă ocașiune și Româncele din Moldova. Étă unulú și dintre cântecele acestora:

U, iu, iu, și bine-mi pare
Că mi-i fina ca o flóre,
Și finulú ca unú păunú,
Mî-a stricatú căruța'n drumú (2)

Și spre a aréta și mai rěsvěditú, că cele împărtășite prin aceste cântece sunt adevěrate, adică că mirésa și-a păzitú cinstea câtú a fostú fată mare, cum întră în casă légă cu cordele saú strămătură roșă, semnulú fecioriei și alú nevinovăției, masa, cuele de prin păreți, șipurile și păharele de cari se servescú la cinste (3).

Totú așa îndătinéză a face și Româncele din Moldova (4).

Primindú după acestea sfașcele pentru colacii, ce i-au prezentatú, alți colaci în schimbú, se întorcú înděreptú.

Nu multú după acestea se ducú apoi și socrii, adică părinții miresei, la Uncropú. Sócră cea mică, adică maica tinerei neveste, duce de astă dată cu sine și-o traistă în care se află feliiurite daruri, precum năfrămi și ștergare.

Ajungěndú la casa tinerilorú, sfașcele le iesú înainte și-i întimpină cu feliiurite cântări. Așa una dintre sfașce, dacă e soră cu mirele, cântă:

Mulțămimú lui Dumneđeú
C'am ajunsú să jocú și eú
La unú frățiorú alú meú.

(1) Din Boianú, com. de d-lú V. Turturénú.

(2) Columna lui Traianú, an. IX. p. 418.

(3) Datina Rom. din Bucovina, com. de d-lú V. Turturénú.

(4) Columna lui Traianú, an. IX. p. 417.

După rostirea acestorǖ versurǖ sócra cea mare ȳea unǖ şipǖ cu rachiǖ şi cinstesce pre fatǖlǖ şi pre maǖca miresei, precum şi pre toǖi ceialaltǖ óspeǖi, carǖ aǖ venitǖ împreunǖ cu dǖnşǖi (1).

În unele părǖi ale *Transilvaniei* chǖemarea óspeǖilorǖ la *Têrfârie* adicǖ la *Uncropǖ* se întemplǖ în urmǖtorǖlǖ chipǖ:

A dóua đǖ de nuntǖ, adicǖ Lunǖ diminéǖa, desdeminéǖa nunulǖ mare adunǖndu-se cu chǖemǖtorǖi la casa mirelui, ȳeaǖ o rotilǖ de plugǖ şi o punǖ pe e loitrǖ de carǖ cu unǖ capétǖ pe telégǖ, cu altulǖ pe pǖmǖntǖ şi prindǖ la rotilǖ unǖ calǖ rǖu. Pe rotilǖ punǖ sǖ şedǖ unǖ omǖ îmbrǖcatǖ rǖu cu pǖlǖrie de pae pe capǖ, şi cu pipǖ de tuleǖ în gurǖ, érá ceǖ lǖlǖ mergǖ pe josǖ pe lângǖ elǖ. Aşa se ducǖ pe la toǖi ceǖ chǖemaǖi la nuntǖ, carǖ în đǖua trecutǖ aǖ şi luatǖ parte, ór acuma aǖ întǖrđiatǖ a veni înaintea nunului, şi pe care ilǖ potǖ prinde, ilǖ punǖ pe telégǖ aşa cum va fi, îmbrǖcatǖ saǖ desbrǖcatǖ. De nu vrea sǖ şedǖ, ilǖ légǖ şi aşa ilǖ ducǖ pe uliǖa dintr'unǖ şanǖu într'altulǖ şi de la o pórtǖ la alta pǖnǖ la locuinǖa mirelui, unde apoi ilǖ punǖ pe o bancǖ, şi doǖ feciorǖ punéndu-i o perinǖ pe fundǖ, ȳi daǖ câte trei loviturǖ peste perinǖ cu bǖta. Dar maǖ nainte de-alǖ bate ilǖ visitéǖǖ «*doctorulǖ nuntaşilorǖ*», cǖ póte-se bate orǖ nu, şi dacǖ ilǖ aflǖ cǖ se póte bate, se hotǖrescǖ câte sǖ-i dea. De pedépsǖ acésta nu scapǖ nimenǖ, de nu se rescumpérá, plǖtǖndǖ o ferie de vinǖ.

Datina acésta însă se pare a fi luatǖ dela *Saşǖ*, şi numai pe unele locurǖ se maǖ practisézǖ.

Dupǖ ce s'aǖ adunatǖ toǖi óspeǖiǖ la casa mirelui, li se pune pe masǖ ceva de gustare şi bǖturǖ; ceǖ maǖ tinerǖ se punǖ la jocǖ, ér nunulǖ mare se duce a casǖ.

Pǖrinǖiǖ miresei pregǖtǖndu-se de tǖrfârie cu chǖemaǖiǖ lorǖ plécǖ pe unǖ carǖ cu patru hoǖ, luǖndǖ cu eǖ şi pre ceteraşi.

(1) Com. de d-lǖ V. Turturénǖ.

Ajungându la casa noului ginere, aci îi punu la masă pre toți têrfarii, și își petrecu împreună cu óspeții mirelui, ér colăcariulú și cu ceterașii mergú cu carulú împodobitú după nunulú mare (1).

După ce aũ sositú acuma toți cei chiemați dimpreună cu părinții miresei și cu nunulú celú mare la mire se așeză cu toții la masă și anume: bărbații de-o parte și nevestele de altă parte, adică tocmaí ca și la Masă-mare. Ér după ce s'a împenatú masa se scólă cu toții în picióre și unulú dintre dínșii, care e mai istețú și mai bunú de gură, le ține o orație de masă, prin care îi îndémnă la mâncare și béutură.

Sfírșindú oratoriulú orația sa, fie-care óspe se așeză éráși la loculú seũ, ér oratoriulú, îndreptându-se cătră bucătărițe dice :

Colcerițele bucatelorú,
Nu ședeți în cotruțe
A vă linge pe buze
Tocmaí ca nisce mâțe,
Ci căutați de mine de vátavú
Pentru că eũ sunt mai slabú!

Colăcariulú saũ starostea têrfărilorú din Transilvania ro-
stesce la ocasiune acésta orația următóre:

«Cinstite socru mare și cinstiți ómení de omenie!

«Noi astăđi venindú pe cale, amú páșit'o cam șodú cu nisce ómení de omenie, cu cari ne amú întélnitú pe calea câr-
ligată cum veniamú cătră d-vóstră, că unulú ne-a întrebatú:

«Unde mergeți ómení de omenie?

—«Mergemú—đicú—pe têrfărie.

«Unde,—đice—, pe câmpie?

—«Ba nu, că pe têrfărie.

«Da, da vă duceți pe câmpie

«După trestie.

(1) B. Viciú, op. cit. p. 38—40

—«Măi omule nu vorbi,
Că nu mergem pe câmpie
După trestie,
Ci mergem pe tîrfărie.
«D'apoi sêraci ómenî!
«Audi tu că mergu la robie,
«Dar ce ómenî nebunî,
«Că se ducū de bună voie.
—«Măi omule dute 'ntrebă-ți acuma.
«D'apoi,—dice,—vê duceți la Gherla?
«Ómenî bunî!—dice celū-laltū—lăsați-lū că-i surdū, nu aude
«ce diceți, da d-vóstră vè duceți pe tîrfărie?
—«Acolo, acolo bādicule.
D-deū să vè ajute! Dar veste amū auditū de-acolo.
Cum așa!
«D'apoi așa, că socăcița astă nóple tóte nóptea n'a pututū
dormi de grija somnului. Ađi deminătă, desdeminătă, când
era popa în biserică, s'a sculatū,

Și-a pornitū pe uliță,
Să mērgă la boltiță,
Să cumpere horșū de-o groșiță.
Să vè facă,
Zamă acră.

«Când a fostū la calea jumelate, a statū în locū să-și schimbe
cismele, că era desculță și o rodeaū la călcăe. Când a ajunsū
la boltiță, boltășița încă nu s'a fostū sculatū și boltașulū era
incuiatū. Atunci de grabă mare a prinsū fuga totū cātinelū
până acasă și când a sositū aude că și d-vóstră sosiți. Acuma
ce să facă?

Câte óle,
Tóte eraū góle,
Și de blide,
Îți venea a ríde;

Atunci de supărare,
A căzut¹ peste-o căldare.
De acolo cum s'a sculat²,
A căzut¹ pe-o-olă cu păsat².»
—Dar omul² acesta ne-a înșelat²,
Că socăcița foarte bine ne-a ospetat²,
Și să nu gândiți,
Că doră s'a fi îmbetat²,
Că numai un² *butucașă* (1) ca acesta,
A fost² ridicat².
Trăescă dar jupânosa socăciță,
La mulți ani!

Starostea de casă, voind² să dea de scire bucătăresei, că
e timpul² să aducă și să pue bucatele pe masă țice:

Prea frumoasă socăciță!
Mă rog² să-mi dai ascultare,
La o scurtă cuvîntare.
De poți, eși curênd² afară,
Și te du în cea cămară,
De nu te dore piciorul²,
Doră vei afla toporul²,
Apoi du-te la cea pörtă.
Și-o tae darabe tötă.
N'a vrea gasda să te lase,
Dă-i cu muchea de cele grase,
Ia dăra²bele în brațe,
Și vină cu ele 'n casă.
Și pe loc² le grămădesce,
Măncările le 'ncălțesce (2).

Bucătărițele, numite în Bucovina și *Colcerițe*, cum aud²
cuvintele din urmă ale oratorului, nu sta² multă pe gânduri,
ci ducêndu-se și aducênd² îndată umplu masa cu tot² fe-
liul² de bucate.

Și acum toți mesenii prind² a gusta și a ospeta din bucatele

(1) Aici arată plosca.

(2) B. Viciu, op. cit. p. 46 și 49.

de pe masă, a bé și a se veseli, până ce aducă pre mirésă, căci de astă dată miresei nu-i este iertatū a intra în odaia, în care se află óspeții, până ce nu se *incârpuesce* sau *imbrobodesce*, adică până ce nuna cea mare nu-î pune *cârpa*, sau la orășeni și cei mai culți *cépsa* în capū și n'o gătesce ca nevastă.

Deci să lăsămū și noi unū momentū pre óspeți, cari au prinsū a ospéta și a se veseli, și să vedemū ce se întēplă cu mirésa.

În cele mai multe părți ale Bucovinei fetele nu îndătinéză a âmbra imbrobodite cu ștergare, ci numai cu tistimele sau tulpănașe, însă mai alesū cu capulū golū. Și dacă în unele părți totuși îndatinéză a purta și ștergare, apoi le pórtă în ȕile de lucru și se imbrobodescū cu dînsele cu totulū altū-feliū de cum îndătinéză a se imbrobodi nevestele.

Ștergariulū său mâniștergura e în genere învilitórea de capū a nevestelorū. Prin acésta se cunoscc de departe, cine e nevastă și cine e fată mare,

Deci la uncropū este datină de-a se imbrobodi sau încârpui fie-care nevastă, și a se da prin acésta de conoscutū, că nu e mai multū fată în rēndū cu fetele, ci nevastă în rēndū cu nevestele.

Éră imbrobodirea sau încârpuirea acésta, numită în Țara-Románescă *Desgovire* și *Desgovelă*, dela verbulū a *desgovi* (1), éră în unele părți ale Transilvaniei și în prejurulū Timișórei *invélire* de la verbulū *invéli* (2), se face în următorilū chipū :

†

(1) Com. de d-lū G. Dem. Teodorescu : «A *desgovi*, de unde *desgovire* și *desgovelă*, însemnéză schimbarea gătirii de pe capulū miresei prin nuna cea mare, după care urmeză spélarea nunilorū și a altorū rude pe mână, cărora le tórnă mirésa apă, ca să se spele și după spélare daū nunii și părinții daruri miresei.» — După Cihac, Dict. t. II. p. 94 cuv. *desgovescū* și *desgovelă* vinū dela vsl. *govéli*—*goveja*—*govlja* religiose vereri, venerari, praeparari.

(2) Com de d-lū I. Popū Reteganulū : «După cina, ce se dá în séra după cununie și anume cam pe la mieđulū nopții, scotū pe mirésă de după masă, o ducū într'o casă laterală sau într'o cămară, unde îi despletescū cода și-î.

Într'o odaie deosebită, unde, afară de lăutari, nimăruî al-
tuia din partea bărbătească nu-î este iertat să între, se bagă
mirésă, nuna cea mare, precum și alte neveste, dar nu multe
nici străine, ci înrudite cu mirésă și cu mirele. In odaia
aceea apoi așeză nuna cea mare unū scaunū, pe care se află
o perină, pe care așeză pe mirésă (1) și dândū unei neveste
o oglindă, ca să i-o fie de nainte, începū mai întâiū a o
despleti și a o pieptăna, apoi împletindu-o érašī o îmbrobo-
desce saū încârpuesce ca nevastă, adică îi pune cărpa în
capū și a nume îi pune mai întâiū și'tâiū unū *fesū roșu* (2);
peste fesū o légă c'unū tulpanū saū șaluțū, érá preste acesta o
îmbrobodesce cu o mâniștergură frumoasă.

După ce aū îmbrobodit'o îi pune hobotulū pe capū, ca și
Duminecă séra după cununie.

Vătăjițele, precum și cele-lalte neveste, cari se mai află
de lață, totū timpulū câtū duréză pieptănarea și îmbrobo-
direa, jócă împrejurulū miresei, batū din pălmi, îi arată
partea din dosū a oglindei, îi sborșescū pērulū și o strimbă,

facū pērulū conciiū, invēlindu-lū pe lângă unū *acurū* pe care nănașa l'a
adusū anume spre acestū scopū de-acasă. Peste conciiū punū apoi invēli-
tōrea, pe unele locuri, precum bună oră pe la *Refeagū* o cēpsă négră, cu
petele și peste acēsta o năframă saū invēlitōre. In cele mai multe locuri însă
îî desvălesce numai pērulū, care e împletitū numai într'o singură cōdă, și-lū
împletescū în două cođi, acelea i le punū apoi pe capū formândū astū-feliū
unū colacū de pērū și preste ele punū apoi sovonulū.»

G. Trăilă, Nunta (șer. în prejurul Timișōrei, publ. în op. cit p. 458. «Măno
đi urméză apoi invēlirea miresei, care pe aici stă din conciiū, cu pērū invē-
luitū, și se numesce *cialma*, apoi o sârmă—cordea—lată, saū de ele țesută
saū și de aurū, câte de 25 fl v. a. cumpérată, care se trage peste *cialma* și
se numesce pe aici *turbenū*.—Și acuma c nevastă și toți o tituléză *«tēnē-đ*».

(1) In unele părți din România, a două đi după cununie, cândū mirésă se
légă la capū, șede pe unū fēdeleșū *«ca să facū numai bătēfi, ér nu și fetev*.—G.
S. Ioncū, op. cit p. 34.

(2) *Fesulū* e portū orientālū. Romāncele nōstre însă, cari ilū pōrtă mai
alesū în anulū celū dintâiū după cununie și anume totdeauna sub ștergariū
l'aū adoptatū dimpreună cu nufnirea lui dca Albanezē, cari asemenea ilū
numescū *«fesū»* și cari, ca și Romāncele, ilū pōrtă numai în anulū celū din-
tâiū sub ștergariū. Vedī Düringssleld, op. cit. p. 64.

cântându în același timp feliurite cântece prin cari i-se dă de cunoscută că ea de acuma înainte n'a puté mai multă âmbra așa de frumosă piepténată și gătită, precum a âmblată când a fostă fată mare, căci copiii, cari aș s'o impresóre, vor scărmana-o, voră smulge-o, voră trage-o în tóte parțile, érá bărbatulă, după care a mersă cu atâta plăcere, în locă de mângăere, nu o dată are s'o mustre, și ea tóte va trebui să le rabde și să caute mai multă de bărbatū și de copii decât de sine.

Unulă dintre mulțimea cânteceloră, ce se cântă la acéstă ocașiune, e și celă următorilă :

Ilenuță. Ietulă meulă !
Nu-ți mai pară ție réu
După portišorulă tēu.
Portišorulă de fată mare,
Unde calcă érba 'nflóre,
După ce se logodesce
Unde calcă, veștedesce;
Dar după ce se cunună,
Unde calcă, cade brumă.
Portišorulă de nevastă
Íi ca bruma de pe cóstă,
Diminéța albū lucesce
Dândū sórele se topesce;
Ca și bruma te-í topi,
Ca și flórea-í veștedi! (1)

Altulă din Mitoculă Dragomirnelă :

Pân' cramū eulă fată 'n pērū
Puncamū florí și calapērū.
Mē 'mpēnamū și mē chitiamū,
Toți feciorilă nebunēmū.
Dar de când m'am măritatū
Nici să rídū nu mi-í ertatū.

(1) Din Mahala, com. de d-lă G. Tomoiagă.

Ard'o foculŭ cépsa rea,
Dorŭ mŭ-a fostŭ, dar multŭ mi-ŭ grea! (1)

Ca ŝi Rŭmâncele din Bucovina, totŭ aŝa cântă la ocaŝiunea acésta ŝi surorile lorŭ din Transilvania. Étă unulŭ de pe Valea-Someŝului :

Până-ŭ fata fată mare,
Suflă-ŭ vântulŭ prin petele,
N'o mănâncă gânduri rele.
Dacă fata se mărită,
Suflă-ŭ vântulŭ *pochilatulŭ*, (2)
Pŭrtă frică de bărbatulŭ.
Petéua-ŭ haînă uŝŭră
Suflă vântulŭ ŝi-o dobŭră.
Dar cépsa-ŭ o haînă grea,
Multe gânduri îsŭ în ea! (3)

Altulŭ din jurulŭ Albacului :

Când eramŭ la maŭca fată
Mergeamŭ la jocŭ înŝchimbată.
Chiuŭiamŭ ŝi totŭ jucamŭ,
În degetŭ inelŭ aveamŭ.
La grumazŭ măргеle
Pe capŭ floricele ;
Dar de când mă măritaŭ,
Lacrimelile vale-mŭ pică
Că totŭ de bărbatŭ mi-ŭ frică,
Nu potŭ face-o jucărie
De care să-mŭ placă mie-
Că ŭice, că-ŭ nebunie! (4).

Dacă din întemplare mirele e cam bătrânŭ ŝi pe lângă aceea încă ŝi ceva cam uritŭ, atunci nevestele, în locŭ s'o mângăe o ŭeaŭ în rŭsŭ, pentru că ŝi-a alesŭ ŝi se duce după unŭ astŭ-

(1) Com. de d-lŭ Alex. Ťeranŭ, invățătorŭ.

(2) *Pochilatŭ*, cuv. magh. dela potyilat.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(4) Vasile Sala, Doŭne ŝi hore din jurul Albacului ŝi alŭ Vaŝcăului, publ. în «Familia», an. XXI. Oradia-mare, 1886. Nr. 48, p. 573.

feliu de bărbat, cântându-i, pe lângă cele ce s'au citat mai sus, încă și acesta:

Tu, copilă, ce-ai gânditū,
C'ășa slutu-i și bolditū.
Tu, copilă, ce-ai cătatū,
C'ășa slutu-i și buzatū.
Tu, mirésă, ce-ai alesū
C'ășa-i șovėrnogū la miersū.
N'ai mai găsitū pe pămintū
Num'ășa prostū la cuvintū?
N'ai mai găsitū pe sub sóre
Numa-istū cu gura mare?
N'ai mai găsitū pe sub lună
Numa-istū c'unū dinte'n gură?
N'ai găsitū alții sub stele
Numa-istū fără masele? (1).

Mirésa, auđindu-le astū-feliu cântându, plänge de se cutremură cămeșa pe dinsa.

Dar nevestele, cu câtū vedū că plänge și oftéză mai tare, cu atăta mai multū o zidărescū, alegėndū și cântându anume cele mai duióse cantece, căci credința generală este că mai bine să plângă ea acuma la începutū decăt mai pe urmă, și proverbulū românū încă đice:

După risū
Vine plánsū,
Ér după plánsū
Vine risū.

Lăutariī, cariī, după cum am amintitū mai sus, așisderea se află de față la acestū actū, încă își implinescū dătorința đicėndū :

Cucóna mirésă
Rógă-te de nașă
Să mi te'nvėlėscă !

(1) Din Mahala, com. de d-lū G. Tomoagă.

Și apoi cântându și ei felurite cântece, precum :

Când eramü la mama fată
Sciamü flórea cum se pórtă.
Dar de când m'am măritatü.
Pe sub patü o-am aruncatü...
Tacï, mirésa, nu mai plänge
Că la mă-ta mi te-ï duce,
Când o face plopulü nuci
Și tânjala mere dulci.
Mila dela străini
Ca gardulü de mărăcini.
Mila dela bărbatü
Ca parulü de lemnü uscatü.
Unde-ï pune florile,
O să curgă bicele,
Unde-ï pune acele,
O să curgă palmele (1).

Sau astü-feliü :

Tacï, mirésă, nu mai plänge
Că la maica-ta te-ï duce,
Când s'o'ntórc
Gârla'ncóce,
Când o face plopulü mere
Și tânjala viorele (2).

Sau varianta acestui cântecü :

Tacï, mirésă, nu mai plänge,
Că la maică-ta te-ï duce
Când o face plopulü mere
Și tânjala vinețele,
Când s'o'ntórc
Gârla'ncóce.
Te-ï duce la maica ta,
Când o'nflori cânepa,

(1) D. Ștefănescu, Studii asupra literaturii poporului, publ. în op. cit. No. 7 și 8. p. 231.

(2) G. Dem. Teodorescu, Poesii pop. rom. p. 270.

Când mî-o cânta ştiuca'n baltă
C'atunci te-î mai face fată (1).

Sau în sfîrşitŭ aşa :

Taci, mirésă, nu mai plînge,
Inimîóra nu-ţi mai frînge,
Că la maică-ta te-oîŭ duce,
Când s'o 'ntorce,
Gârta 'n cóce,
Şi a face,
Fugulŭ
Mugurŭ,
Restee
Clostee (2),
Tânjele
Viorele,
Stremănările (3)
Floricele (4).

Acestŭ cîntecŭ, firesce că cu óreşi care modificare e obiceiŭ a se cânta la acéstă ocaşiune şi de către Româncele din *Gubernia Chersonă* în *Rusia* (5).

Atâtŭ nevestele, câtŭ şi lăutarii prin cîntecele, ce îndătinéză a le cânta la învélirea miresei, arată ce felŭ de viitoriŭ şi sórte o aştéptă pre ténëra nevestă.

În acelaşi chipŭ şi mai că cu aceleaşi cuvinte se zugrăvesce viitoriulŭ miresei la acestŭ prilejŭ şi de cătră poporul francesŭ. Étă ce ne spune în privinţa acésta Paul Lafargue (6), în tóte cîntecele, ce se cântă la acestŭ prilejŭ, i-se spune

(1) G. Dem. Teodorescu, Poesii pop. rom. p. 270.

(2) *Clostee* = rădęcina stuhului sau trestiei.

(3) *Stremănări* = nuele.

(4) T. T. Burada, O călătorie în Dobrogea. Iaşi, 1880, p. 22.

(5) T. T. Burada, O călătorie în satele moldovenesci din Gubernia Chersonă (Rusia), publ. în «Conv. lit.» an. XVII. Iaşi, 1883, p. 286.

(6) Paul Lafargue, Cîntece şi obiceiuri la nunţi, studii despre originea familiei, trad. de I. Nădejde şi publ. în «Contimpuranulŭ», an. V. Iaşi, 1887. No. 12 p. 515.

fetei, că de acuma a încetată pentru dînsa veselia și începă năcazurile; în tôte i-se zugrăvesce căsătoria ca ună felîu de robie. *Beaurepaire*, care a studiată poesia poporală din *Normandia* (1), ȃice: cele mai multe *branles* (cântece de jocă), cari zugrăvescă relele căsătoriai începă cu starea vrednică de plânsă a femeii. Altă culegătorîu de cântece poporale, *Bujeaud*, ȃice: prin strofele, cari vorbescă despre căsătoria, se vȃdesce atare simță de suferință sau de corupție naivă, în cât inri-stȃză pre ascultătorî, cu atăta mai multă, cu câtă în aceste cântece nu strălucesce nici o rază de fericire, nici o zare de mulțămire. Tănguirea este necontenită: rȃsună din tôte pro-vincele Franciei; în *Bas Poitou*, bună oră, se cântă:

. Băetele femeii,
Cari își amintău cu jale de trecutulă loră:
Unde-î vremea, când eramă fată,
Fată de măritată?

În Pays Messin:

Timpulă trumosă, timpulă fericită,
Este acela, când ești a casă încă:
Când eramă încă la tata,
Fată tȃnără, bună de măritată (2).

Amȃndouă cântecele acestea aă fȃrte mare asemȃnare cu următorîulă cântecă românescă, care are mai multe variante ce încă se cântă la încărpuirea miresei:

Foicică fȃce lată,
Fȃce lată de pe baltă,
Bine mai trăiamă, surată,
Când eramă la mamă fată.
De munciamă
. De nu munciamă
Maichiî totă dragă eramă:
Păne cȃptă că măncamă,

(1) Ed. de Beaurepaire: Etude sur la poésie populaire en Normandie, 1856.

(2) Cte. de Puymaigre: Chansons populaires recueillies dans le pays Messin, 1881.

Pâne mare
De secare,
Mî-era fața ca o flóre...!

Pe lângă cele arătate până aice mai e de însemnată încă și aceea, că mirésă, totu timpul, câtu duréză îmbrobodirea, ține pe brațe o păreche de colaci, cari la Masă-mare au statu pe masă, precum și o bucată de sare, care însemnéază îmbelșugare în pâne și sare.

În comitatul *Zarandului* cumătra, adică nuna cea mare, întră cu amêndoî finii sêi într'o cămară, unde nu se află nime. Aice dă ea apoi ordinu mirelui ca să desfacă cosița miresei. Mirele voesce să i-o desfacă, s'o despletéscă, mirésă însă îl respinge de trei orî după olaltă, și abia a patra oră îl lasă să-i despletéscă cosița. După ce i-a desfăcutu cosița, cumătra îi învêlue concîiul și-i dă cépsă și ștergariu

În restimpul desfacerei cosiței și a învêluirii concîiului, mirésă stă pe unu scaun pe care e așternută o cămeșă de a soțului sêu. După ce i-a pusă acuma și cépsa în capu trebuie să guste puținu din sarea, care se pune pe genuchile mirelui; totu așa trebuie să facă și mirele. În urmă li se dă amêndurora de gustare și puținu cașu.

Cămeșă, care se aterne pe scaun, însemnéază ca ténêra saú noua nevastă să aibă numai feciori, cașul, ca toți copiii să fie albî ca cașul, ér sarea ca nou-căsătoriții să trăéscă totu-deauna bine, nici când să nu se certe saú să se bată (1).

După ce au gătit'o de îmbrobodit, lăutarii începă a cânta unu feliu de cântec de joc, numit în Țera-Românescă: *Hora-desgovelei*, (2) ér nuna cea mare, vătăjițele și celelalte neveste prinđându-se de mână și formându unu danțu la mijlocul căruia vine tânăra nevastă, o bagă astu-feliu totu ju-

(1) G. Dem. Teodorescu, op. cit. p. 271.

(2) Com. de d-lu T. Dușănescu.

(3) A. Cihac, Dict. t. II, p. 94: *hora-desgovelei*, certaines danses pendant cette cérémonie.

cândă și cântându să chiuindă felurite cântece și chiuituri în casa, unde se află ceġalalți óspeți adunați.

Înrândă în odaeă cu óspeții incunjură de trei ori masa cântându :

Rujmalină de busuócă,
Dă, Dómne, la miri norocă,
La mire și la mirósă,
Să trăescă bine'n casă,
Și pre socri să-ġ cinstescă.
Pre nânașii să-ġ ominescă.
Susă la munte ninge'nghiață,
Cġucu-te nevastă creță.
Josă la țeră cade róuă,
Cġucu-te nevastă nóuă.

Săă așa :

Frună verde de pe cóstă,
Frumósă-ġ nevasta nóstră.
Dar s'a'ntorsă frună pe tăă,
Nici la mire nu-ġ stă rěă (1).

Apoi și așa :

Când va da lapte din pétră,
Atunci m'oiă măi face fată (2)

După a treia óră așeză pre mirésă în capulă mesei, nura se pune alătorea cu dġnsa, ér cele-lalte neveste împrejurulă loră.

Těneră nevastă șede după masă săă pe o perină, cum a ședută și măi nainte, săă stă în picióre (3).

Nemijlocită după ce aă așezat'ó după masă, vine ună frate de-a mirelui, ér dacă acesta n'are frați, apoi ună vėră ală seă săă și ună altă băețelă înrudită cu dġnsulă cu dóue ră-murele de bradă săă de busuócă și jucându puțină de nain-

(1) Din Transilvania, com de d-lă I. Popă Reteganulă.

(2) Columna lui Traiană, IX. p. 415.

(3) Columna lui Traiană, an. IX, p. 415.

tea miresei, îi rădică cu rămurelele hobotulū de pe capū și-lū aruncă pe capulū nunei.

Nuna se apără, ca să nu-i pue hobotulū pe capū. În urmă totuși se lasă și după ce i-a pusū băietulū hobotulū, ea îlū iea de pe capū și îlū pune într'unū cuiū sub icóne (1), saū îlū strînge și mai pe urmă îlū dă éráși miresei, adică *nevestei celei tinere*, căci din ȕiua Uncropulū, când i s'a pusū cārpa saū cépsa pe capū, nu se numesce mai multū *mirésă*, ci *nevestă*, *nevestă ténără* (2), m.-rom 'nvésta pl. 'nvéste (3).

Învélirea saū încârpuirea miresei, în timpulū căreia se cântă diferite cântece și se facū o mulțime de glume, e usitată, firesce că sub diferite forme, mai la tóte popórele din Europa.

Ea era usitată și la *Romanī* și anume a dóua ȕi după nuntă, când se da în casa mirelūi o cină, o masă numită *Repotia*, care corespunde *Uncropulūi* românescū (4). Atunci se invélia și se inaugura mirésa ca nevastă (5), și totū atunci ténăra mirésă câștiga domnia în casa bărbatului sēū și dreptulū de a fi părtașă la tóte averile și lucrările sfinte ale acestuia (5).

Cu tóte acestea însă partea cea mai mare a datinelorū

(1) Comp. Columna lui Traianū, an. IX. p. 415.

(2) În Bucovina și ȕinutulū Temišórei, veđi G. Trăilă: Nunta țér. împrej. Temišórei, publ. în op. cit. p. 458.

(3) Com. de d-lū Caragiani și M. Juța.

(4) Fest. p. 281-a: Repotia, postridie nuptias apud novum maritum (quum cenatur, quia quasi reficitur potatio.

(5) Acro ad Hor. sat. 2, 2, 60: Repotia—secundus dies a nuptiis, quo virgo ad muliebrem habitum componitur.

(6) Macrob. sat. 1, 15, 22: Nam quia primus nuptiarum dies verecundiae datur, postridie autem nuptam in domo viri dominium incipere oportet adipisci et rem facere divinam, omnes autem postridui dies seu post Kalendas sive post Nonas Idusve ex aequo atri sunt, id eo et Nonas inhabiles nuptiis esse dixerunt, ne nupta aut postero die libertatem auspicaretur uxoriā aut atro immolaret, quo nefas est sacra celebrari.

Dionys. 2. 25: ἤν θιέ-τοιός δε δ νόμος. γυναίκα γαμετήν τήν κατά γάμους ἱερούς συνελθοῦσαν ἀνδρὶ κοινωνῶν ἀπάντων εἶνα: χρημάτων τε καὶ ἱερῶν. — Plutarch. coniug. praec. 22, 34.

descrie în capitolul de față, Româniile le-au adoptat de la Slavi. Ca dovadă despre acesta avem mulțimea de cuvinte, cari sunt de origine curată slavă.

Sfârșindu-se actul învătăririi și introducerea miresei ca nevastă, iea nuna cea mare un pahar de rachiu, și închinându-se la sócra cea mare, maica mirelui, îl cinstesce de bine și după aceea implându-l ărași îl dă sócrei.

Sócra, luându paharul de la nuna, închină cu dînsul la noră-sa.

Nora, adică nevasta cea tînără, îl primesce, dară nu-l cinstesce, ci puindu-l numai la gură, aruncă tot rachiul dintr'însul peste cap, apoi implându-l ărași îl închină sócrului său, căruia îl și dă.

Nemijlocit după această ceremonie vătăjițele să sfasce împodobesc un scaun cu o perină, care e pe de-asupra legată cu o hasma roșă și tot jucându-l îl aduc și închinându-l nunei celei mari, dicu :

Ista cal e din Raia
Ce de gras abia venia (1).

Nuna, luându scaunul, îl pune pe laiță și poftesce pre sócra cea mare, maica mirelui, să se urce pe dînsul.

Sócra cea mare se urcă pe scaun de'naintea miresei anume ca acesta să-i dea cămeșa de sócră.

Mirésa iae cămeșa de sócră și îmbracă pre sócra sa cu dînsa preste celelalte vestminte, apoi o îmbrobodesce cu o mâniștergură frumoasă.

Sócra se coboră după acesta de pe scaun și începîndu a juca prin odae, cântă următorul cântec :

Nu-mi dă nora să mânâncu.
Pân'nu jocu pe lângă stâlp.
Nu-mi dă nora de mâncat,

(1) Din Boianu, com. de d-l V. Turturénu.

Pân'nu jocu pe lângă patu.
Cum mî-a dice așa-oiu juca
Doră mî a da și-oiu mânca
Și cămeșa mî-a spēla.
Merge nora la fântăna,
Cu cămeșa sócri'n mână
Și-o dă odată: lép în baltă...
Na-ți-o sócră, că-i spēlată!.. (1)

Pe când júcă sócra, făcëndu voie bună și cãntãndu acestu cãntecũ glumețũ, mirésa dă și socrului sėũ o cămeșă saũ unũ șėrvetũ ca darũ. Și acesta, cum a primitũ darulũ, prinde a juca împreunã cu sócra și a face cu ea chefũ și veselie.

Dupã socii începe mirésa a împãrți darurile de cumnate și darurile de cumnați, adicã fie-cãruia dă pe rëndũ câte unũ ștergariũ frumosũ saũ câte o nãframã, începëndũ dela celũ mãi vėrstnicũ și sfãrșindũ cu celũ mãi tēnėrũ. Cumnateljorũ, adicã surorilorũ mirelui, le dă ștergare fõrte frumosũ țesute, mãtușelorũ, adicã surorilorũ socrului mare, le dă tistimele, őrã cumnațilorũ felurite nãfrãmı.

În urmã, dupã ce aũ cãpėtãtũ atãtũ socii cãtũ și cumnați și cumnatele darurile menite pentru dınșii, capėtã și bucãtãrițele câte unũ darũ și anume cãte o mãniștergurã, însă nu totũ așa de frumoșe și scumpe ca celea ce le-aũ cãpėtãtũ cumnatele miresei.

Sócra cea mare, dupã ce-a jucatũ unũ timpũ őrėși-care se duce în altã odaie și acolo schimbã vestmintele, în cari a fostũ mãi nainte îmbrãcatã, și îmbracã cămeșa de sócrã și se îmbrobode cu mãniștergura, ce-a cãpėtãt'o dela norã-sa.

Nevestele, cari se ducũ în urma ei, îi mãi punũ încã și niște flori pe lângã tēmple, unde e indoitã mãniștergura, și astũ-feliũ gãtilã ca o nevasã tēnėrã se întõrce în odaia, unde se aflã őspeții și din noũ prinde a face chefũ și voie bună, a juca și a cãnta:

(1) Din Califindesci. dict. de Sofia Frãncu.

Cu feciorî și cu nurorî,
Și cu cămeșă cu florî,
Cu ștergariu de buruncîucû
Și cu noră câtû unû turcû.
Păunû verde pe părete,
Bine mie mi se șede,
Că eû dóră că am statû
Și în casă de lucratû
Și pe-afară pe primblatû (1).

Când începe nuna cea mare a pîeptêna pre mirésă și a-î pune cârpa în capû, atunci bucătărițele punû borșû la focû să férbă. Érá după ce aû băgatû pre mirésă cu danșulû în odae, în care se aflaû ceialalți óspeți, după ce aû deshobotat'o și s'aû împărțitû darurile, aducû bucătărițele vr'o câte-va strachine góle și le înșiră la mijloculû mesei. Aducû apoi *Uncropulû*, adică borșulû, care clocotesce de fierbinte ce este și-lû tórnă prin strachinî. După acêsta duminică în fie-care strachină colacû. Nuna cea mare íee câte o lingură de borșû de acesta și câte o bucățică de colacû și spune nevestelorû, ca să vie să le opărescă. Venindû acestea, dă fie-căreia câte o lingură de borșû fierbinte și nemijlocitû după acêsta și câte unû păharû de rachiû. Fie-care nevastă trebuie să bea atâtû lingura de borșû câtû și păharulû de rachiû de bine.

După neveste urméză hărbațiî. Pe urmă, după ce în chipulû acesta s'aû pârêndatû toți, cei ce se află de față, se punû și mănâncă totû borșulû din strachinî.

Astû-feliû se împărșese *Uncropulû* în satulû Calafîndesci.

În unele părți ale Bucovinei îndătinéză, în locû de borșû, a fierbe *lapte dulce* și a-lû da apoi pre acesta amestecatû cu *bulcă* óspeților ca să-lû mănânce. Bulca însemnézá că mirésa a fostû fecióră, érá laptele, că a fostû dulce ca acesta. În cele mai multe părți locuite de Români însă este datină de-a

(1) Din Boianû, com. de d-lû V. Turturênu.

ierbe vinu saũ rachiũ cu miere ŝi acesta a-lũ da apoi ős-peilorũ de bẽutũ, pe cãnd e incã fierbinte.

În *Francia* ŝi anume în *Sachelay* (Seine-et-Oise) incã este datinã a se da vinu fierbinte de bẽutũ ŝi pãne prãjitã de mãncatũ, dar nu ős-peilorũ, ci mirelui ŝi miresei. Acestã întãrire, care se dã cãnd miresei, cãnd mirelui, cãnd la amẽdoĩ de-o datã, fie în nóptea a doua dupã cununie fie în dimineța çilei urmãtore, nu numai cã e usitatã în cele mai multe provincẽe din *Francia*, ci are totũ o datã ŝi deosebite numiri. Noi amintimũ aice numai pre cele urmãtore : « *Chauleau, Pâté, Tourrin* » ŝi « *Fricastée de l'épousée* » (1).

La acestũ privilegiũ în cele mai multe pãrți locuite de Romãnĩ, fie-care este dẽtoriu de-a cãnta cãte unũ cãntecũ, care îi va plãcé, cãnd îi vine rëndulũ sã bea uncropulũ, adicã partea sa de rachiũ saũ vinu fiertũ.

Din mulțimea acelorũ cãntece, care se cãntã de astã datã, noi vomũ reproduce aice numai pe celũ urmãtoriu :

Vine cïofulũ de la baltã
Cu plãtica'nbãieratã,
Cu suduculũ în pohodũ
Și carasulũ în nevodũ,
Ce cați, cïofule, la noi?
Ce-ai venitũ ca unũ strigoiu?
Du-te, du-te la pãdure
Sã nu pieri de vr'o secure,
Du-te, du-te 'n mãrãcine,
Sã nu pați vre o rușine.
Cã la noi sunt cununii,
Și la noi sunt veselii.
Noi jucãmũ ŝi tropãimũ,
Pãmintulũ sã-lũ neteçimũ,
Bemũ, cãntãmũ ŝi veselimũ,
Și din gurã chiuimũ,

Și sãrimũ în hopũ ŝi 'n tropũ,
Cã e çiua de Uncropũ.
Vai! sërmanulũ de strigoiu!
Cïofulũ zace pe gunoiũ.
Nime nu catã la elũ,
Cã-i strãinũ ŝi singurelũ.
Preotesa mai milosã,
Iea pe cïofũ, ilũ duce 'n casã
Și-lũ pune pe colțũ de vatrã,
Èr cãni la dïnsulũ latrã!
Popa vine mãniosũ,
De pe vatrã mi-lũ dã josũ.
Preotesa mai duiosã,
Poftesce pe cïofũ la masã.
Popa-i dusũ, cïofu-i în casã,
Cïofu 'n sinũ la preotesa! (2)

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 250—251.

(2) V. Alecsandri, Poesii poporale ale Romãnilorũ. Bucuresci 1866, p. 384.

Totù la acestù prilejù, când se 'mpărtesce și să bea uncropulù saù păharulù dulce, este datină de a aduna bani dela óspeții, cari în ziua trecutã n'au pututù să fie la Masã-Mare. Êr stringerea banilorù acestora se face în Bucovina tocmai ca și la Masã-mare, întrebuiñându-se aceleași orații și după stringere dându-se tinerilorù căsãtoriți.

Totù așa obicinuescù a strînge baniì la acéstã ocasiune și Româniì din Moldova. «Lunì de cu ziua—schie I. Mîrza,— se pornesce prin satù o nevastã ténérã rudã a mirilorù c'unù bastonù în mână, la care are legatã o hasma roșie, și c'unù ulciorù de vinù, c'unù lãutariù după ea, care poftesce pentru Lunì séra la «*Uncropù*» pe toți acei, cari au fostù la Masa cea mare (1), Lunì séra adunându-se meseniì se punù mesele; ântãiu li se dã vinù fiertù și amestecatù cu miere, mai târziu se dã bucate, apoi éráși începù închinãciune de pãhare și daruri de bani, însă cam pe jumétate de cum s'au datù la Masa cea mare. La masa de la Uncropù vornicelulù face închinare de pãhare mai cu multe glume dicéndù:

Mé închinù domnule jupâne N. N.
Cu aceste pãhare de bëturã,
În unulù este vinù de Odobesci,
Sã bei să te veselescì,
Êr în unulù vinù de Cotnariù,
Sã vîrì mâna 'n buzunariù (2).

Datina, de-a aduna bani dela óspeți în timpulù Uncropulù saù a Têrfãriei esistã și la Româniì din Transilvania și Ungaria. Modulù adunãrii lorù este însă cu totulù deosebitù de celù alù Românilorù din Bucovina și Moldova.

Pe când în țerile din urmă li se 'nchinã óspețilorù pãhare

(1) Se ducù și din cei ce n'au fostù la masã, însă fiindù-cã la Uncropù darea de bani este cam pe jumétate, decât la Masa cea mare, acei, cari se ducù numai la Uncropù, dã dare ca pentru masã. I. M.

(2) I. Mîrza, op. cit. p. 20.—Comp. și Columna lui Traianù, an. IX. p. 417.

cu vină sau rachiu fiert și, după ce fie-care óspe și-a bcutú pãharulú sãu, plãtescú o sumã anumitã de bani, pe-atunci în țerile cele dintãiu fie-care óspe trebuie mai ántãiu sã jóce cu mirésa câte o turã de jocú, și abia dupã aceea plãtesce, câtú ilú trage inima.

Acestú jocú, numitú «*joculã*» sau «*hora miresei* (1)», se face în unele pãrți ale Transilvaniei așa:

Încã pânã nu s'au sculatú óspeții de la masã, stegariulú face locú în casã, scoțendú afarã mese etc., apoi desvêlue stégulú chiuindú:

Dis'a maica sã me'nsorú
Sã-î aducú în casã norú,
Sã o batã de cuptorú,
Câte o-datã și de vatrã
Sã nu fie supëratã.

Ia apoi mirésa de mână, o învêrte de câte-va ori, și o dã la fie-care bãrbatú și femeie, fãrã de alegere de tãnëru sau bẽtrãnu, cãți sunt de fațã în casã sau pe afarã, toți trebuie sã jóce *joculú miresei* și sã plãtescã pentru elú. Spre scopulú acesta se pune unú tãerú golú, și în acela aruncã banii de jocú, care cãți vrea sã dea.

Stegariulú bagã vina celui ce-a jucatú cu mirésa, cã mirésa s'a schiopãtatú și trebuie sã o vindice, și așa celú care a jucatú, trebuie sã plãtescã. Ba și cei cari nu jócã încã trebuie sã plãtescã toți joculú miresei. Joculú acesta însă este scurtú, numai de vr'o trei învêrtituri, și când se opresce mirésa, stegariulú o și prinde de mână, ca sã nu o fure cine-va delã elú, când apoi stegariulú ar fi silitú sã o rescumpere (2).

Romãni din districtulú *Nãseudului* nu numai cã datina descrisã pânã aici o numescú «*a juca mirésa pe bani* (3),»

(1) I. C. Tacitú, *Nunța le pop. rom.* publ. în op. cit. p. 59,

(2) B. Viciú, *Colãcãritulú etc.* Sibiiú, 1885. p. 51—52.

(3) Com. de d-lú I. Popú Reteganulú.

ci ea la acceștia se deosebesce întru cât-va de a celorlaltți Români din Transilvania.

Êta cum ni-o scrie d-lù I. Popù Reteganulù:

«La masă, după ce s'aũ săturatù acuma toți óspeșii, nănașulù multămesce socrilorù pentru buna primire și propune apoi a se juca mirésa pe banì.

«Mirésa iesă de după masă. Nașa îi dă josù cununile de pe capù, îi desface còda, îi împletesce pèrulù în cosișă și-i pune pe capù unù giòlgiù albù până în pămîntù care se numesce sovonù.

«După acésta musica începe a cânta de jocù ér nașa prinde a juca pe fina sa, punéndù în același timpù pe tăeriù, care unù omù alesù îlù ține în mână, cât-va banì de argintù.

«După nașă jòcã pre mirésã, totù pe banì orì și cine vrea, până ce mirele, vedëndù că e prea ostenitã, o apucã din mâna jucăușilorù, pune și elù banì pe tăeriù și jucând'o și elù puținù musica încetã!»

În prejurulù *Timișorei* miresei nu-ì este ertatù să jòce în timpulù nunții, până după strigarea Cinstelorù, cari, după cum am vedutù în capitululù premergètoriù se întemplã în diua cununii, ci ea, totù timpulù câtù ține masa, ce-aũ dat'o pãrinții sèi, nu pãrãsesce de feliù ușa casei, ci dacã de dece orì va eși cine-va afarã, de atâtea orì trebuie să-i plătescã ei, voindù să între érašì (1).

Dupã strigarea Cinstelorù de la mire însã și anume când strigã cumètrulù mare:

«Divere adã-ți sora în cóce, să vedemù scie juca, și nu cum-va e schioapã!»

Atunci diverulù, întrândù cu salutarea îndãtinatã, sărutândù mirésa pre toți, stã în mijloculù casei, pune unù tăeriù pe masã și ãice:

—Mè rogù de cumètru mare și tarisfatù, sora mea e

(1) G. Trãilã, *Nunta* (èr. în prej. Timișorei, publ. în op. cit. p. 446.

scumpă la joc, numai cu cel, ce plătesce bine galbeni cu acela jocă.

Și punându el, întâiu patru sau cinci galbeni—(cruce) — jocă cu mire, care joc e foarte scurt, și musicanții știu a cânta după datină puțin, ca să se pótă părănda toți.

Cel, ce nu voesce să jõe, nu e silit, însă a depune galbenul totu insul e datori, dela nașu până la cel mai de pe urmă; femeile și pruncii încă. Pentru cei ce nu o pot juca d. e. cumetrul mare etc. jocă diverul, că lui nu-i este iertat a o lăsa din mână.

După jocul miresei cumetrul mare salută pre părinții mirelui cu următorul toast:

«Pe acești doi cuconi, cari astăzi s-au împreunat, să-i trăescă Dumnezeu la mulți ani!»

Și între vivate și strigări se depărtază apoi nașul cu conduita sa, petrecut de mire și de mire, de părinții mirelui, până la casa sa, firesc că între cântări și hore populare (1).

În *Selagi*, unde jocul miresei urmăze așiderea după răspunderea cinstelor, este obicei ca mirele să jõe întâia-și dată cu mire. După dînsul urmăze nanașii, apoi socrii mari și socrii mici, și după aceștia ceilalți nuntași. Pe urmă o jocă un frate de-a miresei chiuind (2).

{ Mă dusei pe-o vâlicică,
Și-mi aflai o miresuță.
Vino, mire, și o iewa,
Că de nu mă ducă cu ea!

Mirele, la auzul acestor cuvinte, o iewa și o mai jocă un rëndu, punându în același timp pe tăeriu încă pe atâția taleri, câți a pus întâia oră, căci și 'n acestu ținut este datină a plăti miresei o sumă oșei-care de bani (3).

(1) G. Trăilă, Nunta țer. în prej. Temșorei, publ. op. cit. p. 457.

(2) În Selagi, în locu de a *chiu*, se 'ntrebuințază a *striga* și a *chiu*, ér în Chioru *iu*, *chiuesce*, *iuesce* = *chiuesce* = strigă.

(3) Com. de d-lu El. Popu.

În comitatul *Zarandului*, vornicul chierfarilor scote pre fie-care persoană la *jocul miresei*, și fie-care, jucându cu dinsa, trebue să pue, ca și în cele-lalte locuri unde este obicînuită jocul acesta, câte o *libră* pe tăeriu.

Musicanții și aici nu dîcū mai mult decăt o minută, apoi încetază de dîsū până ce persoană respectivă n'a plătitū.

Cumétrulū mare dimpreună cu cumetra mare plătescū dela 3—4 fl. pentru joculū acesta.

După ce s'aū scosū toți banii joculū, chierfarii se 'ntorcū dimpreună cu socrulū micū la casa acestuia, érá cuscrii rămăindū la mire, se punū éráși la masă și începū a ospeta și a se veseli (1).

În *Munții apuseni ai Transilvaniei*, unde *joculū miresei* e asemenea usitatū, nemijlocitū după aducerea și vorniculū cinstelorū saū darurilorū, cum s'a arétatū mai susū, mirésa își împletește pèrulū în *cosiță* ca a nevestelorū și nașa ținendū de unū colțū, ér stegarulū de celalaltū colțū alū învêlitorei îi punū *potilatulū* pe capū și cuscrii *uiescū*.

Indată ce mirésa a fostū învêlită, nașa poruncesce lăuta-rului să cânte de jocū, *una lungă câtū cōda de epure*, căci înce-pe *joculū miresei pe banī*.

Vorniculū șede la mijloculū mesei avêndū înaintea sa unū *tierū*, în care, toți câți învêrtescū odată saū de dóue orī mirésa, trebue să pue banī.

Joculū miresei îlū începe nașa dîcêndū :

— Hai, fină, să te jocū, să vedemū nu cum-va ești șchiópă?

După nașă urméză nunulū mare, stegarulū și apoi toți óspeții pe rêndū.

Urmândū o pausă, nașa íea pre fină-sa și împreună cu mai multe femei o ducū în pivniță, unde o desvêlescū de *potilatū* și o îmbrobodescū cu o *maramă* colorată de mêtasă.

(1) Com. de d-lū T. Dușanescu,

Venindū în casă joculū se începe din nou și acum pôte oricine juca cu cine-î place, fără să mai plătescă. Din acestū momentū începū să vie și totū felulū de *mașcure* (masce), cum le dīcū pe la Benicū, și cari sunt niște sătenī îmbrăcați în haîne albastre nemțesci și căniți pe obrazū și cari facū totū felulū de jocuri pantomimice și comice (1).

Joculū miresei e usitatū și în *Bucovina*, dar după câtū sciū eū până acuma, numai la Romānii din clasele mai înalte și la cei de prin orașe. Elū e usitatū și în *Țēra-Romānēscā*, unde se numesce «*Danțul miresei*» (2)

Singura deosebire, ce esistā între datina Romānilorū bucovineni și a celorū din Transilvania și Ungaria, căci cea din Țēra-Romānēscā nu-mī e cunoscutā, constā întru aceea, că în Bucovina, în decursulū acestui jocū, care se jōcā totū-dea-una nemijlocitū după punerea cepsei saū învilitōrei miresei, nu se adună nici unū banū precum și întru aceea că nu toți oșpeții sunt obligați a juca cu mirēsa, ci numai unii dintre dīnșii și anume cei mai tineri.

(1) Frāncu și Candrea, op. cit. p. 169.

A doua și după *Joculū miresei*, adică Lunī, e în Munții apusenī ai Transilvaniei *întārīrea buzduganului*. Acēstā întārīre se face astū-feliū: «Pe la prānđū vorniculū, stegarulū, cuserii, mirii și lăutarulū mergū la nānași și îi aducē crāși cu ceremonie la ospēțū. La acēstā petrecere vinū și *terfarū* în frunte cu vorniculū miresei.

Dupā masā vorniculū mirelui dīce:

—«Tēnērulū împēratū avēndū să străbatā în o cetate și neavēndū puteri destule se rōgā ca cei de lațā să contribuē după putīnțā spre a-și putē *întārī buzduganulū*»

Oșpeții începū a da crāși daruri: vase de lemnū, de pāmīntū, pānđā, uā-frāmi, etc., ēr mai pe urmă vornicelulū mirelui dīce:

—«Am allatū cū mirēsa a alergatū pe lāngā boi, vaci, oi, stupi. etc. din aceste ce dāruiți crāșōre?»

Vorniculū miresei rēspunde:

«Și din acelea vomū da, dar sunt duse la munte și dacā s'orū înturna și vorū fēta și d-vōstrā vē vomū da.»

«Dupā acestū rēspunsū oșpeții cu dare de mână începū a dārui tinerei pā-rechi câte unū stupū, oīe, purcelașū etc. Cu chipulū acesta se asigurā întemeierea familiei nōue.»—Frāncu și Candrea, op. cit. p. 170.

(2) Com. d. d-lū G. Dem. Teodorescu.

Și la *Românii din Macedonia* încă se află datina acésta, dar sub o numire saũ formă deosebită de cea a Daco-Românilorũ. Acolo se numesce a *băgă mirésa în corũ*, adicã a se pune în fruntea dãnțuitořilorũ și a conduce danțulũ.

Cânteculũ ce se cântã, când se bagã mirésa în corũ, este urmãtorĩulũ :

Alba sã ñi te vëd lea sor	Albã sã mi te vëdũ la sorã
Cã ñi te alichishi în cor.	Cã te-ai prinsũ în horã,
Ta s'nã faci noue feciori,	Ca sã ne faci noue feciori,
Doi s'li băgãmũ prãmãtori,	Doi sã-i facemũ negustori,
Ta s'nã darã fustuñi și bedeni;	Ca sã ne facã rochiĩ și blãni ;
Doi s'li băgãmũ hrisiçi,	Doi sã-i facemũ gřuvargiĩ,
Ta s'ne facã néle ș'minghiuși ;	Ca sã ne facã inele și cercei ;
Doi s'li băgãmũ picurari,	Doi sã-i facemũ pëcurari,
S'n'aducã untũ și cașũ ;	Ca sã ne-aducã untũ și cașũ ;
Doi s'li băgãmũ gumisari,	Doi sã-i facemũ spoitori,
Ca s'alagã di ușa, ușa	Cã s'alerge din ușã în ușã
Ti nã lac cãldãrușa.	Pentru o négrã cãldãrușa.

Dupã danțũ se punũ la masã și atunci se cântã mai multe cãntece, din cari dãmũ aici urmãtorele mai obicĩnuite :

Iiu ñi crai bre gion-le a ñeu ?	Unde crai voĩniculũ meũ ?
Iu te primnai gion-le a ñeu ?	Unde te plimbai voĩniculũ meũ ?
Pit gardina mi primnam,	Prin grãdinã më primblamũ,
Și de mërũ ñi alãgamũ	Și din mërũ în mërũ alergamũ
Și mere roșe ñi adunamũ,	Și mere roșiĩ ñi adunamũ,
Iu basmaoa li băgamũ	În basma le puneamũ,
Și la vruta li ducemũ.	Și la iũbita le duceamũ,
Și zboare ascunse noi nã sburamũ.	Și vorbe ascunse noi ne spuneamũ.

Altulũ :

Eși lea Chie(1) pãnã tu oborũ	Eși fa Chie pãnã în ogradã
Ca sã-ți dicũ unũ zborũ	Ca sã-ți spunũ o vorbã,
Ñi-u scuseși mintea din cap,	Mi-ai scosũ mintea din capũ ;
Cã tu loclu di sor	Cã în locũ de sorã
Mine, tine, va-s-ti liau.	Eũ pe tine am sã te leaũ.

(1) Nume de femeie.

— Taçi bre, gione, taçi bre frate, Tine mine nu mi liai, Çi ai afendi di nu ti alasă, — Çi are's facă tata ñeu Când mire ñi te voiü?		— Tacî bre voînice, tacî bre frate, Tu pe mine nu mă îeî, Țî-ai tată și nu te lasă. — Ce are să facă tatălü meü, Când eü pe tine nu te vreü?
--	--	--

Altulü :

Luă-ñi-mi somnulü și mi chinârli, Și nu putuiü să dormü, Ñi-am mușata di vicină, Și are mamă di ș-uă 'ngace ; Are tată și nu și-o alasă, Ma di Dumneđeü și-o află. Ea taxițili brănu de asime, Poate va sê-ș viñă Brân di asime li-am taxită, Și nasa nu vrea s-ñină Are mama nu șiu-alasă Ma di Dumneđeü și-o află. Ea taxițili flurii (1) multe Poate va sa-ș ñina. Și flurii multe li-am taxită Și eră nu va s-ñina, Și are tată nu și-o alasă Ma din Dumneđeü și-o află.		Mă lua somnulü și amijamü Și nu putuiü să dormü, Am vecină frumösă Și are mamă și-o ocăresce Are tată și nu o lasă [rêsplată. Numai dela D-đeü să-și găsescă Ia făgăduiți-i unü brău de argintü, Póte că vrea să vie. Brău de-argintü i-am făgăduitü Și ea nu vrea să vie. Are mamă și nu și-o lasă, Numai dela D-đeü s'o găsescă rês- Ia făgăduiți-i mulți flurii, [plată. Póte că va veni. Și flurii mulți i-am făgăduitü, Și totü nu vrea să vie. Și are tată și nu și-o lasă. Numai de la D-đeü s'o găsescă [rêsplată. Ia făgăduiți-i voîniciü frumosü, Póte că va veni. Voîniciü frumosü i-am făgăduitü, Uită-te voînice că vine Și lasă pe maica-sa și vine (2).
---	--	---

«*Joculü miresei*», astü-feliü cum e usitatü la *Româniî din Transilvania și Ungaria*, se află și la *Spaniolii* din Castilia.

Toți nuntașii din acéstă provință mergü după cununie la

(1) Flurii=monete de aurü.

(2) T. T. Burada, *Datînele la nunți ale pop. rom. din Macedonia*, publ. in op. cit., p. 423.

casa miresei, unde li se dă ciocolată și biscuită de gustare. După masă și anume după amedei se ncepe jocul nupțială numitū «*el baile del espigo.*» Spre scopulū acesta se alege așa numitulū «*seguidillas machegas*», unū jocū popularū, la care jucăușii staū fațā 'n fațā, fără a se prinde de mână. Fie-care chīematū bărbatū, femeie, copilū saū ce este, trebuie să jōce trei «*seguidillas*» cu mirēsa și să-i dea apoi pentru acēsta unū presentū, care constā câte-o datā din mobile, mai adese ori însă din naturaliī, precum: oloiū, grāū, etc. etc. de regulā banī, și care i-se dă în mână de cătrā bărbați prin o îmbrătoșare, érā de cătrā neveste (femei) prin o sērutare (1).

În fine trebuie să amintimū că «*Joculū miresei*» e usitatū și la popōrele germane. Și Românii din clasele mai înalte precum și cei de prin orașe atātū din Bucovina, câtū și din Țēra-Romānescā, sēmēnā, că l'au adoptatū de la Germani. Chiar și numirea «*Joculū*» și «*Danțulū miresei*» îi vėdesce în câtū-va originea.

După strīngerea banilorū pentru tinerii nou-căsătorii, fie prin închinarea păharelorū, ca'n Bucovina și Moldova, fie prin jucarea miresei ca în Transilvania și Ungaria iea una dintre vătăjițe unū talgerū și acēsta încă strīnge banī de pe la mesenī. Acēstā strīnsurā, care o împărtesce mirēsa cu bucătărițele, se numesce în Bucovina «*birulū miresei*» (2).

În urmă se mai strīngū banī și pentru lăutarī. Acēsta strīngere numitā «*bașșulū lăutarilorū*» se face în următorilū modū:

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 265.

(2) În Transilvania încă e obiceiū a se da banī bucătăriței la acēsta ocașione, pre carī însă trebuie ca singurā să-i strīngā de pe la óspeți în următorilū modū:

«Ea vine cu mână legatā, cu o lingurā mare în mână și cere crucerī de lécurī, spuindū că s'a arsū făcēndū demāncare, și fie-care pune câte unū cruceriū saū doi în lingurā, apoi iese socăcița jucāndū și dicēndū, că acuma iu o dōre nemicā.» — B. Viciū, op. cit. p. 51.—

Nuna cea mare pune o plăcintă pe-unu talgeru, implântă într'insa unu grițariu sau doi și o dă apoi mai departe.

Pe când talgerul cu plăcinta trece din mână în mână, pe când fie care ôspe implântă câte unu grițariu doi, pe atunci lăutarii improvisează pentru fie-care ôspe câte unu cântecă scurtă, adică cum le vine mai bine și mai în grabă în minte. Așa cântă ei între altele:

Măriuca cea frumósă,
Cu statulă de jupânósă,
Cu ochii de țin'alésă,
Scie rëndulă meseloră,
Bacșișulă scripcariloră(1).

După ce-a âmblatū talgerulă cu plăcinta pe la toți ôspeții, după ce fie-care a implântatū într'insa căpi grițari l'a trasū inima, iewa nuna cea mare plăcinta și le-o dă lăutariloră cin-stindū-î în același timpū și câte c'unū păharū de rachiū (2).

Românii slavisați din Moravia îndătinéză a aduna la acéstă ocașiune bani pentru mirésă tocmai ca și Românii din Bucovina. Intre multe alte bucate ce se punū pe masă, aduce vătăjelulă (druzba), și o bucată de pâne, și rógă pre ôspeți să contribue o sumă de bani ca mirésă să-și potă cumșera o cépsă sau o cingătore (șiștore) de légănū. Îndată ce una sau alta dintre bucatele usitate s'aū pusū de cătră vătăjelū pe masă, vine și bucătărița cu mânilē legate, cu ôle sparte, precum și cu alte obiecte de bucătărie în odae cu ôspeții și vătăjelulă cere de la aceștia și pentru dinsa o dare de bani

(1) Din Crasna dict. de M. Bărbuță.

(2) În Transilvania âmblă ceterașulū singurū cu cetera învéluită dicendū că s'a stricatū, și să-î dea crucerī să-și cumperc alta, sau să și-o dirégă și să-și cumperc strune. Acestuia încă îi mai dă cine ce vrea.

Insă atâtū bucătărița, câtū și ceterașulū nu âmblă decât numai acolo, unde le dă gasda voe.—B. Viciū, op. cit. p. 50—51.

ca să-și potă cumpăra pentru mânile cele arse alifie și vasele trebuincioase pentru bucătărie (1).

În comitatul *Zarandului*, nemijlocit după jocul miresei se mai scotă încă și «*Banii—verdeloră.*» Pre aceștia îi scote vornicul mirelui de la cuscri, cării, ca și mai nainte chierfarii, așisderea trebuie să jöce cu mirésa și anume atât bărbății, cât și femeile (2).

În fine mai e de însemnată încă și aceea, că dacă mirésa cât timp a fetitū, a fost în totă privința fată cinstită și de omenie, atunci Uncropul se serbăză cu cea mai mare bucurie și veselie. Toți óspeții până într'unul sunt förte bine dispuși. Și în casul acesta nuna cea mare, care, când duce împre mirésă cu danțul în odaea, unde se află óspeții, ține n mână un șipă cu rachiū roșū, care e la gârliciū împodobitū cu tot felul de flori, mai ales însă roșii. Dacă însă mirésa, ca fată mare, nu și-a păzit cinstea, atunci nuna lęgă cărligele șipurilorū, în care se află rachiū albū, cu ațe de buci sau cu petece albe, și astū-feliū intră în odaea unde se află óspeții; în casul acesta nu facū mai de feliū voe bună, căci, fiind socrii măhniți, n'are cine să-i indemne la acesta.

Dacă mirésa a fost cinstită, atunci cântă o mulțime de cântece de laudă atât asupra ei cât și asupra părinților săi. Eră dacă s'a constătatū, că a fost, cum n'a trebuit să fie, atunci atât ea cât și părinții săi sunt luați în rîs și batjocură, căci nuna puindū de naintea miresei și mumei sale lingure, păhare și talgere sparte dice:

Tótă lume-a fost acasă,
Numai fina mea n'a fost acasă (3).

Pe valea *Serresului din Francia*, dacă mirésa nu și-a păstrat cinstea ca fată mare, consöțele ei îi smulgū fără cea

(1) Dr. I. N. Enders, op. cit. p. 37.

(2) Com. de d-lū T. Dușanescu.

(3) Columna lui Traianū, an. IX, p. 417--418.

mai mică cruțare cununa de flori sau petela (le chaperon), cu care numai mireșelor nepătate li este încuviințat să se împodobă (1).

Mai de mult, când s'adeverea, că mirésa în timpul fetei sale, n'a fost cinstită, era datină, că nuna cea mare dimpreună cu alte femei lua o păreche de hamuri și inhăma cu dînsele pre părinții săi, sau lua un jug și-i înjuga, sau spârgea mai multe ole de capul maicei miresei, sau îi punea miresei în ȋiua de Uncropu o păreche de ițe în gât și-apoi o jucau pe drumuri cu acestea acățate de gât, în timp ce lăutarii cântau, ér publicul rîdea (2), și multe alte neplăceri făceau părinților, pentru că nu și-au păzit fata.

Acosta datină, pare-mi-se de origină rusescă (3) nu scimiu de se mai practisază unde-va în timpul de față. În vechime însă trebuie să fi fost foarte respândită mai ales la Români din Moldova, căci și Dimitrie Cantemiru încă aminteste despre dînsa.

«Mirele—scrie Cantemiru—păzesce foarte tare ca părinții miresei în ȋiua următoare să nu afle ceva despre fiica lor. Căci ei a treia ȋi după nuntă, cu toți consăngenii lor, trebuie sa mērgă la mirésă, să o vadă, care se numesce «*Cale mare*», din causa că de aici pôte să resulte pentru ei saū multă onore, sau rușine, după împrejurări. Și anume dacă fiica lor a fost vergură, nu numai că tôte sunt bune, dar se primescu cu mare onore și-i ospetă cu masă cât se pôte de splendidă... Ér dacă mirésa n'a fost vergură, atunci mirele a doua ȋi chîemă pe toți consăngenii săi și le spune, că mirésa sa a fost necurată; așa numesc ei pe cele greșite. Apoi caută un caru din cele mai stricate, punu curelele cele mai rupte și după ce vinu părinții miresei, îi inhamă în locu

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 256.

(2) Columa lui Traianu, an. IX, p. 419.

(3) «Contimporanulu» an. VI, p. 136.

de cai, pe mirésă o pună în cară și-î facă prin bătau să o tragă singuri până a-casă ca pe o meretrice și nime nu pôte să le facă vre-o piedecă pe cale saă în drumă; ér daca ar cuteza cine-va să elibereze pre părinți de la acéstă greutate rușinosă, atunci unulă ca acesta, pe lângă bătae, se mai pedepsesce de cătră judecătoriaulă locului ca ună călcătoriaulă de legile și de consuetudinile țerei. Dotea (zestrea) o ține totă pentru sine; și dacă a făcută spese cu ospățulă, judecătoriaulă le adjudecă pe tôte, și părinții cari nu și-au păzitu fata sunt obligați a i le plăti. Așa își bată jocă de bieții ómeni între țerani; dar între nobili nu se urméză așa! ei își păzescă mai strinsă fetele, decât ca să li se pótă întempla ușoră vre-o rușine; și dacă totuși li s'ară întempla, și părinții ară înțelege că fiica loră n'a fostă virgină, atunci suplinescă castitatea fiicei loră cu dote mai mari, dândă mirelui sate saă bană mai mulți; saă, nemulțămindu-se mirele cu nici ună preț, își ieau fata și-o ducă acasă; ér lui îi daă voie a se căsători din noă (1).»

La *Românii din Macedonia*, dacă mirésă nu a avută calitătăile de virginitate, a doua și nu se împartă cofeturi și rachiă pe la casele rudeloră, după cum e datină, și mirésă se trãmite acasă la părinți (2).

Totă așa facă și *Albanezii* (3).

Mai pe scurtă veselia și voia cea bună dela Uncropă atérnă mai totă-deauna dela purtarea de mai nainte a miresei.

Ér după ce s'auă implinită tôte datinele înșirate mai susă, după ce auă mâncată și bėtă de ajunsă lăutarii începă a cânta ună cântecă prin care daă de cunoscută că a sosită timpulă ca să se scóle dela masă.

Cum începă lăutarii a cânta, toți óspeții se rădică dela

(1) Dem. Cantemiră, op. cit. p. 147--148.

(2) Dim. Bolintinénu, op. cit. p. 91.

(3) Düringsfeld, op. cit., p. 63.

masă, începū a juca și înconjura masa de trei ori. După a treia oră iesū cu danțulu, care îl conduce o vătăjiță, afară și aici jōcă apoi mai multe jocuri până ce scotū mesele din casă. După aceea întră érăși în casă, unde jōcă și se petrecū ca și la Masă-mare, până a dóua și diminéța.

Jocurile îndătinatē la acéstă ocasiune sunt aceleași, cari se jōcă și la alte ocasiuni, afară de vr'o câte-va, bună oră cum e «*Ciofulă*», care e unū feliu de jocū bachantinū și care se jōcă mai numai la Uncropū și numai de cătră bărbați. Érá în decursulū acestorū jocuri cāntă și chiue feliurite cāntece și chiuiturī, precum :

Fetele, până ce-sū fete,
Nime 'n crășmă nu le vede.
După ce-și punū cārpa 'n capū,
În crășmă nu mai încapū (1).

Saū așa :

Până sunt fetele fete,
Nu le vede nime bete,
Dacă punū cununa 'n capū,
La crășmă numai încapū.
Una 'nchină cătră altă :
Să trăesci soră surată,
Pe bărbatū Vinerea-lū bată (2).

Mai alesū însă vătăjițele cari în părțile de pe lângă Prutū ale Bucovinei se numescū cu unū cuvintū străinū și *sfasce*, sunt acelea, cari facū mai multū și mai mare hasū și chiue mai multe chiuiturī :

Așa vătăjița saū sfașca mare chiue :

Iha ! hop ! și bine-mī pare,
Eu-sū fașca cea mai mare.

(1) Din Ilieșești, colecția autorului.

(2) Strigăturī pop. din. Câmpia Transilvaniei, publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. I., Brașovū 1887, No. 267.

Mulțămescă lui Dumnezeu,
C'am ajunsă să jocă și eu,
La ună frățioră de-ală meă.
Socră mare ieși pe pragă,
Ți-am adusă noră pe placă.
Ieși mămucă pân'la noi.
Ți-am adusă ciobană la oi,
Să-ți pască oițele,
Să-ți mulgă căprițele.
Astăzi hop și mâne hop,
Ședă buci în polobocă,
De nă-ar trăi bietulă soță,
Mi-a nămi buci de torsă,
Pentr'ună căușă de făină,
Pentr'ună darabă de slănină,
Mic-a tórce, nu mi-ı lene,
Că-mi lasă furca 'n buruene.
A țese nu mi-ı rușine,
Că mai am pe poduri pâne.
Podu țese, podu cósă,
Podu face pânză désă.
Mie nunta mi-ı destulă,
N'am când ședă totă la sulă.
Cu nunta mă mulțămescă,
N'am când ședă să mânjescă.
Da furca ce mi-ı mai bună,
Că dóră nu-să o nebună (1).

Svasca cea mică, nevrëndă a rămâne mai pre josă decât
cea mare, încă prinde a chiui și-a dice :

Frunđulică
De-alunică,
Eu-să svasca cea mai mică,
Nu-ı nemică,
Că-să mai mică,
Bine că-să mai frumușică (2).

(1) Din Mahala com. de d-lă G. Tomoiagă.

(2) Din Mahala, com. de d-lă G. Tomoiagă.

Ceialalți jucăuși vedëndu că svascele se cam laudă pre sine,
începă a le lua peste picioru și-a ȃice:

Colo 'n vale după dëlũ,
A peritũ pe șesũ unũ calũ.
Frunđuliță përu uscatũ,
Și totũ cãniĩ l'aũ mâncatũ,
Numa cõda ȃ-a rëmasũ,
De ștersũ sfascele la nasũ (1).

Èr după ce aũ gãtitũ cu sfascele și cu alte neveste de-a
le lua peste piciorũ, începũ a chiui și alte chiuituri, precum:

Oĩ sërace Moldovene!
Unde joci tu locu geme.
Frunđã verde de alunicã,
Amũ juca și casa-ĩ micã;
Frunđã verde de rogozũ,
Amũ juca și podu-ĩ josũ;
Dã-omũ scõte cãte-o podea,
Șĩ-omũ sãri cãtũ omũ putë (2).

Și'ntru adevëru cã la *Uncropũ*, mai alesũ după ce aũ prinsũ
în capũ, începũ a sãri și a tropãii de se resunã casa. Ba
de multe ori, mai su sëmã cãnd jõcã «*Ciofulũ*», prindũ a
sãri și a juca chĩar pe lãiși și pe mese, adicã pe unde ȃi
põrtã vãtavulũ, și fie-care trebue, dacã s'a prinsũ odatã în
jocũ, sã fie cu ceialalți, cãci de nu, vãtavulũ, care are în
mãnã unũ bëșũ, îndatã mi fi-lũ croesce de i-se îndõie cõ-
stele, și celũ ce-o pãșce acësta nimicã nu põte sã ȃicã,
cãci așa merge joculũ acesta.

În rëvërsatulũ zorilorũ cãnd a sositũ timpulũ ca socrĩi
cei mari, pãrinții miresei, sã se ducã de la *Uncropũ* a-casã,
tinerĩi cãsãtoriși, cu luminele de cununie aprinse; pãrinții
mirelui, lãutarii, precum și mulți dintre ceialalți õspeți ȃi
petrecũ o bucatã de locũ.

(1) Din Mahala. com. de d-lũ G. Tomoiağã.

(2) Din Mahala. com. de d-lũ G. Tomoiağã.

La acésta petrecere nevestele de față și mai ales vătăjițele cântă felurite cântece, cari sunt potrivite la acestu prilej, și mai cu sémă celü următorü :

Du-te, socru, sănătoșü,
Ți-am luatü ce-a fostü frumosü.
Du-te, sócră, sănătoșă
Ți-am luatü sporiülü (1) din casă (2).

După acésta lăsându-i pe socri să se ducă singuri a-casă se'ntorcü ceialalți înderéptü și mai stândü și mai petrecându-se încă vr'o órá-doué se ducü apoi cu toții pe acasă.

Cu acésta *se sfirșesce* apoi și *nunta*, care în cele mai multe părți se'ncepe *Joi séra*, când se cerne făina pentru a se poté plămădi pânea trebuincioșă pentru nuntă, și ține până *Miercuri* dimineță din săptămâna viitoare.

(1) Unele spunü *slujbă* în locü de *sporiü*.

(2) Din Calafindesci, dict. de M. Molociu.

PARTEA A TREIA
—
DUPĂ NUNTĂ.

I. CALE PRIMARE.

Cale

La o săptămână după cununie saă și mai târziu, adică când îi iartă împrejurările și starea, facă părinții miresei o petrecere familiară, la care poftescă pre însurăței, pre părinții mirelui, pre nuniă cei mari și pre némurile cele mai de aprópe.

Cei poftiți se adună cam pe la vr'o dóue óre după améđi la mire și de aici se pornescă apoi și se ducă cu toții la părinții miresei(1).

Și fiindă că ténëra nevastă de cum s'a măritatū și până în ziua acésta nu s'a dusă nici măcară pe unū minutū la părinții săi, ba! după *Masă-mare* nefiindu-i pe unele locuri iertatū a se duce nici măcară până în vecini, până ce nu merge mai atâtău la biserică, unde atâtū ei câtū și bărbatului său li se cetesce *rugăcúnea după cumunie*, și fiindă că ea în acéstă zi se întórcce la părinții săi, de aceea întórcceea acésta se numesce *Intorcétură*. Și fiindă că, în sfírșitū, calea

(1) În munții apusenī ai Transilvaniei este datină că nevasta, când își însoțesce bărbatul, elū merge înainte, ér ea în urma lui, pentru cuvinte. că elū e *flórea grăului* și ea *flórea sórelui*, care se *învértesce* și *sucesce* după cum merge sórele. Numai în anulū atâtău alū căsătoriei, nevasta póte să mérgă pe uliță alătúra cu bărbatulū său și să jóce cu cine-i place, pentru că :

Nevasta nóuă e scutiță pe unū anū do dare,
Și a-i da ceterășului do mánçare.

Veđi: Fráncu și Candra, op. cit. p. 11.

Totū așa e îndatinatū și la Romániă din unele părți ale Bucovinei.

ce o face ea acuma la părinții săi e cea dintâiă saă prima după cununie, de-aceea se numesce calea acăsta în Bucovina *Cale-primare* saă *primară*.

În *Moldova* însă este datină că Duminecă, la o săptămână după cununie, mergă părinții și rudele miresei la casa noilor însoțiți, unde se face erăși masă, însă și aici numai în familie, și acăstă mergere o numescă ei «*de cale-primară*». Eră tinerii se ducă abia la a două săptămână la părinții lor, la părinții fetei, (tinerei neveste) erăși de *cale-primară* (1).

În unele părți totă din *Moldova*, precum bună oră în județul Bacăului se numesce *cale-primară* și aceea, care o facă părinții miresei a două și după cununie, adică Lună, când se ducă prima oră la fiii lor spre a lua parte la *Uneropă* (2).

În *Munții apusenii ai Transilvaniei* mirii în timpă de șese săptămâni se numescă *nevăstoii* și în a șesa Duminică dela cununie se ducă împreună *pe vedere* la părinții miresei și acăsta se numesce *calea-~~prea~~-mare*, căreia i se mai dăce și *calea întorsă* (3).

Pe la *Retegă* și *Rodna*, pe *Someș* și *Târnavă*, — după cum mi-a scrisă d-lă I. Popă *Reteganulă*, — când mergă a două și după cununie ómenii miresei la casa mirelui, totă făcendă voie bună, bëndă și jucândă, cu lăutarii după ei, dăcă ei mergă *pe cale primară*. Er când vină toți împreună cu ómenii miresei și cu ai mirelui înderptă la casa miresei, atuncă facă *calea întorsă*. Une-oră petrecă ómenii mirelui pre ai miresei numai calea jumătate, unde apoi se despartă în chioțe de bucurie, și mergă unii jucândă și cântândă la

(1) I. Mirza, op. cit. p. 20—21.

(2) Columna lui *Traiană*, an. IX, p. 417: «A două și, Lună, vină și părinții miresei, dăcendă că ei se ducă *pe cale primară*, fără să scie că acăsta însenéză: că facă prima cale, și eșindă mirele cu mireșa le sërută mâna și-i îmbrăcișază.»

(3) Frâncu și *Condrea*, op. cit. p. 171.

casa părinților miresei, de unde plecară *pe calea primară*, alții la casa mirelui, de unde plecară *pe calea întorsă*.

La *cale-primare* sau *întorcătură* punu părinții tinerei neveste feliurite mâncări și băuturi pe masă.

Cei poftiți se petrecu ei în de ei fără lăutari, fără multu sgomotū și fără a mai chiema pre alții, dóră celū multū pre unii dintre vecini, pentru că așa cere datina, ca la *cale-primare* să fie numai nēmurile cele mai de-aprópe.

După ce s'au petrecutū vr'o câte-va óre, sosindū timpulū ca să se despărțescă și să se ducă fie-care pe a-casă, nevasta cea tēnēră, vėdēndū că nu e lucru de șagă, că întru adevērū trebue să se despărțescă acuma pentru totū-deauna de părinții sēi, cuprinđēndu-o jalea, începe a plānge.

Nuna cea mare sau și mama tinerei neveste, vėdēndū acēsta, prinde a cānta următórea doină:

Frunđă verde rugū și salce,
De-arū sci părinții ce face
Nu și-arū da copiii lorū
Pe mâna străinilorū...
Străinului nu i jele
Să lucrī după putere,
Străinului nu i milă
Să dee mâncare bună! (1)

Și cu acestea se despărțescū și fie-care se duce la ale sale.

În comitatulū *Zarandului* chīamă mirele la dóue țile după cununie pre cumătri și vr'o șese persóne din vecini sau din rudeniile lui cele mai de aprópe, la sine, și de-aici se duce apoi dimpreună cu cei chīemați pe *cale-întórsă* la socrīi sēi, unde érăși se omenescū și se petrecū. Ér când se'ntórce cu nevasta dela socrī a casă, aduce și hañele nevestei sale (2).

La *Grecii noi* e asemenea datină, chīar ca și la Românii

(1) Din Calafindesci, dict. de S. Frāncu.

(2) Com. de dl-ū T. Dușanescu.

din Bucovina, ca tânăra nevestă să viziteze a opta zi după cununie casa părintească, în care până atunci nu-i este de felii iertat că să între. Pe la sate însă această datorință se implinesce, ca și la Români din unele părți ale Moldovei, abia la două săptămâni după cununie. În ziua hotărâtă tinerii însuraților, petrecuți fiind de toate nemiștile, se duc desdemineț la părinții miresei, unde se ospetă, se bea, se joacă, și se cântă până târziu seara, când se întorc apoi erași a casă la mire (1).

La *Italiani* până după trei zile dela cununie nu-i este miresei încuviințat ca să cerceteze casa părintească (2).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 58.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 96.

II. SCOSULŪ LA BISERICĂ.

În unele locuri din Bucovina, precum bună oră în oraşul Siretiu, aŭ datină Români de a scôte pre tēnēra nevastă la o sēptēmână după cununie saŭ și mai târziu la biserică saŭ a eși cu dinsa la *Vadră*.

Acéstă scótere saŭ eșire se face în următoriu chipu:

Nuna cea mare trebuie în acéstă și numai decât să mērgă cu tēnēra nevastă la biserică.

După liturghie, de-arŭ fi orŭ și ce persóne mai însemnate decât dînsele în biserică, nuna mare ȳea mai ântăiu *nafură*, după dinsa nevasta cea tēnēră, și apoi celelalte persóne.

După împărșirea nafurei se ducŭ toși óspeșii, cari sunt poftiți, dar mai alesŭ nēmurile cele mai de aprópe la o crișmă, unde tēnēra nevastă le plătesce de bētu.

Acéstă datină se numesce a *scóte pre tēnēra nevastă la biserică* saŭ a *eși la Vadră*.

Însă datina acéstă, care mai nainte era obicínuită la Români de pe la orașe, și care de bună sēină că-și are numirea sa de la *Vadra de bētură*, ce trebuia să o plătescă tēnēra nevastă în acéstă și, acuma, când orașeni pe și ce merge începŭ a da în privința materială îndērēptu, nu știu dacă se va fi mai ținēndŭ unde-va în Bucovina.

Mai de multŭ «*Scosulŭ la biserică*» era usitatŭ și'n suburbiulŭ *Scheiu* alŭ orașulu Brașovŭ din Transilvania.

Étă ce ne spune în privința acésta d-lú G. I. Pitișú :

«La o săptămână, adică în cea d'ântáiú Duminecă după nuntă, nașa o scotea pe cea ténără la biserică, era «*Scosulú bisericii*», și din biserică când eșia, o ducea la ea și chiema și pe alte neveste. Și la ea făcea cinste cu covrigi și *jimble*, orí cu colaci cu *chitișóre (gogoși)* și cu cornurí de era în dulce, și cu rachiú încălditú cu miere; la *scosulú bisericii* și la *boteze* mierea la rachiú se scia.

«De altú-feliú nuna trebuia se chieme la scosulú bisericeí pe tóte muerile, carí mersese la nuntă. Pentru că la Rusalii când tótă lumea mergea la mormintú cu colivă orí cu pá-satú și cu vinú, mergea și a ténără cu sócră-sa, și muerile carí nu era chiemate la scosulú bisericeí nu-í cumpëra álei tinere nimicú; érá muerile carí fusese chiemate íi cumpëra, așa era obiceiú să-í cumpere câte ó sticlă, pe care í-o da la mormintú plină cu vinú, și punea în ea și câte o *svértă* de flori, orí íi da câte unú castronú cu urezú cu lapte și fă-clii de céră. Nașa la Rusalii lua fini-sii unú ciubëru mare cu nóue cercurí, unú colacú și sticlă (1).»

(1) Nunta în Scheiú, publ. în «Revista nouă» an. I, Bucuresci, 1888, p. 155—156.

III. MĚRULU.

În privința datinei «*Měrulă*», «*Měrulă de cununie*» sau «*Pomulă de cununie*», care e usitată, după câtă știu eu până acuma, numai la Români din Transilvania, d-lă B. Viciu scrie următoarele:

«Měrulă de cununie» urmază numai cam după ună ană dela ziua cununiei.

După ce s'a împlinită anulă de căsătorie, se pune měrulă sau pomulă de cununie, «pentru ca să aibă ei și familia celoră căsătoriți pe ceealaltă lume ună pomă pe care să se odihnescă.» Astă-feliă în tomna anulă următoreă, cam pe la «Sânta Maria cea mică» ori și mai târziu, când aă vină nouă, însurăței cumpără vre-o două-spre-șce vase de lută, cam de comună ulciore, lumină de cără, ună scaună de bradă, mai multe specii de póme și totă felulă de turte; apoi facă parastasă—«capete»—atâtea, câte ulciore aă cumpărată, făcendă pentru preotă și cantoră deosebită mai frumóse, precum e datina la pomeni, și chiamă pe Dumineca următore pe preotă și cantoră la punerea měrulă de cununie, la care mai ieă parte și nașii de cununie și alți consăngenii mai de aprópe. Mai chiamă și 12 ómenii sěraci; cari sunt vrednici de pomană, și în Dumineca aceea, după ce aă eșită din biserică, toți cei chiamăți împreună cu preotulă și cantorulă se adună la casa

respectivului, care dă pomul de cununie, înainte de a mânca de prânz, de amiazi.

Însurăței cu ajutorul nașului pun în șură,—ori sub altă coperișu mai multe mese lângă olaltă, le acoperă cu fețe de masă, apoi în fruntea mesei, unde șade preotul cu cantorul, pună un pom stufos, pe care îl sapă în pământ să stea așa, cum a stat în grădină, și-l încarcă cu tot felul de pome, câte încap pe el. După aceea împletesc din lumină de ceară un șerpe mare, cu un măr în gură. apoi ieau o bucată de pânză albă (giolgiu), învelită la olaltă și legată cu o litră de arniciu roșiu, turte, mai multe lumină de ceară, acestea toate le pun, cu șerpe cu tot, pe pomul de cununie, care însemnează pomul lui Adam în paradis. Lângă pom pun scaunul cel de brad, de care am amintit mai sus, și împregiurul meselor așeză lavițe pentru oșpeți. Pe mese pun ulciorele și lângă fie-care ulciore se pune un parastas cu pom în el și încărcat de pome, lumină de ceară, covrigi și turte. Pentru fie-care păreche de omeni—bărbat și muere—se pune câte un ast-fel de parastas, er pentru preot și cantor se pune deosebit, și sub pomul lor se pune și câte o năframă nouă de mână, sau și-o merindeță frumoasă, care apoi toate rămân proprietatea respectivilor, înainte căroră s'au pus.

La masă șed după rang, condițiune și bătrânețe,—în urmă cei 12 șeraci, avându înainte fie-care păreche câte un ulciore și câte un parastas cu pom. Singur pentru nănași nu se pune nici parastas, nici pom, căci pentru ei e pus pomul cel mare, adică mărul de cununie cu toate cele de pe el.

Pentru preot mai pun și-o piele de oaie, adică belescă de oaie grasă, din carnea ei fac de mâncare la masa pomului de cununie, er pielea îndoită în două se pune pe paie sau pe un țol sub picioarele preotului, care după ce s'a

isprăvită ceremonia mărului de cununie, preotul o trimite a casă.

De ore-ce mărul de cununie în puține locuri îl mai pună, și fiindu-că pentru această ceremonie nu este tipic, ci se face numai după cum e datina veche, de aceea cred că nu ar fi fără scop a lăsa să urmeze aici acea ceremonie, așa precum o am vădut-o însumi, și adică:

Preotul luându patrafirul face începutul și cantorul dice: Sântele D-șeule, Mărire Tatălui, Tatăl nostru etc. Preotul: Ectenia. Apoi cantorul: «Amintescă D-șe cu dreptii» etc. «Cu sufletele dreptilor.»

Preotul: Rugăciunea, care se face la binecuvântarea fructelor și a pomelor, apoi binecuvântarea colivei, fiindu-că pe masă se pune și un tăier de colivă și paus. După aceea sculându-se toți în picioare, cantorul intonează: «Mărire» (pe v. s.) «Unde umbră darul tău Michail» etc. «Și acum...» — «Prea binecuvântată ești Născătoare de Dumneșeu» etc.; ér până cântă acestea preotul ia tăierul cu coliva și pausul în mâna stângă, ér cu dreapta prinde mărul de cununie, de care prindă toți câți încap, ér cei-lalți prindă numai de tăierul cu coliva, sau de sticla cu paus, sau, dacă nu încap nici aici toți, pentru mulțimea ómenilor, se prindă toți de mână, și așa mișcându preotul cu nășașii împreună cu mâna dreaptă pomul, cu stânga rădică tăierul în sus și în jos, până se gată cântarea. Atunci preotul dice: «Mărire șie, Dumneșeu nostru, mărire șie.» — Cantorul: «Mărire Tatălui... părinte binecuvântă», și preotul face deslegarea (opustul).

După aceea vine nou-căsătoritul (care a pus pomul) și prindându pomul cu mâna dreaptă dice cătră nășaș: «Nășașule! pe lumea asta să fie alú Domniei téle, pe cealaltă alú meu.» După aceea se duce la preot și prindându cu mâna dreaptă pomul celú implântat în parastas dice:

«Părinte! pe lumea asta să fie alū d-tale, ér pe ceea-laltă să fie alū meū,» apoi îlū dă preotului.

Totū asemenea face la alū cantorului și la ai tuturorū pe rëndū.

Apoi își descarcă fie-care pomulū și-și pune la o parte tóte, câte i s'aū datū.

Nănașulū scóte pomulū din pămíntū, îlū descarcă, apoi aduce unū vișelū pe care îlū dă finului în schimbū pentru mērulū de cununie.

După acēsta urmēză prânđulū pentru cei străini. În fine preotulū se scóală și cantorulū cāntă: «Apērătóre Dómne» etc. (pe glasū 8), după care străinii se depărtēză. Se punū apoi la masă căseniī cu preotulū, cantorulū, nănașulū etc. și după unū tăierū de māncare (după unū felū) punū pe masă înaintea nănașului și a preotului unū vasū (ciubărū) cu vinū noū, asemenea și pentru ceīalaltī meseni se pune unulū, și lângă vase punū pāhare și ulcele, să bea care cum îi va plăcé.

Astū-feliū petrecēndu-și la prânđū la cei noi-căsătoriți, cari aū pusū pomulū, nașulū îi poffesce pre cină la dīnsulū. Deci de cătră séră plécă toți în rēndū bunū la nănașulū. Acesta și cu unulū lângă sine, ducū unū ciubărașū de vinū și amēdoī (cari ducū ciubărașulū) ținū într'o mână câte o ulcică, ca să omenéscă pe orī-cine ar afla pe drumū și ar avé voīe, fie străinū, orī cunoscutū, cu carulū saū pe josū. Așa, ajungēndū la nănașulū, acolo se punū la cină, unde nu arare-orī aū și ceterași.

E de sciutū, că preotulū n'are altă plată pentru serviciulū la mērulū de cununie, decât pīlea de óe, de care a fostū vorba mai susū și celea ce a primitū la masă; ér cantorulū, numai cele ce a primitū la masă.

Astū-feliū e datina de a se face mērulū cununiei, din a căruī ceremonie preotulū nu póte lāsa afară nimicū. Ér ce privesce partea colăcariului și a starostei, respectivī vorū sci

să se acomodeze după persoane și împrejurări de loc și timp, căci în totu satul sunt și datine deosebite, particulare, cari deși nu sunt esențiale, totuși sunt luate în considerare(1).

D-lu *Nicolae Toganu* scrie despre datina «*Mărulă*» următoarele: «Între multele și frumoșele obiceiuri ale poporului nostru se numără și sərbarea saă punerea mărului.»

Ţicala «*Ńi-ai pusă mărulă*» circulă între țeranii noștri în două sensuri: în sensu figuratū și în sensu propriu. În sensu figuratū se ȃice că «*Ńi-a pusă mărulă*» acela, care prin vre-o întreprindere nechibzuită își causăză o considerabilă pagubă materială ori morală. Ce va să însemneze în sensu propriu, vomu înțelegē diin descrierea amēnunțitā a acestui obiceiū

Înainte de a intra însă în meritulū lucrului, îmi permitu încă unele reflecțiuni fugitive. Obiceiulū acesta e de caracteru religiosu și este unu efluxu alu sentimenteloru de evlavie; nu e însă din acestu punctu de vedere interesantū, ci pentru modulū de totu originalu, în care se serbeză. Őrecând acestu obiceiū va fi fostu mai generalu, astăđi însă a pierdutū forțe multu din terenulū sēu și nu cunoscū localități romānesci în care să se «*pună mărulū*» cu atāta originalitate și cu atātea formalități, ca în *Ghișasa-de-susū* și în pregiurimea ei cea mai de aprōpe, căci prin ținuturile mai depărtate de aici a eșitū deja cu totulū din usu, mai cu sēmă prin cele poliglote. Causa nu pōte fi alta, decăt scăderea simțiminteloru religioșe, pētrunderea ideiloru moderne și în masele poporului și sērăcia murdară, care apasă pe umelele bīetului țeranū mai multu ca atunci, când era legatū de glie, grație impositeloru de totu telulū, căci sərbarea acestui obiceiū este împreunată cu spese însemnate pentru unu țeranū.

(1) B. Viciu, Colăcăritulū. Obiceiurile țeraniloru romāni la nuntă. Sibiu 1885, p. 53--58.

Partea cea însemnată în serbarea acestui obicei are, în prima linie, o păreche de finii și după aceea nănașii lor de la cununie.

Finii în alu doilea ori alu treilea anu de căsătorie, sau dacă sunt împiedecați prin vre-o lipsă materială și mai târziu, începă a se ocupa seriosu cu idea «*mărului.*»

«Ar fi bine, bărbate, — putemă auđi pe fina în serile scutite de alte griji, — să punemă la o parte tóte neajunsurile și să ne mai gândimă și noi la mărulă acela, că suntemă de risulă și povestea satului. Uită-te, Stanu s'a căsătoritū o dată cu noi și și-a pusū mărulă de doi ani, măcar că-i mai sĕracū decât noi, nu are carulă și plugulă nostru. Și în urmă mai sciū ce se póte întempla? Ađi, mâne póte chiema pe care-va dintre noi voia lui Dumneđu și atunci, — atunci vomă rămăné golă pe ceea lumc. Aide să facemă și noi ca tótă lumea, să nu stricămă chiar noi obiceiurile și, dacă va da Dumneđu o tómnă bună în anulă acesta, să ne plătimă și noi dĕtoria ce o avemă fađa cu D-đu, și apoi fie voia lui.»

Așa vorbesce o femeie înțeleptă, îngrijită de sórta sufletulă ei, și bărbatulă, care își iubesce soția evlaviósă, nu se împotrivesce a stători împreună cu dinsa cutare tómnă pentru «*punerea mărului.*», -- se înțelege, dacă va fi o tómnă bună și nu le iewă esecutorii de dare totū rodulă muncei loră de preste anū

Tómnă odată stătorită, fina se și apucă să-și procure cele de lipsă la «*mără.*». La cutare tĕrgū alū Sibiului se duce cu 4—5 valuri de pânză pentru a-și cumpĕra pe prețulă loră mai nisce giolgiū de Brașovū pentru cămașa nașii și pentru a nașului; mai patru cofe spre a le anina în cei 4 merișori; mai nisce tăiere și linguri de lemnū; mai o năframă pentru nașa și o ploscă de lemnū legată cu curele pentru merișorulă numitū «*alu nuniloră.*»

Acum se apucă fina cu deadinsulă de gătirea cămeșiloră din giolgiulă cumpărată deja, cosându-le și chindisindu-le cu totă dibăcia acului sēu, să-i mērgă veste și poveste în sată și să nu pótă băga vină gurile rele, că cămeșile le-a făcută numai să se scape de ele, că n'a alesă altițe destulă de frumóse și brățarea e prea bētránescă, ori că cămēșa nașei nu-i întórsă și a nașului e prinsă ca cu sula, și multe altele, câte le potă vesti muerile prin ședători.

Acum își trimete fina bărbățelulă la móră cu 3—4 saci de grău, căci punerea mērului e împreunată cu o pomană lungă pentru odihna sufleteloră celoră adormiți din curtea și familia finiloră, și la o pomană lungă trebuescă 200—300 de colăcei, archangelă, scări, prescură și altele, cari tóte se cocă din aluată alesă.

Cu trei zile înainte de Dumineca stătorită pentru sērbărea mērului se face lucrulă cunoscută popii, căci fără de popă nu se póte face nimic.

După ce s'aū făcută tóte pēgătirile de trebuință, urmēză chiemarea óspeților și anume atâtă finulă de o parte, câtă și nașulă de altă parte, chiemă óspeți din tóte rudeniile loră.

La timpulă stătoritū vedemă pe nași întrândū în curtea finiloră încungiurați de óspeți loră aducēndū cu sine o *vițea albă*, împodobită cu o cunună verde de *saschiū* la grumază și cu lumină de cēră în córne, unū colacū mare și o spată de carne de óe, ca cinste pentru finii loră; ei se așeză față cu masa preotului, așteptāndū începutulă ceremoniiloră.

Intre masa preotului și grupa nașiloră se află întinsă o pomană lungă, despărțită în patru puncte anumite prin patru merișori împodobiți cu mere, prune uscate, cunună de sachiū, turte, linguri și tăiere de lemnū și lângă fie-care se mai află câte o cofă (botă) nouă totă de lemnū. Unulă dintre acești merișori pótă numele de «*mērulă nunului*». Acesta e înfrumusețatū prē lângă celelalte cu o ploscă de lemnū, o năframă

și unu giolgiu de împodobit, toate destinate pentru nanași. De fie-care mărú vedemú încă rezematú câte o scară din aluatú. Tóte podóbele acestea trebuie să fie puse, căci, dacă nu, — respectivii se facú de vorbă.

În giurulú celorú-lalți trei merișori se grupéză némurile cele mai de-aprópe ale finilorú, și podóbele aflátóre pentru ei sunt destinate pentru ele.

Aprópe de masa preotului vedemú unú scaunú, pe care sunt așezate cămeșile nașilorú, făcute de fiña și împodobite la fie-care mánecă cu câte unú mărú mare, apoi unú colacú mare și o spată de carne de óe. Tóte acestea sunt destinate pentru nanași.

Finii ocupă locú în apropierea nanașilorú fiindú îmbrăcați în hăine sêrbătorești. Tótă pómána în lúngulú ei e încungiurată de sêracii-satului și alți binevoitóri de ai finilorú.

Acum se face deodată tăcere adâncă, căci se începú rugăciunile pentru odihna sufletelorú celorú rēposași din familia finilorú, precum și pentru fericirea și bunastarea finilorú.

După-ce s'au terminatú tóte acestea, preotulú ese la mijlocú, și luândú cămeșile și celelalte de pe scaunú, le predă nașilorú cam cu următórele cuvinte:

«Cinstite nunule, etă finii din mila lui D-deú își arată iubirea, pe care o au față cu d-vóstră, în ziua de adí prin aceste dóue cămeși frumoșe și vă rógă să le primiți cu dragoste și să le purtați sănētoși pe lumea asta, ér pe cealaltă să fie împodobii finii cu ele. Se mai arată finii și cu unú snopú de grău curatú (colaculú) și o spată de carne și vă rógă, ca și pe acēstea să le primiți cu dragoste, căci vi le cinstescú cu inimă curată.»

La acestea răspunde nunulú, mulțămindú, cam următórele: «Și noi ne arētămú, părinte, dragostea față cu finii noștri cinstindu-i cu o vițea frumoșă, unú snopú de grău (colaculú) și o spată de carne; să le foloséscă sănētoși și să dea D-deú

ca de unde au luat și ne-au cinstit pre noi, să nu se cunoscă.»

Acum vine rândul la fina. Ea luându-și golgiul din mărul nunului, învelue cu el capul nănașii sale și o sărută în față de două-ori.

După acestea nașii își culegu celelalte de pre merisorul lor; asemenea și rudemile finilor de pre ceilalți trei, și totă adunarea se apucă de mănărea pomenii. De aci intră după aceea preotul și nunii cu chieștii lor în casa finilor și acuma se începe un ospet în totă forma țeranească. Sub decursul ospetului mai face nunul încă o cinste nașii sale, predându-i adevă un măr mare și frumos chindisit, cu cruceri și băncuțe și fina din partea ei asemenea cinstesc pre nănaș-sa cu o puică de găină împodobită la grămază cu ununa verde de saschiu, găoacă de ou și macese înșirate în ată ca și o salbă. Înainte de a preda însă fina puica, are să premergă «cânteculă găinii». Anume femeile, ce se află de față, compun un cor și ținându conducetora corului puica în brate, cântă următorea compoștie cu refrenul: «Nune, nune, omu ténérü».

Unde șede un prebtu,
Par'că șede—Isusü Christosü,
Nune, nune, omu ténérü!

Unde șede-o preotésă,
Par'că șede-o dómna alésă.
Nune, nune etc.

Unde șede nunul mare,
Par'că sórele rësare.
Nune, nune etc.

Unde șede nuna mare,
Par'că'nflóre o rujătóre.
Nune, nune etc.

Unde ședü feciorü de nunü,
Par'că ședü puü de porumbü.
Nune, nune etc.

Unde a rândul feciore,
Par'că-sü dalbe lebediore.
Nune, nune etc.

De la pórtă nunului,
Pân'la pórtă finului,
Nune, nune etc.

Merge riü de lapte dulce.
Nune, nune etc.

De la poarta finului,
Pân'la pórtă nunului,
Nune, nune etc.

Curge riü de vinü roșu.
Nune, nune etc.

Nu te mai așă'ntrista.

Că nu-i dorulū așa mare :

Nune, nune etc.

Făr' doi boi înjugătei,

Jugurelū de daurelū,

De restele olopoțele.

Nune, nune etc.

Și o vacă mulgătoare

Și-o găină ouătoare.

Nune, nune etc.

Dar nunuța drăguța

Pune punga de-a stânga ;

Nune, nune etc.

Și scôte cu dirépta,

De plătesce puicuța.

Nune, nune etc.

Și fii nună'ndurătoare,

Că găina-i ouătoare,

Nune, nune etc.

După ospetū nunulū se depărtéză cu ospetii sēi și intră în casă chiemații finulū și-și petrecū adeseori până în dimineța următoare. Obiceiulū își pierde acum caracterulū religiosū și devine cu totulū profanū(1).

În unele părți ale Transilvaniei precum bună-ora în împrejurimea *Rodnei* și a *Retégului* serbarea saū *punerea mē-rului* nu se face, ca în celelalte părți, la unū anū după cununie, ci în presara cununiei.

Voindū în aceste părți părechia, ce are să se cunune, să aibă unū conducetoriū după mōrtea părinților sēi și constrînsă fiindū a împlini forma prescrisă prin legile bisericesci, este datină ca să-și caute nași de cununie dintre nemuri, cărora mirii înainte de cununie li facū presentū unū *colacū mare* și frumosū de fărină de grău curatū și împodobitū cu felurite flori și păserele făcute totū din fărină.

Predarea colacului acestuia nașilorū se dice *arvonirea nașilorū*, și pe basa acestei arvoniri aū apoi mirii *nași*, cari sunt dētori a fi la cununie.

Nașii ocupă loculū celū d'ântaiū lângă *Pomulū* saū *Mērulū*, care spre ziua nunții se pune pe masa, la care aū să ospeteze nuntasii chiemați la nuntă.

Mirele adică taie de cu di o ramură verde de *pomū*, mai

(1) Nic. Toșanū, *Mērulū*, unū obiceiū alū poporului nōstru, publ. în «Tribuna», an. III, Sibiu, 1886, No. 4.

alesu însă de *mărū* și așezându-o în fruntea mesei, implântată în colaculū celū mare și frumosū, o înfrumusețeză cu *turte dulci* pregătite din miere, făină și zăharū, apoi cu colăcei, mere, nuci, prune, etc., cu cununī de bărbănocū și cu luminițe.

Acastă ramură încărcată cu cele înșirate precum și cu colaculū, în care s'a implântatū, se numescē în împrejurimea Rodnei, ca și în celelalte părți ale Transilvaniei, *Mărū sau Pomū*.

Pentru aceea și nuntașii din împrejurimea Rodnei, când jôcă séra spre ziua nunții la mire, spunū că *jôcă la pomū*.

Pomulū acesta, care, cum am disū, se pune pe masă de naintea nunilorū și care însemneză că atâtū însurăței câtū și familia lorū să aibă pē cealaltă lume unū *pomū* sub care să se potă odihni, stă pe masa pe care sa pusū din séra înainte de cununie și până ce se sfîrșescē nunta. Atunci să iea *colaculū* dimpreună cu pomulū, implântatū într'insulū și se duce cu lăutarī și cū o parte din nuntași, cari chițe și jôcă pe drumū, până la casa nănașilorū. Ba, se diçe că unii miri mai avuți arū duce nu numai pomulū, ci și masa pe care a stătutū. Acolo apoi masa finulū se pune lângă a nănașulū, și luându-se pomulū de pe masa și pūnendu-se pe a nașulū, se trimete îndereptū deșertā om cū ceva daruri, ér în jurulū mesei, cu pomulū începū acuma nuntașii a juca. Colăceriulū, când închina pomulū acesta nașilorū, ține următorea oratiē:

Să fiți nănași veseloși
Pe țătia doi fini frumoși.
Să fi nănașă voioasă,
Voioasă și veselósă
Pe unū pomū mândru, frumosū,
Pe unū pomū verde, rămurosū,
Pe la vèrfū mândru nfloritū
Și tare frumosū gătitū

De nuntași ce o veniti
Lumina și turtita
Pusu-mi-le-a mițesa
Mirele, elū ce în o pusū?
Și elū ceva că mă o pusū
O turtita ce i mai susū,
Merele și nucile
Pusu-mi-le-o druscele.

Colăcarii, ei ce-o pusă?
 Și ei ceva că mî-o pusă:
 Un'o pusă unŭ bărbănocŭ,
 Cela-o pusă tisa din clopŭ.
 Ceterașii, ei ce-o pusă?
 Și ei ceva că mî-o pusă:
 Scări la pomŭ de suitŭ în susŭ.
 Și câte-o turtiț'au pusă.
 Socăcițele ce-o pusă?
 Și ele ceva o pusă:
 Unŭ colacŭ mândru 'mpletitŭ,
 Pe care pomu-am clăditŭ.
 Apoi starostea ce-o pusă?
 Și elŭ ceva că mî-o pusă:
 Unŭ potorŭ cu fundu 'n susŭ.
 Apoi socrii mari ce-au pusă?

Și ei ceva că mî-au pusă:
 Câte-sŭ de josŭ până susŭ,
 Tôte celea ei le-o pusă.
 Ceștia-lalți nimicŭ n'au datŭ,
 Numaî noi le-amŭ împenatŭ,
 Frumosŭ pomŭ amŭ încercatŭ.
 Nănașulŭ l'o scuturatŭ.
 Êr când nunta s'o gătătŭ,
 Nănașulŭ la toți a datŭ,
 Câte-unŭ mărŭ, câte-o turtiță;
 Nănaș-a-î din bună viță;
 Câte-unŭ mărŭ și câte-o nucă;
 Nănaș-u-î din viță lungă.
 Sănătatea să-lŭ ajungă,
 Ca să fie sănătoși,
 Să boteze prunci frumoși! (1)

În alte părți, totŭ din Transilvania, orația ce se ține la
 închinarea pomului, sună precum urmază:

Cinstiți meseni,
 Care stați la masa sântită,
 De la Raiŭ venită,
 Fiți bunŭ și din vorbe încetați,
 Și puținele cuvinte ascultați,
 Mie să nu mi le împuțați.
 Sănătosŭ pomŭ frumosŭ,
 Mândru și mănosŭ.
 Mănosŭ ca vara,
 Roditorŭ ca tîmna,
 Pe la pôle poleitŭ,
 Pe la mijlocŭ zugrăvitŭ,
 De numele Domnului numitŭ.
 Acela e Domnŭ mare,
 Care eoce grâu cu recore,
 Și uscă fînulŭ cu sôre.
 Acestŭ pomŭ galbinŭ,
 Dintr'unŭ vîrfŭ de paltinŭ,

Care ei l-au adusŭ,
 Din delulŭ cu dorŭ,
 De unde rêsare bujorŭ;
 Din șesurile cu erbă,
 Unde doi cosași cosia,
 Și erba nu mai scădea,
 Dar trece-o haită de nevestă,
 Nu să trecă,
 Și să tacă,
 Fără strigă;
 —Hiși tu ruică,
 Păseruică!
 Cu unŭ firuțŭ de busuioacă,
 Dumneđeŭ le dea norocŭ.
 Dumneđeŭ să dea,
 Și la curțile dumi-tale,
 Nănașŭ mare:
 Șapte pluguri câte cu cincŭ cai,

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Dece coșteie de mălaiū,
 Patru-deci de vaci cu lapte,
 Patru-deci de capre.
 Dumneđeū să dea belșugū în țeră,
 Totū cu grăū și cu secară,
 Să avemū ce lucra la vēră.
 Dumneđeū să dea,
 Să se pornescă văile,
 Să se noescă morile,
 Să macine găzdacii,
 Să se sature sērăcii,
 Că găzdaci-aū semēnatū,
 Și sērăcii aū lucratū.
 Jupāne nașū mare,
 Ce făgăduesci la finii d-téle?
 —Doi boi înjugați,
 Doi cai inhămați,
 Și-o scrófă tētătore,
 Și-o vacă mulgătore,
 Și-o óe cu mielū crețū,
 În totū anulū să-î botezi.
 Ce-a da Dumneđeū,
 Dumneđeū dă multe,
 Vremi în schimbătore,
 Ērna omētū și frigū,
 De crapă lemnulū de frigū,

Véra caldū,
 Și pe-o plóc din luna lui Maīū
 N'ai d-ta atăția galbeni să dai.
 De gāndesce,
 Și făgăduesce,
 Și pe finii d-téle,
 Ī alegăduesce,
 Că de nu te-ī gāndi,
 Și finii a-ī alegădui,
 Eū pomulū l-oīū sgățai,
 Și turtele tóte-orū sári.
 Căci turtele-sū cu mīere,
 La nānașa pe plăcere,
 Și de nu-ī vei da,
 Eū pomulū l'oīū scutura,
 De turtele tóte-orū pica;
 Căci pomu-ī cu macū,
 Și la nānașa-ī e dragū.
 Jupāne nānașū mare,
 Să te faci cu voie bună,
 Cu unū pomū dela finii d-tale,
 Cinstea mică, voia mare;
 Sănētosū să fie cine-lū are,
 Și să trāesc' acuma finii d-tale,
 Pomulū să-lū desbrăcāmū,
 Și-acuma deplinū s'o incheiemū (1).

După ce s'a închinatū pomulū în chipulū arētatū și după ce nuntașii, cari l'aū adusū, aū jucatū unū rēstimpū óreși care împrejurulū lui, nānașulū începe a-lū *scutura*, adică a-lū împărți între aceia pre cari îi află elū demni, de regulă însă între némuri.

În unele locuri, precum bună óră pe lângă *Retégū*, înainte de scuturare, se chiamă preotulū, ca să-lū binecuvinteze (2).

În alte părți totū din Transilvania era în vechime datină

(1) Veđi «Gazeta Transilvaniei», an. LIII. Brașovū, 1890. No. 85. p. 6.

(2) Com. de I. Popū Reteganulū, invēțătorii în Rodna-veche.

ca, după ce se întorcea cortegiul nupțial delă biserică și intra în casa mirelui, să între și vorniculul (vătăjelul) în casă dimpreună, cu trei băiați, numiți *sulgi*, dintre cari unul cu *trei colaci* într'o bătă, altul cu un mușchiu frumos de carne și o *găletă cu vinu* pe capu și alu treilea cu un *miclă* sau o *oe* pe spate, avându oea doue lumini aprinse în corne. Astu-feliu pregătitu vornicul se adresa cătră mire cu următoarele cuvinte :

Cinstite mire și hunu !
Ia de la jupănulū nunu
Acele daruri frumoșe,
Care le-a adusū d'acasă,
Ia-le 'n bine, și primesce
Și frumosū îi mulțămescē:
C'unū carū de grău încărcatū,
Vinū într'o bute băgatū,
Încă și c'unū *boū belitū*,
Ce dumnă-luī l'a cinstitū,
Și c'o turmă de oi grase.
Cu două făclii frumoșc.
De pēcurariū te'ngrijescē,
C'acesta nu măi slujescē.
Că coborîndū ađi de-a munte
A vęđutū fete prin curte.
Deci simbră sa și-o ăea
S'o mănce cu cin'va vrea.
De va vrea cu fetele
Orī și cu nevestele.

La vr'o câte-va ore după închinarea obiectelorū aduse și rostirea acestorū cuvinte și anume după împărțirea darurilor usitate, înainte de ducerea miresei la mire, sau dacă nunta se serbeză la mire, apoi după rădicarea nuntașilorū delă masa care se dă în casa acestuia (1), urmēză *scuturarea mērului* sau a pomului. Eră nemijlocitū înainte de plecarea nunilorū

(1) Veđi partea II, capitolulū Resboiulū, p. 548.

spre casă se dă mai fie-cărui nuntașu câte unū presentū (cinste), adică câte *unū colacū mare* și câte o ploscă de vinū mai departe și câte unū blidū cu mere și pere, cu următoarele vorbe, cari le rostescō de regulă totū vorniculū, respective colăceriulū, și anume:

Cătră nunū:

Ia'n bine, jupâne nune,
Cu aceste daruri bune,
C'unū colacū de grăū curatū,
Vinū într'o ploscă băgatū,
Cu o făclie aprinsă
Să aveți la masa'tinsă
Și unde veți însera
Veți ședé și veți mânca,
Făclia va lumina.

Cătră nună:

Ia'n bine cinstită nună
Ca o stăpână și bună,
C'unū colacū de grăū curatū,
Vinū într'o ploscă băgatū
Și c'o făclie aprinsă.
Să aveți masă întinsă.
Și unde veți însera
Veți ședé și veți mânca,
Făclia va lumina.

Când presintă blidulū cu mere, pere și cu cele lalte fructe cu cari a fostū pomulū infrumusețatū, adresându-se vorniculū cătră amêndoī nunii țice:

Deci acum ér'mai primiți
Daruri și vă veseliți
Cu unū pērū prea minunatū
Cu multă ródă'ncărcatū
Și c'unū mērū cu umbră désă
Cu mere lórte frumóse,

În carele să te sui
Să găsești cloca (1) cu pui.
Êr Dumnia-ta să pornesci
Unu cărașușă să-ți tocmești
Cu cai și căruță nouă
Să-ți ducă blidulă cu ouă (2).

Punerea Pomului în ajunulă nunții pe masă precum și împodobirea lui cu diferite cunună de flori și diverse fructe, cum se face această de cătră Români din împrejurimea Rodnei în Transilvania, e usitată și la nunțile *Malorosieniloră* din Ucraina.

În același timpă când se cöce colaculă de nuntă, numitü «coroway», adică în ajunulă cununiei, merge mirésa malorosiană prin satü și aducëndü pre consöțele sale, cari aü să-î servescă ca *drusce* se duce cu dînsele totü cântândü la casa mirelui ca să împodobescă acestuia «*maia*» adică *bradulă*. Mirele taie mai nainte de-acéta unü *molidelă*, unü *brădănașă* saü și unü altü pomișorü verde, chiamă apoi pre unü *prietină* saü pre unü némü la sine, pre care voesce să-lü aibă de *boțeriă* (vătăjelü) și-lü poftesce să aducă pomulă în casă. Vătăjelulă se duce și aducëndü-lü îlü împlântă într'unü colacü mare, ce se află pe masă, érá druscele miresei începü a-lü împodobi cântândü și aninândü de ramurile lui cunună saü struțură de *bărbănocü* și *vederă*, érá în lipsă de flori naturale întrebuinteză și flori artificiose, pre cari asemenea le facü singure. În ziua nunții lipescü în unele locuri și luminițe aprinse de ramurile pomului. Mirésa dá în timpulă împodobirei miedü saü rachiü de bëutü, ér după ce aü sfârșitü la mire, se ducü cu toții la mirésă, unde asemenea împodobescü unü pomü cu aceleași ceremonii (3).

(1) Clocă = cloșcă.

(2) P. Bancila, Colindele Crăciunului și ale Pascilorü etc. la care s'aü adaosü și colăcărutulă saü vornicitulă, usitatü la nunți etc., Sibiiü 1875, p. 71—73.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 33.

Romanii aveau dătină de-a aduce întru sfințirea legăturii încheiate între doi tineri un *sacrificiū (jertfă) de nuntă*, care era partea cea mai solemnă a căsătoriei, și prin care se dovedea că căsătoria s'a încheiată nu numai înaintea omenilor, ci și a ȕeilorū și cu învoirea lorū. Acestū sacrificiū nupțialū era de două feluri, și anume: *simplu*, dacă se aducea numai de tineri în casă, sau cu *pompă nupțială*, dacă interveneau și persoane preoțesci în curtea miresei. Acesta însă atărna mai cu sēma dela starea părinților.

Sacrificiul simplu, după cum ni-lū înfățișează unele monumente, se făcea așa că mirele și mirēsa, îndată cum se gătia *dextrarum junctio* (încredințarea), își da mânele peste unū altarū alū căsii, sau portativū (masă cu trei piciorē) pusū în atriū, sau în chilia cea mare a căsii și pe altariū ardea o flacără; în cealaltă mână mirele ținea *tabulae nuptiales*, eră mirēsa unū mērū ca semnū alū amōrei și alū concepțiunii. Pe alte monumente mirele și mirēsa ni se'nfățișează cu fața unulū cătră altulū înaintea altariulū portativū, și mirele tōrnă dintr'o *pateră* (formă de teneriu micū) o libațiune în focū, căci începutul sacrificiulū era cu *libamina prima*; eră mirēsa ține în mâna stângă *acerra* (o lăduță) cu tāmăe, ca să pună pe focū, și drēpta și-o rădică cătră ceriū, ca și la o rugăciune. Căsătoria se încheie prin acestū actū înaintea ȕeilorū, și mirēsa trece în sacrele bărbatului (nova nupta in sacra mariti) și comunitatea familiei sale (1).

Sacrificiul nupțialū cu pompă se ținea după libațiune la casa miresei. Pompa nupțială era conductulū de sacrificiū, ce pe drumū venia la pōrta miresei și intra în curte. În frun-

(1) Val. Flaccus. VIII, 243 : Inde ubi sarificas cum conjuge, venit ad aras Aesonides, unaque adeunt, pariterque precari incipiunt.

Senec. in Octav. 700, despre Pompeia : lura cum seperis dares sacrasque grato spargeres aras mero velata summum flammco tenui caput.

Tacit. Ann. XI, 27, despre Messalina : quam audisse auspiciū verba jubisse, sacrificasse apud deos.

tea conductului mergea un *poranifū* cu făclie aprinsă, după acesta urma o femeie, care ordona toate și o matronă, care purta un *blidū (lanx) cu fructele* de lipsă la sacrificiū (1).

Nemijlocitū după aceștia pășia *taurulū*, de regulă o vacă pentru sacrificiū și personalul de lipsă. De personal s'a ținut *victimarius* (preotulū, care sacrifica vita) cu securea pe umărul stâng; *camilulū*, care ținea în mână dréptă un *simpulum* (o oluță cu cōdă lungă în sus) pentru turnare la libațiune, ér în mână stângă o *acerra* pentru tāmăe. După ei venea doi *popi (popae)* unul cu *secespita* (cuțitū), altul cu un *maiū (malleus)* în mână, ducendū *taurulū*, a cărui frunte era înfrumusețată cu un *arcū* sau concietură de metalū și cu *córnel* aurite.

Dacă căsătoria s'a făcutū prin confareațiune, atunci nemijlocitū după *dextrarum junctio* din casa miresei urma pompă de sacrificiū de-a dreptulū în curtea mirelui.

Mirele, după cum arată sarcofagulū din sala mūselorū în Vaticanū, îmbrăcatū fiindū în tunică și togă și ținendū *tabulae nuptiarum* în dréptă, așteptă pompa de sacrificiū, adică conductulū. În frunte e un *servū* de sacrificiū, care duce un *berbece* sau o *oe* în onórea Junonei, și e un *popă* hostiar, care cu cuțitulū în mână pășescé către mire. Urméză apoi doi *prunci* (pueri investites), cari asistă la sacrificiū ca *camili* și celū de-a stānga duce un *libum farreum*, pānea, care era la mai toate sacrificiile de lipsă, și în forme deosebite, dară aice e împletită, adică în formă de *colacū* (2).

La sacrificiulū cu confareațiune în casa mirelui lua parte și Pontifex Maximus dimpreună cu Flamen Diales (preotulū lui Jupiter) nu numai rostindū nisce formule hotărâte și solemne, ci ei făceau și nisce ceremonii simbolice, căsătorindū

(1) Ausoniu Mos. v. 104: Turibula et patērae, quae tertia vasa deum? lanx.

(2) Fest. p. 310: Strues genera liborum, sunt digitorū conjunctorum non dissimilia, qui superjeeta in transversum continentur. — Strues e pāne împletită una peste alta.

pre tineri prin *far* și *mola salsa* (pâne și sare) și *fructe*, în prezența a zece mărtori (1), și prin acesta matrimoniul s'a confareat și tinerii, avându-prunci, s'a numit părinți confareatși, ér pruncii aũ avutũ dreptũ la unele preoții (2)...

Comparându acuma datinele *Romanilor* usitate la sacrificiul nupțialũ, cum s'aũ arãtatũ ele în șirele de mai susũ, cu datinele Romãnilorũ din Transilvania, ne vomũ convinge cã cele mai multe dintre datinele acestorũ din urmã sunt o reminiscență dela străbunii noștri.

Boulũ belitũ, vițelulũ sau *vițeau albã*, împodobitã cu cununã verde și saschiũ la grumazũ și cu luminĩ de cãrã în cõrne, care se aduce de cãtrã nãnași și se dã finului în schimbũ pentru mãrulũ de cununie, represintã *taurulũ* sau *vaca*, a cãrei frunte era înfrumusețatã cu unũ arcũ sau concieturã de metalũ și cu cõrnele aurite, și care se aducea ca sacrificiũ.

Mielulũ sau *õea grasã*, care în unele pãrți ale Transilvaniei se aduce dupã cununie de cãtrã unũ bãiatũ în spate și se și închinã de cãtrã vornicelũ mirelui, se jupește și din carnea ei se face mãncare la masa pomului, represintã *berbecele* sau *õea* pre care Romanii o jertfiau Junonei.

Vornicelulũ și *sulga* sunt servulũ de sacrificiũ, victima-riulũ sau popa hostiar și pueri investites.

Gãlãta cu vinũ represintã patãra sau *simpulum*, din care mirãsa varsã libatiune între cõrnele taurului sau ale vacãi (3).

Colaculũ celũ mare în care s'a implãntãtũ *pomulũ* sau *mãrulũ* celũ încãrcatũ de fructe și totũ soiulũ de copturi, care

(1) Plutarch, Q. R. 50. Gaiu. I, 112: Cum certis et solemnibus verbis, praesentibus decem testibus.

Serv. V. Ge. I, 31: Nuptiae fiebant farre et panis Pontificem Maximum et Dialem Flaminem per fruges et molam salsam conjungebantur, unde confarreatio appellabatur.

(2) Dr. At. M. Marienescu, Cultulũ pãgãnũ, și creștinũ, t. I. Serbãtorile și datinele Romane vechi. București 1884, p. 320, 324 și 329.

(3) Dr. At. M. Marienescu, op. cit., 325.

În unele locuri se scutură după sfirșitul mesei ce se ține la mire în ziua cununiei, în altele însă la nași, și era în altele la unușan după cununie în casa mirelui, ne aducă aminte de *libum farreum*, adică de pâinea făcută din *far*, cu apă și sare la toate sarificiile, și din care mâncau tinerii după confarrațiune (1).

Fructele de pe ramuri sau mai bine ăisă *pomulă* înfrumusețat cu fructe și *preotulă*, care îl binecuvintăză înainte de scuturare, ne revocă în memorie pre marele pontefice romană, care căsătoria pre tineri nu numai prin *far* și *mola salsa*, ci și prin fructe.

Cei 12 sëraci, cărora în unele părți ale Transilvaniei li se pune de nainte la serbarea mărului de cununie câte ună ulcioră și câte ună parastasă de pomă, sunt cei deuce marțori ai Romanilor, cari asistau la căsătoria tinerilor prin *far*, *mola salsa* și fructe.

Lăutarii, cari cântă la scuturarea pomului sunt *tibicinulă* (fluerașulă), care stătea aproape de taură și care era de lipsă la sarificiă (2).

În scurtă mai toate datinele de la mărulă de cununie le aflăm și la vechii Romani.

Nu-i vorbă că *mărulă de cununie*, cum se serbeză elă astăzi de cătră Romani din Transilvania, nu e o continuare fidelă a datinelor de la sarificiulă nupțială ală Romanilor. Depărtarea timpului precum și creștinismulă au influențată foarte multă asupra sa, și din cauza acésta a trebuită să sufere unele modificări și adausuri.

În multe locuri, bună-ora, mărulă de cununie nu se serbeză în decursulă nunții, ci abia la ună ană după aceea, *libum farreum* adică *colaculă*, nu-lă mănâncă tinerii căsătoriți, ci elă se dă nașilor; pe *plelea oi*, care s'a adusă ca jertfă,

(1) Dr. At. M. Marienescu op. cit., p. 330.

(2) Dr. At. M. Marienescu, op. cit. p. 325.

nu şedū mirii, ci acesta îndoindu-se în două se aşterne sub picioréle preotului, care a binecuvîntatū pomulū, ér mirii, în decursulū cununieii, după cum scimū, staū cū picioréle pe-o scórţă saū pe unū lăiceriū, dar şi aceste două obiecte trebuie numai decăt să fie de lână de óe, şi nu din altă materie.

Romaniū sacrificaū Deilorū, ca să capete dela aceştia încuviinţare spre căsătorie, ér Româniū punū *Mêrulū saū Pomulū de cununie* ca semnū de mulţămire lui D-deū pentru că le-a ajutatū a se căsători şi ca să aibă pe ceea-lăltă lume cele trebuinciose pentru susţinere, precum şi sub ce se odihni.

IV. COLĂCIMEA.

În cele mai multe părți din Bucovina este datină ca însurăteii, la unu anu după ce s'au căsătoritū saū și mai de grabă, să ducă nunilorū respective nănașilorū sei *doue părechī de colaci* ca semnū de recunoștință și mulțămită pentru că i-au cununatū.

Dela *colaciū* aceștia, cari sunt făcuți din fărină de grău curatū și cariī sunt cu multū mai mari decât colaciū ordinarī, se numesce datina acēsta pretutindene în Bucovina *Colăcime* pl. *colăcimī* și *colăcimuri*.

Colăcimile, cari corespundū în câtū-va *Mărului* la Româniī dīn Transilvania, se facū în orī și ce ȃi de peste anū, dar mai alesū de trei orī, adică saū a doua ȃi de Crăciunū, saū a doua ȃi de Boboteza saū în Lunia Pascilorū. Facerea lorū însă atarnă totdeauna dela voința și împrejurările nănașilorū. De regulă nănașiī așteptă până ce aū mai multe părechī de finī, anume ca sa aibă mai puține spese, ȃr cānd le convine daū de scire cu vr'o doue septēmāni mai nainte tuturorū finilorū că pe atuncī și-atuncī s'au decisū să facă colăcime, și-ī poftescū ca, dacā li-ī cu puțință, să vie cu colaci.

De multe orī însă se ntēmplă că finīī constriīgū pre nănași să facă colăcime. Așa intālbindu-se unulū saū altulū dintre finī cu nănașu-sēū ilū intrebă cānd arū pūte să vie cu colaci ?

Nănașul, recugetându puțin, îi răspunde că în cutare Duminecă sau serbătoare, adică pe când cugetă el că-i va veni mai bine la socotelă.

Sosindă ziua hotărîtă toți finii, câți s'au putut până atuncea pregăti, îmbrăcându-se serbătorește și duându colacii pre carii îi acoperă cu o *imbrobodea* sau cu un *tulpan* frumos ca de vr'o 4—5 fl. sau și altă materie, adică după cum e și puterea finului, care-i duce, precum și o ploscă cu vin sau cu rachiū, se duc la nănași.

Ăjungându și intrându în casă pun colacii pe masă de naintea nănașilor și puindu-i dicu:

— Poftimū!... colacii ni-sū mici, dar voia ni-i mare!... Atâta dela noi, dela Dumneđu mai multū!...

Cei mai mulți însă dintre fini, carii, se'nțelege, sunt mai ajunși de capū, când închină nănașilor colacii, îndătinază să fie o orație mai lungă, și de comunū în versuri.

Etă una din acele orații, culésă în satulū Căndreni, districtulū Dornei în Bucovina :

Bună vremea,	Fôrto bunī și frumusei,
Bună vremea	Colăcei de grăū frumosū
La D-vóstră, cinstiți nănași !	Ca și fața lui Christosū
Amū auđitū că D-đu îi cu D-v.	Să vē fie de folosū,
Și pornindū de la casa nóstră.	Și-o mică bute de vinū
Amū venitū și noi la D-vóstră,	Să vē fie voia deplinū,
Și venirămū pe cea mândră cóstă,	Și-o năframă nu prea mare
Pe cea cóst'a florilorū,	Pentru fața Đumi-tăle,
Unde páscea turma oilorū,	Prea cinstite nănașū mare,
O mică turmuța	Năframă bună, de inū,
De mândre mielute ;	Ca să-ți ștergi barba de vinū.
Turma-i a nănașilorū	Să faceți bine să primiți
Ca s'o împartă finilorū.	Și să nu bānuiti !
Er noi, nănașule, finii Dumitale.	Tindeți mâna, că vi-i vina,
Nu ți-aducemū pārale,	Totū de-acestea totdeauna ! (1)
Ci ne-arētāmū cu colăcei	

(1) Com. de P. Ursulū.

Altă orație, totu din Căndreni, care asemenea se ține la
inchinarea colaciloru dela Colăcime, sună precum urmază:

Bună vremea, bună nănașu,
Ce cū-acestū soțu mă cununași!
Mulțămimū de bună parte,
Că-ī supusă întru tôte,
Și-ți dămū mulțămire bună
Venindū aici dimpreună,
Și-ți mulțămimū ne'ncetatū*
Pentru că ne-ai cununatū...
Și cu toți dimpreună
Îți aducemū voe bună,
Îți aducemū colăcei
Nu prea mari, cam *micuței*,
Dar voia noastră e mare
Cătră fața Dumi-tale;
Colăcei de grâu trumosū
Ca și fața lui Christosū.
Christosū dă cu 'mbelșugare
Darulū bunū la fie-care,
Care-lū rōgă cu credință
Și cu mare umilință.
Așa dară, bunī nănași,
Carī pe noi ne-ați cununatū,
Vē dorimū cu fericire
Totū anī mulți și cu sporire.
Să vē dee Domnulū sfântū
Totū binele pe pămîntū,

Să 'nfloriți ca merii, ca perii
Pe la mijloculū veriī
Și ca vara cea bogată
Cu de tôte 'mbelșugată.
Primiți și-acestū darū alū nostru
Pe lângă binele D-vōstre.
Primiți colăcei de grâu frumosū
Să vē fie de folosū
Și-acestă bute de vinū
Să vē fie voia deplinū.
Dar, iubite nănașū,
Care pe noi ne cununași,
Pentru ostenéla mea
De cădutū mi s'ar cădé
Unū darū ore-ce
Să fie pe sama mea,
Că și noi acești colaci
I-amū adusū, că ne-ați fostū dragi,
I-amū adusū, în covățică,
Să ne dăruesci vr'o vițică,
Póte și vr'o vacă mare,
Nu ne-ar fi spre supărare.
Caută în fundulū covățelei,
Că-ī funicica vițelei.
Tinde mâna, că ți-ī vina,
Ți se cade totdeauna! (1)

Sfârșindū finulū de 'nchinatū colaciī și de rostitū orația
acesta, începe nănașulū a mulțami finilorū pentru colaciī
aduși și a le promite o vițică saū o vacă, spunēndu-le să
vie în cutare saū cutare și ca să și-o iea.

În fine a treia orație, din Poiana-Stampii saū mai bine șișū
din Pilugani, sună astū-feliū:

(1) Com. de P. Ursulū și dict. de M. Spănulū.

Bună vremea,
Bună vremea
La d-v^ostră
Cinstiți d^omnii nuni mari!
Noi N. N. tineri gospodari,
Ne ar^etăm^u cu colăcei
Nu prea mari, cam mititei:
Colăcei-s^u cum a dat^u
Dumne^ede^u celui bun^u și'nalt^u,
Dar voia ni-i bună și mare
Cătră cinstită fața d-v^ostră
Colăcei-s^u de grâu frumos^u
Ca și fața lui Christos^u,
Să vă fie la toți de folos^u,
Poftim^u să-i primiți,
Dară să nu bănuși!

Aice nănași întind^u mâna ca să ție colacii, oratoriul^u însă
îi trage înapoi și urându^u mai departe, țice:

Ho! nu v ^e grăbiți la luat ^u ,	O aflat ^u
Precum v'ați grăbit ^u la cununat ^u ,	La N. N. două fetișore
Că colăcei-s ^u cu împletituri	Gârjobate de spinare,
Și le mai trebuie cimilituri.	Bune de secerătore,
Fini d-v ^o stră grăul ^u acesta,	Și aceste fetișore
Când l'o sememat ^u	De grâu că se apucă
O brădat ^u	Cu drepta ca mi-l ^u tăia,
Și-o sem ^e nat ^u ,	Cu stânga-l ^u înveluia
Și când l'o cătat ^u	Și clăi din el ^u că făcea,
De resărit ^u	Și făcură,
Era mândru și'nflorit ^u ,	Căt ^u ai da o'mbucătură
Când l'o cătat ^u	Pe cea gură,
De'nspicat ^u	Douespredece cară
Era copt ^u și bun ^u de secerat ^u .	De povoră
Alergară'n del ^u și'n'vale	Și le-o dus ^u la móră,
După secerătore,	La móră la Bădăl ^o ie (1),
Și cum o alergat ^u	

(1) În Eucovina se află mai multe familii române, al^u căror^u connumee
Badale. Decⁱ Bădăl^oie cred^u că vine de la Badale.

Și-o pusă mâna la *piscóe* (1),
Și fărina nu se mőie.
Și-o pusă mâna la *părpăriță* (2)
Și *curea* numai tărițe.
Dar și mőra era'ndereptică,
C'o pusă cōda pe spinare.
Și-o apucată pe lătocū la vale.
Dar și mőrarīulū, meșterū mare,
O băgatū mâna 'n buzunarele
Și-o seosū doue ciocănele,
Și-o făcutū ciocū bocū
Și-o datū mőra la locū.
Morărița de năcazū,
Trăgea c'o mână tabacū pe nasū,
Eră cu alta tărși la iazū,
Și-o venitū și-o măcinatū.
Și-amū trebuia *colcerițe*.
Să frămēnte colaciū
Și să-ī cōcă.
Și-o aflatū o babă
Cu mănicile sucite,
Cu mănile albe sopenite
Ca niște tănjele părlite
Și baba s'o datū
Și-o frămāntatū.
Și i-o trebuitū lemne de *zăgnētă*
Și s'o uītatū peste părăū
Și-o vēdūtū unū nătărăū,
Și-o strigatū : îndatā
Să-ī aducā lemne de zăgnētă.
Nătărăulū îi aduse'ndatā

Unū brațū de lemne de zăgnētă,
Da spānzura peste bată...
Și apoi s'o apucatū
Și-o frāmāntatū
Cu mănici sucite
Și cu *mānuri* albe sopenite
Ca niște tănjele părlite,
Și-o făcutū colaciū aceștia
Și-apoi pe colaciū aceștia
Trebuia buți de vinū.
S'o dusū la țara de josū,
După vinū de celū fālosū.
Er înapoi când s'o'ntorsū
O venitū pe la Hārliū
Și-o fostū drumulū fōrte rēū
O spartū butea într'unū tăū
Și-o umplutū cu cercurile
Bălcurile
Și cu dōgele
Prilōgele
Și-o alesū o dōgā
Olōgā
Și-o dat' o unū *meșterū-ștrică*,
Care tocmesce de fricā,
De-o făcutū o buticicā
Și-o făcutū o buticicā'ntregā
Dintr'o singurā dōgā
Și-aceea olōgā
Și-o pusū totū vinulū într'īnsa
Poftimū, de nu credeți,
Gustați și vedeți! (3).

După ce a rostitū orătorulū cuvintele acestea rădicā atātū colaciū câtū și vinulū, sau ce bētură este, în susū și-ī îndindē nānașilorū.

(1) *Piscóe* se numesce unū jghebutū sau lătōpașū, pe care curge fărina de sub pētrā mōrii.

(2) Sub *părpăriță* se'nțelege unū instrumentū la mőra, care nu lasă să cadă de-odatā tōte grāunțele din coșū pe pētra mōrii, unde se macinā.

(3) Dict. de Petrea și Serghie.

Nănașii, luându colacii și puindu-î pe masă, cinstesc pre finii, cari i-au adus.

După ce s'aun adunatu acuma toti finii, cãti au avutu sã se adune, și dupã ce fie-care finu a închinatu și înmãnatu colacii aduși nãnașiloru sãi, nãnașii poftescu pe finii ca sã se așeze la masã. Punu apoi pre cei mai înaintați în vârstã și cu mai mare vađã în capulu mesei, erã pre ceia-lalți dupã dinșii.

Dupã ce s'aun așezatu la masã, stãpãnulu de casã, adicã nãnașulu mai mulțãmindu încã o datã pentru colacii ce i-au adusũ și cinstea ce i-au fãcutũ, cinstesce la celu mai cu vađã, acela la nãnașã, nãnașã la altũ finu, și totũ așa cinstindu-se, bẽndũ și ospetãndũ, petrecũ cam de la vr'o dõue sau trei õre dupã amẽzi și pãnã în amurgulu serii, une-orĩ și mai târziu.

Unii dintre nãnași, cari i sũ mai avuți, poftescu la colãcime nu numai pre finii de curẽndũ cununați, ci și pre alte persoane, precum pre nẽmurile cele mai de aprãpe, pre cunetri și pre amici. Ba o samã dintre dinșii aducũ încã și lãutari și atunci nu numai cã colãcimea durẽzã mai lungũ, ci totũ o datã se și jocã și veselia e cu multũ mai mare.

Unii cãntã și diferite cãntece.

V. CUNUNIA LA SALCE.

Prin unele sate din Transilvania și mai ales din munții apusenți esista mai de mult obișeul că, dacă o fată mare era însărcinată, două femei mai în etate o lua și o duceau la un gard, la un plop sau la o salcie. Aici, după ce-și împletiau părul ca la neveste și o învăliau, se întorceau împrejurul ei și diceau de trei ori :

— «Cunună-se róba lui Dumneđu N. N. cu gardul său cu proptéuă gardului, cu plopul său cu salcea.»

De aici venia apoi vorba, că cutare sau cutare fată a fost cununată la plop, la salcie sau la proptéuă gardului (1).

Pe la Ofenbaia, tot în vremile mai de mult, *fetele greșite* erau cununate în totă forma de județi comunali și de aceea sătenii diceau că asemenea fete sunt *măritate* sau *învélite de birae*.

Fata greșită era învitată printr'un *gornic* comunal la primărie, unde *judele*, doi *juțați* și mai mulți *gornici* o așteptau, și imbiind'o cu o bătă o întrebau cu buna: de cine este însărcinată? Dacă spunea că ibovnicul ei e cutare fecior june, atunci hotărau ziua în care să se facă la primărie *învélirea* (îmbrobodirea) și declararea ei ca nevastă. La ziua numită fata se înfățișa însoțită de naș și nașă, aleși

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 171, și com. de d-lu Romul Simu, învățătoriu în Orlatu.

de ea, sau numiți de primar și dacă feciorul citat nu se presenta, se făcea *învălirea* și *declarațiunea* chiar și în lipsa lui.

Toți erau îmbrăcați serbătorește și învălirea se făcea c'o solemnitate. Fata era pusă pe un scaun în mijlocul casei și biraele la masă, ér nașa îi împletia părul ca la neveste și o îmbrobodia totu asemenea. După această formalitate, judele declara: «totu omul să scie că fata N. N. de ađi înainte e nevastă și copilul, care ilu va nasce e alu lui N. N.»

În urma declarațiunii se ospétau cu bętură ca și la nuntă și feciorul presentu sau absentu era somatü să se cunune cu ea și la biserică; ér dacă se opunea trebuia să-i plătescă rușinea (1).

Acestu obiceiü, de și în timpulü de față nu-și mai aduce nime aminte despre dînsulü, dar judecändü după unele pasage dintr'o doină poporană, credü că mai de multü va fi esistatü și'n Bucovina.

Étä și pasagele respective :

Bată-te crucca, nănașü
Cu cine mă cununași,
Cu proptéua gardului,
Cu uritulü satului!...

În timpulü de față este obiceiü în unele părți ale Bucovinei că *o fată greșită*, care e *îngreunată* sau *a avutü de fată mare copilü* și care mai cu sémă în părțile dela munte, se numesce *vędană*, nu póte sub nici o condițiune să se cunune ca *fetele fecióre*, adică cu părulü pieptenatü în creți și cu cunună de flori pe capü, ci numai împletită ca nevestele și îmbrobodită cu unü tulpanü, ceea ce însemnéază că nu și-a păzitü cinstea. Afară de acésta cele mai multe dintre datinele, cari se observă la nunta fetelorü fecióre, precum *înhototarea* și *uncropulü* cu ocasiunea căruia se bea *păharü*

(1) Fráncu și Candrea, op. cit. p. 171—172.

dulce, la nunta celorü greşite se trecü cu vederea ca şi la *veduve*, adică la femeile cari aü fostü o dată măritate şi murindu-le bărbaţii, se mărită a dóua órá.

În alte părţi, totü din Bucovina, este datină, că îndată, cum a devenitü o fată mare grea, să-şi lese portulü de fată mare şi să adopteze portulü nevestelorü usitatü în comuna, din care face parte. Ea este moralmente constrinsă de celelalte femei la acésta, căci altmintrelea arü scóte-o din satü. Şi éráşi în alte părţi e datină ca o atare fată să se îmbrobóde numai cu unü tulpănü, neimbrobódinu-se mai multü în tótă viaţa ei, fără numai atunci când se lä saü se péptená, şi acésta ca să n'ó vadă nimene, adică tocmai după cum facü şi nevestele.

VI. A DOUA NUNTĂ.

Nichiforū, Patriarchulū Constantinopoliei Ńice cu privire la a *doua* Ńi a *treia nuntă*: «Celū *de a doua nuntă* nu se cunună, ci încă se Ńi opresce de prea curatele taĭne doi ani, őr celū *de a treia nuntă*, cincĭ ani.»

Din contra fericitulū Nichita, Mitropolitulū de la Iraclia, ĩn rěspunsurile ce le dă Episcopulū Constantinū, Ńice: «Cuvintulū celū iscoditū cu adevėrinăă nu are obiceiū să cunune pre cei *de a doua nuntă*, őr obiceiulū Bisericeĭ cei mari pre aceŃtia nu-i apėră, ci le dă voĭe să se cunune, pėntru că nu s'au certatū nimenea pėntru acestū lucru, numai se opresce unū anū sau doi, de sf. Cuminicătura, Ńi preotulū care le-au cetitū cununia, nu-i este cu cale să rėnānce cu dĭnŃii, precum Ńice canonulū 7 alū Soborulū, ce s'au Ńinutū la Neocesaria.»

Īn fine la sfĭrsitulū *«rėnduelei la a doua nuntă»* aflămū următoreea notiăă: «Acestă slujbă se face neschimbata, Ńi la *a treia nuntă*, őr cu *a patra nuntă*, nimenĭ să nu ĩndrăsnescă să se ĩmpreune. Er cari vorū cuteza să cununa, se vorū lipsi de totū Ńi de darulū preoteĭ (1).»

Cu, tōte acestea ĩnsă Ńi cu tōte că partea cea mai mare a părintilorū bisericesci sunt ĩn unanimitate contră nuntĭi a

(1) Molitvelnecū, etc. Sibĭu, 1872, p. 71, 72-3-4-5.

doua, totuși la poporul român provine nu numai a doua și-a treia, ci nu o dată chiar și a patra nuntă.

A *doua nuntă*, care provine mai adese-oră, se încheie de comună între un *văduvă* (1) și o *fată mare* sau între o *văduvă* (2) și-un *fecior*. A treia și a patra de regulă între *văduvi* și *văduve*. Asemenea căsătorii însă sunt în genere privite de către popor cu desgust, ba în unele părți ca și când n'ar fi căsătorii (3).

A doua căsătorie se încheie mai cu seamă din cauză că, murindu-i bună oră unei părți, ce a fost mai înainte căsătorită, soțul și rămându-i copii din căsătoria întâia, voesce a-și lua alt soț, care să-i fie ocrotitorii copiilor și mână de ajutorii spre îngrijirea și creșterea acestora.

Însă poporul cunoște foarte bine dacă, bună oră, o *văduvă* se mărită de nevoia ce are pentru ocrotirea gospodăriei sale, sau că din caracterul ei cel rău. Când se mărită o văduvă la un an după ce i-a repausat soțul, atunci nu-i privită bine de popor, er după doi ani nu-i mai dăce nime nemică (4).

Mai tot-deauna însă căsătoria a doua nu e așa de pacinică și fericită ca cea dintâi. Căci însurându-se a doua oră un bărbat, căruia i-au rămas copii mici dela întâia nevastă și luându de soție o fată mare sau o văduvă, care asemenea are copii mici, copiii de la nevasta cea dintâi sunt în genere foarte rău tractați de către *vitriș* lor.

Dovadă despre purtarea cea rea a vitrișelor față de copiii bărbaților avem, pe lângă experiența de toate zilele, încă și o mulțime de povești, anecdote și cântece poporane.

Piindu astă-feliu purtarea vitrișelor, copiii, cari au avut

(1) Se dăce: *văduvă*, *văduvi* și *văduvi*.

(2) Se dăce: *văduvă* și *văduvi*. Despre cuv. *văduvi* veđi partea III, cap. V.

(3) Columna lui Traian, an. IX, p. 423.

(4) Columna lui Traian, an. IX, p. 423.

nenorocirea să capete astû-feliu de mame, nici nu aũ cum
să nu se deplângă și să ȃică:

Nici o pómă nu-ĩ dulce
Ca pomuȃ cea de vie,
Ca mãicuȃ cea dintâie;
Nici o pómă nu-ĩ amară
ȃa póma de pe rezóra,
Ca mama de-a dóua órá!(1)

Dar fórte odese-orĩ se'ntemplă cã și *vitrigiũ* se pórtă mai
totũ aȃa de reũ faȃ cu copiii nevestelorũ sale, ca și vitrigele.
De-aice vine apoi cã multe vȃduve, cãrora le-aũ remasũ copii
din atâtâia cãsãtorie, staũ în cumpẽnã sã se mai mãrite încã
odatã orĩ nu. ȃtã ce ne spunc una:

De când badea a muritũ,
ȃi și nópte m'am bocitũ,
ȃãrarea mĩ-am prãpãditũ!
Vȃduviȃ cã-sũ rȃmasã
Și cu trei copii în casã,
N'are cine-ĩ îngriji
Și tatã a le mãi fi,
N'are cine-ĩ drãgosti.
De mãritatũ, m'ași mãrita,
Și cũ tata v'ași lua,
Da na fi ca reposatulũ,
Ca dĩnsulũ n'oiũ gãsi ȃltulũ (2).

Dar nu numai copiiĩ, ci de multe orĩ chĩar și mamele lorũ
sunt rȃu tractate de cãtre bãrbaȃi și mãi alesũ când aceȃtia
le-aũ luatũ ca feciori hóltei. Și precum copiiĩ se plãngũ asupra
vitrigelorũ, mãi totũ cu acelea cuvinte se plãngũ și o samã
de vȃduve asupra bãrbaȃilorũ de-a dóua órá. ȃtã cum se es-
primã una și'n acȃstã privinȃ:

(1) Din colecȃia mea ineditã.

(2) N. A. Bogdanũ, *Literatura popularã* (culegeri din sudulũ Moldovei), * publ
in «Gazeta sãtȃnului» an. V. R.-Sãratũ 1888, No. 10, p. 155.

Nici o pómă nu-î dulce
Ca struguraşulú din vie
Şi ca bărbatulú dintăie ;
Nici o pómă nu-î amară
Ca omulú de-a două órá (1).

Nu le merge bine vėduvelorú, cari se mărită după feciorí holtei, cu atáta mai puţinú fetelorú mari, cari se mărită după *vėduvoi* şi mai cu sémă după de-aceia, cari aú câte-o casă de copii, căci étă ce đice una :

Cuí îî trebuie năcazú,
Mėrgă după omú rămasú ;
Cuí îî trebuie nevoi
Mėrgă după vėduvoiú ! (2)

Ce se atinge în specialú de serbarea nunţii între astú-feliú de soţi trebuie să amintimú, că ea e cu multú mai simplă decât cea dintre feciorí şi fecióre. Ba adese-orí, mai cu sémă când amėndoué părşile sunt vėduvite, se face *nuntă tăcută*, adică fără lăutarí.

Asemenea nu se caută aşa de strictú la đilele în cari are să se serbeze cununia. De-aice vine apoi că vėduvoi se potú cununa în orí-ce đi, chíar şi'n serbătorile cele mari, fără a se crede că li se va întėmpla vre-o nenorocire.

Mai departe *tóte vėduvele*, fără deosebire, mergú la cununie îmbrobodite cu máníştergură saú şi cu unú tulpanú, nici când însă cu capulú golú ca fetele. În unele părşí vėduvele cele tinere se cunună îmbrobodite cu hobotulú ce-lú cumpėrá mirele şi li se pune la ureche şi o flóre. La vėduvele cele mai bėtráne flórea lipsesce cu totulú.

Asemenea nu le este vėduvelorú iertatú de-a purta *cunună* de florí şi *petelă*. De-aice vine apoi că şi *tóte* datinele im-

(1) Iarnik şi Bărsanú, op. cit. p. 169.

(2) Vaselianú Popovicí, Poesii pop. din Mureşú-Slatina, comit. Aradulú, publ. în «Gazeta poporuluí», an. IV. Timişóra, 1888, No. 19.

preunate cu prepararea acestorū două obiecte, lipsește cu totul. Așisderea nu provine la vèduve conăcăria, călăcăria, inhobotarea și uncropulū cu păharū dulce ca la fetele fecióre. Mai pe scurtū, nunta vèduvelorū se serbèză, ca și odi-nióră a vèduvelorū romane (1) fòrte simplu.

Dacă însă mirésa e fată mare și numai mirele e vèdu-voiu, atunci tóte se facū ca și la orī-care altă fată fecióră, numai la mire nu provinū atâtea datine ca la unū feciórū holteiū.

Și precum vèduvelorū, așa și vèduvoilorū nu le este ier-tatū a purta flóre la cușmă.

În fine, trebuie să mai observū că în *România*, când o femeie se mărită a dóua óră, fiindū-i bărbatulū mortū, o altă femeie în timpulū cununieī tórănă o doniță de apă pe mor-mintulū celui dintăiū bărbatū, ca să-i trăescă celū de alū doilea și să stingă foculū ce arde pe mortū pe lumea cea-laltă; căci altū-feliū câtū va sta femeea măritată cu alū doī-lea bărbatū, celū mortū șede în focū (2).

(1) Plut. Q. R. 105 : ταῖς μὲν παρθένους καλὸν μὴ ολίγων, ταῖς δὲ γήραις αἰσ-χρὸν πολλῶν ὄντων γαμεῖσθαι.

Pentru fete tinere este frumosū a se mărita, dacă nu sunt puținī, ér pen-tru vèduve este o rușine a se mărita, dacă sunt mulți (nuntași?)

Optatus de schism. Donatistarum p. 163 ed. Lond. 1631 : Hoc nec mulieres patiuntur, quae carnaliter nubunt. Ex quibus si alicui maritum mutare con-tigerit, non repetitur illa temporalis festivitas : non in altum tollitur, non po-puli frequentia procuratur.

Aceste nu sufèrū nici femeile, carī se mărită în chipū trupescū. Și dacă s'a întemplatū vre-uneia să-și schimbe bărbatulū, nu se reptșesce aceeași festi-vitate temporală, nu se rădică în susū, nu se face adunare a poporului.

(2) G. S. Ioneanū, op. cit. p. 33.

VII. DESPĂRȚENIA.

Taina cununiei, după credința poporului român, se înțelege că a celui de jos, e o taină atât de mare și de sfântă că pre cei ce au apucat odată a se uni prin dinsa, nime nu poate să-î despărțescă, fără numai unicul Dumnezeu prin mörte.

Dovadă despre această credință foarte răspândită și adânc înrădăcinată în sinul poporului nostru, avem o mulțime de doine poporane din toate părțile locuite de Români.

Așa o doină din Bucovina, care ne spune că nu numai preotul, ci chiar vlădica nu poate să facă pe placul unei neveste, care voia cu orî și ce preț a se despărți de bărbatul ei, un moșneg bătrân și neputincios, sună precum urmază :

— Părinte, sfinția ta!
O sută de lei ți-oiu da,
Dacă me-î descununa!
— Să-mi dai încă pe-atâta
Totu nu te-oiu descununa,
Că nu-î vina mea,
Ci e vina ta;
Cununia-a fostu la mine,
Ochiî tîi în capu la tine,
De ce dar n'ai cătatü bine,

De ce n'ai cătatú anúme
Cu cine te legi pe lume?...
Du-te și la vlădica,
Că și elú ți-a spune-așa!.. (1)

Și dacă unú preotú saú chiarú și unú vlădică, cari' aú darulú de a lega și a deslega, nu potú să despărțescă pre cei căsătoriți, cu atáta mai puținú unú mirénú, care nu are acestú darú. Căci étă ce ne spune altă doină totú din Bucovina :

Frunță verde avrămască,
Inga scârba de nevestă!
Duce-se la vorniculú
Să-și pârască bărbatulú.
Dar vornicu-i omú cu minte,
O scie de mai nainte,
Judecata i-a făcutú
Și din gură i-a vorbitú :
— Mergi, femeie, la bărbatú,
Bărbatulú ți-i împăratú,
De te-ar bate, câtú te-ar bate,
Nime nu te póte scóte
Numai șiréta de mórte! (2)

Din cele dóue poesii înșirate aice urméză nu numai, că nime nu are putere de a despărți pre cei cununați, ci totú-odată și aceea că femeea nu are nici unú dreptú de a se despărți de bărbatulú ei. Dreptulú despărțirii zace numai în puterea și voința lui Dumneđeú, saú după cum ne spunú următóarele versuri scóse asemenea dintr'o poesie poporană din Bucovina, în voia bărbatulú :

Cununia-i lucru mare,
Nime n'o póte stricare,

(1) Din colecția mea inedită.

(2) Din colecția mea inedită.

Numai unul Dumnezeu
Și când iartă soțul tău ! (1)

Apoi și din următoarele versuri dintr-o poezie din Transilvania :

Măritatu-î lucru mare
Nime nu-lu pôte stricare,
Nici popa, dar nici birău,
Numai singur Dumnezeu ! (2)

Acastă credință se vede că e moștenită dela strămoșii noștri, dela vechii Romani. Căci muerea romană, după legile lui Romul, nu a avut dreptu ca să se despartă, dar bărbatul putea ca să o măie dela sine în unele casuri, anume dată a prins-o că pregătesce venin, și atunci îi dicea: «ai grijă de lucrurile tale! (3).»

Și întru adevăr, că la poporul de jos, la țărani, despărțenia provine forte rar, amă puté dice că mai de feliu. Multe și mari trebuie să fie păcatele și scăderile părții aceleia, care a provocat despărțenia, și cu toate acestea, dacă s'a făcut, poporul o privesce cu indignare și dispreț.

În fine trebuie să mai amintim și aceea, că dacă despărțenia a fost provocată din partea bărbatului, atunci bărbatul e dători de a întorce totă zestrea ce a luat-o cu soția sa, érá dacă s'a provocat de soție, atunci zestrea acesteia se împarte între copii, cari de regulă rămân în sama tatălui lor, ca el să se îngrijescă de dînșii și să-î întreție (4).

(1) Din colecția mea inedită.

(2) Com. de I. Popu Reteganul.

(3) Dr. At. M. Măriencescu, Cultul păgân, p. 333.

(4) Veđi despre acesta și Columna lui Traian, an. IX, p. 422—423.

ADAUSU.

I. IERTĂCIUNILE.

Din Boiană, com. de d-lă V. Turturénă, preotă.

Stați, stați fraților, stați!
Șlicele din capă luați,
Lângă mine v'adunați,
Cu luare-aminte-așcutați.
Ascultați cu luare-aminte
Aceste două, trei cuvinte,
Cară isă de D-șeă rânduie
Și de minc-acum rostite.
Dumneșeă că s'a gânditū
Cerulū și pămîntulū a ziditū
Și cu căte-a socotitū
Cu tôte le-a 'mpodobitū.
Și de Lună, cum s'a sculatū,
Până Sămbăt'a lucratū.
Duminecă s'a odihnitū,
Pe noi ne-a blagoslovitū
C'o șa bună de hodină,
Ca noi lui să-î mulțămimū
Pentru tătă sănătatea
Cea de peste șeptēmână.
Êr Lună desdeminetă
Pe pămîntū că s'a pornitū
Și a pusū la tôte nume
Câte le-a' aflatū pe lume.
Êr dup'aceea-a făcutū
Din gîosū despre răsăritū,
De asupra pe pămîntū,

S. Fl. Mariună, Nunta la Români.

Unū raiū mititelū,
Mândru, frumșelū,
Pe patru stălpă de argintū,
Și apoi l'a'mpodohitū
Cu lumină de cununie
Ca să ne fie
Noue de veselie
Și de bucurie,
Și î-a pusū propele
Mulțime de stele,
Și șfeșnică
Luceferii vecinici.
Dar Dumneșeă a vęđutū
Că șede reū pe pămîntū
Fără de omū.
Și a luatū trupū
Din pămîntū.
Osū din pétră,
Sânge din mare,
Ochă din sôre,
Față din flôre,
Sprîncene
Din stele,
Duhū sf. din măririle sale,
Și-a făcutū
Pre strămoșulū nostru-Adamū
De la care toți ne tragemū nēmū.

50

Și încă a stată
Și s'a uitatū
Cum lui soțū nu i-a lăsatū ?
Și atuncea ce-a făcutū ?
Dumneđeū c'a socotitū,
Cu somnū dulce l'a adormitū,
De elū s'a apropiatū
Și cu'nctelū a luatū :
Trupū din trupulū lui,
Osū din oșele lui,
Sânge din sângele lui,
Ochi din ochii lui,
Sprîncene din sprîncenele lui,
Și față din fața lui,
Și dintr'aceste a făcutū
Pe strămoșa noastră Eva,
Dela care ni se'nțelege viața.
Adamū că s'a deșteptatū
Și'n glasū mare a strigatū :
—«Of ! of ! Dómne, ce mi-ai datū ?»
Dumneđeū prea înduratū
Inapoī s'a înturnatū,
Lui Adamū a cuvîntatū :
—Adame, Adame,
Moșule Adame !
Nu te'nspăimânta,
Nu te'nerâncena,
Că ție acésta
Soțū se va chiema !
Și după ce-a cuvîntatū
De mână că i-a luatū
Și prin raiū i-a preumblatū
Și'n vanghelie i-a'nsemnatū.
Și-apoi poruncă le-a datū :
Din tótă dulcéța raiului
Să iee și să mănânce,
Ér din pomulū
Cunoscînței
Și-a sciînței

Binelui și-alū răului
Din mijloculū raiului
Le-a opritū de a mânca,
Dicîndu-le așa :
— Din acestū pomū de-ți mânca,
Porunca mea mi-ți călca
Și 'n păcate veți pica !
Dar strămoșulū nostru-Adamū,
Dela care ne tragemū toți némū,
Din tótă dulcéța raiului
N'a mâncatū,
Dar din pomulū celū opritū
A gustatū.
Porunca lui Dumneđeū a călcatū
Și 'n greū păcatū
A picatū . . .
Dumneđeū s'a supératū
Din raiū afară i-a datū.
Pe urmă ér s'a înduratū
Greșala că le-a iertatū . . .
Și Dumnia-vóstră cinstiți
Buni și iubitóri părinți,
Ca doī pomī mândri 'nfloriți,
Tóte 'n talpă le călcați
Și pe fiică-vē iertați,
Că ea vē cere iertare
Cu rugă multă și mare,
Și vē cere iertăciune
Cu adâncă plecăciune,
Cere blagoslovenie
Cu mare smerenie,
Cu mânele pe brațe,
Cu lacrimi pe față,
Că ne tragemū viță de némū
Dela moșulū nostru-Adamū ;
Viță din viță
Pân' la acéstă mlădiță ;
Că blagoslovenia părinților
Întăresce casa fiilorū,

Ér blăstemulŭ părinților
Răsipesce casa fiilorŭ,
Să fie chiar și de pétră
Și se răsipesce totă
De susŭ și până în talpă . . .
Dăvolulŭ împelițatŭ
Ce-a diresŭ și ce-a lucratŭ?
S'a luatŭ și a făcutŭ
Din susŭ despre asfințitŭ
De desubt, sub pămîntŭ,
Unŭ iadŭ mare și rotatŭ
De dăvolŭ întunecatŭ.
Dumneșeu, când a cătatŭ,
Singurŭ s'a înspăimântatŭ,
Pre Ilie l'a strigatŭ
Și șicîndŭ i-a cuvîntatŭ :
— Ilie, Ilie,
Mare Sântŭ-Ilie !
Ascultă cuvîntulŭ meŭ,
Și fă ce țî-oîŭ spune eŭ :
Pornesce tunetulŭ tēŭ,
Tunetulŭ tēŭ celŭ cotitŭ
Și de mine rînduitŭ,
Pornesce-mi-lŭ, da-lŭ pornesce,
Și pe dracŭ mi i fugăreșce,
Că ei étă ce-aŭ făcutŭ
Din susŭ despre răsăritŭ
De desubt pe sub pămîntŭ :
Unŭ iadŭ mare și rotatŭ,
De dăvolŭ întunecatŭ,
De care singurŭ m'am spăimân-
Ilie, când aușî, [tatŭ.
Din putere năvăli,
Și din tunŭ când a trântitŭ
Cerulŭ că s'a scrijilitŭ,
Pămîntulŭ s'a prăbușitŭ,

Mulțime mare de dăvolŭ
Din iadŭ că i-a prăpăditŭ.
Dumneșeu, când a vîșutŭ
Sântŭ-Ilie ce-a făcutŭ,
Singurŭ s'a înspăimântatŭ
Ce putere mare i-a datŭ.
La dînsulŭ a alergatŭ,
Mâna dréptă i-a luatŭ,
Piciorulŭ dreptŭ i-a scurtatŭ.
Sântŭ-Ilie înspăimântatŭ
De ceea ce s'a întêplatŭ,
In glasŭ mare a strigatŭ :
— Of! of! Dómne ce mi-ai datŭ?
Mâna dréptă mi-ai luatŭ,
Piciorulŭ dreptŭ mi-ai scurtatŭ,
Cu ce, Dómne, m'ai lăsatŭ?
Dară Dumneșeu a statŭ
Și șicîndŭ i-a cuvîntatŭ :
— Ilie, Sântŭ-Ilie !
De-acuma alŭ tēŭ să fie
Tunetulŭ și *pîetrile* (1)
Când orŭ înflori pânile,
Că a bate pétra
Intr'o țî de vară
Să nu aibă ce mânca
Intr'unŭ anŭ o țară...
Da Domnia-vóstră cinstițî,
Bunŭ și îndurațî părințî,
Ca doŭ pomŭ mândri 'nflorițî,
Bine sêma vê luațî
Fîica binecuvîntațî,
Că ea vê cere iertare
Cu rugă multă și mare,
Și vê cere iertăciune
Cu adâncă plecăciune
Și blagoslovenie

(1) Sub cuv. *pétră* plur. *pîetri* în casulŭ acesta înțelegŭ Româniŭ din Bucovina : *grîndînă, ghiață*.

Cu mare smerenic,
Cu mânele pe brațe,
Cu lacrimi pe față,
Că ea câtă a viețuită
Pe lângă părinți crescându
Multe le-a mai fi greșitū...

Ași ura, ce-ași mai ura,
Dar nu-ș-ce plată mi-ți da?
Eū credū că mi s'ar căde
Pentru ostenela mea
Unū păhărelū bunū de vinū
Și-o năfrămiță de inū
Să-mi ștergū musteța de vinū.

L'ași bé acestū păharū de *tătū*,
Dar mă temū să nu mă 'mbētū;
L'ași bé acestū păharū de bine,
Dar mai sunt căți-va ca mine,
Și l'ași bé de sănătate,
Dar mai sunt pe după spate
Vr'o câte-va gurī căscate
Și mă ghiontuescū cū-a lorū cōte
Ca să le facū și lorū parte.
Dar decât singurū l'oiū bé
Și le-oiū face voe rea,
Mai bine peste capū l'oiū da
Și gura le-oiū astupa!

Iertăciunile.

Variantă din Vatra-Dornei, dict. de G. Bonceășu.

Nuntași,
Împrejurăși,
Glōte și norōde,
Câte aici sunteți adunate
De pe-apropē și departe.
Poftimū stați
Și-ascultați
Și D-vōstră einștiți
Bunī și îndurați pānți,
Carii sunteți rēnduți,
Ca nisce pomī înfloriți,
Ce facū rōdā sāmărilorū
Din recorile rădēcinilorū.
Poftimū stați
Și-ascultați
Pe-acestā sīcā iūbitā,
Care n'gēnuche smeriță
Și cū multā rugăciune
Vē cere adī iertăciune.
Căci dintrū necoputū
Dumnezeū a făcutū,

Dumnezeū sfântulū
Numai cu cuvintulū
Ceriulū și pāmintulū,
Și marea cū cātō sū într'insă
Le-a făcutū numai cū șa.
Și după ce le-a gātātū,
Lā tōte le-a datū
Multe podōbe mārēte
Și destulā frumusețe.
Și dintrū nceputū
Pāmintu-a umplutū
Cū deosebite,
Soiurī de vite,
Aeru'n nākime,
Cū paserī multime.
Ceriulū l'a împodobitū
Cū lunā, cū sōre
Și cū stele lucitōre;
Marea și apele tōte
Cū-a pasilorū multe glōte.
Deci avēndū

De gândü
Şi vrëndü
Ca să se proslăvăscă
Fapta cea dumnezească,
Intinđendü
Cea sfântă mână
Şi zidindü
Pe-Adamü din țernă
Cu cuvintü și cu suflare
Dup'a sa asemănare
I-a trimisü lui unü somnü mare
Şi'ndată l'a adormitü
Şi-a tăiatü dintr'a lui costă
Şi-a făcutü pe Eva, strămoşa noastră...

De-atunci doi cu doi s'adună
Să trăescă dimpreună,
C'asa legea poruncesce,
Dumnezeü așa vocesce.
Când picămü la pocăință,
Ne rugămü cu umilintă,
Ne iartă *greşitulü* nostru,
Cum cetimü în *Tatălū nostru*.
Êr mai alesü Dumnia-vóstră,
Cinstiți și 'ndurați părinți,
Carii sunteți rënduți
Ca pomii cei înfloriți,

Faceți bine și-o blagosloviți,
Că și acesta se póte,
Că ne-ascultându-vé la tóte
Vé va fi respunsü cuvinte
Próste și nechibzuite,
Şi Dumnia-vóstră-ți fi dîsü:
Niscaî blăstemată...
Că Dumnezeü ni-î ca tată
Cu milă nemésurată,
Nu se grăbesce îndată,
Când facemü réü, să ne bată.
Elü ne dá a sale rađe,
Ne rabdá, ne luminéză,
Nu grăbesce să ne ardă
Şi pe locü, ca să ne pèrdă.
Şi-asa soumpilorü părinți,
De Dumnezeü rënduți
Ca pomii cei înfloriți,
Mila cea dumnezească
Chemati ca s'o întărescă
Şi s'o *infrumusetescă*.
Ca garófa și ca criuhtă,
Să înflorească ca măslinulü
In viață, în totü loculü
S'o însotescă noroculü.
In tranü să se resfațeze
Pân la adânci bêtănete.

Iertăciunile:

Variantă din Răusenî, com. de vèrulü meu, Dămianü Marianü, Iosfü teologü

Stați cinstițilorü nuntăși
Şi cu toți împrejurăși,
Câți aici v'ați adünatü,
La astă nuntă cinstită
Şi veselie blagosloyită,
Că asta ar' să remăie
La tineri cu dètorie,

La bêtănü cu veselie
Pân în *veciulü* vecie,
Cei tineri să năzuescă
Ca să se căsătorească,
Cei bêtănü că să trăiescă
Şi să mi se veselescă
Şi ărași, rogu-vé, stați,

Stați puțin și ascultați,
Cușmele din capu luați,
Aste două, trei cuvinte,
Cari din veci sunt rânduite
Dela cerescul părinte.
Și dumnă-vastră cinstiți,
Cinstiți și prea buni părinți,
Cari sunteți blagosloviți
Ca și pomii cei rōdiți,
Ce dau rōdă ramurilor
Din recorile rădăcinilor,
Pre acești lii, ce i-ați făcutu,
Și cu necazū i-ați crescutu.
Și Dumneđeū s'a'nduratū
Dile bune de le-a datū,
Dile de căsătoritū
Și'mpreună de trăitū,
Faceți bine și-i iertați
Și să-i binecuvîntați,
Să se bucure și ei
De binecuvîntarea Dumnă-vóstră,
Cum s'a bucuratū
Dumneđeū dintru'nceputū,
Când a făcutū
Cerilū și pămîntulū
Numai cu cuvîntulū
Și marea cu tóte
Câte sunt întrînsa
Numai cu đisa.
Și ér Dumneđeū celū sfântū
Cerilū l'a împodobitū:
Cu sórele și cu luna
Ca să privimū totū-deauna
Și ér Dumneđeū preā sfântū
Cerilū l'a împodobitū
Cu stele
Mărunțele
Ca să privimū noi la ele,
Și luceferi luminoși

Să-i privimū isti pécatoși.
Și ér Dumneđeū celū sfântū
Pămîntulū l'a'mpodobitū
Cu câmpī mari și lați
Și cu munți înalți,
Cu deluri înalte
Și văi *adâncate*,
Văile
Cu izvórele
Și cu păreele;
Câmpii cu erbile
Și cu florile;
Munții cu negurile
Și cu brađi
Rămurați
Ca să trăescă
Și să viețuească
Tótă, féra'ntr'înșii
Să-și dee hrana sa
După seminția sa.
Și cu acele cu tóte,
Ca Dumneđeū celū ce póte,
A făcutū
Raílulū la rēsăritū
Osebitū.
De-acestū pămîntū,
Și în raiū că l'a ziditū
Pe strămoșulū nostru-Adamū
Din care ne tragemū némū:
Cu trupulū din pămîntū,
Cu sufletulū din duhulū sfântū,
Cu ósele din petró,
Cu sângele din rouā,
Cu ochii din mare,
Cu frumsețea din sfântulū sóre,
Și-a suflatū apoi cu duhulū
Și-i *învis*e trupulū,
Cu tóte stichirile trupulū
De-osebitū de-ale sufletulū.

Atunci Dumneșeu a gânditū :
Ca să stee pe pământū
Aistū omū singurū să trăiescă,
Pământulū să-lū moștenescă !
Atunci l'a blagoslovitū
Și pe-Adamū l'a adormitū,
În câmpii viilorū,
În codrii *railorū*,
În câmpii înfloriți,
În codrii înfrunziți.
Atunci Dumneșeu a statū
Și érašī a cugetatū :
Asta cum are să fie ?
Să-ī facă lū și soție ;
Și așa a cugetatū :
Ca să i-o iee din capū.
Dar érá a cugetatū,
Că dacă i-o iee din capū,
Femeea are să fie
Mai mare peste bărbatū.
Și érašī a cugetatū
Să iee lū din piciorē,
Și-a gânditū c'a fi femeea
Prea călcată în piciorē.
Deci elū a luatū o cóstă
Din cóstele lū de a stânga
Și-a ziditū din cóstă
Pe Eva strămoșa noastră,
Și a ziditū pe strămoșa Eva
Să ne tragemū și noi ceva.
Atunci Adamū s'a trezitū
Din somnulū, ce l'a dormitū,
Și amarū s'a spăimântatū
Și uimitū a întreatū :
—Ce este acésta, Dómne ?
—Nu te spăimânta, Adame !
C'asta-ī osū din osulū tēū,
Carne de pe trupulū tēū,
Sânge din sângele tēū.

Asta se va chiema ție
De-acuma'nainte soție
Până'n veciului vecie
La tineri cu dētorie,
La bătrâni cu veselie
Ceī tineri să năzuescă
Ca să se căsătorescă,
Ceī bătrâni ca să trăescă
Și să mi-se veselescă.
Că de-acuma înainte
Va lăsa, să țineți minte,
Feciorulū pe tatălū sēū
Și fata pre maica sa
Și s'orū lipi doī la unū trupū,
C'asa Dumneșeu a vrutū.
Și ér cinstiți
Părinți,
Carī sunteți blagosloviți
Ca și pomii ceī rodiți,
Cariī daū ródă ramurilorū
Din recorile rădēcinilorū,
Pre-așești fiī ce i-ați făcutū
Și cu necazū i-ați crescutū,
Și Dumneșeu s'a'nduratū
Dile bune de le-a datū,
Dile de căsătoritū
Și'mpreună de trăitū,
Faceți bine și-ī iertati
Și să-ī binecuvîntati,
Să se bucure și ei
De binecuvîntarea Dumniă-vóstră,
Cum Aronū s'a bucuratū
Când doispredēce ani a statū
Și-a aflatū
Toiagū uscatū
În mână
Făr' de rădēcină,
C'a'nverdiți,
Și tótă lumea s'a veselitū.

Aşa să se veselăcă
 Şi aceşti fii ai Dumniã-vóstrã
 Cu pâne şi cu sare,
 Cu grâu şi cu untu-de-lemnü.
 Şi éráşi cinstiţi părinţi,
 Carî sunteţi blagosloviţi
 Ca şi pomii cei rodiţi
 Ce dau ródã ramurilorü
 Din rëcorile rãdëcinilorü,
 Pe-aceşti fii ce i-aţi făcutü,
 Şi cu nãcazû i-aţi crescutü
 Şi Dumneđeü s'a'nduratü
 Ðile bune de le-a datü,
 Ðile de cãsãtoritü
 Şi'mpreună de tráitü,
 Faceţi bine şi-i iertaţi
 Şi să-i binecuvîntaţi,
 Sã se bucure şi ei
 De binecuvîntarea Dumniã-vóstrã,
 Cum s'a bucuratü
 Constantinü şi cu Iléna
 Când singurî aü aflatü crucea,
 Sfânta cruce-a lui Christosü,
 Care ni-i la toţi de folosü.
 Şi éráşi cinstiţi părinţi
 Carî sunteţi blagosloviţi
 Ca şi pomii cei rodiţi,
 Carî dau ródã ramurilorü
 Din rëcorile rãdëcinilorü
 Pe-aceşti fii, ce i-aţi făcutü,
 Şi cu nãcazû i-aţi crescutü,
 Şi Dumneđeü s'a'nduratü
 Ðile bune de le-a datü,
 Ðile de cãsãtoritü
 Şi'mpreună de tráitü,
 Pe-aceşti fii ce staü aice
 Cu genunchile plecate,
 Cu lacrimî pe braţe vërsate
 Şi se rógã cu smerenie

Sã le daţi blagoslovenie,
 Faceţi bine şi-i iertaţi
 Şi mi-i binecuvîntaţi,
 Cã blagoslovenia părinţilor
 Intãresce casa fiilorü
 Darã, blãstëmulü părinţilor
 Resipesce casa fiilorü.
 De-ar fi temelîa şi de petró
 Se resipesce din talpã
 Şi nu-i harnicü nime s'o facã.
 Erã Dumniã-vóstrã,
 Tineri iubiţi, să fiţi,
 De Dumneđeü întãriţi,
 De părinţi blagosloviţi,
 Şi să tráiţi
 Sã vë fericiti,
 Şi să vë înmulţiţi
 Ca nãsipulü Prutulü
 Ca érba pãmîntului.
 Sã fiţi stãpãnitori curţilorü
 Sã daţi cinste părinţilorü,
 Sã fie pomanã nãnaşilorü
 Şi noue ostenitoîrilorü.
 Er Dumniã-tã jupãnesã,
 Tënërá mirésã
 Plãngi acuma şi suspinã
 Cã într'n casã strãinã
 Şi te-orü muştra fãr' de vinã,
 Te-orü bate fãrã pricinã:
 Şi când ţi-i aduce aminte
 De ale mële cuvinte
 Totü îi suspina şi plãnge
 Şi nimicü nu-i putë dice.
 Şi-aminte când ţi-i aduce
 De acestü cuvîntü alü meü
 Tî-orü merge lacrimî pãrëü.
 Şi-i cãta 'n cëriü şi'n pãmîntü
 Şi nu-i putë dice nici când
 Nimëruî nici unü cuvîntü.

Da să nu te uffi la bețul
 Jupânului mire,
 Cătu-î de mare,
 Că el ū ți l'a arătare
 Pentru a Dumii-tale
 Neascultare...
 Că ai o sócră
 Ca o tócă,
 Intră'n casă
 Ca o cósă,
 Ies'afară
 Ca o pară...
 Da mie ce mi s'ar cǎde

Pentru orația mea,
 Pentru aceste cuvinte
 De la Dumneđeu rënduite?
 Unŭ pǎharŭ de vinŭ
 Și-o bǎsmǎluță de inŭ
 Sǎ-mi ștergŭ mustățile de vinŭ.
 Dar nimicŭ de nŭ mi-ți da
 M'eu șterge de-o pólă de manta
 Și totŭ Ionŭ m'a chîema.
 Și-acum diceți toți: „aminŭ!”
 Er eme n'a dice „aminŭ”
 Sǎ se facă unŭ ciotŭ de-arinŭ,
 C'atunci toți orŭ dice: „aminŭ!”

Iertăciunile.

Variantă din Iliescu, dictată de Dumitru Ungurénulŭ.

Bună vremea,
 Bună vremea,
 La Dumnia-vóstră
 Cinstiți
 Părinți,
 Cari sunteti rënduiți
 Ca și pomii cei roditi
 Dela bunulŭ Dumneđeu.
 Și la Dumnia-vóstră
 Cinstiți nuntași,
 Dimpreună 'mprejurași!
 Cinstiți
 Părinți!
 Și Dumnia-vóstră
 Cinstiți nuntași
 'mprejurași!
 Bine-voiți a sta
 Și-a asculta
 Aceste dóue, trei cuvinte,
 Cari sunt rënduite
 Dela bunulŭ Dumneđeu,

Că prea bunulŭ Dumneđeu
 La'ncepŭtŭ
 A făcutŭ
 Cerulŭ și pǎmîntulŭ
 Numai cu cuvîntulŭ,
 Marea și tóte cǎte-sŭ într'însa
 Le-a făcutŭ numai cu đisa.
 Și-a 'mpodobitŭ Dumneđeu
 Cerulŭ cu norii,
 Cu tunctulŭ,
 Cu fulgerulŭ
 Spre stǎpǎnirea ploii;
 Cu stelele,
 Cu sórele
 Și cu luna,
 Care-o prîvimŭ totŭ-deauna,
 Și cu cei doŭ luceferi luminoși,
 Pe cari-ŭ prîvimŭ noi iști pécatoși.
 Și'nc'a'mpodobitŭ
 Bunulŭ Dumneđeu
 Pǎmîntulŭ

Cu munții,
Cu codrii,
Cu delurile,
Cu văile
Și cu măgurile,
În care crescū ferele,
Cu pomi roditorī
Și cu totū felulū de florī.
Făcut'a Dumneđeū
Și raifulū la răsăritū
De-acestū pămîntū osebitū.
Dară vĕdĕndū Dumneđeū
Că n'ar fi bine să fie
Pămîntulū fără de omū,
Pe strămoșulū nostru-Adamū,
Dela care suntemū némū,
În raiū că l'o ziditū
Cu trupū din pămîntū,
Cu oșele din pĕtră,
Cu sângele din rōuă,
Cu ochiī din mare,
Cu frumusețea din sōre,
Cu mințile din gāndū,
Cu sufletū din duhulū sfāntū,
Cu tōte *străchirile* trupulū
Osebitū de ale sufletulū.
Suflarū Dumneđeū cu duhulū
Și *învise* trupulū.
Ēră Dumneđeū o socotitū
Și așa o gānditū
Că singurū omulū
Cum a stăpāni pămîntulū?
O gānditū în sine
Că n'ar fi bine
Omulū să fie
Fără de soție,
Singurū să trăescă,
Pămîntulū să-lū stăpānescă.
Trimis'o decī Dumneđeū

Lui Adamū unū somnū greū
Și Adamū o adormitū,
Căci Dumneđeū o voitū,
Și-o întinsū Dumneđeū mâna
Și-o luatū o cōstă de-a stānga
Și-o ziditū pe strămoșa Eva,
De la care ni se'nțelege viața.
Și-o suflatū Dumneđeū cu duhulū
Și i-o *învīsū* trupulū.
Ēr Adamū s'o deșteptatū
Și din gur'o cuvîntatū:
—Ce-o să fie asta, Dōmne,
Că-osū din osū mi s'o luatū?
Dumneđeū o cuvîntatū:
—Adame! eū țī-am luatū
O cōstă de-a stānga
Și țī-am ziditū o muere,
C'amĕndoī să fiți unū trupū.
Pentru aceea de-acuma
Pe care l'oiū împreuna
Omulū să nu-lū mai *despartū*!
Ēr Adamū s'o bucuratū,
Bună laudă i-o datū
Și din gur'o cuvîntatū:
—Mulțamescu-ți, Dōmne, ție,
Că mi-ai dāruitū soție,
Căci vĕdū bine c'asta este
Trupū alesū din trupulū meū,
Sānge din sāngele meū,
Și carne din carnea mea,
Și-acĕsta mi s'a chĕma,
S'a chĕma mie soție
De-acum și pān'n vecie,
S'a chĕma mie muere,
C'asa-i place inimei mele.
Pentru-acĕsta va lāsa
Totū fiulū pe maica sa
Și pe tatālū sĕū,
Și pe frate sĕū,

Și pe soră sa,
Și s'a'mpreuna
Cu soția sa,
Și-oru fi amêndoi unu trupă,
C'asa Dumneșeu o vrutú! . . .
Și de atunci în cóce
Némulú ni se trage,
De-atunci ne tragemú și noi
Némú
Din némú
Și viță
Din sêmînță
Până ce-amú ajunsú și aici
La acești doi fii iubiți
Aí Dumniá-vóstrá cinstiți,
Buní și îndurați părinți
Pe cari Dumneșeu
I-o rënduitú
De s'o căsătoritú,
Și cari sunt sfátuiți
Să se despartă de părinți,
Și să trecă peste munți
Ca nisce pomí ne'nfloriți
Ca acolo să'nfloréscă
Și mai mándru să rodéscă.
Deci cinstiți
Părinți!
Și fiiceí Dumniá-vóstrá
Acum í-o venitú
Vremea de căsătoritú
Ca și la unu pomú
Vremea de'nfloritú
Și de roditú.
Dar aducêndu-și aminte
C'a Dumniá-vóstrá cuvinte
De multe orí le-o călcătú,
Genunchii și í-o plecatú
Și fața sa la pămîntú
Cu smerenie·suspînândú

Și ertare cerêndú.
Deci Dumniá-vóstrá cinstiți
Părinți,
Nemică să nu gândiți,
Ci se vê milostiviți,
Inima v'o umiliți
Și pe fiica s'o ertati
Și s'o binecuvîntați,
Că binecuvîntarea părinților
Din temeú întăresce casa fiilorú,
Ér blăstêmulú părinților
Din temelie risipesce casa fiilorú.
Dumniá-vóstrá cinstiți
Părinți,
Nemică să nu gândiți
Ci se vê milostiviți
Pe fiica Dumniá-vóstrá o ertati
Și-o binecuvîntați.
Că încă și noi
Aceștia vr'o doi
Treí ostenitori
Și adunători,
Încă ne'ndurămú
Și ne rugămú
Și-alú doilea rëndú,
Și-alú treilea rëndú
Totú cu-alú ei cuvîntú,
Ca Dumniá-vóstrá cinstiți
Părinți,
Nemică să nu gândiți,
Dela inimă vê umiliți
Și pe fiica Dumniá-vóstrá o ertati
Și o binecuvîntați,
Precum s'o îndurati
Și-o binecuvîntati
Adamú
Pe-Avramú
Și-Avramú
Pe cei doi·spre-cc patrierchi,

Ca să mergă la acea casă, Care este de Dumnezeu alésă. Că veți merge și Dumnia-văstră La ziua cea înfricoșată Ca să vă dăruască Milostivul Dumnezeu Și Dumnia-văstră iertare Fără de nici o'trebare, Și atunci nu veți avé Gură de răspuns Nici codru de ascunsu. Er dumniloru-văstre, tineri, Ce ați v'ati căsătorit Dumnezeu vă dăruască: Bogația lui Iov, Frumusețea lui Iosif, Tăria lui Samson, Înțelepciunea lui Solomon, Și vetejia lui Alexandru Macedon: Amin, amin, amin! Și mie unu păharu de vinu, Și o năframă de iau, Ca să-mi ștergă gura de vinu.	Er de-a fi și de holercă, Lui Dumitru totu nu strică. Și o năframă de buci, Ca să-mi ștergă istu nasu de mucă. Și încă așu mai dice, Ore-ce și ore-ce, În partea mea, De-o copilă ochișea, Care-ar fi de sēma mea, Dacă eu oiū vrea, Și ea n'a vrea, Draculū s'o iea! Eu cinstescū pe sēma mea, Unu păharu de bētură, Și la toți o voie bună. Poftimū jupānēsă Mirēsă, Șerutā mână părinților, Că mergi pe mână străinilor, Că-i afla, alți părinți din străini, Când îi vrea a face voie bună, Ți-arū da cu palma peste gură, Și nu-i avé în veci voie bună.
---	---

Iertăciunile

Varianta din Tisetițu, com. de Victoru Sorocēnū, stud. gimn.

Stați d-văstră cinstiți Părinți, Și d-văstră nuntași Imprejurași, Și totă paladia (1), Cătă se află acea, Stați, stați, Și ascultați! Că se rogă fiii Dumnia-văstră,	Cu genunchile plecate, Cu lacrimile vărsate, Și cu mințele rugate, Ca să vă ndurați. Și să-i iertați, Să vă miluiți, Să-i blagosloviți. Că blagoslovenia părinților Întăreșe casa fiilorū,
--	--

(1) *Paladie* = adunare de poporū.

Er blăstemul părinților,
Din temelie risipesce casa fiilor.
Începutul nu-î dela noi,
Că-î dela bunul Dumneđeū,
Care a făcutu ceriulū și pămîntulū
Numai cu cuvîntulū.
Și-a împodobitū Dumneđeū
Ceriulū cu sórele,
Și cu stelele,
Și cu luceferi de di,
Și cu sfânta lună.
Și-a împodobitū Dumneđeū
Și pămîntulū,
Cu pomi roditori
Și cu totū felulū de flori,
Cu isvóre de ape reci,
Cu paseri în vésduhū,
Cu dobitoce sélbaticé,
Și cu multe feluri de gânganii.
Multe sunt vedute,
Multe sunt sciute,
Dar mai multe nevédute,
Și mai multe nesciute.
Și-a socotitū Dumneđeū sfântulū,
Că n'ar fi bunū pămîntulū,
Fără de stăpânū
Și-a săpatū lutū
Din țerna pămîntulū,
Și și-a ziditū,
Pe strămoșulū nostru Adamū,
Dela care ne tragemū toți nemū,
Cu ósele din petró,
Cu ochi di mare,
Cu sângele din róuă,
Cu sufletulū din duhulū sfântū.
Er a socotitū Dumneđeū
În gândulū sēū,
Că n'a fi bunū,
Omulū singurū pe pămîntū,

Și-a trămisū unū ângerū sfântū,
Și pe Adamū l'a adormitū.
Și-a întinsū mâna
Să-î ție din capū,
Ca să-î facă lui muere,
Ca să-î fie de mângăiere,
Și-a socotitū
Și-a chibzuitū,
Că a fi muerea
Mai mare decât bărbatulū.
Și-a întinsū mâna,
Ca să-î ție din piclóre,
Și erăși a socotitū
Și a chibzuitū,
C'asfi prea tare călcată
Muerea de-alū ei bărbatū;
Dar a întinsū mâna dréptă,
La cósta lui din a stânga
Și-a ruptū lui Adamū o cóstă,
Și-a ziditū pe Eva,
Pe strămoșa noastră.
Și erăși a socotitū,
Și-a trimesū unū ângerū sfântū,
Pe Adamū de la trezitū.
Er Adamū, cum s'a trezitū
Din gură a și vorbitū
—Mulțămescū lui Dumneđeū,
Că acumă vedū și eu
Sânge din sângele meu,
Óse din ósele mele,
Și carne din carnea mea!
Atunci Dumneđeū a disū așa:
—Adame! Adame!
Acesta se va chiera *bărbătóre*,
Și voi să vă uniți,
Și să vă înmulțiți,
Ca érba pămîntulū,
Și ca frunđa codrului,
Ca podóba fierului!

Acuma se rógă	În mânele prorocului Aronü . . .
Și-acești fii ai dumnîa-vóstră,	C'a veni și-a treia rëndü,
Cinstiți	Totü cu acelü chipü de cuvîntü,
Părinți,	Ca să vă îndurați,
Să-î ȳertați, să-î blagosloviți,	Cinstiți
Ca și pomii cei rodiți.	Părinți,
Cum a vrea Domnulü, așa	Și să-î blagosloviți
Și pomii ródă și-orü da.	Pe fii dumnilorü vóstre,
Că blagoslovenia părințilorü,	Precum a blagoslovitü
Întăresce casa fiilorü,	Dumneđeü pre Iacobü,
Ér blăstēmülü părințilorü,	Pe Avramü și pe Isacü,
Din temelie risipésce casa fiilorü.	Și pe cei 12 fii ai lui Iacobü . .
Acea blagoslovenie,	Care n'a ȳice : «aminü»,
Cerü fii d-vóstră,	Să i-se umple trupulü de veninü.
Cinstiți	Ér mie mi s'ar cădé
Părinți,	Pentru ostenéla mea
Precum a blagoslovitü,	O ploscă de vinü
Dumneđeü unü tolagü de măslinü.	Și-o năframă de inü
De doi-spre-ce anı ușcatü,	Cusută cu firü
Că a înfrunditü,	Să-mı ștergü mustéța de vinü . . .

Iertăciunile

Variantă dintr'unü manuscriptü vechiü.

Stați noróde și-ascultați	Și noi toți ne-amü veselitü,
Și pre-acești fii îi ȳertați.	Datoria-amü împlinitü,
Ascultați dumnîa-vóstră cinstiți	Însă nu tocma deplinü
Nuntași și părinți,	Ședëndü și vorbindü la vinü.
Pre-acești fii blagosloviți.	Acum ni se poruncesce,
Acum vremea aü sositü	Fiindü-că ȳisa sosescce,
Care-aü fostü orënduitü	Care ȳice și grăescce :
Sfatulü celü dumneđeescü	Fiulü casa părăsescce,
Pentru némulü omenescü,	De părinți se despărțescce,
Cuvîntändü Domnulü cerescü :	Pe calea sa se gătesce,
Cresceți și vă înmulțiți,	Lăsändü rodulü nascerii
Pămîntulü să-lü stăpâniți.	Mergëndü spre loculü crescerii,
Nunt'acésta s'aü făcutü,	Crescerii sale de prunci,
Domnulü cum i-aü plăcutü,	Lăsändü pre ai săi părinți.

Deci acuma ascultați,
Dumnia-văstră, iubiți frați,
Și nuntași împrejurați,
Dumnia-văstră glóte
Și noróde
Și cuconițele tóte,
Și dumnia-vóstră cinstiți,
Buní și îndurați părinți,
Că darulú duhului sfântú
În astă cas'aú venitú,
Pre noi ne-aú blagoslovitú.
Tain'acésta ce s'aú numitú,
Care astăđi s'a 'mplinitú,
Ceriulú vedéndú s'aú bucuratú,
Și pre noi aici ne-aú adunatú,
La acéstă cinstită nuntă,
Care-í de Dumneđeú blagoslovită.
Eú am mare
Îndemánare
A cere iertare
De la părinți
Pentru acești fii iubiți,
Numai decât de o milă
Ca să nu cadă 'n greșală.
Dumneđeú când aú făcutú
Dintru începutú
Ceriulú și pămîntulú
Poroncindú numai cu cuvîntulú,
Marea
Și tóte câte-sú într'insa
Numai cu đisa,
Ca unú mare și prea sfântú
Aú đisú acestú cuvîntú :
— Trebuie să facemú omenire
Dup'a nóstră închipuire.
Și zidindú Dumneđeú din pămîntú
Pe strămoșulú nostru Adamú
L'aú pusú să stăpánescă
Preste tóte făpturile sale

Dându-í și putere mare.
Și vedéndú Dumneđeú
Că nu-í bine unú omú singurú.
Să stăpánescă pămîntulú,
Unú somnú dulce-aú rënduitú
Luí Adamú, și-aú adormitú,
Și aú luatú Dumneđeú
O cóstă din trupulú lui
Și-aú făcutú o femece
Cu nūmele Eva,
Și aú pus'o din a stânga.
Și sculându-se Adamú
S'aú spăimântatú, c'aú vedútú,
Lângă dînsulú pre Eva,
Și vedénd'o ér s'aú bucuratú
Și din inim'a strigatú :
— Mulțamescu-ți eú
Dó.mne, Dumneđeulú meú,
Că am vedútú :
Qsú din ósele mele
Și trupú din trupulú meú
Și sânge đin sângele meú !
Dumneđeú, dacă l'aú auditú
Pre Adamú așa đicéndú,
Ca unú sfântú
L'aú blagoslovitú, đicéndú :
— Cresceți și vé înmulțiți
Ca stelele ceriului
Ca frunđa maslinului
Ca năsipulú mării,
Umpleți pămîntulú
Și-lú stăpániți pre dînsulú !
Acéstă taină mare astăđi
De noi de toți se slăvesce.
Pentru-acésta va lăsa
Feciorulú pe tatălú seú
Și pre muma sa
Si se va lipi de soția sa
Și-orú fi améndoí unú trupú,

Că Dumneșleu așa au vrut.
 Și acéștă taină dela Adamu
 Trecându-se din nēmū în nēmū,
 Din rodū
 In rodū,
 Din viță
 In viță,
 Până ce-au sositū
 Și-aceștorū douē mlădițe,
 Ai domniilorū-vōstre fii
 Astădī se căsătoreșcū
 L'alū sēū locașū se gătescū
 Că Dumneșleu, unde 'voesce,
 Acolo-ī orēnduesce.
 Dumneșleu e, celū prea stântū,
 Care bine au voitū
 Pre-aceștī fii de ī-a 'nșoitū.
 Dumniā-lorū călătoreșcū
 Pre părinți īi părășescū,
 Pentru creșcere le mulțāmescū.
 Și Dumniā-vōștră, cinstiți
 Părinți,
 Dela inimă vē umiliți
 Și pre-aceștī fii blagosloviți,
 Că nu este fiū să creșcă
 Și părinților să nu greșescă,
 Și sciū cu adevēratū
 Că este mare păcatū,
 Inșă cu tōte aceste
 Acum vremea au sositū,
 Care-au fostū orēnduitū,
 Că pre-a Dumniā-vōștră v'o lasă
 Și vorū merge la a lorū casă.
 Aceste douē mlădițe
 Ce staū aici smerite
 Cu capetele plecate
 Și se rōgă Dumniā-vōștră,
 Cinstiți părinți,
 Ca să-ī ȳertați și să-ī blagosloviți

Precum au blagoslovitū
 Dumneșleu pre Avramū cu Sara
 Și pre Isacū cu Reveca,
 Și pre Ioachimū cu Ana,
 Că blagoslovenia părinților
 Intāresce casa fiilorū,
 Eră blāștēmulū părinților
 Rāsipesce casa fiilorū.
 Alū doilea rēndū se rōgă
 La Dumniā-vōștră, cinstiți
 Părinți,
 Ca să-ī ȳertați și să-ī blagosloviți,
 Cum au blagoslovitū
 Dumneșleu pre Pavelū
 Și pre patriiarși,
 Care în Galileea era aleși,
 Ca pre Avramū, Isacū și Iacobū.
 Alū treilea rēndū se rōgă
 La Dumniā-vōștră, cinstiți
 Părinți,
 Ca să-ī ȳertați și să-ī blagosloviți
 Precum au blagoslovitū
 Dumneșleu nunta
 Din Cana Galileea
 Prefăcēndū apa în vinū
 Și pre toți blagoslovin'.
 Dumniā-vōștră, cinstiți părinți,
 Se cade împreună cu noi să țineți,
 Ca Dumneșleu acestorū douē mlă-
 [dițe
 Să le dea darulū bogăției lui Iovū,
 Frumusețile celorū trei cuconi
 Din Vavilonū,
 Că'n cuptōriū ī-au aruncatū
 Și la față mai frumoși s'au arētatū,
 Și ca a lui Iosifū...
 Tāria lui Samsonū,
 Vitejia lui Marchidonū,
 Traiulū lui Iachimū.

Să se bucure precum s'aŭ bucuratŭ	In pace să viețuească,
Maica Ilénă, când aŭ aflatŭ	Impărăția ceriului
Cinstita cruce.	Să dobândéască!
Ca să aibă grăsimă pământului	Amin, amin, amin!
Și mana ceriului,	Și mie pentru osténelă
Desfătându-se ca rețea țerbiŭ.	Unŭ păharŭ de vinŭ,
Insuși D-đeŭ să-ŭ blagoslovéscă	Ca să ne fie voia deplinŭ,
Pânca să le înmulțéscă,	Fie și de holercă
Vinulŭ să le sporéscă,	Că noue totŭ nu ne-a fi nemică!
In dragoste să trăéscă,	

Iertăciunile.

Variantă din Căndreni, com. de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis.

Ascultați, frați, și'nțelegeți	Multŭ se mai ostenescŭ
Și sciință vă culegeți.	Până pre fiŭ sêi îi crescŭ
Ascultați, luați aminte	Și de tôte relele îi ferescŭ.
La vr'o câte-va cuvinte	Et'acum le-a sositŭ
Care în cărți ne s'aŭ scrisé	Timpulŭ de căsătoritŭ,
Și trebuescŭ astă-qi dișé.	Precum li s'aŭ și gătitŭ
Maŭ alesŭ Dumnea-vóstră	Când Dumneđeŭ cu cuvântulŭ
Cinstiți și'ndurați părinți,	Făcu ceriulŭ și pământulŭ
Carŭ de D-đeŭ sunteți orânduiți	Și mare cu câte-sŭ într'nsa
Ca și pomii cei înfloriți	Numai cu dișă,
Și rodiți,	Și-aŭ datŭ podóbă mărétă
Ce facŭ ródă în ramurile lorŭ	Și destulă frumusétă,
Și daŭ rēcorélă rădēcinilorŭ,	Aerulŭ susŭ în năltime
Ce se rógă acești fiŭ ai dumnea-	Cŭ-a paserilorŭ mulțime.
[vóstră	Decŭ vrēndŭ să se proslăvéscă
Cu multă și mare smerenie	Fapta cea dumneđeéscă
Să le dați cuvēntŭ de blagoslo-	Aŭ pusŭ D-đeŭ șorele vecinicŭ
[venie,	Ca să ne fie de-a pururea steșnicŭ
Să faceți bine să-ŭ blagosloviți	Și-ŭ dete lŭ luminoșe rađe
Ca pre nisce fiŭ greșiți,	Ca'n tótă lumca să se vadă.
Că nu suntŭ fiŭ în lume	Dup'aceea aŭ mai pusŭ D-đeŭ luna
Ca să viețuească	Care-o privimŭ noi totŭ-deauna.
Și părinților să nu greșéscă.	Și-aŭ mai împodobitŭ Dumneđeŭ
Adevératŭ că și părinți	Ceriulŭ c'o mulțime de stele

Carè luminéză singure ele.
Și pământul încă l'aŭ împodobitŭ
Și cu totŭ felulŭ de verdéță
L'aŭ dăruițŭ,
Adică: câmpii cu florile,
Codrii cu verdețele,
Isvórele
Cu dumbrăvile,
Munții cu măgurile
In carè locuiescŭ férele.
Apoi Dumneđeŭ aŭ mai făcutŭ
Raiŭ susŭ pre munți la răsăritŭ
Și cu totŭ felulŭ de frumseța
L'aŭ împodobitŭ.
Apoi aŭ întinsŭ D-deŭ mâna dréptă
Și s'aŭ mai făcutŭ o faptă,
Aŭ blagoslovitŭ lutŭ
Și omŭ s'aŭ făcutŭ
Cu trupŭ din pământŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu ochii din Marea-roșă,
Cu sângele din róuă,
Cu virtute din vântŭ,
Cu sufletulŭ din duhulŭ sfântŭ,
Cu frumuseța din sfântulŭ sóre
După chipulŭ și-asménarea Sf. sale
Apoi l'aŭ mai dăruițŭ
Dumneđeŭ cu gândulŭ,
Care umblă mai furi ca vântulŭ
Totŭ din fușimea íngerescă
Ca de nime să nu se sîiască
Și-aŭ mai trimisŭ Dumneđeŭ
In patru unghiuri de lume
Și-aŭ adunatŭ patru slove
De aŭ făcutŭ unŭ nume ;
Aŭ trimesŭ la răsăritŭ,
La amédi și la sfințitŭ
Și la mîcdu de médă nópte,
Și-adunará patru slove din carte,

Și-a talmăcitŭ numele,
Strămóșului nostru Adamŭ.
Și-așa l'aŭ închipuitŭ de lutŭ,
De l'aŭ făcutŭ,
Omŭ ántáiu pe pământŭ.
Apoi vedéndŭ că nu-í bine, *
Să fie omulŭ de sine,
Somnŭ linŭ trámise într'insulŭ,
Și dormindŭ veni la dînsulŭ
Și făcu dintr'a lui cóstă,
Pe Eva, strămóșa nóstră.
Apoi Dumneđeŭ prea slántŭ,
A trámisŭ pe duhulŭ sfântŭ,
Și dede glasŭ mare de stárnitŭ.
Și-a stárnitŭ pre Adamŭ din somnŭ,
Pe care l'aŭ fostŭ pusŭ în raiŭ
[domnŭ.

Și după ce Adamŭ
Din somnŭ s'aŭ sculatŭ
Fórte tare aŭ ófatŭ,
Și ochii când își deschise,
Și privi la Eva, díse:
— Acésta-í a mca muere,
Și 'mí va fi spre mângáicere,
La trude, la ostenele,
Ajutorŭ neputinței mele.
Că totŭ omulŭ va lása,
Pre tatálŭ seŭ și pre mumă-sa.
Și se va lipi de muerea sa,
Și vorŭ fi doí unŭ trupŭ,
Că Dumneđeŭ așa a vrutŭ.
Și-í aședară 'n raiŭ,
Ca pururea să aibă acolo traiŭ.
Dar numai pentru o poruncă,
Ce o călcară,
Și cuvântulŭ nu i-lŭ ascultará,
Le dede pedépsă mare,
Că-í scóșé din raiŭ afară,
Să le fie viața 'n veci amară.

Atunci Adamu a venitü,
Pe acestü pämentü,
Şi de dulceta rafulü,
Şi de hrana vietei
Fiindü pedepsitü,
A trebuitü,

Cu sudore sä-şi agonisescä hrana,
Şi Eva cu mare dureri sä nascä

[prunci,

Întru care de atunci,
Venirä omü din nemü

In nemü,

Rudä

Din rudä,

Şi din vitä

În vitä,

Pän la aceste douc mlädite,

Ce sedü cu genunchile plöcate,

Cu lacrimi pe fatä lästate,

Şi se rögä Dumnia-vösträ,

Cinstiţi.

Pärinti

Sä fii buni, sä vä înduraţi,

Şi pre fiii Dumnia-vösträ sä-i iertaţi,

Şi era sä vä milostiviţi,

Şi pre finii Dumnia-vösträ,

Sä-i blugosloviţi,

Cä Dumnia-vösträ prea bine sciţi,

Cä omulü câtü träesce,

Multe în lume greşesce,

Cu fapta şi cu cuvëntulü,

Şi ilü suferc pämentulü,

Nu se despica, nu crapä,

Ca sä-lü înghitä cu apă,

Sfântulü söre-lü luminézä,

Îlü rabdä şi sä dä rađa,

Cäci Dumncöu ca unü tatä,

Nu se gräbesce îndatä,

Cum facemü rëu, sä ne batä,

Elü în sfântä-şi îndurare,

Se întörce cu răbdare,

Cänd cädemü cu pocäntä,

Şi-lü rugämü cu umilintä,

Dar' însä ne dice noue:

De vreti ca sä vä iertü voue,

Iertaţi pe greşitulü vostru,

Cum diceţi la *tatälü nostru*.

De aceea acum darä,

Aceşti fii, ce ngenunchiarä,

Şi smeriţi cu rugäcüne,

Vë cerü astädi iertäcüne.

Vë vorü fi supëratü pöte,

Ne-äscultändu-vë la töte,

Sau cä v'au rëspunsü cuvinte,

Din pröstie şi neminte.

Şi-atunci într'acea vreme,

Veţi fi disü pöte blästeme,

De-aceea dicü prin iertare,

Le daţi binecuvëntare,

Chiemäţi ca sä-i întärescä,

Mila cea dumneöescä.

Sä le dea unire 'n casä,

Şi totü binele pe masä.

Sä 'nveröescä ca maslinii,

Şi sä 'nfloröescä ca crinii! . . .

Şi pentru ostenëla mea,

Şi mie mi s'ar cädea,

O copilä frumuşea,

Sä fie pe sëmä mea,

Şi-o canä mare de vinü,

Şi-o mähramä de inü,

Ca sä-mi ştergü barba de vinü,

Dar' de n'ar fi de inü,

Ca sä-mi ştergü barbä de vinü,

Voiü primi-o şi de bucü,

Sä ştergü mustetele de mucü.

Dezar fi şi-o ploşcă cu holercä,

Nöue nu ne-arü fi nemiçä.

Iertăciunile

Variantă, com. de Em. Reî, fostu stud. gimn

Asculțați Dumniă-vóstră, Cinstiți nuntași, Și Dumniă-vóstră, Împrejurași! Că noi acestorū părinți ne-omū [ruga, Și dumniilorū ne vorū ierta. Dumniă-vóstră, cinstiți părinți, Carî de la Dumneđeū sunteți orên- [duiți, Ca și pomii cei înfloriți, Ce daū recorélă rădăcinilorū, Și facū ródă din ramurile lorū, Asculțați pre fii dumniă-vóstră, Ce staū aici ingenunchieți, Și dela inimă vē umiliți, Și cu duhulū blândetelorū îi bla- [gosloviți, Că nu este fiū pe pământū, Ca să crească, Să trăescă, Și părințilorū săi să nu greșescă, Că părinții multū se chinuescū, Până pre liii săi îi crescū, Și de tóte relele îi ferescū . . . Că Dumneđeū dela începutū, A făcutū, Ceriulū și pământulū, Numai cu cuvântulū; Și ceriulū l'a 'mpodobitū, Cu cele vēdute, Și nevēdute, Cu sórele și cu luna, Și-acum și totū-deauna.	Ér pământulū l-a 'mpodobitū, Cu raiulū la resăritū, Cu munții și cu măgurile, Cu câmpiile și cu văile, Câmpiile cu florile, Cu erbile și cu grăele, Ér munții Cu brađii, Cu isvórele Și cu férele . . . Și aū vēđutū Dumneđeū, Că nu e bine să fie Pământulū fără de ómenî Și-aū luatū lutū Din pământū Și ochi din mare Și frumuseță din sóre, Auđū din văsduhū Și sufletū din sf. duhū Și-aū gânditū, Și-aū ziditū Pe strămoșulū nostru-Adamū Din care ne tragemū némū. Și-aū <i>asuflatū</i> Dumneđeū Și i-aū <i>invisū</i> trupulū său. Și érá-și a vēđutū Dumneđeū Că nu-i bine să trăescă Pe pământū unū omū singurū Și-aū adormitū pe-Adamū în raiū Și-aū luatū o cóstă Din cóstele lui, Și sânge din sângele lui Și-aū ziditū pe Eva Pe strămoșa nóstră
--	--

Ți-aŭ *însuflată* Dumneđeŭ
Și ȳ-a'nvietă trupulă sėŭ.
Êr' strămoșulă nostru-Adamă
Deșteptându-se din somnă
Aŭ ălisă cătră Dumneđeŭ :
—Mulțămimă ție Dómne,
De darulă cu care m'ai dăruită
Că fórte m'ai veselită !

Êră Dumneđeŭ aŭ ălisă :
—Acestă osă din ósele tale
Și sânge din sângele tėŭ
Se va chiema ție muere
Și-ți va fi de mângăere
Pără'n sfărșitulă véculă.
Pentru-aceea va lăsa
Fiulă pre tată-seŭ
Și pre mumă-sa
Și se va lipi de muerea-sa
Și voră fi amėndoă ună trupă
Intru care Dumneđeŭ așa a vrută.
Din acelă cėsă Dumneđeŭ
Aŭ blagoslovită semînță
Din semînță
Până ce a venită vremea
L'acești doă fiă ai Dumnăia-vóstră.
Deci părință ȳubiță
Din inimă vė umiliță
Pre-acești fiă blagosloviță,
Iertați greșelele loră,
Căci pe pămėntă multe se factă
Și pămóntulă pe tóte le mistuesce
Și pe nimenă nu vădesce.
Acești fiă ai Dumnăia-vóstră
Frumosă aŭ înflorită
Și bine s'aŭ împodobită
Și a rodă n'aŭ rodită,
Dar acuma aŭ venită
Vremea de căsătorită
Ca frumosă să înflorėscă

Și bine să se'mpodobėscă.
Ală doilea rėndă ərə-și vė rógă
S'audă din gura Dumnăia-vóstră
Cuvėntă de blagoslovenia,
Pentru că blagoslovenia părințiloră
Intăresce casa fiiloră,
Êr' blăstėmulă părințiloră
Din temelie surpă casa fiiloră.
Se rógă se vė'ndurați
Și să-ȳ iertați,
Că nu este începătă
De la acești fiă ai Dumnăia-vóstră,
C'i'nceptulă este
De la strămoșulă Adamă,
Dela care ne tragemă némă.
Să vė bucurați Dumnăia-vóstră
De dumnăialoră,
Și dumnăialoră
De Dumnăia-vóstră.
Și să vė mai bucurați
Precum s'a bucurată
Cinstita Ilėna
Când a aflată
Cinstita cruce . . .
Amin, amin, amin !
Și mie-ună păbară de vină.
Sănėtate dumi-tale,
Cucónă mirėsă.
Milostivulă Dumneđeŭ
Să vė dăruėscă
Stimă crăėscă,
Scaună domnescă,
Toiagă împėrătescă ;
Și să vė mai dăruėscă
Milostivulă Dumneđeŭ :
Cele șapte darură,
Care le-aŭ dăruită
La cei șapte ómenă:
Bogăția lui Iovă,

Frumusețea lui Iosifū,
Blândetea lui Davidū,
Înțelepciunea lui Solomonū:
Toiagulū lui Aronū,
Care-a înfrunțitū în masă
Fără picū de rădēcina.
Și să vă mai bucurați
Cum s'a bucuratū Noe

In corabie
Căci atunci a fostū bucurie
In țotă lumea.
Și pe dumnăvóstră încă
Dumneđeū să vă umple
De darū și de bucurie,
Cari v'ați întêmplatū aice
La acésta veselie!

II. CONĂCARIA.

Dictată de *Garrilă Șova* din Grigorenț, plasa Tăslăulă-de-jos, județul Bacău și com. de Em. Reț, stud. gimn.

Bună deminéța,
Bună deminéța,
Boerî dumnăia-vóstră!
Cum trăiți,
Cum viețuiți?
Da eü vedü bine,
Că trăiți prea bine
Din mila lui Dumneđeü
Și-a'mpëratului nădejde.
C'a nostr' tënëru împëratü
Mândră óste-a adunatü
Și-a plecatü
La vënatü :
Munți cu fërele,
Câmpü cu florile,
Văile cu isvórele.
Și când fuse la mijlocü
De locü
Stătu 'mpëratulü pe locü,
Că aflare
Urmă de fërá,
De care și singurü
Dumneđeü se mîară.
Și aü đisü unii :
— Ce să fie óre
Acéstă urmă de fërá?
Și-aü đisü alți,

Că-i urmă de fërá,
Să fie până de séră
Cu-a nostru'mpëratü
Tënëru, laudatü . . .
Și-aü đisü érá alți,
Că-i urmă de đină
Să fie dimpreună
Cü-a nostru 'mpëratü
Tënëru, laudatü . . .
Érá uniaü đisü,
Că are să fie
Urmă de flóre de raiü
Să-i fie în veci de traiü
Tënëru'ü împëratü.
Dar' tënëru'ü împëratü
Bunü, mintîósü și aședatü,
In scări de-aurü s'a'nălțatü
Și spre óste-a căutatü
Și pre noi
Pre-acești doi
Voinicü
Cu cai murgü,
Cama mititei de statü,
Dar' bunisorü de sfatü,
Ne-aü alesü
Și ne-aü trimesü
Din conacü

În conacū
Pe crugulū cerīului,
Pe fața pământului,
Pe lumina stelelorū,
Pe mirosna florilorū,
Féra să-ī căutămū,
Scire să-ī aducēmū . . .
Și noi ne-amū luatū
Și 'ndat'amū plecatū.
Și noi când amū fostū
Dreptū în acestū locū,
Amū vădūtū o stea frumósă
Luminósă
L'astă casă

Că se lasă,
Ca răspunsulū să ne iasă.
Dar' răspunsulū nostru ce este?
Dumnia-vóstră să vė'ngrijiți
Și să pregătiți :
Care cu lėnū,
Buți cu vinū,
Ialovițe grase,
Copile frumóse,
Carī sunt de séma nóstră! . . .
De nu veți avea de ajunsū,
De câte v'amū spusū
Nu-ți avea locū de ascunsū,
Nici gură de răspunsū?

III. SCHIMBURILE.

Orație din Pătrăuțu, sat în districtul Sucevii, com. de D-lu
V. Turturénu, preot.

Bună vremea, Bună vremea, Găzdași de casă, Meseni de masă! Dar' mai cu de-alesu La Dumniă-ta Jupânésă Mirésă! Fii voiosă Și veselósă Precum ești și de frumósă! Că și-alú nostru cinstitú mire Incă-î voiosú Și veselósú, Precum îi și de frumosú. C'auđindú de numele Dumitale, Că ești negustoriță mare, Că porți negóțe frumóse Totú de firú și de mētasă, De firú și de ibrișinú Și de postavú de celú bunú, Tare s'a mai bucuratú, Deminéța s'a sculatú Cu părinții sēi la sfatú A statú Și pe drumú că s'a luatú Și la Sucév'a plecatú	Și prin dugheni a cercatú Și negóțe-a căutatú, Negóțe multe și frumóse De firú și de mētasă; Prin dugheni deschise, Prin negóțe 'ntinse. Și negóțe frumușele Multe a aflatú Și s'a cheltuitú cu ele De le-a cumpēratú. Dar s negóțele frumóse, Care le-au găsitú Pe trupulú Dumitale Nu s'au potrivitú. Elú înapoi s'a'nturnatú Scárbitú și supēratú, Că vremea s'apropia Și schimburí pe trupulú Dumitale nu găsia. Si'ntr'o Joi desdiminēța S'a sculatú Cu părinții Dumitale la sfatú Érăși a statú, Că ulițele Țarigradului N'a le-a umblatú. Pe unú calú s'a'ncălicatú Spre Țarigradú
--	---

A alergatū.
Pe ulițele Țarigradului
S'a preumblatū,
Prin dugheni deschise
Prin negoște 'ntinse,
Negoște frumóse a găsitū.
Ce feliū de negoște a găsitū
Cu fața Dumitale s'au potrivitū,
Pe trupulū Dumitale s'au lovitū,
Și lui bine i-a părutū
Indată corăbiī a năimitū.
Ēr' noi corăbierii ne-amū datū
Și'n corăbiī le-amū încărcatū,
Pe mare în susū amū apucatū,
Si pe mare le-amū pornitū.
Dumneceū așa n'a voitū,
C'a datū vremī rele
Și ernī grele,
Ernī geróse,
Vânturī viforóse,
Marea a'ngھیetatū,
Corăbiile nū ne-aū umblatū ;
Și-aū ingھیetatū mările
Și-aū statū corăbiile.
Dar' alū nostru împēratū,
Ca unū omū bine'nvēțatū,
Cu óstea în locū a statū,
De arme s'a desarmatū,
La pământū cā le-a lāsātū
Și-așa amū trasū la uscatū.
Alte corăbiī mai micī
Noī amū prinsū de-amū căutatū,
Negoștele-amū încărcatū
Și la drumū ēr' amū plecatū.
Și Dumneceū s'a'nduratū
Și-a întorsū vremile rele
Și ernile grele,
Ernile cele geróse
Și-a datū cele călduróse

Și-a desghițatū mările
Și-aū pornitū corăbiile
Și pe mare-amū apucatū
Și vântulū linū a suflatū,
La Ierusalimū le-amū dusū
Și-amū năimitū unū călėuzū
La Domnie a alergatū,
Domnia sahanū ne-a datū,
Sahanū mândru de argintū
Cum nu mai e pe pământū.
Poftimū jupānésā
Cinstitā mirésā !
Dacă nu mă cređi
Intinde mâna și veđi ! . . .
Ho ! Jupānésā
Mirésā !
Nu te grābi cu luatulū,
Cum te-ai grābitū cu māritatulū,
Cā părinții dumitale,
Cuprinđendu-i mare jale,
Aū đisū cā te-orū mai lāsa,
Cā nu te vorū mārita.
Ērā dumniata,
Cānd āmbra ei ca să strice
Ai începutū a plānge
Și dumnilor-sale-a đice :
Cā de nu te-i mārita
Te-i duce, îi alerga,
Și'n baltā te-i îneca.
Părinții aū socótitū așa
Cā decât te-i îneca
Mai bine te-orū mārita :
Și de ți-i gāci
Dumitale ți-i mulțāmi
Ēr' de ți-i greși
Dumitale ți-i bănuī
Și pe dīnșii, câtū îi trāi
Cu bānatū nu-i fi.
Noī vomū spune cu adevēratū

Ce feliu de schimburi ți-amu aflatu Unu <i>hobotu</i> de'nhobotatu Din Țarigradu cumpăratu, Unu <i>tulpanu</i> de legatu Totu de-acolo cumpăratu, O <i>oglinďa</i> de cătatü, <i>Cioboșele</i> de'ncălțatü, Nisce cioboșele cu flori Să-ți fie de sərbători, Dară tălpile-sü de épă Să mergi cu ele și la apă... Poftimü gasďa de locü Să dea Dumneďeu norocu ! Că aceste nu-sü alese Până mâne demință, Că aceste sunt alese Ca să-ți fie pe viață. Poftimü ! schimburile să le primiți, Ostenitoriü să-ı cinstiți, Pe noi să nu bănuiti. Schimburile vi le-omü da,	Dar' tulpanulu l'omü lua. Decätü altü-omü cumpăra Și'n voe nu l'omü întra, Mai bine pe acesta Inapoı că l'omü lua... Noi căte vi le-amü uratü Töte sunt cu-adevăratü, Și de-ı afla vr'o mincünă, Atuncı c'o plăcintă bună Să mă pălescı dreptü în gură, C'oiü cășca gură căscată Și-oiü înghiți-o de-odată... Stăi pântece, nu te bucura, Că cu asta nu te-ı sătura, Dör' alta de-ı căpeta, De ți-orü da, de nu, ba ! Amin, amin, amin ! Și mie unü păharü de vinü. Dacă nu-ı unulü de vinü. Macarü douë de holercă Și n'oiü mai ție nemică.
--	--

Schimburile.

Variantă din Ilișeșci, satü in districtulu Suceviü, dictată de Ilie a luı Mareu Ungurénü.

Bună vremea, Bună vremea Intr'acéstă cinstită casă Și meseni dumnıa-vóstră ! Bună vremea, Bună vremea, Cinstită mirésă ! Bucură-te și te veselesce, Că dela jupânulu mire Frumosü poclonü îți sosese. C'alü nost' ténérü împăratü Mulți voinicı a sculatü.	Codru a 'npănatü, Munțiü a călcatü Ca să vëneze fieri <i>Riși, sobolü, și jderi.</i> Dar' dumnıa-vóstră sciți bine Ca și mine, Că <i>rıșiü și jderiü</i> Nu pórtă numai Domniü Alü nost' ténérü împăratü Cü-atăta nu ș'a lăsatü, Că la slugi porunc'a datü Pe cai aü încălicatü,
---	---

La *Rusalimă* s'aă adunată,
Și prin tôte orașele
Și cetățile
Câte-să pe lângă *Rusalimă*,
Pre cară noi nu le scimă,
Ei trei țile ne'ncetată
Și trei nopți s'aă preumblată.
Marfă după fața dumi-tale
Aă asemănată,
Nici de feliă n'aă aflată.
Dar' ală nost' tănără împărată
Nici cū-atăta nu s'a lăsată,
La slugă őr' porunc'a dată
Și pe caă aă încălicată
Și-aă pornită la *Țarigradă*.
Și la *Țarigradă*
Cu toții s'aă adunată
Și trei țile ne'ncetată
Și trei nopți s'aă preumblată
Feliă de feliă de mărfuri aă aflată,
După fața dumi-tale
Le-aă asemănată,
In tencuri
De diamanturi
Le-aă legată,
In rădvane le-aă încărcată
Să le aducemă pe uscată.
Dară *Dumneđeă*
A dată cu gândulă săă :
Nisce vânturi rele
Și nisce ploă grele,
Drumurile s'aă stricată,
Rădvanele s'aă îngreuătată.
Ală nost' tănără împărată
Nici cu atăta nu s'a lăsată,
Milióne de galbenă a dată,
Și corăbiă a năimită,
Din rădvane le-a descărcată,
Și 'n corăbiă le-a 'ncărcată.

Și pe mare le-a plecată.
Trimis'a Dumneđeă
Și pe mare ună vântă greă,
Și marea o-a 'nvăluită,
Corăbiile-aă *gistruită*.
Dar' ală nost' tănără împărată,
Fiindă vrednică,
Și puternică,
Nici cu atăta nu s'a lăsată,
Milióne de galbenă a dată,
Și mulți *patrierci*.
Și vlădici,
A adunată,
Și la rugă aă stată,
Și trei țile ne'ncetată,
Și trei nopți neprecurmată
Luă *Dumneđeă* s'aă rugată.
Dumneđeă prea îndurată
Ruga loră le-a ascultată ;
Că a poruncită
Și-ună vântă a bătută
Și corăbiile s'aă urnită
Și 'n josă pe mare-aă pornită.
Și fiindă
Poruncă *dumneđească*
Trase corăbiile
La curtea împăratăască.
Dară noi
Acești vr'ó doi,
Vr'ó trei filosofi
Bine-amă audită,
Că corabia a sosită.
Și'nainte i-amă țesită.
Impăratulă ni-a poruncită,
Intr'insa ne-amă suită
Cărtile-amă citită
Totă felulă de marfă-amă găsită.
In *tipsii* de aură le-amă pusă
Pre tôte aici le-amă adusă,

Înainte a feței dumi-tale,
Cinstită mirésă :
Hobotă lată
Din Țarigradă
Cumpărată ;
Taftă lată
Din Sucéva cumpărată :
Păpucași înalți
Din Sucéva cumpărați ;
Fesă roșioră,
De care
Dumi-tale
Ți-a fostă doră ;
Ciobote gălbioare
De trasă în picioră
Să ieși mână la pleumbară ;
Că-ală nost' ténéră împărată.
Și Dumniă-ta jupánésă
Mirésă,
De nu mă credă,
Poftimă pune mâna, veđi !
Pune mâna,
Că ți-i vina ! . . .
Ho ! jupánésă,
Mirésă !
Nu te grăbi la luată,
Cum te-ai grăbită la măritată,
Că d-ta, când ai logodită,
Tare bine ți-a părută.
Dar' părinții dumitale,
Coprindându-i mare jale,
Aă voită să strice,
D-ta ai prinsă a plânge,
A te văeta și-a dăce :
Că o pétra vei lua,
Și de códă ți-i lega,
Și pe uscată te-i îneca.
Că ca N. nu-i afla.
Și-ai sărită de pe cuptoriă

Pe vatră,
Și-ai dăsu că nu-i mai sta fată.
Poftimă jupánésă,
Mirésă !
Colăceii ți i-oiă da,
Dar' tulpănașulă ba,
Că nu știă ce s'a mai întempla.
Poftimă sócră de locă,
Schimburi și norocă ! . . .
Totă la voia d-tale,
Jupánésă,
Mirésă,
C'ună păhară de bătură,
Și mai multă voe bună.
Dumneđeă vă dăruescă,
Corónă împăratescă,
Toiagă stăpănescă,
Și scaună domnescă,
Să trăiți,
Să stăpăniți.
Dumneđeă vă îndrepteze,
Pe loculă,
Cu noroculă,
Pe văile,
Cu viile,
Pe țarinele cu grăcle ;
Să trăiți,
Să pomeniți,
Și să vă îndestulați,
Ca și tómnă cea bogată,
Care tuturoră
Le este îndestulată.
Și 'ncă să vă bucurați
Cum s'a bucurată,
Fericita Ilénă,
Atunci, când a aflată,
Crucea Domnului Christosă,
Care nóue tuturoră,
Ne este de multă folosă.

Și 'ncă să vă bucurați,
Cùm s'a bucuratù,
Fericitulù Noe,
In corabie,
Când o porumbiță,
I-a adusù o crenguță,
De măslinașù roditù,
Și-vie a săditù,
Și vinù a bėutù,
Și-a bėutù vinù,
Și-a fostù chiefulù deplinù.
Să trãesci podù,
Că și eù oiù bea,
Acestù pâharù de totù!
Da d-ta jupânésă,
Mirésă,
Nu te bucura,
Că ți-oiù mai lăsa,
Nici te spėria,
Că ți-a rămănea,

Că gurița mea,
Pe totă o bea.
Să trãesci grindă,
Să beie și cei din tindă.
Să trãesci podea uscată,
Er' tu bea gură uscată!
Norocù și parte,
In creștinătate!
Ciumă 'n Turci,
Rie 'n Tãrtani,
Pòtopù in Țiganù!
Er' celorù de locù,
Să le trimită Dumneđeù norocù
Celorù călători
Dumneđeù fie-le de-ajutoriù!
Er' Dumneđeù ca unù voitoriù.
De multù bine,
Să nu mă uite și pe mine!
Să trãesci podea,
Că bea gurița mea!

Schimburile

*Variantă din Țișeuțu, satù in districtulù Sucevei, còm. de Viciorù Sorocénù,
stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea,
Jupânésă,
Mirésă!
Sera a 'nsėratù,
Și noi ashimburi n'amù închinatù,
Și-a fostù vremea mai de multù,
Dar' noi nu ne-amù priceputù.
Eră, Dumniã-ta,
Seđi aici așa,
De voiósă,
Și bucurósă,
Ca și-o garofă frumósă,

Er' jupânulù mire,
Incă e voiósù,
Și bucurósù,
Ca unù tranđafirù frumosù.
Er' jupânulù mire,
De dumniã-ta cum a auditù,
Fòrte bine i-a părutù,
Și corábieri a poruncitù.
Er' corábieri corábile,
Pe mare le-aù pornitù.
Treì ãile pe mare aù ámblatù,
Treì ãile prin Țigradù,
S'aù preumblatù.

Ér' jupânulü mire galbenî
In tóte părțile a turnatü,
Corâbiile cu marfă
Că le-a încârcatü.
Ér' venindü apoî pe cale,
Pe cărare,
A datü Dumneđeü sfântulü,
O slótă mare,
Și corâbierii,
Ca ómenii cei cumintî,
Aü bătutü corâbiile
Intr'unü strođu de mare
Ca să'ncarce.
Marfe mai ușore.
Ér' dumi-tale,
Jupânésă
Mirésă,
Să nu-ți fie cu bănatü
Că ți-oii spune lucru-adevêratü,
Că marfă'n corâbiü ți-a venitü;
Croboșele
Din dóue *manilățele*
Și pe turecúțe
Cú nisce flóri mândruțe,
Cu mândruțe flóri
Să-ți fie de sêrbători,
Cu talpa de épă
Să-ți fie de mersü la apă,
Cu călcăele de calü
Să te ții bine le delü.
Și-unü *trupanü* (1) lätü
Din Bârladü cumpêratü,
Și-unü *fesü* lätü

Din Țarigradü cumpêratü,
Și *cultuni* de *nocabină*
Să-ți fie voia deplinü.
Poftimü jupânésă
Mirésă,
Dacă nu cređi
Pune mâna și vedî!
Ho! jupânésă
Mirésă!
Nu te grăbi cu luatulü
Cum te-ai grăbitü cu măritatulü
Ca unü mêrü cu legatulü,
Nu te grăbi cu logoditulü
Ca unü zarzărü cu înfloritulü.
Că părinții dumi-tale
Aü đisü să mai remăi fată,
Dumňia-ta te-ai datü
Cu capulü de vatră
Și-ai đisü că nu-î remânea fată.
Părinții dumi-tale
Aü îmblatü să strice,
Dumňia-ta ai prinsü a plânge.
Părinții dumi-tale
Aü îmblatü a strica,
Éră dumňia-ta
Ai îmblatü a te'neca.
Poftimü jupânésă
Mirésă,
Colaci dela jupânulü mire.
Dela noî mai puținü,
Dela Dumneđeü mai multü.
Poftimü primesce.
Cätü a datü D-deü și câtü este!

(1) Trupanü = tulpanü.

Schimburile

VARIANTĂ, dictată de un român din oraşul Suceva.

Bună vremea, Bună vremea, Cinstiţi nuntaşi lumesci! Noi suntem sfetnici împărătesci Şi aducem Acéstă mare solie Dela'nalta'mpărăţie Ca dumnia-vóstră cinstiţi, Nuntaşi mândru rënduiţi Ca nisce pomî înfloriţi, Precum şi la'ntréga masă, Mai alesú la dumnia-ta Cuconiţa mirésă. Audiñdú cuconasulú mire De numele dumi-tale Ne-a trimesú a împetire, Că eşti negustoriţa mare, Âmbli tóte târgurile Şi tóte oraşele Şi cumperî negóţele, Tóte negóţele De prin tóte oraşele; Âmbli pădurile Şi dumbrăvile Şi vénézi tóte lérele. In oraşe şi în târguri Aî âmblatú Feliú de feliú de mărfuri Aî cumpëratú. Dumbrăvi şi păduri Dumnia-ta aî pãrëndatú Risuri şi samuri Dumnia-ta aî vënatú. Cuconasulú mire	Frumosú şi subţire, Dac'a auđitú aşa Elú de dorú mai că peria. Pe calú negru-a'ncălicatú La Bucuresci a plecatú, Şi-acolo când a ajunsú, Când sórele a apusú, Corturile era deschise Şi mărfurile întinse. Elú prin corturi a âmblatú Şi boneturî a cătatú, Boneturî De multe feluri, Şi pe placu-ţi n'a aflatú. Mai departe a plecatú, A plecatú pân'la Galaţi, Unde Româniî-sú înalţi Şi voinicî ca nisce brađi. Şi-acolo dac'a ajunsú, La piaţa mare s'a dusú, La piaţa când a ajunsú Era corturile deschise Şi mărfurile întinse. Şi-a cătatú cuconulú mire, Lumea'ntrégă să se mire, Multe boneturî frumóse, Precum eşti şi dumnia-ta, Cuconiţa mirésă. Pe placulú dumi-tale Boneturî a aflatú Şi'ndată cu rădicata Pre tóte le-a încărcatú Şi pre mare a plecatú. Şi ajungëndú la mare
---	---

A datu Domnulü sfântulü,
 Care ține ceriulü și pämîntulü,
 Unü viforü förte mare,
 Viforulü vifora,
 Valurile se rădica.
 Dar nu mai este altü bine
 Bunü și pentru fie-cine,
 Decätü pre domnulü a ruga,
 Ți și nópte-alü prea'nälța.
 Și noi pre domnulü amü rugatü
 Trei ñile neprecurmatü
 Și trei noțfi neîncetatü.
 Domnulü sfântü s'a înduratü,
 Viforulü a încetatü,
 Marea s'a alinatü,
 Noi în corabie amü întratü
 Și mai departe amü plecatü
 Și-aici étä c'amü ajunsü
 Și matali ți-amü adusü,
 Cuconița mirésä,
 Pân'aici în casä
 Feliü de feliü de mărfuri
 Și alte scumpeturi.
 Și de-a fi vr'o înșelăciune
 Töte-anume ți le-oiü spune:
 O *bonetü* de mëtasä,
 Ce-a plăcutü mesenilorü în casä,
 Și mi-a plăcutü chïar și mie,
 De-accea sä vë fie:
 Pe mâne la cununie.
 Și mai este și unü *șalü*
 De mersü cu dînsulü la balü,
 Șalü cu florü împodobitü
 Pentru dumnïa-ta gätitü,
 Și-o părechïe de *mînuși*

Vëđute și de nuntași,
 Care-sü la masä puși
 Cu mëtasä 'mpodobite
 Și cu firü mândru cusute.
 Și-o părechïe de *cultunü*
 Pentru érnä förte bunü,
 Cu florü mândru 'mpodobiți
 Pentru dumnïa-ta gätitü.
 Și-o părechïe de *păpuți*
 Cu talpä grösä de épä
 Sä fie de căratü apă.
 Dacă nu vreï sä më cređi
 Poftimü, pune mâna, veđi! . . .
 Ho! cuconița mirésä
 Nu fi așa de lăcomösü!
 Nu te gräbi la luatü
 Cum te-ai gräbitü la măritatü.
 Dacă dumnïa-ta numäi
 Ce va mai îngäduia
 Unü altü mire căpëtai
 Cu multü mai frumosü
 Și la trupü mai arëtosü.
 Dar cuconița mirésä,
 Tinerică și frumösä,
 Te rogü a nu te lua
 După astä vorb'a mea,
 Că chïar cuconașulü mire
 M'a'nvëfatü sä ñicü așa.
 Că părinții-au vrutü sä strice
 D-ta ai începutü a plänge,
 A te văcta și-a ñice:
 Că după altulü nu te-ï duce.
 Și te-ai pusü pe vaträ
 Și-ai ñisü înfuriatä
 Că mai multü nu-ï ședea fatä!

Schimburile.

Varianță din Fundul-Moldovei, sat în districtul Câmpulungului, com. de Tóderü Leuşténu.

Bună vremea, Bună vremea, La dumnia-vóstră Boeri de casă, Sfetnici de masă, Dară mai cu de alesü Dumi-tale împērätésă, Cinstită mirésă. Te aflămü voiósă Şi sănētósă Ca o garófă alésă, Înflorită şi frumósă. Auđindü de numele dumi-tale, Că eşti împērätésă mare, Alü nost' ténērü împērätü Pe noi slugi că ne-a chiematü Şi ne-a mânatü Ca negóţe să-ţi găsimü Cü-ale dumi-tale să le potri vimü Noi negóţe amü găsitü, Dară cü-a dumitale nu s'au po- [trivitü.	Ténērulü nostru împērätü In butcă că s'a urcatü, Sbiciu cailorü că le-a datü Şi spre Dunăre-a plecatü. Când la Dunăre-a ajunsü In corabie s'a pusü Şi-apoi érá a plecatü Totü în josü spre Țarigradü. Dunărea s'a turburatü, Corăbierii s'au spăimîntatü. Dară Domnulü, Care a ziditü pre totü omulü, A datü vreme mândră Şi liniştită Dunărea s'a limpeđitü, Corăbiile în Țarigradü au sositü. In Țarigradü dac'au ajunsü Curțile s'au închisü, Dughenele s'au deschisü, Şi-alü nost' tînērü împērätü Treí ñile prin Țarigradü Şi treí nopti s'a preumblatü, Scumpă marfa cumpératü, Pe corăbii o-a'nccarcatü. Pe mare'n susü a plecatü. Dară Domnulü, Care a ziditü pre totü omulü, A datü unü vëntü tulburatü Corăbiile 'n locü au statü. Alü nost' tînērü împērätü Fórte reü s'a supératü, Nici cü-atăta nu s'a lăsatü, Slugile şi le-a chiematü,
--	---

Boi și biholi a'njugatū,
 Și-au trasū corăbiile la uscatū,
 Scumpă marfa descărcatū:
Tafti împărătesci,
Basmale boeresci
 Și alte lucruri domnesci.
 Și-alū nost' tinerū împăratū
 In radvane le-a'ncărcatū
 Și la drumū a'plecatū.
 Eră Domnulū,
 Care a ziditū pre totū omulū,
 A datū vremi rele
 Și ploī grele
 Drumurile s'aū smintitū,
 Rădvanele n'aū sositū.
 Tinerulū nostru'mpăratū
 Forte rău s'a supăratū,
 Dar cu atāta nu s'a lăsatū,
 Ci-a trimesū solī împărătesci
 Pe la tîrguri domnesci
 S'aducă haīne turcesci.
 Soli iuti aū alergatū
 Și prin tîrguri aū âmblatū,
 Prin tîrguri domnesci

Și haīne turcesci
 Cu prețū bunū le-a cumpăratū
 Și ușore le-a purtatū
 Și nōue ne-a datū
 A cuvînta
 Și d-tale a ți-le'nchina:
 O *rochiță* mândră de mētasă,
 Să-ți fie de'mblatū prin casă,
 Și-unū *tulpanū* mândru cu florī
 Să-ți fie de serbătorī
 Și-o părechie de *ciobote* roșiore
 Ca să le'ncalți mîni în picīore,
 Și dōue cununī de *smochine*
 Cu soțulū d-tale să trăesci bine,
 Și dōue *mere domnesci*
 Cu boerī să vorbesci,
 Cu stetnici să te sfătuesci
 Pe care cale-ai să pornesci.
 Eră de nu mă cređi
 Poftimū pune mîna și veđi!
 Dar nu te sili la luatū
 Cum te-ai silitū la mărītatū,
 Că ai săritū de pe cuptorū pe vatră
 Și-ai đisū că nu-ī remānea fată.

Schimburile

Varianță din orașul Rădăuți peserisă dintr'unū manuscriptū vechiū.

Bună vremea,
 Bună vremea,
 La Dumnīa-vōstră
 Boerī de casă,
 Mesenī de masă!
 V'amū întreba pe Dumnīa-vōstră
 [de viață,
 Dar vedemū că viața vi-ī bună
 Din a lui Dumneđeū milă
 Și-a împăratului voe.

Bună vremea,
 Bună vremea,
 Mai alesū la Dumnīa-ta jupānesă
 Mirésă!
 Fīi voiōsă,
 Și bucurōsă
 Ca o garōf'alésă,
 Māndră și frumōsă,
 Că și d-lui jupānulū mire
 Încă-ī voiōsū

Și bucuros
Ca și-un trândafir
Mândru și frumos.
Auîndu de numele dumitale,
Că ești împărătesă mare
A trimesu slugele
Pe tote ulițele
Negoțe ca să găsească
Cu ale d-tale să se potrivească.
Negoțe au găsită,
Cu ale dumi-tale nu s'au potrivit.
Er alu nostru tineru împăratu
Cu atata nu s'a lasatu.
Tota oșteă cată s'a aflatu
A scos'o la venatu
Ca să vneze munți
Cu delurile
Și câmpii
Cu florile,
Dumbrăvile
Cu isvórele
Și măgurile
Intru carele
Lucuescú férale,
Ca să prindă riși
Și sobolii,
De care pórtă numai domni
Și cu împărații.
Er de vé țineți cu banatu
Noi putem
Să vé spunem
Cu adevăratu,
Că alu nostru tineru împăratu
Nici cu atata nu s'a lasatu,
Ci a trimesu cărți
In dóue părți:
La împăratul turcescu
Și l'ampăratul moscăcescu
Ca să caute negoțe.

Negoțe au căutată,
Pietre scumpe au aflată,
Adamanturi au găsită,
Dar cu a dumi-tale nu s'au potrivit.
Tinerul nostru împăratu
Nici cu-atata nu s'a lasatu,
Ci fiindu elu vrednicu
Și puternicu
Pe calu a'ncălecată,
La mare a alergată,
Corăbi a înămită
Și'n țara Turculu le-a pornit.
In Țarigradu dac'a ajunsu
Corturi a întinsu
Dughene a deschis
Și trei zile ne'ncetată
Și trei zile prin Țarigradu
S'a preumblată,
Multe mărfuri a cumpărată
Și'n corăbi le-a'ncărcată
Și'napoi pe mare le-a'nturnat.
Dar Dumneđu a dat
Unu ventu mare'nviforată,
Corăbiile a'nturnat
Și'napoi că le-a mánată,
Și'napoi că le-a pornit
Din cotro ele-au venit.
Tinerul nostru împăratu
Că atata nu s'a lasat
Boi și bivoli a'nămit
Corăbiile au trecut
Negoțele au descărcată,
Negoțe boeresci,
Lucruri împărătesci,
Și noue ne-au cuvintat
Și noi tote le-am luat
Și dumi-tale le-am închinat.
Dar tinerul nostru împăratu
Cu-atata nu s'a lasată,

Ci pe samă 'și-a luatū,
C'ar fi multū mai potrivitū,
Lucruri mai scumpe de găsitū.
Și-așa cum a socotitū
Rădvanc-a și'nămitū
Și'n țara Turcului ne-a pornitū
Și ne-a mânătu la Veneție
Că mai de grabă marfă bună să-î vie.
Eră domnulū Christosū
Ca unū tare putinciosū
A datū ploī rele,
Furtunī grele,
Drumurile s'au stricatū,
Rădvancele nu s'au înturnatū
Alū nost'tinērū împēratū
La mare a alergatū,
Corăbiī a înămitū
Și'n țara Turcului le-a pornitū,
Și ne-au mânătu la Veneție
Că mai de grabă marfă bună să-î vie.
Eră Domnulū Christosū
Ca unū tare putinciosū
Vēnturī din față a pornitū
Corăbiile încă n'au sositū.
Er alū nostru tinērū împēratū
Nici cu atāta nu s'a lāsātū
Ci s'a luatū și a plēcatū
Pe la iarmaróce împērātescī
Și-acolo a cumpēratū,
Unū rēndū de haīne turcescī,
Suptīrī și ușore la purtatū,
Și aū prețū la cumpēratū.
Poftimū primesce: *taftā* latā,
Din Bucurescī cumpēratā;
Și-o *rochitā* albā frumósā,
Ca să-ți fie de primblatū prin casā.
Hobotū roșū,
Cumpēratū de la Veneție,
Dumi-tale ca să-ți fie,

De 'nhobotatū cu bucurie.
Să trāescī, jupānēsā,
Mirēsā,
Intru mulți anī cu bucurie!
Dumneđeū sa te 'ndrepteze,
Pe loculū,
Cu noroculū,
Pe viață,
Cu dulcēțā,
Să trāescī ca vara,
Ca primāvāra,
Și ca tōmna cea bogatā,
Cu destule 'ndestulatā.
Dumneđcū vē dāruescā,
Viață îndelungatā,
Cu dragoste-amestecatā,
Milostivulū Dumneđeū,
Să vē dāruescā,
Cele șēpte darurī,
Ce le-au dāruitū,
La cei șēpte ómenī:
Bogățīle lui Iocabū,
Frumusețele lui Iosifū,
Blāndețele lui Davidū,
Ințelepciunea lui Solomonū,
Tāria lui Samsonū,
Vetejia lui Alccsandru Machedonū,
Și toīagulū lui Aronū,
Celū de doi-sprece anī uitatū,
Și-aū. înfrunđitū neudatū,
Și să vē bucurățī,
Cum s'a bucuratū Noe,
In corābie,
Că acolo a fostū bucurie,
La tótā lumea,
Și să vē mai bucurățī,
Cum s'a bucuratū,
Fericita Ilēna,
Cānd a aflatū,

Cinstită crucea lui Christosū,
Că atuncea,
Pre noi pre toți ne-a aflatū.
Eū dumi-tale îți închinū,
Cu unū păhărelū de vinū,
Ér Dumneđeū înduratū,
Tóte câte v'amū uratū,
Să vĉ dăruéscă deplinū ;

Să fie și de holercă,
Că totū nu mă-a fi nemică,
Să trăesci *potū*
Să te beū de totū.
Dar tu pântece nu te bucura,
Că tu nu te-ă sătura,
Nici c'o mie de acestea!

Schimburile

Variantă din Horodniculū-de-josū, satū in districtulū Rădăuțului, com. de
fostulū meū conscolară d-lū Petrea Prelipecēnū.

Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnăa-vóstră,
Cinstiți socri mari,
Și la Dumnăa-vóstră,
Meseni de masă,
Boeri de casă!
Meseni la masă tocmiți,
Ca primăvara pomi'nfloriți.
Dar pân' ce Dumnăa-vóstră,
Ni veți mulțami,
Și ne veți pofti,
Noi și mai nainte vom îndrāsni,
Și mai aprópe vom veni,
La acēstă masă,
Mândră și frumoasă,
Mândru gătită,
Cu măslina 'mpodobită,
Mândru gătată,
Cu bucate 'ncărcată,
Cu meseni încunjurată.
Dar mai alesū bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnăa-ta jupănesă
Mirésă,

Fii veselă și voioasă
Ca o garófă frumósă,
Ca o garófă 'nflorită,
In grădină răsădită.
Că și-alū nostru înălțatū,
Tēnerū, voinicū împēratū,
Incă-ă veselū și voioşū,
Ca unū trandafirū frumosū,
Trandafirū mândru 'nfloritū,
In grădină răsăditū.
C'alū nost' tēnerū împēratū,
A auđitū nu ó dat',
De numele Dumi-tale,
Că te-ai rădicatū,
Împērătésă mare,
Cu oști grele,
In potriua dumi-sale.
Dar alū nosfru lădatū,
Tēnerū, voinicū împēratū,
De-astă nu s'a supēratū,
Slugile și le-a chămatū,
Și a trimesū slugile
Prin tóte ulițele,
Prin tóte cūrțile,
Prin tóte cetățile,

Haîne bune să negoță,
 Dup'a Dumitale față,
 Ele să se potrivescă,
 Și pe trupū bine să se lovescă.
 Slugile l'aū ascultatū,
 Haîne bune-aū căutatū,
 Haîne bune-aū găsitū,
 Dup'a Dumi-tale față,
 Ele nu s'aū potrivitū.
 T'nerulū nostru împ'ratū,
 Atuncī s'a cam sup'eratū,
 In scări de-argintū s'a rădicatū,
 Slugilorū poruncă a datū,
 Caii la radyanū aū inhămatū,
 Merinde și bani aū încărcatū,
 T'rgurīle 'n lungișū,
 Cotățile 'n curmedișū,
 Singurū le-a luatū,
 Și le-a cutrieratū,
 Dup'a Dumi-tale față,
 Haîne-a căutatū,
 Haîne multe a găsitū,
 Dup'a Dumi-tale față,
 Nu s'aū potrivitū.
 T'nerulū nostru 'mp'ratū
 Cu atâta nu s'a lăsatū,
 Caii la bute'a'nhămatū
 Pe drumulū Tarigradulū
 In josū s'a luatū.
 In Tarigradū când a ajunsū
 Corturī a întinsū
 Dugheni a deschisū
 Feliū de feliū de marfa scosū
 Haîne mândre de mētasă
 Bătute cu firū de argintū
 Dup'a a Dumi-tale față
 Bine s'aū potrivitū.
 Cu multū preșū le-a cump'eratū
 Și ușore le-a purtatū,

Că de-acelē scumpe haîne
 Nimene nu p'ortă alții
 De câtū craii și împ'erații.
 Și alū nost' t'nerū împ'eratū.
 Marfa cum a cump'eratū,
 T'otă pe locū o-a luatū
 Și'n corabie o a'ncărcatū,
 Pe Dunăre s'a luatū,
 Pe Dunăre 'n susū a plecatū
 Dar clū când a fostū
 La mișlocū de cale,
 A datū Dumneđeū
 Niște v'enturī rele
 Și niște ploī grele,
 Apele s'aū tulburatū,
 Corabia s'a lăsatū
 De rēlū v'enturilorū
 In mișloculū apelorū,
 Și-umū picū de nu s'a'ncatū.
 T'nerulū nostru împ'eratū
 F'orte rēū s'a sup'eratū
 Și trei zile ne'ncetatū
 N'a h'cutū nici n'a m'ncatū,
 Ci ca omū bunū și'nv'etatū
 Și prin multe școlī āmblatū
 Fața spre ceriū și-a'nturnatū
 Lui Dumneđeū s'a rugatū.
 Dumneđeū, ca celū înduratū,
 Ploile a 'ncetatū,
 V'enturile a alinatū.
 Ploile s'aū olicnitū,
 V'enturile aū îngăduitū,
 Apele s'aū mulcomitū,
 Valurile s'aū limpeditū,
 Corabia s'a urnitū,
 De-asupra apei a eșitū.
 T'nerulū nostru împ'eratū
 F'orte multū s'a bucuratū,
 Cū-atâta nu s'a 'ndestulatū,

Inapoï s'a înturnatû,
Inapoï în Țarigradû,
Firû și mētas'a cumpēratû,
Boi și bivoli a'njugatû,
Și-a trasû corabia la uscatû
Și câte aû fostû încāreatû
Tôte le-aû descāreatû
Și cele mai mari
Le-aû pusû pe carē mai mari,
Și cele mai mici
Le-aû pusû pe carē mai mici
Și le-amû adusû tôte-aici,
Și-aici pe tipsisie
De argintû le-amû adusû
Și'naintea Dumi-tale,
Jupânēsă
Mirēsă,
Tôte le-amû pusû.
Și pe noi de nu ne cređi
Poftimû, pune mâna, veđi!
Ēr' dacā pōte te temi
De vr'o 'nșelācfune
Noi vi le-omû spunc
Chiar și pe nume;
Ēr' de te ții cu bănatû
Noi ne vomû întōrce 'ndat'
Inapoï la Țarigradû
Să ni le scrie
Pe hârtie
Și-atuncî și mai bine
Pe nume ții le-omû spunc;
Ți-amû adusû unû *hobotû*
Mândru cornuratû
Pe astă sară de'nchinatû,
Pe mânî sară de hobotatû,
Și-unû *fesciorû*
Roșiorû *
Mândru și rotatû
Din Țarigradû.

Cumpēratû,
Cu canafci de mētasă
De primblatû sōra prin casă;
Și-o *oglinduțâ* 'ncornurată
De uitatû în ea câte-odată;
Și niște *ciobotele*
Tare frumușele
Și sprintinele,
Cu *ruimele* roșiore
De trasû pe piciorē,
Cu căputa de capră
Și cu talpa de épă
De adusû cu ele și apă.
Poftimû, jupânēsă,
Cinstită mirēsă!
C'alû nosi' tînērû împēratû
S'a fostû rugatû
Să nu-ți fie cu bănatû
*Schimburi*le să primesci,
De bănuitû să nu hānuesci,
Slugele să le cinstesci
Câte c'unû păharû de vinû
Să fie voia deplinû,
Ēr' de nu va fi vinû
Cu vr'o dōue de holercă,
Că nici de-acelea nu ne-a li ne-
Poftimû, jupânēsă [mică.
Mirēsă!
Orî de nu poți Dumnîa-ta
Macar o drușcuțâ care-va!
Ho! jupânēsă
Mirēsă!
Nu te sili cu luatulû
Cum te-ai silitû cu măritatulû,
Că părinții Dumi-tale
Cuprinđendu-î mare jale
S'aû fostû pusû în cale
Că numai decât să striccû,
Dumnîa-ta ai prinsû a plānge,

Și te-ai pusă de *price*
Și-ai ăisă să nu strice,
Că ei de-oră strica
Te-î duce și te-î îneca
Intr'o baltă mare, lată,
De optă ană uscată.
Și te-ai dată cu dosulă de vatră
Și-ai ăisă tare supărată,
Că nu-î ședea maiă mătă, fată;
Și te-ai dată
Cu dosulă de-ună polobocă
Și-ai ăisă că numaiă cu N.
Veî avea mare norocă.
Atunciă părințîi Dumî-tale
Îrăși s'auă pusă în cale
Și s'auă sfătuită așa,
Că de cătă Dumniă-ta
Capulă ți-î strica,
Maiă bine te-oră mărita.
Iană poftimă jupănesă
Mirésă !
Schimburile să primiți,
A bănuî să nu bănuîți,
Pe slugi cu ce-va cinstiți
Câte c'ună păhară de vină
Să vă fie voia deplină,
Dacă nu cu unulă de vină
Cu unulă de beătură
Să aiă maiă multă voe bună!
Să trăesciă jupănesă
Mirésă !
Și vă mulțamescă
Pentru-acestă păhară
De zăhară !
Dumneșeă să vă trăescă
Și vă dăruescă
Stemă cêrescă,
Coronă domnescă
Saă împărescă,

Scaună domnescă
Și toîagă împărescă.
Să vă bucurați
Cum s'a bucurată
Și să vă veseliți
Cum s'a veselită
Proroculă Aronă
Când i-a înverdită
Toîagulă celă minunată
De doi-spre-ședece ană uscată
Nerourată
Și neplouată
Ină mâna luiă neudată:
Să vă bucurați
Cum s'a bucurată,
Și să vă veseliți
Cum s'a veselită
Impăresă Iléna,
Când a găsită crucea
Domnuluiă Christosă,
Care ni-î la toți de folosă.
Crucea luiă Christosă
Cea adevărată,
Care ni-î de folosă
La toți nu odată.
S'aveți puterea luiă Samsonă,
Bogăția luiă Iovă.
Să trăiți la bună traiă
Ca și'n raiă,
Și la locă
Cu norocă,
La viață
Cu dulcătă.
Să trăesci și tu *potă*,
Că am să te beă de totă!
Da tu pântece nu te bucura,
Că cu atăta nu te-î sătura,
Iți maiă trebue vr'o căte-va.
Să trăesci podea cșăpată

Să-lu tornu în astă gură căscată.	Amin, amin, amin !
Să trăesci și tu grindă	Și cine n'a ȃice: amin,
Să casce gura ceî din tindă.	Să dee cu capulu într'unu spinu,
Să trăescă și iștealalți toți	Că atunci apoi a ȃice
Și mirésa cu-alu ei soțu !	Și de dóue ori «amin!»

Schimburile

Variantă din Margine, satu in districtulu Rădăuțulu, com. de Efrimă Bodnareseulu, stud. ginn.

Bună vremea,	Mândră și frumósă,
Bună vremea,	Că și jupânulu mire
Boeri de casă,	Incă-î voiosu.
Boeri de masă,	Și bucuros
Cinstiți meseni Dumniă-vóstră!	Ca și-unu trandafir
Ce-amu venitú la Dumniă-vóstră?	Mândru și frumos.
Amu venitú să vă vedemú	Auđindú Dumniă-sa
De viață să vă întrebămú.	De numele Đumi-tale,
Dar noi prea bine vedemú	Că ești împěratésă mare
Că viața dumniă-vóstră	A trimesú slugile
Vi-î destulu de bună	Pe tóte ulițele,
Din a luí Dumneđeú milă	Negóțe să găsescă
Și-a împěratuluí voe.	Cu a Đumi-tale să se potrivescă.
Dar eú mai înainte voiú îndrăsní	Negóțe au găsitú
Și mai aprópe voiú păși	Dar cu-a Đumi-tale nu s'au potri-
Și de Dumniă-ta jupánésă	Dar alú nostru cinstitú vitú.
Ímpěratésă	Și veșitú
M'oiú apropia,	Ímpěratú
Și cu Dumniă-ta	Cu atáta nu s'a lăsatú,
Voiú vorbi	Ci a scosú îndat'
Și voiú sfátui.	Tótă óstea la vėnatú
Ei! Bună vremea,	Să vėneze cãmpii
Bună vremea,	Cu florile,
Jupánésă	Munții
Mirésă,	Cu ferele,
Fii voíosă	Dumbrăvile
Și bucurósă	Cu ísvorele,
Ca și o garófă alésă,	Și măgurile

Intru carile,
Locuescū fērele.
Să vênzeze *fieri*
Și *jderi*.
Dar pe sama și-a trasū
Că sferii
Și *jderii*
Nu pōrtă numai domnii
Și împērații.
Dar alū nost'tînērū împēratū
Nici cu-atâta nu s'a lāsātū
Ci pe calū a'ncălicatū,
La mare a alergatū,
Și corăbiil a'năimitū.
Și'n țara Turcului le-a pornitū
Și le-a mănātū
Până'n *Tarigradū*.
Și'n *Tarigradū* când a ajunsū
Dugheni a deschisū,
Și trei țile ne'ncetatū
Și trei nopți neprecurmatū
Prin dugheni s'a preumblatū
Și harabăli a'ncărcatū
De *gulgucū*,
Și *borongucū*,
Și la drumū a plecatū.
Milostivulū Dumneđeū,
Ca unū vrednicū,
Și puternicū,
Vēntū din față a datū,
Și vremi rele,
Și ploii grele,
Drumurile s'aū sfărmatū,
Harabalele înapoi s'aū datū,
De unde aū fostū pornite,
De unde aū fostū venite.
Dar alū nostru împēratū,
Nici cū-atâta nu s'a lāsātū,
Ce-a fostū mai bunū a lātū,

Ca și cum amū fi sciutū,
Ce Dumitale de multū
Îți va fi fostū plăcutū:
Colaci cu zăhăreturi,
Tēncuri de diāmanturi,
Buți de *adāmostū*,
Lucruri scumpe 'mpērătesci.
Alū nost' tînērū împēratū,
Nici cu atâta nu s'a lāsātū,
Pe unū calū a încălicatū,
Prin orașe s'a lātū,
Prin orașe 'mpērătesci,
Și-unū rēndū de haîne turcesci,
Elū s'a pusū și-a cumpēratū,
Cu prețū bunū le-a cumpēratū,
Cu ușurință le-a purtatū,
Cu ușurința Dumitale,
Jupānésă,
Împērătesă.
Er' noue oștenilorū,
Așa ne-a cuvintatū,
Ca și cum noi amū fi sciutū,
Ce ț-ar fi de 'ntrebuințatū:
Oglindă nu prea mare,
Numai după fața Dumitale.
Și *hobotū* roșū *amalū*,
Cumpēratū din Veneții.
Poftimū jupānésă,
Mirésă,
Întinde mâna,
Că să se'ncrēdă inima.
Părinții Dumitale,
Intr'unū rēndū,
Avea dē gândū,
Ba chiar se puse de *price*,
Ca nunta să strice.
Eră Dumnia-ta,
Ai prinsū din buze a *părni*,
Și din gură a *tindăvi*,

Și ușa a isbi :
Și astfel a vorbi :
—Of! maică!
Of! taică!
Dacă nu mi-ți mărita,
In heleșteu m'oiu îneca!
Ér' părinții Dumitale,
Incă și-au luatū de sémă,
Altmintrelea,
Și au ȓisū așa :
Decătū sîca ni s'a îneca.
Haî mai bine și-o-omū mărita.
Poftimū jupânésă,
Mirésă!
Că ȓi-a trimesū jupânulū mire,
Niște *papuci* cu florî,
Ca să-i ai de sêrbători,
Nisce *ciobote* de capră,
Cu talpă de épă.
Poftimū jupânésă,
Mirésă,
De nu creȓi,
Pune mâna de veȓi!
Poftimū! traifulū vomū lăsa,
Dar poclidulū vomū lua,
Și curêndū ne-omū depărta,
Că avemū o gârlă de trecutū,
Că ne iesū fierele,
Și ne ȓinū cārările,
Și ne tememū că ne-orū încolȓi,
Că Dumnia-vóstră, de-ȓi veni,
Mânî la noi, mai rēū îȓi păȓi.
Să trăesci jupânésă
Mirésă!
La mulȓi anî cu bucurie,
Și cu veselie,
Ca vara.
Ca primăvara,
Ca tómnă cea bogată,

Cu destule 'ndestulată.
Dumneȓeū să vė îndrepte.
Supre locū
Cu norocū,
Supre viaȓă
Cu dulcêȓă.
Să vė dăruescă,
Domnulū Dumneȓeū,
Cele șepte darurî,
Carî le-a dăruițū,
La ceî șepte ómenî :
Frumuseȓele
Luî Iosifū,
Blândeȓele
Luî Davidū,
Înȓelepȓunca luî Solomonū,
Puterea luî Machedonū,
Și toȓagulū luî Aronū.
Căceî orî-cine s'a uȓtatū,
A vėȓutū cū-adevêratū,
C'acestū toȓagū minunatū,
De doȓ-sprece anî uscatū,
A odrăslitū neudatū.
Și să vė mai bucuraȓi,
Precum mi s'a bucuratū,
Și Noe,
In corabie,
Și încă să vė înbucuraȓi,
Precum mi s'a 'nbucuratū,
Fericita 'mpêrătésă,
Maica Ilénă,
Când a aflatū,
Cinstita cruce-a luî Christosū,
Care-o vedemū și noi toȓi.
Și de-aceea am înȓiuatū,
Și nóptea a înoptatū,
Dar unū păhărelū de cînste,
Amêndoî n'amū închinatū.
Să străesci jupânésă,

Mirăsă ! Cu statul de busuïocă, Și cu gura de zăhară. Ca să cinstimă și noi totă, Ce-î în istă cinstită păhară. Și mulțămescă de-acestă păhară, Ca și Domnul de dară. Să trăsescă înaltulă podă, C'am să beă păharulă totă. Să trăsescă și tu podea, Să bea gura mea,	Să trăsescă și tu grindă, Că socrii cei mari Moră de rîsă în tindă. Êr' tu pântece nu te bucura, Că nici cu două, trei nu m'oiă [sătura. Nici tu meștere de la ușă, In lature nu te uita, Că te-ajunge rëndulă, Și pe Dumniă-ta ! . . .
---	--

Schimburile

Variantă din Valea-sacă, sată in distrietulă Homorului, com. de fostulă meă
conșcolară Ionă Drobă.

Bună vremea, Bună vremea, La Dumniă-vostră, boeri de casă, Êr' mai alesă la Dumniă-ta, Cinstită împărătăsă . Vedemă că bine-voiți Și liboviți Din mila lui Dumneđeă Și-a cinstitulă împărată. Ală nost' cinstită împărată A audită de numele Dumitale, Că ești împărătăsă forțe mare, Și forțe demință s'a seulată, Pe obrază că s'a spclată, La icone s'a'nchinată, In patru părți a cătată Și slugile și-a chiemată Și caii i-aă. inhămată Cătră Țarigradă aă plecată. In Țarigradă dac'aă ajunsă Corturi aă întinsă, Trei dila și trei nopți ne'ncetată	Pe uliță aă âmblată Totă prin târgă prin Țarigradă Scumpiă aă cumpărată, Corăbiă aă încărcată Și pe mare'napoi aă înturnată. Când aă fostă la mijlocă de mare A dată Dumneđeă ună vântă forțe [tare Și-a'ntorsă corabia din cotro a [venită. Êr' ală nost'tênără împărată Forțe reă s'a supărată Da nici cu-atăta nu s'a lăsată, Slugile a strigată Caii aă încălicată, La iarmaróce aă alergată, Că să-ți cumpere Dumitale Ună rëndă de strac. Ună rëndă de strac-aă căutată Și cu prețu le-aă cumpărată, Și-să ușore la purtată : Rochie albă de mētasă,
---	---

Și <i>papuci</i> cu flori	Au ȕisă că nu te-oră da,
Să-ți fie de sêrbători,	Éra Dumnăia-ta
Și ună <i>brău</i> cam <i>mură</i> ...	Ai strigatū funie, că te-î spzânzura.
Poftimū! de nu creȕi,	Da noi le-omū da
Pune mâna veȕi!...	La gazda de locū
Da nu te bucura la luatū,	Să fie'ntr'unū cîasū cu norocū ...
Cum te-ai bucuratū	Poftimū sócră mare!...
La măritatū,	Mirilorū să fie de bine
Că părinții. Dumi-tale	Mînciunile de la mine!...

Schîmburile

Variantă din Voitinclū, satū în districtulū Rădăuțului, conî de d-lū Teofilū Gramatoviciū, juristū.

Bună ȕiua,	Incă nici cu-atăta nu ne-am lăsatū,
Bună ȕiua	Că de târgulū lui Țarigradū
La Dumnăia-vótră	Amū fostū uítatū.
Căsași de casă,	Pe-unū calū bunū amū încălecatū
Oșteni de masă!	Și'n târgulū lui Țarigradū
Dați-ne calea	Am alergatū,
Și cărarea	De trei orî târgulū am încunjuratū
Să tragemū la alū Dumnăia-vóstre	Și prin mijlocū am âmblatū
Stolnicū celū mare!	Și strae ca dup'a Dumnăia-vóstră
Bună ȕiua,	[fața n'am aflatū.
Bună ȕiua,	Când mai din târgū oșindū
Jupânésă	Și-unū cortū întinsū vedëndū
Mirésă!	Noi acolo amū intratū
Ce stăi în rôtă	Și strae ca dup'a Dumnăia-vóstre
Imprejuratā	[fapte-am aflatū.
Și Dumnăia-ta supêratā?	Atunce unū feciorū s'a aflatū
Multū Dumnăia-vóstră pre noi ne-ați	De neguȕitorū mare s'a datū
[purtatū.	Și în cortū că s'a băgatū
Tóte târgurile am âmblatū	Și s'a neguȕatū
Și strae am căutatū	Și în fața lui am statū
Dup'a Dumnăia-vóstre fapte n'amū	Când banî pe dînsele amū datū
[aflatū.	Cu aurū și-argintū le-amū plătitū
Atunci noi tare ne-amū supêratū	Și frumosū le-amū tencuitū
Și'napoi ne-am înturnatū.	Și la Dumnăia-vóstră amū venitū.

Când amă fostă la ună mijlocă de [pămîntă	<i>Prăci</i> (1) ca să strice Éră Dumnîia-ta
A dată Dumneleşă ună vîntă Mare și înfășurată	Ai începută a suspina Și-a plînge,
Și corabia ne-a resturnată.	Și-ai dîsă, că voi de-ți strica,
Poftimă jupânésă.	Eă ună holohană de grumază
Mirésă!	[mî-oîă lega
Eă vîdă că mi te șilescă cu luatulă	Șintr'o baltă sacă m'oiă îneca.
Cumă te-ai silită cu măritatulă,	Ei érá s'au sfătuită.
Că când ai făcută legătură denuntă	Că de câtă Dumnîia-ta te-î strica
<i>Esti</i> frați și surori sta	Ei mai bine te-oră mărita.

Schimburile

Varianta din Ilișesci, dict. de Ilic ală lui Mărcu Ungurénă.

Bună vremea,	Tôte târgurile,
Bună vremea,	Și toate orașele,
Intr'acéstă casă,	Le-a cutrierată,
La acéstă masă,	Și le-a călcată,
Și la Dumnîia-vostră;	Feliă de feliă de marfa căutată
Cinstiți nuntași,	După a Dumi-tale față n'a aflată.
Mesenă împrejurași!	Dar a noastră 'mpărătesă,
Dar mai cu de-alesă,	Tinără și curagiosă,
Bună vremea,	Fiindă vrednică,
Bună vremea,	Și puternică,
La Dumnîia ta jupâne mire,	Că-atăta nu s'a lăsată.
Fii veselă și voiosă,	Dimineța s'a sculată,
Ca și-ună trandafiră frumosă,	Pe ochi negri s'a spălată,
Că și-a noastră 'mpărătesă,	Lui Dumneleşă s'a rugată,
Incă-î veselă, voiosă,	În rădvană de-aură s'a pusă,
Ca și-o garofă frumosă.	Pân' la Țarigradă s'a dusă.
Aușindă de numele Dumi-tale,	Acolo cum a ajunsă,
Că ești negușitoriă mare,	Trei zile neprecurmată,
S'a bucurată foarte tare.	Și trei nopți neîncetată,
Ér' a noastră 'mpărătesă,	Prin Țarigradă a âmblată,
Fiindă negușitoriă alésă,	Marfă de care a cătată,

(1) În unele locuri se dice *praci*.

Multă și bun'a aflatū,
Milióne de galbeni a datū,
Și 'n tipsii de diamanturī,
Frumosū și bine-a legat'o,
La corabie-a cărat'o,
Grea zahara a rădicatū,
Pe mare 'n josū a plecatū.
Și Dumneḑeū înduratū,
Nu multū după ce-a plecatū,
Vânturī protivnice-a datū,
Vânturī rele,
Și vremurī grele.
Vânturile aū suflatū,
Valurile s'aū rădicatū,
Spre corabie-aū hătutū,
Corabia 'n locū a stătutū,
Și din locū nu s'a urnitū,
Par'că s'arū fi priponitū.
Dar' tînera 'mpērătēsă,
Fiindū tare curăḡiósă,
Fiindū vrednică,
Și puternică,
Nici cū-atăt' nu s'a lăsatū,
Ci'ndată a adunatū,
Patriarci și mulți vlădicī,
Și mulți alți părinți mai micī,
Și trei ḑile ne'ncetatū,
Și trei nopți neprecurmatū,
La rugă cu dînși-a statū,
Luī Dumneḑeū s'a rugatū,
Până corabia singurā
In picióre s'a sculatū,
Și'n josū pe mare s'a luatū.
Ér' când a fostū la mijlocū de mare,
Dumneḑeū sfântulū a datū
Unū vântū mare spulburatū,
Corabia s'a resturnatū,
Negótele s'aū înecatū.
Érā noi,

Acești' vr'o doi,
Treī ostenitorī,
De-asemena cālătorī,
Pe-acolo că ne-amū aflatū,
Și-am săritū, nu le-am lăsatū,
Și negótele mai mice,
Le-am pusū tóte prin caice,
Și le-am adusū tóte aice:
Nucșóre și *alune*,
Merișóre și *smochine*,
Și-o *cămeșuică* de inū,
Să-ți fie voia de plinū,
Cu cheutorī de humbacū,
Cum Dumni-tale îți placū.
Ismēnuțe de fuiorū
Cu găurele pe-unū piciorū,
Da de-a fi vr'o găurea,
Mē apucū pe barba mea,
Și c'unū brăcinariū de teiū,
Să nu'mbli după alte temeī,
Și cu unulū de mētasă,
Să nu âmbli séra
Nici când pe la case.
Ér' cu aceste cu tóte,
Cu câte vi le-amū uratū,
Să fie cū-adevėratū.
Póte Dumniā-ta nu creḑi,
Poftimū, pune mâna veḑi!
Poftimū pune mâna,
Că ți-i vina!
De te temi de-o 'nșelăḑiunc,
Noī pe nume ți le-omū spune,
Pe părinții Dumni-tale,
Îi cuprins'o mare jale,
Și s'aū pusū de *price*,
Ca să strice,
Dumniā-ta ai prinsū a plānge,
Și te-ai datū,
Cu capulū de-unū teiū,

Și-ai strigatū,
Că nu-î mai ședea holteiū.
Că de nu te-î însura,
De grumazū o pétră ți-î lega,
Și'ntr'o baltă uscată,
Te vei îneca,
Că ca jupâneșa N. nu-î afla.
Poftimū, jupâne mire,
Poclonū dela jupâneșa,

Miréșa,
Să mi-lū primesci,
Oșteniī să mi-î cinstesci,
Pe meșteriī cu bani să-î dăruesci.
Ér' gazdei de locū,
Dec-î Dumneđeū norocū,
Și multă viață,
Plină de dulcēja!

Schimburile .

Variantă din Tișeuți; com. de Victorū Sorocónū, stud. gimn.

Bună vremea.
Bună vremea,
Jupâne mire!
Sara a 'nsératū,
Noī schimburī n'amū închinatū,
Și-a fostū vremea mai de multū,
Dar noī nu ne-amū priceputū.
Dumnia-ta seđi voosū
Și bucurosū
Ca și-unū trandafirū frumosū.
Ér jupâneșa
Miréșa
De Dumnia-ta când a auđitū
Fórte bine 'i-a părutū
Haīne lungī că ți-a croitū :
Cămeșucă de bumbacū
Dup'a Dumī-tale placū
Cusută tótă cu firū
Și cu ață de *roșcată*
Să nu umbli sara prin sațū,
Că destulū ai mai âmblatū,
Și cu brăcinariū de teiū
Să nu umbli după femeī!
Poftimū, jupâne mire,
Daca nu mă cređi

Pune mâna și veđi! . . .
Ho ! jupâne mire!
Nu te grăbi cu luatulū
Cum te-ai grăbitū cu'nsuratulū
Ca unū mērū dulce cu legatulū,
Nu te grăbi cu primitulū
Cum grăbiī cu logoditulū,
Ca unū zarzărū cu 'nfloritulū
Că părințiī Dumī-tale au đisū
Ca să mai rămăi feciorū,
Că nu ești prea bătrânforū,
Dumnia-ta te-ai supératū
Cu capulū de hornū te-ai datū...
Părințiī-au voitū să strice,
Dumnia-ta ai prinsū a plänge.
Părințiī-au âmblatū a strica
Dumnia-ta ai âmblatū a te'neca.
Poftimū, jupâne mire,
Colaci de la jupâneșa
Miréșa!
Dela noi puținū
Dela Dumneđeū mai multū,
Poftimū primesce
Cătū a datū Dumneđeū și câtū este!

Schimburile.

Variantă din *Guia-Hemorului*, ecm. de Andrei Frecănu, stud. gimn.

Bună séra,
Bună séra,
Cinstiți boeri de casă
Și 'mprejurași de masă!
V'am întreba pe Dumniă-voastră
De traiu și de viață.
Dar vedemū că trăiți bine
Și viețuiți și mai bine
Din mila lui Dumneșeu.
Dară mai cu de alesū
Bună séra,
Bună séra.
La Dumniă-ta, jupâne mire,
Fii voiosū
Și veselosū,
Precum ești și de frumosū,
Că și-a noastră împărătesă
Încă-î voiosă
Și veselosă,
Precum e și de frumosă.
Noi de multū amū auditū
De numele Dumi-tale,
C'ăi fi unū negustoriū mare.
Dar și-a noastră 'mpărătesă
Têneră și multū frumosă
Încă-î negustoriū'alésă.
Mulți filosofi a chiematū,
Mulți sfetnici a adunatū
Și la sfatū cu ei a statū.
Mare sfatū a sfătuitū
Și pe urmă a pornitū
Pe ulițele Țarigradului
Tocma 'n țara Turcului.
Dughene frumos'am vechutū

Multe negoțe am găsitū
Cū-a Dumi-tale față s'a potrivitū.
Êr' a noastră 'mpărătesă
Têneră și multū frumosă
Ca o bună și mintiosă,
Nici așa nu s'a lăsatū,
Marfa cumpăratū,
Corăbiil a 'ncăratū,
Căi și bivoli a nămitū.
Corăbiile a urnitū,
Pe mare 'n susū le-a pornitū.
Êră dat' a Dumneșeu
Erni grele,
Geruri rele
Și unū vântū *neforitū*
Corăbiile aū prăvălitū.
Êr' a noastră 'mpărătesă,
Têneră și multū frumosă,
Nici așa nu s'a lăsatū,
Cele mici le-a încăratū
Și cu dînsele amū plecatū
Și aicea ne-amū aflatū.
Și dacă nu vrei să cređi
Poftimū, pune mâna, veđi ...
Ho, ho, ho! jupâne mire!
Nu te grăbi cu luatulū,
Cum te-ai grăbitū cu'nsuratulū,
Că părinții Dumi-tale
Îi cuprinse mare jale
Și-aū đisū că nu te-orū însura,
Dară Domniă-ta
Ai đisū că te-î spânzura
Dacă nu te-orū însura,
Și mi te-ai dusū la unū teiū

Și ai ȃisũ cã mai multũ nu vrei	Tinõrã și multũ frumõsã,
Sã rãmâi de-acum holteĩu,	Cãmeșã de fuĩorũ urzitã
Cã-i destulũ de cãnd ședĩ holteĩu,	Și cu inũ bãtutã,
Și-ai venitũ pãn' la portișã	Cu sula cusutã,
Și-ai ȃisũ așã din gurișã	Pe la <i>cũpagũ</i> (1)
Cã-ți trebuẽ o copilișã.	Cu fluturĩ de fagũ.
Și-ai venitũ pãn' la ferestrã	Pe la șele
Și-ai ȃisũ cã-ți trebuẽ nevastã.	Cãrpișã cu nuele,
Noi în rãcori ne-amũ bãgatũ,	Pe la șoldurĩ
Tõte 'n pãmẽntũ le-amũ lãsatũ	Tõtã nõdurĩ ;
Și nevastã ți-amũ cãtatũ.	Și <i>ismene</i> de fuĩorũ
Și dacã nu vrei sã cređi,	Cu țurțurĩ la unũ picĩorũ.
Poftimũ, pune mãna, veđi !	Amin ! amin ! amin !
Aici ai <i>cãmeș</i> alẽsã	Și unũ pãharũ de vinũ
Del'a nõstrã mpãrãtesã,	Sã ne fie voia deplinũ !

Schimburile

Variantã din orașulũ Cãmpulungũ, dictatã de Nic. Lãcãtușu și com. de V. Georgiũ, stud. gimn.

Bunã vremea,	Din auđulũ Dumitale
Bunã vremea,	Cã ești împãratũ vestitũ
Boeri Dumnia-võstrã !	Și mare,
Dar mai cu de-alesũ	Și-a trimesũ solũ
Bunã vremea,	Pe la tõte târgurile,
La Dumnia-ta prea'nãlțate	Și-a trimesũ solũ
Și luminate mpãrate !	Pe la tõte domniile
Fii veselũ și voiosũ,	Ca negoțũ sã negoțescã
Ca și-unũ trandafirũ	Și cu fața Dumitale
Mãndru și frumosũ,	Ca sã mi se potrivescã.
Cã și-a nõstrã mpãrãtesã,	Și soliile aũ plecatũ
Tẽnãrã, mãndrã mirẽsã,	Și negoțũ aũ cãtatũ
Incã-i veselã, voiosã,	Și negoțũ aũ cumpãratũ
Ca și-o garõfã alẽsã	Și'n corãbii l-o'ncãrcatũ,
Mãndrã și frumõsã.	Dar Dumneđeũ, fiindũ mare,
Și ea c'a auđitũ	Puternicũ și tare,

(1) Cũpagũ=gulerũ.

Vânturî marî a rădicatû,
Nourî cu ploî, şi-a plouatû
Şi marea s'a tulburatû
Corăbierî s'aû înspăimîntatû,
Corabia în locû a statû.
Dar'a nôstră'mpērătésă
Têneră şi curagiôsă
Avendû bivoli groşi
Şi mulţi boi frumoşi,
Boi şi bivoli a'njugatû
Corabia a trasû la uscatû,
Mândre lucrurî a luatû,
Pre tôte le-a descărcatû:
Băsmăli mândre, boerescî,
Caftanurî împērătescî.
Dar'a nôstră'mpērătésă,
Tinără şi multû frumôsă,
Cu-atâta nu s'a lăsatû,
Ci dóue cărţi a luatû
Şi-a trimesû una
La împēratulû turcescû
Şi-a trimesû alta
La'impēratulû moscăcescû
Să-î aducă
Unû rëndû de haîne turcescî

Şi unulû moscăcescî.
Negustorî s'aû luatû
Pe cai aû încălicatû,
La Ţarigradû aû alergatû
Şi trei ðile ne'ncetatû
Şi trei nopţi s'aû preumblatû
Pe uliţa Ţarigradului,
Pe uliţa împērátului.
Dughenele s'aû deschisû
Corturile s'aû întinsû
Mândre haîne aû cumpēratû.
Negustorî n'aû sositû,
Dar' ea a ei dētorî
Tôte 'şi le-a împlinitû,
C'a Ţesutû
Şi-a făcutû
Unû lăceraşû de *bacalû*
Să-ţi fie de pusû pe calû,
Cămeşă de boruncîucû
Să-ţi fie de pusû pe trupû
Şi-o năframă de inû
Să-ţi ştergî musteţa de vinû
Şi-unû *colinderiû* de vinarsû
Că drăguţe Ţi-aû mai remasû.

Schimburile.

VARIANTĂ PRESCRISĂ DINTR'O CĂRTICIEĂ SCRISĂ DE G. MACOVEI, ORĂŞANŪ DIN RĂDĂUŢI.

Bună vremea,
Bună vremea
La Dumnîa-vôstră,
Boerî de casă !
V'am întreba de viaţă !
Dar' noi prea bine vedemû
C'a Dumnîa-vôstră viaţă
Vi-î destulû de bună
Din a lui Dumneşeû milă

Şi-a împēratului voe.
Dară mai cu-alesû
Bună vremea,
Bună vremea
La Dumnîa-ta jupâne mire !
Fii voiosû
Şi bucirosû
Ca şi-unû trandafirû
Mândru şi frumosû,

Că și Dumnia-cî,
 Jupânésă
 Mirésă,
 Încă-î voiósă
 Și bucurósă
 Ca și o garófă
 Mândră și frumósă.
 Așîndŭ de numele Dumî-tale,
 Că ești unŭ împĕratŭ mare
 A trimesŭ slugile
 Pe tóte ulițele
 Negóțe să găséscă
 Cu ale Dumî-tale să se potrivéscă
 Slugile-aŭ pornitŭ
 Negóțe-aŭ găsîtŭ,
 Cu ale Dumî-tale nu s'aŭ potrivitŭ.
 Êr' a nôstră' mpĕrătósă
 Tĕnĕră și multŭ frumósă,
 Fiîndŭ vrednică
 Și puternică,
 Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
 Telegarî la bute'a pusŭ,
 Și-apoi a luatŭ în susŭ,
 Drumulŭ Țarigradului.
 În Țarigradŭ când a ajunsŭ,
 Corturi a întînsŭ,
 Dughene-a deschisŭ,
 Prin multe dughene-a umblatŭ,
 Multe negóțe-a cumpĕratŭ,
 Corăbiile a încărcatŭ,
 Totŭ de gŭlgiŭ cu boruncŭcŭ,
 Precum la unŭ împĕratŭ,

Tĕnĕrŭ, frumosŭ, lădatŭ,
 Se cade ca să aducă,
 Și nóue oștenilorŭ,
 Așî ni le-a încredîntatŭ,
 Și noi Dumî-tale vi le-amŭ închi-
 Cămeșuică, [natŭ:
 Frumușică,
 De boruncŭcŭ,
 Să se lipéscă pe trupŭ,
 Și ismene de fuîorŭ,
 Cu găurele la unŭ picîorŭ,
 Ismene suptîri de inŭ,
 Cu brânețŭ de ihrișînŭ,
 Să-ți fie chefulŭ deplinŭ,
 Și c'o viță de mĕtasă,
 Să umbli multŭ prin casă,
 Și c'una de teiŭ,
 Ca să nu te îeî,
 Dup'alte femeî.
 Acestea tóte să le primescî,
 Pe noi să nu bănuescî,
 Că noi multe ți-am mai ŭra,
 Dar' ne tememŭ c'omŭ însĕra,
 Și ni-sŭ curțile departe,
 Pe niște văî adâncate,
 Și ne îesŭ férele,
 Și ne țînŭ cărările,
 Și ne-orŭ găbui,
 Și ne-orŭ încolți
 Și rĕŭ vomŭ păî,
 Și mai rĕŭ va fi!

Schimburile

Variantă din Voîtinelŭ, com. de d-lŭ Teofilŭ Gramatovci, juristŭ.

Bună ziua,
 Bună ziua,

Jupâne mire!
 Ce ești rôtă 'mprejuratŭ,

Și Dumniă-ta supărată?
Multă Dumniă-văstră pe noi ne-ați
[purtați,
Tóte târgurile, am umblată,
Și strae după a Dumniă-văstră fapte
N'amă aflată,
Atunci noi tare ne-amă supărată.
Că-atâta nu ne-amă lăsată,
Că de târgulă lui Tarigradă,
Am fostă uitată.
Pe-ună cală bună am încălicată,
Și 'n târgulă lui Tarigradă,
Am alergată,
De trei oră l-am încunjurată,
Și prin mijlocă am umblată,
Dar strae ca de pe-ale
Dumniă-văstră fapte n'amă aflată.
Noi pus'am slugile,
Pe tóte ulițele . . .
«Voi strae de-ți afla,
Mie de scire mi-ți da,
Și eă oă merge de le-oă cumpăra»
Când noi mai din târgă eșindă,
Și-ună cortă întinsă și deschisă
[vedândă,
Noi în cortă că ne-amă băgată.
Și trae ca după ale Dumniă-tale fapte
[am aflată.
Și-atunci o față s'a aflată,
Că în cortă s'a băgată,
Și s'a neguțată,
Și eă de față am stată,
Când bană pe dinsele aă dată,
Cu aură și cu argintă le-aă plătită.
Și frumosă le-aă tencuită,
Și'n corabie le-aă pornită,
Și la Dumniă-văstră am venită.
Când am fostă la mijlocă de pă-
[mîntă,

A dată Dumneleă ună vântă,
Ună vântă mare'nfășurată
Și corabia ne-a resturnată.
Cari am fostă mai harnici am
[scăpată,
Er cari aă fostă mai slabi
Acolo aă rămasă.
Apoi poftimă, jupăne mire,
C'am scăpată, să-ți pară bine!
Dar vedă că nu silesă cu cercatulă
Cum te-aă silită cu însuratulă,
Că când aă făcută legătură de nuntă,
Eștilalți frați și surori
Sta cu toții *prăci* să strice,
Dumniă-ta aă începută a plănge,
A plănge și-a suspina
Și le-aă disă loră așa:
Că voi de-ți strica,
Eă ună bolohană de grumază
[mă-oă lega
Și'ntr'o baltă sacă mă-oă îneca!
Eră ei s'aă sfătuită:
Decătă Dumniă-ta te-îstrica
Ei mai bine te-oră însura.
D'apoi poftimă, jupăne mire!
Vedă că nu silesă cu cercatulă
Cum te-aă silită cu însuratulă,
Că nu scăci ce baine mândre și-am
[adusă,
Ți-am adusă o cămeșă de ină
Cusută cu ibrișină
Pe margini cu găurele
Ingrădită cu nuele,
Tare mândru'ntraurită
Ca cu nuele de răchită,
De n'a fi vr'o găurea
Dee sama barba mea.
Și ismene de fuoră
Cu găurele pe-ună picioră.

Și-ar fi făcutu și pe celalaltu
Dară s'a 'ntemplatū
Că nici o dat'
Nicăurī n'ai însēratū.
Da le-ī da vr'o dată'n josū
Și țī-a face și pe dosū.
Și țī-a pusū brăcinarū de teiū
Să nu te țīi *dipe* femeī,
Că de te-a prinde cu altă femeē.
Și *aeștea* ar să țī le ūe.
Veđī cāte țī le-am uratū

Tōte-sū cu adevēratū,
De s'ar afla vr'ō minciunā
Să mē pālescī
Cu vr'ō trei pāhare de vinū în gurā,
C'oiū țīnea gura căscatā
Și pe tustrele le-oiū be de-odatā.
Da tu grindā nu te încōrda,
Că eū nu m'oiū îmbēta,
Că mī-oiū face gura leičā
Și pāntecele o balercā
Ca să mai potū be și holercā.

Schimburile

Variantă din Bălăcēna, satū in districtulū Suceviī, dict. de Ionū Cormușū și
com. de Michaiū Jemna, stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea
La masă
Frumósă,
Boerī Dumnīa-vōstrā!
Mai cu samā însă
La dumnīa-ta jupānésă
Mirēsă să te faci vōiósă,
După cum ești de frumósă.
Că și jupānulū mire
Incă s'a făcutū vōfosū
După cum e de frumosū.
Jupānulū mire pe-aici
Pe la dumnīa-vōstrā
A mai âmblatū,
Fōrte bine sama a luatū.
Alū nost'tēnerū împēratū
Deminēță s'a sculatū,
Pe obrazū că s'a spēlatū,
La icōne s'a 'nchinatū,
Lui Dumneđeū s'a rugatū,
Pe calū a încālicatū,

La *Tārgulū-frumosū* a alergatū,
Trei țile și trei noptī a âmblat
Marfā
Și podóbā
După fața Dumi-tale a căutatū.
Marfā
Și podóbā
După fața Dumi-tale n'a aflatū. ✓
Fōrte rēu s'a supēratū
Și'napoi s'a înturnatū.
Dar alū nost'tēnerū împēratū
Cu-atāta nu s'a lāsātū.
Deminēță s'a sculatū
Pe ochī negri s'a spēlatū. 3
Și la sōre s'a uītatū,
Intr'unū caicū s'a aruncatū,
Corabia a'mpānatū,
Marfā
Și podóbā
După fața Dumi-tale-a căutatū.
Marfā
Și podóbā

Vi se va adăpa,
Cine va veni trudită
Vi se va hodihi! . . .
Să trăesci podea!
Be gură, dacă ai ce!

Să trăesci podea uscată!
Be gură căscată!
Să trăesci podă!
C'am să-lă beă totă! . . .

Vite grase,
Pe deluri grase,
Copile frumoase,
După sēma noastră.
Da de nu credeți,
Curțile deschideți,

Căutați spre răsăritu,
Și-ți vedea tēnērū împēratū ve-
[nindū,
Din pistole împușcândū,
Păhare de vinū bēndū,
Și-aice pe locū sosindū . . .

V. ORAȚIE LA MASA.

Din Horodnicul-de-jos, com. de d-lu Petrea Prelipecnu.

Ian poftim, jupâne mire, Și Dumnia-ta, nune mare, Și cinstita nună mare. Și cinstiții socrî marî Și Dumnia-vóstră feciori de gospo- Poftim la cinste, [darî, Dacă nu la cinste Apoi la ospetî; Poftim luați Și ospetați ? Dar să nu bănuîți, Că s'arú cădea cuțite Și furculițe ascuțite Amú trimete hărgatulú Pe épa cea pestriță In târgú la Bistriță Să ne aducă furculițe Și cuțite Cătú de multe. Dar elú până ce-a veni Bucatele s'orú rēci, Dumnia-vóstră-ți flămânđi. Poftim luați Și ospetați, Că se rógă jupânulú mire Ca din pâne și din sare,	Din darulú sființiei-salc Să luați Să ospetați. Carî aveți paloșele Cu paloșele, Paloșele 'nferecate, Că prindú bine la bucate; Carî cu furculiți Cu furculiți, Carî cu linguriți Cu linguriți, Carî cu cuțite Cu cuțite. Carî n'aveți nici de unele Să mai prindă și cu mánile, Să <i>rusdēscă</i> și cu unghiile C'asa face și jupânulú mirele, Căci eú am o custurice rea Și-a fi cătú pentru tréba mea. Ian poftim luați Și ospetați Și-alte scaune nu așteptați, C'avemú și scaune cu spătariú Da-sú în podú la <i>Silionú Lestariú</i> (1). Poftimú fie-care pentru sinc Să fie voitoriú de bine
--	---

(1) Numele unui dulgheriu.

Și croitorii de pânc,	Póte vė temeři de otrăvită,
Că eă suntă numai pentru mine.	Dar' și eă sunt ună copilă de trăită
Că așa socotă eă	Și cu tóte acestea voiă lua
Că nime nu și-ară voi rėă	Și mai nainte voiă gusta,
Pântecelăi sėă.	Căci de câtă a peri
Că celă ce-a voi rėă	Óstea împėratulăi,
Pântecelăi sėă	Maă bine a peri
Nu-lă va maă hrăni Dumneđeă.	Ună mincinosă ală satulăi.
Poftimă luați	Dar' nică acela n'a peri
De ospėtați!	Căci n'arė de ce, cı-a trăi . .

Orație la masă.

Varianta din Pilugani, sată din ținutul Dornei, com. de *Petrea Spėnulă*.

Masă, masă,	Și la Dumnă-vóstră am alergată,
Frumósă,	De v'am adunată,
Și mesenă Dumnă-vóstră!	La acéstă casă,
Da bine sunteři orėnduiți,	La acéstă masă,
Ca nisce măslină înfloriți.	Seumpă și frumósă,
Faceți bine și luați,	Și pe masă,
Și ospėtați,	Fața de masă,
Că ia și eă m'am arătată,	De mėtasă,
Ca ună copilă însetată,	Și păhare rase,
Cu capulă plecată,	Gintură, friptură,
Cu șliculă luată,	Plosce cu bėutură,
Înainte cinstitulă împėrată.	Pentru ale Dumnă-vóstră gură.
Și staă aici la capulă mesei,	Lingurele pocostite,
Înainte cinstitulă împėrată,	Tălgerele zugrăvite,
Și staă aici la capulă mesei,	Cărnură și plăcinte,
Înainte cinstitei împėrătese.	Pentru Dumnă-vóstră mesenă chi-
Da vraă să vė spună o poveste:	[tite.
A sară, cândă a însėrată;	Dar maă sunt și căte-va,
Cinstitulă împėrată,	Óle de gălusece,
La mine aă alergată,	Dar acele nu-să chitite,
De <i>vătafă</i> m'aă întreată,	Pentru Dumnă-vóstră,
Dar' târđioră m'aă aflată,	Isă numai pentru drusece.
Poruncă mare mı-aă dată,	Drusecele le-oră mânca,
Eă tare m'am spăimăntată,	Până ce s'oră sătura,

Dóră se potü și ele mărita.
Dar este o gălușcă *mîfîtea*,
Cătü o covățea,
Aũ đisü druscele că-ı a mea,
Dar eũ nu mă primescũ cu ea,
Că-ı prea *mîfîtea*.
Da eũ totü m'așı primi cu ea,
Dar ea nu-ı făcută cu carne,
Nici nu-ı cu brânză,
Fără-ı tötă de frunđe.
Dar pentru mine este,
Unü șipü cu holercă 'ndulcită,
Și-o găină friptă,
O plăcintă în unțü unsă,
Pentru mine-adusă . . .
Cinstiți meseni !
Da ce stați,
Și m'ascultați!
De ce nu prindeți a lua,
Câte ce-va,
Și-a dsoęta ?
Da să luați,
Și să gustați,
Care cu lingurițele,
Cu lingurițele,
Care cu furculițele,
Cu furculițele,
Dar cari n'aveți nici de unele,
Să faceți bine să luați și cu mă-
Ca cinstitulü mirele. [nele
Da nu luați ca cinstitulü mirele,
Luați ca Dumnia-vöstră
Cu mâna de pe masă
Și duceți la gura cea frumösă
Ca cinstita'mpërätésă
De cinstitulü împëratü alésă.
Că eũ am o furcuță rea
Făr'de-o plăsea,
Acea-ı pe sama mea,

Și nici eũ nu mă potü hrăni cu ea'
Că-ı stricată și rea.
Și-am avutü
Unü cuțitașü de răchită
Și l-am pierdutü
Mainte prin tindă,
Și-am mai avutü
Și unulü de plopü
Și l'am aruncatü în podü.
D'apoı care nu-ți lua
Pe mine me-ți aștepta,
Că eũ pe Alba oiü încălica
Și la Sucéva oiü alerga
După furculițe,
După lingurițe.
Dar eũ prea de grabă n'oiü âmbla,
Că Alba mi-ı a fęta
Și mă temü c'a lepęda.
Și eũ acolo multü oiü sta
Și multü oiü zăbăvi
Și câte vę, trebuie Dumnia-vöstră
Tötü nu le-oiü găsi
Da mie-unü vëntü m'a veni
Și-oiü schimba épa pe-unü mândü
Și m'oiü duce la Cernăuțü,
C'acolo de câte vorü trebui
De tóte voiü găsi ;
Lingurele *pocăstite*,
Tălgererele zugrăvite,
Furculițe'ntraurite [tite.
Pentru Dumnia-vöstră meseni chi-
Da acolo sunt cărări încurcate
Și fete căsnate
Și mă temü că mi s'a arunca
Vre una în spate
Și n'ași putea veni de grabă.
Da vedeți cu toțiı,
Că érna ne vine în pripă,
Póte-a ninge, póte-a vicoli,

Drumulü a'ngheța și s'a steci	Zupü în astă gură mare, căscată!
Êr mânđulü mî-a ciumpăvi,	Zupü gălușcă hîdă
Că-î tînêrû și dispotcovitü,	În furcuța mea cea mândră!...
Și cü acolo multü oiü zăbovi.	Și-apoi mie mi s'arü cădea
Și totü D-vóstră cinstiți meseni	Pentru ostenéla mea
[vê veți căi	O năfrămuță de la o druşcă
Că bucatele s'orü reci.	Ca să mă ștergü de gălușcă.
D'a mai bine m'ascuțați,	Da oiü lăsa,
Faceți bine și luați	Că póte-oiü căpêta
Și ospêtați	Ună de mêtasă
Ca ai noștri frați,	De la cînstita împêrătésă,
Și faceți bine și nu bănuți	Și-oiü pune-o'n traistă
Ca ai noștri părinți.	Și-oiü duce-o acasă.
Da Dumniă-vóstră, meseni cinstiți,	Da dacă n'a fi de mêtasă
Ospêtați mîeđurile,	Să fie și de firü,
Că druscele orü róde cojile,	Că mî-oiü șterge gura de vinü.
Și Dumniă-vóstră ospêtați plăcin-	Și de n'a fi de firü
[tele,	Să fie și de bumbacü,
Că druscele orü lingê blidele	Că mie tóte-mî placü.
Da Dumniă-vóstră ospêtați gălus-	Și de n'a fi nici de bumbacü
[cele,	Să fie și de buci,
Că druscele orü róde frunđele,	C'oiü lua-o într'unü gáci,
Și Dumniă-vóstră ospêtați cărnü-	Și m'oiü șterge și de mucü.
[rile.	Da mie mi s'arü cădea
Că druscele orü bè zămurile;	Pentru ostenéla mea
Și mai aü într'o căldare	Încă ore-ce :
Puțină zóie de carne,	O copilă ochișea,
Și dacă nu s'orü hrăni	Care să fie pe sama mea,
Orü mai spêla o ólă	Dac'a vrea, a vrea,
Și-orü mai face zamă.	Dacă nu, draculü s'o îea,
Da ér de gândiți Dumniă-vóstră,	Să-și facă cîmpoiü din ea,
Că bucatele arü fi otrăvite	Să dică și la nunta mea...
Oiü gusta cü înainte,	Câte frunđe în gălusce
Că de câtü a perî óstea'mpêratului,	Atâța pețitori la drusce.
Maî bine unü purice alü sațului.	Câte <i>coltefe</i> prin ițe
Hopü gălușcă'nflată,	Atâtea năravuri rele la colcerițe,
De trei đile fértă	Pentru că staü prin cotruțe
Într'unü hârbü de ólă spartă	A se lingê pe buze,
De sócra cea mare durată,	Da nu caută de mine de vâtafû,

Că eū îsū mai tîncărū și mai slabū,	Ca să nu vĕ lie nici la unulū ne-
Și de-a sară le-am uratū	Mie mi s'arū mai cădea [mică.
Și ele mîncare nu mî-au datū.	Pentru ostinĕla mea :
Da ele nu mî-orū da de mîncatū,	Unū păharū de bĕtură
Ci mî-orū da cu cociorva'n capū,	Și mai multū voc bună.
Că prea multe le-am uratū.	Da voi drusce, bate-v'arū noro-
Da eū, cinstiți meseși, de uratū,	[culū.
Póte că v'ași mai ura	Nu-mi dați cu păharulū,
Inca ceva,	Dați-mi cu șipu,
Da druscele acestea	Că n'aveți alta de lucru.
Isū cam violene, nu ce-va,	Că eū mî-oiū face gura păharū
Și s'orū face-a mĕ uita	Și-oiū hĕ să-mi fie pe-unū anū (1)...
Și holercă nu mî-orū da,	Faceți bine și luați
Ēră vinū nicei atăta.	Și ospĕtați,
Dar eū oiū păzi fuga,	Că eū de uratū tetū v'ași mai ura.
Că dóră ele mî-orū da	Da ȕiua ne-a'mpresura,
Și-oiū păzi fuga în pripă	Și mĕ temū că n'omū avea
Că dór mî-orū da unū păharū de	Destulă vreme când juca
[holercă,	

Orație la masă.

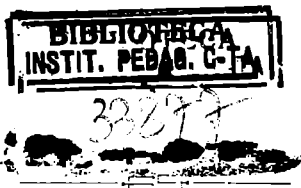
Variantă din Ilișesci, dictată de Ilie alū lui Marculū Ungurĕnū.

Cinstiți meseni, ce stați la masă,	Săhane de fripturi
Cinstitulūi gospodariū de casă,	Pentru ale Dumnĕia-vóstră guri
Când v'o vĕȕtū venindū	Cu furculițe zugrăvite,
Așa mândri și gătiți	Lingurile căsăpite,
Ca nisce pomī înfloriți	Pentru ale Dumnĕia-vóstră guri
La portari o poruncitū	Deci poftimū luați [gătite.
Perșile-o deschisū,	Și ospĕtați,
Mesele-o întinsū	Care cu linguri
Așternute mese	Cu linguri,
Cu fețe alese,	Care cu cuțițe
Pe mese șipurī	Cu cuțițe,
De bĕturi,	Care cu furcuți

(1) Aice i-se-dă unū păharū de bĕtură pe care îl u cinstesce, și-apoi urmĕză
mai departe.

Cu furcuți.
Cară n'aveți linguri și furcuți
Faceți bine și mă 'ngăduiți,
C'am să 'ncalicu pe unu mânăz
Să mă ducă la Cernăuți
S'aducă linguri și furcuți.
Póte la Cernăuți oiu zăbovi,
Linguri și furcuți n'oiu găsi.
Trageți-mi decă în samă
C'am să 'ncalcă pe o épă albă
Și m'oiu duce la Suceva
S'aducă linguri și furcuți.
Carc nu-ți avea linguri și furcuți
Mai rupeți și cu dinții, [riniți
Că pe noi așa ne-o 'nvățatū pă-
Stați! și la mine vă uitați,

Dar din barbă să nu dați,
Cum eă din bucate mī-oiu lua
Și mī-oiu gusta.
Póte bucatele-orū fi otrăvite,
Decă oiū gusta eă înainte,
Că decăt a peri óstea 'mpératului,
Mai bine eă unū purice alū satului.
Poftimū toți și ospetați,
Dar din barbă nu clătinați!
Ér voi, colcerițele bucatelorū,
Nu ședeți în cotruțe
A vă linge pe buze
Tocmai ca nisce mâțe,
Ci cătați de mine de vătavū,
Că eă isū celū mai slabū!...

ERORI DE TIPARIŪ.

<u>Paq.</u>	<u>scriutū :</u>	<u>in locū de :</u>	<u>retesce :</u>
14	Nota 1	I. P. Laza	I. P. Lazarū
21	13	<i>Vrajile</i>	<i>Vrājile</i>
22	9	cugětóre	curgětóre
28	2	possadā	poședā
32	11	minte bune	minte bună
33	Nota 3.	No. 13 p. 11.	No. 13 p. 151.
46	17	plānge de tatālū	plānge pe tatālū
47	Nota 1.	Sevastos op. cit. p. 240.	El. Did. Od. Sevastosū : Cāntece Moldovenescī. Iași, 1884, p. 240.
55	8	cu altulū de altā	cu unulū de altā
57	12	drumū intr'acóce	drumu'ntr'acóce
64	13	se întempla	se întemplā
71	17	pe pajeste	pe o pajeste
72	2	acésta alege	acésta se alege
72	17 și 18	nu e nemicū decât	nu e nemicā alta decât
74	6	acestea elū	acestea însă elū
76	4	bine	bire
99	1 și 2	așa și cu cele-lalte	așa și cele-lalte
102	7 d. j.	idvederatū	invederatū
104	1 și 2 d. j.	Toiī o sciū	Toiī sciū
108	6 col. II. d. j.	imderatū	impēratū
123	6 d. j.	sēū	tēū
124	14	porubiță	porumbiță
130	7	purtarea lorū.	purtarea ei.
140	Nota 1 și 2.	coeantium	coeantium /
143	Nota 1.	an. VI.	an. IV.
146	Nota 1 și 2.	1884.	1885.
154	Intre 4 și 5	. . .	Și-I adā de diminéță
157	3	acesta	acésta
162	Nota 2	auspicum	auspicium
169	Intre 33 și 34		Cānd aū fostū la mijlocū de cale

<u>1747.</u>	<u>scrierea:</u>	<u>în locă de:</u>	<u>reținea:</u>
178	Nota 1 și 2	1868	1867
180	Nota 1	Iliesei	Iliesei
188	Nota 1 și 2	eodem	eodem
200	3 și urm.	eumetri	eumătri
210	Nota 1.	<i>Urezeorvi</i>	<i>Urezeorvi</i>
211	Nota 1.	p. 02	p. 02.
214	Nota 1 și 2.	susplicantes	auspicantes
215	3—3 d. j. să se celtoseă așa:	{ vornici pl. vornici și vifeli, în jurul Satmarului <i>vel/it</i> sing. <i>vel/lu</i> , poto ca de la mag. <i>văstu</i> ;	
217	Nota 2.	Turfureană	Turturună
218	la și 12 să se mai adaugă: er at mirelui numai la miro.		
218	Nota 1.	Turfureană	Turturună
223	Nota 3 și 14.	colăceri	colocerii
223	Nota 3 și ult.	unde mânca	unde mânca
224	Notă și 8 d. j.	colăceriei	colăcăriei
230	6 d. j.	vornicilor	vorniceilor
233	20	eliuri	feluri
234	20	Pescara	Pessara
234	Nota 1 și 2	an. IV.	an. VI.
235	14	perde futorul	perie futorul
235	Nota 1 și 3	rassettando	rassettanda
239	Nota 4 și 1	1883	1888
239	Nota 4 și 2	1886	1887
261	5 d. j.	nevasta sa	mândruța sa
262	14	nici una	vre una
264	Nota 1	gn	ng
264	Nota 3 și 2	p. 18	p. 418
267	13	cununiile	cununile
268	13	se 'ntempla	se 'ntemplă
285	4 col. I	Ce'mi și	Ce'mi și
289	21	<i>strufurile și penele miri-</i> <i>loru sunt din</i>	<i>strufurile și penele miri-</i> <i>loru sunt făcute din</i>
315	Nota 1 și 4	etei	setei
317	14	creșcă	creșcă
321	15 col. I.	facă lui	facă lui
323	ntre 7 și 8 col. I.		Să cătași și să găsiți
331	14 col. I.	voi vornici	voi vornici
333	12 col. I.	vremaa	vremaa
333	3 d. j. col. III.	la Tarigradă	în Tarigradă
338	10 d. j. col. I.	corturile	corturile
352	11 col. III.	Nunulă	Nunulă
354	10	sta	sta
356	23	lei	le
376	Nota 2 și 2	<i>καλοπυργί</i>	<i>καλοπυργί</i>

<u>pag.</u>	<u>scutit</u>	<u>in locul de:</u>	<u>colocare:</u>
380	Nota 1 și 5	habet	habeat
387	9	vesmintele	vesminte
402	Notă și 4	atașate	atașate
403	Nota 5 și 1	juto	jumo
418	4 d. j.	să se primescă	să primescă
423	4 d. j. col. II.	Dar	Dăr
426	2 d. j. col. I.	china dîse	china de flóre
428	2 col. I.	impleti cununii	impleti cununa
436	Nota 2 și 2	ea . . . qu	ex . . . qui
441	5 d. j.	cununiei	cununel
443	Nota 5 și 7	credă că	credă să
451	0	caî	ceî
453	23 col. II.	négră	négr'a
467	20 col. I.	ceî aflalți	ceîalalți
474	Nota 3 și 2	p. 392	p. 292
478	18	preferă	prefiră
478	Nota 1 și 2	p. 165	p. 169.
487	19 col. I.	icusică	isusică
492	13	lae	la
522	6 d. j.	pra	prea
524	9	lae	la
530	2 și 3	adeverată	adeverată
535	12 col. II.	așițau	așița
536	6 d. j.	că acestea	ca acestea
539	10 col. I.	Drușuce	Brușuce
565	Notă și 2.	Canticuță	Caînicuță
574	19	ingenunchiată	îngenunchiată
599	6 d. j.	maica te-î	maica ta te-î
610	4 și 5	a striga pela ferestre	a striga de-afară pe la ferestî
611	Nota 1	Burchen	Burschen
623	15 col. I.	junănesă	Jupănesă
626	15 d. j. col. II.	vernice	vornice
642	18	ou apă, când	cu apă, pe când
648	Nota 2 și 5	deo	ideo
655	între 4 și 5 d. j. col. I.	. . .	Ca ună porușnică împé- rătescū
655	13	aă ascultaă	aă ascultată
661	5	din o	și din o
690	Nota 2 și 5	μαγας	μάγισσα
690	" " " 7	περιπλέκτος	περιπλέκτου
714	p. 0 " 7	δέ . . . ή	δέ . . . ή
715	8 d. j.	Iea	ia
717	18	Iee	ie
726	5 col. I.	mire	mire

<u>Paș.</u>	<u>șirulă :</u>	<u>în locū de :</u>	<u>celeare :</u>
726	20 col. I.	ñina	vina
729	13	ipre	pre
734	17	Dă-omū	Da-omū
749	15	reflecțiunī	reflecsiunī
762	1	poranimfū	paranimfū
771	4	inmānatū	inmānatū
774	10	neimbrobodindu-se	nedesbrobodindu-se.

CUPRINSULŪ.

	<u>Pag.</u>		<u>Pag.</u>
PRECUVĒNTARE . . . III	III	XXIII. Pregătirea . . .	205
<i>Partea întâia</i>		XXIV. Funcționarii . . .	208
Inainte de nuntă.		XXV. Darurile . . .	238
I. Scopul căsătoriei . . .	1	XXVI. Cernutulū . . .	263
II. Etatea	4	XXVII. Stégulū	266
III. Feciorii bătrâni . . .	10	XXVIII. Desfacerea . . .	270
IV. Fetele bătrâne . . .	15	<i>Partea a doua</i>	
V. Ursirea	21	Nunta saū ospēțulū.	
VI. Insușirile miresei . . .	28	I. Chiēmarea	275
VII. Insușirile mirelui . . .	38	II. Cununa	284
VIII. Incuserirea	45	III. Bărbieritulū	301
IX. Cunoscința	67	IV. Vedrele	309
X. Târgulū de fete	70	V. Iertarea	316
XI. Consimț. părinților . . .	81	VI. Cōnăcăria	324
XII. Timpulū căsătoriei . . .	87	VII. Schimburile	330
XIII. Stărostia	96	VIII. Danțulū	355
XIV. Peșirea	106	IX. Bradulū	365
XV. Pe vedere	130	X. Masa mică	368
XVI. Aședarea	135	XI. Scalda	374
XVII. Fōca de zestre	138	XII. Gătirea	379
XVIII. Zestrea	141	XIII. Iertăciunile	388
XIX. Răpirea	150	XIV. Plecarea la cununie . . .	405
XX. Auguratulū	161	XV. Cununia	436
XXI. Incredințarea	165	XVI. Intōrcerca dela cun. . . .	446
XXII. Strigările	202	XXII. Colăcăria	452

	Pag.		Pag.
XVIII. Masa	498		
XIX. Jocul.	516		
XX. Răpirea închipuită.	520		
XXI. Inhobotarea	531		
XXII. Rseboiul.	548		
XXIII. Busuiocean.	556		
XXIV. Vana	560		
XXV. Scoterea zestrei	564		
XXVI. Iertăciunea	573		
XXVII. Despărțirea	586		
XXVIII. Vulpea	603		
XXIX. Praporul.	619		
XXX. Ducerea	613		
XXXI. Pinteneile	610		
XXXII. Intimpnarea.	625		
XXXIII. Primirea	648		
XXXIV. Masa-mare	653		
XXXV. Spălarea	691		
XXXVI. Uneropul.	695		
		<i>Partea a treia</i>	
		După nuntă	
		I. Cale primare	739
		II. Scosul la biserică.	743
		III. Mărul.	745
		IV. Colăcimea	766
		V. Cununia la salce	772
		VI. A doua nuntă	775
		VII. Despărțenia	780
		<i>Adausă</i>	
		I. Iertăciunile	785
		II. Conăcăria	807
		III. Schimburile	809
		IV. Colăcăria	842
		V. Orația la masă	844
		VI. Erori de tipari.	855

